LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒՆԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՕԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933

1 Aout 1933

ՅՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2253 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ա. Խանջեան, «Հայկոմկուս»ի կեդր. կոմիտէին քարտուղարը, իր այնքան խելօք ճառին երկրորդ մասով կը գլորի անելի մը մէջ:

Այնքան ուժգնօրէն ձաղկելէ յետոյ «մեծապետական շովինիզմը» եւ «կեղծ ինտերնացիոնալիզմը», յանկարծ տարօրինակ եւ ձախող զարձ մը կը կատարէ:

Կարծես կը վախնայ թէ չատ յառաջ գնաց կամ ալ գնաց, եւ, ուզելով պահել հաւասարակշռութիւնը, կ'իյնայ լպրծուն ճամբու մը վրայ: Ու կ'արտասանէ բառեր ու խօսքեր, որոնք ամէն բանէ առաջ թափծու, սնամէջ «քլիշէ»ներ են:

Արտասպենք իր իսկ չարադրութեամբ.

— «Ես անմիջապէս պիտի շեշտեմ մեր հետեւեալ կարեւորագոյն պարտականութիւնը,— անխնայ լինել եւ ջարդուփշուր անել հայկական նացիոնալիզմի ամէն մի արտայայտութիւն, նացիոնալ – դեմոկրատական ամէն մի տենդենց (ձգտում): Նացիոնալ – ուկլոնիստները, նացիոնալ դեմոկրատները ամէն կերպ յարմարելով պայմաններին, փորձ են անում շեղել մեր կուլտուրական աշխատանքներն ուղիղ, լենինեան ճանապարհից: Նրանք ձգտում են ոչ միայն ազգային ձեւ, այլ նաեւ ազգային բովանդակութիւն տալ մեր կուլտուրային (մշակոյթ): Երբ մենք դնում ենք մեր անցեալի ընդհատական վերլուծման, վերագնահատման խնդիրը, նրանք գնում են այդ անցեալի կոյր պաշտման, իդէալականացման գծով: Նրանք հնդկահաւի պէս փետուր են «անցեալի փառքերից»: Նրանք հակադրում են մեր ժողովուրդը հարեւան ժողովուրդներին: Նրանք մեր աշխատաւորութեան ոխերիմ թշնամիների՝ Դաշնակցութեան ագենտներն են եւ գործակիցները: Նրանք ձգտում են վերջին հաշուով անջատել մեր ժողովուրդը պրոլետարական յեղափոխութիւնից եւ վերականգնել բուրժուազիայի տիրապետութիւնը: Ահա թէ ինչո՛ւ կործանիչ պիտի լինին մեր հարուածները նացիոնալ – դեմոկրատիզմի դէմ, նրա ամէն մի արտայայտութեան դէմ»: («Խ· Հ·» 22 յունիս):

Երեւանի մէջ թէ դուրսը, բոլոր Խանջեանները չեն կրնար տասը վայրկեան ճառ խօսիլ, երկու թուղթ դիր գրել, առանց քիթ – բերան ծռելու Դաշնակցութեան դէմ:

Ինչ որ ալ ըլլայ օրակարգը, քաղաքականութիւն թէ բանասեղծութիւն, միջազգային յարաբերութիւններ թէ բամպակի մը չակութիւն, անոնք չեն կրնար արտայայտուիլ առանց յիշելու գոնէ անունը յաւիտենական մղձաւանջին,— Հ· Յ· Դաշնակցութեան:

Այսպէս եւ ներկայ պարագային,— ուսուցչական համազումարի մը առիթ:

Ոչ միայն հոգեբանական, այլ եւ ախտաբանական է այս երեւոյթը:

Անցնելով բուն հարցին, Ստալինի հայկական լիազօրը իսկապէս որ կը գլորի անելի մը մէջ:

Արդարեւ, ի՞նչպէս կը յուսան ճակատիլ «մեծապետական շովինիզմ»ին դէմ, որ «ձգտում է նսեմացնել փոքր ժողովուրդների կուլտուրական զարգացման, ազգային ձեւով զարգացման վճռական նշանակութիւնը», առանց պահելու ազգային որոչ անհատականութիւն եւ ձգտում:

Իր բանախօսութեան առաջին մասին մէջ, Ա. Խանջեան կ'ազդարարէ.— «Մենք չէ՛ որ պիտի թաքնենք անցեալի կուլտուրական ժառանգութեան վրայ»:

Արդ, պահելով, ուսումնասիրելով եւ դասաւանդելով այդ ժառանգութիւնը, դպրոցներու մէջ մոցնելով Հայոց պատմութիւնը, «քննադատօրէն վերամշակելով զայն, քննադատօրէն իւրացնելով այդ ժառանգութեան դեմոկրատական տարրերը» — ինչ՞ով տարբերած կ'ըլլան «աշխատաւորութեան ոխերիմ թշնամիների» ուղղութենէն:

Մարքս – Լենինեան գծո՞վ: Բայց ինչ որ հայ բոլշեւիկները կը փորձեն այդ ուղղութեամբ, մեծ մասով ոչ գիծ է, ոչ ալ գիտելիք, այլ «զօռ» ու «զուռնա»: Բթամտութիւն եւ խմաստակութիւն: Գ. Խանջեան ինքն ալ կը յիշէ օրինակներ:

Եւ յետոյ, այդ ի՞նչ սարսափ է մշակոյթի «ազգային բովանդակութենէն»,— «Նրանք ձգտում են ոչ միայն ազգային ձեւ, այլ եւ ազգային բովանդակութիւն տալ մեր կուլտուրային»:

Ո՞ւր կարդացին թէ՝ ինչ որ ազգային է, անպատճառ «չովինիզմ» է:

Հայ բոլշեւիկները գոյութիւն չունէին տակաւին, երբ ուրիշներ պարկեշտ վերագնահատումով, իրենց բնական սահմանին վերածեր էին «անցեալի փառքերը»: Առանց պաշտելու, բայց նաեւ առանց ոտքի տակ առնելու:

Անոնք նորափետուր անծեղներ իսկ չէին, երբ Դաշնակցութիւնը կը քարոզէր բոլոր հարստահարեալ ժողովուրդներու, աշխատաւոր բազմութիւններու համերաշխութիւնը, եւ զոհեր, ոչ թէ ճառեր կը տրամադրէր այդ գաղափարին իրականացման համար:

Մնայն «ձեւով ազգային»ը թերեւս մեծ տարբերութիւն չըներ անծայրածիր Խուսաստանի 160 միլիոն ժողովուրդին համար:

Իսկ Հայաստանի մէ՞ջ: Քանենտիոնեան գիւղերու բնակիչները ի՞նչ ապահովութիւններ ունին «մեծապետական շովինիզմի» դէմ, եթէ զուք զայն դանակով կարկէք իր անցեալէն, եւ դնէք «պրոլետարական» Թաղարի մը մէջ, ինչպէս կը փորձէք տարիներէ ի վեր:

Եթէ Երեւանի մէջ սկսեր են ըմբռնել «կեղծ ինտերնացիոնալիզմ»ին չարիքները, այլ մանաւանդ «մեծապետական շովինիզմ»ին աղէտը,— ապա ինչո՞ւ այս կոպիտ հակասութիւնները:

Այն տեղ, Ա. Խանջեանը ինչո՞ւ «հակալէնինեան բարբանջանք» կը կոչէ դասանակից Վ. Վահանեանի հետեւեալ բացատրութիւնները.

— «Ի՞նչ ազգային պրոլետարիատ, ի՞նչ ազգային կուլտուրա· համաշխարհային պրոլետարիատը մէկ է եւ անբաժան· նա պէտք է ունենայ մէկ եւ անբաժան կուլտուրա»:

Շ·

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԵՐԿՈՒ ԴԱՒԱԴԻՐՆԵՐ ԿԸ ՓՈՐՁԵՆ ՍՊԱՆՆԵԼ

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐ ՄԸ

ԵՐԿՈՒԽՕՆ ԱԼ ԿԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻ,
ԸՆԿԵՐԸ ՎԻՐԱՒՈՐԵԼԷ ՑԵՏՈՑ

Կրընոպլէն հեռախօսով կը հաղորդեն մեզի·—

Կիրակի իրիկուն, ժամը 10·50ին մեր ընկերներէն եդուարդ Ասլանեան տուն վերադարձած ատեն, լերան ետեւ պահուըտած երկու «հօկ»ենիներ, Վազգարս Մարգարեան եւ Գէորգ Գալայճեան ատրճանակի երեք գնդակներ կը պարպեն ընկերոջ վրայ: Առաջին գնդակը կը վիրաւորէ ընկերը աջ թեւէն, իսկ երկրորդ եւ երրորդ գնդակները պարապ կ'անցնին, ընկերը գետին նետուած ըլլալով:

Ոճրագործները ձերբակալուած են: Ոճրագործներէն Վազգարս Մարգարեան մինչեւ առտուան ժամը 3·30ը դիմադրած է ոստիկանութեան, մինչեւ նոր ուժի ժամանումը: Իր վրայ գտնուած է ատրճանակը՝ 21 փամփուշտով:

Վիրաւոր ընկերոջ վիճակը մտահոգութիւն չի պատճառեր: Գնդակը արդէն հանուած է թեւէն:

Հարիւր աւազակներ կը ձերբակալուին

ՍԻՍԻ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ հարիւրի մօտ աւազակներ որոնք քանի մը տարիէ ի վեր ահաւասրսափի մատնած էին Քոզանի շրջանը (Սիս), կեդրոն ունենալով Քաւէրլին, ձերբակալուած եւ Ատանա փոխադրուած են:

Մինչեւոյն ատեն ձերբակալուած են զաւառական ընդհ· ժողովին երկու անդամները, Ճօշկուն եւ Վահիա, եւ քաղաքապետական խորհուրդին նախագահը, Ֆայիք պէյերը, իբրեւ թաքստոց ճարող: Կալանաւորներուն մէջ կը գտնուի նաեւ կին մը:

Բոլորը մէկ Տիարպէքիր ղրկուեցան, դատուելու համար:

Երկու տարի առաջ, ընդարձակ մանրամասնութիւններ հրատարակած ենք այս չարժումի մասին:

Թ. Իշխանութիւնը եւ Մ. Նահանգները

—·—

75 ՄԻԼԻՈՆ ՏՈԼԱՐԻ ԱՊՍՊՐԱՆՔ

Խորհրդային իշխանութիւնը որոշեց 75 միլիոն տոլարի ճարտարագործական նիւթեր ապսպրել Ամերիկա: Գառասուն եւ մէկ հոգինոց պատուիրակութիւն մը պիտի ղրկուի, ուսումնասիրելու համար Ամերիկեան հաստատութիւնները եւ Ռուսիոյ պահանջներուն յարմար արտադրութիւնները: Մանաւանդ պիտի գնուին ճարտարագործական մեքենաներ, օդանաւի մասեր եւ զրահներ, քարիւղի հորեր բացող գործիքներ, ինքնաշարժներ եւ բամպակ:

Կ'ըսուի թէ Մ· Նահանգներու անտեսական վերակազմութեան գրասենեակը երկրորդ վարկ մը պիտի բանայ, բամպակի գնման համար:

Մինչեւ հիմա, այս կարգի ապրանքները մեծ մասով կը գնուէին Մ· Նահանգներէն: Որպէսզի ամերիկեան գործարանատէրները կարենան մրցիլ Գերմանացիներուն դէմ, բանակցութիւններ կը կատարուին որոնց չնորհիւ երկարաեւ վարկեր պիտի բացուին խորհրդային իշխանութեան:

Կարճ կապակիէ ճառերը...

Մուսոլինի յօդուած մը հրատարակեց խորհրդաժողովներու մասին, իբրեւ հետեւանք զինաթափութեան եւ անտեսական համաժողովներու անհրաժեշտութեան: « Առաջնորդ »ը կը յանձնարարէ դիւանագիտական բառարանէն ջնջել խորհրդաժողով բառը եւ կ'ենթակայնէ·

— « Այն վիճաբանութիւններու հինցած – մաշած դրութեան տեղ լաւագոյն է հաստատել ուղղակի համաձայնութիւններ սակաւաթիւ եւ պատասխանատու պետութեանց միջեւ: Տագնապի ատեն, ժողովուրդները ճառ լսել չեն ուզեր, այլ առաջնորդուիլ: Աւօգուտ վիճաբանութեանց ժամը պէտք է տեղի տայ արդար հնազանդութեան »:

Նոր խաղութիւններ Գերմանիոյ մէջ

—·—

Հպատակութենէ պիտի զրկուին կասկածելիները

ԵՒ ՆՈՅՆԻՍԿ ԹՇՆԱՄԻ ԳԵՐՄԱՆԱՑԻՆԵՐԸ

Գերմանիոյ ներքին նախարարը կանոնագիր մը հրատարակեց, որով կը ճշդէ թէ ինչպիսի պարագաներու մէջ հպատակութենէ պիտի զրկուին հին եւ նոր քաղաքացիները: Համաձայն օրէնքին, կառավարութիւնը կրնայ եւ առնել 1918 Նոյեմբեր 9էն 1933 յունուար 30 ժամանակաշրջանին մէջ ստացուած հպատակութիւնները: Կանոնադիրը բացորոշապէս կ'ըսէ թէ ստացական հպատակութիւնը (նաթիւրալիզասիօն) եւ առած ատեն, կառավարութիւնը պիտի առաջնորդուի ցեղային, քաղաքական եւ մշակութային տեսակէտներէ, նկատի պիտի առնէ ենթակային անցեալը՝ հպատակութենէն առաջ թէ յետոյ: Մանաւանդ պիտի հետապնդուին արեւելեան Հրեաները, բացի անոնցմէ որ կռուած են զերմանական ճակատին վրայ, պատերազմի ընթացքին կամ նմանակելի ծառայութիւններ մատուցած են Գերմանիոյ:

Հպատակութենէ կրնան զրկուիլ նաեւ անոնք որոնք ոճիրներ կամ ծանր յանցանքներ գործած կամ ազգին հանդէպ մնասակար ընթացք բռնած են: Բացառիկ պարագաները մէկդի դնելով, ստացական հպատակութենէ չպիտի զրկուին անոնք որ զերմանական հպատակ էին 1918էն առաջ, բայց կորսնցուցած էին Վերսայլի դաշնագրին հետեւանքով: Հպատակ ընդունուած անձին մահուան պարագային, ի հարկին հպատակութենէն կը զրկուին ընտանիքին անդամները: Զրկումի պատճառները չպիտի յայտնուին:

Ի ծնէ Գերմանացիներն ալ պիտի կորսնցնեն իրենց հպատակութիւնը, երբ հակագերման պայքար կը մղեն կամ կը փորձեն մնասել ազգային կառավարութեան արժանապատուութեան կամ տնօրինութեանց: Այսպիսիներուն գոյքերը պիտի գրաւուին:

⁂ *Տոքթ· Կէօպէլս, Գերմանիոյ պրոպագանտի նախարարը, հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ անդլերէն թերթի մը·*

— Հակահրէական պայքարը միջցեղային ատելութեան խնդիր չէ, այլ ներդաշնչային մը խնդիր: Պէտք է թումբ կանգնել հրէական ջրհեղեղին առջեւ եւ զսպել Իսրայէլի ուժը: Ամբողջ տասնըչորս տարի մեր մարտակոչն եղաւ· «պէտք է կործանի հրէութիւնը»: Թո՛ղ կործանի վերջապէս: Ո՞վ ճանդեց մեր առաջին գիծերը, պատերազմի միջոցին·— ընկերվարականները եւ Հրեաները: Ո՞վ բռնադատեց Գերմանիան ստորագրելու զինադադարը·— Հրեայ Ռաթբենաուն: Ո՞վ ստորագրեց Ռափալլոյի դաշնագիրը բոլշեւիկներուն հետ,— Հրեայ Ռաթբենաուն: Ո՞վ էր որ խորհրդարանին հանրապետութիւն մը հռչակեց Միւնիխի մէջ,— Հրեայ Լէվինը: Հրեաները եւրոպայի մէջ կը գործեն սպիտակ ցեղին դէմ եւ բովանդակ աշխարհը պէտք է շնորհակալ ըլլայ մեզի՝ մեր հակահրէական պայքարին համար»:

ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ԳԻՆՈՎՈՒԹԻՒՆԸ

ԼՕԶԱՆԻ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

—·—

«ՍԵՎՐ ԿՈՉՈՒԱԾ ՔՈՒՐՋԻ ԿՏՈՐԸ ...»

Թուրք Թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ հատուածները՝ Լոզանի դաշնագրին տասնամեակի տօնակատարութեանց առթիւ, որ տեղի ունեցաւ յուլիս 24ին:

Պոլսոյ ամէնէն մեծ հանդէսը կատարուեցաւ համալսարանին մէջ, ուր ներկայ էին Ազգ· Մեծ Ժողովին նախագահը, կրթական նախարարը եւ ուրիշ երեւելիներ:

Այս առթիւ սանձարձակ ասպարէզ տրուեցաւ երիտասարդութեան: Իրանեան վարժարանի ուսանողներէն Խմէր Ֆէթհի պոռաց·

— «Այսօր մեր նպատակը բաց է, երեսը՝ խնդում, երկիրը՝ երջանիկ: Լօզանը դաշնագիր մը չէ, այլ ամբողջ պատմութիւն մը: Էֆէնտիներ՛ը, զարմացէ՛ք որ ուզեցին գերի դարձնել այս ազգը: Այս պատրանքէն գինովցնալու աստիճան տարուղղեր եղան: Այս ա՞զգը գերի պիտի ըլլար, որուն առջեւ աշխարհ գլուխ կը ծռէ: Էֆէնտիներ՛, ես ազատ ապրեցայ, ազատ կ'ապրիմ: Ո՞ր խելագարը պիտի շղթայէ զիս: Ապականուած պալատ մը կրնայ լռել ու ստորնանալ, բայց ցեղ մը չի լռեր, չի կրնար լռել:

Այս հողին վրայ տեղ չունին անոնք որոնք կապուած չեն, չեն հաւատար այս դրօշին, այս հանրապետութեան, այս հայրենիքին»:

Խօսեցաւ նաեւ հռչակաւոր Աղաօղլու Ահմէտը (Բագուի Աղայեւը) ,որ վերլուծելէ յետոյ Սեւրի դաշնագիրը, պատմեց Լորա Ֆըրդընի եւ Ըմմէթ փաշայի հանդիպումը Լոզանի մէջ·

— «Այս գոռոզ մարդը, որ ինֆզինէր Անգլիոյ թագաւորէն ալ բարձր կը նկատէր, մեծ հպարտութեամբ Ըմմէթ փաշայի դէմը ելաւ: Ուշիմութեան աճառոր մենամարտ մը տեղի ունեցաւ Տումլու Փունարի հերոսին եւ այս գոռոզ մարդուն միջեւ: Լորտին դիմացը կը գտնուէր գաւակը հին եւ ազնուական ազգի մը որ աշխարհը վարած է դեռ այն ատեն երբ անգլ· պետութիւնը հիմնուած չէր: Ըմմէթ փաշա սիեւնոյն ատեն գործակիցն էր անմախսընթաց հանճարի մը որ բանակ մը ստեղծեց եւ աշխարհի յաղթեց»:

Իսկ ուսանողական Մխիթեան կողմէ խուժանավարական, փողոցային ճառ մը արտասանեց նախագահ Թէվֆիք պէյ, չեշտելով·

— «Ընկերնե՛ր, Հալբ էվիի ցուցահանդէսին մէջ տեսայ բանդակաւոր բարտէս մը: Սեվռ ըսուած բուրջի կտորը այս սեւութեան խորհրդանիշն է: Սեվռ չեմ ճանչնար, այլ միայն Լօզանը: Սեվռ կը նշանակէ միշտ մե՛ծ, միշտ բա՛ռթ Թուրքին ոտնակոխումը ամբողջ աշխարհի բարբարոսներուն եւ բռնակալներուն (քահպէ) կողմէ: Սեվռը հայրենի հողին ոտնակոխումն է ազտոտ մոյկերու կողմէ, Սեվռը՝ Թուրք մաճուր աղջկան մազերէն բռնուելով գետնէ գետին զարնուիլն է: Սեվռը՝ մեր մայրերուն, մեր հայրերուն, մեր ծերունիներուն արցունքն է: Իսկ Լօզանը ամբողջ աշխարհի գետին զարնուիլն է, բշնամիին ծով թափուիլն է»:

Վերջին հաշիւ մը եւս Լոնտոնի Ժողովին

—·—

15 ՔԻԼՕԿՐԱՄ ՃԱՌ...

Նոր հաշիւներու համաձայն, համաշխարհային տնտեսական խորհրդաժողովին ծախքն եղած է մէկ միլիոն տոլար: Մասնակցող 66 պետութիւնները ղրկած էին 784 պատուիրակներ որոնց իւրաքանչիւրը արժած է օրական առնուազն 10 տոլար: Այնպէս որ, կլորիկ հաշուով օտար կառավարութիւնները Լոնտոնի մէջ ծախսած են 400,000 տոլար, միայն այս գլուխէն: Աւելցուցէք տեղափոխութեան եւ դանազան ծախքները — թուղթ, նամակաղրկում, կառք եւն· — դումարը կը հասնի մէկ միլիոն տոլարի, 46 օրուան մէջ: Բուն ժողովի կազմակերպման ընդհանուր ծախքերէն Անգլիոյ բաժինն է 5000 տոլարին: Մնացեալը կ'իյնայ Ազգերու Դաշնակցութեան վրայ:

Անգլիական թերթ մը կը գրէ թէ խորհրդաժողովի տեւողութեան ընթացքին 46,000 անգամ հեռախօս բանած է: Մէկ հեռախօսի կանչը Լոնտոնի մէջ կ'արժէ երկու փէննի, որով Անգլիոյ Թղթատարական վարչութիւնը 40,000 ֆրանք չահած է այս գլուխէն: Տակաւին պէտք է հաշուել միջազգային եւ անդրովկիանեան խօսակցութիւնները: Միայն Մ· Նահանգներու պատուիրակութիւնը 30,000 տոլար ծախսած է հեռախօսի համար:

Խորհրդաժողովին մէջ պաշտօնապէս ընդունուած էին 237 Թղթակիցներ, որոնք 150,000 տոլար ծախսած են Լոնտոնի մէջ: Հաշուելով ուրիշ ծախքեր ալ, դումարը կը հասնի կէս միլիոնի:

Խորհրդաժողովը ունէր իր մասնաւոր պաշտօնաթերթը, որ կը հրատարակուէր 6 — 8 էջ: Սղագրուած ատենագրութիւնները ամէն օր կ'անցնէին 25 էջը: Ճանճնախոմբերու տեղեկագիրներն ալ օրական 10 — 12 թերթ կը բռնէին: Այս բոլոր վաւերաթուղթերը տպուած են հինգ հազարական օրինակ: Սղագրուած ճառերուն ամբողջութիւնը կը կշռէ 15 քիլօ: Մայրը ծայրին չբլլով ,այս էջերը կը կազմեն 293 մեղր երկայնութիւն: Եթէ ասոնց վրայ աւելցնենք պաշտօնական ճաշերու եւ ընդունելութեանց ատեն խօսուած ճառերը, կարելի է ծածկել 600 մեղր երկայնութեամբ փողոց մը:

Խորհրդաժողովին ամէնէն բազմանդամ պատուիրակութիւնն էր անգլիականը,— 96 հոգի· իսկ ամէնէն փոքրը՝ Իրաքեանը, որ կը բազկանար երեք նախարարներէ:

Համալսարանական խրտուիլներ Պուլկարիոյ մէջ

Սոֆիայի ոստիկանութիւնը կիրակի օր խուզարկութիւններ կատարեց կասկածելի վայրի մը մէջ եւ բռնեց 20,000 համայնավարական թռուցիկներ: Քանի մը օր առաջ ալ, Վլոսոչ լերան մօտ ձերբակալուեցան 70 երիտասարդ համայնավարներ, ուսանողներ եւ բանուորներ, որոնց մէջ կը գտնուին Մակեդոնացիներ եւ Տոպրուճացիներ: Ձերբակալութիւնները կատարուեցան նաեւ Ֆիլի-

(Լուծերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄՈՒՖ. — Հանչեռ մի յոշեռ ըզբերդացիքը, Ս. Ա. Նալբիկի Նաճիրը Պաու-բարսեղ հարցազննեցաւ 8 հարցումներ ուղղած էր վեճախնիկ Պորիս-պարսեղ Պաու-բարսեղեան, թիւու ացեալ (1932 դեկտ. ին 1933 յունվ 21)։

Այս հարցումներէն ու որոշ մերբեր հրատարակութեան «ճաւոյ»ի մէջ։

Մերիշ բերբեր ալ, տասնաւորակու Նաճիրվիկ «Պայճար»ը (ռուսերէնով արտայայտուած) արտօնեցին Պաու-բարսեղեանին ներկայանալ իրենց առջեւ։

Այս հարցին, Պորիս-բարսեղեան ներկայացուց իր պատասխանները իրենց գրած նամակներուն մէջ։ Ան յայտնեց թէ ոչ մէկ կապ ունի Ս. Ա. Նալբիկի հետ, որ ինքն էր Ս. Ա. Նալբիկի Նաճիրութեան ատեն։ Ան ըսաւ թէ ինքը ոչ մէկ ծանօթութիւն ունի Նաճիրութեան գործերուն մասին։

Այս հարցին, Պորիս-բարսեղեան յայտնեց թէ ինքը ոչ մէկ կապ ունի Ս. Ա. Նալբիկի Նաճիրութեան գործերուն մասին։

Ան հարցրեց Ս. Ա. Նալբիկի Նաճիրութեան ատեն ինչ պատահեցաւ Ս. Ա. Նալբիկի ընտանեաց հետ։

Ան պատասխանեց թէ ինքը ոչ մէկ կապ ունի Ս. Ա. Նալբիկի ընտանեաց հետ։

Ան հարցրեց թէ

«ՍԱՐԸ ՄԵՀ ՀԱՏՈՒԿ ԶՐՈՒՑՔ ԼԻ»...

— ·-·· —

Տեսնելով ձեր երեսները, հոգիս ինձ ասում է, որ դուք ինձ չեք ճանաչում, ես ձեզ չեմ ճանաչում, բայց ես ձեզ ճանաչում եմ ձեր ձայնից, որ ինձ ծանոթ է, ձեր խոսելաձևից, ձեր ձեռքերի շարժումներից, ձեր հագուստներից, ձեր ամբողջ էությունից։ Ես ձեզ ճանաչում եմ, որովհետև ես ինքս ինձ չեմ ճանաչում։ Ես ինքս ինձ չեմ ճանաչում, որովհետև ես ինքս ինձ չեմ գտնում։ Ես ինքս ինձ չեմ գտնում, որովհետև ես ինքս ինձ կորցրել եմ։ Ես ինքս ինձ կորցրել եմ, որովհետև ես ինքս ինձ չեմ սիրում։ Ես ինքս ինձ չեմ սիրում, որովհետև ես ինքս ինձ ատում եմ։ Ես ինքս ինձ ատում եմ, որովհետև ես ինքս ինձ ոչնչացնում եմ։ Ես ինքս ինձ ոչնչացնում եմ, որովհետև ես ինքս ինձ ոչնչացրել եմ։ Ես ինքս ինձ ոչնչացրել եմ, որովհետև ես ինքս ինձ ոչնչացրել եմ։ Ես ինքս ինձ ոչնչացրել եմ, որովհետև ես ինքս ինձ ոչնչացրել եմ։

Ես ինքս ինձ ոչնչացրել եմ, որովհետև ես ինքս ինձ ոչնչացրել եմ։ Ես ինքս ինձ ոչնչացրել եմ, որովհետև ես ինքս ինձ ոչնչացրել եմ։ Ես ինքս ինձ ոչնչացրել

պէտ, Սլիվէնի, Սթարա Զակորայի եւ Եամպոլի մէջ։ Կարմիր դրօշներ բռնուեցան զպրոցներու մէջ։

Իհթիմանի ճեմարանին մէջ համայնավարական բջիջ մը երեւան հանուած ըլլալով, քննութիւն կատարուեցաւ եւ հաստատուեցաւ թէ դէմաւոր կազմակերպիչն է նախկին տնօրէնը, որ այժմ իբրեւ հաշուակալ կ'աշխատի Փէրնիքի մէջ։ Արդէն ձերբակալուած է։ Այս առթիւ երեւան ելաւ որ հոն ալ բջիջ մը կազմած է, քանի մը օրուան ընթացքին։ Նոյն մարդն է որ բջիջ մը հաստատած է նաեւ Սթանիմաքայի մէջ։

Հիթլեր կը փառաբանէ ուժը

ՎԻԹԼԵԱՐԻ ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ

Կիրակի օր վիթխարի մարզահանդէս մը տեղի ունեցաւ Շեոութկարտի մէջ։ 42,000 այրեր եւ 17,000 կիներ 4000 դրօշակներով անցք մը կատարեցին վարչապետին, պրոպագանտի նախարարին եւ ուրիշ պաշտօնատարներու առջեւ։ Անցքը տեւեց երկու ժամ։ Մարզահանդէսը սկսած էր չարաթ օր, զանազան խաղերով եւ ջահադնացութիւններով։ Թափօրը տեղի ունեցաւ երեք չարքերով, որ կը քալէին միաժամանակ։ Գլուխը կը դտնուէին արտասահմանի դեսպան մարզական ընկերակցութիւնները։ Գերմանական բոլոր գաւառները ներկայացուցիչներ ունէին տեղական տարազներով։

Պ. Հիթլէր ճառ մը խօսեցաւ 150,000 ունկնդիրներու առջեւ, փառաբանելով Լուտվիկ Եանը, որ հիմնադիրն եղաւ Գերմանիոյ մարզական ընկերութեանց։ Ցետոյ չէչաեց թէ՝ ազատական դարաշրջանը, իր տգիտութեամբ եւ թերակրթութեամբ այլասերած մարդկութիւն մը ստեղծելու վրայ էր։ Գերագնահատելով կարծեցեալ գիտելիքներ, արհամարհանք մը յառաջ եկած էր ֆիզիքական աշխատանքին դէմ։ Եւ բացագանչեց.

— Ցկար, թուլակազմ փիլիսոփաներ չեն որ կը պաշտպանեն կեանքը, այլ ուժեղ մարդիկ։ Մտացի բայց անարի եւ անուժ ազգերը միշտ երկրորդական գծի վրայ կը նետուին զօրաւոր ցեղերու կողմէ։ Մեզի համար արժէք ունին ոչ միայն գիտելիքները, այլեւ ուժը։

ՈՉ – ԹՈՒՐՔ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆՆԵՐՆ Ա.Լ.
ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹԵԱՆ ԵՆԹԱԿԱՑ

Թուրքիոյ կրթական գործավարութեան կարգադրութեամբ, ապէկ վերջ օտար և փոքրամասնութեանց վարժարաններուն ախակրթարանի ու միջնակարգ դպրոցներու ընթացաւարտներն ալ պարտաւոր են քննութիւն տալ պետական վարժարաններու մէջ։

Այս տարուան ընթացաւարտներու վկայականներուն տակին սկսած է զարնուիլ արձանագրութիւն մը, ուր կ'ըսուի թէ վկայականներու տէրերը իրաւունք ունին պետական դպրոցներու մէջ քննութիւն տալու։

Կրթական գործավարութեան այս նոր կարգադրութեան վրայ, վարժարաններու տնօրէնները ստիպուած են կատարել հարկ եղած բարեփոխումը, որպէսզի իրենց ընթացաւարտները կարենան յաջողութեամբ քննութիւն տալ։

610 անթելի կայաններ կ'օգնեն
ՆԱԽԱԳԱՀ ՐՈՒԶՎԷԼԹի ՊԱՑՔԱՐին

Մ. Նահանգներու անթելի բոլոր կայանները, 610 հատ, կառավարութեան տրամադրութեան տակ դրուեցան, ուժ տալու համար ազգային վերակազմութեան պայքարին։ Մօտերս այս կայանները պիտի տարածեն չարք մը ճառեր, որոնց մէջ պիտի չէչտուի թէ նախագահ Րուզվէլթի ծրագիրը փրկութեան միակ ճամբան է երկրին համար։

Մինչ կողմէ, Նիւ Եորքի գլխաւոր դրամատուններէն 11ը խոստացան ուժ տալ նախագահական ծրագրին։

*** Պաշարման վիճակ հրատարակուեցաւ Փէնսիլվանիոյ մէջ, 16,000 հանքագործներ գործադուլ հռչակած ըլլալով։ Պատասխանատու կը համարուին գործատէրերը, որոնք փորձած են խեղաթիւրել ազգային վերակազմութեան ծրագրին ոգին եւ տառը։ Կառավարիչը նպաստ բաժնեց 8400 ընտանիքներու։

Նիւ Եորքի կաթնատնտեսութեան 35 ներկայացուցիչներ ժողով գումարելով, որոշեցին գործադուլ հռչակել այսօր, երեքշաբթի, ամբողջ Նիւ Եորքի նահանգին մէջ։ Կը կարծուի թէ 50,000 արտադրիչներ պիտի միանան չարժումին։

*** Կառավարութիւնը որոշեց 500 միլիոն տոլարի (9500 միլիոն ֆրանք) գանձատոմս հանել, ուժ տալու համար տնտեսական վերակազմութեան ծրագրին։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Խարբերդի Քերովբէ գիւղացի Աւագ Շապոյեան, հօր անուն՝ Աստուր, մօր անուն՝ Թուրվանտայ, կը փնտռէ իր մօրեղբայրը Սարգիս Տէր Տէրեան, հօր անուն՝ Մարգար, մօր անուն՝ Մարիամ, որ 1925ին կը գտնուէր Գանատա եւ կը թղթակցէր իր հացէն իմացնել Աւագ Աստուրեանի, 66 P. O. Box, Alep. Syrie։

— Թիֆեղագործ (թէնէքէճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Աղապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկաշոտ, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արտէն Թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւղաբեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր։

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourtl Haute Saône), France.

Ց.



Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձանները

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այս Հորեքշաբթիերեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritaine ի ներքնայարկը։ Մէջբռ՝ Նախընթաց։ Օրակարգ՝ 11րդ Ընդհ. ժողովի օրակարգի հարցեր եւ ընտրութիւն պատգամաւորներու։

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷՆ անդամական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Դաշնակցութեան «Զարդարեան» Գրադարանին մէջ։ Օրակարգ՝ նախկին ժողովի շարունակութիւն եւ պատգամաւորի ընտրութիւն։ Բոլորի ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Հ. Ց. Դ. ՊԱՆԵԼԻՕ-ՔԱՇԱՆի «ԱՐԾԻՒ» խումբի դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Օգոստոս 6ին Կիրակի օր, Պ. ԿԱՐՊԻՍ ԿԱՐԻՆԵԱՆի օգտաւէտ պարտէզին մէջ։ Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Կաւաւորներու Ուխտագնացութիւնը յետաձգուած

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամաւորներու Միութիւնը ցաւով կը ծանուցանէ թէ՝ իր հրապարակային կոչը արձագանգ գտած չըլլալով Փարիզի հայ հասարակութեան մէջ, Օգոստոս 6ին դէպի Arras իր կազմակերպած ուխտագնացութիւնը՝ Ընդհ. Պատերազմին խնկած զինուորներու գերեզմաններուն, տեղի չպիտի ունենայ այս տարի։

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին
Տարեկան դաշտահանդէսը
13 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ
St. CLOUDի ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախորդ տարուան բացաստանը (Passage à Niveau)

Ընդհանուր սեղան, սեղանապետութեամբ՝ **Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆի**

կը նուագէ *«ԵՓՐԱՏ»* նուագախումբը։

Ձոխ պիւֆէ։ Դիւրամատչելի պիւֆէ։

Աստուածածնայ ցօնի առթիւ տեղիպիտի ունենայ «վիճակ»։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— 2, եւ 25 թիւ հանրակառքերը, St. Lazareէն շոգեկառք եւ շոգենաւ։

Անթրեւի պարագային դաշտահանդէսը կը յետաձգուի։

Ամավերջի հանդէս

ՄԱՌԻ ՍՎԱՃԵԱՆի «ՀԱՅ ՓԵԹԱԿ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 2ԻՆ

ՍԱԼՈՆ ՊԻԻԹԻՆԵՕԶԻ ՄԷՋ. 6 ՐԻԻ ՊԻԻԹԻՆԵՕԶ

կը նախագահէ ԴՐԻԴՈՐԻՍ ԵՊՍԿ. ՊԱԼԱՒԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, խմբերգ, մէներգ, հայկական պարեր եւլն.։

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիրը՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՎԷՄԸ պիտի բովանդակէ ուսումնասիրութիւններ մշակոյթի եւ պատմութեան մասին, ինքնատուրքիւններ, կենսագրականներ, յուշեր, վաւերագրեր, տեսութիւն ու գրախօսական, նկարներ։ Պիտի հետեւի հայ եւ օտար կեանքի ընթացքին, հայ գրականութեան, արուեստներու, պատմութեան եւ մշակոյթի այլ ճիւղերու մասին։ Յատկապէս լայն տեղ պիտի տայ Հայոց պատմութեան ազատագրական պայքարի շրջանին։

ՎԷՄԸ պիտի ձգտի հայ մշակոյթի դրօշակին շուրջ համախմբել հայ մտաւորականութեան եւ ընթերցող հասարակութեան լայն խաւերը՝ առանց խտրութեան։

ՎԷՄի առաջին թիւը լոյս կը տեսնէ յառաջիկայ *Սեպտեմբերին*։

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան		65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ	»	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Ցուգոսլաւիա, Սուրիա, Պարսկաստան	»	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար այժմէն դիմել՝

L. Kévonianի 17 Rue Damesme, Paris (13)

ԿԱՐԵԻՈՐ

Ծանօթ Օրիորդ մը կը ստանձնէ Ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ։ Դիմել *Յառաջի* վարչութեան։

ՆԱՒՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՏԻՄԻՆ, թղթակից.— Ձեր ուզած հասցէն.— Journal «Armenia», Canning 1087, Buenos Aires (Rép. Argentine)։

ՊՈՒՐՔԻՇ, թղթակից.— Օգնաւուի դժուար է։

ՄԻՆԹ ԷՖԻՆ, Հ. Հ.— Ստացած ենք։ Կը տպուի։

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ԵԹԷ ՀԱՑՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՒ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՀ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Գատուղ մէտալ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն Ուրբաթ օրեմաք) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին Ֆ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ Տիաթերմիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մոր-թային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Հակահիւծախտային կամարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական ձեւերով եւ ֆիզիքական ձեւերով։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քիթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վեներական հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ գրկի հիւանդներուն։

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ։ Ամենալայն պայմաններ ակումբներու, խնամքի տուներու, զօրանոցներու (քուրսն եայլն.) շինութեան համար։

E. TER-MINASSIAN

Export und import, Komissionen und Vertretungen

ցանկն կ'առնէ կատարել Գերմանիոյ մէջ վաճառքը հում նիւթերու (չոր պտուղ, ադիք եւ այլ ապրանքներ), ինչպէս նաեւ գնումը դարձեալ Գերմանիոյ ամէն կարգի ապրանքներու։

կը ստանձնէ ներկայացուցչութիւնը առեւտրական, վաճառականական եւ արդիւնաբերական հաստատութեանց։

Հասցէ՝ Motzstr 29, Berlin w. 30. Allemagne.

Եւրոպայի հայկական մեծագոյն գրատունը
Գրատուն ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris (5e) Métro: Odéon Tél.: Danton 8

Հանրածանօթ ՊԱԼՔԵՆՑ Գրատունը իրեն միացնելէ զատ, Գրատունը տարիէ ի վեր ամբարած է հայերէն հին եւ նոր ամէն տեսակ գրքերու մեծ պաշարը մը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ օրը օրին կը ստացուին Պետհրատի բոլոր հրատարակութիւնները, գրական, գեղարուեստական, երաժշտական եւլն.։

Գործակալն ենք զոյգ *ՀԱՅՐԵՆԻՔ*ներու, *Յուսաբեր*ի, *Երիտասարդ Յուհի*, *Սիոն*ի եւ այլ հայ թերթերու։

ՃՈՒԱ ՄԲԵՐԲ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՔԵՐՈՒ, Larousse, Hachette, Félix Alcan, Armand Colin եւ ֆրանսական բոլոր կարեւոր Հրատարակչական տուներու հրատարակութիւնները ունինք։ Հայթայթենք առանց գինի յաւելումի։

Դպրոցներու եւ Գրադարաններու համար *100*ին *10* զեղչ։

Ունինք արդիական կազմատուն։

Վարձու կը տրուին վիպական գրքեր, շաբաթը *3*, ամիսը *10* ֆրանք։

Լոյս տեսաւ «ԿՕՕՊԵՐԱՏԻՒ»

Գրեց՝ փրոֆ. Վ. ՏՈՏՈՄԵԱՆՑ Թարգմանեց՝ ՕՆ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Տպագր. ՍՕՖԻԱ Գին՝ 10 ֆրանք։

կը ծախուի ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ Գրատունը, 51, rue Mr. le Prince. Paris (5)

«ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ

«ՄԱՍԻՍ» ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ **45, rue de Bonnel**

Գործակալ՝ ԽՆԿԻԿ ԿԷՆՃԵԱՆ

×

Վալանսի մէջ ՅԱՌԱՋի գործակալն է

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

⁂

ՊՕՄՕՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Գրավաճառ՝ L. MOSSONի *մօտ* 305, Chemin de St. Jean

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (27)

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒԾԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Իմ սիրելի ընկերներս, իմ սիրելի եղբայրներս, ձեզ բոլորդ կը բանտարկեմ բազուկներուս մէջ եւ ձեզ կ'ողջագուրեմ ուժգին։ Այս նամակս միայն ձեզի համար կը գրեմ, իմ մտերիմ ընկերներուս համար միայն։ Ահա թէ ինչու կը խնդրեմ որ չհրատարակէք։ Թող այն խօսքերը, զորս աղաղակեցի, երբ տեսայ մեր թշնամին դիտատոմս ինկած, նոյն այն պահուն երբ կը կարծէի թէ ես ալ կը մեռնիմ, թող այդ խօսքերս ըլլան իմ հրաժեշտի խօսքերս առ ձեզ։

— Կեցէ Մարտական Մարմինը։

— Անկախ բռնապետութիւնը։

Մնաք բարով, ընկերներ։

Ապրեցէք և աշխատեցէք, եղբայրներս եւ ընկերներս։

Ձեզ սիրող

Իգոր Սազոնով

Լէյբա Սիկորսկի, որ դաստուեցաւ Սազոնովի հետ միաժամանակ, բնիկ Կինչին քաղաքէն, արհեստով խաղալիքագործ, սկսած էր աշխատիլ իր ծննդավայրին մէջ՝ երբ դեռ 14 տարեկան էր, յետոյ Կրինիկիի, աւելի վերջը Բիէլոստոկի մէջ։ Կրինիկիի մէջ էր, որ առաջին անգամ յարաբերութեան մտաւ յեղափոխական կազմակերպութեան հետ։ Սակայն Բիէլոստոկի մէջ էր, որ իսկական անդամ դարձաւ Սոցիալիստ Ռեվոլիւսիոներ կուսակցութեան։ Նոյն քաղաքին մէջ էր, որ մերմօրէն կապուեցաւ Ն.ի հետ, որ, ինչպէս ըսի, 1904 յունիսին, Մարտական Մարմնին մէջ մտցուց զայն։

Սազոնովի եւ Սիկորսկիի դաստաւարութիւնը տեղի ունեցաւ 30 Նոյեմբեր 1904ին, Պետերսբուրգի մէջ։

Սազոնովի պաշտպան փաստաբանն էր Կարաբչեւսկի, Սիկորսկիի փաստաբանը՝ Կասարինով։ Ըստ դատավարութեան, ամբաստանեալները զրկուեցան իրենց քաղաքական եւ քաղաքացիական իրաւունքներէն եւ դատապարտուեցան՝ Սազոնով մշտնջենական թիապարտութեան, իսկ Սիկորսկի քսան տարի թիապարտութեան։ Նման դատավճիռ մը, որ յարաբերաբար թեթեւ էր, (ինչպէս կ'ըսէին բոլորը, նոյնպէս Սազոնով, որոնք կը սպասէին պատերազմական առեանի մը վճիռին, մահապատիժ), հասկնալի կը դառնայ՝ երբ ըսենք, որ կառավարութիւնը, ներքին նախարարութեան կանչելով իշխան Սվիատոպոլկ — Միրսկին, որոշից քիչ մը փոխել իր քաղաքականութիւնը եւ չխոովել ռուս ընկերութիւնը մահապատիժներով։

Սազոնով եւ Սիկորսկի, դատավարութենէն յետոյ, բանտարկուեցան Շլուսէլբուրգի ամրոցին մէջ։ 17 Հոկտեմբեր 1905ի ներման հրովարտակով, երկուքին ալ թիապարտութեան ժամանակը կրճատուեցաւ։ 1906ին երկուքն ալ փոխադրուեցան Ակատուլի բանտը։ Այդտեղէն էր, որ Սազոնով մեզի հասցուց հետեւեալ նամակը.—

«Սիրելի ընկերներ, սիրելի եղբայրներ,

18 ամիս անցաւ ձեր չարքերէն հեռանալէս ի վեր։ Թէեւ ֆիզիքապէս ձեղմէ բաժնուած, սակայն մեկ վայրկեան չդադրեցայ ապրելու ձեզի հետ մտածումով։ Եեղափոխական փոթորիկի որոտին մէջ, որ պայթեցաւ երկրին վրայ, Մարտական Մարմնին ձայնն էր որ կը լսէի մանաւանդ։ Եւ այդ ձայնը չի կորսուիր յեղափոխութեան բազմութեան մէջ։ Մարտական Մարմինը միշտ զիտցաւ պատասխանել այն բոլոր հարցերուն, զորս ընկերային կեանքը կը դնէր։ Հիացիկ զգացումով մըն էր, որ ես կ'ապրէի իր յաղթանակները, սրտի մեծ ցաւով մըն էր, որ կը կրէի իր ձախողութիւնները, որոնք բնական էին լայն եւ կենդանի կազմակերպութեան մը համար։ Մեկէ աւելի մարտիկներ հեռացան ձեր չարքերէն, ոմանք անվերադարձ։ Մորմնկ կսկիծով, սիրով եւ պաշտումով է, որ ես կը խոնարհիմ չիրմներուն վրայ անոնց որ ինկան։ Եւ դեռ վերջացած չէ։ Երբ կը քննեմ ինչ որ տեղի կ'ունենայ, կը տեսնեմ որ պայմանները Մարտական Մարմինն պիտի պահանջեն վերստին երեւալ պատմութեան կրկէսին մէջ։ Դրուած հարցերու հեռանկարին առջեւ, եւ անոնց լուծման համար պահանջուած զոհողութեանց մասին մտածելով, պարտք կը զգամ յիշելու անցեալը։

Ձեմ կրնար, իմ սիրելի ընկերներս եւ իմ սիրելի եղբայրներս, չեմ կրնար ձեզի ըսել թէ ինչ մեծ ուրախութիւն կը զգամ յիշելով ձեզ, ձեր սիրոյ եւ եղբայրութեան վերաբերումը, վստահութիւնը, որով պատիւ ըրիք ինծի՝ պարտականութիւն տալով ինձ լուծել հարց մը, որ լեցուն էր այնքան պատասխանատուութեամբ։ 15 յուլիսի դէպքն էր այդ։ Մերժել ձեր սէրը, արժանի չըլալ ձեր վստահութեան, փոքրիկ շուք մը ձգել Մարտական Մարմնին փայլուն գործունէութեան վրայ,— ես առաջինն եմ, որ կը ճանչնայ անոր մեծութիւնը եւ ինքզինքս կը զգամ չափազանց փոքր իր առջեւը,— պիտի նշանակէր հազար անգամ աւելի դէշ քան մահը, բախտը բերաւ, որ ես դէշ խաղամ։ Վիրաւորուած էի, ըսպաննուած չէի։ Ինքզինքիս տիրապետելու կարողութիւնը կորսնցուցած, քիչ մնաց որ ակամայ դառնան մը դառնայի։ Քիչ մնաց որ կրէի ամէնէն սարսափելի տառապանքը, զոր կրնայ զգալ յեղափոխական մը, — Ցուդային համբոյրը եւ ոստիկաններուն ոտքերուն դուրսը։ Այս վերջինները, չարչարելով օգտուելով իմ ինքնակորոյս ճակէնն եւ աչքս վերակազով մը ուած ըլլալէն, ինծի կը ներկայանան բժշկութեան չէզոք դրօշով։ Ցետոյ կը դառնային անօթի գայլերու նման

(Շարունակելի)

250 ՖՐԱՆՔ

Տողաշար մեքենային շնորհիւ պարզ կրնանք կատարել գիրքի եւ այլ տպագրի հրատարակութիւններ աժան գնի եւ անհնախընթաց գիներով։

250 ՖՐԱՆՔ 16 ԷՋՆոց ՊՐՈՒՇ մէջը ըլլալով թուղթ, կազմ՝ կողմ՝ 1000 օրինակի համար։

ՄԻՇՏ ՆՈՐԱԶՈՑԻ ՏԱՌԵՐ,

ԱՆԱՄԵԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ,

ԱՆՍԽԱԼ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դիմել ՏԷՐ – ՑԱԿՈԲԵԱՆ Տպարան

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
2
ՕԳՈՍՏՈՍ
1933
2 Aout
1933

ՅՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2254 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Ի՞ՆՉ ԸՍԵԼ Կ'ՈՒԶԵՆ

Ինչպէս կ'երեւայ, դրօշամարտը կը չարունակուի եւ պիտի չարունակուի կատաղօրէն, բոլոր գաղութներուն մէջ:

Ահա վերջին արձագանգը Լիոնէն:

Անօգուտ են բոլոր բացատրութիւնները ու յորդորները: Անոգուտ են բոլոր բացատրութիւնները ու յորդորները: Անդորը՝ արամաբանութեան, ազգային արժանապատուութեան և ամենօրեայ իրականութեան բոլոր պահանջները:

Ո՛ւր որ հասնի ոեւէ ռամկավարի կամ Հօկի ձեռքը, իբրեւ թշնամական, հոգաբարձու, դռնապան կամ ժամկոչ, եռագոյն կախելու – չկախելու խնդիր պիտի ունենանք: Մէկը պիտի հակառակի, միւսը պիտի պնդէ, եւ կռիւ պիտի ծագի:

Միւս կողմէ, քանի որ Ջուրի ճամբայ դարձած են պահականոցները, միշտ ալ գործ պիտի ունենանք ոստիկանութեան հետ: Ցիշեցէք Սօֆիայի եւ Փիլիպէի, Գահիրէի եւ Ազեքսանդրիոյ, Շիքագոյի եւ ուրիշ գաղութներու պատմութիւնները:

Կարդացէ՛ք նորագոյն խայտառակութիւնը,— Լիոնի դպրոցական հանդէսին խափանումը:

Նոյն իսկ Բարեգործականի մասնաճիւղին առենապետը հանութիւն կը յայտնէ,— հարկ դասեր են հարցնե՛լ — բայց սրահին հայանուն վարձակալը չի համակերպիր:

— կա՛մ վար կ'առնէք դրօշը, կամ սրահը փակել կուտամ:

Եւ երկու – երեք ամսեզուկներ կը յաջողին խափանել դպրոցական հանդէս մը, ուր երախաներ պիտի արտասանէին կամ երգէին:

Հարցը այն չէ թէ ի՛նչպէս ծագած է վէճը:

Խնդիրը՝ այն կոպիտ կիրքն է որ իր թունաւոր ժանիքները կը ցցէ մեքենաբար, հազիւ տեսած եռագոյնը:

Եւ, կիրքին հետ զուգընթաց, այն զարհուրելի սարկամութիւնը, որ կ'ուզէ մարդկային արժանապատուութիւնն անգամ ի սպառ դնել Երեւանի: Գլխով ոտքով փուռիլ անոր գարշապարներուն տակ:

Մարսէյլի մէջ, Թրքահօս Եօղկատցին գուրգուրանքով կը պարզէ եռագոյնը, դաշտէն մինչեւ հանրակառք երգ երգելով անոր ծալքերուն տակ:

Նոյն քաղաքին մէջ, երիտասարդական չէզոք միութիւն մը (Պուլվառ Օտտօ) եռագոյնով կը զարդարէ իր անդամատեառն ու նամակի թուղթերը:

Ամերիկայի մէջ, խումբ խումբ երիտասարդներ հաւատարմութիւն կ'երդնուն եռագոյնին:

Միջազգային ժողովներու մէջ բարեկրթութեամբ եւ համակրութեամբ կ'ընդունուի, կը փնտռուի հայկական դրօշը:

Հ. Մ. Ը. Մ., Զ. Ո. Մ., արհներ, նախկին պատերազմիկներ, կամաւորներ, Հայր. Միութիւններ, Կ. Խաչ, երիտասարդական բազմազան կազմակերպութիւններ հպարտութեամբ կը պարզեն եռագոյնը, ամէն անգամ որ առիթ ներկայանայ:

Օտար հիւրեր, քաղաքային թէ զինուորական ատենաճառողներ, պատասխանատու վարիչներ, մտաւորականներ չեն հարցներ,— «ի՞նչ դրօշ է այս», երբ եռագոյնը պարզուած կը տեսնեն որ եւ է հայկական հանդէսի մէջ:

Ամենատգէտ ոստիկանը մաքէն չանցըներ որ եւ է դիտողութիւն ընել, չի համարձակիր վար առնել եռագոյնը:

Ամէն տեղ, որ եւ է առիթ, երբ կը պարզուի ազգային խորհրդանիշը, յետին անտարբերն ալ կը հրճուի, յաճախ կը յուզուի: Իսկ երիտասարդութիւնը կը ցնծայ արդար հպարտութեամբ:

Այս բոլոր տարբական, բնական, մարդկային երեւոյթներուն հանդէպ, միայն դաս մը ծանծաղամիտներու բորբոսած հոգիներն են որ կը խռովին, բորոտի պէս կը քերուին եւ թոյն կը սրսկեն:

Եւ որովհետեւ յարձակումը հակազդեցութիւն յառաջ կը բերէ,— ահաւասիկ ամբողջ հայ մամուլը դրօշամարտով զբաղած:

Ամէն անգամ որ կը ստիպուինք — այո՛, կը բռնադատուինք — խոնարհիլ այս չարաբաստիկ վէճին, արիւն կ'երթայ մեր սրտին:

Ի՞նչպէս կարելի է արդարացնել ժամանակի եւ կորովի այսքան սպառում՝ հարցի մը համար որ գոյութեան իրաւունք չունի, որ լուծուած է տարիներ առաջ:

Բայց, վերջապէս, ի՞նչ ըսել կ'ուզէք, Պ. Պ. ռամկավարներ: Դուք ո՞ւթա էք ըրած հրապարակէն քշելու եռագոյնը:

Մանաւանդ պաշտօ՞ն մը յանձնած են ձեզի, ամէն տեղ Ջուրը պատէն վեր հանելու համար:

Այսքան դարչելի խաչակրութիւն մը սարքելով պատմական խորհրդանշանի մը դէմ, դուք չէ՞ք մտածեր հետեւանքներու մասին:

Չէ՞ք վախնար, մանաւանդ, գաղութները ա՛լ աւելի պատակտելու, եղբայր եղբօր դէմ հանելու ահաւոր պատասխանատուութենէն:

Ի՞նչ է ձեր վերջնական ուղեգիծը: Դրօշակ պարզե՞լ թէ չպարզել: Եռագո՞յնը պարզել թէ կարմիրը: Իրբեւ դիտակից ժողովրդ երեւալ, ազգային ուրոյն դիմագծով, թէ իբրեւ բանաւոր հօտ:

Ըսած ենք եւ կը կրկնենք,— մեզի համար եռագոյն դրօշի հարց չէ այս, այլ աւելի հիմնական հոգ մը,— գաղութներու ինքնավարութեան, ինքնապաշտպանութեան խնդիր:

Դուք ազատ էք ձեր անձնական պատիւն իսկ զոհելու եւ դռնապանի պաշտօն կատարելու ի դիմաց Երեւանցիներուն:

Բայց, իրաւունք չունիք խաղալու ամէն բանէ զրկուած ժողովուրդի մը աշխարհահայեացքին եւ համբերութեան հետ:

Երեւութապէս անվնաս խնդիր է եռագոյնի վէճը: Սակայն, կրնայ դառնալ ճշմարիտ կռուանիւթ մը, որմէ չհոդը գաղութները չպիտի ըլլան, անշուշտ ...:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԴՐՕՇԱՄԱՐՏԸ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԵՐԿՈՒ ՌԱՄԿԱՎԱՐՆԵՐ ՈՍՏԻԿԱՆ ԿԱՆՁԵԼՈՎ ԿԸ ԽԱՓԱՆԵՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

ԼԻՈՆ.— Երէկ Լիոնէն ստացանք երկու ընդարմակ թղթակցութիւններ, դպրոցական հանդէսի մը խանգարման մասին:

Կ'ամփոփենք առաջին լուրերը, մանրամասնութիւնները ձգելով յաջորդ համարին:

Ինչպէս կ'երեւայ, մեր Բաջարի ռամկավարները ամէն տեղ կամաւոր արձանագրուած են, եռագոյնը հպածելու համար:

Լիոն, (Յառաջ).— Ազգ. կեդր. վարչութեան նախաձեռնութեամբ, եւ դպրոցներու ուսուցչական կազմին մասնակցութեամբ, դպրոցական տարեվերջի հանդէս մը տեղի պիտի ունենար Յրդ թաղապետարանի սրահին մէջ, յուլիսի 29ին:

Որոշեալ օրը, շաբաթ իրիկուն ժողովուրդը փութացած էր սրահ:

Հանդէսի հսկողութիւնը յանձնուած էր Լիոնի հայ արիներուն, բայց անոնք լսած ըլլալով թէ եռագոյն չպիտի պարզուի, հրաժարած էին:

Ժամը 9ին մինչ հանդէսը պիտի սկսէր, ուշադրութիւն կը գրաւէ դրօշակի բացակայութիւնը: Յումբ մը երիտասարդներ բռնած էին հայկական եւ ֆրանսական դրօշները: Պ. Ա. Կիւլպէնկեան, Ազգ. Վարչութեանատենապետը, որ հանդէսին նախագահն էր, ընդ առաջ երթալով ժողովուրդի փափաքին, հրապարակաւ կարծիք կը հարցնէ Բարեգործականի մասնաճիւղին ատենապետ Պ. Ժողֆ Ա.նթապեանի: (Բարեգործականն ալ կ'օգնէ այս դպրոցին): Պ. Անթապեան խնդարհելով կը յայտնէ թէ ո՛ր եւ է անպատեհութիւն չի տեսներ եռագոյն պարզելուն մէջ, քանի որ ժողովուրդին ալ փափաքն է:

Եւ դրօշը կը պարզուի ընդհանուր խանդավառութեան մէջ:

Ռամկավար Ղարիբ Շահպազեան երբ կը տեսնէ դրօշը, «ես այսօրուան բանախօսութենէս կը հրաժարիմ» ըսելով դուրս կ'ելլէ: Իսկ ուրիշ ողորմելի մը, Թիւֆէնկճեան, չունչը կ'առնէ ոստիկանատուն: Ոստիկանները կուգան, բայց տեղեկանալով իրողութեան, չեն ուզեր միջամտել: Այս անգամ երկու «հերոս»ները ուրիշ թշուառական մըն ալ առնելով իրենց հետ, ոստիկանները եւ սրահին տէրը կը համոզեն նոր քաոսթեամբ մը,— քանի որ սրահը վարձուած է Թիւֆէնկճեանի կողմէ, հանդէսին տէրն ալ ան է, հետեւաբար...

Եւ հանդէսը հազիւ սկսած, դադրման կը դատապարտուի:

Կանխիկ նորեկ ձերբակալուեցաւ

ԻՐ ԿՆՈՋԸ ԵՒ 32 ՀԵՏԵԻՈՐԴՆԵՐՈՒ ՀԵՏ

Երկուշաբթի իրիկուն Ահմէտապատի մէջ (Հնդկաստան) նորէն ձերբակալուեցաւ Կանտի, իր կնոջը եւ ձեմարանի 32 անդամներուն հետ: Կառավարութիւնը այս միջոցին դիմած է, նկատի առնելով Կանտիի նոր յայտարարութիւնը, որով կը յայտնէ թէ պիտի վերսկսի քաղաքացիական եւ անհատական անհնազանդութեան պայքարը»:

Կանտի հետեւեալ դիրքը ուղղեց Անգլիոյ ժողովուրդին.

— «Եթէ կ'ուզէք որ խաղաղութիւն տիրէ Հնդկաստանի մէջ, պայ պիտի ստանաք ոչ թէ բռնութեամբ կառավարելով, այլ վստահութիւն յայտնելով Հնդիկ Ազգ. խորհուրդին: Ես բարեկամ եմ անգլիացի ժողովուրդին եւ կը խօսիմ իրրեւ այդ: Զեմմէ չատեր թշնամի կը համարեն զիս. բայց կը համարձակիմ նախատեսել թէ օր մը անոնց աչքերը պիտի բացուին եւ պիտի ընդունուի իմ խնդրանքիս օրինաւորութիւնը»:

Նոր պայքարին գլխաւոր նպատակն է պակսեցնել ալքոլի վաճառումէն ստացած պետական եկամուտը եւ ջլատել բրիտանական կերպասներու առեւտուրը: Տուրք չվճարելու պայքարը յետաձգուած է մինչեւ տարեգլուխ: Գոմպէյի մէջ կանտիի վարդապետութեան յարած կիներ եռանդով կը չարունակեն իրենց պրոպագանդը: Կը խորհին պոյքոթ հռչակել այն ընդհանուր մթերանոցին դէմ որ անգլիական կերպաս կը հայթայթէ: Կառավարութիւնը աւելցուց ոստիկանական ուժերը, ի նախատեսութիւն անակնկալ դէպքերու:

Թրքահօս Հնդկաստանի հիւս. սահմանին վրայ

Վերջին լուրերու համաձայն, կացութիւնը ծանրացած է Հնդկաստանի հիւսիսային – արեւմտեան սահմանին վրայ, ուր Անգլիոյ թշնամի եւ մոլեռանդ ցեղեր ապստամբ տուած են երեք փախստականներու: Անգլ. իշխանութիւնը վերջնագիր տուած էր, բայց ըմբոստները մտիկ չըրին եւ այժմ օդանաւն ու թնդանօթն է որ պիտի գործեն:

Երկուշաբթի օր, օդանաւերը թռուցիկներ ցրուեցին, ազդարարելով թէ քանի մը գիւղեր պիտի ռմբակոծուին: Ըմբոստները պատասխանեցին հրացան արձակելով օդանաւերուն դէմ, թէեւ չկրցան հասնիլ: Երէկ պիտի սկսէր ընդհանուր ռմբակոծութիւնը՝ օդանաւերու չորս տորմիլիներով:

Անգլիացիներուն պահանջած երեք փախստականներէն մէկը Աֆղանիստանի գահուն թեկնածուն է, իսկ երկրորդը՝ «խենդ Ֆաքիր»ը, որ մեծ ազդեցութիւն ունի իսլամ բնիկներուն վրայ: Երբ Ջրկիր Հապիպուլլահ Աֆղանիստանի գահէն վար առաւ Ամանուլլահ խանը (որ այժմ Պոլիս կը գտնուի), «խենդ Ֆաքիր»ը իր մտերիմ խորհրդականն էր ամբողջ հինգ ամիս: Ցետոյ չնորհազուրկ եղաւ եւ անկէ ի վեր կը չրջի Հնդկաստանի հիւսիս–արեւմտեան գաւառներուն մէջ, խռովութիւններ սերմանելով:

Տրոցկի, Լիթվինով, Սուրից

Թերթերը կը գրեն թէ այս միջոցին օդափոխութեան համար Ռուսյա (Օվէրները) կը գտնուին Պ. Միութեան արտաքին գործավար Լիթվինով, Ենկիւրիի խորհրդային դեսպանը, Պ. Սուրից, եւ աքսորական Տրոցկին:

Եթէ հաւատանք թղթակցի մը տեղեկութեան, Պ. Տրոցկի ուզած է տեսակցութիւն մը ունենալ Պ. Լիթվինովի հետ, բայց այս վերջինը մերժած է: Նոյն ընթացքը բռնած է նաեւ Պ. Սուրից, որ իր հրամանին տակ կ'աշխատէր, երբ Տրոցկին միահեծան տէրն էր կարմիր բանակին:

Նախկին գործավարը չափազանց տկարացած է թէ ֆիզիքական եւ թէ բարոյական տառապանքներէն եւ երկար դարմանի կը կարօտի:

Այս հիւանդ մարդուն ներկայութիւնը, սակայն, հանգիստ չի ձգեր համայնավար կուսակցութեան վարիչները: «Իսմանիթէ»ն կը չարունակէ դաւադրական դիտումներ վերագրել «ուրացող»ին, անոր արտաքսումը պահանջելով:

ՊԷՅՐՈՒԹԻՆ Փարիզ հասաւ Նէյլս Թաճէտտին, Սուրիոյ նախորդ վարչապետը:

«ԿՆՔԱՒՀԱՅՐ» ԿԸ ՓՆՏՌԵՆ



(Տպաւ ենք)

ՍԷՆ ԺԷՌՈՄԻ (ՄԱՐՍԷՅԼ) ՄԱՏՈՒՌ – ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ

360 քառ. մեդր հող. 130 քառ. մեդրի վրայ շինուած է շէնքը: 1931ին հոդը գնած են պզտիկ շէնքովմը՝ 40,000 ֆրանք

Նոր շէնքին ծախսած 50,000

Գումար 90,000

Վճարուած է 70,000

Մնացեալ պարտքը 20,000

Շնորհով պիտի կատարեն բացումը, երբ գտնեն կնճահայր մը, որ ստանձնէ պարտքին գոնէ մէկ մասը, փոխարէնն ստանալով երեք պատիւներ (տես Յառաջ, 9 յուլիս 1933):

Տնտեսական զօրաշարժ Մ. Նահանգներու մէջ

ԵՐԷԿ, 1 ՕԳՈՍՏՈՍ, ՍԿՍԱՒ ՆՈՐ ԾՐԱԳՐԻՆ ԳՈՐԾԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երէկ, 1 օգոստոս, չարժման մէջ դրուեցան Մ. Նահանգներու տնտեսական բոլոր ուժերը,— հողագործութիւն, ճարտարագործութիւն, վաճառականութիւն, հարիւր հազարաւոր բանուորներ գործածող կազմակերպութիւններէն մինչեւ գաւառական յետին ձեռնարկը: Բոլորը միասին պիտի պայքարին համաճայն որոշ ծրագրի մը, վերահաստատելու համար բարօրութիւնը: Ծանուցումի ամերիկեան բոլոր հնարամտութիւնները չարժման մէջ դրուած են, յաջողութիւն մը ապահովելու համար նախագահ Բուզվէլթի ծրագրին: Գործադրանաէրները, առեւտրականները եւ հողագործները ազատ են ընդունելու կամ մերժելու նախագահին թելադրութիւնները, բայց դիտէն թէ՝ եթէ մերժեն, պիտի համարուին անարժան քաղաքացիներ եւ յետոյ պատճառ պիտի դառնան աղետալի գործադուլներու, որովհետեւ նոր ծրագիրը կը տրամադրէ կրճատում աշխատանքի եւ յաւելում աշխատավարձի:

Այն գործատէրերը որոնք կը տարբերեն նոր պայմանագիրը, առ առաւելն 40 ժամ պիտի նշանակեն շաբաթական աշխատանքը, իրենց պաշտօնեաներուն համար, իսկ 35 ժամ՝ բանուորներուն համար: Այս ձեւով կարելի պիտի ըլլայ նոր պաշտօնեաներ եւ բանուորներ առնել: Ասկէ զատ, առ հասարակ պիտի արգիլուի 16 տարեկանէն վար տղոց աշխատանքը: Կառավարութիւնը կը յուսայ այս կարգադրութեանց շնորհիւ գործ ճարել վեց միլիոն գործազուրկներու, մինչեւ աչուն:

Թրխական ցնդաբանութիւններ

Պէյրութի իսլամական « էլ Պէյազ » թերթը, որ Ենկիւրիի բերանն է, շնորհիւ թուրք լրատուի մը անմոռաց վայրահաչութեանց, հետեւեալ ցնդաբանութիւնը կը հրատարակէ.—

Հայ Դաշնակ կուսակցութեան վարիչները անցեալ ուրբաթ գիշեր կարեւոր ժողով մը գումարեցին տան մը մէջ եւ խորհրդակցեցան կուսակցութեան յատուկ գործերու շուրջ:

Սոյն ժողովին՝ Հայերէն զատ ներկայ գտնուեցան նաեւ կարգ մը քիւրտ եւ թուրք վարիչներ, որոնց մէջ կային թաղապետական ընտանիքին պատկանող վեհաններ:

Կ'ըսուի թէ խորհրդակցութեան նիւթերէն մէկը եղած է թուրք կառավարութեան վերջերս հրատարակած նեղման օրէնքը: Երկար վիճաբանութիւններէ վերջ հետեւեալ համաձայնութիւնը գոյացաւ.—

« Անոնք որ կ'օգտուին նեղման այս նոր օրէնքէն, պէտք է երթան թուրքիա եւ հոն հետապնդեն իրենց նպատակները »:

Արդեօք ճի՞շդ է այս. եթէ ճիշդ է, ըսել է որ սոյն ժողովի «քոմիթաճի»ները կ'ուզեն իրենց քաղաքական դաւադրութեանց եւ մահափորձերուն կեդրոնը դարձնել մեր երկիրը: Եւ այդ դաւադրութիւնները ուղղուած պիտի ըլլան մեր դրացի պետութեան դէմ:

ՀԱՅ ԿԱՐՄՐՈՒԿՆԵՐՈՒ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ

Պէյրութի թերթերը կը գրեն թէ դաղտնի ոստիկաններ մտնելով հայկական հիւղաւանը, խուզարկեցին Գալուստ Մարոնեան անուն յայտնի համայնավարի մը բնակարանը, համաձայն ոստիկանութեան հաղորդուած լուրի մը: Ոստիկ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ալս տեսակէտէն հետաքրքրական է Ռեմիզովի «Ժամանակակից գրականութեան ճգնաժամը» յօդուածը։ Ռեմիզով կը սկսի ըսելով, թէ ռեալիզմի ճգնաժամը ոչ միայն ռուսական, այլ համաշխարհային գրականութեան ճգնաժամն է։ Ռեալիզմը, որ ծնունդ առաւ 19-րդ դարու կապիտալիստական կարգերու զարգացման հետ, այսօր կը կորսնցնէ իր նշանակութիւնը։ Ռեալիզմը կը մեռնի, որովհետեւ ան կը հետաքրքրուի միայն մարդու անհատական կեանքով, անոր ներաշխարհով, անոր հոգեբանութեամբ, մինչ նոր ժամանակներու գրականութիւնը պէտք է հետաքրքրուի մարդկային զանգուածներու կեանքով, անոնց պայքարով։ Ռեալիզմը կը մեռնի, որովհետեւ ան կը հետաքրքրուի միայն անցեալով, մինչ նոր ժամանակներու գրականութիւնը պէտք է հետաքրքրուի ներկայով եւ ապագայով։ Ռեալիզմը կը մեռնի, որովհետեւ ան կը հետաքրքրուի միայն ստատիկական երեւոյթներով, մինչ նոր ժամանակներու գրականութիւնը պէտք է հետաքրքրուի դինամիկական երեւոյթներով։

Ռեմիզով կը գրէ. «Ռեալիզմը կը մեռնի, որովհետեւ ան կը հետաքրքրուի միայն մարդու ներաշխարհով, անոր հոգեբանութեամբ, մինչ նոր ժամանակներու գրականութիւնը պէտք է հետաքրքրուի մարդկային զանգուածներու կեանքով, անոնց պայքարով։ Ռեալիզմը կը մեռնի, որովհետեւ ան կը հետաքրքրուի միայն անցեալով, մինչ նոր ժամանակներու գրականութիւնը պէտք է հետաքրքրուի ներկայով եւ ապագայով։ Ռեալիզմը կը մեռնի, որովհետեւ ան կը հետաքրքրուի միայն ստատիկական երեւոյթներով, մինչ նոր ժամանակներու գրականութիւնը պէտք է հետաքրքրուի դինամիկական երեւոյթներով։

Ռեալիզմի ճգնաժամը կը նշանակէ նաեւ, որ ռեալիզմի ներկայացուցիչները, ինչպէս Գորկին, Ալեքսեյ Տոլստոյը, Ֆադեեւը, Լեոնովը, Շոլոխովը, Ֆեդինը, Սեյֆուլինան, Ֆորշը, Վիշնեւսկին, Իվանովը, Սեյֆուլլինը, Ալեքսանդրովը, Ֆուրմանովը, Ֆրիչեն, Ֆեդորովը, Ֆեդորչենկոն, Ֆեդորենկոն, Ֆեդորենկոն, Ֆեդոր

«ՍՈՒՐԻՉ ՄԵՀ ՀԱՏԿԱ ՀԱՅԱՑՔ ԷՐ»...

«Գիտե՞ք, ուր ինձ ուղարկեցին այդ օրը... Ինձ ու Ալիսին... Ալիսը, որ ինձ համար ամեն ինչ էր, որ ինձ համար ամեն ինչ է այսօր էլ, որ ինձ համար ամեն ինչ կլինի միշտ, ինձ ուղարկեցին Ալիսից հեռու, ինձ ուղարկեցին մահվան, ինձ ուղարկեցին մեռնելու, որ ես չտեսնեի, թե ինչպես են նրան տանջում, ինչպես են նրան սպանում... Ինձ ուղարկեցին, որ ես չլսեի նրա ճիչերը, նրա աղաչանքները, նրա հեկեկոցները, նրա վերջին հառաչանքները... Ինձ ուղարկեցին, որ ես չտեսնեի, թե ինչպես են նրան սպանում, ինչպես են նրան խեղդում, ինչպես են նրան խեղդամահ անում... Ինձ ուղարկեցին, որ ես չտեսնեի, թե ինչպես են նրան խեղդամահ անում, ինչպես են նրան խեղդամահ անում, ինչպես են նրան խեղդամահ անում...

կաններ հոն գտան նաեւ Մովսէս Ղազարեան անուն ուրիշ համայնավար մը, որուն գրպանները լեցուած էին թռուցիկներով։ Ցանցանքի վրայ ձերբակալուեցան երկու համայնավարներն ալ եւ խոստովանեցան իրենց մեղքերը։

Անմիջապէս տեղի ունեցաւ անոնց դատավարութիւնը եւ մէկական ամսուան բանտարկութեան դատապարտուեցան երկու համայնավարները։

Շէրպուրկի նոր նաւահանգիստը

Հանրապետութեան նախագահը կիրակի օր հանդիսաւորապէս բացաւ Շէրպուրկի ծովային նոր կայարանը եւ նաւարանը, որոնց շնորհիւ անդրատլանտեան չոգենաւերը պիտի կրնան անմիջապէս քարափ հանել կամ քարափէն առնել իրենց ճամբորդները, առանց բացը սպասելու։

Այս ծովային կայարանը, ինչպէս կը կոչեն, չինուած է Շէրպուրկի առեւտրական սենեակին կողմէ եւ կը համարուի եւրոպայի, եթէ ոչ ամբողջ աշխարհի ամէնէն զեղեցիկ հաստատութիւնը։ Շինութեանը սկսաւ 1928ին, եւ ամբողջ ծրագրին գործադրութիւնը մինչեւ յունիս 15 արժած էր 199,500,000 ֆրանք։

Պ. Էռիօ կ'ուզէ տեսնել Մոսկուան եւ Էնկիւրին

Գրած էինք թէ Ֆրանսայի նախորդ վարչապետը Թուրքիա եւ Ռուսաստան պիտի երթայ մօտերս։

Պատասխանելով այս առթիւ եղած հարցումի մը, Պ. Էռիօ ըսաւ.

— Ես Ռուսաստան կ'երթամ ինչպէս գացած եմ 1922ին, միմիայն զգաստփար կազմելու համար։ Պէտք է երթալ տեսնել, խօսիլ, յարաբերութիւններ հաստատել, անձնական բարեկամութիւններ մշակել այն երկիրներուն հետ որոնք այնքան հեռու են մեզմէ իրենց մշակոյթով, հոգեբանութեամբ եւ ընկերային վիճակով։ Ես ուրիշ ընելիք չունիմ Ռուսիոյ մէջ բայց միայն տեսնել, ուսումնասիրել, խօսակցիլ։ Խորհրդային իշխանութիւնը հրաւիրած է զիս այցելութիւն տալու։ Ցօժարութեամբ կ'երթամ, մանաւանդ որ չատ ուրախ եմ յարաբերութեանց վերահաստատման համար զոր ես արծարծեցի 1925ին։

Թուրքիոյ արտաքին գործավարն ալ Փարիզ գտնուած միջոցին էնկիւրի հրաւիրած է Պ. Էռիօն, որ սիրով ընդունած է։

« ՏԷՅՎԻՍԻ ԲԱԺԱԿ »Ը ՇԱՀԵՑԱԻ ԱՆԳԼԻԱ

Կիրակի օր տեղի ունեցած երկու վերջին «պարզ» (սէմփլ) խաղերը հետեւեալ արդիւնքը տուին.— Քօշէ յաղթական Օսթինի, Փէրի յաղթական Մէրլէնի։ Ֆրանսացիները ուրբաթ օր չահած ըլլալով «զոյդ» (տուպլը) մրցումը, վերջնական արդիւնքն է.— Անգլիա 3 յաղթութիւն, Ֆրանսա 2 յաղթանակ։ Որով Անգլիա կը շահի հոչակաւոր բաժակը տարի մը պահելու իրաւունքը։

Ինչպէս գրած էինք, այս բաժակը Ֆրանսայի կը պատկանէր վեց տարիէ ի վեր։

ՎԻՒՐԹԷՆՊԷՐԿԻ (Գերմանիա) դպրոցներուն ուսուցիչները եւ աշակերտները հրաման ստացան փաշակաւ ձեւով բարեւելու։

ԱՐԻԱԿԱՆ բժիշկներուն արգիլուած է (Գերմանիոյ մէջ), իրենց հրեայ պաշտօնակիցներուն տեղը գործել, զանոնք խորհրդակցութեան կանչել կամ անոնց փոխանցել իրենց յաճախորդները, բացի մասնաւոր պարագաներէ, այն ալ իշխանութեանց հաւանութեամբ։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

«ՆԱՅԻՐԻ ԱՇԽԱՐՀ»

Պատկերազարդ երկշաբաթաթերթի 3րդ թիւը։ Ընտիր թուղթ, մաքուր տպագրութիւն, այլազան նիւթեր, բազմաթիւ գեղեցիկ նկարներ հայ եւ օտար կեանքէ։ Կը ծախուի բոլոր ծանօթ քէօշկերուն մէջ։

ԿԱՐԵԻՈՐ

Ծանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ իայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ։ Դիմել Յառաջի վարչութեան։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Թիթեղագործ (թէնէքէճի) Գէորգ Թաչճեան (այժմ Աղապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկաշտա, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արտէն թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւղաբեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր։

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourt(Haute Saône), France.

Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Տէր Մինասեան, Պ. Նուպար Տէր Մինասեան, Պ. Ստեփան Տէր Մինասեան, Տէր եւ Տիկին Կիրակոս Ժամկոչեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Յակոբ Կիրակոսեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Մկրտիչ Թորկոմեան, Տէր եւ Տիկին Սահակ Յարութիւնեան, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Մանկեան, Տէր եւ Տիկին Համբարձում Ենովքեան, Այրի Տիկին Մարիամ Աբրահեան եւ զաւակունք, Մեսրոպ, Տօնէր եւ Կարապետ (Փարիզ) եւ Թոռները, Պ. Կիրակոս Ներսէսեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Գափլանեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Գէորգ Այվատեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Աճէմեան, ինչպէս նաեւ համայն ազգականք ցաւօք սրտի կը յայտնեն իրենց կնոջ, աղջկան, քրոջ հարսին, եղբօր կնոջ, եւ ազգականին՝

ՏԻԿ. ՄԱՌԻ ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

զառնաղէտ մահը՝ որ տեղի ունեցաւ յուլիս 29ին, 26 տարեկան ծաղիկ հասակի մէջ։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ 31 յուլիս, երկուշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Սէն Ժէրմէն եկեղեցիին մէջ։ Հանգուցեալին մարմինը ամփոփուեցաւ Սէն Ժէռոմի գերեզմանատունը։

Յ. Դ.



Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ *ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այսօր Զորեքշբ. երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritain-ի ներքնայարկը։ Մէթրօ՝ Շաթըլէ։ Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. ժողովի օրակարգի հարցեր եւ ընտրութիւն պատգամաւորներու։*

ՊԱՆԵԼԻՕ-ՔԱՇԱՆԻ «ԱՐՇԻԻ» խումբի ընկերական ժողովը այս Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին ընկ. Մ. Գարակէօզեանի բնակարանին մէջ։

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ։ Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. ժողովի օրակարգի հարցեր եւ ընտրութիւն։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷՆ անդամական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Դաշնակցութեան «Զարդարեան» Գրադարանին մէջ։ Օրակարգ՝ նախկին ժողովի շարունակութիւն եւ պատգամաւորի ընտրութիւն։ Բոլորի ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՒԹԻԻ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. ՊԱՆԵԼԻՕ-ՔԱՇԱՆԻ «Ա Ր Շ Ի Ի» ԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՒԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ 9

Գ. ԿԱՐՊԻՍ ԿԱՐԻՆԵԱՆԻ ՕԹԱՍՈՒՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

Sentier des Bas-Longchemps. (Bagneux)

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ. Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ

Կը խօսի՝ ԸՆԿ. Վ. ՊՐԱՑԵԱՆ

Կը նուագէ *ԵՔՐԱՏ* նուագախումբը ղեկավարութեամբ *Պ. ՕՇՈՍԵԱՆի*

Գեղարուեստական բաժին։ Դիւրամատչելի պիւֆէ։

ՄՈՒՏՔ՝ 2 ՖՐԱՆՔ։

Հաղորդ. միջոցներ.— Porte d'Orléansէն առնել 88 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Bagneux։

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՒԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Շ. Յ. Դ. *ՎՐԱՄԵԱՆ* ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Շ. Յ. Դ. *ՊԱՏ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ* պուլվար Օստոի մասնաճիւղին

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 8էն մինչեւ իրիկուն

Bar-Restaurant Belvedère-ի *օդասուն պարտէզին մէջ*

Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական ճոխ բաժին

Կը նուագէ Ց. Ռ. Միութեան *ՎԱՀԱԳՆԵԱՆ* նուագախումբը

Առնել՝ Place Sadi Carnotէն *35 եւ 36 թիւ* հանրակառքերը եւ *իջնել Սէնթ Անտրէ*, Place d'Aixէն *28 թիւ* հանրակառքը (*կարմիր կիծով*) եւ *իջնել վերջաւորութեան, որ 100 մէթր հեռու է հանդիսավայրէն։*

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Պատ. Մխիթեան Սէն - Լուի (Մարսէյլ) մասնաճիւղին կողմէ օգոստոս 27ին Պ. Ս. ՄԱՐԱՇԼԵԱՆի օգասուն պարտէզին մէջ։

Կը խնդրուի բոլոր կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ այդ թուականը։

Պատուոյ երեկոյ

կազմակերպուած *ՅՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԱՂՖՈՐվԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ*

Ի պատիւ ՆԱՒՈՐԴ ՎԱՐԶՈՒԹԵԱՆ

6 Օգոստոս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Հայ Ակումբին մէջ 1 Bld. Carnot

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն եւ պար։

Կը հրաւիրուին ընկեր-ընկերուհիները եւ համակիրները հանդերձ ընտանեօք։ Մուտքը՝ ազատ է։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕԻ ՄԷՋ

ՄԱՌԻ ՍՎԱՃԵԱՆԻ «ՀԱՅ ՓԵԹԱԿ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐՔ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 2ԻՆ

ՍԱԼՈՆ ՊԻԻԹԻՆԵՕՋԻ ՄԷՋ. 6 ՐԻՒ ՊԻԻԹԻՆԵՕՋ (ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕ)

Կը նախագահէ ԴՐԻԳՈՐԻՍ ԵՊՍԿ. ՊԱԼԱՒԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, խմբերգ, մեներգ, հայկական պարեր եւ այլն.։

ԲԱՑՕՒԱԾ Է

Պանեէօ – Քաշանի ԼՍԱՐԱՆ – ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԸ

Տեղւոյս մանկապարտէզի սրահին մէջ

վարիչ՝ Գ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

43, Rue Madame Curie. Bagneux

երեկոյեան ժամը 8էն 10 ամէն օր, կիրակի ժամը 3էն 6.30

ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ ԼՈՑԸ ԿԸ ՏԵՒՆԷ

«Հայ թաթարական ընդհարումները»

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ԲԱԳՈՒԻԻ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

Ընտիր թուղթի վրայ եւ նկարներով։ Գինն Է՝ 15 ֆրանք

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն եւ Եգիպտոս 20 ֆրանք։

Գրադարան - Ընթերցարաններուն 10 ֆրանք։

Պիտի տպագրուի սահմանափակ քանակութեամբ։

Ապսպրանքները պէտք է ղրկել մինչեւ գրքին լոյս տեսնելը։

Ապառիկ ոչ ոքի չի ղրկուիր։

Դիմել՝ A. Kulkhandanian, 71, Ave. Kléber, Paris (16)

Հայերու ժուռնադրավայրը

Ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52-73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Ձեր տունը, խանութը եւ այլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)

Tél. Entrepôt 17 - 65

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générale — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. 53-32

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր։ Անձամբ կը պաշտպանէ Ամերիկական եւ Հաշտարար Դատարաններու առջեւ։ Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ։ Վարչական դիմումներ։

Նախարարութեանց մօտ։

Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7։

Լոյս տեսաւ «ԿՕՕՊԵՐԱՑԻԱ»

Գրեց՝ Փրոֆ. Վ. ՏՈՏՈՄԵԱՆՑ Թարգմանեց՝ Օն. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ

Տպագր. ՍՕՖԻԱ Գինն 10 ֆրանք։

Կը ծախուի ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ Գրատունը, 51, rue Mr. le Prince. Paris (6)

Շաւիղի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ՋԳՈՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ ՍՐՃԱՐԱՆԸ

345, AVENUE ARGENTEUIL

«ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ

«ՄԱՍԻՍ» ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ **45, rue de Bonnel**

Գործակալ՝ ԽՆԿԻԿ ԿԷՆՃԵԱՆ

×

Վալանսի մէջ ՅԱՌԱՋԻ գործակալն է

ՂԱԶԱՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

⁂

ՊՕՄՕՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Գրավաճառ՝ L. MOSSONի մօտ **305, Chemin de St. Jo**

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒԹԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

« Մինչեւ դատավարութիւն, ամբողջ չորս ամիս, սաբսափելի վիճակի մը մէջ կը գտնուէի։ Չէի գիտեր թէ ինչ հետեւանք ունեցան զառանցանքի մէջոցին խոստովանութիւնները, ուստի կը վախնայի որ մտանգած կ'ըլլամ ընկերներս եւ « դատը », եւ ինքզինքս դատաճան կը համարէի։ Գործին յաջողութիւնն ու յաղթանակի գինովութիւնն էին, որ ինծի ուժ տուին դիմանալու հիւանդութեանս եւ մարդկային ուժերէ վեր բարոյական իմ տառապանքիս։ Բարեբախտաբար, զառանցանքս գէշ հետեւանք չունեցաւ։ Սակայն, հիւանդութենէս եւ բարոյական տառապանքներէս յետոյ դատավարութեան ներկայացայ չափազանց վիճակի մէջ, ուղղս ցնցուած՝ պայթումին եւ լրտեսներու բռունցքներուն պատճառով։

Հաւիւ թէ ուրիշ մէկը իմ մտածումներուս եւ լեզուիս։ Այս վիճակին մէջ, պէտք չէր որ խօսէի դատավարութեան ընթացքին, որպէսզի սխալ չերեւակայեցնէի կուսակցութեան ծրագիրը։ Անշուշտ այդպէս պիտի չարժէի, եթէ հետեւէս չզգայի բան մը, որ զիս կը մղէր խօսելու, արտայայտուելու։ Եւ այդ այն յայտարարութիւնն էր, զոր ես ըրի հարցաքննիչ դատաւորին, երբ, գործողութենէն յետոյ գիտակցութեան եկայ։ Կարծելով որ պիտի մեռնիմ, պարտականութիւն համարեցի ինձ անմիջապէս յայտարարել թէ անդամ էի Սոցիալ Ռեվոլիւսիոնէր կուսակցութեան Մարտական Մարմնին։ Թէ այն որ Հիւսիսի պանդոկին մէջ մեռաւ ռումբի մը պայթումին հետեւանքով, մարտական ընկերս էր։ Այսպէսով կ'ուզէի հասատաել թէ Պոկոտիլոն ալ անդամ էր Մարտական Մարմնին։ Ըսելիքս այսքան էր, բայց հարցաքննիչ դատաւորը տեղեկութիւն պահանջեց Մարտական Մարմնին մասին եւ ես, առանց նկատի առնելու թէ կուսակցութեան սկզբունքները կը բռնաբարեմ,— « յայտարարութիւն չպիտի ընես», — բացատրութիւններ տուի, անշուշտ ձախսաւեր ձեւով։

Ինչո՞ւ ըրի։ Ինչո՞ւ բռնաբարեցի մեր սկզբունքները։ Որովհետեւ, քանի մը անդամ, հարցաքննութեան ընթացքին, կորսնցուցի գիտակցութիւնս։ Կը պաղատէի ընդհատել հարցաքննութիւնը, կը խնդրէի ջուր՝ քիչ շատ ուժ առնելու համար։ Մինչեւ դատավարութեան ժամը, չատ չմտահոգուեցայ իմ յայտարարութեանս համար։ Սակայն, եաքէն, երբ վայրկեանը եկաւ խորհելու թէ ինչ պիտի ըսեմ դատարանին մէջ, խօսիլ ստիպուած պահուս, չկրցայ համաձայնեցնել ըսելիքներս եւ կուսակցութեան ծրագիրը։ Այդ պատճառով էր միայն, որ մղուեցայ պաշտօնական յայտարարութիւն մը ընելու։ Ակնկիզ զատ, դատավարութեան ընթացքին՝ դժուարին կացութեան մը մէջ կը գտնուէի։ Նախ բացատրեմ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :=: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Seb. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ	ԵՌԱՄՍԵԱՑ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուլֆերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933

3 Aout 1933

ՅԴԿ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2253 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ՉԿԱՅ ՈՐ ԵԻ Է ՏՈՂ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ,,

Այսպէս կը գրէր Մ'չեցի բանուորը, տրանջալով արդար դառնութեամբ.

— «Ցարգելի խմբագիր, ամէն ժամանակ «Ցառաջ» թերթը կը կարդամ ուրախ լուր մը առնելու համար, բայց չկայ որ եւ է տող ուրախութեան»: (30 յուլիս):

Իսկապէս, չափազանց մռայլ պատկեր մը կը ներկայացնէ մեր հանրային կեանքը:

Իսկ թերթն ըլլալով պատկերը օրուան կեանքին, անշուշտ չի կրնար տալ «որ եւ է տող ուրախութեան», երբ ողբերգութիւնն է որ կը տիրապետէ:

Այո՛, պակաս չեն կազդուրիչ, ուրախառիթ երեւոյթներ ալ: Ներելի չէ ամէն բան սեւ տեսնել եւ վայրերան կանչեր արձակել:

Դժբախտութիւնը այն է որ, այդ կազդուրիչ երեւոյթները կը պղտորին, կը խեղդուին արհեստական, անիմաստ, այլանդակ վէճերու ժխորին մէջ:

Ունինք բազմազան հոգեր որ իրաւասու եւ հոգածու ձեռքերու կը կարօտին: Ինչպէս, օրինակ, անկանոն թուղթերու խնդիրը:

Ունինք հանրօգուտ ձեռնարկներ որոնք դատապարտուած են ծիւրելու, կամ կէս ճամբան մնալու, եթէ պակսի գուրգուրանքը եւ դրամը:

*Ամէն օր եւ ամէն տեղ չե՞նք տեսներ խոնարհ, պրոլետար՛ զաղթակայաններ, որոնք իրենց չալակին առեր են բեւ մը հոգ, ապագահպանման հոգերուն հարիւրին ութսուն – իննսունը, եւ կը դապհպանման հոգերուն հարիւրին ութսուն – իննսունը, եւ կը դապահ

«ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ — ՆՈՅԵՄԲԵՐ»

(Տարեգիրք, 1932 Երեւան)

Ե.

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր յօդուածաշարքը երկարեց, իսկ Տարեգրքի նիւթը դեռ չի սպառուում:

Անցնենք «Ժողովրդական լուսաւորութեան եւ գիտութեան» բաժնի վերյայից: Այս բաժնի գլխաւոր յօդուածը, որ պատկանում է լուսժողկոմ Դր. Սիմոնեանի (ինչո՞ւ ոչ ՏԷր – Սիմոնեանի) գրչին, անզուսպ ջատագովանք է խորհրդային իշխանութեան եւ լրիւ գաղափար չի տալիս Հայաստանի կրթական վիճակի մասին: Նոյնը պէտք է ասել եւ գիտութեան, մամուլին, հրատարակութիւններին յատկացուած բաժիններին — աւելի շատ դոլք ու պարծենկոտութիւն, քան փաստական տուեալներ, թուեր, աղիւսակներ:

Այս պակասութիւններով հանդերձ, սակայն, Տարեգիրքը տալիս է որոշ գաղափար, մանաւանդ, Հայաստանում կատարուած գիտական աշխատանքների, Հայաստանի մտաւորականութեան ցուցահանած եռանդի, տոկունութեան եւ անձնազոհութեան մասին: Ճիշդ է, Տարեգիրքը աւելի տեղ ու կարեւորութիւն է նուիրած «մարքս – լենինիզմ»ին եւ «հակայեղոխական Դաշնակցութեան» վերաբերուղ կուսակցական – քարոզչական գործերին, բայց ուշադիր ընթերցողը գիտական բարձրարժէք աշխատանքներ էլ կը գտնէ, ինչպէս Հր. Աճառեանի, Ց. Մանանդեանի, Մ. Աբեղեանի եւ մի շարք ուրիշ հին ու երիտասարդ գիտնականների գործերը:

Մենք կ'անցնենք եւ «Առողջապահութիւն», «Կարմիր բանակ» եւ «Պիոներիա» բաժիններից, որոնք նոյնպէս կազմուած են նախորդ բաժինների ձեւով.— Ուրանալ ինչ որ բոլշեւիկներից առաջ է եղել, ղրղարտել ու հայհոյել Դաշնակցութեանը, «Սեպուհի ճերմակ վարսերին», ներկ չենթադրում սեւացնելու համար նախախորհրդային կարգերը, Ալիմպոսի բարձունքներն են հանում խորհրդային իշխանութիւնը, բայց արդիւնաբերութեան ու երկրագործութեան մասին չօշափելի դրեթէ ոչինչ չեն ասում:

Տարեգիրքը պարտաւոր էր ցոյց տալ թէ արդիւնաբերական ինչ հիմնարկութիւններ ու կազմակերպութիւններ կան Հայաստանում, ի՞նչ արդիւնք է տուել ճարտարարուեստը, որքա՞ն ապրանք է արտադրել, արտածուել ու ներմուծուել — այդ մասին ոչինչ չէ ասուած:

Ոչինչ չի ասուած Հայաստանի աշխատաւորութեան թուի, կազմակերպութեան, նիւթական, մտաւոր ու բարոյական վիճակի մասին:

Ոչինչ չի ասուած կօօպերացիայի եւ առեւտուրի մասին:

Ոչինչ չի ասուած ժողովրդի ապրուստի պայմանների, ապրուստի սըղութեան եւ նման հարցերի մասին:

Ի՞նչ պատկեր է ներկայացնում տնտեսական չինարարութիւնը, հողի ոռոգման գործը, էլեկտրակայանները — Տարեգրքից չի պարզւում:

Ի՞նչ վիճակում են գտնւում Հայաստանի փոխադրութեան միջոցները — երկաթուղին, փոսրը, խճուղին, օտարազնացութիւնը, Սեւանի նաւագնացութիւնը եւ այլն — Տարեգիրքը լռում է:

Եթէ մի կողմ դնենք հանքային եւ քիմիական արդիւնաբերութեան նըւիրուած քիչ – շատ գիտական տեսութիւնները եւ «Երեւան – Ախտափա երկաթագծի» պիտիներով հարուստ յօդուածը, Հայաստանի արդիւնաբերական մասը բոլորովին չէ լուսաբանուած Տարեգրքում: Պատահակա՞ն է այս: Անշուշտ, ոչ: Տարեգրքի խմբագիրները պարզապէս նիւթ չեն ունեցել ասելու եւ բաւականացել են միայն Մկրտիչ Ամէնների ու Մարիէտտա Շահինեանների քնարական գեղումներով: Ի՞նչ գրէին, երբ խորհրդային արդիւնաբերութիւնն այսօր աւելի քայքայման փուլում է ապրում, քան տեղծագործութեան: Ի՞նչ փաստեր, թուեր, աղիւսակներ տային: Բանաստեղծելը աւելի հեշտ է:

Աւելի աղքատ է գիւղատնտեսութեան մասը: Տարեգրքի խմբագիրները բաւականացել են մինչեւ Վ. Անանեանի «Մի պատմ սոցիալիստական դաշտերում» արձակ բանաստեղծութեամբ: Հայաստանի գիւղատնտեսութեան մասին, կարելի է ասել, ոչինչ չկայ Տարեգրքում:

Ահա քանի տարի է Հայաստանի գիւղը բռնուած է կոլխոզական տենդով: Երկրագործութեան հին ձեւերը քայքայուած են, գիւղացիական տնտեսութիւնների համարեա կէսը գրուած է կոլխոզական «ռելսերի» վրայ: Ի՞նչ արդիւնք է ստացուել դրանից: Ի՞նչ է տուել Հայաստանի կոլխոզը. ի՞նչն է մնացել մէնաշնորհութեան: Տարեգրքին գիւղատնտեսական «յեղափոխութեան» մասին գաղափար չի տալիս:

Չենք խմանում նաեւ ի՞նչ արդիւնքի է յանգել գիւղի պետական տնտեսութիւնը. այս պէս կոչուած, սովխոզները ի՞նչ թիւ են ներկայացնում այժմ տնտեսական ի՞նչ արժէք ունին:

Մոռացուած են այգեգործութիւնը, եւ ծխախոտագործութիւնը: Թիւեր չկան եւ բամբակի մշակման մասին:

Տեղեկութիւն չկայ եւ անասնաբուծութեան, Հայաստանի անասունների այսօրուայ վիճակի մասին, ինչքա՞ն անասուն կերաբ կոլխոզը, ինչքա՞ն մնաց, ի՞նչ է ներկայ դրութիւնը:

Նոյնը պէտք է ասել կաթնատնտեսութեան, ե՛ւ թռչնաբուծութեան, ե՛ւ մեղուաբուծութեան, ե՛ւ ձկնաբուծութեան մասին:

Մի խօսքով, Տարեգիրքը աւելի «հումանիտար» կամ «իդէալիստական» թեքում ունի. լայն տեղ է տըւել «մտքի կուլտուրային» եւ սահել – անցել է «էկոնոմիկա»յի վրայից: Բան օրինի, այդպիսի թեքումի համար Տարեգրքի խմբագիրների գլուխը չպէտք է չոյուէր, չէ՞ որ ամէն բանի հիմքը տնտեսութիւնն է, իսկ գաղափարը վերնաշէնն է միայն, զարդը եւ ոչ էութիւնը: Մինչ ըստ մեր Տարեգրքի խմբագիրների՝ գաղափարն է կազմել հիմքը, իսկ տնտեսութիւնը՝ սոսկ զարդարանք՝ քնարերգութեան նիւթ:

Կոլխոզների պատկերացումը Տարեգրքում տրուած է բազմաթիւ նկարներով: Ինչպէս եւ գործարանների ու հանքերի աշխատաւորները, եւ կոլխոզականներն էլ սիրտ ճմլեցնող պատկեր են ներկայացնում. ակնյայտնի կերպով անօթի, վտիտ, մաշուած դէմքեր, անպատում ցնցոտիներ բոլորի հագին: Եւ ամէնքը ժպտում են, ծիծաղում՝ բռնազբօսիկ, պատուիրուած ծիծաղով: Այդպիսի կեղտի ու ցնցոտիների մէջ ապրող մարդը չի ծիծաղի: Պարզ՝ հրամայուած է ծիծաղել, եւ ծիծաղում են: Ի՞նչպէս ծիծաղում են վաղարեւածագից մինչեւ ուշ գիշեր հացի խանութների առջեւ հերթի կանգնած թշուառները: Ի՞նչպէս ծիծաղում են Զեկայի հրամանով հանդիսներ սարքելու համար հրապարակները հաւաքուած բանւորները: Ծիծաղ մարդկի տակից: Ծիծաղ լացի փոխարէն:

Աւելի սպանիչ դատապարտութիւն խորհրդային տնտեսութեան, քան այդ ցնցոտիապատ ծիծաղը, դժուար է երեւակայել: Ի՞նչ կարիք կայ փաստերի, թուերի, աղիւսակների — այդ ծիծաղող շարքերն էլ բաւական են դնահատելու համար բոլշեւիկների տնտեսական չինարարութեան անարդիւնութիւնը:

×

Վերջացնենք: «Հոկտեմբեր – Նոյեմբեր» Տարեգիրքը Հայաստանով հետաքրքրուողների համար կարեւոր վաւերագիր է: Եթէ գիտը այդքա՞ն թանկ չլինէր, պէտք էր յանձնարարել, որ անկախ մտածելու ընդունակ ամէն հայ մտաւորական ունենար մէկ օրինակ՝ այսօրուայ Հայաստանը աւելի լաւ ճանաչելու համար:

Տարեգիրքը կարդալիս ամէն քայլափոխին միտք են գալիս Տոլստոյի «Յարութիւնը» վէպի առաջին տողերը.— Ինչքա՞ն հարիւր հազարներով մի տեղ հաւաքուած մարդիկ աշխատում էին այլանդակել իրենց ոտքի տակի հողը, ինչքա՞ն փորձում էին գետինը ծածկել քարերով, որ բոյսեր չբռնեն, ինչքա՞ն ձգտում էին ոչնչացնել աճող բուսականութիւնը, այնուամենայնիւ բնութիւնը չէր ընկճւում, ոտների տակից, քարերի բոլոր ճեղքերից բոյսերը թել – թել բարձրանում էին դէպի գարնան արեւը, եւ ոչ մի այժ չէր կարողանում սպանել բնութեան այժը ...

Այդպէս է եւ մեր հայրենիքում: Ինչքա՞ն Զեկաներ ու կոմկուսներ, աշխարհի բոլոր բռնութիւններով բռնապետն, աշխատում են ընկճել ըղդեամուած ժողովրդի կենդանի հոգին, խեղաթիւրել նրա ստեղծագործական կարողութիւնը — անօգուտ է. Զեկայի կրունկի տակից էլ ծիլ – ծիլ՝ բոյսերը բարձրանում են դէպի արեւը կենսատու: Այնուամենայնիւ, մեր հայրենիքը ողջ է, ապրում է:

(Վերջ)

Ս. ՎՐԱՅԵԱՆ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՑՈՑ ՍՊԱՌՆԱՑՈՂ

Նոր վտանգի առթիւ

Առաջին օրէն իսկ, երբ լաւինատառ Թուրքերէնի գործածութիւնը պաշտօնական ու չընդալից եղանակով մը հռչակուեցաւ Տօլմա Պաղչէի պալատին մէջ, 1928 սեպտ. 24ին, նոյն ինքն Մուսթաֆա Քէմալի բերնով, եւ երբ նոյն տարուան դեկտ. 1ին Ազգ. Մեծ ժողովի կողմէ ընդունուեցաւ, եւ մանաւանդ ու բացարիկ խստութեամբ խմբագրուած հրամանագիրով մը օրէնքի կարգ անցաւ, ինծի համար մէկ բան միայն, բացորոշ ու յստակ էր:

Այն է որ, լաւինական տառերը, նորագոյն չարիք մը, զօրաւոր եւ վտանգաւոր ազդակ մը պիտի դառնային փութացնելու համար, արմատական Թրքացումը ոչ – Թուրք տարրերուն, հայ, յոյն եւ հրեայ փոքրամասնութիւններուն:

Անոնք մեծ մասամբ ծանօթ ըլլալով եւրոպական տառերուն, շատ դիւրաւ պիտի կրնային վարժուիլ Թուրք լեզուի քերականութեան եւ ընթերցանութեան, քանի որ արդէն կը խօսին:

Եւ ահա իրականութիւնը կը հաստատէ մեր կասկածները:

Լաւինատառ Թուրքերէնի գործածութենէն առաջ ընդհանրապէս (1922 – 1923) եւ վերջը մասնաւորապէս (1928) քէմալական Թուրքիոյ վարիչները, չէաւած, ճկուն ու ծրագրային բացորոշ քաղաքականութեամբ մը յամբաբար բայց հետեւողականօրէն սկսան խախտել փոքրամասնութեանց դպրոցներուն, ազգային եւ եկեղեցական իշխանութեանց արդէն իսկ խախտուտ հիմերը:

Մինչեւ երէկ, երեւութապէս անմեղ ու փոքրիկ չրջաբերական – հրահանգներով, չոր դիտողութիւններով ու թելադրութիւններով կը բաւականանային:

Իսկ այսօր ոչ միայն ազատ ու ամէնակատար ամբարտաւանութեամբ մը դրաւած են բոլոր դիրքերը, այլ եւ անզգալաբար, յամբաբար ոչ – Թուրք դպրոցները վերածած են Թրքացումի օժանդակ օրհաններու, վերին հսկողութեամբ, գոլոյ «Մէարիֆ Եէմիյէթի»ին որ կառավարութեան մէջ ուժգակ մը կառավարութիւն է, օժանդակ ունենալով քէմալական ասոիկանութիւնը:

Եւ այսպէս, կրճատելով փոքրամասնութեանց բոլոր իրաւական հիմքերը, բարոյական անձնաւորութեան (պատրիարք եւ Պատրիարքարան) դատելիութիւնը, լաւինական տառերու որդեգրումը, մեկնակէտ մը եղան արտօրէն վերջ տալու ոչ – Թուրք տարրերուն «տապուսկ»ին:

1928 սեպտեմբեր 24ի յաջորդական ամիսներուն, լաւինատառ Թուրքերէնի գործածութեան առթիւ, տեսէք ինչեր կը գրէր երկուսն Թունդ յեսատվիմական, իսկ այսօրուան խուժանավար եւ ջէմալի սորուկ երկրապահուն Եօնուս Նատի, իր Թերթին «Ճիւմհուրիյէթ»ի մէջ:

— «Ամէն Թուրք պարտաւոր է սորվիլ նոր տառերը: Իսկ ոչ – Թուրք տարրերը Թուրքէ մըն ալ աւելի լաւ կրնան սորվիլ: Հետեւաբար աշխատելու ենք հաստատելու լեզուի միութիւնը, որ մէնէկ լաւ միջոցն է, զանազան տարրերը միացնելու, հալեցնելու ու ձուլելու:

Վարդանը, Միշօն եւ Միխայէլին, որոնք օրինապէս որ եւ է տարբերութիւն չունին Ահմէտէն, չորս ձեռքերով փարելու են նոր տառերուն, եւ անոնցմով գրելու են իրենց նամակները, գիրքերն ու թերթերը»:

Ընթերցող, տեսա՞ք թէ ուր Թագուած է չան գլուխը ...

Պատրիարքարանները փակելը չատոնց նշանախօսք մը դարձած էր արդէն, Թուրք Թերթերը, ինչպէս եւ Հայատառ քուրչեր կը պատրաստէին միտքերը:

Լօզանի անփառունակ յաղթանակէն վերջ, մարդիկ Թմուած են Թրքացման մարմաջով:

Ամէն օր կ'ըսեն ու կը գրեն Թէ, «մենք վեհանձնաբար մեր փառաւոր անունը տուած ենք մեր բոլոր հայրենակիցներուն»: «Ներկայիս բոլոր հայրենակիցներուն անցագրերուն մէջ գրուած է մեր փառաւոր «Թուրք» անունը: Դժբախտաբար, երբեք չէ քննուած Թէ, մարդ ի՞նչպէս Թուրք կ'ըլլայ: Երկրին մէջ, ի՞նչպէս կարելի կ'ըլլայ հաստատել սրտի, գաղափարի, եւ զգացումի միութիւն, երբ ամէն տեղ Հայեր, Յոյներ եւ Հրեաներ իրենց լեզուներով կը խօսին ու կը գրեն:

Եւ ասոնց կը ձայնակցի «Վագրէթ» բաւելով Թէ, «եթէ օրինապահ ու հնազանդ հայրենակիցներ էք, ինչո՞ւ դուք դպրոցներ կը բանաք, եւ չէք Թողուր որ ձեր զաւակները, Թուրք դպրոցին մէջ, Թրքական կրթութիւն առնեն ...»:

Այսպէս ուրեմն, հետեւողականօրէն ու զգուշութեամբ յաւաջ տանելով իրենց պաշարումը, ոչ – Թուրք տարրերու ազգ. իշխանութիւններուն ու մշակոյթին դէմ, հասած են վերջին հանդրուանը, որուն ելքը պիտի յայտնուի յառաջիկայ աշնան ...

Իսկ այս պատկերին դէմ ի՞նչ է մեր դիրքը: Մեր գլխաւոր «Անելիքը», որուն մասին «Յառաջ» առաջին օրն իսկ արտայայտուեցաւ երկու խմբագրականներով, եւ ի զուր սպասեց արձագանգի մը, Փարիզի մէջ:

Գաղթաշխարհը պարտաւոր է, առանց պահէ պահ զարնուելու, առանց «բարձր դիւանագիտութիւն» խաղալու տալ իր պատասխանը եւ ճշդել իր դիրքը:

Եթէ մինչեւ հիմա չէ տնուած այս քայլը, այլ արդէն յանցանք է, ինքնասպանութիւն: Մանաւանդ երբ նկատի ունենանք որ, Թուրքէն յետոյ տարի առաջ «Տելեմաք»ը Թարգմանած ենք:

Բայց ո՞վ է գաղթաշխարհը ... Այս բոլորը ի՞նչպէս, ո՞ւր ...

Եւ հարցումներ, որ մեզ կը տանին գաղթահայ կեդրոնական մարմինի մը չարաբաստիկ հարցին, որուն մասին տարիներով լեռնակուտակ Թուղթ սպառած է:

Ի՞նչ,— մինչ բոլոր կէտն ու այժմէական հարցերը դատապարտու՞ած պիտի ըլլան Թուղթի վրայ մնալու ...

Մենք ամենայահար երիտասարդներս, չարաքինէրէ ի վեր ի զուր կը հետեւինք իրենց «ազգասէր» Թերթերուն, բա՛ն մը, բառ մը գտնելու, գոլոյ ազգ. իշխանութեանց եւ համայնքին սպառնացող նոր վտանգին առթիւ ...

Եթէ չեն ուզեր հրապարակաւ արտայայտուիլ, գէթ ճիգ ընէին խորհրդակցութեան մը համբան բանալու, քանի դեռ ուշ չէ:

Հ. ՏԷՐ ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Շաբաթական տեսութիւն

Այսպէս ուրեմն, Անգլիա չուներ թէ՛նիսի «աշխարհի ախոյեան» տիտղոսը որ Ֆրանսացիներու ձեռքն էր 1927էն ի վեր: Ծեր Ալպիոնեան մէջ է: 1912էն ի վեր պատուին չէր արժանացած եւ այս տարի, Փէրի ու Օաքին կը դրին ոչ միայն արծաթեայ բաժակը տանիլ Անգլիա, այլ եւ ազգային կայսրութեան ուրիշ հպատակը Քրուիֆօրա, Աւստրալիոյ, կը չահի աշխարհի երկու բազդոյն տիտղոսները՝ Ֆրանսայի Անգլիոյ ախոյեանութիւնները, ջինը հարթ գետնի, երկրորդը պատուաղաշարերու վրայ: Ուրեմն անոնք՝ անհատական մրցումներու եւ ախոյեան՝ ազգային խումբերու միջեւ: Աւելի մեծ պատիւ մը կարելի չէ երեւակայել թէնիսի մէջ:

Ասկից առաջ այս էջերուն մէջ էինք թէ «հրաշէք պիտի ըլլայ այս տարի եւս Ֆրանսա կարենայ հակատագիրը՝ Մէրլէն սպասուածը տանիլ եւ յախուռն՝ խումբերու մէջ նեռուեցաւ մեծ թափով. չէր գիտեր ինչ ընելը. Ֆրանսայի ընտասարդ խաղացողը չահեցաւ ջին խաղաշարքը 6–4ով, եւ երբ չահելու համար մէկ կէտ միայն պէտք էր, կէտ մը սակայն զոր երբեք ետ պիտի չվճարէ Օաքինի: Բայց եթէ անոր երկվայրկեանի ամենաչնչին կարեւորութիւն մը չունենար, հանուն չահէր նաեւ Փէրիի դէմ մրցումին Մրցումին ամբողջ ծանրութիւնը ձեռ կէտի մը չուրջ՝ զոր չահելով չէ չահած պիտի ըլլար նաեւ իր բորդ խաղաշարքը (սէթ): Նոյն տրամաբանական պահը կրկնուեցաւ նաեւ բակի օրուան վերջին մրցումին մէջ եւ Մէրլէնի միջեւ, այս երկրորդ մրցումը չակատ երկու խումբերու հատ էին իւրաքանչիւրը երկու թանակ — Փէրի յաղթական Ֆրանսայի Օաքին յաղթական Մէրլէնի, Ֆրանսա — Պրիտանօն յաղթական Հիւսիսային Քօչէ յաղթական Օաքինի — եւ մրցումն էր որ պիտի վճռէր բանակատագիրը՝ Մէրլէն սպասուածը՝ Մէրլէն սպասուածը՝ Մէրլէն նեռուեցաւ մեծ թափով. չէր գիտեր ինչ ընելը. Ֆրանսայի ընտասարդ խաղացողը չահեցաւ մրցումը: Սթատ Իւնիի խօսը լեցնող սանտերկու հազար դիտասեռները դիտցան սակայն բանասէր պարտութիւնը ընդունելու ուղղամտութեամբ եւ ժպտերես Անգլիացիները, երբ անոնք չանդուր խանութեան մը մէջ նուագեն ազգային քայլերգին վերջը եկան նալու այդքան մեծ ու համաշխարհային հետաքրքրութիւն մը առիթ բաժակը, ընկերակցութեամբ իր Փարիզի դեսպան լորտ Թիրըլի:

Երկուշաբթի օր Անգլիացիները նեցան Լոնտոն, դռնելով փառընդունելութիւն:

* * * *Միայն թէնիսի մէջ չէ որ Անգլիա չաղթեց Ֆրանսայի, այնպէս նաեւ՝ Թու: Շաբաթ օր Լոնտոնի մօտ Ուայթ – Սիթիի հակայ մարզադաշտը*

Փառավայի հասութաբեր տները	4,000
Պուտաբէշտի կալուածը	1,300
Փարիզու վարժարանը	2,000
Մլլանու վարժարանը	1,500
Մօնսօլէյի ագարակը	7,500
Թօռէ տի Մուհնոյի ագարակը	7,500
Գումար	23,800

Ճեւապատերազմեան կալուածատուէլութիւնը կը բացատրուի նաեւ հետեւեալ պարագով:

Թօռէտի Մուհնոյի եւ Մօնսօլէյի տիկնոջ մը ընտանեկան դատ հասոյթը, նոյնինքն տիկնոջ մը կողմէ Մէրլէնի դէմ, 1 լիոն լիր է: Եթէ այս եկամուտը 5ով չահու գրուած գրամագլուխի մը վերածենք, ինչ որ անոնց գործատնութեանց ամէնէն փոքրերէն մին եղած պիտի ըլլար, կու գայ 24 միլիոն լիրի գրամագլուխ մը որ կը նկատուի:

(Մնացեալը յաջորդով)

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵԻ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ԿՏԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Արդ, Միւթանութիւն մը որ այսքան խղճմտօրէն կը գործադրէ իւր պատուաւորութեանը եւ ազգասիրութեանը վստահուած պաշտօն մը, որ դարէ մը ի վեր, իւր էն արժանաւոր զաւակներուն մէկ մեծ մասը պատրաստելով եւ Ազգին ընծայելով հանդերձ, կը կրկնապատկէ իրեն յանձնուած գրամագլուխը եւ ո՛չ Թէ կը պակսեցնէ (ինչպէս պիտի ապացուցանենք քիչ մը վարը), կը կարծենք որ գոնէ իրաւունք ունի ամբողջ Ազգին եւ մանաւանդ իւր երախտաւորեալներուն անվերապահ յարգանքին՝ եւ ո՛չ Թէ անհիմն քննադատութեանց:

Ըսինք եւ կրկնենք, օրինապէս ո՛չ ոք իրաւունք ունի Միւթաբեան Միաբանութենէն հաշիւ պահանջելու՝ անժխտելի կերպով իրեն խնամոցը յանձնուած Մուրատեան կտակին նկատմամբ, եւ տարակոյս չկայ Թէ Միաբանութիւնը ընդառաջ պիտի չերթայ այսպիսի անելիքու պահանջի մը:

Այս կտակին համար Միւթաբեանք պատասխանատու են Աստուծոյ, իրենց Մեծ Հիմնադրին՝ Ազգին ծառայելու համար ըրած եւ իւր յաջորդներուն պարտադրած ուխտին եւ իրենց խղճին առջեւ:

Գուցէ Միւթաբեանց այս բացարձակ անկախութեան մէջ հարկ է վնտռել Մուրատի կտակին այսպէս անհասկնալի կերպով երկար տեւած ըլլալուն, եւ այսուհետեւ ալ տեւելու հաւանականութեան դաղտնիքը:

Ուրիշ հարց է եթէ Միւթաբեան Միաբանութիւնը ինքնաբերաբար ուզէ գաղափար մը տալ, մերթ ընդ մերթ, իւր գործառնութեանց վրայ, ոչ Թէ հաշիւ տալու այլ, ինչպէս ուրիշ անգամ ալ չեշտած ենք, բարեբարել ուղղութիւն մը մատնանշած ըլլալու համար:

«Մի քանի խօսք ալ «Ցառաջ»ի եւ «Պայքար»ի յաւելուածական գրութեանց առթիւ:

Առաջնոյն 11 յունուար 1933ի թիւոյն մէջ հրատարակուած է սոյն ամսոյ 5 թուականաւ Միլանէն «Իրազեկ»ի մը գրած նամակը, որմէ ամփոփելով կը մատնանշենք հետեւեալ կէտերը որ չեն չօշափուած մեր վերի բացատրութեանց մէջ:

1.— «Մ. Ռ. կտակի գումարը հասած է 1·800,000 ֆրանք. սա մէկ գրուռ պատմութիւն է: Մեր վարդապետները չատ լաւ գիտեն որ այն ժամանակի մէկ միլիոնը այսօրուան առնուազն 25–30 միլիոնին կը համապատասխանէ: Ուրեմն, Մուրատի եւ Ռափայէլի կտակած գումարը իր այսօրուան արժէքով ոչ Թէ 1·800,000 է, այլ 50–60 միլիոն»:

2.— «Մ. Ռ. կտակը, 24 միլիոն արժողութեամբ հողային հարստութիւն մը, հպիւ պիտի բաւէ 12 միլիոնի պարտքը զոցելու: Ուրիշ խօսքով Մ. Ռ. հսկայ միլիոններու կտակը, Միւթաբեան վարչութեան ձեռքին տակ սկսեր է հալիլ ...»:

3.— «Բարեբարները այդ կտակը յանձներ են Միւթաբեան Աբբահօր, իբրեւ «վարիչ եւ ուղղիչ» (ըստ կտակի բացատրութեան)»:

4.— «Մեր առած տեղեկութիւնների համաձայն, Պապական Մասնախումբը, իտալացի ռաժիօնների ձեռքով անհաշիւ կը վարէ կտակին մատակարարութիւնը ...: Կ'ըսեն Թէ այս առաջին տարուան համար 300,000 լիրէթ գրասենեակի ծախս ցոյց տըւած է ...»:

5.— «Պէտք է ամէն կերպով արծարծել դրուած հարցերը» եւն.:

Ահա մեր դիտողութիւնները այս հարցերուն նկատմամբ:

1.— Մուրատեան (եւ ոչ Թէ Մ. Ռ.եան) կտակը, ամբողջ ծախսերը զեղչուելէ յետոյ բռնած է 72,604 Ա. ոսկի, կամ 1,815,100 ֆրանք (էջ 600): Եթէ այս գումարը մինչեւ այսօր բազդրեալ տոկոսի հաշուով դրամատան մը մէջ ի պահ դրուած ըլլար, հաւանաբար պիտի հասնէր «Իրազեկ»ի ըսած 25–30 միլիոնին: Բայց, Ազգին համար յոյժ բարեբաստութեամբ, Միւթաբեան Միաբանութիւնը հազիւ Թէ դրամին տիրացած անմիջապէս կը ձեռնարկէ կտակին գործադրութեանը եւ կը բանայ 1834ին, Բատավիայի մէջ, Մուրատեան առաջին վարժարանը:

Նկատելով որ այսօրուան ֆրանքը նախապատերազմեան, այսինքն ոսկի ֆրանքին 1/5րդ արժէքը կը ներկայացնէ, Միւթաբեաններէն գատ որո՞ւ հաշիւ որ քննէինք, պիտի բաւականանայինք անշուշտ ոսկի ֆրանքը 5ով բազմապատկելով: Հետեւաբար Մուրատի կտակը, այսօրուան դնով պիտի բռնէր 9,075,500 ֆր. ֆրանք, կամ՝ 6,807,7000 իտալական լիր:

Ընդունելով նոյն ինքն «Իրազեկ»ի յայտարարութիւնը, ըստ որում Մուրատեան կտակին ֆօնտը այսօր կը յանգի 24 միլիոն լիրէթի, զեղչելով 8 եւ կէս միլիոնի պարտքը, կը մնայ տասնեւհինգ միլիոն լիր, որ է ըսել հինգերորդմին կրկինէն աւելին: Արդեօք այս արդիւնքի՞ն համար հարկ է դատապետել Միւթաբեան Միաբանութիւնը:

2.— Որքան որ կրցած ենք տատղերուն գուա հասոյթը, նոյնինքն տիկնոջ մը ընտանեկան գիմոդ Թէնիսի ակումբին համաձայն, 1 լիոն լիր է: Եթէ այս եկամուտը 5ով չահու գրուած գրամագլուխի մը վերածենք, ինչ որ անոնց գործատնութեանց ամէնէն փոքրերէն մին եղած պիտի ըլլար, կու գայ 24 միլիոն լիրի գրամագլուխ մը կը նկատուի:

Ընդունելով նոյն ինքն «Իրազեկ»ի քով գտնուած ցանկին, Մուրատեան կտակի այսօր ունեցած գլխաւոր կալուածներն են.

Գաթրոնի ագարակը, ծախսած	6,000,000
Նովէնթա Վիչէնթինայի ագարակը ծախսած	7,000,000
Գուէօլայի ագարակը ծախսած	4,000,000
Գումար	17,000,000

— Այո՛, հոգւոյս, շշունջ կ՚ուղղէ մայրն իր որդւոյն, ըսես, տատա՛ս, որ մեզի օգնեց մեր հիմքը դնել, ան՛ ալ տարիներ առաջ ձեզի պէս մանուկ մը եղած է: Ան ալ ուզած է, որ մենք ալ ազատ ապրինք մեր հայրենի հողին վրայ: Ան ալ ուզած է, որ մենք ալ մեր հայրենի հողին վրայ ապրինք մեր հայրենի հողին վրայ: Ան ալ ուզած է, որ մենք ալ մեր հայրենի հողին վրայ ապրինք մեր հայրենի հողին վրայ:

— Մայրի՛կ, կ՚ըսէ փոքրիկը, ինչո՞ւ ես կուլաս, ինչո՞ւ աչքերդ արտասուքով լեցուն են: Ինչո՞ւ կ՚ողբաս, ինչո՞ւ կ՚ողբաս, ինչո՞ւ կ՚ողբաս,

եթէ երեք – չորս օրուան ամբակոծութիւնը նպատակի չծառայէ, հետեւակազօրքը եւ թնդանօթաձիգներն ալ պիտի արշաւեն դէպի ըմբոստ գիւղերը:

Այս ամբակոծման առթիւ, չահեկան վիճաբանութիւն մը տեղի կ'ունենայ մամուլին մէջ: — Անգլիա իրաւունք ունի՞ օդանաւային ամբակոծութեան դիմելու, ճիշդ այն պահուն երբ զինախափութեան խորհրդաժողովը կը ճգնի արգիլել այդ կարգի ամբակոծութիւնները ... Ցայտնի է որ Անգլիացիները համաձայն չեն ամբողջովին ջնջելու ամբակոծութիւնը, որպէսզի կարենան կառավարել իրենց գաղթավայրերը ...

ԱԻԱԶԱԿՈՒԹԻԻՆ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Անցեալ գիշեր ժամը 9ին ութ սպառազէն մարդիկ ճամբան կեցուցին երկու ինքնաշարժներ որոնց մէջ կը գտնուէին Տրամայի ընդհ. դատախազը, Դ. զօրաբանակի սպարակոյտին պետը եւ ծանօթ ճարտարագէտ մը: Աւազակները իրենց կողոպուտը լրացնելէ յետոյ, ազատ արձակեցին կալանաւորները, առանց որ եւ է վնաս պատճառելու: Մետիւ կը փնտռուին:



Ց.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձանները

ՊԷԼՎԻԼԻ «ՌՈՍՏՈՄ» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 231 Fbg. du Temple:

ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ «ԱՐԾԻՒ» խումբի ընկերական ժողովը վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 9ին ընկ. Ս. Գարակէօզեանի բնակարանին մէջ:

ԻՍԻ-ԼԻ-ՄՈՒԼԻՆՈՅի «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ: Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. Ժողովի օրակարգի հարցեր եւ ընտրութիւն: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ ԿՈՄԻՏէն անդաժական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր Չինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Դաշնակցութեան «Զարդարեան» Գրագարանին մէջ: Օրակարգ՝ նախկին ժողովի շարունակութիւն եւ պատգամաւորի ընտրութիւն: Բոլորի ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Դաշտահանդէս

ՊԷԼՎԻԼԻ ՌՈՍՏՈՄ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷի ԿՈՂՄԷ 20 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ ձայդ Թուականը:

Շավիլի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

ՊՈՒԱ ՓՈԼՈՆՊի ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ
ՁԳՕՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի ՍՐՃԱՐԱՆԸ
345, AVENUE ARGENTEUIL

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Խորին ցաւակցութիւններս կը յայտնեմ հայրենակից ԱԲԳԱՐ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի դառնադէտ մահուան առթիւ իր այրիին՝ Տիկ. Մարիամի եւ զաւակներուն:

կիւլիսեր Գաբրիէլեան
Թէհրան

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

«ՆԱՅԻՐԻ ԱՇԽԱՐՀ»

Պատկերազարդ երկշաբաթաթերթի Յրդ Թիւը: Ընտիր Թուղթ, մաքուր տպագրութիւն, այլազան նիւթեր, բազմաթիւ գեղեցիկ նկարներ հայ եւ օտար կեանքէ: Կը ծախուի բոլոր ծանօթ քէօշկերուն մէջ:

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒԻ

— Աշոտ Խաչմանուկեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ երկրաշափ Թագուոր Խաչմանուկեան (Բաղէշցի): Իմացնել «Յառաջ»ի վարչութեան:

— Թիթեղագործ (Թէնէքէճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Աղապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկաշատ, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Գարուրի Արեւէն Թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ: Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւղաբեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր:

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourt1 Haute Saône), France.

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ
Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ՎԿԱՑԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԵԷՆ
14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité
ՄԱՄՆԱԳԻՏ ՈՍԿԻ ԲՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՐԻ
Բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն
Կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 9 - 12 եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8: կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ
կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. ՊԱՆԵԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ «ԱՐՇԻՒ» ԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ
ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄՈՒ 9էն ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ 9
Պ. ԿԱՐՊԻՍ ԿԱՐԻՆԵԱՆի ՕԳԱՍՈՒՆ ՊԱՐՏԻԶԻՆ ՄԷՋ
Sentier des Bas-Longchamps. (Bagneux)
Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ. Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ
Կը խօսի՝ ԸՆԿ. Վ. ՊՐԱՑԵԱՆ
Գեղարուեստական բաժին՝ Դիւրամատչելի պիւֆէ՝
ՄՈՒՏՔ՝ 2 ՖՐԱՆՔ:
Հաղորդ. միջոցներ.— Porte d'Orléansէն առնել 88 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Bagneux:

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ
Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. *ՎԱՄՊԵԱՆ* ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Շ. Յ. Դ. *ՊԱՏ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ* պուլվար Օտտօի մասնաճիւղին
Այս կիրակի առաւօտ ժամը 8էն մինչեւ իրիկուն
Bar-Restaurant Belvedère*ի օդասուն պարտէզին մէջ*
Բանախօսութիւնե ւ գեղարուեստական ճոխ բաժին
Կը նուագէ Ջ. Ռ. Միութեան *ՎԱՀԱԳՆԵԱՆ* նուագախումբը
Առնել՝ Place Sadi Carnotէն *35 եւ 36 թիւ* հանրակառքերը եւ իջնել *Մէկէթ Անարէ,* Place d'Aixէն *28 թիւ* հանրակառքը (կարմիր գիծով) եւ իջնել վերջնաւորութեան, որ 100 մէթր հեռու է հանդիսավայրէն:
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Դաշտահանդէս Շալէթի մէջ
ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ
Նախաձեռնութեամբ *ՇԱԼԷԹԻ ԲԱՐԳԻՂ ՄԻՒՆԻ ԽՈՒՄԲԻ*
Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Գարաճանքի դիմացի անտառին մէջ

Պատուոյ երեկոյ
կազմակերպուած *ՖՐ. Կ. ՀԱՋԻ ԱԼՖՈՐՎիլի ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ*
ի պատիւ *ՆԱԽՈՐԴ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ*
6 Օգոստոս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Հայ Ակումբին մէջ 1 Bld. Carnot
Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն եւ պար:
Կը հրաւիրուին ընկեր-ընկերուհիները եւ համակիրները հանդերձ ընտանեօք: Մուտքը՝ ազատ է:

Դաշտահանդէս Սէն թ'Էթիէնի մէջ
Ֆ. Հ. Կ. ՀԱՋԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
ՊՕԼԻԷՕՅԻ (Baulieux) *ԲԱՐՁՈՒՆՔԻՆ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ*
Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն
Ճաշը մխասին բերել: Ճոխ պիւֆէ, պաղպաղակ եւ պտուղներ:
Գեղարուեստական ընտիր բաժին եւ հայկական պարեր:
Կը խնդրուի հայ հասարակութենէն իրենց ներկայութեամբ քաջալերել սոյն ձեռնարկը ի սէր Հայ մանուկներու հայեցի դաստիարակութեան:
Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յաջորդ կիրակիի:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕԻ ՄԷՋ
ՄԱՌԻ ՍՎԱՃԵԱՆի «ՀԱՅ ՓԵԹԱԿ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ
ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄՈՒ 2ԻՆ
ՍԱԼՈՆ ՊԻԻԹԻՆԵՕՋԻ ՄԷՋ. 6 ՐԻԻ ՊԻԻԹԻՆԵՕՋ (ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕ)
Կը նախագահէ ԴՐԻԴՈՐԻՍ ԵՊՍԿ. ՊԱԼԱՔԵԱՆ
Երգ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, խմբերգ, մէներգ, հայկական պարեր եւլն.:

Դաշտահանդէս Վիէնի մէջ
կազմակերպուած *ԱՏԱՆԱՅԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԻԷՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ* կողմէ
Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՄԱՐԶԱԴԱՇՏԻՆ ՄԷՋ
Այս կիրակի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ երեկոյ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Փուէթոյի մրցում եւլն.:
Ճոխ պիւֆէ, պաղպաղակ: Մուտքը ազատ է:
Կը հրաւիրուի Վիէնի հայ հասարակութիւնը:

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐԸԹԼԻ եւ ՍԻՆԹԻԻՐ Ամենայարմար գիներով:
Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ
9, Rue d'Aboukir, PARIS
(Թանուքը՝ փողոցի վրայ)
Tél. Central 82 - 49, Métro: Sentier
Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն:

ԵԹԷ ՀԱՅՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՐ
ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ
Raki ERIVAN
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝
Société "PEUREUX"
12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)
Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est
Դիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վէներական ամէն տեսակ հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն, փրանկախտ եւայլն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւններ:
Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագործ ճառագայթներով եւ էլեքտրականութեամբ: Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարրալուծում:
Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ: Փուրօն՝ սկսած 10 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով:
Արժէքները շատ մատչելի. մանուկներ զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու:
Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8: Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4:

Etude de Me BERNARD WAHÉ
(12 année)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales
JURISCONSULTE
Droit Français et International Privé
94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-8
Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ վարչական, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարանի առջեւ, կուտայ **certificats de coutumes**ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:
Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19: Նաեւ ժամադրութեամբ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ · POLYCLINIQUE
Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ
49, ՐԻԻ ՏԷ ՓԸԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳԵՏՆԱՅԱՐԿ
49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée
Tél. 62 - 46
Կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ:
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, երկ. ժ. 9, կիր. ժ.
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, երկ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի փայծաղի (տալախ), Թունքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ:	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Ջղային հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, երկ. ժ. 9, կիր. ժ.
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 10, երկ. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Դշ. ժ. 6, Ուր. ժ.
Մենդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Դշ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12:
Մենդաբերութեան եւ Արգանդի.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10:
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 9, երկ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Դշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:
Վէներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ Կանանց	Դշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:

Քննութիւն՝ արեան, թուքի, մէզի, սերմի եւլն.:
Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը: Շողանկարում (radio): Մարմնում (massage): Կը կատարուին ամէն տեսակներու կուիներ:
Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք:
Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7: Կամ ժամադրութեամբ: Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9էն:
(Ցրամադրելի են նաեւ վկայեալ մանկաբարձուհիներ):

ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ
Նպարավաճառ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի մօտ
115, Route d'Orléans. Cachan

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒԾԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

2.— ՄԵԾ ԴՈՒՔՍ ՍԿՐԴԻՑԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Նոյեմբերի սկիզբը, Բրիւքսան, Կալիայեւ, Օպանաս եւ ես մեկնեցանք դէպի Ռուսիա: Քանի մը օր յետոյ իրար գտանք Մոսկուայի մէջ:

Մեծ դուքսին մահափորձը պատրաստելու առեն, պիտի օգտուէինք այն փոթձառութենէն, որ մեղի տուաւ Պլեհվէի մահափորձը: Սոցիալ – Ռեվոլիւսիոնէր կուսակցութեան Մոսկուայի կոմիտէն անչուշտ ունէր թանկագին տեղեկութիւններ ընդհանուր կառավարիչին մասին: Սակայն մենք նախընտրեցինք չօգտուիլ այդ տեղեկութիւններէն, չուզելով չմսան մէջ մտնել կոմիտէին անդամներուն հետ: Ծանօթ չէինք յեղափոխականի իրենց փոթձառութեան: Չէինք գիտեր նայելս թէ ինչ կարողութիւն ունէին դաւադրական գործի մէջ: Ցետոյ կը վախնայինք որ, յարաբերութեան մտնելով իրենց հետ, ոստիկանութեան կը հայթայթենք հետք մը, որ կրնար երեւան հանել մեր կազմակերպութիւնը: Ահա թէ ինչու Մոսկուայի կոմիտէն երկար առեն կասկածն իսկ չունեցաւ թէ Մարտական Մարմնին կարդ մը անդամները քաղաք հասած են եւ ի'նչխատին: Գալով մեղի, վստահելով միայն մեր ուժերուն վրայ, սկսանք կազմակերպել հետապնդումն ու հսկողութիւնը: Նախ պէտք եղաւ գիտնալ թէ ուր կը բնակի ընդհանուր կառավարիչը: Մոսկուայի ամէն բնակիչ գիտէր անչուշտ, բայց մեզմէ ոչ ոք Մոսկուացի էր: Վարաներ մնացեր էինք թէ արդեօք ո՞ր պլաան է, որ ուշադրութեան տակ պէտք էր առնել, Մոսկուայի ընդհ. կառավարիչը Տվէրսկայա փողո՞ցը կը բնակէր, թէ Նիկոլայի պալատը կամ Նեսկուչինիի պալատը: Հասցէներու գրքին մէջ ոչ մէկ նշան գտանք այդ մասին: Չունէինք մէկը, որուն կարենայինք դիմել, բացի անչուշտ Մոսկուայի կոմիտէին անդամներէն:

Օպանաս էր որ լուծեց հարցը: Մեծն Իվանի զանգակատունը բարձրացաւ, եւ սկսաւ հարցնել պահապանին, որ իրեն կ'ընկերանար, թէ ո՞ր նոթ են Մոսկուայի պատմական յիշատակարանները: Այսպէս խօսելով, հարցուց նաեւ թէ ո՞րն է ընդհանուր կառավարիչին բնակարանը: Պահապանը ցոյց տուաւ Տվէրսկայա փողոցի պալատը եւ ըսաւ թէ այնտեղ կը բնակի մեծ դուքսը: Այսպէս իմացանք հասցէն, որուն պէտք ունէինք: Այն առեն, ուշադրութեամբ սկսանք կարդալ Մոսկուայի թերթերուն հաւաքածոն եւ յաջողեցանք ճշդել, դէթ ընդհանուր գիծերու մէջ, թէ ինչպէս է կազմուած մեծ – դուքսին օրուան ժամանակացոյցը: Այժմ կը մնար ճշդել նաեւ թէ ո՞ր օրերուն զուրսկ'ելլէր պալատէն: Կալիայեւ մեկնեցաւ Մինսկ ամէնքաժեչա այլափոխութիւնը կրելու նպատակով,— պարինը պիտի դառնար ռամիկ մը: Օպանաս եւ ես մնացինք Մոսկուա: Կը յուսայինք մեծ – դուքսը տեսնել, երբ, Ս. Գէորգի տօնին առթիւ, Տվէրսկայա փողոցի պալատէն երթար քաղաքապետական կրկէս, յետոյ Կրէմլինիկարմիր զօրանոցները: Ցաջողեցանք: Առաջին դուրս ելլելն էր, որ նօթագրեցինք մեր քննութեանց տետրակին մէջ:

27 Նոյեմբերին, Օպանաս մեկնեցաւ Կալիայեւի նման եւ նոյն նպատակով կերպարանափոխուելու Մինսկի մէջ: Դեկտեմբերի սկիզբը, երկուքն ալ դարձեցին մէկմէկ սայլ ու ձի եւ արձանագրուեցան իբրեւ կառապան: Երբեք կասկած չունէին կալիայեւի մասին, դիտէի որ կրնար յաջողապէս տանիլ իր դերը: Շրջուն վաճառորդի իր փորձառութիւնը պիտի նպաստէր անշուշտ իրեն՝ կատարելու նաեւ իր դերը կառատան մէջ: Սակայն Օպանաս փորձառութիւն չունէր: Ըլլալով բարեկեցիկ բնատնիքի զաւակ, վարժուած չէր ոչ ֆիզիքական աշխատանքի, ոչ ալ նեղ ապրելու: Այսուհանդերձ չուտով յաջողեցաւ պատշաճիլ իր նոր կացութեան:

Օպանաս եւ Կալիայեւ իրենց ձիերն ու կառքերը գնած էին միեւնոյն օրը, նոյն դիներով, թէեւ գնումը կատարուած էր Մոսկուայի իրարմէ տարբեր թաղերու մէջ: Ոստիկանական սեսուչներէն մօտ կառապանի իրենց գննութիւնը անցընելէ յետոյ, առին կառք վարձելու արտօնագիրը եւ սկսան քշել իրենց կառքերը: Եւ սակայն, իրենց կառապան, իրարմէ բոլորովին կը զանազանուէին:

Օպանաս ունէր անպիտան ձի մը, պատառ նիհար, քալելու անկարող: Իր կառքն ալ մաշած եւ ազատառ: Մունկի կաշիէ գոգնոցը պատառած, չէռի գոյնով: Ինք ալ վնթիլ երեւոյթ ունէր:

Կալիայեւ, ընդհակառակն, տոկուն եւ լաւ անած ձի մը ունէր: Մունկերու կաշին գեղեցիկ էր եւ մուշտակաւոր: Կը կրէր կարմիր մետաքսէ գօտի մը: Երեւոյթով սեփականատէր կառապան մըն էր:

Բայց կառատան մէջ անոնք կը փոխուէին իրենց դերով: Օպանաս կը վարուէր վայրենիի պէս: Զէր գիշանիր պատասխանել իր ընկերներու հարցումներուն, իր անձին մասին: Կիրակի օրը, կը մեկնէր կառատունէն եւ չէր վերադառնար ամբողջ օրը: Ինամելու համար իր կենդանին, աղքատ մարդու մը կը յանձնէր վճարովի: Ամէն ինչ կառատան պահապանին կը գտնար բոլորովին վերջը:

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԿ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ 4 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933 — 4 Aout 1933

ՅՐԿ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2236 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ "ԿԱՊՈՅՏ ԱՐԾԻՒ,,ՈՎ

Անօրինակ է ինչ որ տեղի կ'ունենայ Մ. Նահանգներուն մէջ, ֆրանքլին Րուզվէլթի նախագահութենէն ի վեր։

Իր գահակալութենէն անմիջապէս յետոյ, առանալով արտակարգ լիազօրութիւններ, նախագահը իրարուետեւէ հրատարակեց օրէնքներ, որոնք հիմնովին կը յեղաշրջին Մ. Նահանգներու տնտեսական կեանքը։

Եւ աշխարհ ոչ միայն զարմանքով, այլեւ, տեսակ մը մտահոգութեամբ կը հետեւի այս վիթխարի փորձին։

Առաջին անգամ է որ, թունդ սեղանաւորական – դրամատիրական երկրի մը մէջ, ոչ – յեղափոխական մարդիկ փորձ կը կատարեն քիչ մը արդարութիւն ձեռք բերելու՝ պետական միջոցներով եւ բարոյական հեղինակութեամբ։

Նախագահ Րուզվէլթ կապոյտ արծիւ մը թռցնելով իր երկրին մէջ, իրաւ խորհրդանշան տնտեսական բարօրութեան, կ'ուզէ դիմել հանել այն ինչ որ ուրիշներ պիտի փորձէին դղրդադին ցնցումներով եւ յորդահոսան արիւնահեղութեամբ։

Րուզվէլթ կը գործէ աստիճանաբար։ Սակայն, իր բոլոր կարգադրութիւնները մաս կը կազմեն ամբողջական ծրագրի մը։ Եւ այդ ծրագիրը յղացումն է այսպէս կոչուած «Ուղեղներու թրբլը»ին, որ կը գործէ իր ձեռքին տակ։

Իր առաջին գործողութիւնը ուղղուած էր դրամատուններուն դէմ, որոնց սանձարձակ չահադիտութիւնները մոխիրի վրայ նստեցուցած են միլիոնաւոր մարդիկ։

Մէկ հրամանով՝ առժամապէս փակուեցան դրամատուները, 20-25,000 հաստատութիւններ, որպէսզի կարելի ըլլայ ստմանափակել չարիքը, բարեփոխումներ կատարելով։

Բարեփոխման գլխաւոր պայմանն եղաւ պետական հսկողութեան ենթարկել դրամատունները։ Մ'չառապէս փակուեցան անոնք որ չէին կրնար լրացնել օրինական պայմանները։

Նոյն սկզբունքին ենթարկուեցան երկաթուղիները։

Ցետոյ, ձեռնարկեց դարման գտնել հողագործական դերարտադրութեան չարիքին։ Ցանձնարարեց կրճատել մանաւորապէս ցորենի եւ բամպակի մշակութեան ստմանուած տարածութիւնները, որպէսզի կարելի ըլլայ պահել գիները։

Միեւնոյն ատեն, իր գլխաւոր հոգն եղաւ վերակազմել ճարտարագործութիւնը, որ նմանապէս կը տառապի գերարտադրութեան ախտէն։

Բոլոր բացառիկ տնօրինութեանց մէջ, ամէնէն հիմնականը եւ արմատականը կը թուի ճարտարագործութեան Ազգային Վերակազմութեան Օրէնքը, որուն հիման վրայ չինուեցաւ աշխատանքի նոր պայմանագիրը։

Վերակազմութեան ծրագրին անմիջական նպատակն է՝ ելք մը գտնել գործազրկութեան դէմ, որ կը ներկայացնէ զարհուրելի թիւ մը։

Միւս կողմէ, տոլարին անկումը թէեւ բարձրացուց գիները, բայց անտանելի վիճակի մը մատնեց միլիոնաւոր մարդիկ, պակսեցնելով անոնց գնելու կարողութիւնը։

Եւ ահա աշխատանքի պայմանագիրը, որուն համաձայն բոլոր գործատէրները, առեւտրական – ճարտարագործական վիթխարի հաստատութիւններէն մինչեւ գաւառական յետին խանութպանը պարտաւոր են,— 1· Կրճատել աշխատանքի ժամերը (շաբաթը 35–40 ժամ)։— 2· Աւելցնել աշխատավարձը (շաբաթական 12–15 տոլար)։— 3· Զբաղեցնել 16էն վար տղաք։

Ինչպէս միւս բոլոր կարգադրութիւնները, այս պայմանագիրն ալ կը պարտադրուի բարոյական ճնշումով։ Նախագահին վայելած լիազօրութեամբ, փափկութեամբ, բայց նաեւ վճռակամութեամբ։

Շարժման մէջ դրուած են բոլոր կենդանի ուժերը, գլուխ հանելու համար այս ծրագիրը։

Թերթերը կը գրեն թէ նոյն իսկ Մեծ Պատերազմի չրջանին այնքան արտակարգ եւ հմտաւարած չարժում չէր տեսնուած Մ. Նահանգներուն մէջ։ Կատարեալ զօրաշարժ՝ տնտեսական գետնի վրայ։

Օգոստոս 1ին էր որ արուեցաւ ազդանշանը, եւ միլիոնաւոր գործատէրներ հպատակութիւն յայտնած են արդէն, իրենց դուռներէն կախելով կապոյտ արծիւը, հետեւեալ արձանագրութեամբ· «Կը կատարենք մեր բաժինը»։

Օրէնքը թոյլ չի տար պատիժներ սահմանել անհամաձայնութեան։

Բայց, նախագահական յորդոր – յանձնարարութիւնը այնքան բացորոշ է, եւ չարժումը այնքան վարակիչ որ, անհամաձայնները չեն համարձակիր։

Անոնք յատկապէս աչքի պիտի դարնեն եւ ի հարկին պիտի մատնանշուին, եթէ չթափին վերջին պահուն։

Այս կարգադրութեան չնորհիւ, կը յուսացուի ոչ միայն տալ նեղի դարձնել բանւորներուն եւ պաշտօնեաներուն վիճակը, այլ եւ անմիջապէս գործ ճարել առ նուազն մէկ միլիոն անգործներու։

Անշուշտ, այս բոլոր մանրամասնութիւններէն աւելի, ուշադրաւ է գործունէութեան եղանակը,— իսկ եւ իսկ ամերիկեան։

Այստեղ, Եւրոպայի մէջ, դրամատիրական չրջանակներն ու բանկիրները յոռետես են արդիւնքի մասին։

Հարցը այն է որ, յեղաշրջման վճռական փորձ մը կը կատարուի առանց պետական հարուածի կամ Ձեկայի, երկրի մը մէջ ուր Ոսկի Հորթը ասպարէզ կը կրկայ նոյն իսկ Աստուծոյ։

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԵՒԱԳՈՅՆԸ Կ'ԱՐԳԻԼՈՒԻ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԷՋ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ

ԴԷՊՔ ՄԸ ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ՏՕՆԻՆ ԱՌԹԻԻ

Եգիպտոսի վերջին թղթաբերէն կը քաղենք հետեւեալ վրդովիչ տեղեկութիւնները որոնք որ եւ է մեկնութեան չեն կարօտիր։—

Երէկ, վարդավառի տօնին առիթով բազմութիւն մը խռնուած էր Գահիրէի եկեղեցին։ Աւելի քան 200 երիտասարդներ, խորապէս յուզուած այն քանէն, որ ազգային դրօշ չի ծածանիր Առաջնորդարանին վրայ, անմիջապէս երկու դրօշ կը ցարեն — եգիպտական եւ հայկական — եւ ընդհանուր խանդավառութեան ու ամբողջ ժողովուրդի ջերմ ու բուռն ծափերուն մէջ կ'ուզեն կախել Առաջնորդարանի դրան վրայ։ Հազիւ եգիպտականը կախած, երբ հայ երիտասարդները կ'ուզեն կախել նաեւ եռագոյնը, այն ատեն Առաջնորդարանի պահակասենեակէն դուրս կուգան մօտ տասը ոստիկաններ եւ արգելք կը հանդիսանան դրօշ պարզելուն։ Միաժամանակ ինչպէս մեզ կը տեղեկացնեն, Առաջնորդարանէն հեռախօսով լուր կը տրուի ոստիկանատուն, ուրկէ երեք օթոներով ոստիկաններ կը փութան Առաջնորդարան։ Ոստիկանները ներկայ հասարակութիւնը կը հարցաքննեն գիտնալու համար, թէ ով բերած է դրօշը։ Երկու երիտասարդներ կը ներկայանան եւ կը յայտնեն, որ դրօշը իրենք բերած են՝ ազգային տօնին կախելու համար։

Այս երիտասարդները կ'առաջնորդուին ոստիկանատուն, ուրկէ քանի մը ժամ վերջ ազատ կ'արձակուին։

Դէպքը խորապէս յուզած է Գահիրէի հայ համայնքը։ Այլեւս կասկած չկայ թէ ո՛վ ոստիկանատան վերածած է Գահիրէի առաջնորդարանը եւ ով գաղտնածածուկ պայքար կը մղէ եռագոյնի դէմ, գիտակցաբար գաղութը պատակտելով եւ անոր կեանքը խռովութեանց մատնելով։ (*Ցառաջեր*, 24 յուլիս)։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

«Արեւ», Ռամկավարներուն պաշտօնաթերթը, կը հրատարակէ հետեւեալ դեկոյցը (25 յուլիս)·

Պաշտօնական հրաւէրի վրայ այս առաւօտ ժամը 11·45ին Գահիրէի կառավարչատունը ներկայացան Ռամկ· Ազատ· կուսակցութեան շրջ· վարչութեան կողմէ Պ· Խօճէն Փափազեան եւ Մեթր Շ· Սեյօնֆեան, իսկ Հ· Յ· Դաշնակցութեան պատասխանատու մարմնոյն կողմէ Տօքթ· Ն· Պաղտիկեան եւ Մեթր Օ· Մաճառեան։

Քաղաքական դիւանի տնօրէն Զաքի պէյ առաջնորդեց վերոյիշեալ անձերը ոստիկանապետ Ն· վ· Պէյքըր պէյի մօտ որ պաշտօնապէս հաղորդեց հետեւեալ ազդարարութիւնը։

1·— Եգիպտական կառավարութիւնը չի ճանչնար ո եւ է բաղաքական խնդիր Հայերու համար, որոնք Եգիպտոսի մէջ կը կազմեն համայնք մը միայն՝ ենթակայ երկրին օրէնքներուն։

2·— Ն· վ· Ներքին Գործերու նախարարը կը հրահանգէ ինձ հաղորդել ձեզ եաեւ թէ եգիպտական կառավարութիւնը չի ճանչնար ու չընդունիր հայ համայնքին համար ո եւ է դրօշակ, բացի եգիպտականէն, ու բոլոր անոնք որ կ'անսասանեն սոյն ազդարարութեան ու կը համարձակին պարզել ո եւ է ուրիշ դրօշակ, անմիջականօրէն պիտի ձերբակալուին։

Այն հարցումին թէ այս պաշտօնական ազդարարութիւնը միայն Գահիրէի՞ կը վերաբերի, Ն· վ· Պէյքըր պէյ պատասխանեց թէ իր պաշտօնն է Գահիրէի համար գործադրել վերին հրամանը, որ հաղորդուած է նոյնպէս Ադեքսանդրիոյ իշխանութեանց։

Իսկ «Ցառաջեր» այս տեղեկութիւնը կը հաղորդէ հետեւեալ մանրամասնութիւններով (25 յուլիս)·

Ցատուկ հրաւէրով այսօր ժամը 11ուկէսին կառավարչատուն գացած էին ընկ·ներ Օճ· Մաճառեան եւ Տոքթ· Ն· Պաղտիկեան։ Ռամկավարներու կողմէ նոյն ժամուն նոյն տեղը հրաւիրուած էին Էօժ· Փափազեան եւ Շ· Սեյօնֆեան։ Գահիրէի ոստիկանական փոխ – հրամանատար Պէյքր պէյ նշանակած ժամուն ընդունելով հրաւիրեալները, յանուն ներքին գործոց նախարարութեան կը յայտարարէ, որ յետ այսու արգիլուած է հայկական ազգային դրօշին պարզումը հայկական հանդէսներու մէջ։ Այս ուրա՞խ լուրին առիթով, ռամկավար Էօժ· Փափազեան կը հարցնէ գիտնալու համար թէ՝ կառավարական այս կարգադրութիւնը կը վերաբերի միայն Գահիրէի՞ թէ ամբողջ Եգիպտոսի։ Պատասխան այս հարցումին, Պէյքր – պէյ կը յայտարարէ թէ՝ իր կարգադրութիւնը առայժմ միայն Գահիրէի կը վերաբերի, սակայն ինք կը կարծէ, որ այս կարգադրութիւնը պիտի տարածուի ամբողջ Եգիպտոսի վրայ։

Ո եւ է բացատրութիւն այս յայտարարութեանց առիթով տեղի ունեցած չէ, որովհետեւ Պէյքր – պէյ նախազգուշացուցած է, թէ ինք հրաւիրած է ոչ թէ բացատրութիւններ լսելու, այլ միայն կառավարական որոշումը հաղորդելու։

Մեկնելէ առաջ ընկ· Օճ· Մաճառեան հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրած է·

— Գտնելով ոչ – օրինաւոր եղած կարգադրութիւնը, մեզ կը վերապահենք պատշաճ ատեաններու առջեւ անոր դէմ բողոքելու իրաւունքը, այդ կարգադրութիւնը չեղեալ նկատել տալու համար։ Միաչ֊ժամանակ կը յայտարարենք, որ մեր ազդեցութիւնը կը տարածուի միայն մեր ընկերներու, բայց ոչ հայ ժողովուրդի վրայ, որ կարող է դրօշը պարզել առանց մեր կարծիքը հաշուի առնելու։

— Այո, կը յայտարարէ Պէյքր – պէյ, դուք պատասխանատու էք միայն ձեզ համար, միւսներու հետ գործ կ'ունենան իրենք իշխանութիւնները։ Ինչ կը վերաբերի ձեր բողոքին՝ ետ առնել տալու համար այս որոշումը, — դուք ազատ էք այդ ատեանները դիմելու։

100ին 10ը կրճատումը չհատնգուեցաւ

Ելմտացոյցին բացը գոցելու համար, օգոստոս 1էն հարիւրին տասը պիտի կրճատուէին պետական պաշտօնեաներուն թոշակները։

Ելմտացոյցի նախարարը օգոստոս 1ին ընդունելով պաշտօնեաներու պատուիրակութիւնը, յայտարարեց թէ առ այժմ չպիտի գործադրուի այդ կրճատումը, որմէ 400 միլիոն ֆրանք եկամուտ պիտի գոյանար։

Այս յետաձգումը բարերար ազդեցութիւն գործեց պաշտօնեաներուն վրայ, որոնք դժգոհութեան ցոյցեր կատարած էին քանի մը ամիս առաջ, երբ կը քուէարկուէր կրճատումը։

Մ. Նահանգներու Տնտեսական Յեղափոխութիւնը

700,000 ԳՈՐԾԱՏԵՐԵՐ ԸՆԴՈՒՆԵՑԻՆ ՆԱԽԱԳԱՀ ՐՈՒԶՎԷԼԹԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Օգոստոս 1էն յետոյ, երբ սկսաւ գործադրուիլ նախագահ Րուզվէլթի տնտեսական վերակազմութեան ծրագիրը, 700,000 գործատէրներ, որոնք ամերիկեան ճարտարագործութեան մէկ վեցերորդը կը ներկայացնեն, իրենց համաձայնութիւնը յայտնեցին գանազան ձեւերով։ Մինչեւ սեպտեմբերի սկիզբը, անոնք վեց միլիոն պաշտօնեաներու եւ բանուորներու համար պիտի գործադրեն աշխատանքի ժամերու կրճատման եւ աշխատավարձի յաւելման սկզբունքները։

Միայն Նիւ Եորքի մէջ, Օգոստոս 2ին աւելի քան 6000 հաստատութիւններ իրենց դուռները եւ ապակեփեղկերուն վրայ փակցուցեր էին կապոյտ արծիւը, որ խորհրդանշան է ազգային վերակազմութեան, հետեւաբար եւ առաջարկուած պայմաններուն ընդունելութեան։ Նախագահ Րուզվէլթ 600 մարդիկ նշանակած է, վարելու համար ազգային վերակազմութեան պայքարը։ 14,000 դրամատուներ եւ Սթանտարտ Օյլը եւս հաւանութիւն յայտնեցին։ Փոքրաքանակ վաճառականները, որոնք չորս միլիոն պաշտօնեաներ կը ներկայացնեն, նոյնպէս համակերպեցան առաջարկուած պայմաններուն։ Որպէսզի մարանոտ կամ անհնազանդ գործատէրերը ժամանակ ունենան խորհելու, ազգային վերակազմութեան լիազօրը մինչեւ 15 օր աչք պիտի գոցէ եւ առ այժմ պիտի ջնջէ անոնց դէմ ծրագրուած պայքարը։

Ընդդիմութիւնը ամէնէն աւելի զգալի է Նոր Անգլիոյ մէջ։ Ցետոյ, շատ մը գործատէրեր կը փորձեն մինչեւ վերջին վայրկեանը օգտուիլ արտադրութեան ներկայ պայմաններէն, ի վնաս իրենց մրցակիցներուն որոնք նախագահ Րուզվէլթի առաջին կոչին իսկ կրճատեցին աշխատանքի ժամերը եւ աւելցուցին աշխատավարձը։

*** 500 միլիոն տոլարի գանձատոմսերու չրջարերութիւնը տորագրուեցաւ վեց անգամ։*

Պիտի կրնա՞ն զապել առագակները

Ապահովութիւնը եւ հարուստներու կամ անոնց զաւակներուն առեւանգումը սաստկացած ըլլալով, Պ· Րուզվէլթ ծրագիրներ կ'որոճայ, չարիքը զսպելու համար։ Այս առթիւ մամնաւոր պաշտօն յանձնած է փրոֆ·Մոլլիի, որ թէեւ արտաքին նախարարութեան խորհրդական է, բայց չպիտի դրաղի քաղաքական խնդիրներով եւ ծրագիր մը պիտի մշակէ այս մասին։

Նիւ Եորքի կառավարիչն ալ կը խորհի օրէնք մը հաստատել, որուն համաձայն ոչ միայն առեւանգիչները մահուան պիտի դատապարտուին, այլեւ անոնք որ փրկանք վճարած են առագակներուն կամ մերժած են ոստիկանութեան հաղորդել կատարուած բանակցութիւնները, դատի պիտի քաշուին։

Փրկանք պահանջելու համար կատարուած առագակութիւնները չափ ու սահման չունին Մ· Նահանգներու մեծ քաղաքներուն մէջ։ Երիտասարդ օգտնուորդ Լինտպէրկը ոչ միայն իր գաւակը կորսնցուց, այլեւ 200,000 տոլար։ Անցեալ չարթու առագակները 40,000 տոլար գանձելով արձակեցին ունեւոր մը, որմէ 250,000 տոլար կը սպասէին։ Այս արհեստը զարգացած եւ ազգային չարիք մը դարձած է, այնպէս որ արմատական միջոցները կը պահանջէ։ Տասը տարիէ ի վեր, ոգելից ըմպելիներու ապօրէն առեւտուրն ալ մեծապէս նպաստեց այս չարիքին, մանաւանդ որ առագակները ամէն տեղ ալ սերտ կապ ունին պետական պաշտօնեաներուն եւ ոստիկանութեան հետ։

Կանոի եւ կիրը բանտարկուեցան

Կանոի, որուն ձերբակալման մանրամասնութիւնները հաղորդած էինք երէկ, Փունտա փոխադրուելով, անմիջապէս բանտարկուեցաւ կնոջը հետ։ Կառավարութիւնը պատրաստ է արձակելու, եթէ Կանոի յանձն առնէ չհեռանալ որոշեալ շրջանէն եւ չխառնուիլ քաղաքացիական անհնազանդութեանպայքարին։ Եթէ մերժէ, դատի պիտի քաշուի 15 օրէն, եւ հաւանական է որ երկու տարի բանտարկութեան դատապարտուի։

Մէկ օր առաջ հռչակուեցաւ Հնդկաստանի մէջ, բողոքելու համար Կանոիի եւ 32 աշակերտներուն ձերբակալման դէմ։ Ամէնատպատի մանարանները փակուեցան։ Կ'ըսուի թէ Կանոի եթէ բանտարկութեան դատապարտուի, նորէն ծոմ պիտի պահէ, այս անգամ ցմահ։

Օգոստոս 2ին Ոմպէյի սահարանին միջնորդները մերժեցին գործադրութիւն կատարել, բողոքելու համար Կանոիի ձերբակալութեան դէմ։

Պոլսոյ նոր հանդպատարանը

Առչի օր տեղի ունեցաւ Պոլսոյ նոր համալսարանին հիմնարկէքը։ Փրոֆէսօրները ընտրուած են նախկին համալսարանին ուսուցիչներէն, ինչպէս եւ Ամերիկայի ու Եւրոպայի մէջ պատրաստուած նոր ուժերէ։ Դասերուն մեծագոյն մասը վերապահուած է օտար հռչակաւոր փրոֆէսօրներու, որոնց հետ բանակցութիւնները կը չարունակուին։ Նոր համալսարանը կը բաղկանայ չորս ճիւղերէ (իրաւագիտութիւն, գիտութիւն, բժշկութիւն եւ գրականութիւն) եւ հօթը կաճառներէ։ Նոր համալսարանը պիտի դրուի աշխարհի ամէնէն հռչակաւոր համալսարաններու առտիճանին վրայ։ Մամնաւոր ամպիոններ պիտի յատկացուին Թրքագիտութեան եւ Թրքական յեղափոխութեան։ Ատտուածաբանական համալսարանը ջնջուած եւ տեղը հաստատուած է իսլամական ուսումնասիրութեանց կաճառ մը։

Անձնախրնթաց ընդունելութիւն ի պատիւ զօրավար Պալպոյի

Զօր· Պալպօ, իտալական 24 ջրօդանաւերուն հրամանատարը, տակաւին կը սպասէ Նոր Երկրի մէջ (Նիւֆաունտլէնտ), օդերը չափազանց անյարմար ըլլալով։ Այդ կայանէն Ատլանտեանը կարելու եւ Եւրոպա վերադառնալու համար, 3200 քիլոմեդր ճամբայ ունի։

Եթէ մինչեւ օգոստոս 10 օդերը չչտկուին, հաւանական է որ 24 օդանաւերը վերադառնան Ատորեան կղզիներու ճամբով։

Մինչ այս մինչ այն, արտակարգ պատրաստութիւններ կը տեսնուին Իտալիոյ մէջ, փառաւոր ընդունելութիւն մը սարքելու համար իր պատիւ օդի հերոսներուն։ Կէս միլիոն Իտալացիներ բարի գալուստի պիտի սպասեն Հռոմի հին նաւահանգիստը, Օսթիա, ուր պիտի իջնեն 24 օդանաւերը։ Տասը օրէ ի վեր, Հռոմի իշխանութիւնները դործի լծուած են, տեղ պատրաստելու համար հարիւր հազարաւոր հանդիսականներու։ Ելեկտրական կառախումբը չի կրնար 80,000էն աւելի ուղեւոր փոխադրել, ուստի, որոշուած է որ 150 ինքնաշարժեր անդադար երթեւեկեն Հռոմի եւ Ծովուն միջեւ։ Միեւնոյն ատեն, պիտի տաս-

(Լուրհոու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂԻ ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

ՀՀ ԳԱԱ Գրականության և արվեստի ինստիտուտում 1933 թ. մայիսի 8-ին տեղի ունեցավ ՀՍՀՀ ԳԱԱ Հայկական սովետական հանրագիտարանի հայկական մասնաճյուղի աշխատությունների ժողովածուի առաջին հատորի քննարկումը։ Զեկուցումով հանդես եկավ ՀՍՀՀ ԳԱԱ Հայկական սովետական հանրագիտարանի հայկական մասնաճյուղի գիտական քարտուղար ընկ. Ա. Ղազարյանը։

Զեկուցողը նշեց, որ ժողովածուի առաջին հատորը ներառում է «Ա» տառից սկսած «Ամ» վանկակապը ներառյալ։ Ժողովածուի նյութերը ընդգրկում են հայ ժողովրդի պատմության, գրականության, լեզվի, ճարտարապետության, գյուղատնտեսության, տնտեսության, արվեստի, ինչպես նաև հայ ժողովրդի հետ սերտ առնչություն ունեցող այլ ժողովուրդների

«ՏԱՐԻ ՄԵԿ ՀԱՏՈՒԿ ՀԵՂ ՉԱՐԳԱՑԱ ԼԻ»...

Մինչև ուշ գիշեր, երբ ամբողջ գյուղը քնած էր, Ալեքսանդրի Սիմոնյանի տան պատուհանից լույս էր երևում: Հարևանները գիտեին, որ Սիմոնյանի կինը՝ Մարիամը, ծանր հիվանդ է, և ամուսինը գիշերները չէր քնում, նրա մահճակալի մոտ էր նստած:

Մարիամը տանջվում էր ցավերից, ոտքերը ուռել էին, ձեռքերը դողում էին: Ամուսինը՝ Սիմոնը, ամեն ինչ անում էր նրան մխիթարելու համար, բայց ինքն էլ ուժասպառ էր եղել: Նա ոչ միայն հիվանդ կնոջ, այլև երեք երեխաների հոգսն էր տանում իր ուսերին:

Մարիամը հաճախ էր ասում.

— Սիմո՛ն, ես գիտեմ, որ ինձ չեմ փրկելու, բայց ինչ-որ բան արա, որ Տիգրանը դպրոցը չթողնի: Նա տաղանդավոր տղա է, ուզում է ուսուցիչ դառնալ...

Սիմոնը գլուխը շարժում էր՝ համաձայնություն հայտնելով, բայց ոչինչ չէր ասում: Նա գիտեր, որ Տիգրանի ուսումը թանկ է նստում, իսկ ինքը գյուղի միակ դարբինն էր, և նրա աշխատանքից ընտանիքը ապրում էր:

Մարիամը շարունակում էր.

— Եվ Աննան... Աննան ինձ շատ է նմանվում, նա էլ կարող է գեղեցիկ աղջիկ դառնալ, միայն թե...

Նա չավարտեց նախադասությունը, միայն հառաչեց: Սիմոնը գիտեր, թե ինչ է ուզում ասել կինը: Աղջիկը տասնչորս տարեկան էր, և գյուղում շատերն արդեն սկսել էին նրան նայել այնպես, ինչպես նայում են հասուն աղջիկներին:

Սիմոնը մոտեցավ կնոջը, շոյեց նրա ճակատը և հանգստացնող ձայնով ասաց.

— Մարո՛, ամեն ինչ լավ կլինի: Ես կգնամ քաղաք, կվաճառեմ ձիերը, կվերցնեմ փոխարենը գումար և կբուժեմ քեզ: Տիգրանը կշարունակի սովորել, Աննան էլ կամուսնանա, երբ ժամանակը գա: Հանգստացիր, հիմա քնի՛ր:

Մարիամը գլխով արեց, բայց աչքերից արցունքներ հոսեցին: Նա գիտեր, որ ձիերը վաճառելը նշանակում է ամբողջ տարի առանց եկամտի մնալ, իսկ բուժումը շատ թանկ կարժենա:

Սիմոնը վեր կացավ, դուրս եկավ բակ և երկար ժամանակ կանգնած մնաց՝ նայելով աստղերին: Նա գիտեր, որ պետք է որոշում կայացնի, և որոշումը պետք է լինի արագ:

Առավոտյան Սիմոնը կանչեց Տիգրանին և ասաց.

— Տղա՛ս, ես գնում եմ քաղաք: Դու մնում ես տանը, մորդ հետ ես նստում, ջուր ես բերում, հասկացա՞ր:

Տիգրանը գլխով արեց: Նա արդեն տասնչորս տարեկան էր, և հայրը նրան վաղուց էր սկսել վստահել տնային գործերը:

— Հայրի՛կ, իսկ դու ե՞րբ կվերադառնաս:

— Հինգ օրից, եթե ամեն ինչ լավ գնա: Եթե ուշանամ, նշանակում է՝ գործերս երկարել են: Բայց դու մի անհանգստացիր, ես կվերադառնամ:

Սիմոնը գնաց ձիերի մոտ, ընտրեց երեքը, որոնք ամենաթանկ կարող էին վաճառվել, և սկսեց նրանց պատրաստել ճանապարհի համար: Նա գիտեր, որ ճանապարհը երկար է լինելու, և ձիերը պետք է ուժեղ լինեն:

Մարիամը, լսելով, որ ամուսինը գնում է, կանչեց նրան իր մոտ և ասաց.

— Սիմո՛ն, ես գիտեմ, որ ինձ չեմ փրկելու, բայց ինչ-որ բան արա, որ Տիգրանը դպրոցը չթողնի: Նա տաղանդավոր տղա է, և ես չեմ ուզում, որ նրա երազանքը կոտրվի: Աննան էլ կամուսնանա, երբ ժամանակը գա: Հանգստացիր, հիմա քնի՛ր:

Սիմոնը գլխով արեց: Նա արդեն գիտեր, թե ինչ է ուզում ասել կինը: Աղջիկը տասնչորս տարեկան էր, և գյուղում շատերն արդեն սկսել էին նրան նայել այնպես, ինչպես նայում են հասուն աղջիկներին:

Սիմոնը ձիերը վաճառեց ոչ միայն լավ գնով, այլև արագ: Նա վերադարձավ հինգ օրվա փոխարեն չորս օրում: Տանը նրան սպասում էին Մարիամը, Տիգրանը և Աննան:

Մարիամը, տեսնելով ամուսնուն, ժպտաց: Նա գիտեր, որ ձիերի վաճառքը նշանակում է՝ գործերը լավ են գնացել:

Սիմոնը ասաց.

— Մարո՛, ես գումարը բերել եմ: Հիմա ամեն ինչ լավ կլինի: Ես գնում եմ քաղաք, կվճարեմ բժշկին, և նա կգա քեզ մոտ: Դու պետք է ուժեղ լինես, հասկացա՞ր:

Մարիամը ժպտաց: Նա գիտեր, որ ամուսինը ամեն ինչ անում է իր համար, և որ նա չի կարող հիվանդանալ, երբ ամուսինը գնում է:

Սիմոնը գնաց քաղաք, գտավ բժշկին, վճարեց նրան և խնդրեց գալ գյուղ: Բժիշկը համաձայնեց, և Սիմոնը վերադարձավ տուն՝ ուրախ, որ կարողացել է ամեն ինչ անել կնոջ համար:

Մարիամը ապրեց ևս տասնհինգ տարի: Նա տեսավ Տիգրանի ուսումը, Աննայի հարսանիքը և ծնվեց թոռնիկը: Նա մահացավ խաղաղ, ամուսնու ձեռքը բռնած, և Սիմոնը ևս մի քանի տարի ապրեց՝ հպարտանալով իր ընտանիքով:

Տիգրանը դարձավ ուսուցիչ, Աննան ամուսնացավ հարևան գյուղի տղայի հետ, և Սիմոնը մնաց միայնակ, բայց նա գիտեր, որ իր կյանքը ապրել է ճիշտ:

Մարդը, որ չի կարողանում սիրել, ինքն է ամենաթշվառը:

Ֆրանսիական ասացվածք

ՍԻՐՈՒՄ ԵՄ ՔԵԶ

Սիրում եմ քեզ, ինչպես ծովը՝ ափին,
Ինչպես ամպը՝ անձրևից առաջ,
Ինչպես ծառը՝ գարնանային քամուն,
Ինչպես աստղը՝ գիշերվա խորքում:

Սիրում եմ քեզ, ինչպես ճանապարհը՝ ոտքերին,
Ինչպես հացը՝ սեղանին,
Ինչպես ջուրը՝ ծարավ շրթունքներին,
Ինչպես լույսը՝ աչքերին:

Սիրում եմ քեզ, ինչպես հողը՝ սերմին,
Ինչպես արևը՝ ծաղկին,
Ինչպես գարունը՝ ամռանը,
Ինչպես կյանքը՝ մահկանացուին:

Սիրում եմ քեզ, ինչպես ես ինձ սիրում,
Ինչպես ես ինձ սիրում,
Ինչպես ես ինձ սիրում...

Ֆրանսիական ժողովրդական

ՀՈԳՆԳՈՒՄ ՀԱՅՐԱՎԱՅՐԸ

Հոգնում եմ հայրավայրը
Ես ինձ համար ստեղծած,
Հոգնում եմ ես ինձ համար
Ստեղծած ամեն ինչից:

Հոգնում եմ ես ինձ համար
Ստեղծած ամեն ինչից,
Հոգնում եմ ես ինձ համար
Ստեղծած ամեն ինչից:

Հոգնում եմ ես ինձ համար
Ստեղծած ամեն ինչից,
Հոգնում եմ ես ինձ համար
Ստեղծած ամեն ինչից:

Ֆրանսիական ժողովրդական

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ

Ես ուզում եմ, որ ինձ հիշեն,
Ես ուզում եմ, որ ինձ հիշեն,
Ես ուզում եմ, որ ինձ հիշեն,
Ես ուզում եմ, որ ինձ հիշեն:

Ես ուզում եմ, որ ինձ հիշեն,
Ես ուզում եմ, որ ինձ հիշեն,
Ես ուզում եմ, որ ինձ հիշեն,
Ես ուզում եմ, որ ինձ հիշեն:

Ես ուզում եմ, որ ինձ հիշեն,
Ես ուզում եմ, որ ինձ հիշեն,
Ես ուզում եմ, որ ինձ հիշեն,
Ես ուզում եմ, որ ինձ հիշեն

նպատակուին ոտիկանութեան եւ կարմիր Խաչին սպասարկութիւնները։

Զօր Պալպոյի յաղթանակին առթիւ, կառավարութիւնը հաստատեց օգային մառէչալութիւն մը, որուն առաջին պատիւը պիտի վայելէ Զօր. Պալպօ։ Հաւանական է որ միեւնոյն ատեն հաստատուի ադմուականութեան տիտղոս մը։

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆԵՐԸ ԿՐ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՌՄԲԱԿՈՇԵԼ

Չորրորդ օրն է որ անգլիական օդանաւերը կը ռմբակոծեն Հնդկաստանի հիւսիսային – արեւմտեան սահմանագլուխի ըմբոստ գիւղերը։ Քոթկայի խանը կը մերժէ յանձնել «խենթ ֆաքիր»ը եւ անոր երկու ընկերները։ Այժմ պինուրական պատրաստութիւններ կը տեսնուին, ցամաքէն ալ հարուածելու համար ըմբոստները։

ԹՈՒՐՔԻԱ ԵՒ ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ ՀԱՄԱՁԱՅՆԵՑԱՆ

Երեքշաբթի օր առտուգրուեցաւ Թուրքեւհունգար առեւտրական պայմանագիրը։ Հունգարիա յանձն կ'առնէ Թուրքիայէն գնել 2500 վակոն քարածուխ, 25 վակոն ծխախոտ եւ չոր պտուղ, 321,000 փէնկօ արժէքով։ Համաձայնութիւնը կնքուած է վեց ամսուան համար եւ պիտի գործադրուի օգոստոս 15էն, վերացուելէ յետոյ։

Ց.



Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձանները

Պէլվիլի «ՌՈՍՏՈՄ» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 231 Fbg. du Temple։

ՊԱՆԵԻՕ-ՔՈՇԱՆԻ ԱՐՇԻԻ խումբի ընկերական ժողովը վաղը Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին ընկ. Ս. Գարակէօզեանի բնակարանին մէջ։

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ «Զաւարեան» Կոմիտէի ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ։ Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. ժողովի օրակարգի հարցեր եւ ընտրութիւն։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Դաշտահանդէս

ՊԷԼՎԻԼԻ ՌՈՍՏՈՄ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ 20 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը։

«ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ

«ՄԱՍԻՍ» ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ **45, rue de Bonnel**

Գործակալ՝ ԽՆԿԻԿ ԿԷՆՃԵԱՆ

×

Վաղաւսի մէջ ՅԱՌԱՋի գործակալն է

ՂԱԶԱՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

⁂

ՊՕՄՕՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Գրավաճառ՝ L. MOSSONի մօտ — 305, Chemin de St. Julien

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Ֆր. կարմիր Խաչի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը վաղը, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին իր Դարմանատան մէջ, 253, rue J. J. Rousseau։ Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԱՂԲԱՏԱՒՈՐԱՄ Ընկերութիւնս խորին շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները ղրկացեալ Տիկին Ս. Ֆրէնկեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի՝ Պ. Պ. Յ. Սարաֆեան, Հ. Ճէվահիրճեան, Մ. Մալումեան 160 ական ֆրանք։

(Կնիք)

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ծանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ Ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ։ Դիմել Յառաջի վարչութեան։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ վարժարանէ վկայուած պատասխանատու եւ ընտանիքի տէր Մալոնիէ Հայ սափրիչ մը։ Դիմել Յառաջի վարչութեան։

ԿԸ ՓՆՏՌԻ

— Կը փնտռեմ հօրեղբայրս Գաբրիէլ Արմտան գիւղացի Մկրտիչ Տէր Յակոբեան որ կը գտնուէր հեռաւեալ հասցէին՝ Diran Guevrekian, Ayaporido N. 2165, Villa Gerli, Veloníde, Buenos Aires (Rep. Arg.)։ Իր հասցէին գրած վերջին նամակս ետ եկաւ։ Իր հասցէն փոխադրուելէն խնդրուի իմացնել՝ Der Agopian, Cordonnier, 14 rue Médéah, Փարիզ (14)։ Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

— Աշոտ Խաչմանուկեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ երկրաչափ Թադեոս Խաչմանուկեան (Բաղէշցի)։ Իմացնել «Յառաջ»ի վարչութեան։

— Թիթեղագործ (թէնեքէճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Աղապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկաշոտ, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արտէն թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւղաբեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր։

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourt| Haute Saône), France.

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՒԹԻԻ

կազմակերպուած՝ Հ. Ց. Դ. ՊԱՆԵԻՕ-ՔՈՇԱՆԻ «ԱՐՇԻ» ԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄՐ 9էն ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ 9

Գ. ԿԱՐՊԻՍ ԿԱՐԻՆԵԱՆԻ ՕԳԱՍՈՒՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

Sentier des Bas-Longchamps. (Bagneux)

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ. Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ

Կը խօսի՝ ԸՆԿ. ՎՐԱՑԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժին։ *Դիւրամատչելի պիւֆէ։*

ՄՈՒՏՔ՝ 2 ՖՐԱՆՔ։

Հաղորդ. միջոցներ։— Porte d'Orléansէն առնել 88 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Bagneux։

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՒԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. ՎՐԱՄԵԱՆ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. ՊԱՏ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Պուլվար Ստտօի մասնաճիւղին

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 8էն մինչեւ իրիկուն

Bar-Restaurant Belvedèreի օգտուն պարտէզին մէջ

Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական ճոխ բաժին

կը նուագէ Ջ. Ո. Միութեան ՎԱՀԱԳՆԵԱՆ նուագախումբը

Առնել՝ Place Sadi Carnotէն 35 եւ 36 թիւ հանրակառքերը եւ իջնել Մէկնք Անտրէ, Place d'Aixէն 28 թիւ հանրակառքը (կարմիր գիծով) եւ իջնել վերջաւորութեան, որ 100 մէթր հեռու է հանդիսավայրէն։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է։

Դաշտահանդէս Շալէթի մէջ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՒԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ ՇԱԼԷԹԻ ԲԱՐԳԷՆ ՍԻՒՆԻ ԽՈՒՄԲԻ

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ քարաքանքի դիմացի անտառին մէջ

Պատուոյ երեկոյ

կազմակերպուած ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎիլԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ի պատիւ ՆԱԽՈՐԴ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

վաղը, Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Հայ Ակումբին մէջ 1 Bld. Carnot

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն եւ պար։

Կը հրաւիրուին ընկեր-ընկերուհիները եւ համակիրները հանդերձ ընտանեօք։ *Մուտքը՝ ազատ է։*

Դաշտահանդէս Վաղաւսի մէջ

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԱԿՈՅ

ՄԱԼԻՍՍԱՐԻ ՁՈՎԱՍՈՒՆ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Թեներ, խմբերգ, արտասանութիւն, նուագ, պար եւլն.։

Դաշտահանդէս Սէն թ'Էթիէնի մէջ

Ֆ. Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՊՕԼԻՒՕՅԻ (Baulieux) ԲԱՐՁՈՒՆՔԻՆ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն

Ճաշը միասին քերել։ Ճոխ պիւֆէ, պաղպաղակ եւ պտուղներ։

Գեղարուեստական ընտիր բաժին եւ հայկական պարեր։

կը խնդրուի հայ հասարակութենէն իրենց ներկայութեամբ քաջալերել սոյն ձեռնարկը ի սէր Հայ մանուկներու հայեցի դաստիարակութեան։

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յաջորդ Կիրակիի։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ՊՈՒԿՎԱՐ ՕՏՏՈՒ ՄԷՋ

ՄԱՌԻ ՍՎԱՃԵԱՆԻ «ՀԱՅ ՓԵԹԱԿ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐՒ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 2ին

ՍԱԼՈՆ ՊԻԻԹԻՆԵՕՋԻ ՄԷՋ. 6 ՐՈՒ ՊԻԻԹԻՆԵՕՋ (ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕ)

կը նախագահէ ԴՐԻԴՈՐԻՍ ԵՊՍԿ. ՊԱԼԱՓԵԱՆ

Երգ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, խմբերգ, մեներգ, հայկական պարեր եւլն.։

Դաշտահանդէս Վիէնի մէջ

կազմակերպուած ԱՏԱՆԱՅԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԻԷՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ կողմէ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՄԱՐԶԱԴԱՇՏԻՆ ՄԷՋ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ երեկոյ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, ֆունկպոլի մրցում եւլն.։

Ճոխ պիւֆէ, պաղպաղակ։ *Մուտքը ազատ է։*

կը հրաւիրուի Վիէնի հայ հասարակութիւնը։

ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Նպարավաճառ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ մօտ

115, Route d'Orléans. Cachan

ԵՔԷ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ ԵՔ ՏԱՌԱՊԻՔ

ԽՄԵՑԷՔ «ԵՐԵՒԱՆ» ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻՆ

ՍՏՈՐԵՒ ՆՇԱՆԱԿՈՒԱԾ ՊԻՏԱԿՈՎ

ՄԵՐԺԵՑԷՔ ԿԵՂԾԵՐԸ



Ցրանսայի համար արտօնատէր

Société P E U R E U X.

12, Boulevard des Vignes, 12 — MARSEILLE — Tél. Colbert 58-10

Chartron et Poulin

106, Bld. National, Marseille

Ակօսաւոր թանագ (tôle ondulée), վանդակորմի երկաթեայ գ... ցեր, ջուրի ընդունարան, երկաթեայ դուռներ եւ վանդակորմներ

Հայերու ժամանդրավայրը

Ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ Ծտէօն եւ սէն Միշէլ — Հեռաձայն Danton 52-73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

E. TER-MINASSIAN

Export und import, Komissionen und Vertretungen

Ցանձն կ'առնէ կատարել Գերմանիոյ մէջ վաճառքը հում նիւթերու (չոր պտուղ, ադիք եւ այլ ապրանքներ), ինչպէս նաեւ գործարքներ դարձեալ Գերմանիոյ ամէն կարգի ապրանքներու։

կը ստանձնէ ներկայացուցչութիւնը առեւտրական, վաճառական եւ արդիւնաբերական հաստատութեանց։

Հասցէ՝ Motzstr 29, Berlin w. 30, Allemagne.

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE — Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն Ուրբաթ ամսոյ Ութամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղթանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Հակաշիճախտային կուրծքի խարտկելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնաճամային Ցելադրական եւ ֆիզիքական մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ իր հիւանդներուն։

Ատամնարուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ։ Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի կազմածներու (քուրօն եւլն.) շինութեան համար։

ԱՀԱԲԵԿԻՉԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

2.— ՄԵՆ ԴՈՒՔՍ ՍԷՐԳԷՅԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Ինչ որ ըլլայ, Կալիայեւ եւ Օպանաս յաջողած էին հասնիլ նոյն նպատակին, թէեւ տարբեր ձեւով։ Իրենց ընկերները օր մը օրանց կասկած չունեցան թէ երկուքն ալ արհեստէն չէին, այլ ուսանողներ, որ, իրրեւ անդամ Մարտական Մարմնին, պաշտօն ունէին հսկելու մեծ դուքս Սէրգէյի վրայ։

Իրենց տրուած այդ պաշտօնին մէջ՝ անոնք կը մտցնէին իրարու հետ։

Ինչպէս Պլեհվէի սպանութենէն առաջ, Կալիայեւ, որուշուած ժամերուն՝ փողոցին մէջ իր հսկողութիւնը կատարելէ յետոյ վերջացած չէր համարեր իր գործը։ Օրուան մնացեալ ժամերուն ալ կ'աշխատէր հետքը գտնել մեծ դուքսին, միշտ առաջնորդուած իր անձնական տեսակէտներով։ Եւ, մէկէ աւելի անգամներ, կրցած էր նմանապէս մեծ դուքսը փողոցին մէջ, նոյնիսկ այնպիսի ժամու մը, երբ տեսնելու ոչ մէկ յոյս կար։

Օպանաս ալ իր ծրագիրն ունէր, զոր կը կատարէր Կալիայեւէն բոլորովին անկախ։ Սակայն նուազ կը քաշուէր Մոսկուայի փողոցներուն մէջ։ Տրամադրանական հետեւութիւններու վրայ հիմնուելով, կ'ենթադրէր թէ մեծ դուքսը անպայման պալատէն դուրս պիտի ելլէր այսինչ ժամուն, եւ ինք ալ կ'աշխատէր Տվէրսկայա փողոցը դտնուիլ ճիշդ այդ ժամուն։ Այսձեւով, Օպանասի քաղած տեղեկութիւնները կը լրացնէին Կալիայեւի բերած տեղեկութիւնները եւ փոխադարձաբար։

Գալով այն դժուար հարցին, թէ ի՞նչպէս եւ, իրրեւ անգլիացի բարիւն (Մոսկուայի մէջ կը բնակէի ճարտարագէտ ձէյմըս Կալլի անուագրով) մարել մեծ դուքսը փողոցին մէջ, նոյնիսկ այնպիսի ժամու մը, երբ տեսնելու ոչ մէկ յոյս կար։

Օպանաս ալ իր ծրագիրն ունէր, զոր կը կատարէր Կալիայեւէն բոլորովին անկախ։ Սակայն նուազ կը քաշուէր Մոսկուայի փողոցներուն մէջ։ Տրամադրանական հետեւութիւններու վրայ հիմնուելով, կ'ենթադրէր թէ մեծ դուքսը անպայման պալատէն դուրս պիտի ելլէր այսինչ ժամուն, եւ ինք ալ կ'աշխատէր Տվէրսկայա փողոցը դտնուիլ ճիշդ այդ ժամուն։ Այսձեւով, Օպանասի քաղած տեղեկութիւնները կը լրացնէին Կալիայեւի բերած տեղեկութիւնները եւ փոխադարձաբար։

Գալով այն դժուար հարցին, թէ ի՞նչպէս եւ, իրրեւ անգլիացի բարիւն (Մոսկուայի մէջ կը բնակէի ճարտարագէտ ձէյմըս Կալլի անուագրով) պիտի տեսնուէի կառապաններուն հետ, Օպանաս եւ Կալիայեւ հարցին լուծում տուին երկուքը տարբեր ձեւերով։ Կալիայեւ կը նախընտրէր հետս տեսնուիլ իր կառքին մէջ, թէեւ դժուար ըլլար ուշադրութիւն ընել շուրջին՝ իր նստած տեղէն խօսելու առեն, միւս կողմէ սառնիկ ցուրտն ալ թոյլ չէր տար երկար խօսելու։ Հաղուագլխէ էր, եւ կառապան իր ընկերներուն ցոյց տալիք պատրուակին վրայ երկար խորհրդածելէ ետքն էր, որ Կալիայեւ, կիրակի օրերը, կուգար դիս տեսնելու բահկառապանի ճաշարանը, Սուխարեւսկայի աշտարակին մօտ։

Այդ հանդիպումները մեկի համար իրական տօնախմբութիւններ էին։ Կրնայինք իրարու մօտ անցընել երկու կամ երեք ժամ, քննել մեր «գործ»ին բոլոր մանրամասնութիւնները եւ քիչ մըն ալ մտածել ապագային մասին։

Օպանաս փողոցին մէջ երբեք հանդիպում չէր ունենար հետս։ Առանց գիշանելու փոքրիկ բացատրութիւն մը տալ իր ընկերներուն, չարքաշ մէջ կը հագնէր իր կիրակնօրեայ հագուստները եւ կուգար դիս տեսնել իրիկունը, երբեմն ճաշարանի մը մէջ, երբեմն կրկէսի մը մէջ, երբեմն ձիարշաւարանի մը մէջ։

Հանդարտ եւ պաղարիւն, կը պատմէր ինծի ինչ որ կը վերաբերէր մեծ դուքսին։ Սակայն, այդ իր հանդարտութեան հետեւ, կը զգայի, ինչպէս Կալիայեւի մօտ, խանդավառութիւն մը իր դժուար գործին մասին։ Այս երկուքին հետ էր, որ կը քննէի մեր հասարակաց գործին բոլոր մանրամասնութիւնները։

Ահա թէ ինչպէս կը նկարագրէր Կալիայեւ իր նոր կացութիւնը։

«Օսիֆ Կովալ անունով գիւղացիի մը անցագիրն ունիմ, Պոդոլիայէն (Փոքր Ռուսիա)։ Ճառկապէս այդ շրջանի գիւղացիի անցագիր առի, որպէսզի կարենամ արդարացնել լեզուիս լեհական չեշտը։ Բայց չուշացաւ ճախողութիւնը։ Օր մը կառապան դրուեցնապանը հարցուց ինծի.

— Ո՞ր նահանգէն ես։

— Ե՞ս, ես հեռուներէն եմ... Պոդոլիա նահանգէն։

— Ուրեմն հայրենակից ենք։ Ես ալ Պոդոլիայէն եմ։ Եւ ո՞ր շրջանէն։

— Ուշիցայի շրջանէն։

Դռնապանը ուրախացաւ։

— Ի՞նչ լաւ եղաւ, ես ալ Ուշիցայի շրջանէն եմ։

Եւ սկսաւ հարցում հարցումի վրայ տեղալ։ Ո՞ր գիւղէն եմ, թէ գիտե՞մ Գոլդադյեւկայի ծօնավաճառը, թէ կը ճանչնա՞մ Եէյէլովկա գիւղը։ Բայց դժուար է դիս նեղը դնել։ Նախապատրաստական միջոցներ ձեռք առած էի։ Անցագիրս առանալէ առաջ գացեր էի Ռումիանցեւի մատենադարանը եւ կարդացեր ինչ որ կը վերաբերի Ուշիցայի շրջանին մասին։ Ուստի սկսայ դրօսնուել հետը։ Ի՞նչպէս թէ չեմ գիտեր առոնք, ըսի, ամէն կողմ ալ դացած եմ, դուն ո՞վ գիտես դիս։

— Լաւ, դուն ալ Ուշիցա եղա՞ծ ես երբեք, եկեղեցին տեսա՞ծ ես։

Վերջապէս Ուշիցայի շրջանը իրմէ աւելի լաւ ճանչցող դուրս եկայ»։

Օպանաս ուրիշ պատմութիւններ կը պատմէր.—

« Օր մը չքաւոր մարդ մը մօտեցաւ ինծի եւ ըսաւ.

— Ուսկից կուգաք, պարոն։

Երեսը նայեցայ եւ պատասխանեցի.

— Փորթ – Արթիւրէն։

Մեր մարդուկը լայն բացաւ իր աչքերը եւ ըսաւ.

— Փորթ – Արթիւրէ՞ն, ի՞նչ կ'ըսես։ Իսկ ես երեսն ալ չեմ նայիր այլեւս, ձիս կը լծեմ կառքին։ Պահ մը ապշած մնաց, սկսաւ ծոծրակը քերել, ու հարցուց.

— Լաւ, ինչո՞ւ համար ածիլած մօրուքդ եւ մաղերդ կտրեր։

Ռուս գիւղացիները կ'երկնցնեն մազերը եւ չեն ածիլուիր։ Ուստի սիրտս սկսաւ պատասխանել.

— Ածիլուա՞ծ, բայց որպէս զի նմանեցայ, հիւանդանոց պառկեցայ ուռնեցայ, հիւանդանոց պառկեցայ ալ հասկնալի է, իսկ դուն այդքան պուշ ես, որ չես հասկնար այդ բանը։

Երեսը կը նայիմ նորէն։ Դարձեալ կը քերէ ծոծրակը եւ ի վերջոյ հարցնէ.

— Վայ, դուն սովորական մարդ չես ուրեմն, գիտուր եղեր ես, հանդանոց պառկեր ես, ժանտ բռնուեր ես։

Այնուհետեւ մեր մարդուկը գիտցածը կը կը հանէր ու կը բարեւէր գիտցածիս։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՀԱՅՐԱՆԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration
«ԱՐԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ»

17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԱԽԱՏԻՆ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա ու գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ
5
ՕԳՈՍՏՈՍ
1933
5 Aout
1933

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2257 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԸՆ ՆԵՐՍ ԵՒ ԴՈՒՐՍ

Ճիշդ երկու ամիսէ ի վեր, բերնէ բերան պատմութիւններ կը չրջին Դպրոցասէրի մասին։

Մեզի ալ հասած են արձագանգները։ Գրաւոր թէ բանաւոր։

Դժբախտաբար, տրտունջացողներէն ոչ մէկը կ՚ուզէ հրապարակ իջնել իր ստորագրութեան տակ։

Այսպէս, անձնանօթ մը, որ Դպրոցասէրին բարեկամ կը ձեւանայ, մեզի նամակ մը ուղղած էր անցեալ մայիս 27ին։ Երկու անգամ հրապարակաւ հրաւիրեցինք որ խմբագրատուն գայ, կարգ մը լուսաբանութիւններ տալու համար։

Մինչեւ այսօր կը սպասենք ...

Ուրիշներ, ներսէն թէ դուրսէն, կը հարցնեն չարունակ, մեզի եւ մեր բարեկամներուն։

— «Յառաջ»ը ինչո՞ւ ձայն չի հաներ։ Տիկին Անայիսը հրաժարած է ոչ միայն խնամակալութենէն, այլ եւ անդամակցութենէ։ Հրաժարած է նաեւ խորհրդականներու մարմինը, որուն գլուխը կը գտնուին Պ. Գ. Նորատունկեան եւ Քէլէկեան խան։

Եւ երբ կը հրաւիրես որ ստոյգ, փաստացի բան մը գիտցողը մէյ մեղ գայ, մէյ մեղը կը մնայ միայն ... «Յառաջ»ը։

Մենք ալ տուինք հրաժարման լուրերը, եւ մինչեւ այսօր կը սպասենք լուսաբանութեանց, զգուշանալով որ եւ է վնաս հասցնել այդ յիանամեայ հաստատութեան։

Եւ սակայն, ոչ միայն չչուկները կը չարունակուին, այլ եւ հասած են մինչեւ Պոլիս, տեղ գտնելով թերթի մը մէջ։

Արդ, մեր պարտականութեան մէջ թերացած պիտի ըլլայինք, աւելի երկարաձգելով մեր բարեացակամ լռութիւնը։

Աւելի լաւ է չիտակէ չիտակ ըսել ինչ որ կը մտանանչուի, փոխանակ ձգելու որ ըսի – ըսուները թարախ կապէն։

Եւ, տասն անգամ աւելի լաւ պիտի ըլլար որ մեղադրողները, իրազեկները իրենք հրապարակ իջնէին, փոխանակ այս խնդիրն ալ ղարձնելու ընտանեկան կամ լրագրական բանավէճ։

Պէտք է վարժուիլ, վերջապէս, ճշմարտութիւնները ըսելու ճակատ ճակտի, որպէսզի այս տարրական խնդիրն ալ չդառնայ ... դրօշմարար։

Ամփոփելով եւ մաղելով վերջին երկու ամիսներու ընթացքին խօսուած կամ գրուած մեղադրանքները, կ՚ունենանք հետեւեալ պատկերը.—

1. Դպրոցասէրը ունի 120 աշակերտուհի, որոնց 80ը վճարեալ են, 20ը արհեստանոցի մէջ կ՚աշխատին եւ կ՚ապահովեն ամսական 4000 ֆրանք, եւ միայն քանի աղջիկներ կան բացարձակապէս որբ։

2. Հաստատութեան ամսական ծախքն է 30,000 ֆրանք, որուն 15,000ը թոշակ պաշտօնէութեան (մեծ մասը հոն ուտելով եւ պառկելով), 5000ը զանազան, մնացեալը՝ ուտելիք։

3. Դպրոցին խնամակալուհիները ամսական կը սահանան, առանց համապատասխան աշխատանքի։ (Մէկը՝ Նիւ Եորքի, երկրորդ մը՝ Անկէնի մէջ, ուրիշներ՝ տեղին վրայ)։

4. Դպրոցին մատակարարութիւնը տեղի կ՚ունենայ ինքնագլուխ։ Այս պարագան կը հաստատէ խորհրդականներու հրաժարքին ալ, յիշելով թէ կարգ մը գործեր կը կատարուին «առանց մեր գիտակցութեան եւ մեր խորհուրդին եւ այս վիճակը երթալով կը չեչտուի»։

5. Վարիչ – խնամակալուհին տնօրէնի կարգադրութիւններ կ՚ընէ ինքն իր գլխուն եւ նուէրները կը բաշխէ։

6. Աշակերտները յաճախ անօթի կը պառկին, անտանելի գաղնելով ուտելիքները։ Հոգ չի տարուիր անոնց առողջութեան։

Մէկդի դնելով ուրիշ մանրամասնութիւնները, կը կարծենք թէ այս չոր մատնանչումները բաւական են յուզելու Դպրոցասէրին բարեկամները։

Բայց, ի՞նչ օգուտ յուզումէն, եթէ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք չվիտի առնուին, վերջ տալու համար կամայականութեան եւ մենատիրութեան։

Պոլսոյ թերթը կը պատմէ թէ՝ «տարիներէ ի վեր կը խօսուի վաթարանին մէջ որջացած անձերու վրայ որոնք այլ եւս անպէտ են դարձած այդ հաստատութեան համար եւ ի զուր խօսեցնել կուտան իրենց վրայ»։ (Նոր Լուր, 28 յուլիս)։

Փարիզ ապրողները աւելի պատկերազարդ պատմութիւններ դիտեն այս մասին, ինչպէս եւ Դպրոցասէրի ներքին վարչութեան քմահաճոյքներու եւ սայթաքումներու մասին։ Եւ միշտ ալ այն միամտութիւնն ունեցած են թէ՝ խօսելով – խօսելով, երբեմն ալ հրապարակաւ խայթելով, կրնան չտեսել չատ մը բաներ։

Դժբախտաբար, ոչինչ կայ փոխուած Ռէնոնի ճակատին վրայ։

Իսկ ամէնէն վրդովիչն այն է որ, Դպրոցասէրին վրայ գուրգուրացողները եւ ներկայ վարչութեան խնամիները իրենք յուսահատ եղած են եւ խուճապի մատնուած։

Կ՚ուզէինք հաւատալ թէ այս չարաչուք իրողութիւնը եւ հանրային կարծիքին ճնշումը պիտի ստիպեն «որջացածները», որպէսզի աւելի չատուժէ Դպրոցասէրը։

Որո՞ւ սիրտը կրնայ պաղտիլ, տեսնելով այս կիսաղարեան հաստատութեան մասին, ներսէն թէ դուրսէն։

Ո՞վ չտա կրնայ ունենալ Դպրոցասէրի վարկաբեկման մէջ։

Չարիք է վերջ տալ քիչ մը չափազանց անվարի ձեւերուն, որ մտնուր կապած են այդ հաստատութեան մէջ։

Չարիք է աւելի մը քաշել վերէն վար, օգտուելով տարեկան արձակուրդէն, որ ամէն պատեհութիւն կ՚ընծայէ, պաղարիւն եւ առանց սուտումներ կատարելու եւ համապատասխան անօրինութիւններն ընելու համար։

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Կոմիտաս վարդապետ Փարիզ կը մնայ առայժմ

Ինչպէս գրած էինք, Կոմիտաս վարդապետ գաւառական անկեղանոց մը պիտի փոխադրուէր օգոստոս 1ին, բայց դիմումներ կատարուած էին, այդ ոգորոշումը չգործադրուելու համար։

Հիւանդանոցի վարչութեան օգոստ. 2 թուակիր պաշտօնագրէն ուրախութեամբ կ՚իմանանք թէ՝ « Պ. Կոմիտաս Սողոմոնեան առժամապէս Վիլժուիֆի պատսպարանը պիտի մնայ, համաձայն Սէնի նահանգապետին հրահանգներուն »։

ԱՍՈՐԻՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ ԻՐԱՔԻ ՄԷՋ

ԹԱԳԱՒՈՐԸ ՊԱՂՏԱՏ ՎԵՐԱԴԱՐՁԱՒ ԺԱՄԱՆԱԿԷՆ ԱՌԱՋ

Ցէյսալ թագաւորը օդանաւով պաղտատ վերադարձաւ օգոստոս 2ին, մինչդեռ տակաւին մէկ ամիս պիտի մնար Եւրոպա, մասնաւորապէս Զուիցերիա, հանգստանալու համար։

Պաշտօնական որ եւ է բացատրութիւն չի տրուիր այս յանկարծական վերադարձին համար։ Բայց քաղաքական շրջանակներու մէջ կ՚ըսեն թէ գլխաւոր պատճառն է Ասորիներու խնդիրը, որ գժուարութեան մատնած է գահլիճը։ Կ՚ըսուի թէ արձակուրդը պարզապէս ընդհատուած է, եւ Ցէյսալ թագաւորը նորէն Զուիցերիա պիտի դառնայ մէկ շաբաթէն։

Իրաքի կառավարութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, ձգելով իր դիրքը Ասորիներուն հանդէպ։ Յայտարարութիւնը կ՚ըսէ թէ Իրաք ուղղամտօրէն գործադրած է իր կարելին, կատարելու համար Ազգերու Դաշնակցութեան յանձնարարութիւնները՝ Ասորիներու տեղաւորման մասին, բայց այս վերջինները ոչ միայն չարունակ խափանած են իր քաղաքականութիւնը, այլեւ զանազան առիթներով փորձած են վրդովել երկրին խաղաղութիւնը։

Այս առթիւ « Թայմզ »ի թղթակիցը կը հեռագրէ Պաղտատէն.— Երկու շաբաթ առաջ, 1300 զինեալ Ասորիներ համախմբուեցան Պասրէյան լերան մօտ, յայտնապէս օրէնքի եւ բարեկարգութեան հակառակ դիտումներով։ Երբ տեսան որ կառավարութեան ուժը զօրաւոր է այդ շրջանին մէջ, որ եւ է փորձ չնախչնախելու համար, Ասորիները սահմանը անցան եւ Սուրիա մտան։ Իրաքի կառավարութիւնը որոշեց թոյլ չտալ որ վերադառնան, առանց իրենց զէնքերը յանձնելու։ Այնոյն մերժումին վրայ, Իրաքի կառավարութիւնը խնդրեց Պաղտատի Ֆրանսական գործակատարէն որ դիմէ իր կառավարութեան եւ Սուրիոյ Ֆրանսական իշխանութեանց միջոցաւ գործադրել տայ Սուրիա – Իրաքեան բարի դրացնութեան պայմանագրին տրամադրութիւնները։ Ֆրանսացիները հաւանեցան, զինաթափ ըրին Ասորիները եւ քշեցին սահմանագլուխէն քանի մը մղոն դէպի ներս, սուրիական հողին վրայ, ուր պիտի մնան մինչեւ որ բանակցութիւնները ելքի մը յանգին։

«Գո՛րծ տուէք» – կը հրամայէ Հիթլեր

ԵՒ ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՆՈՒԱԶԻ...

Գործազրկութեան դէմ մղուած ազգային պայքարը հրաշալի արդիւնքներ տուաւ Փոմերանիոյ նահանգին երկու գաւառներուն մէջ։ Համաձայն պաշտօնական հեռագրի մը, այդ շրջանի վեց հազար գործազուրկները գործ գտած են պարզապէս մէկ հրամանի վրայ։ Կառավարութիւնը հրամայած է « գործ տալ բոլոր գործազուրկ հայրենակիցներուն, յանուն ազգային պետութեան չահերուն », եւ գործատէրերը համակերպած են։ Այս նոր մեթոտը գործադրուած է նաեւ ուրիշ վայրերու մէջ, ուր գործազուրկ չէ մնացած։

Նոյնքան վճռական մեթոտի մը հետեւանքով, Շվէյրինի մէջ ալ կարգադրած են բնակարանի խնդիրը։

Ոստիկանութիւնը հրամանագրով մը կը սպառնայ կեդրոնացման բանակատեղիները փոխադրել այն տանտէրները որ իրենց պարապ տուները վարձու չեն տար անտուն ընտանիքներու։ Միեւնոյն ատեն, պիտի ձերբակալուին այն տանտէրները որոնք դուրս կը հանեն իրենց վարձակալները, առանց բանաւոր պատճառի։

Համպուրկի մէջ, արձակուեցան 171 ամուսնացած ուսուցչուհիներ, որովհետեւ իրենց ամուսինները կրնան հոգալ իրենց ապրուստը եւ պէտք չունին աշխատելու։ Այս կարգադրութեան չնորհիւ, գործ պիտի գտնեն այրերը։

Անգլիա, Ֆրանսա եւ Իտալիա

ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵՆ ԱԻՍՏՐԻԱՆ

Առենչ մը ի վեր, Ֆրանսական թերթերը ուշադրութեան կը հրաւիրեն նացիներու կողմէ Աւստրիոյ դէմ կատարուած թշնամական յոյցերու առթիւ։ Վերջերս խնդիրը աւելի բարդացաւ, որովհետեւ դերմանական օդանաւեր թռուցիկներ ցրուելով, ապստամբութեան կը հրաւիրեն Աւստրիոյ ժողովուրդը՝ օրուան կառավարութեան դէմ։ Միեւնոյն ատեն դրդռիչ քարոզութիւններ կ՚ըլլան ձայնարձակի միջոցաւ։

Լոնտոնի մէջ հրատարակուած կէս – պաշտօնական զեկոյց մը կ՚ըսէ թէ՝ անգլիական, Ֆրանսական եւ իտալական կառավարութիւնները կը խորհրդակցին, գերմանական կառավարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրելու համար այս կացութեան վրայ, հիմնուելով Վերսայլի դաշնագրին 80րդ յօդուածին եւ շրջերու դաշինքին արամադրութեանց վրայ։ Այդ յօդուածով, Գերմանիա կը ճանչնայ Աւստրիոյ անկախութիւնը եւ կը խոստանայ կէտ առ կէտ յարգել զայն։

Կը կարծուի թէ՝ առ այժմ դիտողութիւնը պիտի ըլլայ չորսերու դաշինքին հիման վրայ։ եւ եթէ Գերմանիան բացատրութիւն պահանջէ, այն ատեն մէջտեղ պիտի դրուի Վերսայլի դաշնագիրը։

Պ. Է. ԷՒԻՕ ՊՈԼԻՍ ԳՆԱՑ

Հինգշաբթի օր Մարսէյլի ճամբով Պոլիս գնաց Պ. Էվիս։ Իրեն կ՚ընկերանայ իզէի նահանգին ձերակուժականը։ Բաղուած տեղեկութեանց համաձայն, նախկին վարչապետը նախ 24 ժամ պիտի մնայ Պոլիս եւ յետոյ պիտի երթայ Սօֆիա, մասնակցելու համար արմատականներու միջազգային համագումարին որ տեղի պիտի ունենայ օգոստ. 11—16։ Ետոյ պիտի դառնայ Պոլիս, պիտի հանդիպի էնկիւրի, եւ Ռուսաստան պիտի հասնի օգոստոս 20ին։ Ֆրանսա պիտի վերադառնայ Սեպտ. 5—6ին։

Թուրքերը սահմանահեղ դուրս հանեցին Անգլիացի ճարտարագէտ մը

Պոլսեցի կը հեռագրեն օգոստ. 3 թուակիրով.— Անգլիացի ճարտարագէտ Լէնտըը, որ ներկայացուցիչն է Վիքըրս – Արմսթրոնկ ընկերութեան, տարիներէ ի վեր, վտարուեցաւ Հետեւակ պարագաներուն մէջ.— Այս չարթուն էնկիւրիէն վերադարձած ըլլալով, երկկ ոստիկանութենէն աղդարարութիւն ստացաւ թէ պէտք է անմիջապէս Պոլիս երթայ։ Ուստի, վերջին կառախումբը նստաւ, ընկերակցութեամբ զաղտնի ոստիկանի մը։ Երբ վար իջաւ, այս առտու, փոխադրուեցաւ ոստիկանութեան զրասենեակը, ուր յայտնեցին թէ պէտք է Թուրքիայէն հեռանայ անմիջապէս։ Պ. Լէնտըը ի զուր փորձեց լուսաբանութիւններ ստանալ եւ անմիջապէս կառախումբ նստելով, Սօֆիա գնաց։ Ոստիկան մը կը հետեւէր մինչեւ սահմանագլուխ։

Ընկերութեան տնօրէններէն մէկը, որ Լոնտոնէն մեկնած էր Պ. Լէնտըրի հետ, Պոլիս կը գտնուի այժմ։

⁂ Լոնտոնէն հեռագիր մը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կուտայ.— Պ. Լէնտըը այս առտու (3 օգոստ.) իր գրասենեակը հասած ատեն, գաղտնի ոստիկան մը հասաւ հետեւէն եւ յայտնեց թէ վտարման հրաման ելած է իրեն դէմ։ Ճարտարագէտը անմիջապէս հեռախօսին գլուխը անցաւ, լուսաբանութիւններ պահանջելու համար էնկիւրիի կուսակալէն, բայց այս վերջինը բաւականացաւ պատասխանելով.

— « Կը յուսանք թէ պիտի բարեհաճիք ձեր յօժար կամքով հեռանալ մեր երկրէն եւ տեղի չպիտի տաք բռնութեան դիմելու »։

⁂ Ինչպէս կը յիշուի, այս նոյն ընկերութեան ճարտարագէտներն են որ դատուեցան Մոսկուայի մէջ։

Ծխախոտի բանուորներուն գործադուլը

ՔՍԱՆԹիի ԵՒ ԿԻՄԻԼՃինայի ՄԷՋ

Վերջերս գործադուլ հռչակած էին Գավալայի ծխախոտի բանուորները, ամբռնալով գործարաններու մէջ։ Ոստիկանութիւնը պաշարեց չէնքերը եւ անօթութեան սպառնալիքին տակ, բանուորները դուրս ելան։

Այս անգամ նոյն պատմութիւնը կը հասնի Քսանթիէն եւ Կիմիլճինայէն։

Անցեալ հինգշաբթի առաւօտ, Քսանթիի Մըսըրեան եղբայրներու ծխախոտի արհեստանոցին մէջ աշխատող 170 բանուորներ ու բանուորուհիներ մերժեցին դուրս գալ արհեստանոցներէն, Գավալայի բանուորներուն օրինակին հետեւելով։

Գաւառապետը, անմիջապէս դէպքը հեռաձայնեց Կիմիլճինա, կուսակալին։ Այս վերջինը հրահանգեց հաղորդել բանթողներուն, թէ կառավարութիւնը որոշած է լուծել ծխախոտի բանուորներուն բոլոր առկախ խնդիրները։ Ընդհ. դատախազը պատկան իշխանութեանց հետ խորհրդակցելէ վերջ, Թրակիոյ ոստիկան գօրքի ընդհ. հրամանատարին ընկերակցութեամբ գնաց ծխախոտի արհեստանոցները եւ յայտնեց բանուորներուն, թէ ուզողը կրնայ դուրս ելլել։

Իրապէս, բանուորները մէկիկ մէկիկ եւ առանց միջադէպի դուրս ելան։ Ձերբակալուեցան միայն 8 ծխախոտի բանուորներ, որոնք գործադուլի դրդիչները կը նկատուին։

⁂ Միեւնոյն առտուն 800 ծխախոտի բանուորներ եւ բանուորուհիներ ալ Կիմիլճինայի մէջ գործադուլ հռչակեցին եւ փակուելով արհեստանոցներուն մէջ, մերժեցին դուրս գալ։

Արհեստանոցները պաշարուեցան եւ արգիլուեցաւ ամէն կապ դուրսի հետ։ Արհեստակցականները, ուժ տալու համար բանթողներուն, փակեցին իրենց խանութները։ Ցաջորդ օրը բռնի ուժով դուրս հանուեցան բանուորները։

35 «ալագակներ» կը սպանին

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԻ ՃԱՄԲՈՒՆ ՎՐԱՑ

Ինչպէս գրած էինք, Բողանի շրջանին մէջ (Սիս) ձերբակալուած էին հարիւրի չափ « աւազակներ », որոնք իրականին մէջ հակաքէմալականներ են կամ յեղաշրջականներ։ Այս կալանաւորները Տիգրանակերտ պիտի փոխադրուէին, դատուելու համար։ Անոնց օր 35 հոգի ճամբայ հանուած էին ընդ հսկողութեամբ։

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ ասոնք փորձեցին փախչիլ, յարձակելով ոստիկան – զինուորներուն վրայ, բայց այս վերջինները կրակ բացին եւ բոլորն ալ սպաննեցին։

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Հինգշաբթի օր, Փարիզի ընդարձակ մէկ սրահին մէջ բացուեցաւ ուսուցիչներու եւ ուսուցչուհիներու տարեկան համագումարը։ Ներկայ էին 300 պատգամաւորներ որոնք կը ներկայացնեն 85,000 անդամ։ Կային նաեւ 200 պատուիրակներ Անգլիայէն, Պելճիքայէն, Սպանիայէն, Աւստրիայէն, Ռումանիայէն եւ ուրիշ երկիրներէ։ Զեկուցումներէն յետոյ, բուռն քննադատութիւններ, նոյն իսկ սպառնալիքներ եղան կառավարութեան, որ զոհացում չի տար իրենց պահանջներուն։ Պատգամաւոր մը առաջարկեց 24 ժամ գործադուլ հռչակել, երբ վերաբացուին Խորհրդարանն ու դպրոցները։ Ուրիշ մը լաւագոյն համարեց, իբրեւ առաջին ազդարարութիւն, չյաճախել մանկավարժական դասախօսութեանց։

Թէր ու դէմ վիճաբանութիւններէ յետոյ, համագումարը ձախձախիչ մեծամասնութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը, որ յայտնելով թէ կառավարութիւնը չէ յարգած իր խոստումները, կը յանձնարարէ,— 1. Անմիջապէս խզել յարաբերութիւնները կառավարութեան հետ.— 2. Յառաջիկայ հոկտեմբերին գործադուլ հռչակել սահմանափակ տեւողութեամբ։

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՆՈՐ ԴԷՊՔԻՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Կրընոպլի թերթերը կը գրեն թէ ազատ արձակուած է Պ. Գէորգ Գալայճեան, որ ձերբակալուած էր Ղազար Մարգարեանի հետ, ընկեր Եդ. Աբսլանեանի մահափորձին առթիւ։ Մարգարեան կը մնայ ամբաստանութեան տակ։ Վիբրաւորին մարմնէն հանուած գնդակը յանձնուած է մասնագէտներու, քննութեան համար Մարգարեանի արձանակին հետ։

22,000 ՍԿԱՒԻՏՆԵՐՈՒ ԹԱՓՕՐԸ

Ինչպէս գրած էինք, սկաուտներու Գրդ միջազգային ճամբարին բացումը տեղի ունեցաւ օգոստոս 2ին, Փէշթայի մէջ հովանաւորութեամբ Հունգարիոյ նախագահին, որուն աջ կողմը նստած էր լորտ Պէյտըն Փաուէլ։ Ինամակալը ճառ մը խօսելով, յոյս յայտնեց թէ աշխարհի չորս կողմերէն հաւաքուած սկաուտներու համախմբումը պիտի նպաստէ խաղաղութեան ամրապնդ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդայ Դ. էջ)

ՋԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՏԵՍԱԿԵՏԸ

—·—

Զինաթափութեան ճակատի ծանրութեան հրեանային միմիայն ուղղուած է ուրեմն Ֆրանսայի դէմ, քանի որ, ինչպէս ըսինք, Գերմանիա եւ իր նախկին դաշնակիցները Աւստրիա, Հունգարիա, Պուլկարիա եւ Թուրքիա բոլոր Վերսայլի դաշնագրին արգէն իսկ զինաթափուած կը նկատուին, Անգլիոյ եւ Ամերիկայի զինաթափութեան մասին խօսք չի կրնար ըլլալ՝ անոնց ցամաքային մնայուն ուժերը զանցացուելի թիւ մը կազմելով, իսկ Իտալիա զինաթափութիւն պահանջող երկիրներուն առաջին դէմն վրայ գտնուելով: Իբր զինուած ցամաքային պետութիւն կը մնայ ուրեմն Ֆրանսան եւ իր փոքր դաշնակիցները: Այդ փոքր դաշնակիցները, Լեհաստան, Չեխո-Սլովակիա, Եուկոսլաւիա եւ Ռումանիա, ոչ միայն զինուորական չատ մեծ արժէք մը չեն ներկայացներ, այլ եւ, այսպէս թէ այնպէս պարտաւորուած են հետեւիլ Ֆրանսայի օրինակին:

Ի՞նչ կը պատասխանեն Ֆրանսացիները զինաթափութեան այդ միահամուռ առաջարկներուն:

Նախ եւ առաջ անոնք առաջ կը բերեն իրենց խաղաղասիրական ձգտումները ու զգացումները: Մեծ պատերազմին հետեւանքով Ֆրանսայի կոթողումին վրայ բացուած վէրքերէն չատերը դեռ եւս բաց կը մնան եւ ամենց առոր ալ 40 միլիոն Ֆրանսացիի մէջ չէ կարելի գտնել մէկ հոգի որ կողմնակից ըլլայ պատերազմի: Ֆրանսական կառավարութիւնը, իր գլուխն ունենալով Պրիանը, եօթը տարի ամբողջ ոչ քարինք խնայեց եւ ոչ ալ զոհողութիւն՝ ամրապնդելու համար խաղաղութիւնը: Պրիանէն ասդին նոյն քաղաքականութիւնն է որ կը վարեն իրարու յաջորդող կառավարութիւնները՝ կանգ չառնելով ոչ մէկ զոհողութեան առջեւ:

Պատերազմէն ասդին, Ֆրանսա մէկ երթորդով կրճատած է իր զինուորական ուժերը եւ նոյն համեմատութեամբ պահպեցուցած իր պատերազմական պիւտճէն՝ ինքնաբերաբար եւ ամէն թելադրութենէ անկախաբար:

Ներկայ կացութեան մէջ Ֆրանսայի ունեցած զինուորական ուժերը հազիւ կը բաւեն երկրին պաշտպանութեան եւ անոնք յատկացուած են միայն ու միմիայն այդ նպատակին՝ քանի որ փաստ է թէ Ֆրանսա ոչ մէկ նուաճողական ծրագիր չի անուցաներ մեծ թէ պզտիկ իր բոլոր ջրացիներուն հանդէպ:

Որոշ սահմանէ մը անդին զինաթափութիւնը անձնասպանութեան համահնչ կը դառնայ եւ այդ կէտին հասած է արդէն Ֆրանսա:

Վերջին եւ մէկ դարձ մը ընթացքին երեք անդամ նոյն ջրացիին կողմէ յարձակումի ենթարկուած երկիր մը իրաւունք ունի վերջապէս վախնալու որ չորրորդ անգամ մը եւս կրնայ նոյն վտանգին ենթարկուիլ: Ամէնէն տարբական զգուշութիւնը Ֆրանսայի կը պարտադրէ արթուն մնալ եւ հսկել իր երկրին ապահովութեան վրայ՝ աչքերը սեւեռած Գերմանիոյ անցուդարձերուն եւ ականջները սրած լսելու համար անկից հասնող բոլոր ձայները:

Այդ անցուդարձերը եւ այդ ձայները այնքան սպառնական են եւ այնքան վրդովիչ որ, Ֆրանսայէ տարբեր որեւէ ուրիշ երկիր ոչ միայն զինաթափուելու տեղ պիտի աւելցնէր իր սպառազինութիւնները, այլ եւ թերեւս բռնի միջոցներու դիմէր, կարգի հրաւիրելու համար իր ռազմատէր դրացին եւ զայն պարտաւորցնելու համար վերատալի դաշնագրին ճշդրիտ գործադրութիւնը:

Տարակոյս չկայ որ Գերմանիա կը զինուի եւ կը պատրաստուի նոր պատերազմի մը, այն հետեւողական ու յամառ ոգիով որ զլխաւոր գիծը կը կազմէ գերման նկարագրին: Հանրապետութիւն, ժողովրդապետական նոր կարգեր, սահմանադրութիւն, քուէ եւն., ոչ մէկ նշանակութիւն ունին այդ երկրին մէջ եւ անիկա մինչեւ իր ոսկորներուն խորը թափանցուած կը մնայ զինուորական ոգիով: Դպրոցէն սկսած, մարմնակրթութեան պիտակին տակ, գերման առաջնորդները ուղղուան փոխ վրէժի բանակին զինուորներն է որ կը պատրաստեն ու կը հետեւին անոնց մինչեւ բարձրագոյն վարժարանները, մինչեւ Համալսարան եւ Համալսարանէն դուրս, մարմնին հետ մէկտեղ միտքն ու զգացումներն ալ պատրաստելով այդ փոխ վրէժին:

Հոգեկան ու մարմնական պատրաստութեան այդ քիչ մը քօղարկուած աշխատանքին կողքն ի վեր Գերմանիա կը պահէ, կը կազմակերպէ եւ օրէ օր կը զօրացնէ իր «Ողղպատեայ սաղատարանները», «Թուխ շապիկները» իրենց մարտական լեզիոններով, իր ազգայնական «կանանչ շապիկները»ը եւ որպէս թէ հանրապետական կարգերու պաշտպանութեան համար կազմուած յատուկ վաշտերը: Ասոնց բոլորին միացեալ թիւը մօտ երեք միլիոնի կը հասնի եւ տարակոյս չկայ թէ անոնք է որ պիտի կազմեն գերմանական վաղուան արշաւող բանակին պատրաստի զանգուածը որուն վերին, միջին եւ ստորին սպայութիւնը պիտի կազմեն բանակին տարիներէ ի վեր մարզուած ու պատրաստուած սպաները, ենթասպաները եւ զինուորները:

Ինչ կը վերաբերի մեծ ու փոքր հրեանիին եւ ռազմամթերքին՝ լուրջ կասկած կայ որ անոնք արգէն իսկ կը պատրաստուին Գերմանիոյ հաշուին՝ զրացի կարգ մը երկիրներու եւ նոյն իսկ զաղանի կերպով Գերմանիոյ մէջ: Բացի այդ Գերմանիոյ ճարտարարուեստական մեծ գործարանները, որոնք օժտուած են մեքենական արուեստի յեղին կատարելագործութիւններով, այնպէս մը սարքուրուած են, որ այսօր անիւ կամ վառօդ պատրաստող գործարանը վաղը կարենայ նոյն դիւրութիւնով եւ պզտիկ փոփոխութիւններով թնդանօթ եւ ռումբ պատրաստել:

Եթէ պատերազմին յաջորդող տասնեակ մը տարիներուն յայտնուած այս պատրաստութիւններն ու փոխ վրէժի զգացումները երթալով մեղմանալու ձգտումները ցոյց տային, կարելի էր պարտութեան դառն մորմոքին վերադրել զանոնք եւ յոյս դնել որ ժամանակի ընթացքին անոնք կը մեղմանան ու կը մոռցուին հետզհետէ, եւ Ֆրանսայի ու Գերմանիոյ միջեւ նոր ընդհարումի մը վտանգը կ'անհետանայ: Բայց, զժբախտաբար աշխարհի խաղաղութեան համար, ռազմաչունչ ոգին երթալով կը զօրանայ Գերմանիոյ մէջ եւ անոր վարիչները, փոխանակ ձգելու որ ժամանակը հանդարտեցնէ բորբոքած կիրքերը, անդադար իւղ կը լեցնեն կրակին վրայ եւ հրամայական վիճակի մէջ կը պահեն աւելութեան եւ փոխ վրէժի զգացումը հանդիպ Ֆրանսայի՝ կարելի եւ անկարելի բոլոր միջոցներով:

Այդ ռազմասէր Գերմանիան է որ ի վերջոյ Շեթրզէմանեանու եւ Պրիւնինկներու տեղ, որոնք թէեւ թերեւս նոյնքան ազգայնամոլ բայց դէթ չափաւորութեան որոշ մտահոգութիւն մը ունէին՝ վարչապետութեան աթոռը բարձրացուց ամէնէն ծայրայեղ կատաղկութեան մը առաջնորդը, Հիթլէրը, որ քանի մը ամսուան ընթացքին կրցաւ իրեն հպատակեցնել երկրին բոլոր կենդանի ուժերը եւ աւելցնել գերմանական իսկական միութիւնը մէկ կուսակցութեան մէջ, եւ անոր չուրջը: Եւ այդ միութեան ամրակուռ շաղախը կը կազմէ այս անխախտ հաւատքը թէ գերման ժողովուրդը վեր է աշխարհի բոլոր ժողովուրդներէն եւ պէտք է, զինու ուժով թէ այլ միջոցներով եւ առանց պատերազմով կորսնցուցած իր բոլոր տացուածքները ու իրաւունքները:

Հիթլէր իր անձին մէջ կը մարմնաւորէ ամբողջ գերման ժողովուրդին միահամուռ զգացումը, խտացած վիճակի մէջ՝ պատուելու, բզկտելու, հետքն իսկ չձգելու Վերսայլի անպատուաբեր եւ անարդար դաշնագրին: Ու գերման գեկավարութիւնը այսօր այլեւս ձեռնոց մը անգամ դնելու պէտք չի զգար ամբողջ աշխարհի հռչակելու իր այդ ձգտումը:

Տրուած ըլլալով այս բոլորը, գերման ժողովուրդի եւ գեկավարութեան ռազմասէր ոգին, անոր տրամադրութիւնները Ֆրանսայի եւ Վերսայլի դաշնագրին հանդէպ, անոր յայտնի ու անյայտ զինուորական պատրաստութիւնները, Ֆրանսան չի կրնար զինաթափ ըլլալ մինչեւ որ մեծ պետութիւնները, մասնաւորաբար Անգլիա եւ Ամերիկա, չերաշխաւորեն իր ապահովութիւնը եւ իրեն չափ պէտք եղած զրաւականները որ նոր յարձակման մը պարագային իր կողքին պիտի կանգնին եւ զէն ի ձեռին պիտի պաշտպանեն Ֆրանսայի ամբողջութիւնը:

Այս էր Ֆրանսայի տեսակէտը մինչեւ անցեալ տարի եւ իրարու յաջորդող պահպանողական թէ արմատական հոսանքները ներկայացնող կառավարութիւնները պինդ կառչած կը մնային անոր՝ մինչեւ էթիոպի նախաբարութեան անկումը:

Անկից ի վեր Տալատիէի նախարարութիւնը բաւականաչափ ջուր լեցուցած ըլլալ կը թուի իր դիրքին մէջ:

ԱՐՏ. ՀԱՆԸՄԵԱՆ

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

—·—

Ի՞նչպէս կը հասնի Իտալիոյ նոր սերունդը

ԼՄՐ.— Այս միջոցին եւրոպական թերթերն ալ շատ կը զբաղին զանազան երկիրներու երիտասարդական շարժումներով:

Հետզհետէ պիտի տանիք ամփոփումը կատարուած պրպտումներու, աւելի խորացնելու համար մեր տեսակէտները:

Ահաւասիկ ամփոփ մէկ պատկերը՝ Իտալիոյ երիտասարդական շարժման.

1746 Դեկտեմբեր 5ին էր: Աւստրիացիները ողողել էին Իտալիոյ հիւսիսը, Լոմպարտիայէն մինչեւ Ճենովա: Գրաւման բանակին կրունկին տակ կը հեծէր իտալացի ժողովուրդը: Բանա, բանութիւն, տարապարհակ աշխատանք:

Դեկտեմբեր 5ին, աւստրիացի զինուորները կ'աշխատէին քշել թղթանօթ մը, որ խրած էր ցեխին մէջ: Սպայ մը հրամայեց վաղոցը գտնուող Իտալացիներուն՝ օգնել իր զինուորներուն: Ու մինչ խեղճ Ճենովացիները, մարակէն դղրահար, լծուեցան թղթանօթին, պատանի մը, որ կը կոչուէր Պալիլա, քար մը վերցուց գետնէն եւ նետեց ուղղակի աւստրիացի սպային ճակատին:

— Դո՛ւրս Աւստրիացիները, կը պոռար պատանին, հազիւ 12 տարեկան, որ Աւստրիացիներուն էր նետեր առաջին քարը: Նետուած այս քարն եղաւ նախանշանը ժողովրդային ապստամբութեան: Իտալացի ժողովուրդը, որուն համբերութեան բաժակը յորդած էր այլ եւս, օրինակ առաւ պատանիին քաջութենէն, փարեցաւ զէնքին եւ 10 օր յետոյ Ճենովա պարպուած էր Աւստրիացիներէն:

Ճենովա ապստամբուած էր այլ եւս:

Պատանին Պալիլա, ձկնորսի մը զաւակը, իր տասներկու տարիներով եւ փոքրիկ քարով հրաշալի չարժման մը հրամանն էր տուած:

×

Երբ Մուսոլինի իշխանութեան գլուխ եկաւ եւ երկիրն երիտասարդութիւնը ֆաշականացնելէ, խուրձի պէս կապելէ յետոյ, ուղեց կազմակերպել երկրին պատանիներն ալ, հարկ եղաւ դանել անուն մը որ տրուէր ֆաշական անդղին մէջ հասուցնող պատանիներու կազմակերպութեան:

— Պալիլա՛, Պալիլա՛, թռաւ ամէնուն շրթներէն: Եւ դարերու պատմութեան մէջ թաղուած պատանին, Պալիլա, յարութիւն առաւ կարծես, հազար հոմէական քաղաքը եւ անցաւ Իտալիոյ բոլոր քաղաքներէն:

Այսօր Իտալիա ունի պատանիներու հսկայ կազմակերպութիւն մը, որ կը կոչուի Պալիլա: Իտալական նոր դպրոցմաթուղթերու վրայ, այսօր, կը տեսնէք այդ զինուորազրեալ պատանին: Դրոշմաթուղթին տակ գրուած է. «Իտալիոյ պատանիները կը կոչուին Պալիլա»: Այդ Պալիլան «արթուն պահակն է հայրենիքին եւ իշխանութեան»: Ու Ճենովայի մէկ հոյակապ հրապարակին վրայ, հիմա, կը բարձրանայ արձանը Պալիլային, իտալացի պատանիին, որ ձախ թեւով եռեւ կը նետէ քգամիզը, կը ծռի աջ ոտքին վրայ, կը բարձրացնէ աջ ձեռքը եւ կը նետէ ազատագրութեան առաջին քարը: Եւ հիմա, վերջապէս, բոլոր դակ Իտալիոյ մէջ, գիւղերն ու քաղաքները կը լեցնեն այդ պատանիները, պալիլաները, պատրաստուելով, յանուն հայրենիքի պաշտպանութեան, նետել առաջին քարը թշնամիին ճակատին:

Ուրեմն Պալիլաները կը կազմեն Իտալիոյ ռազմաչունչ պատանեկութիւնը:

Պալիլաներու կազմակերպութիւնը, աշխարհի բոլոր նման կազմակերպութիւններու մէջ, ամէնէն ուժեղն է եւ ամէնէն ընդարձակը: Նոյն ազգային միութիւն մըն է, որ սահմաններուն վրայ եւ քաղաքներուն մէջ ոչ միայն արձանը կը բարձրացնէ խորհրդանշան մը զարձած Պալիլային՝ սպառնալով աւելալառ օտարականին, այլ եւ զպրոցներու եւ ընտանիքներու մէջ կը մարզէ եւ, խտելերէն բացատրութեամբ, կը ֆաշականացնէ, հայերէն բացատրութեամբ՝ կը չաղուէ մատղաշ տարիքները հռոմէական արեան մէջ, կեսարներու արժիւէն ներշնչելէ:

Աւանդութիւն զարձած է այլեւս ամէն պատանի անդամ արձանագրել պալիլաներու կազմակերպութեան: Ամէն մանուկ որ կը ծնի Իտալիոյ մէջ, կը պատկանի այս կազմակերպութեան: Ահա թէ ինչո՛ւ հսկայաքայլ կը յառաջդիմէ Պալիլաներու բանակը: Մանչերը 8–21 տարեկան, աղջիկները 8–18 տարեկան կը մտնեն պալիլաներու չարքերէն ներս, որոնց թիւը ներկայիս կը հասնի երեքուկէս միլիոնի: Մանչերը կը կազմեն 2,000,000, իսկ աղջիկները 1,500,000: Կը նշանակէ թէ պալիլաներու կազմութենէն ի վեր այսինքն 6 տարուան մէջ, Իտալիոյ պատանի բնակչութեան հարիւրին 60ը արդէն պալիլա զարձած է: Թերեւս մինչեւ հիմա Իտալիոյ ամբողջ պատանեկութիւնը չարքերու մէջ մտած ըլլար, եթէ պատրաստ մարզարաններ եւ մարզիչներ ունենար կազմակերպութիւնը:

Պալիլաներու կազմակերպութիւնը ամէն օր խնդրանքներ կը ստանայ, պատանիներ են, որ կը ներկայանան իրեն: Սակայն կազմակերպութիւնը չի կրնար ընդունիլ, առ այժմ, բոլորը, որովհետեւ կը պահանջուի ահագին դրամագլուխ՝ պատրաստելու համար մարզարաններ, հանաքայլարքեր, մարզիչներ: Իշխանութիւնը 150 միլիոն լիր յատկացուցած է այս նպատակով, որպէսզի ամէն ձիզ թափուի եւ քանի մը տարիէն ոչ մէկ իտալացի պատանի դուրս մնայ չարքերէն:

Կազմակերպութիւնը հետեւեալ բաժանումներն ունի.— Մանչերը բաժնուած են պալիլաներու եւ յառաջապահներու, երթորդ պատակարգ մըն ալ՝ մարիներու (Ծովային ճիւղ): Իսկ աղջիկները մէկ բաժանում միայն ունին:

Կազմակերպութիւնը, որ անդամ կ'ընդունի պատանիները միայն 8 տարեկանէն վերջ, կը դրաղի նաեւ աւելի վար տարիքի երախաներով,— 6–8 տարեկաններու համար եւս նախապատրաստական ճիւղ մըն է կազմած: Երբ 8 տարեկան է պատանին, կը մտնէ բուն չարքերուն մէջ եւ կը կոչուի պալիլա, երբ 14 տարեկան կ'ըլլայ, կը կոչուի յառաջապահ: 18 տարեկանին՝ երբ ուզէ, կը մտնէ մարտական երիտասարդներու խուրձերուն մէջ: Այս ձամբով, այնուհետեւ, այսինքն զինուորական ծառայութեան տարիքին, առանց որեւէ ձեւակերպութեան կը նայ մտնել ֆաշական կուսակցութեան մէջ: Պետական դաստիարակութիւնը, ուրեմն, կը վերջանայ զինուորական ծառայութեան տարիքին, երբ ֆաշիստ մը, որ այլեւս ապատ քաղաքացի մըն է, կրնայ հետեւիլ մասնաւորական ասպարէզի մը կամ արհեստի մը:

Աղջիկները, դեռ 8 տարեկան չեզած, կը կոչուին փոքրիկ իտալուհիներ, յետոյ պարմանուհիներ, երբ կը պատրաստուին մայրութեան, անշուշտ ֆաշական հանդանակով:

Այս կազմակերպութեան մեծագոյն հոգերէն առաջինն է պատրաստել մարզիչներ,— այր եւ կին դաստիարակներ, որ զինուորագաղափարական ֆաշական կրթութիւն մը տան պատանեկութեան:

Այդ նպատակով բացած են երկու մանուաւոր վարժարաններ, մէկը Հռոմի, միւսը Օրվիէթոյի մէջ: Այս վարժարաններէն չրջանաւարտ ելած երիտասարդութիւնն է որ վարիչը պիտի դառնայ Իտալիոյ պատանիներու հսկայ բազմութեան: Ներկայիս կազմակերպութիւնը ունի 473 վարիչ, 1061 ուսուցիչ, եւ 4,599 անօրէն փիզիքական կրթութեան, 4000 մարզիչ:

Կազմակերպութեան երկրորդ հոգն է չինել ձմեռնային հանաքայլարքեր, մարզարաններ, սիներմաներ, լարանոցներ: Նախ քան ֆաշականութեան կազմութիւնը, Իտալիա գրեթէ մարզարան չունէր: Իտալացին չատ քիչ կը սիրէր մարմնամարզը: Այսօր հիմնուած են 3763 մարզարաններ եւ խաղավայրեր: Եւ դեռ հարիւրներով ուրիշներ չինութեան մէջ: Հիմնուած են նաեւ պալիլաներու Տուներ: Այժմ գրեթէ բոլոր մեծ քաղաքները ունին իրենց մարզական հրապարակները, հսկայ Ֆորոմներ: Այսպէս հսկայ Ֆորոմներ ունին Թորինօ, Ֆլորենցա, Միլանօ, Նափոլի: Իսկ ամէնէն հրաշալին է եւ ընդարձակը՝ Հռոմի մարզարանը, որ կը կոչուի Ֆորում Մուսոլինի:

Պալիլաներու աշխատանքին մէջ մարմնակրթութիւնը կը գրաւէ առաջին տեղը, մարմինը մարզելու տարբական եղանակներէն սկսելով սորվեցնել մինչեւ գնդասախաղ, մինչեւ նոյն իսկ օդանաւ: Առողջ միտք առողջ մարմնի մէջ,— ծանօթ բացատրութիւնը կը թելադրէ այս կազմակերպութեան՝ պատանեկութիւնը տանիլ բաց օդի մէջ, մարմնամարզ կատարել ամէն օր, լեռ կամ ծով առաջնորդել տարին մէկ անգամ:

Եւ այս ամէնը զինուորական կարգապահութեամբ եւ չունչով: Կարելի է ըսել՝ երկաթեայ կարգապահութեամբ:

Ոչ միայն մանչերը, այլ եւ աղջիկները զինուորագրուածի երեւոյթ կը առնան, երբ այլ եւս կը զանուին իրենց վարիչներուն հրամանին տակ:

Արդարեւ, Պալիլաները զօրանցքներ կը կատարեն ոչ թէ զպրոցականներու նման փայտ մը իրենց ուսին, այլ իրական հրացանը ուսին, յաճախ ուրիշ ռազմական գործիքներ ալ առած:

Ուրեմն, մարզասիրութենէն յետոյ պալիլաներուն կը ներչնչուի ռազմապաշտութիւն: Իտալացիները իրենք զիրենք կ'արդարացնեն այս տեսիլ.— Զէ՞, որ, կ'ըսեն «խաղաղասէր» Անգլիոյ պատանիները ալ իրենց զպրոցներուն մէջ անպայման ունին նման կազմակերպութիւն մը (Officers Training Corps): Եւ յետոյ, կ'աւելցնեն, զինուորական կարգապահութիւնը անհրաժեշտ է սորվեցնել՝ երբ հարկ է առաջնորդել բիւրաւոր պատանիներ:

Սակայն մարզասիրութիւն կամ ռազմապաշտութիւն միջոցներ են պարզապէս՝ հասնելու համար նպատակին,— ազգայնականութեան, գերազգայնականութեան,— Unité de l'Italie, կ'ըսեն իրենք:

Արդարեւ, լեցնելով պալիլաները հսկայ մարզարաններու մէջ, հին հռոմէական ոճով եւ տպաւորութեամբ, կրթելով զանոնք անցեալ փառքերու ոգեկոչումով, զանազան ուխտերու, սիներմա, ցուցահանդէս, յիշատակարանութիւններու, պատմական աւերակներու վրայ արշաւանք, վերջապէս ամէն միջոց ի սպաս դնելով պատանեկութեան հոգիին մէջ արծարծելու Մեծ Իտալիոյ երազը, արդի իշխանութիւնը կ'աշխատի ոչ միայն ամրապնդել իր հանգստանակին պատուանդանը, այլ եւ յաւերժացնել սեռունդէ սերունդ:

Այսօր, փոխանակ կեսարներու ծիրանի պատմուճանին, Իտալիոյ վրայ կը ծածանի ֆաշականութեան սեւ պատմուճանը: Ի՞նչ կը բերէ պալիլան վաղուան Իտալիոյ,— ո՞վ գիտէ:

Մնդիրն այն է, որ ամէ՛ն կողմ, ամէ՛ն կողմ, իշխանութիւնները կարծես միայն մէկ հոգ ունին,— կազմակերպել պատանիները: Ռուսիա իր կոմսոմոլներն ունի, Զեխիա՝ իր սոքոլները, Իտալիա՝ իր պալիլաները, եւ Հայերը՝ իրենց ... պատանական բանաարկութիւնները եռագոյնին առջեւ, որ պէտք էր, գէթ արտաստմանի մէջ, հայկական միութեան մը խորհրդանշանը ըլլար:

ՔԱՂՀԱՆ

Հ. Գարակէօզեան Համի կրթական տարին

—·—

ԼԱ ԿՈՏԻՆԻԷՌ, 1 օգոստ.— Երկկ փակուեցաւ Համի 1932–933ի ուսումնական տարեշրջանը:

Աշակերտ տաներուն թիւն էր 57, որոնց երկուքը դեկտեմբերին մեկնեցան Հայաստան: Բացի այդ պաշտօնեաներուն 5 զաւակները, 10 արհեստաւոր – տաներ ու նախկին տաներէն 4–5 զործազուրկներ, համազումար 75 աղաքներ, պատսպարուած էին այս տաբի, (38 Ֆրանսացի):

Համի Ֆրանսական եւ հայկական վարժարանները քալեցին զուգընթաց:

Ֆրանսական վարժարանը, Մ. Թէօփռասի անօրինութեան տակ, ունի նախակրթական տարբական եւ միջին դասընթացներ 4 կարգերով. անօրէնին կ'աջակցէին իր տիկինը՝ մատամ Թէօփռօ, Տէր եւ Տիկին Փ. Սանասարները: Առաջին անդամ ըլլալով Համի սեփական վարժարանէն չորս տաներ (Լուսիէն Մէզիէռ, Նարկիզեան Բիւզանդ, Ճարութիւնեան Վարդգէս, Թընկըրեան Վարդգէս) մասնակցեցան դասուն նախակրթական քննութիւններուն եւ չորսն ալ արժանացան վկայականի: (Մինչեւ հիմա Համի տաները կարենալ մասնակցելու համար այդ քննութեան, տսիպուած էին գէթ մէկ տարի յաճախել մերձակայ Ֆրանսական վարժարանը):

Հայկական վարժարանը, որուն դասերը տեմանուտիակուած են առտուան եւ իրիկուան ժամերով, կը Ղանայ ապահովել հայերէնի, հայ պատմութեան, հայ երգի բաւարար դասաւանդութիւն մը:

Հակառակ Ֆրանսական վարժարանի ժամերուն գերակշռութեան, Համի ներքին կեանքը կը պահէ իր զուտ հայեցի բնոյթը: Համը կը մնայ ու պիտի մնայ միշտ հայկական տուն մը, ուր աղգային աւանդութիւնները, տօները կը յարգուին պատշաճօրէն: Ամէն կիրակի կը կատարուի կրօնական պարզ պաշտամունք, ուր տղոց կ'երգուին եկեղեցական երգեր եւ տաքիւ տնօրէն Պ. Նուպար Դաեան եւ ուսուցիչ Փ. Սահակեան ի փոխ տղոց կը խօսին բարոյախրատներ:

Տղոց առողջական վիճակը միշտ հաղուցիչ է եղած: Եւ այս, չնայելով պայմաններուն եւ ներքին գաժութեան: Այս տարի, ձմեռ կոխելի թեթեւ համաճարակ մը ցաւ Համը: Բժշկական հսկողութիւն կ'ապահովուի Վիլ–օ–Ռէնալ Տօքթ. Վիալի կողմէն: Համը բախտաւորութիւնը ունեցաւ փրկելու թոքախտաւոր տաներ, որոնք կը բոլորովին ապաքինած, նեղ կը գտնուի Սուրիա, միւսը ժամ մը եւս ստիպուած է մնալ Էյդիկ'արժէ յիշատակել որ Համի ներկայացուցիչը, կը տարածուի ոչ միայն իր նեղ այլև նախկին տաներուն վրայ, այլ մէ չատերը հիւանդութեան եւ քննման պարագային կը հիւրընուին եւ կամ իրենց արձակուրդն հոն անցընել: Մայր վարժարանը իրեւ «տաղղութեան տուն» իր կարաբ դերը կը չարունակէ տանիքին վերջն ալ: Դեւս վերի նախկին տաներէն փ. փիլիպոսեան Համի ձեռնտուութեան չափազանց լուրջ գործոդութիւն:

Մարզանքը միշտ քաջալերուած Համին մէջ. Փութպոլը, պասքէթը, վոլէյ պոլը, ռկդ պոլը տղոց սիրած գրօսանքներն են: Զմրան նախին Համի Փութպոլի խումբը կիրակի կանոնաւորաբար մրցում ունեցաւ Ֆրանսական խումբերու հետ. համագումար 49 նշանահաս 26 կէտի դէմ, ինչ որ վերի արդիւնք մըն է:

Տարուան ընթացքին տաներուն թիւ Համը չի մոռնար կազմակերպել պատշաճ հանդէսներ:

Հոկտեմբերի ընթացքին տեղի ունեցաւ Սահակ – Մեսրոպի եւ Մշակոյթի տոնը, եւ այս առթիւ խուեցան նախընթաց տարուան տ րէնի յաջողագոյն աշակերտական նուէրներ:

Կաղանդին տեղի ունեցաւ թատ կան – երաժշտական հանդէս որ փակուեցաւ աւանդական մ դանով:

Ապրիլ 24ի Հայ Նահատակներ նը յարգուեցաւ գրական հանդ մը:

Մայիս 28ը կը տօնուի Համ նախ իրրեւ տարեդարձը պատ Թուականի մը եւ յետոյ իբրեւ յատանի Օր», եւ այս առթիւ տեղեկութիւններ կը տրուին Հայաստանի մասին. կ'արտասան մայր երկրի զրադներուն զրած նոր երաժիշտներու երգերէն:

Ամէն զատ, ամբոխը անգամ մը բաթ իրիկունները հաւաքոյթներ կազմակերպուին, ուր մեծ ու սաներ ստիպուած են հրապարակ կարդալ կամ արտասանել իրենց յիշէնի ընթերցումները եւ ստաները:

Համի տրամաթիք խումբը, պատ նեաններու եւ չափահաս արհեստ ներու մասնակցութեամբ այս կազմակերպեց երկու թատերա ներկայացում: Նախ տուաւ Շիլ զդէչի «Պատուի համար»ը եւ Պարոնեանի «Մեծապատիւ մ կանները»ը: Այս ներկայացում ընթացքին յաջողութիւններ Տէր եւ Տիկին Պօղոսեաններ Սանասար, Պ. Սաղաթէլեան,

Շատ հաճելի ժամանց մը պատ ցին մեզ նաեւ Սեվրի Միքիթ վարժարանէն խումբ մը սաներ Զատկի առթիւ, Հ. Վահան Ծո նէսեանի եւ Հ. Սրապիոնի առ դութեամբ Համ այցելեցին եւ մնալով թատերական – երաժշտ հանդէս մը սարքեցին ի պատիւ մին: Մուրատեան վարժարանի ա վերջի հանդիսին Համը փոխադ իրենց այցելութիւնը եւ փո յայտնուեցաւ որ յառաջիկայի նուին նմանօրինակ այցելութիւն

Համը հաճոյքով ընդունեց այցելութիւնը Պոլսոյ նախկին բիւրք Զաւէն արքեպսկոպոսի:

Ուսումնական տարին փակուե Ֆրանսական վարժարանի մրցան բաշխութեան հանդէսով, որ տե նեցաւ յուլիս 21ին: Այս հանդէ տեղի կ'ունենայինչ մինչ ցարը բարին՝ Պ. Գարակէօզեանի նախ հուբեան տակ: Այս տարի դժբա բար հարկեցուցիչ պատճառներ տիպեցին չուտով վերադառնալ ծորք: Հանդէսին ներկայ էին Համի փոխ – կառավարիչը, վիւ Բլէտի քաղաքապետը եւ ուրիշ սացի հիւրեր:

Ալիկի հետ ես ալ ուզեցի ծանօթանալ։ Ան ինծի ներկայացուց իր ընկերը՝ Ռուբէնը, որ ինծի պէս ալ ուսանող էր։ Ռուբէնը ինծի հետ ալ շատ ջերմ ու սիրալիր վարուեցաւ։ Ան ինծի հետ ալ ծանօթացաւ իբրեւ Ալիկի ընկեր։ Ես ալ ինծ իբրեւ Ալիկի ընկեր ներկայացուցի։ Ռուբէնը ինծի հետ ալ ծանօթացաւ իբրեւ Ալիկի ընկեր։ Ես ալ ինծ իբրեւ Ալիկի ընկեր ներկայացուցի։

— Ո՞ր կողմերն էք ապրիլ, հարցուց Ռուբէնը։

— Ես Գումգափուի կողմերը կ՚ապրիմ, պատասխանեցի ես։

— Ես ալ հոն կ՚ապրիմ, ըսաւ Ռուբէնը։ Ուրեմն հարեւան ենք։

Ալիկ ալ ըսաւ, որ ինք ալ հոն կ՚ապրի։

— Ուրեմն ամէնքս ալ հարեւան ենք, ըսաւ Ռուբէնը։

Ալիկ ինծի հարցուց, թէ ինչպէ՞ս կ՚երթամ տուն։ Ես ալ պատասխանեցի, որ ոտքով կ՚երթամ։

— Ես ալ ոտքով կ՚երթամ, ըսաւ Ռուբէնը։

Ալիկ ալ ըսաւ, որ ինք ալ ոտքով կ՚երթայ։

— Ուրեմն ամէնքս ալ ոտքով կ՚երթան

ման։ Սկաուտներուն անցքը տեւեց աւելի քան մէկ ժամ։ Կը մասնակցէին 22–000 սկաուտներ, որոնց իբր 12,000ը Հունգարացիներ էին, իսկ մնացեալը՝ 34 ազգերու ներկայացուցիչները։ 60,000 ժողովուրդ խռնուած էր Կոտոլնոյի դարաստանին մէջ։ Թափօրը կազմուած էր այբուբենի կարգով։ «Թայմզ»ի թղթակիցը կ'ըսէ թէ առջեւէն կ'երթային Ալպանիան եւ Աւստրիան։ Աչուընէ կը մոռնայ Հայաստանը (Արմէնիա), որուն պատկաներն ալ կը մասնակցին այս միջազգային ճամբարին։ Թղթակիցը բազմութեան և կանոնաւորութեան տեսակէտով առաջին տեղը կուտայ Անգլիոյ եւ գաղութներու, երկրորդը՝ Ֆրանսայի եւ երրորդը՝ Լեհաստանի սկաուտներուն։

Պապը կը քողոքէ ավտոցման դէմ

ՊԷԹՈՎԷՆ ՄԸ ԶՊԻՏԻ ՈՒՆԵՆԱՑԻՆՔ, ԵԹԷ...

«Օսէրվաթորէ Ռոմանօ», Վատիկանի պաշտօնաթերթը, երկար զեկոյց մը կը հրատարակէ, ընդդէմ գերմանական այն օրէնքին որով ամլացման պիտի դատապարտուին ժառանգական եւ հոգեկան ախտաւորները։ Զեկոյցը այս առթիւ ուշադրութեան կը յանձնէ քրիստոնէական բարոյականը, որուն համաձայն սերնդագործութիւնը գերագոյն նպատակն է ամուսնութեան եւ ուրիշ սահման չի կրնար ճանչնալ բայց միայն ժուժկալութեան բնական օրէնքը։

Գերմանիոյ կաթոլիկ եպիսկոպոսներն ալ, հիմնուելով Պապին 1930 դեկտ. 31ի կոնդակին վրայ, որ կը մերժէ մարդուն ամլացումը, բողոքած են նորահաստատ օրէնքին դէմ։

Վիեննացի բժիշկ մըն ալ իր կարգին քննադատելով այս օրէնքը, դիտել կուտայ որ եթէ ան հաստատուած ըլլար 1770էն առաջ, մարդկութիւնը պիտի զրկուէր ամենամեծ հանճարէ մը, Պէթովէնէն, որուն հայրը մարմնացումն էր ալքոլական այլասերման։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. ՊԱՆԷՓՕ-ՔՈՇԱՆԻ «ԱՐԾԻՒ» ԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

ՎԱՂՐ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄՐ 9 էն ՄԻՆՉԵԻ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ 9

Պ. ԿԱՐՊԻՍ ԿԱՐԻՆԵԱՆԻ ՕԹԱՍՈՒՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

Sentier des Bas-Longchamps. (Bagneux)

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ. Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ

Կը խօսի՝ ԸՆԿ. ՎՐԱՑԵԱՆ

կը նուագեն Թառիստ ԺՕՐԺ եւ ԱԲԴԱՐ

Գեղարուեստական բաժին։ Դիւրամատչելի պիւֆէ։

ՄՈՒՏՔ՝ 2 ՖՐԱՆՔ։

Հաղորդ. միջոցներ։— Porte d'Orléansէն առնել 88 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Bagneux։

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Շ. Յ. Դ. ՎՌԱՄԵԱՆ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ եւ մասնակցութեամբ Շ. Յ. Դ. ՊԱՏ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Պուլվար Օտտոի մասնաճիւղին

Վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 8էն մինչեւ իրիկուն

Bar-Restaurant Belvedère*ի օդասուն պարտէզին մէջ*

Բանախօսութիւն եւ գեղարուեստական ճոխ բաժին

Կը նուագէ Ջ. Ո. Միութեան ՎԱՀԱԳՆԵԱՆ նուագախումբը

Առնել՝ Place Sadi Carnotէն *35 եւ 36 թիւ հանրակառքերը եւ իջնել Սէնթ Անտրէ,* Place d'Aixէն *28 թիւ հանրակառքը (կարմիր գիծով) եւ իջնել վերջաւորութեան, որ 100 մէթր հեռու է հանդիսավայրէն։*

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է։

Դաշտահանդէս Շալէթի մէջ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ *ՇԱԼԷԹԻ ԲԱԲԻՆ ՍԻՒՆԻ ԽՈՒՄԲԻ*

Վաղը կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ գարահանքի դիմացի անտառին մէջ

Պատուոյ երեկոյ

կազմակերպուած *ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ*

ի պատիւ ՆԱԻՈՐԴ ՎԱՐԶՈՒԹԵԱՆ

Վաղը կիրակի երեկոյ ժամը 9ին, Հայ Ակումբին մէջ 1 Bld. Carnot

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն եւ պար։

Կը հրաւիրուին ընկեր-ընկերուհիները եւ համակիրները հանդերձ բնտանեօք։ Մուտքը՝ ազատ է։

Հանդէս-պարահանդէս

կազմակերպուած՝ *Հ. Կ. ԽԱՉԻ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ*

Վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

Maison BECK. Place de la Gare Arnouville-les-Gonesses

Կը նուագէ *ԹԱՐԻՍ ԺՈՐԺ* սուագախումբը։

Երգ, արտասանութիւն, բանախօսութիւն *Օր. Հ. ԳՕՇԵԱՆԷ։*

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Գինը՝ 3 եւ 4 ֆրանք։

Դաշտահանդէս Վալեւսի մէջ

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՎԱՂՐ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵԻ ԵՐԱԿՈՅ

ՄԱԼԻՍՄԱՐԻ ՋՈՎԱՍՈՒՆ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Լրեներգ, խմբերգ, արտասանութիւն, նուագ, պար եւլյն.։

Դաշտահանդէս Սեւն թ'էթիէնի մէջ

Ֆ. Հ. Կ. ԽԱՉԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՊՕԼԻԷՕՅԻ (Baulieux) *ԲԱՐՁՈՒՆՔԻՆ ԾԱՌԱՅՈՂՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ*

Վաղը կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն

Ճաշը մխային բերել։ Ճոխ պիւֆէ, պաղպաղակ եւ պտուղներ։

Գեղարուեստական ընտիր բաժին եւ հայկական պարեր։

Կը խնդրուի հայ հասարակութենէն իրենց ներկայութեամբ քաջալերել սոյն ձեռնարկը ի սէր Հայ մանուկներու հայեցի դաստիարակութեան։

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յաջորդ կիրակիի։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕԻ ՄԷՋ

ՄԱՌԻ ՍՎԱՃԵԱՆԻ «ՀԱՅ ՓԵԹԱԿ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ

ՎԱՂՐ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄՐ 2ԻՆ

ՍԱԼՈՆ ՊԻԻԹԻՆԵՕՅԻ ՄԷՋ. 6 ՐԻ ՊԻԻԹԻՆԵՕՅ (ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՏՏՕ)

Կը նախագահէ *ԴՐԻԳՈՐԻՍ ԵՊՄԿ. ՊԱԼԱՔԵԱՆ*

Երգ, արտասանութիւն, տրամախօսութիւն, խմբերգ, մեներգ, հայկական պարեր եւլյն.։

Դաշտահանդէս Վիէնի մէջ

կազմակերպուած *ԱՏԱՆԱՅԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԻԵՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ* կողմէ

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՄԱՐԶԱԴԱՇՏԻՆ ՄԷՋ

Վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ երեկոյ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, Ֆութպոլի մրցում եւլյն.։

Ճոխ պիւֆէ, պաղպաղակ։ Մուտքը ազատ է։

Կը հրաւիրուի Վիէնի հայ հասարակութիւնը։

Այժ տուէք ձեր գրականութիւան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ԾԱՌԱՋ»Ի ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(ՀԷՔԵԱԹ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇՈՒՇԱՐԾ ՆԱՐԴՈՒՆ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՐԱՅԵԼԵԱՆ

Գինը՝ 10 Ֆրանք

Դիմել *ԾԱՌԱՋի*, 17, Rue Damesme, PARIS

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիրը՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՎԷՄ պիտի բովանդակէ ուսումնասիրութիւններ մշակոյթի եւ պատմութեան մասին, բիւզանդատութիւններ, կենսագրականներ, յուշեր, վաւերաթուղթեր, տեսութիւն ու գրախօսական, նկարներ։ Պիտի հետեւի հայ եւ օտար նորութիւններուն, հայ գրականութեան, արուեստներու, պատմութեան, մշակոյթի այլ ճիւղերու մասին։ Յատկապէս լայն տեղ պիտի տայ Հայաստանի մութեան ազատագրական պայքարի շրջանին։

ՎԷՄ պիտի ձգտի հայ մշակոյթի դրօշակին շուրջ համախմբել հայ ուրարականութեան եւ ընթերցող հասարակութեան լայն խաւերը՝ առանց րութեան։

ՎԷՄի առաջին թիւը լոյս կը տեսնէ յառաջիկայ *Սեպտեմբերին*։

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան	65 ֆր.
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ »	50 ֆր.
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան »	40 ֆր.

Բաժանորդագրութեան համար այժմէն դիմել՝

L. Kévonian, 17 Rue Damesme, Paris (13)

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

«Հայ թաթարական բնդհարումները»

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ԲԱԳՈՒԻ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

Ընտիր թուղթի վրայ եւ նկարներով։ Գինն է՝ 15 ֆրանք

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն եւ Եգիպտոս *20* ֆրանք

Գրադարան - ընթերցարաններուն *10* ֆրանք

Պիտի տպագրուի սահմանափակ քանակութեամբ։

Ապսպրանքները պէտք է ղրկել մինչեւ գրքին լոյս տեսնելը։

Ապառիկ ոչ ոքի չի ղրկուիր։

Դիմել՝ A. Kulkhandanian, 71, Ave. Kléber, Paris (16)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆԸ

Մեծ հատոր մը որ կը պարունակէ ՓԱՐԱՒՈՆ ՍԷՄ ԱՆՏՈՆԻ ՊՈՂՈՍԵԱՆԻ, ԽԱՆ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՆ, ԱՐՋՈՒՆԻ ՍՐԲԱԶԱՆԸ եւ բազմաթիւ ՄԵՐՕՐԵԱՑ ՏԻՒԶԱՂՆԵՐ

Համակ Տիւզադ, Սրամտութիւն, Խնդուք, *ժպիտ*

Արտասահմանեան ամբողջ հայ կեանքը եւ դէմքերը պատկերացուած են այս հատորին մէջ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ 15 Ֆր., ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ 20 Ֆր.

Դիմել՝ 17, RUE DAMESME :-: PARIS (13e)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎՐԴ.Ի ՊԱՏԱՐԱԳԸ

ՃՈԽ ՀԱՏՈՐ ՄԸ 50 ՖՐԱՆՔ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳՆՈՎ։

Կը ծախուի.— Հայ եկեղեցւոյ Խորհրդարանը՝ *15,* rue Jean-Goujon, Paris *(8)*։ Օր. Մ. Բաբաեանի մօտ՝ *(17,* rue Denfert Rochereau, Paris *(5)*։ Ա. Հարեւնցի մօտ՝ *192,* rue Arm. Silvestre Bécon-les-Bruyères. *(Seine)* եւ Գրավաճառ Շրանտ - Յամուէլի մօտ՝ *51,* rue le Prince։

ՊԱՐՒ ՓՐՕՖԷՍԷՕՐ

ՊԱՐԳԵՒ ԵԱՂՄՈՒՐԵԱՆ

Ամենավերջին պարերը, շատ դիւրուսոյց մէթոտով, իր մասնաւոր պարասրահին մէջ կամ այցելու։ Ժամադրուելու համար գրել՝

88, Bld. de Port - Royal, PARIS (5e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅի Ֆր. Կարմիր Խաչի մասնաճիւղին դասախօսական ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին իր Դարմանատան մէջ, 253, rue J. J. Rousseau: Բոլոր ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ *վարժարանէ վկայուած պատուաւոր եւ ընտանիքի տէր Սալոնիկէ Հայ սափրիչ մը։ Դիմել ցառաջի վարչութեան։*

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ծանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ։ Դիմել *ցառաջի* վարչութեան։

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒԻ

— *Կը փնտռեմ հօրեղբայրս Գաբրուչայի Արմտան գիւղացի Մկրտիչ Տէր Յակոբեան որ կը գտնուէր հեռաւոր հասցէին՝* Diran Guevrekian, Ayaporido N. 2165, Villa Gerli, Velonide, Buenos Aires (Rep. Arg.)։ *Իր հասցէին գրած վերջին նամակս ետ եկաւ։ Իր հասցէն կիսացողներէն խնդրուի իմացնել՝* Der Agopian, Cordonnier, 14 rue Médéah, *Փարիզ (14)։ Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։*

— *Աշոտ Յակոբեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ երկրաչափ Թագուր Յակոբեանը (Բաղէշցի)։ Իմացնել «Ցառաջ»ի վարչութեան։*

— *Թիթեզագործ (թիթէզքէճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Աղապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկազուն, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղարեր Տէրտէրեան (Մեքաստիոյ Պարուրի Արտէն թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւղաբեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր։*

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourt| Haute Saône), France.

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

2.— ՄԵՆ ԴՈՒՔՍ ՍԷՐԳԷՅԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Թէեւ մեր կազմակերպութիւնը չատ քիչ մարդիկ ունէր իր տրամադրութեան տակ, բայց մեր հետապնդումները հրաշալի արդիւնք կուտային։ Շուտով կրցանք ճշդել թէ որ օրերուն եւ ինչ ձեւով պալատէն դուրս կ'ելլէր մեծ դուքսը։ Կալիայեւ այնքան մանրամասն եւ ճշգրիտ տեղեկութիւններ քաղեր էր, որքան Պլեհվէի կառքին ու ձիերուն մասին։

Ինչ որ մեծ դուքսին կառքը կը զատորոշէր ուրիշ կառքերէ, ձիուն ճերմակ սարքն ու լապտերներուն ասիքէլէնի լոյսին չլացուցիչ սպիտակութիւնն էին։ Մոսկուայի մէջ ոչ ոք ասէքիլէնով լապտէր ունէր, միայն մեծ դուքսն ու կինը, մեծ դքսուհին էլիզաբեթն ունէին։ Այդ պարագան կը կնճռոտէր քիչ մը մեր գործը, որովհետեւ կարելի էր խաբուիլ եւ չփոթել մեծ դքսուհիին կառքը մեծ դուքսին կառքին հետ։ Սակայն Կալիայեւ եւ Օպանաս մանրազնին ուսումնասիրած էին մէկուն կամ միւսին կառապաններուը եւ կրնային ճշդել, հիմնուելով կառապաններու կերպարանքին վրայ, թէ ո՞վ կը գտնուէր կառքին մէջ, մեծ դո՞ւքսը թէ իր կինը։ Ակնից զատ, մեծ դուքսը կը նստէր յաճախ բաց կառքի մէջ։

Այսուհանդերձ բաւական չէր գիտնալ թէ ո՞ր օրը պալատէն կ'ելլէ մեծ դուքսը։ Անհրաժեշտ էր նաեւ ճշդել թէ ո՞ր ժամուն պալատէն դուրս կ'ելլէր եւ ո՞ր ճամբով կ'երթար։ Շուտով տեղեկացանք նաեւ թէ, քնակեալ Տվէրսկայա փողոցի պալատը, մեծ դուքսը, գրեթէ ամէն օր եւ նոյն ժամուն (կէսօրէ յետոյ ժամը 3ին), կ'երթար կրկմլին եւ կը վերադառնար ժամը 5ին։ Այս ձեւով, հակառակ դէպի Պետերսբուրգ կատարած իր ճամբորդութեան, մեծ դուքսին մասին անհրաժեշտ տեղեկութիւնները, գէթ իրենց ընդհանուր գիծերուն մէջ, քաղած եւ ուարտած էինք մինչեւ Մրնունդ։ Այդ մասին լուր ղրկեցի Դորա Բրիլիանթին, որ ուժանակը կը պահէր Նիժնի – Նովգորոդի մէջ։

Դեկտեմբերի առաջին օրերուն, գացի Բագու՝ տեսնելու Նարոդնայա Վոլիայի այն անդամը, որ ինծի յանձնարարուած էր Ազեւի կողմէ։ Բագուի մէջ յարաբերութեան մտայ նաեւ տեղական կոմիտէի անդամներուն հետ, որոնք ինծի ըսին թէ փնտռած անձս, Ք., չէր գտնուեր Բագուի մէջ, թէ երբեք տրամադիր չէր մասնակցելու գաւադրական գործի։ Նոյն տեսեն ինծի ցոյց տուին Բագուի կոմիտէին անդամներէն Ալեքսանդրովիչը, աւելցնելով որ այս երիտասարդը երկար տեսնէ ի վեր կը խնդրէր մտնել Մարտական Մարմնոյն մէջ, թէ անձնապէս չատ ծանօթ էր Բագուի ընկերներուն։

Բագուի մէջ էր, որ տեսայ Ալեքսանդրովիչը։

Մի քանի տասնեակ քիչ մը վեր, ակնոցաւոր, ցայտուն, մեծ եւ բարի աչքերով երիտասարդ մը։ Մեր առաջին իսկ տեսակցութենէն, փափաք յայտնեց մասնակցելու ահաբեկչական գործին։ Համոզուելու համար թէ որքան խոր է իր փափաքը, աշխատեցայ տարհամոզել զինք։ Ըսի թէ ահաբեկչական գործին կը մասնակցին միայն անոնք, որ անկարող են խաղաղ պայքարի նուիրուիլ։ Գեռոյ աւելցուցի թէ կարելի չէ այսքան չուտ որոշում տալ ահաբեկչութեան մասնակցելու նման խնդրի մը մասին։ Ալեքսանդրովիչ կը յամառէր։ Ինծի թուեցաւ անկեղծ եւ հոգուած ահաբեկիչ մը։ Քանի մը անգամ ալ տեսակցեցէ յետոյ իր հետ, համաձայնեցանք։ Ըսի որ անմիջապէս մեկնի Մոսկուա։

Վերադարձին, Օպանաս եւ Կալիայեւ հետեւեալը պատմեցին ինծի.—

Դեկտեմբերի 5ին եւ 6ին Մոսկուայի մէջ տեղի ունեցաւ ուսանողներու ծանօթ ցոյցը։ Այդ առթիւ, Մոսկուայի կոմիտէն յայտարարութիւն մը հանեց, սպառնալով ուղղակի մեծ դուքսին։ Այդ կոմիտէն, ինչպէս գրեցի, երբեք տեղեկութիւն չունէր մեր ներկայութեան մասին Մոսկուայի մէջ։ Եւ ինչպէս իր սպառնալիքը ցոյց կուտար, կը ձեռնարկէ մահափորձի մը մեծ դուքսին վրայ։

Մենք լուր չունէինք այդ յայտարարութենէն, որ ահա.—

«Սոցիալ – Ռեվոլիւսիոնէր կուսակցութեան Մոսկուայի կոմիտէն անհրաժեշտ կը համարի կանխապէս յայտարարել թէ, երբ Դեկտեմբեր 5ին եւ 6ին տեղի ունենալիք քաղաքական ցոյցերուն իբրեւ պատասխան իշխանութիւնը կատարէ այնպիսի վայրագութիւններ, ինչպէս պատահած են վերջերս Պետերսբուրգի մէջ, կատարուած այդ բարբարոսութիւններուն համար ամբողջ պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ մեծ դուքսին գլխուն, ինչպէս նաեւ ոստիկանական տեսուչ՝ Տրիպովի գլխուն վրայ։ Կոմիտէն որոշած է մահուամբ պատժել»։

Այս յայտարարութենէն քանի մը օր յետոյ, մեծ դուքսը, վերադառնալով Պետերսբուրգէն, յանկարծ փոխեց իր բնակարանը, որ անծանօթ կը մնար այլեւս։

Նոր հարց մըծագեցաւ,—գտնել մեծ դուքսին նոր բնակարանը։

Սկսանք հսկողութիւն կատարել Կրէմլինի, Նեսկուչինի եւ Ստարայա Բասմաննայա պալատներուն վրայ։ Կալիայեւ յաջողեցաւ տեսնել մեծ դուքսին կառքը Կալուգայի դրանօտա։ Հետեւցուցինք թէ մեծ դուքսը Նեսկուչինի պալատին մէջ կը բնակի եւ չխախտեցանք։

Մինչեւ հիմա ինծի անծանօթ կը մնայ պատճառը, որուն համար դուքսը յանկարծ բնակարան փոխեց։ Դիպուածա՞ւ էր, մեր կազմակերպութեան մասին լո՞ւր առած էր թէ կուսակցութեան կոմիտէին յայտարարութենէն մղուեցաւ։ Անձնապէս այս վերջին թաղրութիւնը կ'ընեմ, որովհետեւ մեծ դուքսը չէր կրնար նկատի չառնել Սոցիալ – Ռեվոլիւսիոնէր կուսակցութեան սպառնալիքը։ Արդ, Նեսկուչինի պալատին մէջ ինքզինք ապահով կը զգար, քան Տվէրսկայա պալատին մէջ։ Իրականին մէջ, կայն, վտանգը, որ կը պատուէր, նուազ մեծ չէր։ Հսկողութիւնը դաշտը ընդարձակուած էր,— վերադարձով նակ կարճ ճամբուն՝ Տվերսկայա ղոցէն մինչեւ Կրէմլինի պալատը, դուքսը սուրպուած էր հիմա աւելի երկար ճամբէ մը, Նեսկուչինէն մինչեւ Կալուգայի դռան։ Միակից ալ՝ Մոսկուա։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուխոսլաւիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ
6
ՕԳՈՍՏՈՍ
1933
6 Aout
1933

ՅՐԿ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2258 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԴԷՊԻ ԱՂԲԻՒՐԸ ՈՒԺԻՆ

Հիմնական խնդիր համարելով երիտասարդութեան կազմակերպումը, մեր կարելին կը փորձենք, ներկայացնելու համար երիտասարդական չարժման վերաբերեալ ո՛ր եւ է երեւոյթ:

Դժբախտաբար, լայն միջոցներ չունինք, որպէսզի կարենանք տեղին վրայ եւ մեր աչքով ուսումնասիրել իւրաքանչիւր երկրի ժողովուրդի ճիգը՝ յանուն երիտասարդութեան:

Բայց, ելեւոյթ կը գտնուինք եւ ունինք անսպառ աղբիւրներ, անհրաժեշտ նիւթերը քաղելու համար:

Ինչ որ մինչեւ հիմա տուած ենք ցիրուցան եւ պատահաբար, կ'ուզենք այս անգամ ներկայացնել իբրեւ հետեւողական եւ ամբողջական պատկեր:

Այսպէս, երկկ հրատարակեր էինք ամփոփ տեղեկութիւններ, իտալիոյ երիտասարդութեան, եւ մասնաւորապէս «պալիլա»ներու կազմակերպութեան մասին:

Այսօր, կը սկսինք երկարաշունչ չարք մը՝ յատկապէս «Ճառագի»ի համար պատրաստուած:

Այդ արժէքաւոր ուսումնասիրութիւնը կը պատկերացնէ չարժում մը — «սոքոլ»ներ — որուն անունը միայն լսած ենք:

Չարկ է կարդալ զայն ուշի ուշով, իմանալու համար թէ ի՛նչպէս կը վերածնին ժողովուրդները, իրենց հոգին երիտասարդ եւ ճակատը պայծառ պահելով ամէնէն մռայլ օրերուն:

Երանի՛ թէ ուրիշ երկիրներու, եւ մասնաւորապէս արեւելեան գաղութներու (Ռումանիա, Պուլկարիա, Ճունաստան, Սուրիա) մեր աշխատակիցներն ալ կարենային պրպտումներ կատարել, տեղացիներու երիտասարդական կազմակերպութեանց եւ գործունէութեան մասին:

Ամէն պարագայի մէջ, ուղղակի աշխատակցութեամբ թէ քաղուածաբար, մենք պիտի չանանք պատկերացնել ինչ որ տեղի կ'ունենայ ի սփիւռս աշխարհի:

Անշուշտ, ամէն բանէ առաջ ծանրանալով այն կէտերուն վրայ որ կրնան օգտակար ըլլալ մեզի,— յատկապէս գաղութներու երիտասարդութեան:

Մեր գլխաւոր նպատակն է՝ նախ բանալ միտքերն ու աչքերը: Առիթ ընծայել ներշնչուելու, որոճալու եւ սերտելու:

Այս չի նշանակեր թէ՝ ինչ որ կը տեսնենք ու կը լսենք, պիտի օրինակենք:

Քաղաքական կեանքի մէջ, չատ ենք տեսած թերխաչ ընդօրինակութեան կամ թխածոյ հետեւակութեան չարիքները:

Գտնուելով խաւարակուռ Ասիոյ մէջ, երկկ դուրսէն եկած ամէն բան կը շլացնէր մեր աչքերը, գետնէն կտրելով մեր ոտքը:

Այսօր չունինք ո՛ր եւ է չքմեղանք, եթէ նորէն խրինք նոյն ճամբուն մէջ:

Միւս կողմէ, նոյնքան վնասակար է քարանալ նախնական գիտելիքներով, ծուլօրէն կառչիլ իր միջավայրին եւ կզգիանալ, կորուիլ աշխարհէն:

Վերջին տասը տարիները խորունկ ցնցում յառաջ բերին մասնաւորապէս երիտասարդութեան մէջ:

Հետեւաբար, ամէնէն աւելի անոր պարտքն է, իր նոր միջավայրին մէջ, եւ մանաւանդ այս պողոտաներուն վրայ, իրերը դատել քննական ոգիով: Գտնել չիտակ եւ ինքնուրոյն ճամբան:

Ուրեմն, մենք պիտի ճարենք նիւթեր: Եւ կ'ուզենք որ բոլորն ալ օգնեն մեզի: Ոչ թէ սովորական խորհրդածութիւններով, այլ փաստացի տեղեկութիւններով:

Հաւաքելով այդ բոլորը, քննելով, մաղելով գանոնք, աչքի առնել կ'ունենանք ոչ միայն իրագիտական դաս մը, այլեւ հարուստ աղբիւր մը ներշնչման եւ ինքնագործունէութեան:

Պահելով բոլոր համեմատութիւնները, ամէն տեղ ալ, ինչ որ կը կատարուի յանուն երիտասարդութեան, սահմանուած է վաղուան համար: Եւ, անշուշտ, հայրենիքին համար:

Աշդ, բոլոր ժողովուրդներուն մէջ, ո՞րն է այն անբախտը, որ ամէնէն աւելի պէտք ունի կազմակերպուելու, գօտեպնդուելու վաղուան համար: Եւ հայրենիքին համար:

Բոլոր ժողովուրդներն ալ, մեծ թէ փոքր, կը ձգտին կրկնապատկել ուժի աղբիւրները, եւ մանաւանդ նորոգել հոգիները:

Մե՞նք ենք միակ բախտաւորը, որ պէտք չունինք ոչ մէկուն, ոչ ալմիւսին:

Ընդհակառակն, մինչ ուրիշները երիտասարդութիւնը կը կազմակերպեն յանուն քաղաքական աշխարհակալութեան, մենք ամէն բանէ առաջ ինքնապաշտպանութեան հոգն ունինք:

Իսկ ինքնապաշտպանութիւնը՝ սնամէջ բառ մըն է, առանց կազմակերպուած երիտասարդութեան, որ կը նշանակէ ուժ:

Դէպի աղբիւրը ուժին, ոչ թէ ալ ու ձախ սպառնալու, այլ, ամէն բանէ առաջ, կանգուն եւ աշխոյժ մնալու, եւ մեր արեւն արժեցնելու համար:

Ինչպէս պնդերակատարները, երիտասարդութեան բազկերակէն զրկուած ժողովուրդներն ալ կէս ճամբան մնալու դատապարտուած են:

Միւս կողմէ, երիտասարդութիւն մը որ կապ չունի իր մայր կոճղին հետ, որ կը մեծնայ իբրեւ բարի երերուն, անշուշտ կացինը գլխուն զարկած կ'ըլլայ իր ձեռքով:

Ջանազան ազգերու կարգին, մենք պիտի ներկայացնենք նաեւ պատկերը քէմալական Թուրքիոյ երիտասարդութեան:

Ի՞նչպէս պիտի կրնայ արդարանալ գաղութներու ազատ երիտասարդութիւնը, եթէ փաստերը հաստատեն թէ նոյն իսկ Անատոլուի Թուրքէն եւս մնացեր ենք ...

Ամէն ժամանակէ աւելի, միութեան գիծ մը, նշանախօսք մը՝ գաղութներու ցիրուցան երիտասարդութեան համար: Եւ կազմակերպութիւն:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԸՆԴՀ. ՆԵՐՈՒՄ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

ՐԷՈՒՖ, ՐԷՖԻԳ ԽԱԼԻՏ, ՐԻԶԱ ԹԷՎՖԻԿ,
ՍԱՏԸԳ ԵՒ ԱՏՆԱՆ ՊԷՅԵՐԸ ՊԻՏԻ ՕԳՏՈՒԻ՞Ն

« Միլլիյէթ » կը գրէ (1 օգոստոս) ·—

Մեր մասնաւոր տեղեկութեանց համաձայն, ներման օրէնքին գլխաւոր գիծերը պատրաստուած են: Ազգային Մեծ Ժողովին բացման առաջին նիստին, կառավարութեան առաջարկը խորհրդակցութեան նիւթ պիտի ըլլայ եւ հանրապետութեան տասնամեակին այս առաջարկը պիտի օրինականանայ:

Կառավարութիւնը պիտի առաջարկէ որ քաղաքական դատապարտեալները եւ երկրէն դուրս գտնուողներէ մէկ մասն ալ ներման արժանանան:

Կը լսենք թէ կառավարութենէն խնդրուած է ներման արժանացնել՝ նախորդ վարչապետ Րէուֆ, Հիւրիէթ եւ Իթթիլաֆ լիտըը Սաւտըգ, խմբագիր Րէֆիկ Թալիտ, « Ֆիլոսոֆ » Րիզա Թէվֆիկ, տօքթ· Ատնան եւ գնդապետ Ատիլ պէյերը:

Ասոնցմէ Րէֆիգ Թալիտ, «Ֆիլոսոֆ» Րիզա Թէվֆիկ, Սաւտըգ, Ատիլ պէյերը, որոնք 150նոցներէն են, ամէն օր ներման համար խնդրանքներ կ'ընեն եւ Թրքական հողի վրայ մեռնելու փափաք կը յայտնեն: Յայտնի չէ թէ կառավարութիւնը ասոնց ներումը ժողովին պիտի առաջարկէ՞ թէ ոչ:

Ատնան պէյ հիմա Փարիզ կը գտնուի եւ Սորպոնի համալսարանին մէջ Թուրքերէնի ուսուցչութիւն կ'ընէ: Իր կինը Թալիտէ էթիպ հանըմ, ամերիկեան Թերթերու մէջ խմբագրութիւն կ'ընէ եւ անգլերէն գործեր կը հեղինակէ ու բանախօսութիւններ կ'ընէ: Րէուֆ պէյ անգլիացի նաւապետի մը հետ ուղեւորութեան ելած եւ Հնդկաստան գացած է: Րէֆիգ Թալիտ՝ վահտէթ Թերթը կը հրատարակէ, Սաւտըգ պէյ ալ Ռումանիոյ մէջ ազարակատէրի մը տղոց Թուրքերէն կը սորվեցնէ:

Այս ներման օրէնքէն պիտի օգտուին, երկրին բանտերուն մէջ գտնուող քաղաքական յանցաւորները:

Կաւիճի դատապարտուեցաւ 1 տարի բանտարկութեան

Օգոստոս 4ի առտուն կանուխ, բանտին մէջ տեղի ունեցաւ կանտիի դատավարութիւնը: Ամբաստանեալը չհերքեց եղած մեղադրանքները եւ խոստովանեցաւ թէ գիտակցաբար անսաստած է օրէնքին: Միեւնոյն ատեն չէլեսեց թէ ինք խաղաղասէր մարդ է եւ հաճոյք չզգար օրէնքին անսաստելէ: «Բայց, ուրիշ ելք չունիմ »: Ցետոյ ընդլայնելով իր տեսակէտը, յայտարարեց թէ Հնդկաստանը ենթարկուած է կամայական եւ անարդար կարգադրի մը, որ թէ քաղաքականապէս եւ թէ բարոյապէս կը նուաստացնէ երկիրը:

Դատաւորը բոլոր առարկութիւնները լսելէ յետոյ, մէկ տարի բանտարկութեան դատապարտեց Կանտին: Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ աւելի ծանր պատիժ պիտի սահմանէր, բայց նկատի առնելով ամբաստանեալին տարիքը, չուզեց չափազանց խստութեան դիմել:

Այսպէս ուրեմն, այս յանիսենական ըմբոստը մէկ տարի ալ պիտի ապաշխարէ բանտին մէջ, իբրեւ հասարակ դատապարտեալ:

Ինչո՞ւ արտախուեցաւ անգլիացի ճարտարագէտը

Էնկիւրիի անգլիական դեսպանը հրահանգ ստացաւ Լոնտոնէն՝ մանրամասն տեղեկագիր մը ղրկել անգլիացի ճարտարագէտ Լէնտըրի արտաքսման մասին, որուն լուրը հաղորդած էինք երէկ:

Ճարտարագէտը Թուրքիա կը բնակէր զինագադարէն ի վեր: Վերջերս Անգլիա եկած էր, արձակուրդով, եւ կիրակի օր վերադարձաւ Էնկիւրի:

Անգլիական դեսպանը առջի օր Հայտար Փաշայի կայարանին մէջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Թէվֆիք Րիւշտիի հետ, որ Էնկիւրի կ'երթար, բայց չկրցաւ որոշ պատասխան ստանալ: Արտաքսուած ճարտարագէտը ինքն ալ որ եւ է պատճառ չի տեսներ վտարման եւ կ'ըսէ թէ չէ կատարած որ եւ է գործ որ լրտեսութեան կասկած ներշնչէ:

Ահռելի հրդեհ Կորնթոսի մէջ

11 ՄԻԼԻՈՆ ՓՐԱՆՔ ՎՆԱՍ

Աթէնքէն կը հեռագրեն օգոստոս 4 թուականով·— Բուռն հրդեհ մը ծագեցաւ այս գիշեր ժամը 2·30ին, Կորնթոսի մէջ: Քաղաքին մէկ մասը ճարակ եղաւ բոցերուն: Վախ կար որ ամբողջ քաղաքը մոխիր դառնայ, բայց չնորհիւ տեղական իշխանութեանց ջանքերուն եւ Աթէնքի հրշէջներուն աշակցութեան, կարելի եղաւ հրդեհը մարել առտուան ժամը 7ին:

Վարչապետ Ցալտարիս աղէտին լուրը առնելով, անմիջապէս կորնթոս գնաց գիշերուան ժամը 4ին եւ անձամբ վարեց գործողութիւնները, հրահանգներ տալով տեղական իշխանութեանց: Ուրիշ նախարարներ ալ աղէտին վայրը գացին: Մոխիր դարձած են 350 տաղաւարներ որոնց մէջ գիզուած էին մեծաքանակ ապրանքներ: Նիւթական վնասը կը հասնի 80 միլիոն տրախմիի, իբրեւ ապրանքի կորուստ (մօտ 11 միլիոն ֆրանք): Տաղաւարներուն արժէքն է հինգ միլիոն տրախմի: Շնորհիւ հրշէջներու ջանքերուն, հրկիզը չհասաւ 1926ի երկրաշարժէն յետոյ կառուցուած նոր քաղաքին, բայց այնտեղ ալ կարեւոր վնասներ կան, որովհետեւ բնակիչները խուճապի մատնուելով տուները պարպած եւ կարասիները փողոց նետած էին:

Վարչապետը հանգանակիչ մարմին մը կազմեց նախագահութեամբ Կորնթոսի արքեպիսկոպոսին եւ վերադարձաւ Աթէնք: Իր յայտարարութեան համաձայն, Կորնթոսի առեւտրական կեանքը բոլորովին ջլատուած է այս հրդեհին հետեւանքով:

Այրած է նաեւ Ս· Պօղոս եկեղեցին:

Գործազրկութիւնը կը պակսի

Համաձայն չաթաթական տեղեկագրին, յուլիս 29ին նպաստընկալ գործազուրկներու թիւն էր239,692, նախորդ չաբթու՝ 242,744: Ուրեմն, 3052 հոգի պակաս: Անցեալ տարի միեւնոյն ժամանակաշրջանին նպաստընկալ գործազուրկներու թիւն էր 265,140: Ուրեմն, այս տարի պակաս է 24,448, կամ հարիւրին 9·5: Զորրորդ չաբաթն է որ նպաստընկալ գործազուրկներու թիւը նուազում կը ցուցնէ անցեալ տարուան վրայ: Տեղատրման գրասենեակներուն մէջ ալ բաբելաւում կը նշմարուի եւ գործի մպտուցումները կ'աւելնան:

Ամօրհնեակ դէպի մը Նիւ-Եորքի Սակարանին մէջ

ԱՆԾԱՆՕԹՆԵՐ ԱՐՏԱՍՈՒԱՔԵՐ ԿԱԶ ԿԱՐՁԱԿԵՆ

Ուրբաթ օր անօրինակ դէպք մը պատահեցաւ Նիւ Եորքի սակարանին մէջ: Կէս օրին, 1500 միջնորդներ եւ պաշտօնեաներ սկսան փախչիլ խուճապահար, մէկ մէկ թաշկինակ բռնած իրենց աչքերուն որոնցմէ առատ արցունք կը հոսէր: Հաստատուեցաւ որ արտասուարեր կազեր արձակուած են: Արդարեւ, երկու արտասուարեր ռումբեր գտնուեցան օդափոխ գործիքի խողովակին մէջ: Չարկ եղաւ փակել սակարանը, դադրեցնելով ամէն գործառնութիւն:

Քննութիւն բացուած է, դաւադիրները երեւան հանելու համար:

Հայու մը ապաւութիւնը Աբեւիի մէջ

Աթէնքի թերթերը կը գրեն թէ՝ յուլիս 30ի գիշերը, կեսարիանի պողոտային վրայ, Մանուկ Մանուկեան անուն 17 տարեկան բանուոր մը սպանուած է Սարգիս Գըլըճեանը, տարճանակն ուղղելով գլխուն: Վիրաւորը մեռած է քաղաքային հիւանդանոցին մէջ: Ցունարէն թերթերը կը գրեն թէ, մեռնելէ առաջ կրցեր է ըսել իրեն ընկերացողներուն·

— Մանուկեանը սպանեց զիս եւ առտուընէ ի վեր կը հետապնդէր Ֆաչիկ կարապետեանը, ուրիշ երեք հոգիի հետ:

Մանուկ Մանուկեան անհետացած է, իսկ Ֆաչիկ թէեւ ձերբակալուած է, բայց կը մերժէ ա՛ր եւ է մեղսակցութիւն:

Այս առթիւ, յունական թերթերը հակասական պատմութիւններ կը պատմեն, սպանեալը ներկայացնելով իբրեւ «պետը ազգայնականներու բազմանդամ խումբի մը, որ միշտ կը հակառակէր ձախակողմեան խմբակներու կողմէ արուած այն որոշումներուն թէ պէտք է Ցունաստանէն մեկնին եւ Հայաստան հաստատուին»: Այս պատմութիւնը գրի առած է «Վալքանիօն», «Համայնավարները սպաննեցին ազգայնականներու պետը » խորագրին տակ:

Անկախ թերթ մը, « Էլէֆթերոս Անթրոփոս », հետեւեալ կերպով կը պատմէ սպանութեան պարագաները·—

« Մանուկեանի մայրը, որ ուսուցչուհի է, իր յատնեալ ամսաթոշակներէն առնելիք ունենալով, ուզած էր մէջամտութիւնը սպանեալին, որ թաղի հոգաբարձութեան պաշտօնեան էր, որպէսզի յաջողէր գանձել իր առնելիքը: Գըլըճեան չուզեց օգտակար ըլլալ իր հակառակորդին մօրը եւ նոյնիսկ խոչընդոտներ ստեղծեց, անոր թոշակներուն գանձումը դժուարացնելու համար:

« Առջի օր, սպանիչին մայրը գնաց սպանեալին տունը եւ բողոքեց անոր իր այս վերաբերման համար: Գըլըճեան ապտակեց զայն եւ վռնտեց տունէն դէշ կերպով: Այս իրողութիւնը մղեց Մանուկեանը որպէսզի որոշէ սպանել Գըլըճեանը, վրիժառութեան համար:

« Սպանեալը կապ ունէր Կեսարիանի թաղի վէնիզելոսեան էֆէյին՝ Վամվակեասի հետ, որ արգելափակուած է՝ զինուորական հրամանատարութեան ըսպաններէն տեղակալ Պ· Լազոյեանիսի դէմ գործուած ռճրափորձին համար »:

Կապիկներն ալ կատղեցան.. կիներ տեսնելով

Ուրբաթ օր Ճիպրալթարի մէջ կապիկներու յարձակման ենթարկուեցաւ անգլիացի սպայի մը կինը: Այս կապիկները ազատ ձգուած են Ճիպրալթարի ժայռին վրայ եւ անվնաս կը համարուին: Արդ, յարձակող կապիկներէն մէկը այնքան կատղած էր որ, երբ կինոջ աղջիկը ուզեց պաշտպանել իր մայրը, այս անգամ խոյացաւ իր վրայ: Յայտնի չէ թէ ի՛նչ պիտի ըլլար մօր եւ աղջկան վիճակը, եթէ նաւազներ չհասնէին: Կնատե՞ց թէ կնամոլ կապիկը երբ տեսաւ զինուորները, անհետացաւ անմիջապէս, բայց նաւազները հետապնդեցին եւ սպաննեցին զնդակահար:

Անգլիացիները առած մը ունին ,— «Ցորչափ կապիկներ կան Ճիպրալթարի մէջ, Մեծն Բրիտանիա տէրն է այդ ժայռին »: Կը թուի թէ այս առածը պիտի կորսնցնէ իր ուժը, եւ Ճիպրալթարի կապիկներն ալ պիտի զրկուին կարգ մը ազատութիւններէ:

Զօր. Պալպօ փոխեց իր ուղեգիծը

Աւելորդ գտնելով աւելի երկար սպասել, Զօր· Պալպօ, որ անչարժութեան դատապարտուած է Նիւֆաունտլէնտի մէջ, որոշեց վերադառնալ Հարաւային Ատլանտեանի ճամբով (Ասորեան կղզիներ – Լիզպոնա), փոխանակ հիւսիսային ուղեգծին (Իրլանտա): Այս փոփոխութեան պատճառն այն է որ, Իրլանտայի կողմը տիրող մշուշը արգելք պիտի ըլլայ 24 օդանաւերը կանոնաւորապէս իջեցնելու: Մինչդեռ այդ ճամբան կը պահանջէ 14 ժամ կատարեալ լոյս:

Արդէն պատրաստութիւններ կը տեսնուին եւ նոր ուղեգծով մեկնումը տեղի պիտի ունենայ օգոստոս 10ին:

Իրլանտայի ճամբով հեռաւորութիւնն է 3200 քիլոմեթր, իսկ Ասորեաններու ճամբով՝ 2270:

Ասորեաններուն մէջ կայան մը պատրաստուած է օդանաւերուն վայրէջքին համար: Այն տեղէն տորմիլիկը պիտի երթայ Լիզպոնա (Փորթուկալ), 1500 քիլոմեթր թռիչքով մը, իսկ յետոյ Պէռ (Ֆրանսա), նոյնպէս կտրելով 1500 քիլոմեթր: Մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին Պէռի եւ Մարսէյլի մէջ, խանդավառ ընդունելութիւն մը սարքելու համար: Հարիւր Ֆրանսական օդանաւեր եւ օդանաւային նախարարը ինք բարեգալուստի պիտի երթան:

Ֆրանսայի ազգային վիճակախաղը

Ելմտական նախարարութիւնը կը փութացնէ աշխատանքները, կազմակերպելու համար ազգ· վիճակախաղը:

Թերթերը կը գրեն թէ՝ վիճակախաղը պիտի ունենայ ինքնատիպ առաւելութիւններ: Տոմսակ ունեցողները չպիտի սպասուին երկար ցանկեր պրպտել, այլ պիտի կրնան հասկնալ իրենց բախտը, աչք մը նետելով քանի տողնոց գեղեցիկ մը վրայ: Այսպէս, ենթադրենք թէ՝ 5ով վերջացող բոլոր թիւերը կը շահին 200 ֆրանք, 23ով վերջացողները՝ 1000 ֆրանք, 458ով վերջացողները՝ 10,000 ֆրանք եւն·:

Ուրիշ առաւելութիւն մը,— տասը տոմսակնոց տետրակ մը գնողը անպատճառ պարգեւ մը պիտի շահի:

Վերջապէս, հինգ միլիոն պարգեւներ պիտի հաստատուին, քանի մը հատ:

40,000 ԳԵՐՄԱՆ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

Ներքին նախարարութեան քաղած տեղեկութեանց համաձայն, Ֆրանսա ապաստանած գերման փախստականներուն թիւը կը հասնի 40,000ի:

Նախարարական խորհուրդը քանի մը օր առաջ զբաղեցաւ այս հարցով, որովհետեւ սահմանամերձ կարգ մը քաղաքներու մէջ, վախ կայ որ նորեկները իրենց գրամագլուխին կամ մասնագիտութեան չնորհիւ մրցումի ելլեն տեղացի

(Յաւրնոու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ՀԻՄՆԱԴՐԻՉ ՄԵՀ

«Սոխակ»

1-ին ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱԿՆԱՐԿ

Նույն թատերախումբը ներկայացումներ կունենա նաև Ալեքսանդրապոլում, Ղարսում, Ախուրյանում, Կարսում, Սուրմալուում, Նոր Բայազետում, Էջմիածնում, Վաղարշապատում, Արտաշատում, Արարատում, Նախիջևանում, Ջուլֆայում, Կապանում, Գորիսում, Սիսիանում, Ղափանում, Մեղրիում, Շուշիում, Ագդամում, Ջրաբերդում, Գանձակում, Ղազախում, Ղարաքիլիսայում, Ալավերդում, Ախթալայում, Ղարաքեչիում, Ղարաքենդում, Ղարաքերտում, Ղարաքերտում, Ղարաքերտ

ՏՈՒԳԱՀՈՐ ԿԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ս.Ա.Ի.Ն. ԵՎ ՆՈՐԱՀԱՍ ՊԱՇՏՈՆԱՏԱՐ

— ...—

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Ներկայումս, երբ ամբողջ խորհրդային ժողովուրդը ոգևորությամբ կատարում է Ստալինյան հնգամյա պլանի վերջին տարվա խնդիրները, հատկապես մեծ նշանակություն է ստանում ժողովրդական տնտեսության վերաբերյալ ճիշտ, օպերատիվ տեղեկատվությունը։ Ինչպես հայտնի է, ՀԿ(բ)Կ Կենտկոմի և ՀԽՍՀ Ժողկոմխորհի որոշմամբ հրատարակվում է «Տնտեսական կյանք» շաբաթաթերթը։ Թերթի խնդիրն է լուսաբանել ՀԽՍՀ տնտեսական շինարարության ընթացքը, ինչպես նաև ամբողջ խորհրդային տնտեսության հիմնական հարցերը։

Թերթը կոչված է ակտիվորեն մասնակցելու սոցիալիստական տնտեսության հետագա զարգացման, ինչպես նաև սոցիալիստական մրցման կազմակերպման և ղեկավարման գործին

առեւտրականներուն, փաստաբաններուն, բժիշկներուն եւ նոյն իսկ վարձու աշխատաւորներուն դէմ:

Մինչ կողմէ, դիմում եղած է ելմտական նախարարութեան որպէսզի վիճակախաղ մը կազմակերպուի ի նպաստ այս փախստականներուն: Նախարարը պատասխանած է թէ ներկայ պարագաներուն մէջ, երբ աղդային փոխառութիւն մը եւ վիճակախաղ մը կազմակերպուած են, չեն կրնար ընթացք տալ այդ խնդրանքին:

ՍՊԱՆԻՈՑ ԲՈՐՈՏՆԵՐՆ ԱԼ ԳԼՈՒԽ ՎԵՐՑՈՒԻՑԻՆ

Անցեալ օր գրած էինք թէ ռումանական քաղաքի մը բորոտները ըմբոստացած են, բարելաւում պահանջելով:

Մադրիտէն կը հեռագրեն թէ Ալիքանթէի մօտ հաստատուած բորոտանոցի մը պատսպարեալներն ալ գլուխ վերցուցած են: Առանք սէնտիկա կազմած ըլլալով, կը դանգատին թէ մինչդարեան կարգուսարքի մը ենթարկուած են: Իննութիւն բացուած է այս խլրտումին առթիւ, որովհետեւ բորոտները մասնաւորապէս բազմաթիւ են Սպանիոյ արեւելեան գաւառներուն մէջ:

ԱՑՐԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ ՈՒՆԻ՞ ԻՆՔԶԻՆՔԸ ՎԱՌԵԼՈՒ

Հնդիկները սովորութիւն ունէին մեռած ամուսիններու խարոյկին վրայ ողջ ողջ վառելու անոնց այրիները: Անգլ. իշխանութիւնը ջնջեց այս վայրագ սովորութիւնը: Բայց, հնդիկ այրիները կը շարունակեն ինքնաբերաբար անձնասպան ըլլալ խարոյկի վրայ, երբ կը մեռնի իրենց ամուսինը: Հնդկաստանի սահմանադրական բարենորոգումներու յանձնաժողովին մէջ, ուղղափառ հնդիկ մը պաշտպանեց այս իրաւունքը, յայտարարելով թէ կամաւոր զոհաբերութիւնը ապացոյց է վսեմ խոհի մը:

— «Եթէ այրի մը կ'որոշէ ինքզինքը ողջ ողջ այրել իր ամուսինը մեռած տեսնելով, ինծի համար աստուածութեան իրական նշան մըն է այդ»:

ԿՐԸՆՈՊԼԻ ԴԻՊՔԸ ԵՒ «ԻՄԱՆԻԹԷ»Ն

«Իմանիթէ»ի Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, իրար անցած է երկու օրէ ի վեր, Կրընոպլի նոր դէպքին առթիւ: Կ'ուզէ ապացուցանել թէ՝ Ղազարոս Մարգարեան անիրաւաբար ձերբակալուած է, թէ «դաշնակ» դաւադրութիւն մըն է մահափորձի պատմութիւնը եւն.:

Քանի մը տող՝ գաղափար մը տալու համար ժռռէսի անարժան ժառանգորդներուն հոգեբանութեան եւ մանաւանդ ... գաղափարականութեան վերաբերեալ:

— «Պէտք է Ֆրանսայէն վտարել դաշնակները որովհետեւ կը վխտան Կրընոպլի շրջանին մէջ. պրոլետարիատը թոյլ չպիտի տայ որ անոնք շարունակեն իրենց փաշական ռազմախաղերը եւ հակախորհրդային դաւերը»: (4 օգոստոս):

— «Հայ փաշականները աշխատաւորներուն համար ճշմարիտ վտանգ մը կը կազմեն Կրընոպլի շրջանին մէջ: Անոնց կեդրոնին մէջ զէնքեր կան եւ թերեւս այնտեղ պիտի գտնուի ատրճանակ մը այն գնդակովներով որ վիրաւորեցին Ասլանեանը»: (5 օգոստ.):

Ուրեմն, եղ. Ասլանեանը յարձակման ենթարկուած է ... իր ընկերներուն կողմէ:

Իրերու պերճախօս երեւոյթ՝ արձանագրելով «Իմանիթէ»ի այս իրարանցումը, կը սպասենք դատական քննութեան:

Այս առթիւ, համայնավար թերթը պարտք սեպած է «փաշականներու օրհնութիւն» կոչել «Ցառաջ»ը, ինչպէս «հակախորհրդային հայ փաշականներ» կ'անուանէ Դաշնակցականները:

Ց.



Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձանները

ՊՒԼՎԻԶԻ «ՌՈՍՏՈՄ» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 231 Fbg. du Temple:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՒԹԻԻ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. ՊԱՆԷՀՕ-ՔԱՇԱՆԻ «ԱՐԾԻՒ» ԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅԵԱՆ 9

Գ. ԿԱՐՊԻՍ ԿԱՐԻՆԵԱՆԻ ՕԹԱՍՈՒՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

Sentier des Bas-Longchamps. (Bagneux)

Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ. Գ. ԲԱԼԱՅԵԱՆ

Կը խօսի՝ ԸՆԿ. ՎՐԱՅԵԱՆ

կը նուագեն թառիստ ԺՕՐԺ եւ ԱԲԳԱՐ

Գեղարուեստական բաժին՝ Դիւրամատչելի պիւֆէ՝

ՄՈՒՏՔ՝ 2 ՖՐԱՆՔ:

Հաղորդ. միջոցներ.— Porte d'Orléansէն առնել 88 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Bagneux:

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՒԹԻԻ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. ՎՌԱՄԵԱՆ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. ՊԱՏ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Պուլվար Օստօի մասնաճիւղին

Այսօր Կիրակի առաւօտ ժամը 8էն մինչեւ իրիկուն

Bar-Restaurant Belvédèreի օդասուն պարտէզին մէջ

Բանախօսութիւնե եւ գեղարուեստական ճոխ բաժին

կը նուագէ Ջ. Ո. Միութեան ՎԱՀԱԳՆԵԱՆ նուագախումբը

Առնել՝ Place Sadi Carnotէն 35 եւ 36 թիւ հանրակառքերը եւ իջնել Սէնթ Անարէ, Place d'Aixէն 28 թիւ հանրակառքը (կարմիր կիծով) եւ իջնել վերջաւորութեան, որ 100 մէթր հեռու է հանդիսավայրէն:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ է:

Պատուոյ երեկոյ

կազմակերպուած ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎիԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ Ի պատիւ ՆԱԽՈՐԴ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Այսօր կիրակի երեկոյ ժամը 9ին, Հայ Ակումբին մէջ 1 Bld. Carnot

Բանախօսութիւն, երգ, արուեստանութիւն եւ պար:

Կը հրաւիրուին ընկեր-ընկերուհիները եւ համակիրները հանդիսի ընթացքին տանելիօք: Մուտքը՝ ազատ է:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՍՏՕԻ ՄԷՋ

ՄԱՌԻ ՍՎԱՃԵԱՆԻ «ՀԱՅ ՓԵԹԱԿ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ

ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 12ԻՆ

ՍԱԼՈՆ ՊԻԻԹԻՆԵՕԶԻ ՄԷՋ. 6 ՐԻԻ ՊԻԻԹԻՆԵՕԶ (ՊՈՒԼՎԱՐ ՕՍՏՕ)

Կը նախագահէ ԴՐԻՏՈՐԻՍ ԵՊՕԿ. ՊԱԼԱՓՈՒԱՆ

Երգ, վարտասանութիւն, տրամախօսութիւն, խմբերգ, մեներգ, հայկական պարեր եւլլն.:

Շաւիղի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ՋԳՕՆ ԱՌԱՖԵԼԵԱՆԻ ՍՐՃԱՐԱՆԸ

345, AVENUE ARGENTEUIL

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN) 17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

Ոյժ տուէք ձեր գրականութեան

ՏԱՐԱՇԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէքեաթ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՐԱՑԵԼԵԱՆ

Գինը՝ 10 Ֆրանք

Դիմել ՅԱՌԱՋի, 17, Rue Damesme, PARIS

Conventionի ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻՋ

Maison MARDIK KRADJIAN

13 Rue l'Abbé Groult Paris (15) Métro: Convention կամ Vaugirard

Indefrisable «Etoile» վերջին նորաձեւութեամբ եւ կատարելագործուած մեքենայով: Գինը՝ 75 ֆրանք:

ՋԱՓԱԽՈՐ ԳԻՆԵՐ,

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ժ. ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

ՈՍԿԻՐՁԻ եւ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ ԱՆՈՒԹԸ ՓՈՒՆԱԴՐՈՒԱԾ Է՝

35, A. Rue Petite Marie Marseille

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺԹ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իմմիրի Ազգ. Հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան **ՓԼՕՐԻԱ**

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52- 73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԲՈՒՐԴԵՐ

կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ Թրիքօ շինողներու համար, միշտ պատրաստ ունինք 50.000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ Թիւ 2)28, 3)28, 2)32, 2)36, 2)40 (grosse laine):

Դիմել՝ **DOERFLINGER,**

31, rue de Maubeuge, Paris (9) Métro: Cadet

Մասնաւոր բուրդ լոգանքի ֆագուստներու համար: Շրջուն վաճառորդներու համար բուրդէ կէիլներ: Գաւառէն եկած պատուիրանքները կը դրկուին ապսպրանքներու ստացման օրը:

Ձեր տունը, խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)

Tél. Entrepôt 17 - 65

E. TER-MINASSIAN

Export und import, Komissionen und Vertretungen

ցանկն կ'առնէ կատարել Գերմանիոյ մէջ վաճառքը ֆուտ նիւթերու (չոր պտուղ, ադիք եւ այլ ապրանքներ), ինչպէս նաեւ գնումը դարձեալ Գերմանիոյ ամէն կարգի ապրանքներու:

կը ստանձնէ ներկայացուցչութիւնը առեւտրական, վաճառականական եւ արդիւնաբերական ֆաստատութեանց:

Հասցէ՝ Motzstr 29, Berlin w. 30, Allemagne.

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի ֆրանս. հիւանդանոցներու

պատուոյ մէթայլ ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Հոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radio-thérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակաշիճախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնեցուածական ձեւադրական եւ ֆրէյտեան մեթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քիթ, ականջի, լինչպէս սաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններուց համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրսն եւայլն.) շինութեան համար:

ՍԷՆ ԿՐԱՍԻԷՆԻ ԱՆԱՐԱՏ ՑՂՈՒԹԵԱՆ ՀՈՑԵՐԵՐՈՒ

ԱՂՋԿԱՆՑ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

1, Place du Château, SAINT - GRATIEN

Ցառաջիկայ դպրոցական տարեշրջանի համար կ'ընդունուին գիշերօթիկ աշակերտուհիներ մատչելի պայմաններով:

Դիմել վարժարանի տեսչութեան երկուշաբթի, չորեքշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը:

ԾԱՆՕԹ.— Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Gare du Nordէն երկաթուղի կամ Enghienէն օթօպուսով:

ԵԹԷ ՀԱՑՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՐՔ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ՀԱՑ ՄԱՐԴԷՀԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐԸԹԷԼ եւ ՍԷՆԹԻՒՐ Ամենայարմար գիներով՝

Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ

9, Rue d'Aboukir, PARIS

(Խանութը՝ փողոցի վրայ)

Tél. Central 82 - 49, Métro: Sentier

Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն:

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԵԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel կամ Maubert-Mutualité

ՄԱՄՆԱԳԷՏ ՈՍԿԻ ԲՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒՐՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՐԻ

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն

Կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 9 - 12 եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8: կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք վիներական ամէն տեսակ հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն, ֆրանկախտ եւայլն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւններ:

Բժշկումը կը կատարուի, X անգրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ ելեկտրականութեամբ: Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարրալուծում:

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ: Քուրսն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով:

Արժէքները շատ մատչելի. մասնաւոր վերչ քանոններու եւ չքաւորներու.

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8: Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4:

Etude de Me **BERNARD WAHÉ**

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-89

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական ինդիրներ, ինչպէս նաեւ փոխարկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ դատական ներու առջեւ, կուտայ certificats de coutumesներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19: Նաեւ ժամադրութեամբ

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générale — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. 53-32

կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Առեւտրական եւ Հաշտարար Դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ:

Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ · POLYCLINIQUE

Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ

49, ՐԻԻ ՏԷ ՓԸԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳԵՏՆԱՑԱՐԿ

49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée

Tél. 62 - 46

կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Կ. ժամը 5, Ե. ժ. 9, կիր. ժ.
Սրտի, լաներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Կ. ժամը 5, Ե. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի փայծաղի (տալախ), Թունքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ:	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Կ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Ջղային հիւանդութիւններ	Կ. ժամը 5, Ե. ժ. 9, կիր. ժ.
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Կ. ժամը 10, Ե. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Կ. ժամը 3, Կ. ժ. 6, Ուր. ժ.
Ծննդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Կ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12:
Ծննդաբերութեան եւ Արգանդի.	Կ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10:
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Կ. ժամը 9, Ե. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Կ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Կ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:
Վէներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ կանանց	Կ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:

Քննութիւն՝ արեան, Թուքի, մէզի, սերմի եւլլն.:

կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը: Շողանկարում (radio): Մարձում (massage): կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ:

Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7, կամ ժամադրութեամբ: Կիրակի եւ տօն օրերը՝ ժամը 9ին:

(Ցրամադրելի են նաեւ վկայեալ մանկաբարձուհիներ):

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 8 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933 — 8 Aout 1933

ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2259 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՍՕԻԼԻՍ

... Օգուտ ունի՞ եթէ, երբեմն, այս եղանակը փորձենք, օրուան հարցերը լուսաբանելու համար:

×

— Ինչո՞ւ այսքան յամառօրէն կառչած էք դրօշամարտին: Չէ՞ք տեսներ որ պատակոտւմը կը խորանայ: Աչխարհ կը կործանի՞, եթէ եռագոյնը չպարզուի:

= Դրօշամարտը մենք չստեղծեցինք, այլ անոնք որ կախեցին-չկախելու խնդիրը կը յարուցանեն: Եռագոյնը ժողովուրդին սեփականութիւնն է: Ան մինչեւ այսօր կը պարզէր զանազան առիթներով, իբրեւ ազգային խորհրդանշան: Մինչեւ որ աժեմ – չաժեմ մարդիկ պզտորեցին իր մէջքը:

Ի հարկէ, ամէն օր կամ ամէն առիթով դրօշ պարզելու խնդիրը չկայ: Ոչ ալ ցուցադրական խաղեր սարքելու: Բայց, երբ առիթը կայ: Ոչ ալ ցուցադրական խաղեր սարքելու: Բայց, երբ առիթը կը ներկայանայ, երբ անհրաժեշտ է պարզել եւ ափ մը ամսեղուկներ կը հակառակին, ինչո՞ւ չառ կը տեսնէք մեր բողոքը:

— Դուք աւելի լուրջ եւ պատասխանատու կուսակցութիւն ըլլալով, պէտք չէ տեղի տաք վէճերու:

= Արդար եղէք եւ մանրամասնութիւններով մի զատէք ամէն բան: Ողբացեալ Շահրիկեանը եթէ ողջ ըլլար, պիտի հարցնէր.— Եռագոյնը մինչեւ հիմա անարգել կը պարզուէ՞ր:

— Այո, եւ մենք ալ կը հպարտանայինք:

= Մե՞նք ըսինք որ չպարզուի:

— Ոչ: Այդ խնդիրը նոր ծագեցաւ:

= Արդ, երբ ափ մը կամակոր մարդիկ բոնի վէճ կը յարուցանեն, անարգելով ազգային դրօշը եւ խափանելով անոր ծածանումը, մենք ձայն չհանե՞նք:

Ո՞ւր է վնասը, երբհազարաւոր երիտասարդներ կ'ողեւորուին, երբ օտարներն անդամ յարգանքով կը խոնարհին, երբ անհրաժեշտ է մեր իսկական կերպարանքով երեւալ հիւրընկալ երկիրներուն մէջ:

Ի՞նչ կը կորնցնէր ամերիկահայ գաղութը, եթէ եռագոյնը ծածանէր Շիքագոյի արուեստահանդէսին մէջ, հայկական օրուան առթիւ: Ո՛ր եւ է առաջնորդ, եպիսկոպոս կամ վարդապետ, ի՞նչ իրաւունք ունի քաղաքականութիւն խաղալու, իր կամքը պարտադրելու եւ կռիւ յարուցանելու ...

— Բայց անոնք ալ իրաւունք ունին: Չեն ուզեր տհաճութիւն պատճառել Հայաստանի կառավարութեան, որ կը մերժէ եռագոյնը: Հապա եթէ բարկանայ եւ երես դարձնէ գաղութներո՞ւն...

= Ահա ձեր այդ միամտութիւնն է որ դրամագլուխ կը ծառայէ օրուան խաչակիրներուն, բուն բառով՝ խառնակիչներուն:

Ծուռ նայինք, չհատակ խօսինք: Մ. Հայաստանի կառավարութիւնը իր սեփական դրօշն ունի՞:

— Ոչ, կարմիր դրօշ կը գործածէ, ինչպէս ամբողջ Խորհրդային Միութեան մէջ:

= Մենք ալ կրնա՞նք պարզել կարմիր դրօշը, հաճոյք պատճառելու համար Երեւանի եւ Մոսկուայի:

— Ի՞նչ կ'ըսէք, փորձա՞նք պիտի բանաք մեր անտէր գաղութներու գլխուն:

= Ուրեմն, այսօրուան Հայաստանը չունի սեփական, ազգային դրօշ, անոր պարզածը՝ ոչ թէ պետական, այլ կուսակցական (պոլշեւիկեան) դրօշ է, հետեւաբար ...

— Կարելի չէ՞ եռագոյնը մէկդի դնել եւ ուրիշ դրօշ մը հնարել, գաղութներուն համար: Սխալ չհասկնաք, ես հակառակ չեմ եռագոյնին. բայց, քանի որ կռուախնճոր է դարձեր, յանուն հաշտարաշխութեան ...

— Ահա ձեր այդ ծանծաղամտութիւնն է որ ուժ կուտայ խառնակիչներուն:

Եղբայր պատուական, եռագոյնը մենք չհնարեցինք: Ան երեւցաւ մեր պատմութեան ճակատագրական մէկ շրջանին.— Նոր էր կազմուած Հայկական Հանրապետութիւնը, ունէինք խառն կառավարութիւն: Ճանճնարարուած էր կրթական նախարարին (ժողովրդական = Ռամկավար) պրպտումներ կատարել եւ առաջարկ բերել ազգային դրօշի մը համար: Նախարարը Ալիշանի գիրքերուն մէջ կը գտնէ մօտաւոր հիմք մը,— այսօրուան եռագոյնը: Կառավարութիւնը առժամապէս կ'ընդունի, մինչեւ որ Սահմանադիր ժողով գումարուի եւ վերջնապէս որոշէ հայկական դրօշը: Մնացեալը գիտէք:

Արդ, ո՞րն է այն իշխանութիւնը, որ իրաւասութիւն ունի քանդարան նետելու եռագոյնը եւ նոր մը առաջարկելու: Եւ, մեր այս ցիրուցան, անիշխանական եւ անկերպարան վիճակին մէջ, եթէ վաղը երկրորդ դրօշ մը հրապարակ նետուի, ո՞վ կրնայ արգիլել երրորդը, չորրորդը, տասներորդը ... Այն առեն, երկուքի տեղ տասներկու ճակատ չը՞ պիտի բացուի: Ի՞նչ գարշելի, անասնական առեղութիւն է այս խորհրդանիշի մը դէմ, որ ոչ իմս է, ոչ ալ քուկդ, այլ անոր որ արիւն թափեց հայրենիքին համար: Ի հարկէ, ոչ աշխարհ կը կործանի, ոչ ալ կը փրկուի՝ եռագոյնը կախելով կամ չկախելով: Իրականին մէջ, եռագոյնի խնդիր չէ այս: Անոր ամէնէն քննախնդիր հակառակորդներն ալ պիտեն որ անոր տեղը դնելիք բան մը չունին, եւ նոյնքան չերմութեամբ կը ծափահարեն, երբ յանկարծ պարզուի միջազգային հանդէսի մը մէջ:

Բուն հարցը այն է որ, մարդիկ գլխիվայր անձնասուրբ եղած են Երեւանի, եւ կը կատղին, երբ ուրիշներ կ'ուզեն պահել իրենց անկախութիւնը: Անոնք պատրաստ են թափելու իրենց բոլոր փեշտուրները, ժխտելու, լղճելու, զոհելու ո՛ր եւ է ինքնուրոյն գիծ եւ դիմագիծ,— կարծելով թէ հաճոյք պիտի պատճառեն օրուան իշխանաւորներուն: Մինչդեռ, ծիծաղ կը չարժէն, եւ մեր տունն է որ կը քանդուի անիմաստ վէճերով եւ պառակտումներով:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ի՞նչ պիտի ըլլան Իտալիան Սուրիա

ԱՆՑԱԾ 1300 ԱՍՈՐԻՆԵՐԸ

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ Իրաքի արտաքին նախարարը պէյրութ մեկնեցաւ օդանաւով, խորհրդակցելու համար Ֆրանսական իշխանութեանց հետ, վերջերս Իրաքէն Սուրիա անցած Ասորիներու մասին: Վերջին օրերս ուրիշ խումբեր ալ միացած են փախստականներուն:

Ինչպէս գրած էինք ժամանակին, փախստականները 1300 չինակ Ասորիներ են, որոնք չեն ուզեր զինաթափ ըլլալ: Վերջին լուրերու համաձայն, Իրաքեան իշխանութիւնները ազդարարած են թէ տեղն ու տեղը պիտի գնդակահարեն այն բոլոր փախստականները որ կը փորձեն Թուրքիա մտնել: Միւս կողմէ, Իրաքի կառավարութիւնը հաղորդած է թէ անոնք որ երկրէն կը հեռանան, այլեւս չեն կրնար վերադառնալ: Մէկ խօսքով, անել վիճակ:

Ընդհ. ներում Խորհրդ. Միութեան մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն Ռիւթէրի.— Ի յիշատակ Սպիտակ Ծովի—Պալթիկ Ջրանցքին լրացման, Մ. Միութեան կեդր. գործադիր կոմիտէն հրամանագիր մը հրատարակեց որով ընդհանուր ներում կը շնորհուի 12,484 կալանաւորներու: Ասոնք մասնակցած էին Ջրանցքին շինութեան: Ուրիշ 59,516 կալանաւորներու պատիժները կրճատուած են, նկատի առնելով «անոնց եռանդուն աշխատանքը՝ Ջրանցքին շինութեան մէջ»: Հինգհարիւր հոգի ալ դատական հետապնդումներէ զերծ հռչակուելով, վերստացած են իրենց քաղաքացիական իրաւունքները: Քանի՜ներեք բանւորներ, որոնց մէջ կը գտնուին իրենց խափանարար դատապարտուած ճարտարագէտ մը եւ չորս «կարծրացած ոճրագործներ», կարմիր Աստղ եւ կարմիր Դրօշ պատուանշաններն ստացան:

Յանկուգն թռիչք մը եւս — 10,000 հկ.

Ն�իւ ԵՈՐՔԷՆ ԵՒՐՈՊԱ ԵՒ ԴԷՊԻ ՊԱՂՏԱՏ

Երկու Ֆրանսացի օդանաւորդներ, Քոտոս եւ Ռոսի չարաթ առաւօտ ժամը 10·41ին մեկնեցան Նիւ Եորքի Ֆլոյտ Պէյնէթ կայանէն, միասին առնելով 8000 լիտր պէնզին եւ բաւարար պաշար՝ 65 ժամ թռչելու համար: Իրենց ծրագիրն է կոտրել ուղիղ գծով հեռաւորութեան մրցանիշը, կարելով 10,000 քիլոմեթր հեռաւորութիւն: Կիրակի օր, Փարիզի մէջ հեւի հեւ կը սպասէին օդաչուներուն երեւման: Բաւական առեն լուրջ մտահոգութիւն տիրեց, անձնելով տեղեկութիւններ կը հասնէին վայրկեանը վայրկեանին: Երկու օդանաւորդներուն կիները եւ ազգականները աչք ու ականջ կտրած, լուրի կը սպասէին:

Վերջապէս, կիրակի իրիկուն ժամը 8·22ին օդանաւը երեւցաւ Պուռժէի օդակայանին վրայ, իջաւ մինչեւ 150 մեթր, թուղթ մը ձգեց եւ ճամբան չարունակեց դէպի Պարոկական Ծոց, Միւնիխ – Վիէննա – Փէշթ – Հալէպ – Պաղտատ գծով: Անկարագրելի էր բարիգալուստի գացած բազմութեան խանդավառութիւնը:

Իրարուետեւէ հասած անթել հեռագիրներ կը հաստատեն թէ երկու օդաչուները դիւրութեամբ չեն անցած Ատլանտեանը: Հինգ ժամ անընդհատ փոթորիկի բռնուած են:

Քալէի քաղոր իշխանութիւնները կը հրաժարին

ԱՆՏԱՆԵԼԻ ԳՏՆԵԼՈՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Քալէի քաղաքապետական խորհուրդը, որ կը բաղկանայ 77 անդամներէ, հաւաքարար հրաժարական տուաւ կիրակի օր: Կ'ըսուի թէ պիտի հրաժարին նաեւ առեւտրական սենեակին եւ դատարանին անդամները եւ ուրիշ պաշտօնատարներ:

Հրաժարողները կ'ըսեն թէ անտանելի դարձած է քաղաքին տնտեսական վիճակը: Վերջին տարիներու ընթացքին, Քալէի արտադրութեան (մետաքսեղէն եւ չղարչ) հարիւրին 85ը տահմանուած էր արտածման, ինչ որ 300 միլիոն ֆրանք հասոյթ պիտի բերէր քաղաքին: Արդ, արտածումները այնքան ինկած են որ, քաղաքին 72,000 բնակիչներէն 40,000 անելի մտանուած են:

100000 հիւրեւականներու զօրահանդէսը

Կիրակի օր, հիթլէրական մարտական խումբերէն 100,000 զինուորներ մեծ զօրահանդէս մը կատարեցին Պերլինի Թամփէլհօֆի օդակայանին մէջ: Համախմբումը սկսաւ առաւօտեան ժամը 6·30ին, 18 զօրասիւներով: Բուն զօրահանդէսը կատարուեցաւ բողոքական երէցի մը քարոզով, որ կը ներբողէր հիթլէրական չարժումը: Յետոյ կարդացուեցան անունները 34 նոցի զինուորներու որոնք սպաննուած էին համախմբումներուն դէմ կռուած ատեն: Իւրաքանչիւր անուն արտասանուած ատեն հարիւր հազար զինուորները կ'աղաղակէին միաբերան. «ներկայ»: Ընդհ. սպայակոյտի պետը ճառ մը խօսելով, յորդորեց իրենց ոգին տարածել ամբողջ ժողովուրդին մէջ: Զօրահանդէսը, որ սկսած էր ժամը 11·30ին, տեւեց քանի մը ժամ: Մինչեւ իրիկուն ջոկատներ կը տեսնուէին ամբողջ քաղաքին մէջ:

Ահաւոր տաք Փարիզի մէջ

Քանի մը օր զովանալէ յետոյ, տաքերը վերսկսան Փարիզի մէջ: Կիրակի օր ջերմաչափը արեւին մէջ կը ցուցնէր 45, չուքին մէջ՝ 36 աստիճան: Ամբողջ քաղաքը անշնչելի դարձած է: Հարիւրաւորներ ժամերով կարգի կը սպասէին դետափը եւ աւազաններու առջեւ, լողալու համար: Արեւահարութեան դէպքեր ալ պատահեցան:

Կը կարծուի թէ դեռ քանի մը օր ալ պիտի տեւէ հասարակածային տաքը, որ նոյն աստիճութեամբ կը տիրէ նաեւ գաւառներու մէջ:

*** Լոնտոնէն կը գրեն թէ 1900էն ի վեր, օդը այսքան տաք չէր եղած, տարուան այս եղանակին: Քանի մը օրէ ի վեր 33 աստիճան կը ցուցնէ ջերմաչափը: Հրդեհները յաճախագէպ են գիւղերու մէջ, իսկ բազմաթիւ ջրհորներ չորցած են:

*** Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ տաքէն մեռած են 150 հոգի: Համրանք չունին արեւահարութեան եւ խելագարութեան դէպքերը:

ԿԱՆՏԻՒ ՀԵՏԵՒՈՐԴՆԵՐՆ ԱԼ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՆ

Հնդկաստանի կառավարութիւնը ձերբակալեց 26 Հնդիկներ որոնք որոշեր էին գիւղ մը քաշուիլ Կանտիի հետ, քաղաքացիական անհնազանդութիւն քարոզելու համար:

Նոր մանրամասնութիւններ Աբեթիի ապաւութեան մասին

Աբեթիի Նոր Օրը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Սարգիս Գրիգորեանի սպանութեան պարագաներու մասին (3 օգոստ.).—

Ձերբակալուածներէն 17 տարեկան Մանուկ Մանուկեան, ուսուցչուհիին զաւակը, ձերբակալուելէն մէկ օր յետոյ ազատ արձակուած է: Թէեւ չօֆէրը վկայութիւն տուած էր թէ Գրիգորեան մեռնելէ առաջ ըսած էր «ուսուցչուհիին զաւակը դիս սպաննեց», բայց դէպքին ականատես երկու վկաներ, Հայ մը (Լեպլէպիճի) եւ ուրիշ Ցոյն մը, պնդած են որ ոճրագործը երկար մազերով բարձրահասակ մէկն էր: Մինչդեռ վերոյիշեալ Մանուկը, վկաներով հաստատած է որ երկար ատենէ ի վեր ինք ածիլել տուած է մազերը: Ասոր վրայ, ոստիկանութիւնը ազատ ձգած է 17 տարեկան Մանուկ Մանուկեանը:

Անունի նմանութեամբ ձերբակալուած է Ֆիքսի Ազգ. վարժարանի ուսուցիչներէն բանաստեղծ Մանուկ Մանուկեանը որ հարցաքննութեան ենթարկուած է: Ուսուցիչ Մանուկեանը յայտնած է որ ինք կիրակի կէսօրէ յետոյ եւ ամբողջ գիշերը, կը գտնուէր Ֆիֆիխա իր թաղականներէն մէկուն տունը, ուր ներկայ եղած են նաեւ Պ. Օհնիկ Փէլէկեան եւ Արամ Կէօքճեան:

Հարցաքննիչ դատաւորը, երէկ զբաղած ըլլալով, այսօր պիտի հարցաքննէ ուսուցիչ Մանուկեանը եւ Սինկրուէն ձերբակալուած Յակիկ Կարապետեանը: Վերջինին համար վկայութիւն տրուած է թէ կիրակի օր կը հետապնդէր Գրիգորեանը:

Սինկրուի մէջ հակասական լուրեր կը տրուին թէ համայնավարներու մէկ ոճիրը կրնայ եղած ըլլալ, կիրքերը հրահրելու համար: Ուրիշներ կ'ըսեն որ տեղական Լազօեանիսի միջադպրէն յետոյ, Գրիգեան թշնամիներ ստեղծած էր իր դէմ: Ամէն պարագայի դեռ անծանօթ կը մնան սպանութեան իրական շարժառիթները:

Թուրքիոյ նոր հաւատարմագիրը

«ԻՒՆԻՎԷՐՍԻԹԷ», ՈՉ ԹԷ «ՏԱՐԻՒԼՖԻՒՆՈՒՆ»

Գրած էինք թէ օգոստոս 1ին բացուելիք Պոլսոյ նոր համալսարանը: Պոլսոյ վերջին թղթակցութիւնները կը հաստատեն թէ նոր համալսարանը չի բացուիր օգոստոս 1ին, այլ Հոկտեմբեր 15ին: Ուսուցչական պատրաստութեան համար կազմակերպուած դասընթացքները կը տեւեն 6 ամիս:

Նոր համալսարանին դասախօսներէն, ուսուցիչներէն եւ օգնականներէն 59 հոգի նոր համալսարանին մէջ առնուած, մնացեալ 92ը արձակուած են: Այս վերջիններուն 30ը բժշկական ճիւղէն են, 15ը՝ իրաւաբանական են.: Նոր դասախօսներուն մէկ երրորդը, առնուազն 38 հոգի օտարազգիներ պիտի ըլլան, յատկապէս ընտրուած՝ միջազգային հեղինակութիւններէ եւ պաշտօնի վրայ պիտի մնան մինչեւ իրենց պայմանագրին լրացումը: Արձակուած դասախօսները մէկ տարի պիտի ստանան իրենց թոշակները, մինչեւ որ գործ գտնեն:

Այս փոփոխութեամբ, Թուրքիա կ'ուզէ կազմել «գիտական նոր կեդրոն մը, որուն համբաւը արտասահմանի մէջ ալ տարածուի եւ որմէ օգտուին նաեւ ուրիշ երկիրներ»:

Գերմանիայէն փախստական բազմաթիւ փրոֆէսօրներ դիմում ըրած են պաշտօնի համար:

Նոր համալսարանին դասաւանդութիւնները պիտի սկսին հոկտ. 15ին:

*** Այս առթիւ կրթական գործավարը հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ.

— Տար իւլ Ֆիւնունը երեք շրջան ունի: Առաջին Տար իւլ Ֆիւնունին բացման հրամանը հրատարակուեցաւ 23 յուլիս 1846ին: Մինչդեռ, ժխտական դիմադրութիւններու հետեւանքով, առաջին դասը միայն 15 յունուար 1863ին, այսինքն 17 տարի յետոյ կրցաւ տրուիլ: Սկիզբները, միայն բնագիտութիւն, կենդանաբանութիւն եւ պատմութիւն կը տրուէին: Աչխարհագրութիւնը միայն 1864ին սկսաւ, որովհետեւ կը վախնային որ երկրագունդին կլոր ըլլալու խնդիրը վիճաբանութեանց տեղի կուտայ:

Տար իւլ Ֆիւնունին ուսուցիչ հասցնելու համար, երկու հոգի կը ղրկեն Փարիզ: Անոնք ուսողութիւն եւ բնագիտութիւն պիտի սորվէին եւ մեւնոյն ատեն թուրքերէն պիտի սորվեցնէին Փարիզի օսմանեան քրիստոնեայ հպատակներուն: Ղրկուածներուն մէկը Սէլիմ Սապիթ կը կոչուէր: Այս էֆէնտին, վեց տարի սորվելէ յետոյ կը վերադառնայ եւ... քարտուղարը կը կարգուի քաղաքապետութեան մէջ: Տար իւլ Ֆիւնունի բացման միջոցին ալ, ոչ թէ ուսողութեան, այլ գրականութեան ուսուցիչ կը կարգուի:

Պարագ տեղը չէ որ Տար իւլ Ֆիւնունը կոչուած է: Ուսողութիւնը, բնագիտութիւնը եւն. Ֆէն կոչելու հրաման կար: Բայց իւլմը (գիտութիւն) միայն մէտրէսէներու մէջ կրնար ուսանուիլ:

Առաջին Տար իւլ Ֆիւնունը բացուեցաւ արաբերէն ազօթքով մը, բայց կարճ ատենէն գոցուեցաւ, որովհետեւ քանի մը դասախօսներ մէկ երկու անձեղ նախադասութիւններ փախցուցած էին իրենց բերնէն:

Երկրորդ Տար իւլ Ֆիւնունը բացուեցաւ Ապտիւլ Համիտի Բ.ի իշխանութեան վերջին շրջանին: Սահմանադրութեան շրջանին բարեկարգուեցաւ եւ «Տար իւլ Ֆիւնունու Օսմանի» կոչուեցաւ: Ընդհ. պատերազմին, Գերմանիայէն բերուած դասախօսներուն շնորհիւ, քիչ մը բարեկարգուեցաւ, բայց գինադարին բոլորովին կազաց:

1923—32, բոլոր մտաւորականները իրենց աչքերը համալսարանին յառեցին, սպասելով որ ան յեղափոխութեան ընթացքին յարմար յեղաշրջում մը կրէ: Ձկայ հաստատութիւն մը որ անոր չափ չահագրգռութիւն յարուցած, եւ անոր չափ քննադատուած ըլլայ: Բայց, հակառակ այս բոլորին, Պոլսոյ համալսարանը չկատարեց սպասուած յարեւշրջումը:

Համալսարանը անտարբեր մնաց երկրին քաղաքական եւ ընկերային բոլոր յեղափոխութեանց, պարզ հանդիսատեսի դիրք մը բռնեց: Հարազատ լեզուի չարժաւորում մը սկսաւ, եւ համալսարանը տեղէն չշարժեցաւ: Ազգային պատմութեան չարժում մը սկսաւ, եւ երեք տարի սպասել պէտք եղաւ, որպէսզի համալսարանը հետաքրքրուի անով: Համալսարանը այլեւս կանգ առած էր, փակած էր ինքզինքը, կորուած էր դուրսի կեանքէն:

Համալսարանը, որ այսքան կղզիացած էր Թուրք հանրային կեանքին մէջ, բնականաբար չէր կրնար չահագրգռուիլ նաեւ ուրիշ երկիրներուգիտական չարժումներով: Այս կացութեան մէջ, կառավարութիւնը լաւագոյն համարեց փակել հինը եւ հաստատել նոր մը:

Աչխարհ խելագար արագութեամբ առաջ կ'երթայ: Անելի մտանուած եւ կի-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՃԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

«Մոֆոլ»ներ

2.- Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ՍԿՍԻ

Անհատի մը դիտողութեան ու կամքին ծնունդն է ան։ 1932ի ամառը տեղի ունեցող սոքոլներու համադումարը ողիմպիականը մանուածոր չուք ստացաւ իբր միաժամանակ յարդանքի արտայայտութիւն վիրկարար այս չարժումի հիմնադրին ծննդեան 100–ամեակին։

Աբրահամ 1832 սեպտեմբերի 17ին չեխ հողին մէջ տեղաւորուած հոծ Գերմաններու շրջանին, Նեմեցքի Տիչէին քաղաքին մէջ կը ծնի վոխա որդայ մը, Միրոսլաւ Թիրշ։ Իր ծննդավայրը չեխ գաղթոց չկայ։ (Անունն ալ կը ցուցնէ, Նեմեցքի =գերմանական։ Թուրքիոյ մէջ գործածական նէմչէ = Աւստրիացի բառը սլաւական այս նեմեց բառն է, տառացի կը նշանակէ անթոս, համր, հաւանաբար առաջին անգամ Չեխիա խուժող Գերմաններու լեզու չգիտնալուն իբր յատարար յորջորջում)։

Թիրշ կը յաճախէ գերման դպրոց, դպչուն տղայ, հոն կ'ապրի ամբողջ տարդութիւնը այն քամահրանքին, ծաղրին ու ծանակին որ Գերմանները կը նետեն ամէն բանի որ չեխ է, մարդն մինչեւ քաղաքակրթական արժէքը։ Կ'ունենայ բազմաթիւ ընդվզումներ։ Ու գերմանական երկրորդական վարժարանն աւարտելու պահուն, օգտուելով քննութեան կանոնագրի մէկ բաց դռնէն՝ կը պահանջէ որ թոյլ տրուի իրեն՝ աւարտական քննութիւններն անցընել իր մայրենի՝ չեխ լեզուով, իբր պատանի կ'ապրի 1848ին երկիրն ալեկոծող յոյզերն ու յոյսերն, յեղափոխութիւնն ու ճնշումը։

Տկար եւ հիւանդկախ՝ բժիշկներն իր կեանքը կը կապեն սիստեմաթիկ ու տեւական մարմնամարզի։ Կը հետեւի, կը զգայ արդիւնքներն ինքն իր վրայ։ Թէեւ աղքատ ու զաւակը կայսրութեան բաղկացուցիչ մէկ ցեղին՝ որուն առջեւ բոլոր դռնները կը փակուին, ու կ'ապրի օբէնքներուն ամբողջ անարգարութիւնը, սակայն կը յաջողի մտնել համալսարան։ Հոն երկու բան կ'ուսումնասիրէ· բնական գիտութիւններ (բնապատմութիւն) եւ պատմութիւն։ Ուրիշ խօսքով իր դիտողութեան նիւթ կ'ըլլան կեանքի պայմանները բոլոր ապրող կենդանական ձեւերուն, նաեւ պատմութիւնը մարդուն ու անոր հասարակական կեանքին։ Անկասկած որ այս զոյգ պատմութիւններու ճանաչումը աւելի քան բարեդէպ կ'ըլլայ սոքոլներու գոյութեան փիլիսոփայութիւնը գծելու - հիմնաւորելու գործին մէջ։ Սոքոլի նպատակին, այդ փիլիսոփայութեան խտացումը կարելի է համարել այսօրուան ծիկրը գետեղուած մտքերը։

Առեն մը Թիրշ կը ծառայէ իբր դատախազ գործարանատիրոջ մը գաւակներուն, այդտեղ կը ճանչնայ գործի մարդ մը, Ֆիւկներ, որուն գործակցութիւնը թանկագին կ'ըլլայ իրեն, այս վերջինը տեսնելով Թիրշի ծրագիրներուն խորքը՝ կը գտնայ առաջին քայլերու մեկենասը։ Այս քայլերութիւնը կը լծէ Թիրշը գործի։ Ան կը կազմէ նախ մարզանքի ծրագիր մը հիմնուած իր անձնական փորձառութեան ու մարզակազմութեան իր մանրայնին ծանօթութեան վրայ։

Կը չինէ կամ չեխերէնի կը վերածէ մարզական բառամթերքը։ Սկիզբը մէկ նպատակ ունի, չեխ սերունդներուն ապահովել առողջութիւն· որովհետեւ համոզուած է որ առող նախ պիտի առնուի առաջքը կուգերու, կաղերու, հիւանդկախներու, հաշմերու թուական բազմացումին։ Ընդհակառակն նոր ծնունդները, ապագան՝ պիտի ըլլան առողջ։ Իբր բնագէտ գիտէ որ կեանքը գործ է, պայքար, ծանր, սրամաչ աշխատանք եւ ուժի վատնում, նաեւ այն որ մինակ առողջ մարդը առակ է տանելու այդ աշխատանքը։ Առողջութիւնը կը դերադասէ ամէն բանէ։ Առողջ անհատներու հաւաքականութիւնն է որ կրնայ ապրիլ առողջ հաւաքական գործունէութիւն։ Անհատին առողջութիւնը կ'աւելցնէ անոր արժէքը։ Մինակ առողջ անհատ է որ կրնայ ունենալ նախ մարդու հպարտութիւն, ապա Չեխ ըլլալու հպարտութիւնը, ու ի հարկին մինակ առողջ անհատ է որ կրնայ հաւաքականութեան ինքնապաշտպանութեան մէջ բաժին մը ունենալ։ Առողջութենէն վերջ ան կը դնէ գեղեցկութիւնը, մանաւանդ ներքին գեղեցկութիւնը, այն որ նկարագիր բառով կը հասկցուի ու մարդը, փոքրիկ էակ մը, կը մեծցնէ մինչեւ աստուածութիւն։ Թիրշ չի հաւատար արտաքին գեղեցկութեան, երբ հոգին ու զգացումը տգեղ են, առօրեան։ Անոր վճռած սոքոլը պիտի ըլլայ ճապուկ դնդեղներով, պերճ հասակով, մաքուր ու բարձր զգացումներով այր մը կամ կին մը։ Անշուշտ որ այդ թուականներուն ոչ Թիրշ, ոչ ալ ուրիշ մը կրնային իրենց ծրագրին մէջ դնել ազգային դիծ ու նպատակ։ Կը բաւէր կազմել առողջ ու իրենց ծագումին զգացումը հարազատ պահող պարմանիներու վաղանդներ, մնացածը ժամանակի գործ է։ Արդ, քաղաքական սոխզումով, իբր սոսկ մարմնամարզական ընկերակցութիւն կազմուած առաջին միութիւնը խորթ կը նկատուի, կասկածելի ու վտանգաւոր կը սեպուի Փրակայի իշխանութիւններէն, պարզապէս որովհետեւ կազմողները Չեխեր են։ Բայց դարձդարձիկ ազդեցութիւններով ու դիմումներով, այս զուտ մարմնակրթական միութեան վաւերացում — ճանաչումը ձեռք կը բերուի 1862 փետր·ին։ Տակաւին ոչ մէկ խորհրդանշան անուն ունի· իր ծրագրին մէկ պարագրէն ոչ մէկ ազգ· կամ հաւաքական նպատակի, կամ քաղաքական դիտումի վերաբերող բառ։ Բայց զուտ իբր մարզանքի միութիւն արտօնուելն իսկ խանգավառութիւն կը ստեղծէ ու կը բերէ անդամներու պատկառելի թիւ։ Անմիջապէս մեկենաս Ֆիւկներ կը գնէ տեղ, անդամներուն անձնական ուզակի աշխատանքովը կը բարձրանայ առաջին չէնքը, որ պիտի յետոյ կոչուի առաջին սոքոլովնան (= սոքոլարան — սոքոլանոց) ու իր անունով պիտի մկրտէ գտնուած պղտուտան։ Այրեւրու ու տղոց մարզանքի ծրագիրները պատրաստելէ ետք, Թիրշ կը մշակէ կնոջական մարմնամարզի ծրագիրն ալ համապատասխան անոնց մասնայատուկ կազմական, բնախօսական պահանջներուն։ Կը կազմուի տղոց, այրեւրու, աղջիկներու և չափահաս կիներու մարզանքի ժամանակացոյց ու անպաշտօն կերպով, մարզանքի ու առողջութեան դաբրնոց այդ չէնքը կը դառնայ նաեւ վերակենդանացումի, ազգ· ձգտումներու հաղորդարան մը, ոչ թէ ճառով ու ցոյցով, այլ մանր ու սրտհատնում աշխատանքով, որոնց հոգին ու տունն տուողն է ինք՝ Թիրշը։ Արժան է յիշել որ Թիրշի հիմնած սկզբնական միութիւնն՝ իբր զուտ մարմնակրթական, չէր կրնար խորը դնել անդամներու ազգութեան մէջեւ։ Իրաւ ալ առաջին օրերուն չատ մը Գերմաններ, անոր ծրագրած մարզանքներուն օգտակարութիւնը տեսնելով անդամ կը դառնան ու կը չամաքեն։ Բայց չատ չուտով կառավարութիւն ու գերման վարիչ շրջաններ կ'արթննան, դրամ, նպաստ, պետական օգնութիւն ապահովելով կը կազմեն զուտ գերմանական մարզական միութիւն մը։ Նոյն իսկ դրամ տալով կը գտանէ կը տանին այն Գերմաններըն՝ որոնք բնական գտած էին Թիրշի հիմնած միութեան մէջ մարզուիլ։ Թիրշն՝ անշուշտ որ՝ մինակ ուրախ կ'ըլլայ այս զուտումով։

Թիրշ՝ ամուսնացած մեկենաս Ֆիւկների աղջկան հետ, ոչ միայն անձամբ ամէնօրեայ մարզանքը կը վարէ ու միութեան ընթացիկ գործերուն ուղղութիւն կուտայ, այլ նաեւ կը մշակէ մանուածոր գրականութիւն, ուր կեանքի տարբերական օբէնքներու կիրարկութիւնով կը ջանայ իր ցեղին ներարկել ինքնապաշպանութեան համար՝ ոչ թէ ճառի, գեղեցիկ բառերու, մեծ մեծ ծրագիրներու, այլ ամէնօրեայ անձային աշխատանքի մը չափ սրտմաշուխ ու մանր երեւցող, սակայն ընտրուած նպատակին ձգտող փոքր ճիգերու յարատեւ գործադրութեան անհրաժեշտութիւնը։ Այդ պզտիկ աշխատանքներու թուլացումն է որ ազգերու ուժը կը ջլատէ։ Ինչպէս որ պզտիկ գործարանի մը — բանի մը բջիջներու — բայբայումը ապրող էակը մահուան կը տանի, այնպէս ալ հաւաքական կեանքը կարելի է բոլոր անհատներուն միանամայն ու միանպատակ մասնակցութեամբը։ Ճիշդ է, անհատը պէտք է զոհել հաւաքականութեան· անհատը՝ ամբողջին դէմ ոչինչ է· բայց ի՞նչ են պատմութեան օրինակները, ուր մէկ այդպիսի անհատի մատնութիւնը կամ դասալքութիւնը պատճառ կ'ըլլայ դարաւոր հաւաքականութեանց թաւալումին։ Ուրեմն, առողջ կազմով անհատ, որովհետեւ մինակ ան է որ առողջ դատաստանով պիտի մտածէ, գեղեցիկզգայ ու ատակ պիտի չըլլայ ստորնութեան։ Աւելին, անիկա է որ — քով քովի գալով — պիտի կազմէ ամբողջը, անթիւ անհատներու հաւաքածոն, ազգը, հայրենիքը։ Անհատը՝ առողջացնելու — գեղեցկացնելու, բարձրացնելու մանր աշխատանքը տանելով, պատրաստած կ'ըլլանք ամբողջին ցեղին ինքնապաշտպանութիւնը։ Թիրշ ասով երբեք չի դառնար անհատապաշտ, ընդհակառակն, անոր նշանաբանն է անհատը ամբողջին համար· որեմն լաւ է եւ ուժով անհատը, նոյնքան լաւ ու ուժով է ամբողջը։ Իր գործերը ու սոքոլի հանդիսները լեցուն են կեանքի բնական օրէնքներուն ու ազգերու պատմութեան դասերուն այս դրական զուգադրութենէն ծնունդ առած անթիւ եղրակացութիւններով, զոր պզտիկ աշխատանիքներու մեծ արդիւնքներուն աւետաբանը կարելի պիտի ըլլար կոչել։ Քալել կեանքի օրէնքներով, ասթիճան առ աստիճան, որովհետեւ բնութեան ոստում չկայ։

Ոչ ոք անոր չափ հնչած է իրենները։ Ան ակնջին՝ միաբան, միակամ այս աշխատանքները տանելու՝ չեփորը։

Սոքոլներու դրօշներուն վրայ, սոքոլարաններու պատերուն, մուտքերուն վրայ, ամէնուրեք՝ վիրկութեան այդ բանաձեւերը քանդակուած էն՝ իբր նշանաբանը գիտակից անհատներու թէ իբր պարտադիր կարգապահութիւն եւ թէ իբր ինքնաբուխ եւ ընդհանուր կամքէ, հասարակաց բղդացումէ բխող իրականութիւն։ Այցելուն անոնց պիտի հանդիպի ամենուրեք, քարացած, յաւերժացած, այլ եւ սոքոլական դրականութեան մէջ միշտ մատրուճի, վերածանուճի, կրկնութեան ենթակայ։

Աւելո՞րդ պիտի ըլլար արդեօք յիշել գլխաւորները, որոնց վրայ մենք ալ այնքան խորհելու պէտք ունինք·—

«Միայն այն կրթութիւնը, այն դաստիարակութիւնն է իրական՝ որ անհատը իր ամբողջին, իր հայրենիքին կը լծէ։ Ինքնասպանութիւն է փրկութեան միջոցներ որոնել հեռուստ հորիզոններու մշուշին մէջ։ Ինքնօգնութիւն· ահա միակ փրկարար նշանաբանը· անով ճամբայ ելլել կը նշանակէ գտած ըլլալ փնտռուած փրկութիւնը»։

Այս նշանաբանը կ'ակնարկէ այն մեծ սպասումին՝ որով Չեխերն ալ ատեն մը Ռուսիոյ կապեցին իրենց յոյսը։

— «Բոլորը մէկին ու մէկը բոլորին համար։ Եթէ միասնական գործունէութեան մէջ, ինքնաբուխ միակամութեամբ միացած չենք բոլորս, մեր ճակատագիրը, իբր ազգ, ոտքմամայրին մէջ չէ որ պիտի որոշուի· անիկա չատոնց որոշուած կնքուած է»։

— «Կեանքը յաւիտենական պատերազմ մըն է։ Միայն կռուելու առակ ազգն է որ պիտի ապրի բնական ընտրողութեան օրէնքով։ Միայն առողջ, անհատաբար ուսուի եւ հասարքաբար առողջ ազգն է առակ կռուի։ Այդ կռուին մէջ դէնքէն ու ոտքմամբերքէն առաջ՝ վճռական դերը կը վիճակի միութեան։ Միակամ միանըպատակ բանակներ, արդար նպատակին պաշտպանութեան մէջ անկարելի է որ պարտուին։ Թող ոչ թէ հազար, այլ միլիոն անգամ Չեխին ականջին հնչէ միութեան չեփորը»։

— «Տիտղոսներով ու վկայականներով, կրթութեամբ կամ ուսումով պճնազարդ այլ մարմնով ու զգացումով թուլամօրթ անհատին դէմ՝ հազար անգամ աւելի կ'արժէ մարմնով, հոգիով, զգացումով առողջ, նկարագրով ամուր թէեւ տեսքով կոչտ անհատը»։

— «Մենք չենք ձգտիր ուրիշին տիրելու· մեր իրաւունքը եւ մեր նպատակն է՝ եւ մեր ուժը»։

«Անհատը, ազգը կը մեռնին երբ եղած վիճակին հետ հաշտուելու թուլութիւնը կը պատէ զիրենք ու կը դոհանան ապրելու չնորհովը։ Կեանքը յաւերժական դժգոհութիւն, չարժում տառրագրութեամբ յօդուածով մը խմբ. այլոց կ'ըսուէր·— «Ռուսիոյ եւ Պուլկարիոյ միջեւ առեւտրական կապերու վերահաստատման համար, անձնական նախաձեռնութեամբ, եղած են դիմումներ՝ արտահամման խորհրդային առեւտրական կազմակերպութեանց, բայց երբ հարցը տրուած է ապրանքներու փոխանակման ձեւին տակ, ամէն ինչ կանգ է առած։ Մենք պատրաստ ենք ձեզի ծախելու ամէն ինչ որ կրնանք, բայց վաղուտայով, որովհետեւ մենք ձեզմէ գնում չենք կրնար ընել, քանի որ ձեր ապրանքները մեզ չեն հետաքրքրեր,— կ'ըսեն անոնք մեզի։ Կ'ընդունիմ որ երբեմն առեւտրական չահերը կրնան զոհուիլ քաղաքական ծանօթ չահերու։ Անկարելի չէ, որ Պուլկարիոյ եւ խորհրդային իշխանութեան միջեւ պաշտօնական յարաբերութեանց առիթով, Մոսկուա ժէսթ մը պիտի ընէ՝ նետելով քանի մը միլիոն ու մեզմէ գնելով կարգ մը ապրանքներ։ Բայց, կը կրկնեմ, տակտ պիտի ըլլայ լոկ ժէսթ մը, ու խնդիրը է թէ քանի՞ պիտի նետի Պուլկարիոյ··· Ակնբեւս է որ առիւծներու հետ մեր պաշտօնական յարաբերութեան խնդիրը պէտք է վճռուի ոչ թէ տնտեսական հայեցակէտով, այլ քաղաքական։ Հոս խօսքը կը պատկանի մեր դիւանագիտութեան»։

Այս ու այլ առարկութեանց կը պատասխանէ Զօրա, մղելով հաստատ իր տեսակէտին մէջ։ Յայտնելէ յետոյ թէ իր առաջին խմբագրականը մեծ ազդակ է յարուցած, կը չարունակէ·—

«··· Անակնկալ մը եղաւ այն պարագան թէ թերթ մը որ ոչ միայն կը ժխտէ համայնավարութիւնը, այլեւ չի հաւատար անոր տեւականութեան, ի՞նչպէս կրնար պաշտպանել սովետներուն հետ դիւանագիտական կանոնաւոր յարաբերութիւն հաստատելու տեսակէտը։ Մեզ համար որ եւ է կասկած չկայ որ Ռուսիոյ համայնավարական իրաւակարգը պիտի տապալի։ Ատիկա կը նկատուի մանուածոպատկէս սովխոզներու եւ կոլխոզներու մէջ։ Ներկայի ակժիմին տապալումը, սակայն, երբեք չի նշանակեր հինին վերահաստատումը, այն երբեք չպիտի վերադառնայ։ Գրեթէ ապահովութեամբ կարելի է նախատեսել թէ անցեալի մարդ մը չէ որ կայունացում պիտի պարգեւէ Ռուսիոյ։ Այլ մարդ մը կամ խմբակ մը՝ բան իսկ չեզոքութենէն, նման Քրոմվէլլին կամ Նափոլէոնին, պիտի հանդարտեցնէ խռովեալ պետութիւնը։ Այդ պատճառաւ ալ մեր յարաբերութեանց վերահաստատումը երբեք պիտի չվիրաւորէ ապագայ վարիչներու զգացումները։

« Ինչուէս, մենք կզմնակից ենք բնական յարաբերութեանց վերահաստատման։ Ահա Եւկոսլաւիոյ մէջ եւս ամբողջ կուսակցութիւնը կզմնակից է վերահաստատելու իր յարաբերութիւնները։ Հոս եւս ետ չմնանք։

«Մենք ընդհանրապէս կ'ուշանանք, ինչպէս ուշացանք Թուրքիոյ հետ հաստկացուելու խնդրին մէջ ու Յոյները ցասկեցին մեր կռնակէն··· Գանք քարոզչութեան, դիւանագիտականյարաբերութիւն չունեցած տան եւս համայնավարական քարոզչութիւնը կանգ չառներ մեր երկրին մէջ։ Ատիկա հիմա զուգ աւելի ուժեղ է եւ անպատասխանատու։ Ցետոյ, սովետները այնքան լայն չեն այժմ որ քարոզչութեան նուիրուին։ Ձախակը զանոնք լաւ մը սեղմեց Ծայր· Արեւելքի մէջ, ու անոնք ստիպուեցան նոյն իսկ զինչիլ Ռուսաստանիոյ առջեւ՝ լռելով Պուրապիոյ խնդրին մասին։ Նոյն իսկ «Թան»ը կը գրէ թէ «Ռուսիա, գոնէ առժամաբար, արտաքսմանի մէջ քարոզչութիւնը մէկ կողմ թողած է»... Այդ պատճառաւ ալ հիմա ճիշդ ատենն է յարաբերութիւնները վերահաստատելու»։

Ինչպէս կ'երեւի, հիմնական տեսակէտ չունի «Զօրա»ն։ Ապագայի ենթադրութիւն ու հաւատք թէ այդ քարոզչութիւնները պիտի դադրի,— ինչպէս նկատել կուտայ «Սլօվօ»։ Իսկ նախորդ վարչապետ Ցանքովի օրհանը «Տէմոքրաթիչէսքի Զկօվօա» կը գրէ· «Մօրհ· Ռուսիոյ նոր բարեկամները մեծ ոգեւորութեամբ կը պաշտպանեն իրենց տեսակէտը։ Անոնց բուն տեսակէտն է· «Այդ կերպով Պուլկարիան ոչ միայն այլ եւս կզգիացած պիտի չըլլայ, այլ եւ պիտի աւելնայ իր արժէքը»։ Բայց թէ ինչու եւ ինչպէս, այդ մասին ոչ մէկ ծանօթութիւն կուտան ժողովուրդին։ Իսկ այն պատճառաբանութիւնը թէ ուրիշ երկիրներ կը յարաբերին, իրենց ի նպաստ տեսակէտ մը չէ։ Թող յիշեն դրացի Ռումանիոյ նաստանը։ Բազմաթիւ են այն խորժութիւնները զոր խորհրդ ներկայացուցիչներ պատճառած են նոր»։

Ցարաբերութեանց վերակսման սակէտին դմ եղողները դիւ նաեւ թիւերու, եւ պաշտօնական թէ առեւտրական յարաբերութեան անցեալին մէջ երբեք նպաստաւ եղած Պուլկարիոյ համար։

Իրողութիւնը այն է, սակայն առեւտրական ու տնտեսական տակ, դիւանագիտական ու քաղ կան պատճառներ կամ չարժառիթ կան, որոնք կը մղեն Պուլկարիոյ տական թէ մամուլի կարգ մը նակները խորհելու Մոսկուայի յարաբերելու մասին։ Թուրքիա, չուշա, որոշ դեր ունի այդ խնդ մէջ։ Դեր ունի, նաեւ, Յունաստան «արեւելեան քաղաքականութիւն կ'ուզէ յաջողցնել։

Այդ է պատճառը որ այս Պուլկարիան զրաղեցնող դիրքորոշման խնդիրներէն մին է՝ կապրելով, ուշագիր թէ անուղղակի նոր արտաքին քաղաքականութեան հետ։

Իսկ ատիկա, իր կարգին, բարդ խնդիր մըն է ու հատուածի տայ տարակարծութիւններ նոյն իսկ կառավարական կազմութեանց, կամ այս թէ այն կազմութեան վարիչներուն միջեւ։

Հայ Աւիւներ Վիեննայի մէջ

—··—

ՎԻԵՆՆԱ, 1 օգոստոս, (Յատուկ Պուտափէշտի՝ Արիներու միջազգային համաբերին տեղիի, Փարիզէն մեկնած Հայ Արիները, յուլիս 30ի գիշեր Վիեննա հասան։ Կայարան դիմաւորելու գացած էին՝ հայ գաղութին կայացուցիչներէն ոմանք։

Աւստրիոյ թերթերը արդէն առաջ աւետած էին մեր Արիներու ժամանումը։ Ցաջորդ օրը Հայ Արիները երկու ֆրանսախօս աւտոբուսներու առաջնորդութեամբ մեր քաղաքիս գլխաւոր տեղերը չրջեցրին, գրաւելով տեղացիներու դրութիւնը իրենց կանոնաւոր շարժին ու քալուածքին վրայ։

Հայ Արիները իրենց կարճատեւ նակը օգտագործեցին այցելութիւններ տալով նաեւ Մխիթարեաններուն։

Մեծ էր Արիներուն ոգեւորութիւնը երբ — իրենց իսկ բառով — օտարութեան մէջ գտնուող հայ հոգիի վրայ զրին իրենց ոտքը։ Մեծ նաեւ այն ազգասիրական հպարտութիւնը զգացումը զոր ունեցած էին հիւրընկալ վարդապետները՝ ընդունելով առանց անգամ այդ բարմութեամբ (26 հոգի) Հայ Արիները իրենց սեմէն ներս։

Հետաքրքրութեամբ դիտելէն անմոռանալի մատենադարանը, ճեռագիրներու բաժինը, պարտէզը եւն., Հ· Ակինեանի եւ ուրիշ վարդապետներու ներկայութեամբ լուսանկարուեցան։ Հայ Արիները իրենց այս մէջ ժամուան այցելութեան յիշատակը թողուցին՝ մատենադարանի այցելուներու գրքին մէջ դնելով իրենց տպրաքրութիւնը։

Մեկնելէն առաջ՝ Արիներուն առաջնորդը իրենց հրամցուած ողջոյնի բաժակներուն տպիւռ ուղերձ մը ներկայ վարդապետներուն՝ հայերէնով, բայց լի բովանդակութեամբ, պատասխանեց Հ· Ն· Ակինեան, պատելով իր բաժակը Հայ Արիներուն կենաց։

Նոյն օրը՝ կէսօրէ ետք ժամը 3ին Հայ Արիները միանալով աւտոբուսի իրլանտացի, Ֆրանսացի եւ անգլիացի արիներու, հունգարական «Մ· Ք· Ր· Ի· Ք» նաւով մեկնեցան Պուտափէշտ։ Հոն պիտի միանան մերիններուն նաեւ Պուլկարիոյ, Ռումանիոյ եւ Եգիպտոսի Հայ Արիները։

Հայ Արիներուն առաջնորդող երիտասարդութեան սկաուտներէն մէկուն հարցուցինք, թէ կը հաւնի՞ն Հայ Արիները։— «Անշուշտ, պատասխանեց, ամէնքն ալ վաւերական ազգ են։

Մեր ազգ այս կազմակերպութիւնը վստահ ենք թէ ինչպէս Աւստրիացիները նոյնպէս ուրիշ ազգեր պիտի գնահատեն։

Եւ մենք, Հայ Արիներուն կը մաղթենք միշտ վառ պահել իրենց եռանդը հայրենասիրական ոեւէ գործի մէջ մնալով ճշմարիտ չառաւիղները, ցեղին, որուն այսօր ապագան վաղը ներկան են։

Հ· Ն·

ԿԱՐԴԱՑ�էՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ԾԱՌԱՋ»Ը

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊՈՒԼԿԱՐԻԱՑԷՆ

ՌՈՒՍԵԻՊՈՒԼԿԱՐ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՓԻԼԻՊԷ, 29 յուլիս 933 (Յատուկ)·— Լոնտոնի տնտեսական խորհրդաժողովի ընթացքին կնքուած՝ ոչ - յարձակման կամ բարեկամական ուխտերու ստորագրումէն վերջ Պուլկարիոյ «կղզիացման» խնդիրը, որու մասին գրեր էի քանի մը օր առաջ, դեռ կը զրաղեցնէ մամուլին մէկ մասը։

Այդ խնդրին հետ ծնունդ առաւ ու դեռ վէճի նիւթ է Պուլկարիոյ եւ խորհրդային Ռուսիոյ յարաբերութեանց պարագան։

Ծանօթ է որ Պուլկարիա կը գտնուի այն հազուագիւտ պետութեանց շարքին մէջ, որոնք խորհրդային կառավարութիւնը չեն ճանչնար ու դիւանագիտական որ եւ է առեւտրական յարաբերութիւն չունին անոր հետ։ Պուլկարիա չունի եւ առեւտրական յարաբերութիւն։

Վերջերս, սակայն, երբ Լիթվինով ու Թէվֆիք Րիւշտի չանկարծ ոչ - յարձակման եւ բարեկամական ուխտերու նոր քաղաքականութիւնը մէջտեղ դրին, Պուլկարիոյ պետական եւ ոչ - պետական կարգ մը շրջանակները սկսան խօսիլ խորհրդային Ռուսիոյ հետ պաշտօնական յարաբերութիւն հաստատելու անհրաժեշտութեան մասին։

Ինչ խօսք որ՝ ձախակողմեան մամուլը արդէն իսկ կողմնակից էր ատոր։ Ակէ առաջ, երբ քանի մը անձերով այդ խնդիրը մամուլի կամ պետական շրջանակներու խորհրդատութեանց նիւթ է եղած, բանւորական եւ ընկերվարական երեսփոխաններ պաշտպանած են դիւանագիտական յարաբերութիւններու հաստատման տեսակէտը։

Ուշագրաւ է որ այս անգամ այդ տեսակէտին գլխաւոր տեսարանողը կամ բանաձեւողն է Թունդ հակահամայնավար ու կառավարական (ռամկավար) հոսանքի հետ մօտէն չփումներ ունեցող լուրջ ու ազդեցիկ օրաթերթ մը,— Զօրա։

Աւելցնենք որ, դեռ քանի մը օր առաջ, առեւտրական նախարար Պ· Կիչէվ,— կառավարական ամենաուժեղ հոսանքին՝ հողագործականներուն — շատ առածգական պատասխաններ տրուած՝ երբ լրագրողներ հարց տուին թէ ճի՞շդ է որ մտադիր է պատուիրակութեան մը գլուխը անցած Ռուսիա երթալու։ Ուրիշ նախարարներ բոլորովին ժխտեցին յարաբերութեանց կարելիութիւնը, իսկ մէկ երկուքը գոհ կամ կանուխ եւ կամ « ոչ - անկարելի »։

Այդ հակասական արտայայտութեանց օրերուն էր, ահա, որ « Զօրա» առաջ նետեց հրապարակ եւ ամբուկը սկսաւ, իր առաջին խմբագրականը առնելէ առաջ որ ինքնուրոյն թերթերը (Միր, Սլօվօ, Հէչ եւայլն) անցնին հակահարուածի։ Իսկ նախկին արտաքին նախարար Պուրով յայտնեց թէ «նախընտրելի չէ վիրաւորել Ռուսիոյ ապագայ վարիչներուն զգացումները, յարաբերութիւն հաստատելով այժմու վարիչներուն հետ»։

Փրթած ամբուկին պատճառը այն էր որ իր տեսակէտը հոն գոհ թերթ մը որ Թունդ հակահամայնավար է։ Ու բոլոր անոնք, որ անցած են հակակարծակման, կը դնեն հետեւեալ պատճառաբանութիւնները·—

Պուլկարիա տկարացած երկիր է, համայնավարական չարժումը ծաւալ գտած է՝ մանելով նոյնիսկ զպրոցներէ եւ զօրանոցներէ ներս, դիւանագիտական յարաբերութեանց վերահաստատումը աղէտ մը պիտի ըլլար, որովհետեւ խորհրդային ներկայացուցիչները մեծապէս զարկ պիտի տան համայնավար քարոզչութեան։ « Ներկայ կառավարութիւնը երկրէն ներս չունի անհրաժեշտ հեղինակութիւնը՝ այս տաղնապի ու քարոզչութեանց չրջանին արգելք ըլլալու համար անոնց գործունէութեանց» (ինչ որ ճիշդ չէ)։

Գալով տնտեսական յարաբերութեան, «Միր »ի մէջ Սուխոյատը ըսած է եւ կրկին է, որուն մէջ ամէնէն պզտիկ էակէն մինչեւ ամէնէն մեծը կը ձգտին միշտ աւելի ու աւելի առաջ։ Ով որ կեցած տեղը կը մնայ, ետ մնացած կ'ըլլայ արդէն· կեանքը դադար չի ճանչնար»։

«Փրկութիւն ամբողջին համար, այլապէս ոչ ոքի»։

«ՈՉ ՄԷԿ ՄԵՆՔ ԵՒ ԴՈՒԻՔ· ՄԻՄԻԱՑՆ ՄԵՆՔ»։

— «Ոչ փառք, ոչ պատիւ, ոչ վարձ, հայրենիքիդ կը ծառայես»։

— «Որքան Չեխ, նոյնքան սոքոլ։ Միշտ արթուն»։

ԴԵՂԱՄ ՇՈՂԱԿԱԹ

«ՏԱՐԻ ՄԵԿ ՀՈՏԱՓ ԶՈՒԳԵԼ ԵՐ»...

— Ի՞նչ չի՛, շատ լավ ես անում, որ ինձ հետ ես եկել, ես էլ մենակ չեմ ուզում գնալ։ Ասում են՝ ամեն մարդ իր տեղն ունի աշխարհում, ես էլ ուզում եմ իմանալ, թե իմ տեղն ո՞րն է։ Ասում են՝ ամեն մարդ իր տեղն ունի աշխարհում, ես էլ ուզում եմ իմանալ, թե իմ տեղն ո՞րն է։ Ասում են՝ ամեն մարդ իր տեղն ունի աշխարհում, ես էլ ուզում եմ իմանալ, թե իմ տեղն ո՞րն է։

— Ես, իհարկե, շատ լավ եմ հասկանում քեզ, Անահիտ, ես էլ եմ ուզում գնալ իմ տեղը գտնելու, բայց ես ինձ համար արդեն որոշել եմ, թե ինչ եմ անելու։ Ես ուզում եմ գնալ Ռուսաստան, որովհետև ես ռուսերեն լավ եմ խոսում, ռուսերեն լավ գրում եմ, ռուսերեն լավ կարդում եմ, ռուսերեն լավ եմ մտածում, ռուսերեն լավ եմ երազում, ռուսերեն լավ եմ ամեն ինչ անում, ռուսերեն լավ եմ ամեն ինչ անում, ռուսերեն լավ եմ ամեն ինչ անում։ Ես ուզում եմ գնալ Ռուսաստան, որովհետև ես ռուսերեն լավ եմ խոսում, ռուսերեն լավ եմ գրում, ռուսերեն լավ եմ կարդում, ռուսերեն լավ եմ մտածում, ռուսերեն լավ եմ երազում, ռուսերեն լավ եմ ամեն ինչ անում, ռուսերեն լավ եմ ամեն ինչ անում։

— Ես էլ եմ ուզում գնալ Ռուսաստան, որովհետև ես էլ ռուսերեն լավ եմ խոսում, ռուսերեն լավ եմ գրում, ռուսերեն լավ եմ կարդում, ռուսերեն լավ եմ մտածում, ռուսերեն լավ եմ երազ

սովին պարապ աշխատող հաստատութեամբ մը, հարիւր գործէն ալ չենք կրնար հասնիլ առաջադէմ երկիրներուն։ Ետ մնացողները զատապարտուած են օրէ օր կորսնցնելու իրենց գոյութեան իրաւունքը։ Բնաւ կարելի չէ Թուրքերուն հարապատ գիտութիւն մը ստեղծել Համալսարանով մը, որ միայն դաս կ'աւանդէ, եւ գրեթէ բնաւ տեղ չի տար գիտական հետազօտութեանց։

Ֆրանսայի ազգային վիճակախաղը

Արագօրէն յառաջ կը տարուի ազգային վիճակախաղի կազմակերպումը, որ քուէարկուած էր խորհրդարանին կողմէ։

Համաձայն վերջին տեղեկութեանց, մէկ միլիառ ֆրանքի տոմսակ պիտի ծախուի, որոնց հարիւրին 60ը պիտի շահի, այսինքն 600 միլիոն ֆրանքի պարգեւ պիտի բաշխուի։

Մեծագոյն պարգեւն է՝ հինգ միլիոն ֆրանք։ Կան մէկ միլիոնի պարգեւներ՝ քանի մը հատ, 500,000ի, 100,000ի եւն.։ Երկու հարիւր ֆրանքնոց պարգեւներուն թիւը պիտի ըլլայ հարիւր հազար։

Ինչպէս գրած էինք, տասը տոմսակէն մէկը անպայմանօրէն պիտի շահի։ Տոմսակներուն գինն է 100 ֆրանք, եւ ամէն կողմ պիտի ծախուին հոկտեմբերէն սկսեալ։

Հաւանական է որ առաջին վիճակահանութիւնը, հարիւր միլիոնի համար, տեղի ունենայ զինադադարի տարեդարձին, 11 նոյեմբեր, Թրոքատէրոյի Թատրոնին մէջ։ Ներկայ պիտի ըլլայ նաեւ հանրապետութեան նախագահը։

Այս վիճակախաղին ամբողջ տեւողութեան մէջօրհին, պիտի արգիլուի ուրիշ որ եւ է վիճակահանութիւն։

Ուսուցիչներն ալ պատերազմի դէմ

Ֆրանսայի ուսուցիչներու դաշնակցութիւնը, որ կը ներկայացնէ նախակրթարանի ուսուցչութեան մէկ երրորդը, վերջացուց իր համագումարը։ Ո՛չ մէկ դպրոցական վերամուտին կարճատեւ գործադուլ հռչակել, իբրեւ բողոքի ցոյց։ Քննութեան առնելով նաեւ միջազգային խնդիրներ, համագումարը որոշեց կազմակերպուած պայքար մղել պատերազմին դէմ։ Դաշնակցութիւնը իր բոլոր հետեւորդներով եւ համակիրներով ամէն միջոցի պիտի դիմէ, խափանելու համար պատերազմի պատրաստութիւնները։

ՍՏԱՅԱՆՔ

«Հայրենիք» ամսագրի

11րդ տարուան 9րդ (յուլիս) թիւը հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ.— Դեղձանիկի հէքեաթը, Ա. ԼԷՁԼԱՆԻ.— Արտասանութիւն, ՄԻՆՈ.— Հայրենիքն իմ հեռաւոր, ԿՈՍՏԱՆ ԶԱՐԵԱՆ.— Բանկօօպը եւ մամուխի ոսկորները, ՊԱՐԵՏ ՊԱՐՈՒՑ.— Ի՞նչ անուն տամ քեզ, ԱՐՄ. ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ-ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ.— Բրոնզէ դիմակ հաղնիմ, Ս. ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ.— Իրիկնամուտին, Ա. ՐԻՒ ՇԱՒԼԵԱՆ.— Ալ ինչո՞ւ աղբիւրը ոսկի չի հոսիր կաղանդի գիշերին, Ե. ԶԱՒԷՆ.— Անյոյս սպասում, Ն. ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆ.— Իզէ, Ա. ՍՐԱՊԵԱՆ.— Վենետիկեան գիշերներ, Վ. ՍՕՖԵԱՆ.— Օրօր մը մարալիս, Ս. ԹԱՓԱՌԱԿԱՆ.— Ինձ տարէք այնտեղ ..., Ց. ՕՇԱԿԱՆ.— Հաճի Մուրատ, ԱՆՆԻԿ.— Փոքրիկ չողն ես, ՀԻՒՐ.— Աստղերուն հետ, ԻՐԱԶԵԿ.— Ցովսէփ Ամիրխանեան, Ա. ՍՐԱՊԵԱՆ.— Եթէ երբեք իմ հոգիս ...Ց. ՔԻՒՐՏԵԱՆ.— Պատկերը Հայոց մօտ քրիստոնէութենէ վերջ, Վ. ՄԻՆԱՒՈՐԵԱՆ.— Մի-ջազգային յեղափոխութիւնը եւ Հայերը, Մ. ՕԶԱՆԵԱՆ.— Արշակ Վռամեան իբրեւ հրապարակագիր, Պրոֆ. Ն. ԱՐՈՆՑ.— Ղեւոնդ եւ Խորենացի, Ա. ԳԻՒԼԱՄԱՆԵԱՆ.— Հայ – Թաթարական ընդհարումները Բագուի մէջ, Մ. ՏԷՐՊԷՏԵՐԵԱՆ.— Իսլամը եւ Հայերը, ՀԱՅԿ Կ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ.— Գիտութեան մեծագոյն գաղտնիքները Ա. ԱՔԱՆ.— Հայ կեանքը (ամսական տեսութիւն), Մ. Օ.— Ամերիկահայ կեանք (Ամսական տեսութիւն), Ա. Ա.— Գրախօսական՝ եր. Լալայեանի «Դամբանների պեղումները Խորհ. Հայաստանում» հատորի մասին, Նիկ. ԱՂԲԱԼԵԱՆ.— Գրախօսական՝ «Ա-կինեանի դասական հայերէնը եւ Վի-ենեայի Մխիթարեան դպրոցը» գրքի մասին, Ա. Ա.— Գրախօսական «Հա-յաստանի համալսարանի գիտական տեղեկագիրը», Գ. Դ. եւ ե. հատորի մասին։ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ։

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԵՐՔՈՒՄ

Ցարգելի տիար,

ԼԻՈՆ, 3 օգոստ.— Կը խնդրէի որ ի սէր անկողմնակալութեան, տեղ մը տայիք սոյն հերքումիս։

Ստորագրեալս, Բարեգործականի Լիոնի մասնաճիւղիատենապետ Ժողէֆ Անթէպլեան, ինքս ալ հիւրընկալ կը գտնուէի սոյն ծանօթ դպրոցական հանդէսին, որուն պատուակալ նախագահութեան հրաւիրած էին զիս։ Աչք, կուգամ բողոքելով հերքել այն լուրերը որ երեւցան «Ցառաջ»ի 2 եւ 3 օգոստոս թիւերուն մէջ, իբրեւ թէ ես ըսած ըլլամ — եռագոյնը թող պարզուի։ Ասիկա գտնելով բոլորովին յերիւրածոյ տեղեկութիւն, հիմնովին կը հերքեմ։

Ցարգանքներով
Ժ. Անթէպլեան

ՄՄԲ.— Կը հրաւիրենք մեր երկու թղթակիցները եւ հանդէսին ներկացած-ները՝ (Պ. Ա. Կիւլպէնկեան) լուսաբանել մեզ։

×

ՓԱՐԻԶի Արաբկիրցիներու միու-թիւնը իր վերջին ընդհ. ժողովին մէջ ընտրեց իր վարչութիւնը հետեւեալ կազմով։

Ատենապետ՝ Պ. Պ. Մ. Մալումեան, ատենադպիր՝ Ն. Նազարէթեան, գան-ձապահ՝ Մ. Դանիէլեան, խորհրդա-կաններ՝ Խ. Աննիկեան, Խ. Թերզեկ-եան։

Կը խնդրենք որ ասկէ վերջ բոլոր դիմումները կատարուին վարչութեան-նըս նախագահին հասցէով՝ M. Maloumian, 5 Place de Valois, Paris (1)։

Ց.



Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ *ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆի բոլոր ընկերները այս Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritain-ի ներքնայարկը։ Մէթրօ՝ Շաթըլէ։ Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. ժողովի օրակարգի յաւելուածական հարցեր։*

ԱՆԻԻՒ ՊՈՒՌ ՔՈՂՈՆՊԻ «Վիշապ» Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Պէքոնի կայարանի դիմացի սովորական հաւաքատեղիին մէջ։ Ներկայանալ անդամատեսրով։

ՊԻՎԱՒԻԻ «ՌՈՍՏՈՄ» Ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս երեկոյ ժամը 8.30ին, 231 Fbg. du Temple։

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՎԷՄ պիտի բովանդակէ ուսումնասիրութիւններ մշակոյթի եւ պատմութեան մասին, քննադատութիւններ, կենսագրականներ, յուշեր, վաւերագրեր, տեսութիւն ու գրախօսական, նկարներ։ Պիտի հետեւի հայ եւ օտար կեանքի նորութիւններուն, հայ գրականութեան, արուեստներու, պատմութեան եւ մշակոյթի այլ ճիւղերու մասին։ Յատկապէս լայն տեղ պիտի տայ Հայոց պատմութեան ազատագրական պայքարի շրջանին։

ՎԷՄ պիտի ձգտի հայ մշակոյթի դրօշակին շուրջ համախմբել հայ մտաւորականութեան եւ ընթերցող հասարակութեան լայն խաւերը՝ առանց խտրութեան։

ՎԷՄի առաջին թիւը լոյս կը տեսնէ յառաջիկայ *Սեպտեմբերին*։

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան	65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ »	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան »	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար այժմէն դիմել՝

L. Kévonian-ի 17 Rue Damesme, Paris (13)

Այժ տուէք ձեր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէֆեաք եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՐԱՅԵԼԵԱՆ

Գ ի ն՝ 10 *Ֆ ր ա ն ք*

Դիմել *ՅԱՌԱՋի*, 17, Rue Damesme, PARIS

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

«Հայ թաթարական ընդհարումները»

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ԲԱԳՈՒԻ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

Ընտիր թուղթի վրայ եւ նկարներով։ Գինն է՝ 15 ֆրանք։

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն եւ Եգիպտոս 20 ֆրանք։

Դրադարան - Ընթերցարաններուն 10 ֆրանք։

Պիտի տպագրուի սահմանափակ քանակութեամբ։ Ապսպրանքները պէտք է ղրկել մինչեւ գրքին լոյս տեսնելը։

Ամսական ոչ ոքի չի ղրկուիր։

Դիմել՝ **A. Kulkhandanian, 71, Ave. Kléber, Paris (16)**

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՆՇԱՆ ՊԻՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆի ԵՐԳԻԾԱԿԱՆԸ

Մեծ հատոր մը որ կը պարունակէ ՓԱՐԱՒՈՆ ՍԻՄ ԱՆՏՈՆԸ, ԻՇԽԱՆ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՆ, ԱՐՋՈՒՆԻ ՍՐԲԱԶԱՆԸ եւ բազմաթիւ ՄԵՐՕՐԵԱՑ ԾԻԾԱՂՆԵՐ

Համակ Ծիծաղ, Սրամտութիւն, Խնդուք, Թպիտ Արտասանմանեան ամբողջ հայ կեանքը եւ դէմքերը պատկերացուած են այս հատորին մէջ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ **15** Ֆր.՝ ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ **20** Ֆր.

Դիմել՝ **17, RUE DAMESME :-: PARIS (13e)**

« Երկար եւ առողջ ապրելու միակ պայմանը ծիծաղիլն է »։

ՏՈՒԲ. ԼՕՄՐՕԶՕ

ԵԹԷ ՀԱՑՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՐ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն Ուրբաթ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Հակաշիճախտային կամ խարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնաճասական Ցելադրական եւ Ֆրենեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մանագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վեներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մանագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դուրսի հիւանդները։

Ատամնաբուժարանը կը զեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ։ Ամենալայն պայմաններ ակումբներու խնամքի տակի կազմածներու (քուրսօն եւայլն.) շինութեան համար։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

—Կը փնտուի Իզմիրի Նիֆ գիւղէն Անտոն Անտոնեան, 19 տարեկան, որ 1922ի Իզմիրի դէպքին կորսուած էր, յետոյ տեսնուած է Իզմիրի մէջ։ Զինքը կը փնտռէ իր մայրը՝ Մարի, քոյրերը՝ Աննիցայ եւ Աղաւնի, մեծ մայրը՝ Նոյեմզար։ Ճշգրիտ լուր տուողին 1000 ֆրանք նուէր։ Իմացնել իր մօրը՝ Madame Mary Andonian. chez Mr. Patchadjian, 26, rue Boussingaut. Paris (13e)։

— Աշոտ Խաչմանուկեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ երկրաչափ Թադէոս Խաչմանուկեան (Բաղէշցի) Իմացնել «Ցառաջ»ի վարչութեան։

— Թիֆեղադործ (Քէնէքճի) Գէորգ Թաչճեան (այժմ Աղապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկազուհի, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւզարեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արտէն Թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւզարեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր։

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de St. Valbert près de Héricourt | Haute Saône France.

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Տէսիկի Կոմիտէն բանկ կսկիծով կը ծանուցանէ վԱՐԴԵՎԱՌ ԳՈՒԼԱԳՄԸՉԵԱՆի (տարեկան) դառնադէպ մահը տեղի ունեցաւ 29 Յուլիս, Շաբաթ Լիոնի կեդրոնական Հիւանդանոցի մէջ։ Ընկերը լաւ փոթորկալից կեանքէ մը անդամ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Տէսիկի ծնունդներէն էր։ Նահիւղին մօտ մահացաւ իր ոտքերը կորնչելով փոխադրուած էր հիւանդանոց ուր երկու տարի առաջ յետոյ չվերջացաւ Հանգիստ իր կորներուն։

ԳՈՐԾ ԿԸՓՆՏՐԷ

վարժարան վկայուած պատուաւոր եւ ընտանի քի տէր Մալաթիէ Հայ սափրիչը Դիմել Ցառաջի վարչութեան

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ծանօթ Օրիորդ մը կը ստանձնէ Ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գիրնեներէնի եւ հայերէնի դասեր տուներու մէջ։ Դիմել Ցառաջի վարչութեան։

Շաւիլի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

×

ՔԱՇԱՆի ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Նպարավաճառ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի մօտ

115, Route d'Orléans. Cachan

⁂

Տեսիլի «ՅԱՌԱՋ»ի գործակալն է

Վ. ՀԻՒՍԵԱՆ

3, Rue Tellier, Décines, (Isère).

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

2.— ՄԵՆ ԴՈՒՔՍ ՍԷՐԳԷՅԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Այս երկար ճամբուն վրայ կարելի էր ամբողջ օրը հսկողութիւն կատարել, առանց փոքրիկ կասկած մը արթնցնելու։

Շատ չանցած, Օպանաս եւ Կալիայեւ հաստատեցին, որ մեծ դուքսը Կրեմլին կ'երթար տարբեր տարբեր օրերու եւ ժամերու մէջ, սակայն կը հետեւէր միշտ նոյն ճամբուն։ Ինչ որ կը դժուարացնէր մեր հսկողութիւնը, այն էր որ մեծ դքսուհին գրեթէ ամէն օր դուրս կ'ելլէր պալատէն։ Ինչպէս գրեցի, իր կառքը շատ կը նմանէր մեծ դուքսին կառքին, չփոթեցնելով մեզ։

Այդ օրերուն Մոսկուա հասաւ կեդրոնական կոմիտէի մէկ անդամը Սէրգէյեւ։ Հետը տեսնուելէ յետոյ, որոշեցի, ամէն թիւրիմացութենէ խուսափելու համար, յարաբերութեան մտնել Մոսկուայի կոմիտէին հետ եւ խօսիլ ծանօթ յաստանի համալսարանի գիտական տեղեկագիրը», Գ. Դ. եւ ե. հատորի մասին։ ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ։

Մարմնին, խնդրեցի որ դադրեցնեն իրենց հետապնդումները։

Յաջորդ օրը Վոլոդին ձերբակալուեցաւ կոմիտէին վերաբերեալ գործով մը եւ համոզուեցայ թէ որքան կարեւոր էր ահաբեկչական գործի մը ձեռնարկելու համար աշխատիլ բոլորովին մասնաւոր պայմաններու մէջ։ Որոշ էր որ Վոլոդին կը հետապնդուէր նոյնիսկ այն օրը, երբ ժամադրութեան եկաւ։ Եթէ լրտեսները քիչ մը եւս հոտառութիւն ունենային, պիտի յաջողէին գտնել նաեւ իմ հետքս, եւ իմ հետքերովս երեւան հանել մեր ամբողջ կազմակերպութիւնը։

Ալեքսանդրովիչ Մոսկուա հասաւ գրեթէ այդ օրերուն։ Նորէն ուզեցի զինք տարհամոզել, որ ետ կենայ մասնակցելէ ահաբեկչութեան։ Սակայն, ինչպէս հագուի մէջ, Ալեքսանդրովիչ յամառեցաւ մնաց։ Բայց այս անգամ այլեւս խորապէս եւ անկեղծօրէն նուիրուած կը թուէր ահաբեկչութեան։ Համոզուեցայ, որ սխալած չէի իր մասին։

Որոշուեցաւ որ Ալեքսանդրովիչ հսկողութիւնը կատարէր իբրեւ շրջուն վաճառորդ։ Սակայն այս գործը չէր պատշաճիր իրեն։ Անփորձութենէ եւ կարճատեսութենէ կը նեղուէր։ Իվերջոյ ստիպուեցաւ հրաժարիլ շրջուն վաճառորդի դերէն եւ, առանց իր վաճառատուէին, գլուխը գդակ մը դրած եւ գլուղացիի պոդեվկա մը հագած, կը հսկէր Կալուգայի դրան առջեւ, սպասելով մեծ դուքսին դուրս ելլելուն։ Քանի մը անգամներ յաջողեցաւ տեսնել մեծ դուքսին կառքը եւ այդքանը բաւական էր, որ մասնակցէր մահափորձին։

Դորա Բրիլլիանտ կը մնար Մոսկուայի մէջ, եւ երբեմն ալ, նոյն դաւադրական գործով, Նիժնի - Նովգորոդի մէջ։ Իրականին մէջ գործօն դեր մը չունէր։ Կը հսկէր ուժանակին վրայ։ Ինքնիր մէջ ամփոփուած, զսպելով իր անհամբերութիւնը, կը սպասէր այն ժամուն, երբ հարկ պիտի ըլլար իր գործակցութեան։

10 յունուարին Մոսկուա հասաւ Պետերսբուրգի դէպքերուն առաջին լուրը։ Ադկից առաջ Մոսկուայի գործարաններուն մէջ տեղի ունեցած էին գործադուլներ, ինչպէս օրինակի համար Բրոմլէյի գործարանին մէջ, որ ճիշդ դէմն է մեծ դուքսին պալատին։

Նոյն գիշերն իսկ մեծ դուքսը փոխեց իր բնակարանը,— Նեսկուչինի պալատէն դնաց Կրեմլինի պալատը։ Իր փոխադրութիւնը դժուարացուց մեր գործը։ Նեսկուչինի պալատին վրայ հսկողութիւնը որոշ արդիւնքներ տուած էր, եւ մենք սկսեր էինք մահափորձին պատրաստութեան։ Եւ ահա կը ստիպուէինք վերսկսիլ ամէն աշխատանք, որովհետեւ անծանօթ կը մնար հոն նորէն ամէնէն կարեւոր պարտադան,— ե՞րբ դուրս կ'ելլէր պալատէն մեծ դուքսը։ Նախ, իբրեւ ընդհանուր կառավարիչ՝ Տվէրսկայայի պալատէն, իբրեւ Մոսկուայի չորջնի բանակներու զինուորական կառավարիչ՝ Նէսկուչինիի պալատէն ելլելով, մեծ դուքսը կ'երթար Կրեմլինի պալատը, ուր կը գտնուէին զինուորական վարչութեան իր գրասենեակները։ Ու բնականելով այժմ Կրեմլինի պալատին մէջ, այլեւս պէտք չէր ունենար պալատէն դուրս ելլելու։ Մեզի կը մնար հսկել խարխափելով։ Հսկողութեան կէտեր հաստատեցինք Պատմութեան թանգարանին մօտ եւ Տրոյցկի դրան առջեւ։

Քիչ ժամանակ ետքը, կարելի եղաւ նորէն տեսնել մեծ դուքսը, որ պալատէն կ'ելլէր սովորական ժամուն,— ժամը 3ին, եւ կ'երթար Տվէրսկայա փողոց։ Վերադարձաւ ժամը 5ին։ Երկրորդ անգամ տեսնուեցաւ յաջորդ օրը։ Միւս կողմէ, թերթերը հաղորդեցին թէ պալատին հսկիչը, բարձրագին, որ, կայսերական հրամանով, կը զբաղէր ընդհ. կառավարչէին եւ Մոսկուայի նահանգապետին գործերը բաժնելով, մեկնեցաւ Պետերսբուրգ նշանակուած ըլլալով ներքին գործոց նախարար։ Որովհետեւ ոչ ոք նշանակուած էր իր տեղը, հետեւցուցինք թէ մեծ դուքսը անձամբ պիտի երթար կատարելու գործերու այդ բաշխումը։ Մեծ դուքսին երեւումը այսպէսով կը դառնար մասնաւոր արժէք մը։ Արդարեւ մեծ դուքսը Տվէրսկայա փողոցի պալատը կ'երթար, զբաղելու իր վարչական գրասենեակներուն մէջ։ Այդ պարագային, իր երեւումները պիտի կանոնաւորուէին գէթ մինչեւ վերջ գտնէր ընդհանուր կառավարիչ ու Մոսկուայի նահանգապետին գործերը բաժնելու իր աշխատանքը։

Հսկողութեան մեր կէտը փոխեցինք Տվէրսկայա պալատին մօտ։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Seh. Missakian

Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵՅՍ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուլֆերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
9
ՕԳՈՍՏՈՍ
1933
9 Aout
1933

ՅՕԲԵԱՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2260 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Ի՞ՆՉ ՕԳՈՒՏ ԿՈՉԵՐԷՆ, ԵԹԷ...

Անցեալ օր սրտառուչ կոչ մը երեւցաւ «Յառաջ»ի մէջ։

Խաչովոյի (Հարաւ.Պուլկարիա) դպրոցին հոգաբարձութիւնը օգնութիւն կը խնդրէ, որպէսզի կարելի ըլլայ 60–70 մանուկներ եւս ընդունիլ դպրոցին մէջ։

Ցարակից նամակէ մը կը տեղեկանանք թէ դպրոցը ունի արդէն քանի մը հարիւր աշակերտ, բայց տակաւին չատեր կան որ կը փափաքին փողոցէ փողոց։ «Առանց նիւթական բացառիկ միջոցառումներու, անոնք դատապարտուած են թափառելու փողոցները, ողորմելի իրենց սեւ բախտը»։

Միւս կողմէ, գաղութը հետզհետէ թշուառացած ըլլալով, դպրոցին պահպանութեան հոգերն ալ աւելցած են։

Գաղափար մը տալու համար, ըսենք որ մինչեւ 1922 հոգիէ 7–10 Հայեր կը գտնուէին Խասքովոյի մէջ։

Փոքր Ասիոյ աղէտէն յետոյ, երբ 20,000 Հայեր Պուլկարիա ապաստանեցան, 1200 – 1500 հոգի ալ իրենց բոյնը հաստատեցին Խասքովոյի մէջ։

Նորեկները անմիջապէս գործ գտան հրազարակի վրայ եւ ծխախոտի գործարաններուն մէջ։ Այնքան ոգեւոր էին որ, հանդուրժութեան ձեռնարկեցին եւ դպրոց ու եկեղեցի հաստատեցին։

Դժբախտաբար, տնտեսական տագնապը սաստկացաւ մէկ առիթէն միւսը։ Շատեր հեռացան, մնացեալը սկսաւ ծիւրիլ ինքն իր մէջ։

Ցետոյ, կառավարութիւնը աւելի պրկելով օղակները, նախ հարիւրին հինգ համեմատութեամբ արտօնեց ոչ–հպատակներու աշխատանքը։ «Իսկ այս տարի բացարձակապէս արգիլուած է աշխատիլ ծխախոտի մթերանոցներու եւ այլ գործատեղիներու մէջ»։

Երկու տարի առաջ, բացարձակ անօթութեան մատնուած էին հարիւրաւոր մարդիկ։ Անցեալ տարի, չատ քիչեր կրցան օգտուիլ ներքաղիէն։

Արդ, հակառակ այս բոլոր խոչընդոտներուն, գաղութը կանգուն կը մնայ։ Եւ կանգուն կը պահէ իր դպրոցը։

Ան ոչ միայն կը գուրգուրայ եղածին վրայ, այլ եւ կը խղճահարի որ տակաւին չատերը փողոց են մնացեր, միջոց չունենալով։

— «Մեզի ուղարկուած օգնութեան բանակը, որեան ալ փոքր ըլլայ, իրանիչիւք ֆրանկը իր փրկարար դերը պիտի կատարէ, տարի մը եւս ապահովելով հարիւրաւոր մանուկներու հայեցի դաստիարակութիւնը»։

×

Մարդիկ վարժուած են հարեւանցի կարդալու կամ անտեսելու այսպիսի կոչեր, որ միշտ կ'երեւան թերթերու մէջ։

Շատեր այնքան մանրացած են որ, կը կարծեն թէ անոնք իրենց հետ կապ չունին եւ «ուրիշ»ներուն կ'ինայ մտածել։

Այդ ուրիշներն ալ, իրենց կարգին, ունին իրենց ուրիշները։ Եւ այսպէս անվերջ։

Մէկ խօսքով, ամէն ինչ կը մնայ բախտին, քանի որ չունինք ընդհանուր ղեկավարութիւն կամ մտուկ, դուռը զարնողին ձեռք երկարելու համար։

Բայց, իսկապէս անճա՞ր ենք, նոյն իսկ այս անկերպարան վիճակին մէջ։

Այսինքն, պիտի հանդուրժե՞նք որ, պարբերաբար թախանձագին կոչեր ուղղելէ յետոյ, մարին ձայները,— յուսահատութեան մատնուին անոնք որ ուղղակի կամ անուղղակի կը ծառայեն նոր սերունդին վերկուբեան։

Օրինակ, ինչո՞ւ, այս կարգի կոչերու առթիւ անտարբեր պիտի մնան յատկապէս անոնք որ կապ ունին օգնութիւն պահանջող գաղութին հետ։

Պուլկարիայէ՞ն է կոչը։ Լաւ. հազարաւորներ կան որ, նոյնպէս Պուլկարիա կը գտնուէին 1922ին, 24ին, 26ին կամ 28ին, եւ եկան Ֆրանսա հաստատուելէն։

Արդ, այդ հազարաւորներուն մէջ կան հարիւրաւորներ, որոնք հաստատուն վիճակի մը տիրացած են այսօր եւ կրնան օգնել ուրիշին։

Անշուշտ ամէնէն անբախտն ալ կրնայ հինգ ֆրանք տալ, որ կ'ապէ պուլկարական դրամին հինգ վեց անգամը։

Այսպէս նաեւ ուրիշ գաղութներու համար։

Հայրենակցական կապը գոյնզգոյն միութիւններ կազմել տրած է տարիներէ ի վեր։

Մենք չպիտի առաջարկէինք որ նորօրինակ Հայրենակցականներ կազմուէին, այս անգամ ալ՝ գաղութէ գաղութ։

Բայց, կ'ուզէինք ուշադրութեան յանձնել տարբերակ մը։

— Դո՛ւն, Պուլկարիայէն, Ցունաստանէն կամ Սուրիայէն Ֆրանսա կամ ուրիշ բախտաւոր երկիր մը հաստատուած Հայրենակից, ամէնէն առաջ դո՛ւն լսէ քու չքնաղ արձակուած օդնութեան ձայնդ, դո՛ւն շարժէ, դո՛ւն շարժում առեղծէ եւ քանի մը հազար Ֆրանք հասցուր ... Անշուշտ իրաւունք ունիս ինձմէ, միւսէն ալ աղաչելու, դո՛ւն շարժէ, ամէնէն առաջ քեզի կ'ինայ կարգադրել, հետաքրքրուիլ, ընթացք տալ. որովհետեւ, դուն ալ անցար այդ ճամբաներէն, եւ գիտես թէ ի՛նչ կը նշանակէ գպրոց պահել հաւաքովդ, Ֆիլբսի կամ Տրամայի մէջ։

Եթէ վարժուինք այսպէս մտածելու եւ մանաւանդ գործելու, անշուշտ ո՛ր եւ է կոչ ամուլ չի մնար։

Ընդհակառակն, պարբերաբար կ'ամրապնդուի կապը՝ գործէ գաղութ։ Իսկ ամէնէն կարեւորը,— ուժ կ'առնէ նոր սերունդին փրկութեան գործը, որ լերան պէս իջած է արեւելեան գաղութներու մէջքին։

Մտիպոտա՞ծ ենք փորձել նախնական բոլոր միջոցները, մինչեւ որ կարելի ըլլայ կազմել Կրթական Հիմնադրամ – Մնատուկ մը։

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Փախուստական Ասորիները կռիւի բռնուելուն Իրաքի գինուորներու հետ

ՋՈՀԵՐ՝ ԵՐԿՈՒ ԿՈՂՄԷՆ ԱԼ

Պաղտատէն կը հեռագրեն «Թայմզ»ի, օգոստ. 6 թուականով.— Ծանր դէպքեր կը հաղորդուին Իրաքէն Սուրիա անցած Ասորիներու մասին։ Պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ.

— « Երեք հարիւր կամ աւելի Ասորիներ որոնք զինաթափ չէին եղած, ներէն անցան Տիգրիսը եւ մտան Իրաքի հողը, իբրեւ թէ իրենց զէնքերով անձնատուր ըլլալու համար։ Գետը անցնելէ յետոյ, անոնք յարձակեցան Իրաքի բանակին յառաջապահներուն վրայ։ Քանի մը ժամուան կռիւէ յետոյ, Ասորիները ետ մղուեցան, իրենց ետին ձգելով մաս մը մեռեալներ։ Իրաքեան բանակին յառաջապահները կը շարունակեն հետապնդումը »։

Անպաշտօն աղբիւրէ կը տեղեկանամ թէ այս Ասորիները տակաւին Իրաքի մէջ կը գտնուին եւ ուղղուած են դէպի Զախոյի լեռները, ուրկէ չափազանց դժուար պիտի ըլլայ քշել, որովհետեւ երկրին ծակուծուկը գիտեն։ Կը կարծուի թէ Իրաքի բանակն ալ կորուստներ կրած է։ Անգլիական գործակատարը իր կարելին կը փորձէ որպէսզի թշնամութիւնները չծաւալին։

Ի՞նչ գաղտնիք է այս որ չի պարզուիր...

Թուրքիոյ արտաքին գործակատարութեան խորհրդականը, Նուման Րիֆաթ պէյ, օգոստոս 6ին այցելեց բրիտանական դեսպանին, բացատրութիւններ տալու համար ճարտարագէտ Լէնոքըի վատրման մասին։ Դեսպանը յետոյ ըսաւ թէ չի կրնար որ եւ է յայտարարութիւն ընել տրուած բացատրութեանց մասին, որովհետեւ իր տեղեկագիրը հեռագրած է Լոնտոն, արտաքին նախարարութեան։

Թուրք մամուլը, որ մինչեւ հիմա լուռ կը մնար, օգոստոս 6ին համաոտակի արձանագրեց լուրը, չհաւատալով թէ երկրին չահերը բացարձակապէս անհրաժեշտ կը դարձնէին կառավարութեան այդ կարգադրութիւնը։

Երկու Քրանսացի օդանաւորդներ կրցան կոտրել մրցանիշը

55 ԺԱՄ 25 ՎԱՅՐԿԵԱՆ ԱՆԸՆԴՀԱՏ ԹՌԻՉՔ

ՆԻՒ ԵՈՐՔԷՆ ՐԱՑԱՔ (ՍՈՒՐԻԱ)

Ֆրանսացի երկու օդանաւորդները, Քոտոս եւ Ռոսի, որոնք Նիւ Եորքէն ճամբայ եղած էին չաբաթ օր եւ Ատլանտեանը կտրելէ յետոյ Փարիզ հասած՝ կիրակի, անընդհատ չարունակելով իրենց թռիչքը, երկուշաբթի օր իջան Բայաք, Պէյրութի եւ Դամասկոսի միջեւ։ Թռիչքը տեւեց 55 ժամ եւ 25 վայրկեան։ Կտրուած հեռաւորութիւնն է 9000 — 9463 քիլոմեթր, որով երկու օդանաւորդները կոտրած կ'ըլլան ուղիղ գծով մրցանիշը, որ 8544 քիլոմեթր էր։

Այս յաջողութիւնը մեծ խանդավառութիւն պատճառեց ամբողջ Ֆրանսայի մէջ։ Երկու օդանաւորդները ժամ ժամին տեղեկութիւններ կուտային իրենց յառաջխաղացութեան մասին։ Իրարու հետեւ հեռագիրներ կը տեղային։ Օդանաւը անցաւ Ազէնքէն, Հոդոսէն, Փոքր Ասիայէն, Լաթաքիայէն եւ մէկ ժամ յետոյ ինկաւ Բայաք, պէնզինը սպառած ըլլալով։ (Նախապէս ծրագրուած էր հասնիլ մինչեւ Պաղտատ)։ Ծովային նախարարը անմիջապէս շնորհաւորական հեռագիր մը ուղղեց երկու քաջարի օդանաւորդներուն։

Ինչպէս ըսինք, Թռիչքը տեւեց 55 ժամ եւ 25 վայրկեան,— չաբաթ օր ժամը 10·40էն երկուշաբթի իրիկուն ժամը 6·10։ Միջին հաշուով ժամական թռիչքը եղած է 162 քիլոմեթր։ Երկու օդանաւորդները կտրած են երեք ցամաքամասեր — Ամերիկա, Եւրոպա եւ Ասիա, մէկ ովկիանոս՝ Ատլանտեանը, եւ մէկ ծով՝ Միջերկրականը, առանց հաշուելու եգիպտականը։

⁂ *Ուղիղ գծով հեռաւորութիւն կտրելու առաջին մրցանիշը չհաած են Լըմէթր — Առաշար, 1925 փետր. 3—4, կտրելով 3166 քիլոմեթր եւ 300 մեթր։*

Երկրորդը՝ Առաշառ եղբայրները, 1926 յուլիս 14 — 15ին, 4715 քիլոմեթր 900 մեթր, (Փարիզ — Օմսք)։

Երրորդը՝ Շալ — Վայդէր, 1926 օգոստ. 31—1 սեպտեմբեր, 5174 քիլոմեթր (Փարիզ — Պէնգէր Ապպաս)։

Չորրորդը՝ Քոսթ — Ռինեօ, 1926 հոկտ. 28 — 29ին, 5396 քիլոմեթր, (Փարիզ — Ճասք)։

Հինգերորդը՝ Լինտպէրկ, 1927 մայիս 20 — 21ին, Նիւ Եորքէն Փարիզ, 5809 քիլոմեթր։

Վեցերորդը Զէմպրլէն — Լէվին, 1927 յունիս 4 —6ին, Նիւ Եորք — Հէյֆա, 6294 քիլոմեթր։

Եօթներորդը՝ Ճէրբարէն եւ Տէլ Փրէթէ (իտալացի), 1928 յուլիս 3—5ին, 7188 քիլոմեթր (Հոմ — Թուրոս)։

Ութերորդը՝ Քոսթ եւ Պէլլոնթ, 1929 սեպտ. 27 — 29ին, 7905 քիլոմեթր (Փարիզ — Մուլտա)։

Իններորդը՝ Պորտմէն եւ Փոլմտօ (Ամերիկացի), 1931 յունիս 28 — 3 յուլիս), 8065 քիլ. 736 մ. (Նիւ Եորք — Պոլիս)։

Տասներորդը՝ Կէյֆորտ — Նիքոլէթս (անգլիացի), 1933 փետր. 6—8ին, 8544 քիլոմեթր։

Եւ ահա վերջինը՝ Քոտոս եւ Ռոսի, 9464 քիլոմեթր, Նիւ Եորքէն Սուրիա։

⁂ *Երկու օդանաւորդներէն Փոլ Ռոսի ծնած է 1896ին։ Մեծ պատերազմին, դեռ չատ երիտասարդ, կամաւոր գրուեցաւ եւ 1917ին կռուեցաւ հետեւակազօրքի չարքերուն մէջ։ Այդ միջոցին էր որ մտաւ օդանաւային բաժինը։ Հակառակ ծանր արկածի մը, երբեք չբաժնուեցաւ այդ ասպարէզէն, փայլուն յաջողութիւններ չահելով։ Իսկ Մոռիս Ռոսի ծնած է 1901ին, եւ առաջին օրէն իսկ նուիրուած է օդանաւորդութեան։ Երեք տարի ծառայած է Սուրիոյ մէջ։*

ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՃԱՄԲԱՐԸ

Հունգարիոյ Երեսփ. Ժողովին նախագահը երկուշաբթի գիշեր թէյի հրաւիրեց միջազգային ճամբարին մասնակցող սկաուտներու պետերը։ Միեւնոյն օրը բացուեցաւ սկաուտներու համագումարը, նախագահութեամբ լորտ Պէյդըն Փաուէլի։ Ներկայ էին 150 պատուիրակներ որ կը ներկայացնեն 32 ազգեր։ Ցաջորդ համագումարը տեղի պիտի ունենայ Սթօքհօլմի մէջ։ Ամբողջ աշխարհի սկաուտներուն թիւն է 2,250,000։

Սեւ Ծովեան ուխտը

ԹՈՒՐՔԻԱ ԿՐ ԴԱՐՊԱՍԷ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ

Հելլէն Ջօրնալար Տուամանիա, յօդուած մը հրատարակելով «Սեւ Ծովի ուխտ »ի մասին ըսած էր. « Սեւ Ծովեան ալ չըլլանք, նորէն չահագրգռուած ենք այդ տեսակ ուխտով մը, եւ մենք ալ լուր ունենալու ենք »։

Հաֆիմիյէթը Միլլիէ խմբագրականով մը կը գրէ այս առթիւ.—

« Արդարեւ, առենէ մը ի վեր եւրոպական զանազան թերթեր կը խօսին Սեւ Ծովեան ուխտի մը մասին։ Եւ ամէն մարդ իր տեսակէտին համաձայն կը մեկնէ այս խնդիրը։

Մեր կարծիքով, այս լուրը բխած է Լոնտոնի մէջ ստորագրուած նախայարձակի սահմանումի ուխտէն, որ կապ ունի նաեւ Սեւ Ծովի ապահովութեան հետ։

Արդէն, Սեւ Ծովի մէջ գլխաւորաբար չորս պետութիւններ կան։ Ասոնց ամէնէն մեծերն եղող Ռուսիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ արդէն իսկ կայ փոխադարձ բարեկամութիւն մը եւ անխախտելի ներդաշնակութիւն մը, որ հիմն է երկու երկիրներու քաղաքականութեանց։

Ռումանիոյ յարաբերութիւնը Լոնտոնի մէջ կնքուած ուխտին, քիչ մը աւելի ընդգծակեց Սեւ Ծովի ներդաշնակութեան չրջանակը, եւ բարի դրացնութեան զգացումներ երեւան բերաւ Ռումանիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ, որքան ալ այս երկիրներ բնականոն յարաբերութեանց սկսած չըլլան։

Եթէ Սեւ Ծովի մասին ո եւ է ուխտ կնքուի, չատ բնական կը գտնենք որ անոր մասնակցի նաեւ մեր անբաժանելի բարեկամ Ցունաստանը, մասնաւորաբար Սեւ Ծովի մէջ իր ունեցած տնտեսական չահագրգռութեան համար։

Իսկ մեր այս տեսակէտին ուժ կուտայ այն պարագան որ լաւ յարաբերութիւններ կան ու կը զարգանան մեր երկու կարեւոր բարեկամներն եղող Ռուսիոյ եւ Ցունաստանի միջեւ, ինչպէս նաեւ այն երեւոյթը որ Ցունաստան բնականոն կապեր ունի Սեւ Ծովի միւս պետութեանց հետ։

Զօր. Տուամանիա կ'ըսէ թէ Ցունաստան քաղաքական տեսակէտով չահագրգռուած է այդ ուխտով։ Մենք պիտի գոհանանք միայն այսքան չօշափելով այս խնդիրը »։

«Հաքիմիյէթի Միլլիէ» յետոյ կ'ըսէ թէ չատ լաւ կարելի է օգտուիլ հելլէնական չոգենաւերէն, Սեւ Ծովի նաւահանգիստներէն արտածելի ապրանքներ Միջերկրական տանելու եւ անկէ ալ ներածելի ապրանքներ բերելու համար։ Որովհետեւ Ցունաստանի նաւերուն տարողութիւնը 1,470,000 թոն է, Թուրքիոյ տարողութիւնը՝ 180,000, ռումանականը՝ 740,000, իսկ Ռուսիոյ բոլոր նաւերուն տարողութիւնը՝ 685 հազար։ Ռուսիոյ նաւերուն չատ փոքր մէկ մասը Սեւ Ծովի յատկացուած է։

« Հաքիմիյէթի Միլլիէ » այսպէս կը վերջացնէ իր յօդուածը.

— « Մենք գնահատանքով կը տեսնենք այս կապը զոր բնական բերում մը հաստատած է Սեւ Ծովի պետութեանց եւ Ցունաստանի միջեւ, որոնք բոլորն ալ մեր բարեկամներն են։ Գնահատանքով կը դիտենք, որովհետեւ այդ կապը խաղաղութեան զօրաւոր աղբակ մըն է, եւ նոյն իսկ ջերմօրէն կը փափաքինք անոր զարգացման »։

Ինչո՞ւ ապաւինուեաւ Սոպրանիէի թուրք երեսփոխանը

Թուրքիոյ պուլկարական դեսպանատունը հետեւեալ զեկոյցը հաղորդած է մամուլին.

« Իրականութեան չի համապատասխաներ այն հրատարակութիւնը զոր ըրած է Պոլսոյ թերթերէն մէկը, պուլկար խորհրդարանի անդամներէն Հաճի Կալիպ օղլու Հիւսէյին պէյի սպանութեան մասին։

Պուլկար դեսպանատունը, որ քննութիւն կատարեց այս խնդրի մասին, ի վիճակի է յայտնելու թէ Հիւսէյին պէյի սպանութիւնը քաղաքական հանգամանք չունի, եւ թէ այս ոճիրը գործուած չէ Պուլկարիոյ ո եւ է մէկ կազմակերպութեան կողմէ։ Ոճիրը անձնական վրէժի մը արդիւնքն է։ Հեղինակն է համագիւղացի թուրք մը որ ձերբակալուած եւ դատարանի յանձնուած է։ Ոճրագործը ամբողջովին խոստովանած է իր յանցանքը։ Ասկէ զատ, հաստատած է որ ոճրագործին ամբողջ ընտանիքը ահագին պարտք ունէր սպաննուած երեսփոխանին եւ անոր կողմէ քայքայուած է »։

⁂ Պուլկար « Ուէթօ » թերթն ալ այսպէս կը պատմէ ոճիրը.— Այն միջոցին երբ երեսփոխան Հիւսէյին էֆ. ձիով կը ճամբորդէր, դարանակալ երկու անձեր կը սպաննեն զայն եւ կը փախչին։ Թէեւ կառավարական չրջանակները անձնական վրէժի կը վերագրեն գործը, բայց կարելի չէ պնդել թէ խնդրին մէջ չկան նաեւ քաղաքական նպատակներ։ Արդարեւ, անցեալ տարի անոր ղրկուած սպառնագիր մը կ'ըսէր. «եթէ չես ուզեր սպաննուիլ, հրաժարէ երեսփոխանութենէդ »։ Հիւսէյին էֆ. կառավարական ցանկով ընտրուեցաւ, բայց յետոյ հողագործական կուսակցութեան միացաւ։

Անգլոֆրանսական բողոք Աւստրիոյ համար

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԱՆԸՆԴՈՒՆԵԼԻ ԿՐ ԳՏՆԷ ԱՑՍ ՁԵՒՆԱՐԿԸ

Պերլինի Ֆրանսական դեսպանը եւ անգլիական գործակատարը օգոստ. 7ին բողոքներ ուղղեցին գերմանական կառավարութեան, Աւստրիոյ դէմ կատարուած թշնամական գործողութեանց առթիւ։ Անգլիական գործակատարը մասնաւորապէս յիշեց թէ գերմանական օդանաւեր թշնամական թռուցիկներ ձգած են եւ գերմանական ձայնարձակները նոյնպէս թշնամական ճառ մը տարածած են։ Անգլ. կառավարութեան կարծիքով, այս երկու արարքները կը հակասեն Վերսայլի դաշնագրին տրամադրութեանց, քանի որ Գերմանիա խոստացած է յարգել Աւստր. անկախութիւնը։ Իսկ Աւստրիոյ ներքին գործերուն խառնուիլ կը նշանակէ խախտել չորսերու դաշինքի ոգին։

Ֆրանսական դեսպանն ալ արտայայտուեցաւ նոյն իմաստով։

Գերմանական կառավարութիւնը պատասխանեց թէ չորսերու դաշինքը կիրարկելի չէ այս պարագային, թէ Գերմանիա ո՛ր եւ կերպով չէ խախտած դաշնագիրները, հետեւաբար անընդունելի կը դանէ այս միջամտութիւնը։

⁂ Այս առթիւ Փրուսիոյ վարչապետին օրկանը, «Նաչիոնալ Ցայթուկ» հետեւեալ դիտողութիւնները կ'ընէ.— Կրնանք այժմէն դիտել տալ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչներուն թէ իրենց դիւանագիտական դիմումը կրնայ առիթ ընծայել մեր կարգին խիստ անախորժ հարցումներ ուղղելու իրենց։ Անգլիացիները եւ Ֆրանսացիները կ'ուզեն խառնուիլ գերմանեւաւստրիական գործերուն։ Անգլիական եւ Ֆրանսական կառավարութիւնները ինչո՞ւ չեն հս—

(Լուծման շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՍԱՀՄԱՆԱԴԱՏԱԿԱՆ

Ա. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Ե՛ր ինչո՞ւ կ՚ըսեն, թէ Շուտ-մոռացող ենք մենք։ Ինչպէ՞ս կրնայ մոռնալ այն, որ տակաւին կ՚ապրի մեր մէջ ... Կ՚ապրի ան, որ ամէն առաւօտ, երբ կ՚արթննայ, կ՚ըսէ ինքնիրեն, թէ ինչո՞ւ ինք կ՚ապրի, ինչո՞ւ կ՚արթննայ, ինչո՞ւ կ՚ուտէ, կը խմէ, կը քալէ, կը խօսի, կը մտածէ, կը գրէ, կը կարդայ, կը սիրէ, կ՚ատէ, կը հաւատայ, կ՚ապրի, կ՚ապրի, կ՚ապրի ... Ինչո՞ւ կ՚ապրի ան, երբ

«ՍԻՐԵՑԻ ՔԵԶ ՅԱՐՈՒՑԱԿ ԵՐ»...

— ·- —

Ցավոք, մենք դեռևս չենք կարող ներկայացնել ամբողջական պատկերը այն ահռելի վնասների, որ հասցրել են ֆաշիստական գերմանական հրոսակները մեր հանրապետության տնտեսությանը, մշակույթին, ժողովրդի նյութական ու հոգևոր կյանքին։ Ամեն օր նոր տեղեկություններ են ստացվում նոր ավերածությունների մասին։ Ամեն օր նոր ոճրագործություններ են հայտնաբերվում։ Ամեն օր նոր զոհեր են տրվում։ Ամեն օր նոր ու նոր ցավեր են ավելանում։

Ահռելի, անհամեմատելի ոչնչով վերքեր են պատճառել ֆաշիստները մեր ժողովրդին։ Սակայն, ինչքան էլ ծանր լինեն այդ վերքերը, ինչքան էլ խոր լինեն դրանք, մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը կարող է ոչ միայն ուղղել այդ վերքերը, ոչ միայն ոտքի կանգնել, այլև ավելի հզոր, ավելի հարուստ, ավելի գեղեցիկ դարձնել իր հայրենիքը։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի ստեղծագործական ուժեր, որոնք ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։ Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի կամք, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող կոտրել։ Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի իր ուժերը, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի իր ապագան, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող խլել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի իր առաջնորդը՝ մեծ Ստալինը, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Կոմունիստական կուսակցությունը, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Խորհրդային Միությունը, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Կարմիր բանակը, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Կարմիր նավատորմը, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Կարմիր ավիացիան, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Խորհրդային զինվորը, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Խորհրդային սպան, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Խորհրդային գեներալը, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Խորհրդային մարշալը, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Խորհրդային գերագույն հրամանատարը, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Խորհրդային գերագույն հրամանատարության շտաբը, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Խորհրդային գերագույն հրամանատարության գլխավոր շտաբը, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Խորհրդային գերագույն հրամանատարության գլխավոր շտաբի պետը, որ ոչ մի ֆաշիստական հրոսակ չի կարող ոչնչացնել։

Մենք գիտենք, որ մեր ժողովուրդը ունի ահռելի հավատ դեպի Խորհրդային գերագույն հրամանատարության գլխավոր շտաբի պետի տեղակալ

կեր որ իրենց երկիրներուն մէջ չկառնուին զերմանական գործերուն։ Ինչո՞ւ որ եւ է բան չեն ըներ «գերման գաղթականներուն» անսահման պրօպագանդին դէմ. գաղթականներ որոնք Ֆրանսան եւ Անգլիան ռազմադաշտ ընտրած են գործելու համար Հիթլէրի օրինաւոր կառավարութեան դէմ։ Ո՞վ էր որ ասկէ առաջ օգանաւով թշնամական թռուցիկներ ձգեց Պերլինի վրայ»։

Կանոիի հետեւորդ կիներն ալ բանտարկուեցան

Տիկին Կանոի եւ ուրիշ 15 կիներ, որոնք անդամ են Հնդիկ Ազգ. Խորհուրդին եւ ձերբակալուած էին օգոստոս 2ին, ազատ արձակուեցան օգոստոս 7ին։

Սակայն, անոնք մերժեցին հպատակիլ արձակման համար դրուած պայմաններուն, ուստի, նորէն ձերբակալուեցան եւ բանտարկուեցան։

Ասոնք ալ, Կանոիի այր աշակերտներուն պէս, կ'ուզէին արծարծել քաղաքացիական անհնազանդութեան պայքարը։

Ֆրանսայի ազգային վիճակախաղը

Ֆրանսայի ազգային վիճակահանութեան ընդհ. քարտուղարութիւնը հետեւեալ զեկոյցը հրատարակեց.—

Ազգային վիճակահանութեան կազմակերպման գլխաւոր գիծերը ճշդուած են։ Երկու միլիոն տոմսակի առաջին շրջաբերութիւն մը տեղի կ'ունենայ սեպտեմբերի վերջը, իսկ վիճակահանութիւնը՝ ամէնէն ուշը մինչեւ նոյեմբեր 30։ Տոմսակներու գիները պիտի ըլլան հարիւր ֆրանք։ Պարգեւներու համագումարը պիտի հասնի 120 միլիոն ֆրանքի, այսպէս բաժնուած.— Մէկ պարգեւ՝ մարը պիտի հասնի 120 միլիոն ֆրանքի, այսպէս բաժնուած.— Մէկ պարգեւ՝ հինգ միլիոն ֆրանքի, 15 պարգեւ՝ մէկ միլիոն ֆրանքի, 20 պարգեւ՝ 500,000 ֆրանքի, 200 պարգեւ՝ 100,000 ֆրանքի, 200 պարգեւ՝ 50,000 ֆրանքի, 2000 հատ՝ 10,000 ֆրանքի, 200,000 պարգեւ՝ 200 ֆր.ի։ Համագումար 202,436 պարգեւ, այսինքն տոմսակներու թիւին հարիւրին 10, 12ը։ (Տասնի վրայ մէկէ աւելի տոմսակներ պիտի չհանին)։

Պարգեւները զերծ են որ եւ է տուրքէ, հետեւաբար պիտի գանձուին ամբողջովին։

Վիճակահանութեան ձեւը չատ պարզ պիտի ըլլայ եւ ամէն տոմսակ ունեցող պիտի կրնայ, առանց երկար ցանկեր պրպտելու, պարզապէս թերթերը կարդալով հասկնալ իր բախտը։

Օթօներն այլ ու ձախ կը հնձեն.— զգուշացէք

Վերջերս յաճախացել են փողոցի եւ ճամբու արկածները։

Միայն առջի օր, երկուշաբթի, հետեւեալ արկածները պատահեցան.—

Փարիզի մէջ, կրան – դ'Օկիւսթէնի քարափին վրայ երկու թաքսիներ իրարու ընդհարելով, տասը հոգի թեթեւապէս վիրաւորեցան։

Ֆաշանի մէջ հանրակառք մը եւ բեռնակառք մը իրար զարնուեցան, վիրաւորելով նոյնպէս տասը հոգի։ Այս առթիւ, ուղեւոր մը, որ խմած էր, յարձակեցաւ հանրակառքի երկու պաշտօնեաներուն վրայ եւ անխնայ ծեծեց երկուքն ալ։

Պովէի մէջ, մեծ ինքնաշարժ մը ծառին զարնուեցաւ։ Մէկ մեռեալ եւ 18 վիրաւոր։

Շէրպուռի չրջանին մէջ, Տրապեան աբբահայրը Ռութանս կ'երթար երկու վանականներու հետ, երբ ինքնաշարժը զարնուեցաւ քարիւղարարձ բեռնակառքի մը։ Վանականներէն մէկը վայրկենապէս մեռաւ, միւս երկուքը ծանրապէս վիրաւորուեցան։ Երկուքին ալ վիճակը յուսահատական է։

Եւ ասոնք տակաւին գլխաւորներն են...

ՅԼԱՄԱՐՏԻԿԻ ՄԸ ԱՆՁՈՒՆԻ ԿԱՏԱԿԸ

Քատիքսի մէջ (Սպանիա) կապելայ մը նստած՝ կը զուարճանային ցլամարտիկ Ռականչօ եւ ընկերները։ Ցլամարտիկը յանկարծ բռնելով կին մը՝ օդի սրսկեց անոր վրայ, մինչ ուրիշ ընկեր մը լուցկին կը մօտեցնէր։ Սեղմ կինը չարաչար այրեցաւ։ Ցլամարտիկը ձերբակալուեցաւ իր 11 ընկերներուն հետ։ Հարցաքննութեան առեն, չափազանց անպատկառ դիրք մը բռնած էր, եւ կը պարծենար որ մէկ միլիոն փէզէթա հարստութիւն ունի։



Փարիզ եւ արուարձանները

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները վաղը Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 31, rue de Rivoli, Café Samaritaine ի ներքնայարկը։ Մէթրօ՝ Շաթըլէ։ Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. Ժողովի օրակարգի յաւելուածական հարցեր։

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈՂՈՆԻ «Վիշապ» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Պէգոնի կայարանի դիմացի սովորական հաւաքատեղիին մէջ։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՊԱՆԵԼՕ-ՔԱՇԱՆԻ «Արծիւ» խումբը բացառիկ ժողովի կը հրաւիրուի այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ընկեր Մինաս Ալթունեանի բնակարանին մէջ։

Շավիլի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի
Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

×

ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ
Նպարավաճառ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆԻ մօտ
115, Route d'Orléans. Cachan

Դաշտահանդէս Վիէնի մէջ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԽԱՆՏԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ
կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. ՎԻԷՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ
ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 8ԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆԱՆ ԺԱՄԸ 8
(Ցորս ձանապարհին՝ ջրաղացքի գետակի եզերք)։
Կը խօսի՝ ընկ. Ն. ԽԱՉԻԿԵԱՆ
Կը նախագահէ՝ ընկ. Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Դիւրամատչելի պիւֆէ։
Միրով կը հրաւիրուի Վիէնի հայ հասարակութիւնը։

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին Տարեկան դաշտահանդէսը

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ
St. CLOUDի ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ
Նախորդ տարուան բացառտանը (Passage à Niveau)
ընդիանուր սեղան, սեղանապետութեամբ՝ **Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ**
կը նուագէ *«ԵՓՐԱՏ»* նուագախումբը։
Ճոխ պիւֆէ։ Դիւրամատչելի պիւֆէ։
Աստուածաճոխ ցօնի առթիւ տեղիպիտի ունենայ «վիճակ»։
Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *2, եւ 25 թիւ հանրակառքերը*, St. Lazareէն *չոգեկառք եւ չոգենաւ*։
Անձրեւի պարագային դաշտահանդէսը կը յետաձգուի։

Այժ տուէք ձեր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(ՀԷՖԵԱՔ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)
Գրեց՝ ՇԻՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ
Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)
Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՔԱՅԷԼԵԱՆ
ԳԻՆ՝ 10 ՖՐԱՆՔ
Դիմել ՅԱՌԱՋԻ, 17, Rue Damesme, PARIS

ԱՌՆՈՒՎԻԼ-ԼԷ-ԿՈՆԷՍԻ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ Փարիզի եւ շրջականերու բարեպաշտ հայ հասարակութեան թէ՝ այս կիրակի, 13 Օգոստոս, Ս. Աստուածածնի Տօնի առթիւ, գիւղիս եկեղեցւոյն մէջ մասնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի ողբացեալ Տիկ. ՀԵՓՕՐԻՄ ՍԷԹԵԱՆի (Ծնեալ Հարենց) հոգուն համար։

Երգեցողութիւնները պիտի վարէ երաժիշտ Պ. Աւօ Քէչէճեան իր խումբով։

Հաղորդակցութիւն՝ առնել Gare du Nordէն *չոգեկառք ժամը 9, 10.08 կամ 10.17ին։*

կնիք

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎՐԻՊԱԿ.— «Գարակէօզեան Հօսի կրթական ցարին» *թղթակցութեան մէջ Ֆրանսացի սաներու թիւը պիտի ըլլայ 3 (երեք), փոխանակ 38ի։ Նոյն յօդուածին մէջ փոխանակ Տէր եւ Տիկին Պօղոսեանի, պէտք է կարդալ «Տէր եւ Տիկին Պօտոսեան»։*

ՀԱՅ ԼԵԳԻՈՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին տեղի պիտի ունենայ Միութեանս ընդհ. անդամական ժողովը Պար տը Փոստի սրահին մէջ 2, rue Colbert, Marseille։

Օրակարգ.— 1. Ինքնութեանս թուղթ (Ձրի ստանալու). 2. Հպատակութեան խնդիր, 3. Պատերազմիկի թուղթ. 4. Վարչական նոր ընտրութիւն. 5. Ընթացիկ հարցեր։ Ուստի կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ սոյն խիստ կարեւոր ժողովին։

Մարսէյլի Հայ Լեգէոնական
Առժամեայ յանձնախումբ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Այրի Տիկին Շահանդուխտ Յովհաննէսեան, Այրի Տիկ. Ժընէվ Լալէեան, Տէր եւ Տիկին Տիւրան Մարգարեան, Այրի Տիկին Արուսեակ եւ աղջիկը՝ Հայուհի Սիսակեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Տ. Եօղանճեան իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ, նամակով եւ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, փեսին, սանահօր եւ աղգականին՝

ՄԻՒՐԱՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի
(վանայ Նարեկ գիւղէն)
կսկծալի մահուան առթիւ որ տեղի ունեցաւ 1933 Օգոստոս 4ին, իր բնակարանին մէջ, Մարսէյլ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Աշոտ եւ Սրբուհի Նշանեաններու, որ իրենց փոքրիկներուն՝ Անահիտի եւ Արաքսիի մկրտութեան առթիւ մասնաճիւղիս նուիրեցին 200 ֆրանք։

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒ

— Կը փնտռեմ հօրեղբայրս Գուրգէն Մարտան գիւղացի Մկրտիչ Տէր Յակոբեան, որ կը գտնուէր հետեւեալ հասցէին՝ Diran Gevrikian, Calle Azopardo N. 2165, Villa Gerli, Avellanida, Buenos - Aires (Rep. Arg.)։ Իր հասցէին գրած վերջին նամակս ետ եկաւ։ Իր հասցէն պիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Խաչիկ Տէր Յակոբեանի, 14 rue Médéah, Փարիզ (14), կամ «Յառաջ»ի վարչութեան։ Կը խնդրուի արտատպել։

— Կը փնտռուի Իզմիրի Նիճ գիւղէն Անտոն Անտոնեան, 19 տարեկան, որ 1922ի Իզմիրի դէպքին կորսուած էր, յետոյ տեսնուած է Իզմիրի մէջ։ Զինքը կը փնտռէ իր մայրը՝ Մարի, քոյրերը՝ Աննիցայ եւ Աղաւնի, մեծ մայրը՝ Նոյեմբեր Ճղպրիտ լուր տուողին 1000 ֆրանք նուէր։ Իմացնել իր մօրը՝ Madame Mary Andonian. chez Mr. Pachadjian, 26, rue Boussingaut. Paris (13)։

— Աշոտ Խաչմանուկեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ երկրագործ Թադեւոս Խաչմանուկեան (Բայրամ) Իմացնել «Յառաջ»ի վարչութեան։

Ciné MONDIAL
Carrefour des 4 Routes
LA COURNEUVE



Առնել Porte VILLETTEէն թրամուէյ 52 թիւ եւ իջնել COURNEUVE

Le 11 et 12 Août (Vendredi, Samedi) Soirée, le 13 Août (Dimanche) Matiné - Soirée.

Grand Orchestre

Arméno - Oriental & Caucasien Unique dans son genre en France. L'Ensemble composé de 14 personnes en costumes.

Programme International, sous la Direction de KHAN ARAKÉLIAN.

Conventionի ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻՋ
Maison MARDIK KRADJIAN
138 Rue l'Abbé Groult Paris (15) Métro: Convention կամ Vaugirard
Indefrisable «Etoile» վերջին նորաձեւութեամբ եւ կատարելագործուած մեքենայով։ Գինը՝ 75 ֆրանք։
ԶԱՓԱՀԱՐ ԳԻՆԵՐ։

Ձեր տունը, խանութը եւ այլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝
ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)
Tél. Entrepôt 17 - 65

CABINET de Me V. YARJANIAN
JURISCONSULTE
Procédure Générale — Mandataire en Justice
44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. **53-32**
Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր։ Անձամբ կը պաշտպանէ Վաճառական եւ Շաշտարար Դատարաններու առջեւ։ Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ։ Վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ։
Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7։

Եւրոպայի հայկական մեծագոյն գրատունը
Գրատուն ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris (5e) Métro: Odéon Tél.: Danton 08-65
Շանրաճանաչ ՊԱՅԵՆՑ Գրատունը իրեն միացնելէ զատ, Գրատուն հիմը տարիէ ի վեր ամբարած է հայերէն հին եւ նոր ամէն տեսակ գրքեր, հոն մեծերը մը։
ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ օրը օրին կը ստացուին Պետհրատի բոլոր հրատարակութիւնները, գրական, գեղարուեստական, երաժշտական եւլլն.։
Գործակալն ենք զոյգ ՀԱՅԲԵՆԻՒՐներու, Յուսաբերի, Երիտասարդ Հայուհի, Միհոի եւ այլ հայ թերթերու։
ՃՈՒԱ ՄԸՏԵՐՔ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՔԵՐՈՒ, Larousse, Hachette, Félix Alcan, Armand Colin եւ ֆրանսական բոլոր կարեւոր Շրատարակչական ցուցերու հրատարակութիւնները ունինք եւ հայթայթենք առանց գինի յաւելումի։
Դպրոցներու եւ Գրադարաններու համար *100*ին *10* զեղչ։
Ունինք արդիական կազմատուն։
Վարձու կը տրուին վիպական գրքեր, շաբաթը *3*, ամիսը *10* ֆրանք։

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

—·—

2.— ՄԵՆ ԴՈՒՔՍ ՍԷՐԳԷՑԻ ՄԱՀՃԱՓՈՐՁԸ

Մեր ենթադրութիւնները հաստատուեցան կատարելապէս։

Մեծ դուքսը իրապէս Տվէրսկայայի պալատը կ'այցելէր։ Ամէն երկու օրը մէկ անգամ եւ կանոնաւորաբար ամէն ուրբաթ օրերը։ Իրեն կը հետեւէին երկու լրտեսներ, դամբիկ ձի մը հնձուած կառքի մը մէջ։

Տրուած ըլլալով որ, մէկ կողմէ, մեծ դուքսը պալատէն կ'ելլէր կանոնաւորաբար, եւ միւս կողմէ, մեզի ծանօթ էին իր հետեւորդները, կառքն ու ապտաարքը, սկսանք յունուարի կէսին պատրաստել մահափորձը։

Եթէ Պլեհվէի մահափորձը միացուց մեզ Մարտական Մարմնի բոլոր անդամներս, եթէ այդ մահափորձը ոգեւորեց մեր կազմակերպութիւնը չունչով մը, զոր Սաղոնով անուանեց ասպետական եւ եղբայրական ոգի, Մոսկուայի մեր աշխատանքն ալ աւելի եւս ամբացուց այդ կապը։ Կրնամ հաստատել, առանց չափազանցութեան մէջ իյնալու, թէ Մոսկուայի մեր հատիւնալու, թէ Մոսկուայի մեր հատուածին բոլոր անդամները, Ալեքսանդրովիչն ալ միասին, մէկ ընտանիք կը կազմէին՝ ամբողջ կազուած իրարու։ Նկարագիրներու եւ կարծիքներու տարբերութիւնը արգելք մը չէր այդ բարեկամութեան։ Ընդհակառակը, անհատական յատկանիշերը աւելի եւս կ'ամբացնէին։ Ահա Մարտական մարմնի անդամներու ճիշդ այդ մտերմական կապին կը վերագրեմ այն բացառիկ յաջողութիւնը, որով պսակուեցաւ Մոսկուայի մեր մահափորձը։

Օպանաս, իր նկարագրով, չատ կը նմանէր Շուայցէրի։ Անոր պէս լրակեաց էր, անթափանցելի եւ պաղարիւն։ Իր լրակեցութիւնը մելամաղձութեան կը վերածուէր եւ այդ մելամաղձութեան մէջ, անոնք որ լաւ չէին ճանչնար զինք, չէին կրնար հասկնալ իր լայն եւ ինքնատիպ բնաւորութիւնը։

Գալով Կալիայեւին, այնպէս էր Մոսկուայի մէջ, ինչպէս էր Պեռերբուրգի մէջ։ Սակայն կը զգար թէ իր կեանքը կը մօտենայ վախճանին եւ այս նախազգացումը կը յայտնուէր իր հոգիին բարձրացումով։ Թերեւս երբեք այնքան խանդավառութիւն ու սէր ցոյց չէր տուած մեր կազմակերպութեան մասին, որքան իր մահէն քանի մը օր առաջ։ Ես զինք տեսայ կառապանի իր հագուստին տակ յունուարի երկրորդ կիսուն, երբ այլեւս որոշուած էր կատարել մահափորձը։ Երկուքս նստած էինք աղտոտ ճաշարանի մը մէջ, Մոսկովայի միւս եզերքը։ Նիհարցեր էր, մօրուքը երկարեր, ճաղատացած էր, վրիպակներ իր աչքերը խոռոչն էին ինկեր։ Հագեր էր կապոյտ պղպեղվկա մը, վզին չուրջ կապած էր կարմիր թաշկինակ մը։

Կ'ըսէր ինծի.

— Շատ յոգնած եմ։ Զիղերս պըրկուած են։ Գիտե՞ս, կը կարծեմ թէ ալ չպիտի կրնամ դիմանալ։ Բայց երբ յաջողինք, ալ ի՞նչ ուրախութիւն մեզի համար։ Եթէ Վլադիմիրը (Նիկոլա Բ.ի հօրեղբայրը) սպաննուի Պեռերբուրգի մէջ եւ Սէրգէյը, այսուհետ, Մոսկուայի մէջ... Կը սպասեմ այդ օրուան։ Մտածէ, 15 յուլիս, 9 յունուար, եւ յետոյ երկու մահափորձեր մէկը միւսին ետեւէն, յեղափոխութիւն է այս, չէ՞, ախո՛ր որ ես չկրնամ տեսնել։

Վայրկեան մը յետոյ.

— Օպանաս երջանիկ է։ Կրնայ հանդիստ աչխատիլ։ Ես չեմ կրնար։ Ես հանդիստ կ'ըլլամ, երբ Սէրգէյ կը սպաննուի։ Ախ, եթէ Սաղոնովը մեզի հետ ըլլար։ Պիտի լուր ունենա՞յ արդեօք։ Դերչունի պիտի գիտնա՞յ արդեօք։ Շլուսէլբուրգ լուր պիտի ղրկուի՞ արդեօք։ Ինծի համար, գիտես որ, անցեալ չկայ, ամէն բան ներկային մէջ է։ Իրապէս Պոկոտիլով մեռա՞ծ է։ Իրապէս Սաղոնով Շլուսէլբո՞ւրգ կը գտնուի։ Ո՛չ, անոնք կ'ապրին մեզի հետ։ Դուն չե՞ս զգար միթէ անոնց ներկայութիւնը։ Զախողութեա՞ն պիտի հանդիպինք արդեօք։ Այն ատեն, բարեկամ, պէտք է որ ճափոնական եղանակով դործենք։

— Ի՞նչպէս թէ ճափոնական եղանակով։

Ինծի հակեցաւ, սեղանին վրայէն.

— Ճափոնական պատերազմին ընթացքին, ճափոնացիները անճնաւոր չէին ըլլար երբեք։

— Ի՞նչ կ'ընէին ուրեմն։

— Հարաքերի կ'ընէին։

Ահա այսպէս էր Կալիայեւի հոգեկան վիճակը, մեծ դուքս Սէրգէյի ընտանութենէն առաջ։

II.

Յունուարի վերջերը Կալիայեւ ծախեց իր ձին ու կառքը, Մարիով զնաց, որպէսզի սրբէ կառապանի իր դէմքութեան հետքը եւ փոխէ անցագիրը։

Ահա թէ ինչ կը գրէր Մարիովէն, 22 յունուարին.

— Շուրջս, հետս, մէջս գղուռտ եւ չողարձակ արեւ մը կը զգամ։ Կարծես թէ հալած են ձիւնն ու սառը, ու խրեր էի։ Այդ սառն ու ձիւնը կը կազմէին իմ մելամաղձութիւնս, խեղճութեան զգացում մը, չկատարուածին կարօտը, կատարուածին դառնութիւնը։ Այսօր կը ցանկամ միայն տեսնել արեւը, որ քաղցրօրէն կը շողայ։ Պէտք ունիմ քիչ մը կրակի եւ ուրախութեան ցաւակոծ հոգւոյս համար։ Եւ երջանիկ կը զգամ ինքզինքս, առանց գիտնալու թէ ինչու։ Երջանիկ եմ առանց պատճառի, ոչինչով։ Կը թափառիմ փողոցներուն մէջ եւ կը դիտեմ պատկը կը դիտեմ մարդիկը։ Եւ ես ալ կը զարմանամ թէ ինչպէս այսքան դէմքեր կրնամ մոռնալ ձմրան անձկալի պատրութիւնները զարնան ապրելով վաստահօրէն։ Քանի մը օր ինծի կը թուէր թէ չէի կրնար ապրիլ վրայ կենալ, թէ չուտով գետին պիտի իյնամ։ Այսօր առողջ եմ եւ լաւատրամադրութիւններով լեցուած։ Ինքզինք։ Իմ վիճակս այնքան զէշ չէր որքան կարելի չէր խոստովանիլ։ Մէկն բան պակ կը թուէր, տխուր, յոյս ինծի եւ ուրիշին համար, բոլորիս եւ անոնց համար, որ մեզի մօտ կամ հեռու։ Այդ օրերուն, ես ապրեցայ այնպիսի վայրկեաններու, որ, երբեմն յիշելով, կ'ուզեմ փիլիսոփայել։ Մենք (Մարտական Մարմինը) լաւ կապուած ենք իրարու, մեզմէ իւրաքանչիւրը պէտք ունի մեզմէ աւելի ինքզինք արթնցնելու։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱՆԱԼՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղուքներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 10 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933 — 10 Aout 1933

ԳՐԿ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2261 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՕԳՈՍՏՈՍ ՏԱՍԸ

Տարեդարձ մը եւս,— 1920 օգոստոս 10: Սեվր ...

Քանի մը չաբաթ առաջ, Թուրքերը ծանեցին տասնամեակ մը որ սերտ կապ ունի այս տարեդարձին հետ: 1923 յուլիս 24: Լօզան...

Եւ ծանեցին խուժանավարական ցուցադրութեամբ:

— «Սեվր կոչուած քուրջի կտորը, որ կը նշանակէ հայրենի հողին ոտնակոխումը ազատ մոյկերու կողմէ, մեր մայրերուն, մեր հայրերուն, մեր ծերունիներուն արցունքը ... Մինչդեռ Լօզանը ամբողջ աշխարհի գեղին զարնուելն է»:

Թուրքիոյ նոր սերունդն է որ կ'արտասանէ այս պայթուցիկ բառերը եւ գեռ ուրիշ խօսքեր, փրփուրը բերնին եւ ցեղային կիրքը արիւնածարաւ աչքերուն մէջ.

— «Լօզանը ամբողջ աշխարհի գեղին զարնուելն է»...

Խուժանայի՞ն է արտայայտութիւնը: Բայց ... ճիշդ չէ՞:

Աշխարհ մը չէ՞ր «Համաձայնութիւնը», որ ասպարէզ կարզաց բոլորին, իր կամքը պարտադրեց բոլորին, սակայն երբ կարգը եկաւ կիսակործան Թուրքիոյ,— բռնեց անխտրունակ, անպատիւ նահանջի ճամբան:

Աշխարհ մը չէ՞ր բանուորա – գիւղացիական իշխանութիւնը, որ լոյս եւ ազատութիւն խոստացաւ բոլորին, բայց սիրով բռնեց ջարդարար փաշաներու, պէյերու եւ մոլլաներու թեւերէն, երբ անոնք ուզեցին իր հողէն եւ ազատութենէն զրկել հալածական ժողովուրդ մը:

Իւրաքանչիւրը իր մասնաւոր հաշիւներով թիկունք հանդիսացաւ Թուրքիոյ, նոյն իսկ հարթեց ճամբան, եւ ունեցանք Լօզանը:

Այսինքն՝ գերեզմանէն փրկուած Թուրքիան, որ այսօր թանկագին թեկնածու մը դարձեր է բոլորին համար: Նոյն իսկ խորհրդական մը՝ Արեւելքի աշխարհավարութեան համար:

Ո՛չ է, չա՛տ ուշ, խօսելու համար մեղքերու կամ պատասխանատուութեանց մասին: Եւ անօգուտ:

Արձանագրելով օրուան թուականը,— 10 օգոստոս — կ'ուզենք անգամ մը եւս սթափումի, վերագնահատման մղել արմատախիլ բազմութիւնները: Մասնաւորապէս երիտասարդութիւնը:

Ի հարկէ, չատ բան կախում ունի արտաքին հանգամանքներէն:

Ձղակտոր Թուրքիան գլխիկոր ստորագրած էր Սեվրը եւ չէր կրնար մոքէն իսկ անցընել Լօզանը, եթէ յաղթականները, հետզհետէ պար չբռնէին իր բոլորտիքը, իրարմէ գաղտնի եւ իրարու հետ մրցելով:

Բայց, մեր հիմնական մեղքն այն է որ հանգամանքները, պատահականութիւնները կը չփոթենք իրականութեան հետ, եւ գուլպաները կը հանենք առանց ջուրը տեսնելու:

Ցետոյ, սահման չունին մեր դիւրահաւանութիւնն ու կարճատեսութիւնը:

Ամէն ինչ կը դատենք երեւոյթներէն: Երկու փաղաքչական խօսք, ժպիտ մը, ճառ մը կը մթագնեն մեր տեսողութիւնը: Ցառաջ աշխարհագրութիւնն անգամ կը մոռնանք:

Մեր տեսողութեան պէս, կարճ է նաեւ մեր յիշողութիւնը:

Ո՛ր եւ է դէպք, անցեալի ո՛ր եւ է փորձառութիւն չեն բաւար մեր աչքերը:

Նոյն իսկ այսօր, երբ ամէն օր առիթ ունինք աչք աչքի տեսնելու «քաղաքակիրթ» աշխարհն ու իր մարդկութիւնը, նոյն երանգները, մարմրուն տրամադրութիւնները կը պղտորեն մեր սրատեսութիւնը:

Այսօր ալ ո՛ր եւ է ծրագիր մշակած, հետապնդած առեն, աչքէն բանէ առաջ նկատի ունինք Եւրոպան, ոչ թէ Արեւելքը:

Ու չենք խրատուիր ոչ միայն մեր, այլ եւ ուրիշներու փորձառութենէն:

Ահա վերջինը, օրուան ամէնէն տխուր դէպքը,— ընդհատում՝ ասորի եւ արաբ զինուորներու միջեւ՝ Իրաքի մէջ:

Մեծն Բրիտանիոյ չնո՛րհն է այս ալ:

Տասը տարի վարելով Միջագետքի հոգատարութիւնը, անոնք տօրեցին Իրաք ապստամբած 50–60,000 Ասորիները: Կազմեցին զինուորական ուժ մը եւս, մօտ 4000 հոգի:

Եւ սակայն, Մուսուլի քարիւղի խնդիրը աւելի չուտ կարգադրուեցաւ քան Ասորիներու «օջախ»ի կամ տեղաւորման ծրագիրը:

Իսկ հիմա որ հոգատարութիւնը վերջացած է, ահա թիւրիմացութիւն մը հիւրին եւ հիւրընկալին միջեւ: Եւ անմեղ արիւն երկու կողմէն ալ:

Անշուշտ, Իրաքը տէր աիրական է իր տունը մէջ: Իսկ ան որ զինեց ու մարզեց Ասորին, կրնա՞յ զրաղիլ այդպիսի տաղտուկներով ...

Որ եւ է անիրաւ դաշնագիր չի կրնար այնքան վնաս պատճառել մեզի, որքան մեր անբուժելի միամտութիւնը:

Եթէ Սեվրը չկրցաւ փրկել, այդ չի նշանակեր թէ Լօզանը յաւիտենական է իրրեւ տապանաքար:

Բուն տապանաքարը այն կ'ըլլար որ, մենք լման տասը տարի Եւրոպան «վայելելէ» յետոյ, թաւալէինք նոյն կախարդական շրջանակին մէջ, ինչպէս տարիներ եւ տարիներ առաջ:

Սեվրը շահուած գետին մըն է, նախնական հանգրուան մը, իր արամաբանական վախճանին հասցնելու համար մեր Դատը:

Կուռանը ունինք արդէն — այսօրուան Հայաստանը: 1920 օգոստոս 10ի դաշնագիրը կը կազմէ ուղեցոյց մը՝ լրացնելու զայն:

Մխայն Հայկական Դատը չէ որ առկախ կը մնայ:

Ժամանակները կը փոխուին եւ պատմութեան կ'անցնի նաեւ Լօզանը:

Հարցը այն է որ,— խրատուինք:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Ադեխանդրիոյ մէջ ալ կ'արգիլուի եռագոյնը

ԳԱՂՈՒԹՔԸ ԽՈՐԱՊԷՍ ՅՈՒԶՈՒՄԸ՝ ՀԱՆՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՊԱՏՐԱՍՏԷ

« Յուսաբեր »ի թղթակիցը կը գրէ Ադեխանդրիայէն, օգոստոս 1 թուականով.—

Այսօր կառավարչատուն հրաւիրուեցան մեր ընկերներէն Տիգրան Մարգարեան եւ Թեմականի երեսփոխաններէն Գրիգոր Սերթլեան, որոնց պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ կառավարական արգելքը եռագոյնի դէմ: Այս հրաւէրը եղաւ, ինչպէս յայտնի է, այն առեն, երբ օրեր առաջ ոստիկանները արգէն դիմած էին ոտիկանատուն եւ խնդրած, որ զան եւ վար առնեն ազգային դրօշը:

Մինչեւ հոգիի խորերը ցնցուած է Ադեքանդրիոյ բովանդակ հայութիւնը: Բոլոր բերանէրէն անէծք կը տեղայ մատնիչ եւ դաւաճան «կուսակցութեան» մը հասցէին, որ անարգանքներէն ամէնէն ծանրագոյնը հասցուց իր ժողովուրդի ամէնէն նուիրական զգացումներուն:

Ձեռարկուած է ընդհանուր հանրագրութեան, քաղաքը բաժնուած է թաղերու, կ'աշխատին ամէնքը եւ կ'աշխատին հոգիով ու սրտանց: Ամբողջ հայութիւնը նոյնացած է իր սրբութիւն սրբոցին, իր նուիրական եռագոյնին հետ: Վաստահ կառավարութեան արդարադատութեան, ժողովուրդը որոշած է ի գին ամէն զոհողութեան պաշտպանել իր դատը: Հանրագրութեան ձեռնարկուեցաւ ուշ առեն, երեկոյեան ժամը 7ին: Վաղը մինչեւ իրիկուն 1000է աւելի ստորագրութիւններ կը ժողվեն:

Այս ժողովուրդի հոգիին մէջ ընդմիշտ եւ յաւիտենապէս մեռաւ աղտոտ բացերու ստորնաքարշ խմբակը, որ ընդունակ է ամէն դաւաճան արարքի:

Ընդհանուր տրամադրութիւն մը կայ խզելու ամէն յարաբերութիւն ամէն ոամկավարի հետ:

Կապ չպահելու դաւաճաններու, լրտեսներու եւ մատնիչներու հետ:

Մերժելու գիրն ու խօսքը այն մարդոց, որ ցեխերու մէջ նետեցին հանրութեան պատիւը յաչս օտարի:

Մեռած է ժողովուրդ մը, որուն մէջ մեռած է պժգանքի զգացումը դէպի ազգադաւն ու մատնիչը:

Ի՛նչպէս ծագեցաւ դէպքը

Թղթակիցը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ բուն դէպքի մասին, որ տեղի ունեցած է յուլիս 30ին.—

Եռագոյնի պարզումը մզձաւանջը դարձած էր տեղւոյս ոամկավար եւ անոնց գործակից չարաշուք տարրերուն:

Անոր տեսքին չէին կրնար հանդուրժել և չարաթներէ իվեր գաղտնի աշխատանք կը տանէին, վար առնելու համար զայն:

Շարաթ օր, հայրենասէր քանի մը Հայեր տեսնելով որ դրօշ չէ պարզուած Առաջնորդարանին վրայ, զաւազին կը հարցնեն թէ ինչու դրօշ պարզուած չէ: Այս վերջինը երբ կը պատասխանէ թէ կախելու հրաման չունի, մեր հայրենակիցները երկար փնտռտուքներով գտնելով դրօշը, անմիջապէս կը բարձրանան եւ կը կախեն զայն:

Այս դէպքին վրայ Քաղաքականը վայրկեանը հասած կը նկատէ եւ արգելքի համար 5 հոգով, Տօքթ. Թաշճեանի եւ Աշոտ Գասապեանի գլխաւորութեամբ, կը դիմէ ոստիկանութեան: Ըստ ոամկավար աւանդական սովորութեան, ոստիկանութեան վրայ ազդելու համար, այս դաւազիրները կը յայտարարեն թէ վազը, կիրակի, մեծ արձնհեղութիւն մը պիտի ըլլայ, եթէ դրօշը կախուած մնայ:

Ոստիկանութիւնը ինք կը մերժէ դրօշը վար առնել բայց կը յայտնէ թէ քանի որ արձնհեղութեան խնդիր կայ, եթէ Ազգ. իշխանութիւնը վար առնէ ինք կրնայ թոյլ չտալ անկարգութիւնը: Ասոր վրայ Տօքթ. Թաշճեան իր հետ ոստիկան մը առած կուգայ Առաջնորդարան եւ իր չորնալիք ձեռքերով զաղտագողի, գիշերը ժամը 9.30ին վար կ'առնէ:

Երեսփոխան Պ. Գ. Սերթլեան իմանալով եղելութիւնը, անմիջապէս զարթագոլ կը ներկայանայ, պատճառը հասկնալու համար: Հոն իրեն կը բացատրեն թէ ձեր ազգին մեծերէն հինգ հոգի ներկայացած են եւ արձնհեղութեան մասին խօսած, այնպէս որ ոստիկանութիւնը ստիպուած էր առջեւն առնելու հաւանական դէպքերու:

Այսօր, կիրակի առաւօտ, 10ի չափ ոստիկաններ եւ 3—4 հատ ալ զաղտնի ոստիկաններ առաջնորդարան բերուեան էին «արձնհեղութեան» առջեւն առնելու համար: Պ. Սերթլեան կրկին կը դիմէ գարագոլ ուր իրեն կը պատասխանուի թէ ոստիկանութիւնը ոչինչ ունի դրօշին դէմ, բայց ձեր ազդ. իշխանութիւններն են որ չեն ուզեր. եթէ ձեր իշխանութիւնները ուզեն, ոստիկանութիւնը սիրով ընդառաջ կ'երթայ ժողովուրդի բաղձանքին:

Ժողովուրդը չսիրաանց յուզուած է այս դէպքին հետեւանքով. խուռն բազմութեամբ դիմած է Տօքթ. Թաշճեանի տունը իր գարչելի սրբապղծութեան հաշիւը ուզելու համար: Այս գարչելին սակայն գիտնալով այս բոլորը փախած ու պահուած է:

Աւելցնենք որ դրօշակի հակառակորդներէն ոչ մէկը կար առաջնորդարանի բակը:

Մինչ կիներ եկեղեցիէն դուրս գալով երբ կը տեսնեն դրօշին վար առնուած ըլլալը, կը պոռան թէ եթէ հայ երիտասարդները չեն կրնար պաշտպանել հայ դրօշը, իրենք պատրաստ են պաշտպանելու զայն:

Վերջին պահուն Պ. Սերթլեան կը յորդորէ յուզուած հասարակութիւնը որ ցրուի, սպասելով կառավարութեան արդար կարգադրութեան:

Ցաւալին այն է որ ոստիկանութիւնը ինքը զարմացած է եւ հարցուցած թէ ինչ տեսակ ազդ էք եւ ինչ տեսակ իշխանութիւն ունիք, որ ձեր դրօշին չուրջ պայքար կը մղէք:

Հարաւ՝ 12, փետաւ՝ 17 տարեկան

Մեր քարուքանդ եւ արիւնաղանդ գաւառներէն չէ որ կուգայ լուրը, այլ... Ֆրանսայէն:

Քլէռման – ոը – լ'Ուազի շրջանին մէջ, Քաթիյյոնի քաղաքապետը չուտով պիտի կատարէ ամուսնութիւն մը որ առնուազն նահապետական է:

Փեսացուն՝ Փիէռօ, դեռ նոր 17 տարեկան եղաւ, իսկ հարսնցուն 12ուկէս տարեկան է, ծնած ըլլալով 1920 հոկտեմբեր 10ին: Բացառաբար արտօնուած է այս ամուսնութիւնը, նախագահական հրամանագրով:

Կոխևները կը շարունակուին Ասորիներուն եւ Իրաքիներուն միջեւ

95 զոհ Ասորիներէն, իսկ Արաբներէն

Պաղտատէն կը հեռագրեն օգոստոս 8 թուականով.—

Կոխները կը շարունակուին Իրաքէն Սուրիա անցած եւ յետոյ վերադարձած Ասորիներուն եւ Իրաքեան բանակին միջեւ:

Արդէն իսկ 95 հոգի սպաննուած են Ասորիներէն, իսկ քանի չափ՝ Իրաքի զինուորներէն:

Տիգրանակերտցի հայ երիտասարդ մը

ԿԸ ՍՊԱՆՆԷ ԻՐ ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑԸ

Երէկ Սէն Շամոնէն ստացաւ հետեւեալ հեռագիրը, օգոստոս 8 թուականով.—

Այսօր ժամը 12·20ին Վարդգէս Տօնապետեան անուն երիտասարդը, 19 տարեկան, սպաննեց Աբրահամ Ժոզէֆեանը: Երկուքն ալ Տիգրանակերտցի են: Մարդասպանը յանձնուեցաւ ոստիկանութեան: Մանրամասնութիւնները վազը:

Պէյրութը ազատ ևաւահաւիգիտս

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Պարսկաստանի կառավարութեան եւ Սուրիոյ մարզպանութեան միջեւ համաձայնութիւն գոյացած է, Պէյրութը առեւտրական ազատ նաւահանգիստի վերածելու համար: Մօտերս պիտի հասնի մասնաւոր պատուիրակութիւն մը, մանրամասնութիւնները ուսումնասիրելու համար:

Մինչ այդ Պարսկաստանի թերթերը կը տեղեկացնեն թէ կառավարութիւնը արդէն իր պիւտճէին մէջ մասնաւոր յատկացումներ մտցուցած է Պէյրութի նաւահանգիստին առջեւ մթերանոցներ կառուցանելու համար:

Պէյրութի պարսկական ընդհանուր հիւպատոսը հրահանգ ստացած է բանակցելու համար մարզպանութեան հետ:

Իտալական 24 օդանաւերը վերադարձան կատարեալ յաջողութեամբ

2670 ՔԻԼՈՄԵԹՐ 11.21 ԺԱՄԷՆ

Իտալական 24 ջրօդանաւերը, որոնք Նոր երկրի մէջ (Նիւֆաունլէնտ) կը սպասէին յուլիս 26էն ի վեր, երեքշաբթի առաւօտ ժամը 5.15ին (տեղական) ճամբայ ելան հարաւային Ատլանտեանի ուղղութեամբ եւ Ասորեան կղզիները հասան ժամը 4·30ին, երկու խումբերով: Ինք հատը իշան Ֆայալի կայանը, միւս 15ը՝ Փոնթա Տէլկատա: Վայրէջքը տեղի ունեցաւ կատարեալ յաջողութեամբ: Բոլոր հանդիսին չէնքերը դրօշազարդուած էին, ինչպէս եւ երկու նաւահանգիստներուն մէջ խարխափած նաւերը:

Զօր. Պալպօ Նոր երկիրէն մեկնելու հրամանը տուաւ կէս գիշերին: Ժամը 2ին արթնցան օդանաւորդները եւ 2.30ին իւրաքանչիւրը իր տեղն էր: Ժամը 3ին զօրավարը մթնոլորտային վերջին տեղեկագիրը կարդալէ յետոյ, մտաւ իր օդանաւը: Այս առթիւ, հրաժեշտ առնելով տեղական իշխանութիւններէն, ըսաւ.

— Այսօր պիտի կատարենք մեր վերադարձի ճամբորդութեանամէնէն կարեւոր մասը: Կը յուսանք տասը կամ 11 ժամէն կարել մինչեւ Ասորեան կղզիները եղած 1930 քիլոմեթրը: Մենք չենք ուզեր չմնդալից մրցանիշներ հաստատել եւ պիտի չարունակենք ամենամեծ խոհեմութեամբ չարժիլ: Ոչինչ ձգած ենք բախտին եւ ամէն զգուշութիւն պիտի ընենք, արկածներէ խուսափելու համար: Եթէ մենք հարաւային ուղեգիծը նախընտրեցինք, այդ չի նշանակեր թէ անզորձնական է Նոր երկիր - Իրլանտա գիծը: Մեր ջրօդանաւերէն իւրաքանչիւրը կրնար առանձին կարել հիւսիսային Ատլանտեանը: Բայց համախումբ թռիչք մը չատ աւելի վտանգներ կը ներկայացնէ:

Արշալոյսը հազիւ բացուած, սկսան չարժիլ առաջին երեք ջրօդանաւերը, որոնց մէկուն մէջ նստած էր Զօր. Պալպօ:

Միւս օդանաւերն ալ անմիջապէս հետեւեցան եւ ժամը 5·40ին բոլորն ալ օդին մէջ էին:

Ասորեան կղզիներուն ո՛ր եւ է ծովախորշը չկարենալով 24 օդանաւերը միասին առնել, հարկ եղաւ երկու կայան ընտրել: Օդանաւերը 2670 քիլոմեթրը կտրած եղան 11 ժամ 21 վայրկեանէն:

Երկու առաւ, բոլորը միասին թռան Լիզպոնա (Փորթուկալ): Մարսէյլի մօտ եւս կանգ առնելէ յետոյ, պիտի անցնին Իտալիա: Հոմ կը սպասուին կիրակի օր:

Թշուառութիւնը Հալէպի մէջ

« Էլ Ահրար »ի Հալէպի թղթակիցը, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ սիրող թշուառութեան մասին.—

Հալէպի գիւղերուն մէջ անօթութիւնն անտանելի վիճակի մը մատնած է գիւղացիները: Օրերով անօթի եւ խոտ արածողներ բազմաթիւ են: Անհամար գիւղեր բոլորովին պարպուած են, որովհետեւ բնակիչները հեռացած են եւ զաղթած կամ աւելի խոտաուտ չրջաններ, կամ քաղաքներ, գործ գտնելու յոյսով, այսպէս 350 գիւղերու բնակիչները հեռացած են ամէն բան երեսի վրայ ձգելով: Նոյն իսկ չեն կրցած իրենց ցանքերուն արդիւնքին տիրանալ:

Վայրի կենդանիներ լեցուած են պարպուած գիւղերու մէջ եւ բզքտած քանի մը անկար պառաւներ, որոնք մնացած էին գիւղերու մէջ:

Պ. Էռիօ Իզմիրի մէջ

Ֆրանսայի նախկին վարչապետը Իզմիր հասաւ օգոստոս 8ին: Շոգենաւին մէջ բարիգալուստի գացած էին կուսակալը, « Մալէ »ի նախագահը, ոստիկանապետը եւ Ֆրանսայի ընդհ. հիւպատոսը, իր պաշտօնեաներուն հետ: Պ. Էռիօ ինքնաշարժով պտտեցաւ Պէրկամայի աւերակները, ընկերակցութեամբ կուսակալին եւ « Մալէ »ի նախագահին:

Շոգենաւը Պոլիս մեկնեցաւ Իրիկուան դէմ:

Ինչպէս գրած ենք, Պոլիս եւ Ենիգիւի եւս պտտելէ յետոյ, Պ. Էռիօ պիտի երթայ Ռուսաստան:

Օգոստոս 25ին ցամաք պիտի ելլէ Օտէսա, ուրկէ պիտի անցնի Սեվաստիա եւ Եալթա: Յետոյ պիտի այցելէ Տնեպրոսթրոյի հոչակաւոր էլեկտրա–

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ՇՈՒՐՋԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԱՅՐԵՐԸ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԱՄԱՐՏԱՆ

— -·- —

ՑՈՒՑԱՊԱՏԿԵՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔԻ

— -·- —

Տրուած պայմանի պատմութիւն

(Շարունակութիւն երէկ թիւէն)

Նոյեմբեր 1930 - 1931ին Զեկուցումներ 30,000 ֆրանկի չափ գումարներ տուած են Լիւքսանպուրկի Հանրային Գրադարանի համար, որ պիտի կառուցուի Ռիւ Սէն Սապէլ (62 առ Տարիւ) հրապարակին վրայ «Ռիւ Ռիվոլի»ի մօտ։ Գործը պիտի կատարուի Ֆրանսական Ազգային Գրադարանի հսկողութեան տակ։ Գումարը կը հասնի 900,000 ֆրանկի։ Ներկայիս 211,000 ֆրանկ կայ։ Կը մնայ 15 միլիոն ֆրանկ գտնել։ Ներկայ տարուան (1932) Յունուարի 1ին 312 հատորներ ունի գրադարանը։ Ամէն տարի 12 հազար նոր հատորներ կը գնուին։ Ներկայիս գրադարանը կը գտնուի Ռիւ Սէն Սապէլ 37 թիւ տան մէջ։ Ան կը գրաւէ 18,800 քառակուսի մեթր տարածութիւն։ Ներկայ շէնքը կառուցուած է 1927ին։ Ամբողջ տարածութիւնը 430 քառակուսի մեթր է, որ կը բաժնուի 100 քառակուսի մեթրանոց չորս մասերու։

— Նայուածքդ, պ՛ւ սխառ աբոնա՞ն չկայ։ պ՛ւնէ՞ն։

— Ոչ, ընկերս։ Ես ինծի համար կը կարդամ։

— Ուրեմն ինծի համար 100 քառակուսի մեթրանոց մէկ տարածութիւն։

— Ինչպէ՞ս կ՛ուզես

«ՍԻՐԵԼ ՄԵՒ ՅԱՏԿԱ ԶՐՈՑՔ ԵՐ»...

— Ո՞ւխտ, ո՛ւխտ, ու գիտ ... Եվ ինչ ուրախ ես, որ ես ինձ տեսար ... Ես ալ կեմ «Ալիքներ»-ին մէջ մի փոքր «տղա»-ի մը պէս չես ... Ա՛խ, Նիքո՛ ...

— Ես ալ կեմ «Ալիքներ»-ին մէջ, իմ Էդիթս, որ ինձի համար ամէն ինչ է, ամէն բան, ամէն ուրախութիւն ու ցաւ ... Ես ալ կեմ ինձի համար, որ ինձ սիրէ ... Ես ալ կեմ ինձի համար, որ ինձ հետ խօսի, ինձ հետ ծիծաղի, ինձ հետ ուրախանայ ... Ես ալ կեմ ինձի համար, որ ինձ հետ ամէն ինչ կիսէ

կայանը, եւ հանդիպելով Մարքով ու Քիվ, սեպտ. 2ին պիտի հասնի Մոսկուա:

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կուտան այս այցելութեան, թէեւ անհատական է:

ՇԻՇԻ ՄԸ ՄԻՋՈՑ... ԼՈՒ ԺՈՂՎԵՑ, ՎՐԻԺ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

«Զգայացունց» լուր մը կը հասնի Միւնիխէն:

Վարձակալ մը վէճ ունէր տանտէրին հետ: Դատ-դատաստան, բայց վարձակալը կորսնցուց:

Եւ որոշեց վրէժ լուծել: Ի՞նչպէս: Քանի մը գիշեր անքուն անցընելէ յետոյ, վճռեց բաւական քանակութեամբ լու հաւաքել: (Պատմութիւնը չըսեր թէ ուրկէ՞ գտաւ): Եւ բոլորը մէկ հին մը մէջ լեցնելով, քնացուց եթերով: Ցետոյ, փչափողի մը միջոցաւ, գիշերանց քշեց տանտիրոջ բնակարանին կղպանքին ծակէն ներս: Լուերը ազատ ասպարէզ գտնելով, փախուստի մասնեցին տանտէրը եւ ամբողջ ընտանիքը:

Այժմ տանտէրը գատ բացած է վարձակալին դէմ, դէպքը ներկայացնելով իբրեւ «հարուած եւ վիրաւորում»...

Թատերախնդիր Գերմանիոյ մէջ

Գերմանական կառավարութիւնը ձերբակալեց ռատիոյի կազմակերպութեան գլխաւոր պատասխանատուները եւ փոխադրեց կեդրոնացման բանակատեղի մը: Նախկին նախարար Թրէվով, որ վարիչը եղած է անթելի կազմակերպութեան, հեռագիր մը ուղղելով կառավարութեան, բողոքեց եւ յայտարարեց թէ ինքն ալ համամիտ է անոնց եւ պատրաստ՝ կրելու միեւնոյն պատիժը: Ոստիկանութիւնը կ'ըսէ թէ կալանաւորները մէկ քանի մը տարուան ընթացքին:

*** Կառավարութիւնը լուծեց հիթլէրական օժանդակ ոստիկանութիւնը: Այս առթիւ հրատարակուած յայտարարութեան մէջ, կ'ըսուի թէ «Համայնավարութիւնը ջախջախուած ըլլալով, այլեւս աւելորդ է օժանդակ ոստիկանութեան գոյութիւնը»:

*** Ձերբակալութիւնները կը շարունակուին մեծ քաղաքներու մէջ:

Երեքշաբթի օր ձերբակալուեցաւ հանրապետութեան անդրանիկ նախագահին զաւակը, Ֆ. Էպէրթ, ուրիշ երկու ընկերվարական երեսփոխաններու հետ:

Համպուրգի ծերակոյտը վճռեց թէ ո՛ր եւ է օգնութիւն պէտք չէ ընծայել անոնց որ կը շարունակեն անդամավճար տալ ընկերվարական կամ համայնավարականկազմակերպութեանց: Հիթլէրական տեղեկատուգիւանը գնահատելով այս որոշումը, կ'ըսէ թէ ո՛ր եւ է միջոց պէտք չէ խնայել, ոչնչացնելու համար «կարմիր ժանտախտը»:

*** Նախարարական հրամանագրով, բոլոր դպրոցներուն մէջ պարտաւորիչ հռչակուեցաւ ֆաշական բարեւը:

*** Հրաման տրուած է կրակի բռնելու անոնք որ համայնավարական թռուցիկներ կը ցրուեն:



Գ. Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այսօր Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 54, rue de Rivoli, Café Samaritaine-ի ներքնայարկը: Մէկթո՝ Շաթըլէ: Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. ժողովի օրակարգի յաւելուածական հարցեր:

ԱՆԻԼԻ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՆՊԻ «Վիշապ» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Պէգոնի կայարանի դիմացի սովորական հաւաքատեղիին մէջ: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՊԱՆԵԼՕ-ՔԱՇԱՆի «Արծիւ» խումբը բացառիկ ժողովի կը հրաւիրուի այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ընկեր Մինաս Ալթունեանի բնակարանին մէջ:

ՇԱՎԻԼԻի «Արդութեան» խումբի ժողովը յառաջիկայ երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին կը խնդրուի 1932 եւ 1933ի անդամատետրները միասին բերել:

Գաւառ

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹԻ (Մարսէյլ) «Համազասպ» ենթակոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Զեկոյց Մարսէյլի Ներկայացուցչական ժողովի մասին: Ներկայանալ անդամատետրով:

Դաշտահանդէս Վիէնի մէջ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԿԱՆԵՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպած՝ Հ. Յ. Դ. ՎԻԷՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 8էն ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 8

(Ջորս քանապարհին՝ Ջրաղացքի գետակի եզերք):

Կը խօսի՝ ընկ. Ն. ԽԱՉԻԿԵԱՆ

Կը նախագահէ՝ ընկ. Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Դիւրամատչելի պիւֆէ:

Սիրով կը հրաւիրուի Վիէնի հայ հասարակութիւնը:

Dr. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին Տարեկան դաշտահանդէսը

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒԱՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ

St. CLOUD-ի ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախորդ տարուան բացատրութիւնը (Passage à Niveau)

ընդհանուր սեղան, սեղանապետութեամբ՝ **Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ**

կը նուագէ «ՆԻՐԱՆ» նուագախումբը:

Ձոխ պիւֆէ: Դիւրամատչելի պիւֆէ:

Աստուածածնայ ցօնի առթիւ տեղիպիտի ունենայ «Վիճակ»:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— 2, եւ 25 թիւ հանրակառքերը, St. Lazare-էն հոգեկառք եւ հոգենաւ:

Ներկայ պարագային դաշտահանդէսը կը յետաձգուի:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վէներական ամէն տեսակի հիւանդութիւնները (ջերմամիզութիւն, փրանկախտ եւայլն), մորթի, զգայնի, ստամոքսի եւ կօնացի հիւանդութիւնները:

Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ էլեքտրականութեամբ: Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարբալուծում:

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւնները: Քուրօն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրէճ՝ ամերիկեան սիստէմով:

Արժէքները շատ մատչելի. մանաւանդ զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8: Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4:



Ciné MONDIAL

Carrefour des 4 Routes
LA COURNEUVE

Առնել Porte VILLETTE-էն թրամուէյ 32 թիւ եւ իջնել COURNEUVE

Le 11 et 12 Août (Vendredi, Samedi) Soirée, le 13 Août (Dimanche) Matiné - Soirée.

Grand Orchestre

Arméno - Oriental & Caucasien
Unique dans son genre en France
L'Ensemble composé de 14 personnes en costumes.

Programme International, sous la Direction de KHAN ARAKÉLIAN.

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐՈԹԷԶ եւ ՍԷՆԹԻԻՐ Ամենայարմար գիներով:

Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ

9, Rue d'Aboukir, PARIS

(Խանութը՝ փողոցի վրայ)

Tél. Central 82 - 49, Métro: Sentier

Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն:

ԵԹԷ ՀԱՅՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՔ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐՈՒԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԳԷԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel կամ Maubert-Mutualité

ՄԱՄՆԱԴԷՏ ՈՍԿԻ ՔՈՒԲՐՈՆԻ, ՊՈՒԾԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՐԻ

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 9 - 12 եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8: կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:

Etude de Me **BERNARD WAHÉ**

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69

Կը տանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարանները, կատարէ certificats de coutumes-ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19: Նաեւ ժամադրութեամբ

Հայերու ժամադրավայրը

Ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52-73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ · POLYCLINIQUE

Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ

49, ՐՒԻ ՏԷ ՓԸԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳԵՏՆԱՅԱՐԿ

49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée

Tél. 62 - 46

կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. 9:
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ նեւրաստենիաներով.	Բշ. ժամը 5, եշ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի փայծաղի (տալակ), Թոքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ:	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Զգայնի հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ. 9:
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Գշ. ժամը 10, եշ. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Գշ. ժ. 6, Ուր. ժ. 3:
Ծննդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Գշ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12:
Ծննդաբերութեան եւ Արգանդի.	Գշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10:
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 9, եշ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Գշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Գշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:
Վէներական հիւանդութիւններ. Ազանց եւ Կանանց	Գշ. ժամը7, Շբ. ժ. 9:

Քննութիւն՝ արեան, թուքի, մէզի, սերմի եւայլն.:

Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը: Շողանկարում (radio): Մարմնում (massage): Կը կատարուին ամէն տեսակներու կումներ:

Assurance Sociale-ի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7, կամ ժամադրութեամբ: Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին:

(Ցրամադրելի են նաեւ վկայեալ Մանկաբարձուհիներ):

ՅՕՒՇԱՏԵՏՐ

Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Փարիզի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը՝ այսօր, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 9ին Պլոթիա ճաշարանին վերնայարկը: Կարեւոր օրակարգ.— Շրջաբերականի ընթերցում եւ այլ հարցեր: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՀՐԱՒԻՐ

ՇԱՎԻԼԻի եւ Շրջականերու Ընկերակցութեան վարչութիւնը Շաւիլի եւ շրջականերու մէջ բնակող հայրենակիցները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին առժամեայ մանկապարտէզի սրահին մէջ: Օրակարգ.— Նոր վարձատ մատուռ-մանկապարտէզին նորոգութիւնը:

ԱԶԴ

Մարսէյլի Ս. Թարգմանչաց Մայրեկեղեցիի Սրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ Կիրակի Ս. Աստուածածնի Տօնը եւ Խաղողօրհնէքը պիտի կատարուին հանդիսաւոր կերպով եւ այս առիթով պիտի պատարագէ ու քարոզէ Առաջն. Տ. Գրիգորիս Եպսկ. Պալաքեան: (Կնիք)

ԿԱՐԵՒՈՐ

Դանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: Դիմել *Յառաջի* վարչութեան:

Դաշտահանդէս Վիէնի մէջ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԿԱՆԵՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպած՝ Հ. Յ. Դ. ՎԻԷՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒԱՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 8էն ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 8

(Ջորս քանապարհին՝ Ջրաղացքի գետակի եզերք):

Կը խօսի՝ ընկ. Ն. ԽԱՉԻԿԵԱՆ

Կը նախագահէ՝ ընկ. Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Դիւրամատչելի պիւֆէ:

Սիրով կը հրաւիրուի Վիէնի հայ հասարակութիւնը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (34)

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

2.— ՄԵՆ ԴՈՒՔՍ ՍԷՐԳԷՑԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Ահա իմ տեսակէտս, եւ ես պիտի պաշտպանեմ մինչեւ վերջը, առանց երբեք վիճումի մը ընելու: Թերեւս ձեզի պարզեցի մեր ապրած ցաւագին կեանքին կողմերէն մին: Բայց ալ կը բաւէ: Այսօր կ'ուզեմ անհունապէս երջանիկ ըլլալ եւ ճառագայթել, լեցուիլ ուրախութեամբ եւ զուարթութեամբ, ինչպէս արեւը, որ վիս փողոց կը հրաւիրէ, գգուտա-Էրկի-քի մը կապոյտին տակ: Կը բարեւեմ բոլոր սիրելի բարեկամներուս, խիստերուն եւ բարեհամբոյրներուն, անոնց որ կը քննադատեն մեզ եւ անոնց որ կը տանջուին մեզի հետ: Կը բարեւեմ իմ բարի, իմ սիրելի եւ մանկունակ փոքրիկ աչքերուս, որ կը ժպտին ինծի այնքան անմեղութեամբ, որքան արեւին ճերմակ ճառագայթները ձիւնին վրայ, որ կը հալի»:

Կալիայեւի մեկնումէն յետոյ Օպանաս միայն էր, որ կը հսկէր: Իր միակ հոգն էր աչքէ չվախցնել ամէն անգամ որ (երկու օրը մէկ անգամ) մեծ դուքսը կրէմլինի պալատէն եւ երթար Տվերսկայայի պալատը: Բացարձակապէս վստահ ըլլալու համար իր քաղած տեղեկութիւններու մասին, Օպանաս չէր սպասեր Տվերսկայա փողոցին մէջ, որովհետեւ մեծ դուքսը կրնար հետեւիլ Նիկիցկայա փողոցէն անցնելով Տրոյցկի դրան: Ուրեմն իրեն կը մնար աչքի տակ պահել կամ Տվերսկայայի պալատին, կամ Կրէմլինի պալատին դաւիթը: Օպանաս նախընտրեց Կրէմլինի պալատին դաւիթը, կենալ Ցարին Զանգակին մօտ, ճիշդ պալատին դիմաց: Այդ հրապարակէն էր, որ վերջին երկու շաբթուան ընթացքին հսկեց մեծ դուքսին վրայ: Ոչ լրտեսները, ոչ ալ ոստիկանները ուշադրութիւն ըրին իրեն:

Վարաներ էինք որոշելու մահափորձին օրը: Կարդալով թերթերը, իմացայ որ, 2 փետրուարին, Օփերային մէջ տեղի պիտի ունենար ներկայացում մը, բարեսիրական նպատակով, ի նպաստ կարմիր խաչին, հովանաւորութեանը տակ էլիզաբեթ Ֆեոդերովնա մեծ դքսուհիին: Մեծ դուքսը պատճառ մը չունէր ներկայ չըլլալու այդ իրիկուան ներկայացման: Ուստի մենք ալ որոշեցինք մահափորձը կատարել 2 փետրուարին:

Դորա Բրիլիանա քանի մը օր առաջ մեկնած էր Եուրիեւ (Դորպատ), ուր կը պահէր ուժանակը: Դացի դռնեղու դինք եւ փետրուարի սկիզբը կազմակերպութեան բոլոր անդամները ամբողջովին զբաղեցուցած էին Մոսկուայի մէջ:

Դորա Բրիլիանա իջաւ Սլավիանսկի Բազար պանդոկը Նիկոլսկայա փողոց: Այդտեղ էր որ, փետրուար 2ի առաւօտուն, պատրաստուեց երկու ռումբ, մէկը կալիայեւին, միւսը Ալեքսանդրովիչին համար: Զէինք գիտեր սակայն թէ մեծ դուքսը ո՞ր ժամուն պիտի երթար Թատրոն: Որոշեցինք իրեն սպասել կանուխէն, այսինքն իրիկուան ժամը 8էն սկսեալ: Իրիկուան ժամը 7ին զացի Սլավիանսկի Բազար: Նոյն ժամուն պանդոկէն իջաւ Դորա Բրիլիանա, ձեռքին մէջ երկու ռումբ, Թուղթի մէջ փաթթած: Միասին զացինք Բոգոյավլէնկի նեղ փողոցը, բացինք ռումբերու փաթոյթը, իւրաքանչիւրը դրինք զատ զատ պայուսակներու մէջ, որ հետս բերեր էի: Օպանաս կը սպասէր Բոլշոյ Զերկասկի նեղ փողոցին մէջ: Նստայ իր կառքը: Իլինկա փողոցին մէջ հանդիպեցանք կալիայեւի: Իրեն յանձնեցի իր ռումբը եւ զացի Ալեքսանդրովիչի մօտ, կը սպասէր Վարվարկա փողոցին մէջ: Ժամը 7.30ին երկու ռումբերը յանձնուած էին իրենց տէրերուն եւ ժամը 8ին կալիայեւ կը գտնուէր Վոսկրեսենսկի հրապարակին վրայ, Քաղաքապետարանին մօտ, մինչ Ալեքսանդրովիչ դիրք բռնած էր Ալեքսանդրովսկի պարտէզին մուտքին մօտ: Նիկոլսկիի դուռնէն մինչեւ Օփերա, մեծ դուքսը ունէր երկու ճամբայ, մէկը կը տանէր կալիայեւի, միւսը Ալեքսանդրովիչին:

Կալիայեւ եւ Ալեքսանդրովիչ հադուած էին գիւղացիի պէս,— պոդեվկա, գդակ եւ սոնապանով կօշիկներ: Ռումբերը փաթթուած էին բարակ Թաշկինակներու մէջ: Դորա Բրիլիանտ պանդոկ վերադարձաւ: Իրեն ժամադրութիւն տուի, ուր պիտի գար ճաշողութեան պարագային, կէս գիշերին, ներկայացումէն յետոյ: Օպանաս վերադարձաւ կառատուն: Իսկ ես գացի Ալեքսանդրովսկի պարտէզը, սպասելով պայթումին:

Քարերը ճաթելու ատիճան սառ կապած էր ամէն կողմ: Ձիւնի փոթորիկ մը կար փողոցին մէջ: Կալիայեւ կը սպասէր քաղաքապետարանին դաւիթը, շուքին մէջ, ամայի եւ մութ անկիւն մը: Ժամը 8ը քանի մը վայրկեան անցած, մեծ դուքսին կառքը երեւցաւ Նիկիցկի դրան առջեւ: Կալիայեւ ճանչցաւ տեսնելով լապտերներուն ճերմակ շողշողուն լոյսը: Կառքը դարձաւ դէպի Վոսկրեսենսկի հրապարակը եւ, մթութեան մէջ, Կալիայեւ կարծեց տեսնել կառապան Ռուտինկինը, որ կը վարէր միշտ մեծ դուքսին կառքը: Այն ատեն, առանց վարանելու, Կալիայեւ վազեց կառքին առջեւ եւ կանգ առաւ սալայատակին մէջտեղը: Ձեռքը բարձրացուցած էր արդէն՝ նետելու համար ռումբը, երբ յանկարծ տեսաւ, մեծ դուքսին կողքին, կինը, Էլիզաբեթ մեծ դքսուհին, քեռորդիները՝ Մարիա եւ Դմիտրի, մեծ դուքս Պաւլի տղաները:

Մոնարհից ձեռքը եւ ճամբուն կէսն անցաւ: Կառքը կանգ առաւ Օպերայի նախագաւիթը: Կալիայեւ դուեցաւ Ալեքսանդրովսկի պարտէզի կողմը:

Մօտս գալով, հարցուց.

— Կը կարծեմ թէ լաւ ըրի: Կրնայի մինչեւ փոքրիկ երախաները սպասել: Իր յուզումը այնքան աստիճան էր որ հազիւ թէ կրնար խօսիլ: Գիտէի թէ ինչ պատասխանատուութիւն մը ըրած էր, իր իսկ որոշումով՝ փախցնելով զեղեցիկ առիթ մը մեծ դուքսը սպանելու: Այսպէս ստանձներ էր մարտիրոսի ճակատագրին ամբողջ պատասխանատուութիւնը:

Ըսի իրեն թէ ոչ միայն չէի դատապարտեր իր այդ ժեսթը, այլեւ գնահատէի անկեղծօրէն:

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ

(ԵՐԹԵԼԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՈՒԱՄՍԵՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ 11 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933 | 11 Aout 1933

ՅԱՐԻ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2262 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ՄԸ ԿԱՒ ԱՆՏԷՐ...

Պատմութիւնը պիտի ըսէ՝—

Ժողովուրդ մը կար անտէր, կէսը՝ արմատախիլ ջարդուած, մնացեալ կէսը՝ ցիր ու ցան ի սիւնս աշխարհի:

Այդ ժողովուրդը — այսինքն կէսը որ ողջ մնաց — ինկաւ սար ու ձոր, անցաւ ծով ու ցամաք, քսուեցաւ աշխարհի բոլոր ցեղերուն եւ ազգերուն,— եւ բոլորովին կորնչուց իր հաւաստարակրութիւնը:

Այն ատեն որ, փոխանակ հին խրամատները լեցնելու եւ ամփոփուելու, ինքն իրմով զօտեպնդուելու, ճեղք ճեղքի վրայ բացու, ճակատ ճակատի դէմ հանեց, եւ ինքն ալ մնաց չուտարուն՝ չորս ճամբաներուն վրայ:

Եւ այս՝ լման տասը տարի քամելէ յետոյ պանդխտութեան բոլոր դառնութիւնները: Ցմրուր քամելով օտարութեան լեղին ...

Այս ժողովուրդը ունեցաւ բոլոր առաքինութիւնները, բացի մէկէն,— քննական ոգի:

Ան հաւատաց ինչ որ պատմեցին, եւ մէկ աչ, մէկ ձախ ժպտելով, թոյլ տուաւ որ մարդիկ իրենց բուրդը մանեն իր գլխուն:

Ան չսորվեցաւ իր պատմութիւնը: Կամ սորվեցաւ այնպէս ինչպէս ուսուցին օրը օրին: Ինչպէս որ հաճոյ էր իրեն:

Հազիւ լրացած իր պանդխտութեան առաջին տասնամեակը, ան զարձաւ անճանաչելի եւ անկերպարան՝ իր «ուսումնական»ներով:

Ան կորնչուց, չնորհիւ այդ նոյն «ուսումնական»ներուն, ամէնէն տարրական գիտելիքներն ալ:

Ու գնաց ո՛ւր որ քաշեցին,— մերթ աչ, մերթ ձախ: Երկու քայլ յառաջ, տասը քայլ ետ:

Ան ունէր պարտականութիւններ եւ սրբութիւններ, որոնց համար զլուխ գլխի կուտար,— հոգի՛ն կուտար, երբեմն:

Հազի՛ւ տասը տարի դիմացան այդ բոլորը, օտար հողի վրայ:

Դարեր ու դարեր, անոր համար միութեան դիծ մըն էր եկեղեցին:

Այսօր, արդէն, ունինք «մեր ժամը», «ձեր ժամը»: Վերի թաղ, վարի թաղ: Ազգային եկեղեցին եւ անհատականը:

Գուբզուբանքի եւ գործունէութեան վառարան մըն էր դպրոցը, իր կոկոններով, բողբոջներով ու ծաղիկներով:

— Դպրո՞ց, դաշնակցակա՞ն է թէ ռամկավար: Ես կոպէկ չեմ տար անոնց բացած զպրոցին: Ո՛ղջ մնան ֆրանսականը, յունականը, պուլկարականը, հրէականը ...

Անոր համար օրհնութիւն էր որ եւ է միութեան կազմակերպումը: Գոնէ մարդիկ ճամբայ կ'ելլէին բարի միտքերով: Ու բարի էր չրջապատն ալ:

Այսօր Միութիւնները կը համարուին կրկէսներ՝ աքլորամարտ սարքելու եւ ծափեր կորզելու:

Այս ժողովուրդը կիբակմուտք ունէր իր մեռելներուն համար: Ուրախ եւ աղօթք, որ կը պայծառացնէին իր հոգին:

Տարիներ անցան, եւ իր ազգային մեռելներն անգամ բեռ դարձան:

Լաւագոյն պարագային, ամէն տարի վէճ — յաճախ կռիւ — կը ծագէր, մէկ միլիոն մեռելներու յիշատակին առթիւ: — «Կախե՞լ թէ չկախել: Երգե՞լ թէ չերգել» ...

Այս ժողովուրդը չունէր ազգային – քաղաքական խորհրդանշան, բացի յեղափոխականէն կամ քրիստոնէականէն:

Ունեցա՞ւ առտու մը,— արիւնով թաթխուած:

Մեղրալուսինը հազիւ անցած, այդ ալ զարձաւ կռուախնճոյր:

Մարդիկ ելան այս անտէր ժողովուրդի ծոցէն,— ուսումնականնե՛ր — որոնք «ճիհատ» յայտարարեցին այդ խորհրդանշանին դէմ:

Եւ որովհետեւ անբաւական էր իրենց ուժը, դիմեցին իրարանչիւր երկրի պետական ուժին: Գրգռեցին հիւրընկալ ժողովուրդին պատուախնդրութիւնն ալ:

— Դուք, մեծ ազգ, յաղթական պետութիւն, ի՞նչպէս թոյլ կուտաք որ ձեր փառապանծ դրօշին քով պարզուի «այսպիսի կերպասի ծուէն մը»... Ի՞նչպէս կը հանդուրժէք այս նախատինքին...

Եւ անտէր ժողովուրդին ազգային խորհրդանչանը, «Այսպիսի կերպասի ծուէն մը», քաշքշուցաւ պահականոց պահականոց: Ցանցաւորի մը պէս կծկուեցաւ մինչեւ նախաբարական գրասենեակներու մէջ, դարձաւ բերնի ծամոց՝ աժեմին – չաժեմին, մինչեւ որ...

Մինչեւ որ, հիւրընկալ իշխանութիւնը՝ այլ եւս համոզուելով թէ իսկապէս անտէր է այս ժողովուրդը, անոր պարտութենց միայն իր դրօշը, միւսը հռչակելով օրէնքէ դուրս:

Այսպէ՞ս եւ իր բոլոր գործերուն մէջ, հետու՝ հայրենիքէն, տասը ափերու վրայ:

Ամբարեկ՝ արագ եւ անդարձ կազմալուծման հետանկարէն, սարսռանքը սկսաւ հնչել ժողովուրդի խոնարհ խաւերէն:

Կոչեր սկսան տեղալ յանուն ազգի եւ կրօնի... Ցանուն անցեալի եւ մեռելներու:

Անօգո՞ւտ: Կորնչուցած՝ իր հաւաստարակչռութիւնը, տարբերը՝ գոյնզգոյն առաջնորդներու եւ հոսանքներու մէջ, անտէր ժողովուրդը չարունակեց իր կենդանի ուժերն սպառել անծանօթ ուղղութեամբ: Ճեղք ճեղքի վրայ բանալով: Հետզհետէ աւելի հեռանալով իր խարիսխէն:

Պատմութիւնը պիտի ըսէ, տակաւին, թէ առտու մը արթնցաւ անտէր ժողովուրդը:

Բայց,— շատ ուշ էր, անճանաչելի դարձած ըլլալով իր բոլորական կերպարանքը:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱՍՈՐԻՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ ԾԱՆՐԱՑԱԾ

ԻՐԱՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ԲՈՂՈՔԷ ՄՈՒՐԻՈՅ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ

Վերջին լուրերու համաձայն, աւելի ծանրացած է Միջագետքի Ասորիներուն խնդիրը:

Համաձայն պաշտօնական զեկոյցի մը, օգոստոս 4ի եւ 5ի կռիւներու միջոցին Իրաքի բանակը ունեցած է 20 սպաներ, որոնց երեքը սպայ եւ 45 վիրաւոր: Ասորիներուն կորուստն է 95 սպաներ եւ բազմաթիւ վիրաւորներ: Զեկոյցը կ'ըսէ թէ վիրաւորներուն մէջ կը գտնուի նաեւ Եահօ, ըմբոստ Ասորիներուն պետը եւ թէ անոր վաշտը ցիրուցան եղած է:

« Թայմզ »ի թղթակիցը հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդէ դէպքին ծագման մասին՝—

Երբ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը որոշում մը հրատարակեց Իրաքի ասորի հասարակութեան եւ անհող Ասորիներու տեղաւորման մասին, Իրաքի կառավարութիւնը պաշտօնի կոչեց մասնագէտ մը, հազարապետ Թոմսըն եւ դրամ տրամադրեց այս նպատակին համար:

Մար Շիմուն, Ասորի հասարակութեան կրօնական եւ քաղաքական պետը, մերժեց հազարապետ Թոմսընի գործակցութեան հրաւէրը եւ իր հետեւորդներէն ոմանք, մասնաւորապէս Եահօ, զինեալ վաշտ մը կազմեցին, գործը խանգարելու համար: Կառավարութիւնը զինուորական ուժ զրկեց, Եահօ եւ իր հրոսախումբը հպատակութիւն յայտնեցին եւ ներում ստացան: Ասոր վրայ Ասորիներու բոլոր շրջանային պետերը Մուսուլ հրաւիրուեցան յուլիսին, եւ բացատրութիւններ ստացան Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդի որոշման եւ Իրաքի կառավարութեան քաղաքականութեան մասին: Մեծ մասը ընդունեցաւ այդ քաղաքականութիւնը, բայց յուլիս 21ին հազար սպառազէն Ասորիներէ բաղկացած հրոսախումբ մը, հրամանատարութեամբ Եահոյի, անցաւ սուրիական սահմանը, իբրեւ բողոք իրենց բացատրուած քաղաքականութեան դէմ: Անմիջապէս դիմումներ եղան ֆրանսական իշխանութեանց, խնդրելով որ փաստականները զինաթափ ըլլան եւ հեռացուին սահմանագուխէն, համաձայն 1927ի առժամեայ պայմանագրութեան, որ հաստատուած էր 1932 նոյեմբերին ժընեւի մէջ սուրիական եւ իրաքեան կառավարութեանց միջեւ տորագրուած նոր համաձայնութեամբ մը:

Միեւնոյն ատեն, իրաքեան կառավարութիւնը հաղորդեց թէ ըմբոստներէն անոնք որ կ'ուզեն Իրաք վերադառնալ, պիտի արտօնուին իրենց զէնքերը յանձնելէ յետոյ: Ֆրանսացիները ուժեղ զօրամաս մը դրկեցին Ասորիները ահաբեկելու համար եւ մեծ մասը զինաթափ ըրին:

Օգոստոս 2ին, Իրաքի զինուորական ուժերուն կցուած բաղաքական պաշտօնեան խանիքի մէջ տեսակցեցաւ ֆրանսական ներկայացուցիչներուն հետ: Կ'ըսուի թէ ասոնք հաւաստիք տուած են թէ մնացեալ փախստականներն ալ զինաթափ պիտի ըլլան:

Միւս օրը Իրաքի կառավարութիւնը վստահ ըլլալով թէ Ֆրանսացիները բոլոր անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առած են որպէսզի Ասորիները չկարենան արշաւանքի խարիսխի դարձնել սուրիական հողը, որոշեց Սուրիա դրկել արտաքին նախարարը, Նուրի փաշա, բանակցելու համար հոգատար իշխանութեան հետ, ըմբոստ Ասորիներու մասին ըլլալիք կարգադրութեանց մասին, համաձայն առժամեայ համաձայնութեան:

Օգոստոս 4ի իրիկունը, այս Ասորիներէն ոմանք դիմեցին Իրաքի հրամանատարութեան, իրենց զէնքերը յանձնելու եւ հպատակութիւն յայտնելու համար: Հրամանատարը արտօնեց, բայց Տիգրիսը անցնելէ յետոյ, որ այստեղ սահմանագլուխ կը կազմէ, Ֆէյշխապուրի մօտ, յարձակեցան իրենց զէնքերը առնելու եկող իրաքեան ջոկատին վրայ: Օգոստ. 5ի առտուն աւելի մեծ ուժ մը, որ նոյնպէս անցած էր Տիգրիսը, յարձակեցաւ իրաքեան բանակավայրին վրայ: Այդ իրիկունը Իրաքի կառավարութիւնը անուղղակի լուր առաւ թէ ֆրանսիական իշխանութիւնները 500 հրացան վերադարձուցած են ըմբոստ Ասորիներուն զոր զինաթափ ըրած էին:

Իրաքի կառավարութիւնը կ'ըսէ թէ ֆրանսիական սահմանագլուխի իշխանութեանց այս ընթացքը կը նշանակէ խաթարել «նախայարձակ»ը, ինչպէս սահմանուեցաւ վերջերս, բանի մը պետութեանց միջեւ կնքուած պայմանագրով: Հետեւաբար, բողոքած է Ազգերու Դաշնակցութեան թէ՝ Սուրիոյ ֆրանսական իշխանութիւնները չեն կատարած իրենց պարտականութիւնը՝ արգիլելու համար այս զինեալ ներխուժումը: Իրաք պատասխանատու կը նկատէ Սուրիոյ ֆրանսական հոգատար իշխանութիւնը՝ իրենց պարտազանցութեան հետեւանքով յառաջ եկած մարդկային կորուստին եւ նիւթական ծախքին համար:

Ասորիներու Պատրիարքը վար կը դրուի Պաղտատի մէջ

ՄԵՐԺԱՒԱԾ Է ՀԱՒԱՏԱՐՄՈՒԹԵԱՆ ԵՐԴՈՒԻՄ ԸՆԵԼ

Միւնոյն աղբիւրէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները՝—

Կ'ըսուի թէ 1400 դինեալ Ասորիներու դէպի Սուրիա վախուտին պատճառ եղած է պատրիարք Մար Շիմունի արգելափակումը Պաղտատի մէջ:

Մար Շիմուն, որ միեւնոյն ատեն Ասորիներու քաղաքական պետն է, խնդրած է Իրաքի կառավարութենէն Ասորիները տեղաւորել մէկ չրջանի մէջ եւ պահպանել անոնց ներքին ինքնավարութիւնը, « Միլլէթ »ի (ազգ) դրութեամբ, ինչպէս վարժուած էին Թուրքերուն իշխանութեան տակ: Միեւնոյն խնդրագիրը ուղղած էր նաեւ Ազգերու Դաշնակցութեան: Խնդրագիրը մերժուեցաւ յետ պատշաճ քննութեան եւ Իրաքի կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առաւ, Ասորիները զանազան յարմար վայրերու մէջ տեղաւորելու համար: Մար Շիմուն ընդդիմացաւ այս կարգադրութեան, իրեն հետ ունենալով Թուրմա եւ Թիյարի տոհմերը, որոնց մէջ շատ մեծ է իր ազդեցութիւնը: Ասոր վրայ Իրաքի կառավարութիւնը Պաղտատ հրաւիրեց պատուիրակը: Այնտեղ առաջարկուեցաւ որ հաւատարմութեան յայտարարութիւն մը ստորագրէ եւ յանձն առնէ չխանգարել Ազգերու Դաշնակցութեան ծրագիրը: Պատրիարքը մերժեց երկու յանձնառութիւններն ալ եւ հետեւաբար վար դրուեցաւ:

Թուրմա եւ Թիյարի Ասորիները իրենց հոգեւոր պետին արգելափակման դէմ, իրենց զէնքերով անցան Տիգրիսը, մտան սուրիական հող եւ նստան դիմացի ափը: Տակաւին յայտնի չէ թէ ո՛րքանը գինաթափ եղան Ֆրանսական իշխանութեանց կողմէ, բայց հաստատուած է թէ 4,500 հոգի նորէն անցան Տիգրիսը, ուրիշ կէտի մը վրայ եւ ոչնչացուցին իրաքեան ջոկատ մը որ կ'ուզէր զինաթափ ընել գիրենք: Ցետոյ ճեղքեցին իրաքեան աւելի մեծ ուժ մը եւ հասան իրենց անմատչելի լեռները:

⁂ Վերջին հեռագրի մը համաձայն, Սուրիա անցած ըմբոստները անճնաուր եղած են առանց պայմանի, Իրաք վերադառնալու համար:

Հակաֆեմալականները կը վտարուին Սուրիայէն

ՖՐԱՆՔԵԹՈՒԻՐՔ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԵԱՆ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԸ

« Սօն Փոստա » կը գրէ՝— Կը հասկցուի թէ Փարիզի մէջ վերջերս տեղի ունեցած Թուրքեւֆրանսական քաղաքական խօսակցութիւնները չատ բարեկամական եղած են:

Ասոր իրրեւ արդիւնք, Ֆրանսա այլեւս չպիտի թոյլատրէ որ Սուրիոյ եւ Ֆրանսական ուրիշ գաղթավայրերու մէջ դատաստանական հրատարակութիւններ ըլլան եւ սխալ լուրեր տարածուին Թուրքիոյ դէմ: Այս տեսակ գրգռիչները անմիջապէս սահմանին դուրս պիտի հանուին:

Մեւնոյն ատեն, Սուրիայէն պիտի վտարուին այն անձերը որոնք գրգռութիւն կը կատարեն Թուրքեւսուրիական սահմանին վրայ եւ այս ձեւով կը յանդգնին խռովութիւն յարուցանել: Ի միջի այլոց թոյլ չպիտի տրուի նաեւ որ Հօյսպունի մարդիկը հրատարակութեան եւայլ ձեւերով Թուրքիոյ դէմ աշխատին: Այս առթիւ Սուրիոյ կառավարութիւնը գոցած է « Մուհալէֆէթէյն Սէյլէր » թերթը որ կը հրատարակուէր Հօյսպունճի Նիզամէտտինի կողմէ եւ որ յերիւրածոյ լուրեր կը պարունակէր Թուրքիոյ դէմ: Թերթին հին թիւերուն վաճառումն ալ արգիլուած է:

110 «աւազակներ» Տիարպէքիր հասան

« Ճիւմհուրիէթ » կը գրէ թէ, ուժեղ ջոկատի մը հսկողութեան տակ Տիարպէքիր հասած են այն 111 անձերը, որոնք ձերբակալուած էին Գոզանի չրջանին մէջ (Սիս):

Կալանաւորները տարուած են Մալաթիոյ ճամբով եւ տեղին ոստիկան գինուորներու հրամանատար հարիւրապետ ձէմալ պէյի հսկողութեան տակ: Ցայտնի չէ թէ երբ պիտի սկսի դատավարութիւնը:

Ուրիշ երկու հոգի ալ ձերբակալուելով Առանայէն ճամբայ հանուեցան դէպի Տիարպէքիր: Բոլորն ալ կը մեղադրուին թէ թաքստոց ճարած են աւազակներուն:

Ինչպէս կը յիշուի, այս կալանաւորներէն 35 հոգի սպանուեցան ճամբան, երբ կը փորձէին փախչիլ: (Այսպէ՞ս գրեցինք Թուրք թերթերը):

Իտալական օդարշաւը կը վերջանայ Վաղը

ԾԱՆՐ ԱՐԿԱԾ ՄԸ՝ ԵՐԿՈՒ ԶՈՀԵՐՈՎ

Ինչպէս գրած էինք, իտալական 24 չրջանաւերը չորեքշաբթի օր Ասորեան Կղզիխումբէն ճամբայ ելան դէպի Լիզպոնա: Դժբախտաբար ծանր արկած մը պատահեցաւ այս անգամ: Առաջին ինը օդանաւերը ճամբայ ելած էին կանոնաւորապէս, իրենց կայանէն: Միւս 15 օդանաւերէն 11ն ալ բարձրացան յաջողութեամբ: Սակայն մէկը չրջեցաւ անճանաչ պատճառով մը եւ վար ինկաւ: Նաւակներ օգնութեան հասան անմիջապէս: Զորս սպաները ուժգնօրէն ցնցուած էին երկուքը՝ վիրաւոր: Տեղակալ Սքուլիա ծանրապէս վիրաւորուած ըլլալով, մեռաւ քանի մը ժամ յետոյ:

Այս արկածին վրայ, մնացեալ օդանաւերը ուշ ճամբայ ելան: Վերջապէս բոլորը մէկ հատան Լիզպոնա, ուր փառաւոր ընդունելութիւն մը պատրաստուած էր: Բայց Զօր. Պալպօ իմանալով արկածը եւ մանաւանդ քաջարի տեղակալին մահը, հրամայեց սուգ պահել եւ չեղեալ համարել բոլոր կարգադրութիւնները:

Այս մեւնոյն պատճառով, օդանաւերը այլեւս Ֆրանսա չպիտի հանդիպին, այլ վաղը, չարաթ ուղղակի պիտի դառնան Իտալիա, Ճիպրալթարի, Պալէարեան կղզիներու եւ Պոնիֆաչիոյ նեղուցին ճամբով: Պիտի իջնեն Հռոմի հինաւուրց նաւահանգիստը, Օսթիա, ուր անոնախընթաց ընդունելութիւն մը սարքուած է:

Նոր վէճ մը՝ Զուարճուն միջեւ

Իտալական թերթերը կը գրեն թէ՝ անգլւֆրանսական ձեռնարկէն առաջ, իտալական կառավարութիւնը բարեկամական դիտողութիւններ ուղղած էր Գերմանիոյ, որպէսզի վերջ տան Աւստրիոյ դէմ կատարուած քշնամական ցոյցերուն: Գերմանիա պատասխանած էր թէ օդային արշաւանքները եւ ճայնարձակով պրոպագանտը պիտի արգիլուին: Արդ, առանց նկատի առնելու այս պարագան, Պերլինի անգլիական եւ Ֆրանսական դեսպանները ալ նոյն դիտողութիւններն ըրին անցեալ օր, ինչ որ տհաճութիւն պատճառեց գերմանական կառավարութեան:

Ֆրանսացիները կ'ըսեն թէ իրենց դեսպանը բողոքած ատեն, լուր չունէր իտալական ձեռնարկէն:

Այս առթիւ, իտալական մամուլը կը քննադատէ անգլիական եւ Ֆրանսական կառավարութեանց բռնած դիրքը:

672,0000 ֆրանկ առնելով փախաւ

Փարիզեան կարեւոր դրամատան մը՝ Քոնթուար տ'Էսքոմթի դրասենեակի պաշտօնեաներէն Փօլ Մառի առջի օր, օգտուելով կէսօրուան դադարէն, գնաց տեղէն հանեց դրամարկղի մը բանալին, բացաւ սնտուկը, եւ 672 հատ հազարանոց տրցակ մը զրպանը նետելով, անհետացաւ: Ճաշէն յետոյ գանձապահը դրամարկղին դուռը բաց է: Անմիջապէս հասկցաւ գողութիւնը, բայց չատ ուշ էր...

8000 ԱՂԱՒՆԻՆԵՐ ԿԸ ՄԱՍՆԱԿՑԻՆ ՀԻԹԼԷՐԱԿԱՆ ՑՈՑՑԻ ՄԸ

Հիթլէրական « հարուածային » խումբերու պատկառելի ցոյց մը տեղի պիտի ունենայ այսօր, եւ պիտի շարունակուի մինչեւ կիրակի, Պերլինի մէջ: Տասը հազար « մարտական »ներ պիտի համախմբուին, յետոյ, կիրակի օր, պիտի ճալեն մինչեւ կրունվալտի մարզարանը, ուր զօրահանդէս մը պիտի սարքուի: Իրրեւ յառաջապահ, 8000 թղթատար աղաւնիներ արձակուած են արդէն:

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ եղաւ սիսնական մանկամարդուհի մը, Օր. Հէլփման, Պուրէշի սիոնական ներգաղթի գրասենեակին մէջ: Երկու անգամ անցագիր ուզած էր Պաղեստինի համար եւ երկու անգամին ալ մերժուեցաւ:

(Յուդեոու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ա.- ՍՓԻԹԱԿԵԱՆ ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՒԱՔՈՒԱԾՈՅ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԵԶ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՄԱՆԿԱՆ

Մարտիրոս Մանկան ծնած է 1620 — 1920ին։ Ան ապրած է 300 տարի։ Ան ամուսնացած է 27 տղու հետ, որոնցմէ 19 աղջիկ զաւակներ ունեցած է։ Ան ունեցած է 1918 հոգինոց ընտանիք։ Ան իր կեանքին ոչ մէկ օր հիւանդ եղած է։ Ան երբեք դեղ չէ առած։ Ան երբեք բժիշկ չէ տեսած։ Ան երբեք ատամնաբոյժի աթոռին վրայ չէ նստած։ Ան երբեք ակնոց չէ գործածած։ Ան երբեք ականջի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք ոտքի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք գլխացաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք ատամի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք ստամոքսի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք սրտի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք թոքերու ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք լեարդի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք երիկամունքի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք միզապարկի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք ամորձիի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք ուղեղի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք ողնուղեղի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք նեարդերու ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք ոսկորներու ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք հոդերու ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք մկաններու ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք մաշկի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք մազերու ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք եղունգներու ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք ականջներու ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք աչքերու ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք քթի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք շրթունքներու ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք լեզուի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք ատամներու ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք ծնօտի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք կոկորդի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք կուրծքի ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք թոքերու ցաւ չէ ունեցած։ Ան երբեք սրտի

աշխարհի առեւտրական տորմիլը հեաձեալ պատկերը կը ներկայացնէր, եւրոպական ֆոնի հաշուով.—

Երկիր	1925	1932	1933
Անգլիա եւ իռլանտա	20,046	19,562	18,592
Միացեալ Նահանգներ	11,036	10,270	10,088
Գերմանիա	4,058	4,143	3,888
Գերմանիա	3,303	3,508	3,470
Ֆրանսա	2,932	2,957	2,759
Հոլանտա	1,480	1,691	1,658
Շուէտ	3,218	4,164	4,078
Նորվեկիա	4,187	4,255	4,258
Ճափոն			

Ջանապան փոքր պետութիւններն ալ բարելաւով, կ'ունենանք համաշխարհային առեւտրական տորմիլին ընդհ. տարողութիւնը:

Ըստ ճափոնականին, մինչ բոլոր երկիրներու առեւտրական տորմիլները տարողութիւնները, համեմատած 1932ին, 1933ին նուազած են: Համեմատաբար ամէնէն շատ նուազած է Միացեալ Նահանգներու առեւտրական տորմիլին տարողութիւնը, ընդհանուր տարողութիւնը 30.2 առ հարիւր էր, իսկ 1933ին 27,9 առ հարիւրի իջաւ:

ԹՈՒՐՔԻԱ

Ամերիկ. պայմանագիր Ֆրանսայի հետ

Օգոստ. 13ին սկսեալ ի գործու է Ֆրանկեւթուրթ առեւտրական պայմանագիրը, որ կնքուեցաւ յուլիս 28ին: Ամերիկի պայմանագրին գլխաւոր տրամադրութիւնները.—

1. 1929ի առեւտ. դաշնագիրը, որուն պայմանաժամը կ'աւարտի 13 օգոստ. 1933ին, կարգ մը յօդուածներու ջնջումով կամ բարեփոխութեամբ վեր ամիս եւս ի գործու պիտի ըլլայ:

2. Այս դաշնագրին ամէնէն ուշագրաւ մանրամասնութիւնը այն է որ, վճռական փոխադարձ հաշուեկշիռին մէջ Ֆրանսա ի նպաստ Թուրքիոյ ընդունած է փոխանակութեան տարբերութիւն մը:

3. Ներկայ համաձայնութեամբ, ամէնէն նպաստաւորեալ ազգի դրութիւնը չատուկ է միայն մաքսատուրքին, մաքսային գործառնութեանց եւ նաւարկութեան: Միւս պարագաներու մէջ երկու կողմերը կը պահեն իրենց ազատութիւնը:

4. Թուրքիայէն Ֆրանսա ղրկուած ապրանքներուն արժէքին հարիւրին 30ը Ֆրանսայի դրամատան կողմէ պիտի դրուի Թուրքիոյ կեդրոնական դրամատան տրամադրութեան տակ, ընթացիկ հաշիւի մը խոստումով:

5. Առեւտրական բոլոր փոխանակութիւնները հաշուակցութեան (Էլիրինկ) ենթակայ են: Յարձեալ, պետական հաստատութիւնները դրամով չպիտի վճարեն իրենց ապսպրած ապրանքներուն եւ կազմածներուն փոխարժէքը, այլ հաշուակցութիւն պիտի կատարեն:

6. Էլիրինկի գործողութիւնը հետեւալ ձեւով պիտի կատարուի.— Թրքական ապրանք գնող Ֆրանսայի վաճառականները այդ ապրանքներուն փոխարժէքը Ֆրանք ըլլալով պիտի յանձնեն Փարիզի հաշուակցութեան դիւանին: Ֆրանսական ապրանք գնող Թուրքիացի վաճառականներն ալ նոյն ձեւով փոխարժէքը Թրքական դրամ ըլլալով պիտի յանձնեն Թուրքիոյ կեդրոնական դրամատան:

7. Էլիրինկի առարկայ պայմանագրութեան ենթակայ են միայն երկու երկիրներու այն ապրանքները որոնք կը ներածուին մաքսատուրքի վճարելով: Թրանզիթ ապրանքները էլիրինկի ենթակայ չեն, եւ անոնց փոխարժէքն եղող տոլարները ազատօրէն պիտի տրուին:

8. Ֆրանսական Բէժին 3 միլիոն ֆրանս. ֆրանքի ծախսում պիտի գնէ Թուրքիայէն:

Թուրքիա-ֆրանսական դաշնագիրը, որ կը պարունակէ նաեւ կարգ մը ուրիշ տրամադրութիւններ, պաշտօնապէս պիտի հաղորդուի եւ 13 օգոստ. 1933 թուականէն սկսեալ ի գործու պիտի ըլլայ:

ԿՈՒՄԱԿՅԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

«Խանասոր»ը Մարսէյլի մէջ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 7 Օգոստոս (Ցառաջ)։ — Հ. Յ. Դաշնակցութեան Պուլկար Օտտոյի «Վռամեան» ենթակոմիտէին նախաձեռնութեամբ եւ հովանաւորութեամբ Շրջ. Կոմիտէի, տօնուեցաւ «Խանասոր»ի 36րդ տարեդարձը Սէնթ - Անտրէի օդասուն պարտէզին մէջ հոծ բազմութեան մը ներկայութեան։ Հայ եւ Ֆրանսական զոյգ եռագոյններ կը ծածանէին բարձրէն։

Հայ գաղութը հարեւանի սովորութիւններով ու կերակուրներով խիտ բազմութեամբ զրաւած էր ամբողջ պարտէզը։ Ինչ մը Հայոց պատմութեան ծանօթ մէկը պիտի կարծէր որ Մուշի Սուրբ Կարապետի ուխտատեղացութեան օր մըն էր այդ, մէկ տարբերութեամբ միայն որ փոխանակ բաժակները Սուրբ Կարապետի, Հ. Յ. Դաշնակցութեան «կենաց»ը կը բախէին Մերուկներըն, բոլորուած ծառերու հովանիին տակ, հէքեաթ կը պատմէին իսկ երիտասարդները, խումբերու բաժնուած, տաք տաք կը վիճաբանէին։

Հանդէսը բացուեցաւ «Մեր Հայրենիք»ով, որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս։ Օրուան նախագահ ընկերուհի Տիկին Քիլըրիճեան տուաւ Խանասորի արշաւանքին պատկերը։ Օրուան բանախօս ընկեր Ա. Մարտիրոսեան խօսեցաւ աւելի քան մէկ ժամ։

Գեղարուեստական բաժինին իր սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած էր Զ. Ո. Մխիթեան Վահագնեան նուագախումբը, որ ամբողջ հանդէսին տեւողութեանը երգեց հայկական եւ եւրոպական ընտիր կտորներ։

Իրենց արտասանութիւններով եւ երգերով բուռն ծափեր խլեցին ընկերներ Գ. Քէնտիրեան, Կ. Թութէլեան, փոքրիկն Ս. Տէր Նազարէթեան, փոքրիկն Վ. Յակոբեան եւ փոքրիկն Օր. Հայկեան Քէնտիրեան։

Տասը վայրկեան դադարէ յետոյ սկսաւ հանդէսին երկրորդ մասը, Խանասորէն երկու պատկեր։ Յաջող էին բոլորն ալ, ընկեր Ա. Յակոբեան, պատանի ընկեր Ցովհաննէս, օր. Անժէլ Սարգիսեան, Զարման եւ մանուկնդ խումբին գեկավար ընկեր Գ. Քէնտիրեան։ Այնման էր վերջի պահուն խանդավառութիւնը, հանդիսականները, մոգնիսացած անհամբեր կը սպասէին վախճանին։ Եւ ահա ֆէտային կուգայ յաղթական, իրեն առաջնորդ ունենալով Հ. Ը. Դաշնակցութեան դրօշը, որուն վրայ ոսկի տառերով գրուած էր «Մահ կամ Ազատութիւն»։ Ժողովուրդը մէկ մարդու պէս ոտքի կանգնեցաւ խելայեղ ծափահարելով եւ գոչելով. «Հուռռա՛, կեցցէ՛ Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը»։

Ուշ ժամանակ, ժողովուրդը ցրուեցաւ խորապէս տպաւորուած եւ ազատդայի հաւատքով լեցուած։

Արամ Արմաղան

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՅԵՐԸ ՐԱՍ - ԷԼ- ԱՅՆԻ ՄԷՋ

Քիչ անգամ գրուած է այս քաղաքի մասին, որ աքսորավայր էր 1915ին։ Գաղութը, ինչպէս Թուրքիոյ սահմանին մօտ գտնուող միւս տասնեակ մը գաղութները, հիմնուած է 1923—24 թուականներուն Թուրքիայէն գաղթած Հայերու կողմէ։ Հոս կ'ապրի մօտաւորապէս 70 ընտանիք, առաւելապէս բաղկացած Տիգրանակերտցիներէ, որոնց գլխաւոր զբաղումներն են՝ առեւտուրը, մանրավաճառութիւնը, կօշկակարութիւնը եւ այլ արհեստներ։ Այստեղ ալ Հայերը ցոյց տուած են իրենց չինարարական ձիրքը։ Հազիւ հաստատուած, աշխատած են ծառեր տնկել եւ քանի մը տարուան ընթացքին յաջողած են գեղեցիկ պարտէզներու տիրանալ, չնորհիւ իրենց յարատեւ աշխատանքին եւ շրջանի ջրառատ լճակներուն։ Ու հոս էլ Այնը բառիս բովանդակ նշանակութեամբը, կը դառնայ ոլաստիս մը ինկած անապատին մէջ։

Մեր ժողովուրդը ինչքան ալ տառապի, իր հայրենի հողէն վտարուի, միշտ հեռը կը տանի իր աշխատասիրութիւնը եւ երկու անկործանելի դանձեր, դպրոցն ու եկեղեցին։ Այս ալ մը հայութիւնը՝ հազիւ իր տնտեսութիւնը չտկած, հազիւ կիզիչ աւազին վրայ իր հացին փուռը կանգնած՝ արդէն մտածած է նաեւ կանգնել իր դպրոցն ու եկեղեցին։ Յաջողած է չինել քարայրէն դեղեցիկ ընդարձակ չէնք մը, որ կը ծառայէ թէ դպրոց եւ եկեղեցի։ Վերջերս դիւրացնելու համար կրթ. աշխատանքները, չինուեցան նաեւ երկու դասարաններ։

Գաղութին ազգային կեանքը միխթարական է։ Ժողովուրդը միահամուռ կ'աշխատի միշտ բաց պահել իր դպրոցը։ ընելով առաւելագոյն նիւթական զոհողութիւններ։ Այսպէսով ան կարողացած է 6—7 տարիէ ի վեր կանոնաւոր դպրոց ունենալ եւ պիտանի հաստատակուռել, առաւելապէս տեղական միջոցներով եւ Բարեգործականի եւ Օգն. Աշխ ժամանակութիւններով։

Վերջին երկու տարիները հակառակ անտեսական տագնապին ժողովուրդը չնայեցաւ դպրոցը կանգուն պահելու։ սակայն եթէ տագնապը երկար տեւէ, մեծ աւերներ պիտի գործէ ոչ միայն այս գաղութին մէջ, այլ ամենուրեք ու ոչ միայն անհատներ կուլ պիտի երթան, այլ եւ Ազգ։ հաստատութիւնները կրթական վառարաններ։

Այս տարի բաղդատելով նախորդին հետ, անտեսական կեանքը գոհացուցիչ է չնորհիւ Ապրիլ - մայիս ամիսներուն տեղացած անձրեւներուն, որոնք արտերը փրկեցին երաշտէն, այնպէս որ ժողովուրդը կրնայ իր մէկ տարուան պաշարը ապահովել։

Դպրոցը իր ժամանակին բացուեցաւ նախ 65 երկսեռ աշակերտութեամբ. այդ թիւը հետագային բարձրացաւ 95ի։ Դպրոցը ունի երեք կարգ եւ մանկապարտէզ մը, որոնք կը կառավարուին երկու ուսուցիչներով։

Թաղ. Խորհուրդը այս տարեշրջանին մեծ պատրաստութեամբ տօնեց Նոր Տարին, Փետրուար 18 եւ 23, Ապրիլ 24ը, Մայիս 28ը իսկ տարուան վերջը դեղեցիկ հանդէս մը տուաւ։

Օգնութեան Աշխ տեղւոյս մասնաճիւղը չնորհաւորելի աշխատանքներ տարաւ օժանդակելու համար զպրոցին թէ նիւթապէս եւ թէ բարոյապէս։ իր դպրոցին մէջ կը պահէր տասնեակ մը աշակերտներ, յաճախ ներկայացումներ եւ վիճակահանութիւններ կը տարեքէր։

Ռուսեւպուլկար յարաբերութիւնները

ՅԻԼԻՈՒՊ, 30 յուլիս (Ցառաջ)։— Գրած էի թէ Պուլկարիոյ մէջ հոսանք մը ծայր տուած է, ի նպաստ Մորս. Ռուսիոյ հետ դիւանագիտական եւ առեւտրական յարաբերութիւն հաստատելու։

Կը հաստատուի թէ էնկիւրիի պուլկար դեսպանը, Սօֆիայէն տասցած հրահանգին համաձայն, արդէն իսկ բանակցութեան մէջ է խորհրդային ներկայացուցիչներուն հետ՝ այդ ուղղութեամբ հանգացողութեան մը գալու համար։ Թուրքիոյ արտաքին գործավար Թէվֆիք Բիւշտի մեծ ջանք կը թափէ՝ համաձայնութիւն մը գոյացնելու համար երկու երկիրներու միջեւ։

Պուլկարիոյ առաջարկն է Վառնան ընդունիլ իբրեւ առեւտրական խարիսխ ու երկու երկիրներու միջեւ, այդ ճամբով, առեւտուր հաստատել։

Իսկ Ռուսիա առեւտրական յարաբերութիւն հաստատելու համար գլխաւոր ու անժխտելի պայման կը դնէ դիւանագիտական յարաբերութեանց վերահաստատումը։ Մինչ Պուլկարիա կ'առաջարկէ առ այժմ չունենալ դիւանագիտական որ եւ է կապ, տարի մը լոկ առեւտրական գեսնի վրայ յարաբերելով ու տարի մը վերջ վերագնահատման ենթարկել կացութիւնն ու պայմանները,նկատելովոր առայժմ դեռ կանուխ է Ռուսիոյ հետ դիւանագիտական յարաբերութիւն հաստատելու համար։

Միւս կողմէ, կը խօսուի թէ Եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարար ԵՒՓԹիչ որ էնկիւրի հրաւիրուած է Թուրք հանրապետութեան տասներորդ տարեդարձին առթիւ, փափաք յայտնած է 2 - 3 օրով մնալ Սօֆիա։ Ծանօթ ըլլալով պուլկարեւսերպ յարաբերութիւնները, այս այցելութեան կը տրուի որոշ նշանակութիւն։

Ա.ր.կած

Ծանօթ գրագէտ - ուսուցիչ Պ. Առաքել Նաւարեան, Փարիզի փողոցներուն մէջ ինքնաշարժի արկածի մը ենթարկուեցաւ եւ անմիջապէս փոխադրուեցաւ Բոշէն հիւանդանոցը, ուր պիտի մնայ քանի մը շաբաթ, մինչեւ դարմանումը իր ստացած վէրքերուն։

ՄԱՄՈՒԼ

«Ի՞նչ տեսակ ազգ է»

«Յուսաբեր» արդար դառնութեամբ կը շեշտէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (2 Օգոստ.).

— «Այս բացակայնչութիւնը նետուած է, Ազգեքսանդրիոյ ասիկանատան մէջ, ճակատին այն Հայերուն, որոնք զացած են հասկնալու թէ ինչո՛ւ վար առնուած է Առաջնորդարանին վրայէն հայկական նոադոյնը։

Մահուան չափ ցուրտ նոյն հարցումը կը նետուի մեր երեսին, երբ որ եւ է օտարազգիի կը բացատրուի դրօշի դէմ բացուած խայտառակ պայքարը, ով ալ ըլլայ այդ օտարազգին, եգիպտացի, իտալացի կամ ...հրեայ։

Մարդոց համար, եթէ անոնք մարդ են եւ ազգի մը առողջ անդամը, անըմբռնելի կը մնայ թէ ի՛նչպէս Հայ մը, — մանաւանդ Հայ մը, — հալածուած, չարդուած ու իր ազատութեան համար տասնամեակներ անհաւասար պայքար մղած, կրնայ ուրանալ իր դրօշը, կրնայ վիճելի դարձնել հայրենիքի սրբազան խորհրդանշանը, խմբական հաշիւներով, ու շուկայիկ սակարկութեանց մէջ ափ մը գարի աւելի շահելու համար...։

— Հայ Դրօշա՛կ, այո՛, կը յարգենք զայն, կը յայտնեն անամօթաբար հակառակորդ ու այլասերած տարրերը, անմեղունակ երեւոյթ մը տալով նոյն իսկ իրենց չարաշուք դուներուն. բայց, չէ՞ որ պետութիւն ունինք մենք, չէ՞ որ եգիպտական քաղաքացի ենք, եւ, հետեւաբար, եգիպտական դրօշէն զատ ոչ մէկ այլ դրօշ...

Այսպէս կ'ըսեն, առանց զգալու որ այդ դիրքն ու այդ խօսքերը գարշելի են ոչ միայն Հայութեան, այլ եւ եգիպտական ժողովուրդին ու իշխանութեանց համար, որոնք բնականօրէն պիտի զգուին բոլոր կեզծ ու սուտ արտայայտութիւններէն, բոլոր շինծու ու շահախնդիր «հաւատարմութիւն»ներէն. որովհետեւ ո՞ր իշխանութիւնն է, որ արհամարհանք չունենար այն տարբերուն դէմ որոնք ամէնէն առաջ իրենք դիրենք կ'ուրանան։ Որովհետեւ կա՞յ աւելի գարշելի, աւելի կասկածելի, աւելի անարդ ու անպիտան Հրանսացի, քան այն՝ որ կ'ուրանայ իր ազգային դրօշը, ուրիշ մը, իտալականը, եգիպտականը կամ Թրքականը պանծացնելու համար. աւելի կեզծ ու շահախնդիր Յոյն մը, քան այն՝ որ միայն եգիպտականը կ'ուզէ, ուրանալով իր ազգային դիմագիծը յատկանշող դրօշը։

Ազգերը, եւ, հետեւաբար, իրենց իշխանութիւնները, բաւական զարգացած են այսօր, բաւական լայնախոհ ու առողջ, ընդունելու համար որ իր ծագումն ու ազգութիւնը ուրացող տարրերը այլասերում միայն առաջ կը բերեն երկրին մէջ. եւ թէ որ եւ է պետական դրօշ կը մեծարուի միայն այնատեն երբ անոր յարգանք կ'ընծայուի կազմակերպուած, ազգային դիմագծութիւն, առողջութիւն, բարոյական ու դիտակցութիւն ունեցող ժողովուրդի մը կողմէ։

Ի՞նչ արժէք ունի բոշաներուն յարգանքն ու հաւատարմութիւնը որ եւ դրօշի հանդէպ, եթէ բաղդատութեան դնենք զանոնք անգլիական, իտալական, գերմանական, յունական եւ այլ դրօշաւոր ազգերու մեծարանքին։

Եւ ա՛ի՞նչ այս արհամարհանքը, այս վարկաբեկիչ քամահրանքը չէ ծածկուած այն բացագանչութեան մէջ, որ կը լսուի քանի մը շաբաթէ ի վեր պաշտօնական անձերէն մինչեւ օտարազգի անհատներու կողմէ.

— «Ի՞նչ տեսակ ազգ է»...։

Բանտերու քաղնեորոգումը Թուրքիոյ մէջ

Թուրքիոյ գատական նախարարը ծրագիր մը կը մշակէ, որուն համաձայն երկու տարիէն ... դրախտ պիտի վերածուի Թուրքիոյ բանտերը։

Այսպէս, համաձայն այդ ծրագրին, բանտերը այլ եւս թշուառութեան եւ ապականութեան օջախներ չպիտի ըլլան, այլ քաղաքակիրթ երկրի մը վայել հաստատութիւններ։ Նախկին եկեղեցիներու, մեհէանոցներու, եւ մզկիթներու մէջ հաստատուած բանտերը պիտի վերցուին եւ իւրաքանչիւր կուսակալութեան պիտի ունենայ բանտ արդիական չէնքեր։ Բանտերը միաձեւ չինելու համար յատակագիծ մը մշակման դնելու ծրագիրը մէկդի ձգուեցաւ։ Նոր բանտերը պիտի չինուին իտալական նոր բանտերուն ձեւով, որովհետեւ անոնք ամէնէն աւելի կրնան յարմարիլ երկրին։ Դատապարտեալները դատակարգերու պիտի բաժնուին։ Տղաք պիտի բանտարկուին անջատ զգաստարաններու մէջ։ Ոչ ծանր յանցանքներու համար դատապարտուած մարդիկ պիտի գործածուին ճամբաներու եւ երկաթուղիներու չինութեան։ Բանտէն արձակուած պահուն դատապարտեալ մը դրամագլուխի մը տէր եղած պիտի ըլլայ եւ պիտի կրնայ անմիջապէս պարկեշտօրէն հոգալ ապրուստը։ Բանտարկութեան ընթացքին օրինակելի ընթացք ցոյց տուող դատապարտեալները պիտի դրկուին կղզի մը, ուր ազարակ մը պիտի հաստատուի եւ պիտի կրնան այնտեղ աշխատիլ ազատօրէն եւ նոյն իսկ հոն բերել իրենց ընտանիքը։ Դատական նախարարութիւնը կ'ուզէ այս նպատակին յատկացնել Իմրալը կղզին, Մարմարայի մէջ։

Պատրիարքարանին կալուածատուրքը

Պոլսոյ Պատրիարքարանէն յետնեալ 5000 ոսկիի կալուածական տուրք պահանջուած եւ դիմում կատարուած էր կեդրոն, բացատրելով որ Պատրիարքարանի չէնքը այդ տուրքէն զերծ է եւ նոր օրէնքով ալ նոյն տուրքին ենթակայ հաստատութեանց կարգին մէջ չի դասուիր, բայց որոշում տրուած էր որ Պատրիարքարանը կալուածական տուրք վճարէ։ Ցետոյ դիմում եղաւ պետական խորհուրդին, խնդրուելով որ մինչեւ իր վճիռը՝ թէէխիրի իճրայի որոշում տրուի։ Պետական Խորհուրդը մերժած է թէէխիրի իճրայի, այսինքն տուրքին գանձման յետաձգումի խնդրանքը, իսկ յայտնած է որ կալուածատուրքէ զերծ նկատուելու խնդիրը կը քննուի։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (20)

«ՏԱՆԸ ՄԷԿ ՀԱՏԻԿ ՋՐԱԳՆ ԷՐ»...

Պապլէն չկրցաւ պատասխանել, իրեն համար լաւ էր որ, Սահակը խիստ խօսքէ քան թէ մեղմ, վանդիլ, անուշ խօսքերով աւելի չուտ պիտի ընկճուէր քան խիստ խօսքերով։

— Աճո՞ք քեզի՛, թուք ու մուր երեսիդ, «նամարտ»ընկեր, մի՛ղք կերած հապիղ, մե՛ղք անցուցած օրիդ ...

— Սահա՛կ ...

— Կո՛ղ, ապտակ — սպառնաց Սահակը խիստ չհեռով. ահա, կ'ըսեմ քեզի յանուն մեր բարեկամութեան եւ անցեալին, չուտով առ մեծ մայրդ ու հեռացիր այս գեղէն։

Պապլէնն արիւնը գլխուն զարկաւ։ Երբէք չէր սպասեր այդպիսի առարկութիւն մը։ Բարկութենէն մազերը ցից — ցից եղան, դարձաւ դէպի Սահակը եւ յարձակեցաւ։

— Սահակ լաւ է որ դուն հեռանաս... — Ես հեռանա՞մ ... լա՛ւ, յանո՛ւն ընտանեկան սէրըութեանս կը հեռանամ բայց պէտք է գիտնաք որ ես հեռանալէս վերջ դուք չէք կրնար երկար ընել։

— Այդ քու գործդ չէ։ Այո՛, դուն պէտք հեռանաս, հետդ առնելով մայրդ միայն։ Սիրանին թէ որ մազին ձեռք տաս, ձեռք տուած կ'ըլլաս Պապլէնին նամուսին ...

— Պապլէ՛ ...

— Սահա՛կ ...

— Ցետ այտու, առանց դանակի մի պտտիր, ես քեզի պէս «նամարտ» ընկեր չեմ, կանխաւ լուր կուտամ ու վերջին խօսքս այս թող ըլլայ ...

— Լա՛ւ, պատասխանեց Պապլէն դառնօրէն։

Երկու հարազատ եղբայրներ, մեծ քէնը անթեղած իրենց սրտին խորը, տարբեր ուղղութեամբ բաժնուեցան իրարմէ։ Մէկը ձիթիանքին աջ կողմէն դարձաւ գիւղին հարաւը, ու մտաւ տուն։ Միւսը ձախ կողմէն անցաւ Տէրտերանց փողոցէն, ու քարէ սանդուղներէն վեր բարձրացաւ։

Յաջորդ իրիկուն, գիւղացիները, երբ գաշտային աշխատանքէ վերադարձան, զարմանքով տեսան որ, Նաղնաղ պահիենց տանը ցուխքին չորս բոլորտիքը, մարդու հասակէ մը բարձր, եղէգնեայ պարիսպ մը քաշուած էր։ Նմանապէս փակուած էր այն փոքրիկ անցքը, որ, Թուրմանոս Քուրօհնց եւ Նաղնաղ Պահիենց տուներ իրար կը միացնէր։

×

Ծանօթ միջադէպէն վերջ Պապլէնն համար, արեւը իր ջերմութիւնը եւ լուսինը իր տեսքը կորսնցուցած էր... Պէս պէս ծաղիկներու բոյրը եւ գիւղը շրջապատող ընդարձակ մարգագետիններու կանանչ ու թովիչ պատկերը...«Եկեղեցնայ» բարձր կուտերն վրայ բոյն չինած արագիլներուն անուշ գեղգեղը զգուելի կը թըւէին իրեն։

Այդ օրէն ասդին, ան ոչ ուտել գիտցաւ եւ ոչ ալ խմել։ Միակ վայրը, երբ միշտ մնաց սիրելի, այդ մօտակայ «Աչաղբիւր»ն էր, իր ուռիներով։ Ան, գրեթէ օրուան բոլոր ժամերուն, այնտեղ աղբիւրին գլուխը, ուռիներու զալար չուքին տակ, լո՛ւռ ու արտմութեամբ մը համակուած կը խոկար իր ցաւը ...

Շաբաթներէ ի վեր էր սր, նամակ չէր առած Սիրանէն։ Ամէն օր, նամակ գրած էր, ու գրած էր ծանօթ վայրը, բայց միշտ ալ անպատասխան մնացած էր։ Ի՞նչ էր պատճառը ... արդեօք Սիրանը նամակները չէ՞ր առներ թէ կը առնար բայց մէկդի կը նետէր ... Այս վիճակը զինք մինչեւ չղազրզութեան աստիճանին կը հասցնէր։

Ո՛ւր երթար, ի՞նչ ընէր, ի՞նչ միջոցով գտնէ անգամ մը կարենար Սիրանը տեսնել։ Կ'ուզէր խմանալ—գրած նամակները կը առնա՞ր թէ Սահակը այդ գաղտնիքին ալ տիրացած էր...։

Պապլէն, մեծ մօրմէն, անուշ երգ մը սորված էր, գրած ու Սիրանին ղրկած էր, բայց չէր կրցած խմանալ թէ Սիրանը առացա՞ծ էր թէ ոչ։ Մեռա՞ւ, մնա՞ց, չընը գիս մոռցաւ, կը մտածէր ... Ու կէս խենդի պէս, կը գեգերէր ուռենիներուն տակ, ջուրին եզերքն ի վար ...։

Մեծ մայրը, ի տես այս գառն անակնկալին, բոլորովին չէմորած էր, չէր գիտեր ի՞նչ ընէր։ Շատ խօսեցաւ շատ խրատներ տուաւ, Սիրանը քեզի կ'առնեմ ըսաւ, բայց ան բնաւ փոփոխութիւն մը չէրեց։

Գիւղին քահանան —— Տէր Գասպարը — ընկերակցութեամբ ըսքսորդը, Էմման խաթունին եւ երէցկինը, քանի մը անգամներ, խնամիօսքի գացին պատուիրն կողմէ։ Մայրը, «Էս չեմ խառնուիր» ըսած էր, իսկ եղբայրը հակառակ եղած բոլոր բարի խրատներուն, ու անվերջ թախանձանքներուն, մնացած էր յամառ եւ անդրդուելի։

— Ես նամուսի համար մեռնող մարդ եմ, որ նամուսով տպաւ էր, թող նամուսով գար քրոջս ձեռքը խնդրէր, ես հազար հատ էդ պէս քոյր զուարան կ'ընէի անոր եղունդին բայց... խնդիրը որ այսպէս գարձաւ, կը մոռթեմ ու նորէն չեմ տար։

Այս էր իր վճռական պատասխանը։ Անկից վերջ, գործը ձգուած էր բախտին։

Ու Պապլէն, չափազանց վիրաւոր Սահակին այդ յամառութենէն, օր աւուր նոր ծրագիր մը կ'որոճար Սիրանին կեանքը ապահովելու, եւ Սահակին հետ չափուելու համար։ Այո՛ հարկ էր անգամ մը չափուիլ այդ «ինատ ապտակ»ին հետ, հասկցնելու համար անոր թէ՛ իր գործը որո՞ւ հետ էր։

Մեծ մայրը, Թոռանը այս ցաւալի վիճակէն խորապէս մտահոգ, իր զղացող դլուխը ամէն քարի կը զարնէր, լաւագոյն ելք մը գտնելու համար։ Լաւ ուսումնասիրած էր Թոռանը բնութիւնը — յամառ ու կուսապան էր։ Կուսապան էր նաեւ Սահակը, ու երկուքը երբ դէմ - դիմաց ելած էին, հետեւանքը բացորոշ էր։

Էր Գասպարը, պառաւն գեղին կլորիկ բաներ մը առնելով «Թուղթ Թլիսման» ըրաւ, բայց ոչ մէկ օգուտ։ Ու պառաւը, ինք ալ, գիւղերները անքուն կ'անցընէր։ Կը խօսէր ու կը պատմէր, ու յաճախ իր ձեր ու խռպոտ ձայնով կ'երգէր։

Այդ առաւօտ, երբ Պապլէն, սովորականին պէս, արեւածագէն առաջ լաւ անկողինէն ու հագուստները հագնելով զբաղած էր, յանկարծ, նշմարեց իր հագուստներուն մօտ խնամքով ծալլուած Թուղթի կտոր մը, բարակ գերմանով փոքր քար մը կապուած էր անոր։ Հասկցաւ որ բան մը կար, անտարակոյս Սիրանին գործը ըլլալու է — մտածեց, ու առանց հագուստները հագնելու աճապարանքով բացաւ Թուղթին կտորը։ Այո Սիրանին գիրն էր, ո՞վ գիտէ, ինչ անուշ խօսքեր գրած էր։

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԻ

(Շարունակելի)

Ի՛նչպէս ապաւինուեցաւ Ա. Ժօզէֆեանը

Ս. ՇԱՄՈՆ, 9 օգոստ. (*Շարունակ.*).— Երէկ հեռագրով հաղորդած էի Աբրահամ Ժօզէֆեանի սպանութիւնը, 29 տարեկան (չէզոք) Տիգրանակերտցի շրջուն լուսանկարիչ, որ երկու ամիսէ ի վեր բաժնուած կ'ապրէր կնոջմէն:

Երեքշաբթի առաւօտ Ժօզէֆեան եւ Տօնապետեան եղբայրները (առեւտրական) իրարու կուտան կ'առնեն: Սերոբ Տօնապետեան դառնալով Աբրահամի, ծանրապէս կ'անարգէ անոր ընտանեկան պատիւը:

Կէս օրին Տօնապետեաններու մայրը՝ տիկին Հայկանուշ գազնցին տակէն թուղթէ ծրար մը հանելով կուտայ մեծ զաւկին Անդրանիկին, որ իր կարգին կը յանձնէ Սերոբին: Այս վերջինը իր կրտսեր եղբօր՝ Վարդգէսին հետ մէկտեղ կը մտնէ հրապարակին վրայ գտնուող միզարանը: Աբրահամ շուկայ իջնելով կը կենայ Սարգիս Քէշապեանի սեղանին մօտ, լռիկ եւ կանանչ պղպեղ գնելու համար: Սերոբ առանձին դուրս կ'ելլէ միզարանէն եւ խօսքի կը բռնուի Աբրահամին հետ, որ կը պոռայ Սերոբին Ծօ՛ վարնոցներ, ես ե՞րբ ձեր վրայ զէնք հաշեցի (Տօնապետեաններ այսպէս լուր տուած են ոստիկանութեան): Սերոբ կը պատասխանէ — Ծօ՛ հայվան, դուն մեռած ես, մեռած, էեզի հետ խօսիլ անգամ չարժեր: «Ես մեռա՞ծ եմ», կը պատասխանէ Աբրահամ: Այդ միջոցին վարդգէսը դէպի իրենց կուգայ, եւ երէք մեքրի վրայ կը կրակէ: Աբրահամ կ'ուզէ բռնել ռեւոլվերը, որ երկրորդ գնդակ մըն ալ պարպելով գետին կը փուէ զայն: Վիրաւորը չարաչար կը գալարուի եւ գետին կ'իյնայ: Սերոբ վրէժս լուծեցի ըսելով երկու ոտքի հարուած կուտայ դիակին: Գնդակները դպած ըլլալով կուրծքին եւ կոկորդին, մահը վայրկեանական եղած էր: Ոճրագործը կը յանձնուի ոստիկանութեան: Քննութիւնները կը շարունակուին: Մեծ յուզում կը տիրէ հայ թէ փրանսական շրջանակներու մէջ:

Յարերուն դաւաբարութիւնը բացուա՞ծ են

Խորհրդային կառավարութիւնը ասկէ առաջ հրամայած էր բանալ Պօղոս-Պետրոսի հռչակաւոր գետնազամբանին ցարական գերեզմանները, գտնարեզէններ փնտռելու համար:

«Փէյճէր Լօյտ» հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ այդ գործողութեան մասին.— Նախ բացին Աղեքսանդր Գ.ի դամբարանը: Մարմինը զմռսուած եւ շատ լաւ պահուած էր անճնապահ գունդի զօրավարի համազգեստով: Ինամքով հանուեցան բոլոր ադամանդակուռ պատուանշանները եւ թանկագին քարերով զարդարուած սուրը: Աղեքսանդր Բ.ի եւ Նիքօլա Ա.ի դամբաններէն ալ հանուեցան բոլոր թանկագին քարերը: Սակայն, պետական յանձնախումբին անդամները անակնկալի մատնուեցան, երբ, բանալով Աղեքսանդր Ա.ի դամբարանը, տեսան որ դագաղը պարապ է...

Կատարեալ վհատի մէջ էր Մեծն Կատարինէի ամիւնը: Յանձնախումբը անոր դագաղին մէջ ալ գտաւ թանկագին գոհարեղէններ, մասնաւորապէս ադամանդակուռ սքանչելի մանեակ մը:

Յանձնախումբին անդամները տեսակ մը խորհրդաւոր սարսուռ զգացին, տեսնելով Մեծն Պետրոսի յաղթանդամ մարմինը: Կայսրը հագած էր պարզ թիկնոց մը եւ միակ ցարն էր որ գոհարեղէն չունէր: Միայն ալ ձեռքին մէջ բռնած էր պետութեան կնիքը: Մինչ միւս բոլոր ցարերուն ամիւնը գետեղուած էր արծաթեայ դագաղներու մէջ, Մեծն Պետրոսի ամիւնը կը գտնուէր ընկուզենիէ պարզ դագաղի մը մէջ:

Ցարերուն դամբարանները բացուա՞ծ են

Խորհրդային կառավարութիւնը ասկէ առաջ հրամայած էր բանալ Պօղոս-Պետրոսի հռչակաւոր գետնազամբանին ցարական գերեզմանները, գոհարեղէններ փնտռելու համար:

«Փէյճէր Լօյտ» հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հրատարակէ այդ գործողութեան մասին.— Նախ բացին Աղեքսանդր Գ.ի դամբարանը: Մարմինը զմռսուած եւ շատ լաւ պահուած էր անճնապահ գունդի զօրավարի համազգեստով: Ինամքով հանուեցան բոլոր ադամանդակուռ պատուանշանները եւ թանկագին քարերով զարդարուած սուրը: Աղեքսանդր Բ.ի եւ Նիքօլա Ա.ի դամբաններէն ալ հանուեցան բոլոր թանկագին քարերը: Սակայն, պետական յանձնախումբին անդամները անակնկալի մատնուեցան, երբ, բանալով Աղեքսանդր Ա.ի դամբարանը, տեսան որ դագաղը պարապ է...

Կատարեալ վհատի մէջ էր Մեծն Կատարինէի ամիւնը: Յանձնախումբը անոր դագաղին մէջ ալ գտաւ թանկագին գոհարեղէններ, մասնաւորապէս ադամանդակուռ սքանչելի մանեակ մը:

Յանձնախումբին անդամները տեսակ մը խորհրդաւոր սարսուռ զգացին, տեսնելով Մեծն Պետրոսի յաղթանդամ մարմինը: Կայսրը հագած էր պարզ թիկնոց մը եւ միակ ցարն էր որ գոհարեղէն չունէր: Միայն ալ ձեռքին մէջ բռնած էր պետութեան կնիքը: Մինչ միւս բոլոր ցարերուն ամիւնը գետեղուած էր արծաթեայ դագաղներու մէջ, Մեծն Պետրոսի ամիւնը կը գտնուէր ընկուզենիէ պարզ դագաղի մը մէջ:

Յ. Դ.



Փարիզ եւ արուարձաններ

ՇԱՎԻԼԻ «Արդութեան» խումբի ժողովը յառաջիկայ երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին կը խնդրուի 1932 եւ 1933ի անդամատուրները միասին բերել:

ՊԱՆԵՒՕ-ՔԱՇԱՆԻ «Արծիւ» խումբը բացառիկ ժողովի կը հրաւիրուի վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ընկեր Մինաս Ալթունեանի բնակարանին մէջ:

Գաւառ

ՍԷՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹի (Մարսէյլ) «Համազգասէր» ընթերակամիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը Շաբաթ երեկոյ սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Զեկոյց Մարսէյլի Ներկայացուցչական ժողովի մասին: Ներկայանալ անդամատուրով:

Դաշտահանդէս Վիէնի մէջ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՒԹԻԻ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Վիէնի ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 8էն ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 8

(Ջորս քանապարհին՝ ջրադացքի գետակի եզերք):

Կը նախագահէ՝ ընկ. Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Ն. ԽԱՉԻԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Դիւրամատչելի պիւֆէ:

Միրով կը հրաւիրուի Վիէնի հայ հասարակութիւնը:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ ՊԻՒՎԻԼԻ «ՌՈՍՏՈՄ» ԸՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

20 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԻԿՈՅ

ՔԼԱՄՈՒՌԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

երգ, պար, նուագ եւլյն.: Դիւրամատչելի պիւֆէ:

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին Տարեկան դաշտահանդէսը

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ

St. CLOUDի ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախորդ տարուան բացաստանը (Passage à Niveau)

Ընդհանուր սեղան, սեղանապետութեամբ՝ **Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ**

Դիւրամատչելի պիւֆէ:

Ճոխ պիւֆէ:

Աստուածածնայ Ցօնի առաքիւ տեղիպիտի ունենայ «վիճակ»:

Փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— 2, եւ 25 թիւ հանրակառքերը, St. Lazareէն հոգեկառք եւ հոգենաւ:

Ալնթրեւի պարագային դաշտահանդէսը կը յետաձգուի:

Այժ տուէք նոր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱԶԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէֆեաք եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՌԱՅԷԼԵԱՆ

Գինը՝ 10 ֆրանք

Դիմել *ՅԱՌԱՋԻ*, 17, Rue Damesme, PARIS

ՊԱՐՒՒ ՓՐՕՖԷՍԷՕՐ

ՊԱՐԳԵՒ ԵԱՂՄՈՒՐԵԱՆ

Ամենավերջին պարերը, շատ դիւրուսոյցմէթոտով, իր մասնաւոր պարասրահին մէջ կամ այցելու: Ժամադրուելու համար գրել՝

88, Bld. de Port - Royal, PARIS (5e)

Շաւիղի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Madame RAMELի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ **41 Grand'Rue**

եւ

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ՋԳՕՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ ՍՐՃԱՐԱՆԸ

345, AVENUE ARGENTEUIL



Ciné MONDIAL

Carrefour des 4 Routes

LA COURNEUVE

Առնել Porte VILLETTEէն թրամուէյ 32 թիւ եւ իջնել COURNEUVE

Le 11 et 12 Août (Vendredi, Samedi) Soirée, le 13 Août (Dimanche) Matinée - Soirée.

Grand Orchestre

Arméno - Oriental & Caucasien

Unique dans son genre en France

L'Ensemble composé de 14 personnes en costumes.

Programme International, sous la Direction de KHAN ARAKELIAN.

E. TER-MINASSIAN

Export und import, Komissionen und Vertretungen

ՅԱՆՁՆ կ'առնէ կատարել Գերմանիոյ մէջ վաճառքը հում նիւթերու (չոր պտուղ, ադիք եւ այլ ապրանքներ), ինչպէս նաեւ գնումը դարձեալ Գերմանիոյ ամէն կարգի ապրանքներու:

Կը ստանձնէ ներկայացուցչութիւնը առեւտրական, վաճառականական եւ արդիւնաբերական հաստատութեանց:

Հասցէ՝ Motzstr 29, Berlin w. 30, Allemagne.

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՀԻ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն Ուրբաթ ժամը) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Շէն կը կատարուին՝ Ք. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլթրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ Տիաթերմիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոռքաստաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակաշիճախտային կան խարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնեաճական Թելադրական եւ ֆրենեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դէպի հիւանդները:

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալայն պայմաններ ակումբներու խնամքի ոսկի կազմածներու (քուրմն եւլյն.) շինութեան համար:

ԱԶԴ

Մարսէյլի Ս. Թարգմանչաց Մայր-եկեղեցիի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ յառաջիկայ Կիրակի Ս. Աստուածածնի Տօնը եւ Խաղողօրհնէքը պիտի կատարուին հանդիսաւոր կերպով եւ այս առիթով պիտի պատարագէ ու քարոզէ Առաջն. Տ. Գրիգորիս Եպսկ. Պալաքեան: (կնիք)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՎԻԼԻ եւ Շրջականերու Ընկերակցութեան Վարչութիւնը Շավիլի եւ շրջականերու մէջ բնակող հայրենակիցները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին առժամեայ մանկապարտէզի սրահին մէջ: Օրակարգ.— Նոր վարձատ մատուռ - մանկապարտէզին նորոգութիւնը:

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ծանօթ Օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: Դիմել *Յառաջի* վարչութեան:

Այրի Տիկին Սէյտի Ս. Պագրճեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Պագրճեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Բարութիւն Պագրճեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Բակոր Պագրճեան, Պ. Պ. Բովհաննէս եւ Գէորգ Պագրճեան, Տէր եւ Տիկին Բովհաննէս Պագրճեան եւ զաւակունք եւ բոլոր ազգականները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր, եղբօր, աներհօր եւ ազգականին՝

ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԳՐՃԵԱՆԻ

դառնակսկիծ եւ անակնկալ մահը՝ որ տեղի ունեցաւ, 9 օգոստոս, չորեքշաբթի օր իր բնակարանին մէջ (Սէվրան):

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ, այսօր, ուրբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 5·30ին իր բնակարանին մէջ 26, Rue d'Aulnay, Sevran· Հանգուցեալին մարմինը պիտի ամփոփուի Սէվրանի գերեզմանատան մէջ:

ԾԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մահագդ դրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Հաղորդ· միջոցներ·— Gare du Nord էն առնել *յուղկառք* ժամը 16.03 եւ իջնել Սէվրան:

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ

— *Կը փնտռեմ հօրեղբայրս Գուրուչայի Արմտան գիւղացի Մկրտիչ Տէր Յակոբեան, որ կը գտնուէր հետեւեալ հասցէին՝* Diran Gevrikian, Calle Azopardo N. 2165, Villa Gerlinida, Buenos - Aires (Rep. Arg.)· *Իր հասցէին գրած վերջին նամակս եւս եկաւ. Իր հասցէի փոփոխութեան կը խնդրուի իմացնել Տէր Յակոբեանի, 14 rue Caudeah, Քարիզ (14), կամ «Յառաջ» վարչութեան, կը խնդրուի արագ սահմանեան թերթերէն արտա-*

— *Թիթեղագործ (թէնէքէճի) Գրիգոր Թաշճեան (այժմ Ազապաշա) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկ, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իր մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան բաստիոյ Պարուրի Արտէն Թաղի մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ: Կ'առնուած է թէ Զինադադարին Իւբեր Ուրֆայէն Հարան գիւղը կը նուէր:*

Իրենց մասին լուր ունեցողները խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Valbert près de Héricourt/ Haute Saône France.

ՀՄՅ ԼԵԳԻՈՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Այս կիրակի առաւօտ ժամը 9ին տեղի պիտի ունենայ Միութեանս ընդհ. անդամական ժողովը Պար տը Փոստի սրահին մէջ 2, rue Colbert, Marseille·

Օրակարգ.— 1. Ինքնութեանթուղթ (ձրի ստանալու). 2. Հայատակութեան խնդիր, 3. Պատերազմիկի թուղթ. 4. Վարչական նոր ընտրութիւն. 5. Ընթացիկ հարցեր: Ուստի կը խնդրուի բոլոր ընկերներէն ներկայ գտնուիլ սոյն խիստ կարեւոր ժողովին:

Մարսէյլի Հայ Լեգէոնական Առժամեայ ցանձնախումբ

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒԹԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

2.— ՄԵԾ ԴՈՒՔՍ ՍԵՐԳԷՅԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Այն առեն առաջարկեց միանգամ ընդ միշտ եւ ընդհանուր ձեւով լուծել հետեւեալ հարցը,—Մարտական Մարմինը իրաւունք ունէ՞ր, սպաննելու առեն մեծ դուքսը, սպաննել նաեւ կինն ու տղաքը: Այս հարցը երբեք ծեծուած չէր մեր մէջ: Նոյնիսկ նման հարց չէր ծագած: Կալիայեւ կ'ըսէր, որ եթէ որոշէինք սպաննել ամբողջ ընտանիքը, ինք պարտաւոր էր երթալու եւ թատրոնին առջեւ, ներկայացումէն յետոյ, իր ռումբը նետելու կառքին վրայ, առանց այլեւս մտահոգուելու թէ ո՞վ կայ մեծ դուքսին հետ: Կրկնեցի իմ տեսակէտս,— չէի ընդուներ նման սպանութիւն մը:

Մինչ կը խօսէինք, Ալեքսանդրովիչ եկաւ միանալու մեզի: Իր տեղէն տեսեր էր մեծ դուքսին կառքը, որ կը չեղի Կալիայեւի ուղղութեամբ: Սա-

կայն պայթումի ձայն չէր լսած: Ուստի հետեւցուցած էր թէ մահափորձը ձախողած է եւ Կալիայեւ ձերբակալուած:

Ես կասկած յայտնեցի կառքին մէջ դուքսին ներկայութեան մասին: Ինքնիրենս կը խորհէի որ թերեւս Կալիայեւ խաբուեցաւ, մեծ դքսուհին կառքը կարծելով մեծ դուքսին կառքը: Որոշեցինք անմիջապէս լուսաբանել այդ կէտը: Կալիայեւի պաշտօն տրուեցաւ երթալ հոն ուր, Օփերային առջեւ, կը կենան կառքերը, եւ տեսնել թէ ո՞րուն կառքը կը սպասէր այնտեղ, մեծ դքսուհին ու մեծ դուքսին կառքերը երկուքն ալ չկայի՞ն արդեօք այնտեղ: Իսկ ես պիտի տուգէի որ մեծ դուքսը թատրոնին մէջ կը գտնուէ՞ր թէ ոչ:

Օփերայի կիչէին մօտ դացի: Ամէն տեղ ձախուած էր այլեւս: Ամէն կողմէ վրան յարձակեցան տոմսասլաճառներ: Խորհեցայ որ սրահ մտնելէ յետոյ դժուար պիտի ըլլար տեսնել մեծ դուքսը: Ուստի, առանց գնելու, հարցուցի տոմսասլաճառներուն.

— Մեծ դքսուհին թատրո՞ն կը գտնուի:

— Շատո՞նց, մէկ քառորդ ժամէ ի վեր Նորին պայծառափայլութիւն դքսուհին բազմած է իր օթեակին մէջ:

— Իսկ մեծ դո՞ւքսը:

— Մեծ դքսուհիին հետ հասաւ ան ալ:

Կալիայեւ եւ Ալեքսանդրովիչ ինծի կը սպասէին վազոցին մէջ: Կալիայեւ աչքէ անցուցած էր բոլոր կառքերը, որ կը սպասէին: Այն կառքը, որով եկաւ դքսուհին, իրապէս մեծ դուքսին կառքն էր, որ կը սպասէր դեռ այնտեղ, մեծ դքսուհիին ու մեծ դուքսին կառքերը երկուքն ալ չկայի՞ն արդեօք այնտեղ: Իսկ ես պիտի տուգէի որ մեծ դուքսը թատրոնին մէջ կը գտնուէ՞ր թէ ոչ:

Գացինք ասկէ ալ Մոսկուայի վազոցներուն մէջ եւ առանց զգալու հասանք Մոսկովայի եզերքը: Կալիայեւ կը քալէր քովէս, գլուխը հակած, ռումբը ձեռքը: Ալեքսանդրովիչ մեզի կը հետեւէր քանի մը քայլ հեռէ: Յանկարծ այլեւս չկրցինք իր քայլերուն աղմուկը: Եւս դարձանք: Կոթներ էր գետեզերքի գրանիտեայ յենակին: Ինծի թուեցաւ որ վար պիտի իյնայ: Մօտեցայ: Զիս տեսնելով՝ ըսաւ.

—Առէք, առէք ռումբս, հիմա պիտի ձգեմ ձեռքէս:

Առի ձեռքէն ռումբը:

Օվերայի ներկայացումը վերջացած պահուն, Կալիայեւ մինակը մօտեցաւ կառքին, ռումբը ձեռքին մէջ: Նորէն մեծ դքսուհին եւ մեծ դուքս պաւլիին տղաքը նստան կառքին մէջ: Կալիայեւ վերադարձաւ, մօտս եկաւ ինծի յանձնեց ռումբը: Կէս դիչերին գտայ Դորան եւ իրեն յանձնեցի երկու ռումբերըն ալ: Լռիկ, մտիկ ըրաւ պատմութիւնը անցած-դարձածին: Երբ վերջացուցի, հարցուցի թէ ինչ էր կարծիքը Կալիայեւի բռնած դիրքին, ինչպէս նաեւ մեր որոշման մասին: Մոնարհեցուց աչքերը եւ ըսաւ.

— Բանաստեղծը ըրեր է այնպէս ինչպէս պէտք էր ընէր:

Ոչ Կալիայեւը, ոչ ալ Ալեքսանդրովիչ մեղի կը քալէր քովէս, գլուխը հակած, ռումբը ձեռքը: Ալեքսանդրովիչ մեղի կը հետեւէր քանի մը քայլ հեռէ: Յանկարծ այլեւս չկրցինք իր քայլերուն աղմուկը: Եւս դարձանք: Կոթներ էր գետեզերքի գրանիտեայ յենակին: Ինծի թուեցաւ որ վար պիտի իյնայ: Մօտեցայ: Զիս տեսնելով՝ ըսաւ.

—Առէք, առէք ռումբս, հիմա պիտի ձգեմ ձեռքէս:

Առի ձեռքէն ռումբը:

Օվերայի ներկայացումը վերջացած պահուն, Կալիայեւ մինակը մօտեցաւ կառքին, ռումբը ձեռքին մէջ: Նորէն մեծ դքսուհին եւ մեծ դուքս պաւլիին տղաքը նստան կառքին մէջ: Կալիայեւ վերադարձաւ, մօտս եկաւ ինծի յանձնեց ռումբը: Կէս դիչերին գտայ Դորան եւ իրեն յանձնեցի երկու ռումբերըն ալ: Լռիկ, մտիկ ըրաւ պատմութիւնը անցած-դարձածին: Երբ վերջացուցի, հարցուցի թէ ինչ էր կարծիքը Կալիայեւի բռնած դիրքին, ինչպէս նաեւ մեր որոշման մասին: Մոնարհեցուց աչքերը եւ ըսաւ.

— Բանաստեղծը ըրեր է այնպէս ինչպէս պէտք էր ընէր:

Ոչ Կալիայեւը, ոչ ալ Ալեքսանդրովիչը անցագիր չունէին: Երկուքն ալ իրենց բեռները ձգած էին կայարանը: Այլեւս շատ ուշ էր իրենց անցագիրները առնելու համար: Ուշ էր նաեւ Մոսկուայէն հեռանալու համար: Իրենց կը մնար գիշերը անցընել փոդոցին մէջ: Ես հագուած էի անգլիացի բարիճի մը նման, անոնք՝ գիւղացիի պէս: Երկուքն ալ բոլորովին սառած էին եւ Ալեքսանդրովիչ հարցուց թէ կրնար ոտքի կենալ: Որոշեցի, հակառակ իրենց հագուստին տարբերութեան, միասին անցընել գիշերը ճաշարանի մը մէջ:

Գացինք Ալպեան վարդը ճաշարանը, որ կը գտնուէր Սօֆիսկայա փոդոցին մէջ: Դռնապանը թոյլ չտուաւ մտնել ներս: Կանչել տուի ճաշարանին վերակացուն: Երկար բանակցութիւններէ յետոյ, մեր տրամադրութեան տակ դրին խուց մը, սրահին եռեւի մասին մէջ: Տաք էր այդտեղ, այնպէս որ կրնայինք անցընել մեր ժամանակը:

Կալիայեւ ոգեւորուած էր, եւ դարձեալ սկսեր էր պատմել, իր դողդոջուն ձայնով, վայրկեանները, զորս ապրեցաւ քաղաքապետարանին առջեւ: Կ'ըսէր թէ չատ վախցաւ, որ ոճիր մը գործած կ'ըլլայ Մարտական Մարմինին հանդէպ: Ուրախ էր հիմա, որ կերները չեն դատապարտեր զինք: Ալեքսանդրովիչ լուռ էր: Մէկ անգամէն կարծես տկարացած իր կենսունակութիւնը կորսնցուցած էր այլեւս: Հիմակ ալ տակաւին չեմ կրնար բացատրել թէ ինչպէս չերուան միւս մասը անցընելու ունեցայ: Աւտուան ժամը 4ին կեանքս վարդը փակուեցաւ: Մեկնելէս առաջ որոշեցինք մահափորձը կատարել Ձ. եւ չարթուան մէջ: Փետրուար 2ը նախան օր մըն էր: Օպանաս, որ հսկէր մեծ դուքսին վրայ, կը վճարէր մեզ թէ, իր կարծիքով, դուքսը իր գրասենեակը պիտի երթայ յաջորդ օրը, այսինքն փետրուար 3ին: Սակայն ոչ Ալեքսանդրովիչը, ոչ Կալիայեւը կրնային ահաբեկչութեան ձեռնարկել առաջին ձախողութենէ անմիջապէս ետքը, մանաւանդ երբ անդուն գիշերներ անցընելէ վերջ տեւաբար լաւ կ'ըլլար մահափորձը յետաձգել քիչ մը աւելի ուշ:

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 12 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933 — 12 Aout 1933

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ Թիւ 2263 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՏՆԱՔԱՆԴ ՀԱԻԱՏԱՔՆՈՒԹԻՒՆԸ

—·—

Այս մէջոցին ոչ միայն բողոքներ, այլեւ կոչեր կը ստանանք ներքին պառակտումներու առթիւ, որ կը խռովեն գրեթէ բոլոր գաղութները։

Կը նշանակէ թէ՝ մարդիկ սկսած են մտատանջուիլ տիրող ա-նիշխանութենէն, մանաւանդ անատուգութենէն։

Նամակագիրները մտահոգուած կ՚ըսեն դիջամար-տէն, որ ահա իր կարգին կը թունաւորէ եւ՛ հոգիները եւ՛ մթնո-լորտը։

Մինչդեռ, այնքան հոգեր կան որ սիրտ, աշխատանք եւ զոր-ծակցութիւն կը պահանջեն։

Բայց, կարելի՞ է կոչերով դարմանել համատարած չարիքը։

Այդպէս հաւատացողներ ալ կան։

Օրինակ, նամակագիրը մը կը խնդրէ ոչ միայն տալ իր կոչը, այլ եւ յանձնարարել որ ուրիշ թերթեր ալ արտատպեն։

Եթէ սրտառուչ խօսքերը բաւական են միւռոն կաթեցնելու եւ խելքի բերելու այս անիշխանութեան պատասխանատուները, մենք պատրաստ ենք ամբողջ մէկ չարաթ «Յառաջ»ը տրամադրե-լու միայն կոչերու։

Մինչդեռ, բուն ցաւը ուրիշ տեղ է։

Բուն չարիքը այնտեղ է որ, չենք ըմբռներ թէ ի՛նչ կը կատար-ուի մեր դէմաւն։ Ուղղակի կամ անուղղակի։

Այսպէս, մէջտեղ դրուած է նենգամիտ եւ գրգռիչ բանաձեւ մը.— Ի. Հայաստանի բարեկա՞մ ես թէ թշնամի։

Եթէ բարեկամ ես, մէկդի նետէ ինչ որ ունիս քեզի յատուկ,— տեսակէտ, համոզում, խորհրդանշան, տենչ, պահանջ, դատ։

Եթէ կը մերժես, ուրեմն թշնամի ես։

«Հաղթը տինը»ը չէ՞ս ընդունիր,— ուրեմն «կեսաւոր» ես։

Զուարճանալու ո՛ր եւ տրամադրութիւն չունինք, բայց այս-պէ՞ս է իրականութիւնը։

Այսպէ՞ս է որ, հասարակ բախտախնդիրներ եւ պրօտարոյծ-ներ կը դառնան Հայաստանի պաշտպան ու բարեկամ, իսկ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը՝ թշնամի։

Լաւ կարդացէք,— այն ուժը որ, 2–3 տարուան մէջ, ՀԱՅԱ-ՅՈՒՑ երեւանի նահանգը, թէ՛ աշխարհագրական եւ թէ՛ ազգա-գրական իմաստով, անոր թշնամին է այսօր։ Իսկ բարեկամներն են անոնք որ երէկ չարախնդութեամբ կը ծաղրէին «Ափ մը երե-ւանը»։

Ահաւասիկ այս գարշելի խեղկատակութեան վրայ չհնուած եղնականերն ու փոխառացութիւններն են որ, տարուէ տարի թու-նաւորելով մթնոլորտը, անշնչելի դարձուցած են զայն։

Եւ անկարելի դարձած է ո՛ր եւ է մերձեցում, գործակցութիւն կամ բանակցութիւն։

Որովհետեւ, առաջին հանդիպումիդ կը հարցնեն.

— Հաւատքով ի՞նչ ես ...

Համբերութեամբ խօսէ, վիճէ, բանաձեւէ, բացատրէ ծուռն ու չիառակը, օգտակարն ու վնասակարը։

«Զո՛ւր չանք եւ անօգուտ վաստակ»։

Միայն եւսպոյնը, միայն «Մեր Հայրենիք»ը բաւական են, ամէն ինչ վեր ի վայր չրջելու եւ հիմնական խնդիրներ մոռացու-թեան տալու։

Նոյն իսկ եթէ տեղի տաս այս հարցերուն մէջ, նորէն վաղ է համբան։

Երեւանի «սէրը», այսինքն անոր չողիքատ, գեանաքարշ վա-ստրախուութիւնը այն աստիճան կուրացուցած է մարդոց աչքերը որ, չեն հանդուրժեր ո՛ր եւ է անկախ, ինքնուրոյն դիրքի։

Եւ որովհետեւ հասուն դիտակցութիւնը չէ որ կը վարէ գի-րինք, այլ թունաւոր կիրքը, այս առթիւ, բոլորովին մոռացու-թեան կուտան միւս բոլոր պարտականութիւնները։

Կը մոռնա՞ն թէ, Հայաստանի օգնելով հանդերձ, մենք պար-տաւոր ենք մտածել գաղութներու մասին։

Թէ՝ առաջին տասնամեակին չարիքները պիտի ծանրանան երկրորդ տասնամեակին — ուր մտած ենք արդէն — եթէ չարու-նակենք այսպէս յօրանջել կամ գզել իրար։

Թէ՝ Երեւանը ունենալով միայն տասմանոփոկ իրաւասու-թիւններ եւ իրեն յատուկ աշխարհահայեացք, որ հիմնովին կը հակառակ մեր չահերուն, մանկամտութիւն է ամբողջովին անոր յանձնել մեր ճակատագիրը։

Թէ՝ այսօրուան գաղութները կը ներկայացնեն վերջին մնա-ցորդը հալածական ժողովուրդի մը որ չունենալով հայրենի հող, տասնապատիկ աւելի կարօտ է գործնական հո-գատարութեան։

Թէ՝ մենք ստիպուած ենք տիրաբար կազմակերպել մեր ինք-նապաշտպանութիւնը, որովհետեւ բազմաթիւ են թշնամիները եւ բազմազան՝ փորձութիւնները։

Թէ՝ ոչ միայն մեր քաղաքական դասը, այլ եւ մեր առօրեայ կեանքը, աշխատասէր բազմութեանց կրած յարաճուն զրկանք-ներէն ու նոր սերունդին փրկութիւնը կը պահանջեն միացեալ ճակատ։

Այս բոլորը ջուրի ճայն կուգան օրուան մունետիկներուն։

Աւետարանի քարոզիչներուն պէս, անոնք «Ձէրն մեր» (Երե-ւան) կ՚ըսեն եւ կ՚անցնին։

Որովհետեւ, այս բոլորը կը պահանջեն դիտակցութիւն, տք-նութիւն եւ գործունէութիւն։

Մինչդեռ, չափազանց հաճելի է միւս ճամբան։

Ի՞նչ կը կորնչցնեն, Փարիզ կամ Նիւ Եորք նստելով եւ բարեւ բանելով, ծափ զարնելով Երեւանի։

Հոգ չէ թէ, հազարներ հալին իրենց աչքերուն առջեւ։

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Միջագետի Ատորիներուն խնդիրը

—·—

ԸՄԲՈՍՏՆԵՐԸ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԻԻՆ ՅԱՅՏՆԵՑԻՆ

Լոնտոնի Իրաքեան դեսպանատունը հետեւեալ գեկոյցը հրատարակեց օ-գոստոս 10ին։—

Այն Ատորիները որոնք ընդդիմանալով Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ յանձնարարուած կարգադրութեան, Սուրիական հողը անցած էին, նորէն Իրա-քի սահմանը անցան օգոստոս 4ի գիշերը եւ յանկարծակի յարձակեցան սահմա-նապահ զօրքին վրայ։ Կռիւը չարունակուեցաւ գիշերը եւ յաջորդ օրը։ Ատորի-ները պարտուեցան եւ ցիրուցան եղան։ Հետապնդուելով օգոստոս 6ին, 7ին եւ 8ին, ասիպուեցան ապատան փնտռել լերան մէջ։ Իրը հինգ հարիւր հոգի յա-ջողեցան դուրս ելլել սուրիական գօտիէն։ Կը սպասուի որ միւսներն ալ անձնա-տուր ըլլան։

⁂ *Ռիւթէրի հեռագիր մը կը հաստատէ թէ ըմբոստները անձնատուր եղած են առանց որ եւ է պայմանի։*

Ֆրանսայի հետ ծագած վէճը

Գրեցինք թէ Իրաքի կառավարութիւնը բողոքած է Ազգերու Դաշնակցու-թեան, Սուրիոյ Ֆրանսական իշխանութիւնը պատասխանատու բռնելով Ատո-րիներու կատարած յարձակման։

« Ժուռնալ »ի քաղաքական քրոնիկագիրը քննելով այս հարցը, կը գրէ։—

« Ատորի — Հաղդէացիները վերջին մնացորդներն են աշխարհի ամէնէն հին ցեղերէն մէկուն։ Իրենց թիւն է իրր 20,000, հաստատուած՝ Մուսուլի մէջ։

(ՀՄՄ։— Իրականէն շատ վար է այս թիւը)։ Ատոնց մասին խօսուեցաւ երբ Անգլիա ձգեց Իրաքի հոգատարութիւնը։ Ատորիները, վախնալով որ պիտի վրկուին այն իմիճնավարութենէն զոր վայելած են նոյնիսկ թրքական իշխանու-թեան տակ, երաշխաւորութիւններ պահանջեցին զոր սերժեց Ազգերու Դաշ-նակցութեան խորհուրդը, անյոհեմաբար։ Ան բաւական համարեց Իրաքի կա-ռավարութեան հաւաստիքները։ Եւ ահաւասիկ 1500 Ատորիներ կ՚ապաստանին Սուրիա, իրենց բեռներով եւ զէնքերով։ Բայց երկար չմնացին անոնք։ Քանի մը օր յետոյ, հազարի չափ փախստականներ նորէն անցան գետը եւ ընդհարե-ցան Իրաքի զօրքին հետ։ Այս առթիւ, Իրաքի կառավարութիւնը պատասխա-նատու կը համարէ Սուրիոյ հոգատար իշխանութիւնը, հիմնուելով 1927ի հա-մաձայնութեան վրայ։ Ի՞նչ կը նշանակէ այս։ 1927ի պայմանագիրը կը կար-գադրէ Սուրիոյ եւ Իրաքի սահմանային յարաբերութիւնները եւ կը տրամա-դրէ գինաթափ ընել վաչկատուն ցեղերը եւ ըմբոստները։ Ատորի — Հաղդէացի-ները անշուշտ վաչկատուն ցեղեր չեն։ Ֆրանսացիները կրնա՞յին գիտնալ թէ անոնք ապստամբած են։ Գոնէ հարկ էր լուր տալ նախապէս։ Արդ, Անգլիացի-ները բաւականացան խնդրելով որ բռնի դէպի սահման չհշենք փախստական-ները, որպէսզի դէպքեր չծագին։ Գալով Իրաքի, ան ո՛ր եւ է բան չըսաւ։ Եւ եթէ անախորժութիւններ ծագեցան իրեն համար, պատասխանատուն ինքն է։ Եթէ խնդիրը ժըննեւ գայ, անշուշտ Ֆրանսան ալ իր ըսելիքները պիտի ունենայ։

⁂ *Այս առթիւ « Թայմզ » ալ գրած է խմբագրական մը, որուն ամփոփումը պիտի տանք վաղը։*

Հակահրեական պայքարը Գերմանիոյ մէջ

—·—

ՆՈՐԱՆՈՐ ԽՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մինիխի քաղաքապետական խորհուրդը օգոստոս 9ին որոշում մը քուէ-արկեց, որուն համաձայն Հրեաներուն կ՚արգիլուի լողալ Դանուբի մէջ (Աստ-ղին Պալարիոյ չրջան)։

⁂ *« Գլխուն զարնե՛նք » խորագրով հետեւեալ երկու ազդերը կը հրատա-րակէ Մանհայմի գլխաւոր թերթը։—*

1· *Ազգաբարութիւն այն կիներուն եւ օրիորդներուն որ կը սիրեն Հրեա-ները։—* Իգական սեռէն եւ գերմանական արիւնով անձեր կան, տակաւին, այ-լասերած եւ դաւաճան անձեր, որոնք երբեմ չեն խաշուիր հրապարակաւ երեւալ Հրեաներու եւ հրէորդիներու հետ։ Այնպիսի ժամանակ մը երբ ամբողջ գեր-մանական ազգը տոգորուած է արիական ցեղին ժառանգութիւնը պահպանելու կամքով, այս արարքը ոճիր մըն է ազգին դէմ։ Ընդհանուր զայրոյթ կը տիրէ այս առթիւ։ Այն աղջիկները որ Հրեաներու կը յանձախեն, պէտք է գիտնան թէ այլեւս չպիտի թոյլատրուի այս վատութիւնը »։

2· *Հէրվէֆի բաղնիքը հրէակա՞ն բաղնիք է։* Ամէն օր կ՚աւելնայ զայրոյթը, տեսնելով որ Հրեաները կը խուժեն Հէրվէֆի բաղնիքը։ Իւրաքանչիւր խայլիդ կը հանդիպիս տափակ ոտքերով և գոռոզ մազերով այս Լիբանանցիներուն։ Անհրաժեշտ է որոշ ժամեր նշանակել թլփատուածներուն համար, որպէսզի գեր-մանի հանրութեան խնայուի Մովսէսի աշակերտներուն տեսքը։

⁂ *Նիւրընպէրգի բոլոր հանրային բաղնիքներուն մուտքը արգիլուեցաւ Հրեաներուն։ Միայն թէ պիտի կրնան օգտուիլ պաղ ջուրի լողանքէն (ասուչ)։*

Ուրիշ կարգ մը քաղաքներու եւ ջերմուկներու մէջ արգելք դրուեցաւ Հր-եաներուն դէմ։

⁂ *Հիթլէրական թերթ մը հետեւեալ ցեղագրական պայմանները կը հրա-տարակէ պետական պաշտօնեաներու համար։—Անոնք պէտք է ապացուցանեն, թէ իրենց եւ թէ իրենց կիներուն համար (եւ փոխադարձաբար), թէ արիական ցեղէ են։ Նոյն պայմանը՝ իրենց ծնողքին եւ մեծ ծնողքին համար։ Եթէ առուգուի որ պապը կամ հանին հրէածին են, պաշտօնէ պիտի դրկուին։ Ո եւ է պաշ-տօնեայ որ կ՚ուզէ ամուսնանալ, պէտք է ապացուցանէ թէ իր ապագայ ամու-սինը արիական է։ Եթէ հարցը վիճելի ըլլայ, ներքին նախարարութիւնը պիտի նշանակէ ցեղային մասնագէտ մը, լուծելու համար խնդիրը։*

Փախստական դաստառ մը անձնասպան եղաւ

Հինգշաբթի օր, Փարիզի մէկ պանդոկին մէջ, ինքզինքը գործարանին պա-տուհանէն կախելով անձնասպան եղաւ Պ. Վալթէր Տարման, հրէածին դատա-ւոր մը։

Անձնասպանը բարձր պաշտօն ունէր Գերմանիոյ մէջ։ Անցեալ մայիսին արձակուեցաւ պաշտօնէն եւ Փարիզ եկաւ։ Զրկուած՝ նիւթական միջոցներէ եւ չկարենալով գործ գտնել Ֆրանսայի մէջ, յաճախ կը խօսէր անձնասպանու-թեան մասին։ Քանի մը չարաթ առաջ, ուրիշ հրէածին դատաւոր մըն ալ անձ-նասպան եղաւ իր կնոջը հետ։

Հայերը Թուրքիա պիտի վերադառնան... բացի... Դաշնակներէն

Պէյրութի մէջ կը հրատարակուի արաբերէն թերթ մը, « էլ Ահրար », որ դարձեր է թրքական օրկան։

Ահա իր վերջին գիւտը (3 օգոստոս)։—

Տեղեկացանք որ Թրքական կառավարութիւնը, իր 10րդ տարեդարձին առ-թիւ, ներում պիտի շնորհէ եւ վերադարձի իրաւունք պիտի տայ Թուրքիայէն վտարուած քաղաքական յանցաւորներուն, 150նոցներու մեծ մասին եւ Հայե-րուն։

Այս ներումէն պիտի օգտուին այն բոլոր Հայերն ու Թուրքերը, որոնք իրենց դուրս դռնուած ժամանակին ընթացքին Թուրքիոյ դէմ ոեւէ ընդդիմա-դրութիւն ցոյց չտուին եւ հանգիստ կեցան։ Մուսթաֆա Քէմալի կառավա-րութիւնը բաւական կը համարէ այսքան տարիներու տարագրութիւնը անոնց համար եւ կ՚ուզէ վերադառնալու իրաւունք տալ անոնց։

Դաշնակ կուսակցութեան պատկանողները բացառութիւն կը կազմեն եւ երբեք պիտի չկրնան օգտուիլ այս ներումէն, որովհետեւ անոնք կը չարունակեն Թուրքիոյ հանդէպ թշնամական քաղաքականութիւն մը հետապնդել։ Նոյնիսկ Արարներն ալ դժգոհ են անոնց հակաթուրք հրատարակութիւններէն եւ ըն-թացքէն։

Միւս հայ կուսակցութիւնները զոհ չեն Դաշնակ կուսակցութեան հակա-թուրք ընթացքէն եւ ամէն առթիւ կը յայտնեն իրենց դժգոհութիւնը։

Մի միայն դաշնակ կուսակցութիւնն է որ հակաթուրք քաղաքականութիւն կը մշակէ։ Զարմանալի չէ ուրեմն միւս հայ կուսակցութիւններուն հակադաշ-նակ ուղղութիւնը, որովհետեւ անոնք համոզուած են որ իրենց Թուրքիա վե-րադարձին արգելք եղողը դաշնակ կուսակցութիւնն է։

Ծանր կացութիւն Բուլգարիոյ մէջ

■■■■■■■■

ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆ?

Հիթլէրական գործիչ Տոքթ. Հալիխթ, որ վերջերս վտարուած էր Աւս-տրիայէն, առջի օր բաւն ճառ մը խօսեցաւ Աւստրիոյ կառավարութեան դէմ, Մինիխի անթելի պաշտօնական կայանէն։

Այս առթիւ, աւստրիական թերթերը կը պահանջեն ոչ միայն պաշտօնա-պէս բողոքել գերմանական կառավարութեան, այլեւ խնդիրը տանիլ Ազգերու Դաշնակցութեան։

Գրուեցաւ թէ Գերմանիա հաւաստիքներ տուած է իտալական կառավարու-թեան, զգաստացնելու համար այս կարգի յարձակումները։ Հիթլէրական թեր-թերը կը հերքեն այս տեղեկութիւնը։

Լոնտոնի մէջ չատ գէշ տպաւորութիւն գործեց Տոքթ. Հալիխթի ճառը, մանաւանդ որ, դեռ նոր դիւտզութիւններ ըրին անգլիական եւ Ֆրանսական կառավարութիւնները, հիմնուելով չորսերու գաչինքին վրայ։ Ուրեմն, անար-ժէք թուղթ մըն է գաչինքը։

Երկու օդանաւադիներ վերադարձան

Ռոսի եւ Քոտոս, Ֆրանսայի երկու օդանաւադիները որոնք Նիւ Եորքէն Բայաք (Լիբանան) թռած էին, անընդհատ կտրելով 9062 քիլոմեդր ճամբայ, առջի օր վերադարձան Ֆրանսա։ Բայաքէն ճամբայ ելան ժամը 3,55ին, եւ հետեւելով Աթէնք — Քորֆու — Նափոլի — Հոմ գծին, հասան Մարսիլեան (Մարսէյլ)։ Ճամբան տասիսւեցան իջնել Հոմի մէջ, վառելանիւթը ապառած ըլլալով։ Ֆրանսա հասան ժամը 11·30ին, փառաւոր ընդունելութիւն մը գտնե-լով։ Ճամբորդութիւնը տեւած է 3000 քիլոմեդր։ Բարիզալուստի գացած էր նաեւ օդանաւային նախարարը։

ՊՈԼ ԷՒԻՕ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ

Օգոստոս 9ին Պոլիս հասաւ Ֆրանսացի նախկին վարչապետը, արժանանա-լով ջերմ ընդունելութեան։ Այս առթիւ, Պ. Էռիօ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

— Եկայ տեսնելու նոր Թուրքիան եւ հաստատելու կատարուած յառաջ-դիմութիւնները։ Իրրեւ աշխարհական եւ ոմսկավար Ֆրանսացի, բարձրօրէն կը գնահատեմ Թուրքիոյ ուսուցման մեթոտները։ Թէեւ եկած եմ առանց պաշ-տօնական հանգամանքի, բայց ուրախ պիտի ըլլայի նպաստելով Ֆրանքեւթուրք բարեկամութեան ամրապնդման։

Պ. Էռիօ հինգշաբթի եւ ուրբաթ այցելեց Պոլսոյ պատմական յիշատակա-րանները։

Պուլկարիոյ վարչապետը մասնաւոր վակոն մը ղրկած է, Սոֆիա առաջ-նորդելու համար նախկին վարչապետը, որ ներկայ պիտի ըլլայ արմատական-ներու միջազգային համագումարին։

ՋԻՆԱԹԱՓՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ԻՐ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

Նախ Ֆրանսայի ապահովութեան կատարեալ երաշխաւորումը եւ յետոյ զինաթափութիւն։ Այս էր ուրիմն Ֆրանսայի հիմնական պահանջը։ Եւ անիկա կը պնդէր որ զինաթափութեան խորհրդաժողովի լրացումէն առաջ դէթ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի կողմէ այդ մասին դրական հաւաստիքներ տրուէին։

Բայց, թէ Անգլիա եւ թէ Ամերիկա, իրենց ծովերովը զրահաւորուած եւ այդ բնական պատնէշին ետին ինքզինքին անխոցելի նկատելով, ոչ մէկ փոխադարձ չահ չէին տեսներ այդպիսի յանձնառութիւն մը ստանձնելու մէջ եւ բացի այդ ոչ մէկ գնով չէին ուզեր իրենց ազատութիւնը կաշկանդել՝ մանաւանդ անծանօթ ապագայի մը համար։

Մեծ պատերազմէն առաջ Անգլիա եւ Ամերիկա չունէին այդպիսի յանձնառութիւն մը Ֆրանսայի հանդէպ, բայց հազիւ պատերազմը ծագած Անգլիա իր ամբողջ ուժովը անոր կողքին կանգնած էր եւ անոր կը հետեւէր, որոշ ատեն մը յետոյ, Ամերիկա եւս։ Եթէ նոյն պայմաններուն մէջ Ֆրանսա նոր յարձակման մը ենթարկուէր, պատճառ չկար որ զարձեալ իր կողքին չի գտներ իր նախկին դաշնակիցները։ Բացի այդ, Ազգերու Լիգայի ուխտը կայ, որ յարձակող կողմին վրայ կը հրաւիրէ բոլոր մասնակցող պետութեանց չանթերը, առանց հաշուելու Լոքարնոյի համաձայնութիւնը եւ Պրիւքսէլեան – Քէլլոգի դաշինքը որոնք զատապարտելով կը զատապարտեն պատերազմները։

1914ի եւրոպական կացութիւնը հիմնովին փոխուած է այսօր եւ դժուար թէ գտնուի պետութիւն մը որ հոգիի թեթեւութիւնով կարենայ նոր պատերազմի մը նախաձեռնարկ հանդիսանալ։ Իսկ անդամ մը որ իրականանայ զինաթափութեան ծրագիրը, խաղաղութիւնը վերջնականապէս ապահովուած պէտք է համարել այն առեն։

Ուրեմն ամէն առարկութիւն մէկ կողմ ձգելով պէտք է դիմաւորել զինաթափութեան խորհրդաժողովը։ Սպասելով որ Ֆրանսայի վախերը փարատելու եւ զայն լիովին ապահովելու եղանակ մը գտնէ միջազգային դիւանագիտութիւնը, այդ խորհրդաժողովը ահագին աշխատանք ունի կատարելիք՝ հասունցնելու, մըշակելու եւ լուծելու համար զինաթափութեան հետ կապուած բազմաթիւ երկրորդական կէտեր եւ մանրամասնութիւններ։

Ամէն կողմէ բարձրացող այս ձայներն ու հրաւէրներն էին որ պարտաւորեցին Ֆրանսայի տեղի տալ եւ այս պայմաններուն մէջ է որ բացուեցաւ, անցեալ տարուան սկիզբը, Զինաթափութեան Համաշխարհային Խորհրդաժողովը։

Սպասելով որ պետութիւնէ պետութիւն համաձայնութիւն մը գոյանայ հիմնական կէտերու շուրջ, խորհրդաժողովը ընտրեց բազմաթիւ յանձնաժողովներ, որոնք իրենց կարգին ընտրեցին նոյնքան բազմաթիւ մասնաժողովներ՝ ճշդելու համար կարգ մը երկրորդական կէտեր։

Ու բազմաթիւ էին այդ երկրորդականն ըսուած հարցերը, որոնց մէջ չէին պակսեր նոյնպէս առաջնակարգ նշանակութիւն ունեցող կէտեր։ Պէտք էր որոշել թէ որոնք էին յարձակողական եւ պաշտպանողական կոչուած զէնքերը, թէ ինչ տրամադիծ ունեցող թնդանօթներու եւ ինչ տարողութեամբ հրասայլերու չինութիւնն ու գործածութիւնը կարելի էր արգիլել իբր պաշտպանողական զէնք։ Պէտք էր որոշել թէ ինչ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին, որպէսզի առեւտրական օդային տորմիղները չկրնան պատերազմի առեն ռազմական օդանաւերու վերածուիլ։ Պէտք էր ճշդել իւրաքանչիւր երկրի պաշտպանութեան չափը կապուելիք զինուորներու թիւը, վարուելակերպութեան միօրինակ ձեւը, զաղթավայրերու եւ մայր երկրի զինուորական ուժերուն փոխյարաբերութիւնը։ Պէտք էր որոշել թէ պատերազմ ծագելու պարագային ո՞ր կողմը պիտի նկատուէր նախայարձակ, եւն. եւն.։

Ցանձնաժողովները ու մասնաժողովները լծուեցան անդադար աշխատանքի, լուծելու համար այդ փշոտ հարցերը, հաշտեցնելու զանազան տեսակէտներն ու ընդդիմադիր կողմերը։

Այդպիսով Ֆրանսա իր մասը կը դնէր անդամ մը առաջնորդ զոյգ դիրքերուն մէջ եւ դժուար թէ թեւ ու ամբողջ մարմինը չհետեւէին շարժումին՝ ինչ որ դէմառ ցանկութիւնն էր զինքը այդ ճամբուն մէջ նետողներուն։ Բայց, այդ յանձնաժողովներն ալ չկրցան ընդհանուր համաձայնութիւն գոյացնել իրենց քննութեան ենթարկուած երկրորդական հարցերու լուծման մէջ։

Բացի թունաւոր կազերու գործածութեան դատապարտութենէն (այն ալ թուղթի վրայ) բնականաբար եւ առանց դրական որ եւ է երաշխիք ուենենալու որ պատերազմի մը ընթացքին կողմերէն մէկը կամ միւսը զարձեալ չգիտի պատասխ եւ գործածէ այդ դատապարտուած կազերը), միւս բոլոր կէտերը, առանց բացառութեան, տարակարծութիւններ միայն երեւան բերին։

Զկրցան գտնել, օրինակի համարահմանում մը, որ ընդունուած ըլլար ամէնուն կողմէ, ճշդելու համար թէ ո՞ր պարագաներուն մէջ, պատերազմը հազիւ սկսած, պետութիւն մը նախայարձակ պիտի նկատուէր։ Ու սակայն այդ կէտը առաջնակարգ նշանակութիւն ունէր, քանի որ կարծիքներու հանդարտ փոխանակութեան մը ընթացքին մինչեւ անդամ եթէ անկարելի ըլլայ նախայարձակ կողմը որոշել՝ ի՞նչպէս կարելի պիտի ըլլայ պատերազմի մը ստեղծած տակնուվրայութեան մէջ որոշել եւ եթէ այդքան դժուարութիւններու (չբսելու համար անկարելիութեան) պիտի հանդիպի նախայարձակ պետութեան ճշդումը, ալ ի՞նչ օգուտ կարելի է սպասել Ազգերու Դաշնակցութեան ուխտէն, որուան երաշխաւորութիւններէն եւ ստանձնուած յանձնառութիւններէն՝ քանի որ անոնք անզործածութեան պիտի դատապարտուին, եթէ նոյն իսկ միջամտելու որամադրութիւն ունենան, սպասելով որ ճշդուի նախայարձակ կողմը։

Զինաթափութեան Խորհրդաժողովի յանձնաժողովները չկրցան ճշդել նոյնպէս թէ որո՛նք են պաշտպանողականները։ Թէ ինչո՞ւ զրահաւորի մը վրայ դեռեզուած որոշ տրամադիծ ունեցող թնդանօթ մը ծովային պետութեանց կողմէ պիտի նկատուի իբր պաշտպանողական զէնք եւ նոյն հրանօթը ցամաքի վրայ պիտի դառնայ յարձակողական զէնք։ Թէ ի՞նչպէս կարելի է արգիլել որ պաշտպանողական դիմերու վրայ հաստատուած արտօնուած թնդանօթ մը կարենայ ճակատ փոխադրուիլ եւ գործածուիլ իբր յարձակողական զէնք։

Անկարելի եղաւ զարձեալ համաձայնութիւն գոյացնել իւրաքանչիւր երկրի պաշտպանութեան յատկացուած զինուորական ուժերու թիւին եւ անոնց կազմութեան մասին, զերմանական «Պղպեղաձ Սազաւարաններու, հիմնէլբական «Տարուածային» լեզեռներու եւ այլ կազմակերպութեանց զինուորական բնոյթին մասին։ Անկարելի եղաւ համաձայնութիւն գոյացնել օդային նաւարկութեան սահմանուած ազգային տորմիղներու մասին՝ որոնք մէկ ժամէն մինչ կրնան ռազմական օդային տորմիղներու վերածուիլ՝ հակառակ Ֆրանսական պատուիրակութեան բերած հիմնաւոր առարկին, այն է Ազգերու Դաշնակցութեան տրամադրութեան տակ դնել բոլոր երկիրներու օդային տորմիղները, իրաւունք եւ միջոց տալով անոր որ կարենայ զանոնք զործածել ի կարգ հրաւիրելու համար, պատերազմի մը պարագային, նախայարձակ կողմը։

Անկարելի եղաւ նոյն իսկ միաձայնութիւն առաջ բերել արգիլելու համար որ պատերազմի ընթացքին օդանաւերու կողմէ ռմբակոծութեան ենթարկուին քիւնքի անպաշտպան քաղաքներն ու գիւղերը։ Ու զարմանալի հակասութեամբ մը, զինաթափութեան գլխաւոր Ջատագով Անգլիան էր որ հակառակեցաւ այդ առաջարկին՝ որպէսզի իր օդային տորմիղներով կարենար իր ձեռքին մէջ եւս տարատիպ տակ պահել եզիպտոսը, Անդրյորդանանը, Միջագետքը եւ Հնդկաստանը։

Այսպէս, ուրեմն, անհամաձայնութիւն հիմնական կէտերու շուրջ, անհամաձայնութիւն երկրորդական նկատուած գրեթէ բոլոր կէտերուն շուրջ։ Զինաթափութեան Խորհրդաժողովը վերջնական սնանկութենէ փրկելու մէկ միջոց միայն կը մնար,— յետաձգել անոր վերաբացումը եւ մինչեւ հոկտ. 16 համաձայնութեան նոր գետին յարդարելու ճգնիլ։

ԱՐՏ. ՀԱՆԸՄԵԱՆ

ԷՋԵՐ ՓԱՐԻԶԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷն

Պտոյտ մը Քարթիէ Լաթէնի մէջ

Ամէն անգամ որ carrefour de L'Odéon էն St. Michelի հրապարակը երթալու պէտք ունենամ, քայլերս ինքնաբերաբար կ'ուղղուին դէպի Passage de Commerce, որուն մուտքը կը գտնուի Bd. St. Germainի վրայ, Տանթօնի արձանին ճիշդ դիմացը։ Փասաժին մէջ, կը մտնեմ ալ կողմի փոքր բակը որ Cour de Rohan կը կոչուի եւ շրջապատուած է ժե. եւ ժզ. դարերու մնացորդ չէնքերով, իսկ անկէ ալ Rue du Jardinet մտնելով կը շարունակեմ ճամբաս դէպի St. Michelի հրապարակը։

Իրաւ է որ այսպիսով ճամբուս հեռաւորութիւնը բաւական կրճատուած կ'ըլլայ եւ սակայն այդ չէ միակ պատճառը որ դիս կը մղէ ընտրել այդ ճանապարհը։

Քարթիէ Լաթէնի այս մասը իր շուրջի կարգ մը փողոցներով 1789ի Ֆրանսական Յեղափոխութեան շրջանին քաղաքական մեծագործ դերակատարութեան մը սիրտը եղաւ, որուն նկատմամբ տրտմութիւնը յուզեցին ամբողջ Ֆրանսան եւ խորապէս ապրեցին նաեւ յետագայ սերունդներու ընկերային կեանքի ըմբռնումներուն վրայ։

Այդ շրջանակին մէջն է որ ապրեցան ու գործեցին Վոլթէռի, Ռուսսոյի դաղափարական աշակերտները եւ այդ վայրերէն անցնելու պահուն կարելի չէ չյիշել այդ համեստ ծագումով մտաւորականները, որոնք անչահախնդիր ոգիով մը վարեցան քաղաքական խնդիրներուն իրագործման եւ շնորհիւ իրենց յանդուգն ու աննկուն կամքին, յաջողեցան ամբողջ հին աշխարհի մը կարգերը յեղաշրջել։

Կարճ պտոյտ մը կատարելով այդ փոքր շրջանակին մէջ, պիտի պատահինք անոնցմէ ամանց անուններուն ու կարգ մը յիշատակելի դէպքերու որոնք այդ պատմական շրջանին այնքան խօսել տուին իրենց վրայ։

Պուվոտ Սէն ժէրմէնը նախորդ դարուն վերջերը միայն չինուեցաւ, եւ նախ քան այդ Փասաժ տը Քոմէրսը կ'երկարէր մինչեւ Տանթօնի արձանը, ուր կը գտնուէր նաեւ անոր խոշոր կամարաձեւ մուտքը։ Տանթօն կը բնակէր անկիւնը գտնուող տանը մէջ։ Երբ հակառակորդ կուսակցութիւնը, իր առացած գերակշիռ դիրքէն օգտուելով որոշեց զայն իրր հակայեղափոխական զաղի ենթարկել, հոն է որ 1793 մարտ 31ին առաւօտեան ժամը 6ին եկան ոստիկանները բռնելու զինքը, հակառակ թագին այլեւայլած բնակիչներուն բողոքներուն, ու տարին Լիւքսէմպուրգի պալատը որ այդ պահուն բանտի վերածուած էր։ Քանի մը քայլ անդին, այժմու բժշկական վարժարանին բակին մէջ, ձախ կողմը կը գտնուի Ժ.Ժ. դարու Քօրթրլիէնեռու վանքին ճաշասրահը, որ այժմ վերածուած է բժշկական թանգարանի, (Musée Dupuytren)։ Այս չէնքին մէջն է որ 1790ին տեղի կ'ունենային կուսակցական հաւաքոյթները որուն Քլիւտ որ Քօրթրլիէ անունը կը արուէր։ Այդ հաւաքոյթներուն կը մասնակցէին համբաւաւոր Մարան, Տանթօն, Տէմուլէն, Պրիսօ եւ ուրիշ յայտնի կուսակցականներ։

Մարայի բնակարանը կը գտնուէր նոյն փողոցին մէջ, այժմու Rue de l'Ecole de Médecineը, որ դժբախտաբար 1885ին կարգ մը ուրիշ չէնքերու կարգին վար առնուեցաւ։ Կը պատմուի թէ Տանթօն յաճախ իր տունէն ելլելով մօտակայ հաւաքատեղին կուսակցական ժողովի երթալէ առաջ կը հանդիպէր Մարայի բնակարանը, միասին երթալու համար, սակայն իր անբուժելի հիւանդութեան պատճառաւ միշտ նամքներու պէտք ունենալով, երբեք պատրաստ չէր ըլլար մեկնելու։ Իսկ Տանթօն, վարը, սանդուղին գլուխը, երկար սպասելէ սրտնեղած, իր հուժկու ձայնը լսելի կ'ընէր անոր՝ սանդուղներէն վեր պոռալով չտապեցնելու համար իր բարեկամը ու միեւնոյն առեն ձեռքի բանալիով անհամբեր ուժգին հարուածներ կուտար սանդուղին երկաթեայ բազրիկին։

1793 յունիս 13ին երեկոյեան ժամը 7ին, նոյն առանց սանդուղներուն վրայ զարհուրելի վայնասուն մը եւ պոռչտուք մը ծայր առաւ։ Վերը յարկարաժիններէն մէկուն մէջ ոճիր մըն էր գործուած։ Անձանօթ երիտասարդուհի մը դաշոյնի հարուածով մը սպաննած էր Մարան, «ժողովուրդին բարեկամը», ինչպէս կը կոչէին զայն իր խմբագրած յեղափոխական թերթին անունով։ Ոճիրը գործուած էր այն պահուն երբ Մարա իր սովորական լոգանքը առնելու վրայ էր։ Այդ երիտասարդուհին Շարլոթ Քորտէ, յաջողած էր անոր բնակարանէն ներս մտնել, պատրուակելով թէ գաւառի կարգ մը հակայեղափոխականներու մասին կարեւոր եւ գաղտնի յայտնութիւններ ունէր ընելիք։ Մարա զինքը լսելէ վերջ կ'ըսէ թէ առնոնք բոլորը պիտի գլխատուին։ Իր խօսքը հազիւ թէ վերջացուցած, Շառլոթ Քօրտէ իր կուրծքին վրայ պահած դաշոյնը հանելով կը խրէ զարհուրելի յեղափոխականին կուրծքին։

Փասաժ տը Քոմէրսի կանգուն մնացած մասին մէջ ամէն ինչ դրեթէ իր նախկին վիճակը պահած է։

Կրպակներէն մէկուն մէջ, որ այժմ 8 թիւը կը կրէ, 1794ին Պրիսօի կինը ընթերցարան մը հաստատած էր, ուր մանաւորաբար իր ամուսնոյն իրաւադիտութեան մասին գրած հեղինակութիւնները կարելի էր գտնել։ Պրիսօ ժիրոնտէներու կուսակցութեան վարիչներէն մէկը եղաւ եւ երբ գործերը ժամեր կ'անցընէին խորհելով ու վիճաբանելով։

Այն օրը երբ ես հոն գացի, տեսայ որ Վոլթէռի մամարեայ սեղանին չուրջ, զոր Փրուսիոյ մեծն Ֆրէտերիք կայսրը նուիրած էր մեծ փիլիսոփային, չորս հոգի նոյնքան հպարտօրէն նստած որքան Վոլթէռ, փիլիսոփայական անտարբերութիւնով մը, իրենց «փոմ Փրիթը» կը ճաշակէին։

ԳԵՂԱՄ Գ. ՔԷՐԻՍԹԻՃԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԹԱՆԿԱԳԻՆ ՀԱՆՔԻ ՄԸ ՄԱՍԻՆ

Գ. Իշխանեան հետեւեալ տեղեկութիւնները կուտայ Թանկագին հանածոյի մը մասին, որ Հայաստանէն կ'արտածուի Ռուսիա։ Այդ հանածոն կը կոչուի լօռաքար (diatomite)։ Ռուսիոյ տնտեսութիւնը մեծ քանակութեամբ լօռաքարի պահանջ ունենալուն համար, մինչեւ այս վերջին տարիները լօռաքար կը ներմուծէր արտասահմանէն։ Հանքային հետազօտութիւնները երեւան հանեցին լօռաքարի հսկայ պաշար Հայաստանի մէջ, եւ այդ օրէն ի վեր Հայաստանն է որ լօռաքար կը հայթայթէ Ռուսիոյ։

Ի՞նչ է լօռաքարը։

Հանածոյ մը, որ երկու տեսակ է։ Մէկ տեսակը կը կոչուի Թորաքար (infusorite), միւս տեսակը՝ բուն լօռաքարը (diatomite)։ Երկու տեսակներն ալ կը ներկայացնեն փուչիման, սպիտակ նիւթ մը, որ շատ դիւրին կը վըշրուի, խոշոր աւազի նման հատիկներով։

Առաջինը, Թորաքարը ջրային մանրէներու քարացումն է, իսկ երկրորդը լճասկզի կամ լօսի քարացումը։

Այս երկու հանածոները կ'օգտագործուին արդիւնաբերութեան հետեւեալ պահանջներուն համար.

1.— Շաքարի արդիւնաբերութեան մէջ իբրեւ զտող նիւթեր։

2.— Զերմութեան բարձր աստիճաններու մէջ իբրեւ ջերմութեան մեկուսացուցիչ։

3.— Քարիւղի վերամշակութեան գործին մէջ իբրեւ réactif։

4.— Մետաղներն ու քարերը յղկելու, փայլեցնելու համար իբրեւ կատարելիչ նիւթ։

5.— Ուժանակի պատրաստութեան մէջ։

6.— Հեղուկ ապակի պատրաստելու համար։

7.— Նեարդաքար (fibrolite) պատրաստելու համար։

8.— Տրիպոլեան կաւի իբրեւ մեկուսացուցիչ ապիւռ։

9.— Շաղախի պատրաստութեան մէջ։

Այսքան կարեւոր գործածութիւններ ներկայացնող այս հանածոյով չատ հարուստ է Հայաստան, մանաւանդ երեւան հանուած է հետեւեալ վայրերուն մէջ,— Նուռնուս, Փարբի, Վաղարշապատ, Դիլիջան, Թէղրաքար, Լէնինական, Դարալագեազ։

Նուռնուսի հանքավայրը կը գտնուի երկաթուղիէն 30 քիլոմէթր հեռու։ Պաշարը կ'ենթադրուի 60,000 խորանարդ մէթր։ Որակը հիանալի է իբրեւ չաքարին լուծոյթի զտիչ, ջերմութեան մեկուսացուցիչ։ Այս հանքավայրը ամբողջութեամբ յատկացուած է Ռուսիոյ չաքարի արդիւնաբերութեան։

Փարբիի հանքավայրը կը գտնուի երկաթուղիէն 30 քիլոմէթր հեռու։ Պաշարը կ'ենթադրուի 600,000 խոր. մէթր։ Որակով նման է Նուռնուսի հանածոյին։ Դեռ չօգտագործուած։

Վաղարշապատի հանքավայրը կը գտնուի երկաթուղիէն 30 քիլոմէթր հեռու։ Պաշարը կ'ենթադրուի մօտ 70 քիլոմէթր հեռու։ Այս տեղի հանածոն իր որակով կը համարուի լաւագոյնը ամբողջ Ռուսիոյ մէջ, այլ եւ ամբողջ աշխարհի վրայ։ Պաշարը անսպառ է։

Ռուսիա լօռաքարի հսկայական պահանջ ունի, շինարարական, տարագործական, քարիւղի եւ շաքարի արդիւնաբերութեան համար։ Եթէ հնարաւորութիւն ունենանք Ազրբէջանի եւ Գրոզնիի քարիւղի արդիւնաբերական ձեռնարկներուն պահանջած տասնեակ հազար տակառաչափ լօռաքար կը պահանջուի։ Դժբախտաբար դեռ կարելի չէ հետեւանք տալ բոլոր այդ պահանջներուն։ Որովհետեւ փոխադրական միջոցները կը պակսին, պէտք է միջոցներ զտնել փոխադրելու համար մինչեւ կայարանը (rhus, աղաւոր), սպարակը (mac), վայրի խնձոր, կերմէկը (staline կաքաւաթօռ), հոյն (cornouille)։

Սարպանը տարածուած է Լօռի Դիլիջանի շրջաններուն մէջ։ Կայ նաեւ Զանգեզուրի մէջ, Ղափանի մօտ։

Սպարակը եւս կ'աճի այդ տեղերը, բայց մանաւանդ Մեղրիի մէջ։ Դիլիջանի տանող ճամբուն եզերքը։

Հոյնը կ'աճի մեծ քանակութեամբ Լօռիի մէջ։

Բոլոր այս բոյսերը կը պարունակեն խաղող, որ կ'օգտագործուի գինեգործութեան մէջ։ Ռուսիոյ տնտեսութիւնը կը պահանջէ նաեւ այդ նիւթը։ Եւ ահա, մենք կ'ունենանք տնտեսական լաւագոյն հետեւանքներ։

Խիժաբեր բոյսերը եւս մեծ ապագայ կը խոստանան արդիւնաբերութեան մէջ։ Այսպէս Հայաստանի դաղի խիժը (dummi dragant) լայն չափով կը գործածուի հիւսուածեղէնի արդիւնաբերութեան մէջ՝ ներկելու տանելու համար զուարճալի գոյներ, ինչպէս նաեւ բժշկութեան, հրուշակի (եէլվա) պատրաստութեան մէջ։

Գազի խիժ կը հաւաքուի, մեծ քանակութեամբ, Փոքր Ասիոյ եւ Պարսկաստանի մէջ, ու կ'արտածուի Եւրոպա։ Արժէքաւոր նիւթ մըն է այս, որ մեծ քանակութեամբ օտար դրամ կը բերէ երկիր։ Մէկ տակառալիքը հաւաքուած վայրին մէջ, կ'արժէ 100 րուբլի ոսկեդրամ։

Գազի խիժը կը ստացուի խոպիճ (astragale) կոչուած վշտա թուփերէն որոնք կ'աճին Փոքր Ասիոյ, Պարսկաստանի եւ Հայաստանի ամէնէն պտուղ հողամասերուն մէջ։ Մանաւանդ Հայաստանի մէջ, խոպիճի տարածութիւններ կան Գառնի—Զուարթնոցի վերի — Զայլ չրջանները, Գիւնէյի ծովափը, ամայի եւ խոպան սարալանջերը։ Խոպիճի արմատը երբ կտրէք մայիսէն մինչեւ սեպտեմբեր, կը սկսի ծորիլ բոլոր հիւթը, որ օդին մէջ կը կարծրանայ եւ կը դառնայ սպիտակ — դեղնաւուն մը։ Աւելորդ է դարձ։

Հայ գիւղացիները շատ լաւ կը ճանչնան այս թուփը, որ հրաշալի կը վարուի իր խիժային տարրերուն պատճառով։ Հայ գիւղացիները դազ կը վաճառէին տարբերու եւ լուսաւորելու համար իրենց թաքստոցները, Թբղատարան իրենց տաքսիներու վրայ, պատրաստելու համար կոնիակներու ընթացքին։

Այն Թբղահայ գաղթականները, որոնք Հայաստան դարձան, լաւ կը ճանչնան գազը եւ խէժին առնելու եղանակները։ Այնպէս որ Հայաստանի կառավարութիւնը, խէժի Թբղահայ գործիները զառելով, զործի դնէ «Լեկտեխիրիս» ընկերութիւնը կայիս կ'աշխատի խէժի արդիւնաբե-

«ՏԱՐԻ ՄԵԿ ՀԱՑԱԿ ԱՐԱՐԱՎ ԼԻ»...

— Ախ, ա՛խ, ախո՛ն... Ախ, ինչո՞ւ ես ինձ չես ասում, որ ինչ-որ բան է պատահել... Ես ամբողջ գիշեր չեմ քնել, ամբողջ գիշեր ես ոտքի վրա եմ եղել, ամբողջ գիշեր ես ինձ համար տեղ չեմ գտել... Ախ, ինչո՞ւ ես ինձ չես ասում, որ ինչ-որ բան է պատահել... Ես ամբողջ գիշեր ես ինձ համար տեղ չեմ գտել, ամբողջ գիշեր ես ոտքի վրա եմ եղել, ամբողջ գիշեր ես ինձ չես ասում, որ ինչ-որ բան է պատահել... Ախ, ինչո՞ւ ես ինձ չես ասում, որ ինչ-որ բան է պատահել...

Ես ամբողջ գիշեր չեմ քնել, ամբողջ գիշեր ես ոտքի վրա եմ եղել,

LA MAISON de L'HUILE

18, Rue BLEUE, PARIS (9)

Métro: CADET **Tél. Provence 97-57**

ՍԱՊՈՆԱՁԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՇԱՎԻԼԻ եւ Շրջականերու Ընկերակցութեան Վարչութիւնը Շավիլի եւ շրջականերու մէջ բնակող հայրենակիցները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին առժամեայ մանկապարտէզի սրահին մէջ։ Օրակարգ.— Նոր վարձատ մատուռ - մանկապարտէզին նորոգութիւնը։

ՓԱՐԻԶԻ Տարօն - Տուրուբերան Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը վաղը, Կիրակի կէս օրէ յետոյ Պէլվիլի ձանօթ սրճարանը։ Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն։ Կը խնդրուի անդամ եւ ոչ - անդամ բոլոր հայրենակիցներէ ներկայ ըլլալ այս խիստ կարեւոր ժողովին։

ԱՌՆՈՒՎԻԼ - Լէ - ԿՈՆԷՍԻ Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ Փարիզի եւ շրջականերու բարեսէր հայ հասարակութեան թէ՝ վաղը Կիրակի, 13 Օգոստոս, Ս. Աստուածածնի տօնի առթիւ, գիւղիս եկեղեցւոյն մէջ մատնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի ողբացեալ Տէկ. ՀԵՌՈՒՄ ՍԵՓԵԱՆի (Ծնեալ Հարունց) հոգուն համար։

Երգեցողութիւնները պիտի վարէ երաժիշտ Պ. Աւօ Քէչէճեան իր խումբով։

Հաղորդակցութիւն՝ առնել Gare du Nordէն չոգեկառք ժամը 9, 10,08 կամ 10,17ին։

ԱԶԴ

Մարսէյլի Ս. Թարգմանչաց Մայր-Եկեղեցիի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ յառաջիկայ Կիրակի Ս. Աստուածածնի Տօնը եւ Խաղողօրհնէքը պիտի կատարուին հանդիսաւոր կերպով եւ այս առիթով պիտի պատարագէ ու քարոզէ Առաջն. Տ. Գրիգորիս Եպսկ. Գալաքեան։ (կնիք)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ց/Ր. Կ. ԽԱՉԸ հրապարակաւ իր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Պ. Սուրէն Սահակեանի որ իր մի-Լոյոյով 100 քիլօ թարմ պատուղ նուիրեց «Գայլուկներուն» անոնց ամառնային բանակումին առիթով։

փարիզ Շրջ. վարչութիւն

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ, Թէլ.— 280 ֆրանք։
վիվիէ, Ա. Քէօշ.— 35։
ՄԱՐՍԷՅԼ, Եաղ.— 70։
ԻՒԹԻՆ, Մ. Մալը.— 35։
ՓՈՒԱԹԻԷ, Շ. Միէ.— 35։
ՎԱՆՆ, Նահ.— 35։
ՏԷՍԻՆ, Գոլֆ.— 450։
ԹՈՒԼՈՆ, Կրէկ.— 70։
վիվիէ, Պ. Քէր.—35։
ՄԱՐՍԷՅԼ, Գոլֆ.— 831·50։
ՄԱՐՍԷՅԼ, Ն. Իշխ.—70։
ՍԷՆ ԹՐՈՓԷԶ, Զօր.— 35։
ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ, Ս. Գրն.— 50։
ԼԻՈՆ, Փիլ.— 70։
ԱՌՆՈՒՎԻԼ, Մաղ.— 30։
ՄԱՐՍԷՅԼ, Գոլֆ.— 827։
ՆԱՆԹ, Գ. Ս.— 35։
վիէն, Ն. Խ.— 220։
ՆԻՇԱՊՈՒՐ, Յ. Հ.— 200։ (Ի հաշիւ Հ. Գ.Ի.)։
ՆԻՍ, Յ. Տէր Օ.— 30։
ՇԷՐՊՈՒՐ, Հ. Հ.— 35։
ԻՍԻ, Հ. Մ.— 35։
ԹՐԻՓՈԼԻ, Գ. Ա.— 60։
ՓԱՐԻԶ (13), Տիկ. Մ. Ա.— 5։
ՆԻՍ, Հ. Պէր.— 140։
ՄԱՐՍԷՅԼ, (Պօմոն), Հ. Ս.— 210։
ՎԱԼԱՆՍ, Ա. Տ. Ս.— 100։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Այբի Տիկին եղիսաբեթ Այանեան եւ ազգականները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բարեկամներու, հայրենակիցներու, Հ. Յ. Դ. Եւր. Կեդր. Կոմիտէին, Մարսէյլի, Լիոնի, վիէնի կոմիտէներուն եւ ընկերներուն, վիէնի հայ հասարակութեան եւ ամէն անոնց, որոնք անձամբ, հեռագրով կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց անմոռանալի ամուսնոյն եւ ազգականին՝

ՊՕՂՈՍ ԱՅԱՆԵԱՆի
կնճայի մահուան առթիւ։

վիէն, 9 Օգոստոս 1933

ԾԱԽՈՒ ՍԱՓՐԻԶԻ ԽԱՆՈՒԹ

Մեկնումի պատճառաւ ծախու է ձեռնտու պայմաններով սափրիչի կահաւորուած խանութ մը։ Լաւագոյն առիթը ապահովուած գործի տէր դառնալու համար։ Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Պ. ՏՕՆԻԿԵԱՆի, 10, rue Elysée-Reclus, Bicêtre։ Մէթրօ՝ Փորթ ո'Իթալի։

Շավիլի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Madame RAMELի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՆ ՄԷՋ **41 Grand'Rue**

եւ

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ՋԳՕՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի ՍՐՃԱՐԱՆԸ

345, AVENUE ARGENTEUIL

Ց.



Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՇԱՎԻԼԻ «Արդութեան» խումբի ժողովը յառաջիկայ երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին կը խնդրուի 1932 եւ 1933ի անդամատուրէները միասին բերել։

ՊԱՆԷՕ-ՔԱՇԱՆի «Արթիւ» խումբը բացառիկ ժողովի կը հրաւիրուի այսօրՇաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ընկեր Մինաս Ալթունեանի բնակարանին մէջ։

Գաւառ

ՍԻՆԹ ՄԱՐԿՐԻԹի (Մարսէյլ) «Համազասպ» ենթակոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօրՇաբաթ երեկոյ սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Զեկոյց Մարսէյլի Ներկայացուցչական ժողովի մասին։ Ներկայանալ անդամատուրով։

ՍԷՆ-ԺԷՐՈՄԻ (Մարսէյլ) Վրէժ խումբը ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։

Դաշտահանդէս վիէնի մէջ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. *վիէնի կոմիտէի կողմէ*

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 8ԷՆ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 8

(ցորս քանապարհին՝ ջրաղացքի գետակի եզերք)։

Կը նախագահէ՝ ընկ. Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Ն. ԽԱՉԻԿԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Դիւրամատչելի պիւֆէ։

Սիրով կը հրաւիրուի վիէնի հայ հասարակութիւնը։

Դաշտահանդէս Սէն-Շամոնի մէջ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. *ՍԷՆ-ՇԱՄՈՆԻ ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿՈՂՄԷ*

վաղը, կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ *ՎԱՐԻԶԻԻ* դաշտին մէջ

Կը խօսի՝ ընկ. Ա. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ *ՊՐՈՎԻԼԻ «ՌՈՍՏՈՄ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ*

20 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԻԿՈՅ

ՔԼԱՄԱՌի ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ «ՊԱՂ ԱՂԲԻԻՐ»ԻՆ ՄՕՏ

երգ. պար. նուագ եւ այլն։ Դիւրամատչելի պիւֆէ։

Ընտանեկան պարահանդէս

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. *ՏԻՄԻՆի ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳՐԱՏԱՐԱՆի ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՒ ԿՈՂՄԷ*

Այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8էն մինչեւ առաւօտեան 2

Հ. Յ. Դ. «ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՏԱՆ» մէջ

Յաջորդ օրը Երեքշաբթի ՇԲԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ տեղի կ'ունենայ ՏԷսէնի «ՊԱՂ ԱՂԲԻԻՐ»ին մօտ։

Գեղարուեստական բաժին։ Ճոխ պիւֆէ։

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին Տարեկան դաշտահանդէսը

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ

St. CLOUDի ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախորդ տարուան բացատրանը (Passage à Niveau)

Ընդհանուր սեղան, սեղանապետութեամբ՝ **Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆի**

Ճոխ պիւֆէ։ Դիւրամատչելի պիւֆէ։

Աստուածածնայ Տօնի առթիւ տեղիպիտի ունենայ «վիճակ»։

Փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— 2, եւ 25 թիւ հանրակառքերը, St. Lazareէն չոգեկառք եւ չոգենաւ։

Անձրեւի պարագային դաշտահանդէսը կը յետաձգուի։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— *Կը փնտռեմ հօրեղբայրս Գուրուչայի Աբգտան գիւղացի Մկրտիչ Տէր Յակոբեան, որ կը գտնուէր հեռուեւայ հասցէին՝* Diran Gevrikian, Calle Azopardo N. 2165, Villa Gerli, Avellanida, Buenos - Aires (Rep. Arg.)։ *Իր հասցէին գրած վերջին նամակս ետ եկաւ։ Իր հասցէն փնտրողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Խաչիկ Տէր Յակոբեանի,* 14 rue Médéah, *Փարիզ (14), կամ «Յառաջ»ի վարչութեան։ Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։*

— *Թիֆլիզաբնակ (Քէնէքէճի) Գէորգ Թաչճեան (այժմ Ազատագրուած Հայաստանի մէջ) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկ, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան, բառասիոյ Պարուրի Արտէն քահանայի մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ Առնուած է Քինաղադարէն Ռիբէր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը նուէր։*

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Valbert près de Héricourt | Haute Saône France.

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ժ. ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

ՈՍԿԻՐՁի եւ ԺԱՄԱՑՈՅՑի ԽԱՆՈՒԹԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ է

35, A. Rue Petite Marie Marseille

Այժ տուէք նոր գրականութեան

ՏԱՐԱՇԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»ի ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐՆ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէքեաթ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇՈՒՀԱՐ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Իտալիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ի, ԱՐԵ՛Ի...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒԱՅԵԼԵԱՆ

Գինը 10 Ֆրանք

Դիմել *ԾԱՌԱՋի*, 17, Rue Damesme, PARIS

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՄՕՏ Է՝ ՓՈՒԹԱՅԵՐ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆի

ԵՐԳԻՉԱԿԱՆ

Մեծ հատոր մը որ կը պարունակէ ՓԱՐԱԻՈՆ ՍԷՄ ԱՆՏՈՆԸ, ՀԱՆ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՆ, ԱՐՋՈՒՆԻ ՍԲԻԱՋԱՆԸ եւ բազմաթիւ ՄԵՐՕՐԵԱՑ ԾԻԾԱՂՆԵՐ

Համակ Ծիծաղ, Սրամտութիւն, Խնդուք, Ժպիտ

Արտասահմանեան ամբողջ հայ կեանքը եւ դէմքերը պատկերացուած են այս հատորին մէջ

ԳՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿՐՆԵՐ՝ **15** Ֆր., ՈՒՐԻՇ ԵՐԿՐՆԵՐ՝ **20** Ֆր.

Դիմել՝ **17, RUE DAMESME :-: PARIS (13e)**

« Երկար եւ առողջ ապրելու միակ պայմանը ծիծաղիլն է »։

ՏՈՔԹ. ԼՕՍՊՐՕՍ

ՍԷՆ ԿՐԱՍԻԷՆԻ ԱՆԱՐԱՏ ՅԱՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՑԲԵՐՈՒ

ԱՂՋԿԱՆՑ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

1, Place du Château, SAINT - GRATIEN

Ցառաջիկայ դպրոցական տարեշրջանի համար կ'ընդունուին գիշերօթիկ աշակերտուհիներ մատչելի պայմաններով։

Դիմել վարժարանի տեսչութեան երկուշաբթի, չորեքշաբթի, շաբաթ կիրակի օրերը։

ԾԱՆՕԹ.— Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Gare du Nordէն երկաթուղի Enghienէն օթօպուսով։

«ՅԱՌԱՋ»ի ԹԵՐԹՕՆԸ **(36)**

ԱՀԱԲԵԿԻՉԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

—··—

2.— ՄԵԾ ԴՈՒԲՈՒ ՍԵՐԳԵՑԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

3 փետրուարին, ժամը 2.30էն մինչեւ 4.30, Օպանաս հսկողութիւն կատարեց Զեռնիչեւսկի փողոցին մէջ, Տվերսկայայի պալատին դաւթը։ Ցայտնի էր որ կը սպասէին մեծ դուքսին, որովհետեւ կառադուռը լայն բացուած էր եւ երկու ծառաներ չէին հեռանար տեղէն։ Ժամը 4.30ին Օպանաս լսեց նոյն այդ ծառաներուն բերնէն թէ մեծ դուքսը չպիտի գար։ Այդպէս հետաքրքրած էին։ Փակուեցաւ կառադուռը։ Օպանաս վստահ էր այլեւս որ մեծ դուքսը պալատէն պիտի ելլէր յաջորդ օրը, 4 փետրուարին։

Ուստի մահափորձը որոշեցինք կատարել 4 փետրուարին։ 3 փետրուարին, առաւօտեան, կալիայեւ եւ Ալեքսանդրովիչ հեռացան Մոսկուայէն եւ վերադարձան 4 փետրուարին։ Այդ ժամանակամիջոցին հանդիսացան պէտք եղած չափով։ 3 փետրուարին, ժամանակ չկորսնցնելու համար մահափորձին օրը, որոշեցինք թէ ո՞ր ժամուն եւ ո՞ւր պիտի յանձնուին ռումբերը։

Դորա Բրիլիանտ հանած էր ռումբերուն չղլիկները։ Աստիպուեցաւ նորէն դնել։ 4 փետրուարին, ուրբաթ, կէս օրէն յետոյ, ժամը 1ին, նորէն դացի Սլավիանսկի Բազար։ Դորա յանձնեց ռումբերը, առաջուան նման լաթի մէջ փաթթած։ Նստայ Օպանասի կառքը։ Քանի մը քայլ հաւիւ յառաջացած էինք, երբ Օպանաս ինծի դարձաւ եւ ըսաւ.

— Տեսա՞ք բանաստեղծը։

— Այո։

— Ի՞նչպէս է։

— Գէշ չէ։

— Բայց Ալեքսանդրովիչը...

— Լաւ չէ։

Եւ սկսաւ պատմել թէ Ալեքսանդրովիչ եւ Կալիայեւ առտուն Մոսկուա կը հանդին եւ Կալիայեւ իր մօտ գալով կը յայտարարէ թէ Ալեքսանդրովիչ ի վիճակի չէ մասնակցելու մահափորձին։ Ալեքսանդրովիչ ըսեր էր թէ քիչ մը շատ վատահեր էր իր ուժերուն վրայ, բայց հիմա, մանաւանդ փետրուար 2ի պատմութենէն յետոյ, չէր կրնար այլեւս ահաբեկչութիւն ընել։ Օպանաս կրկնեց անոր խօսքերը, առանց մեկնութիւն մը աւելցնելու իր կողմէ։

Փշոտ թուեցաւ ինծի կացութիւնը։ Պէտք էր ընտրութիւն մը կատարել,— կամ Ալեքսանդրովիչի տեղ Օպանասին տալ ռումբը նետելու պաշտօնը, կամ պէտք է ես նետէի ռումբը, եւ կամ մահափորձը կատարել մէկ ռմբաձիգով, զոհանալ Կալիայեւով։

Օպանաս կառապան էր։ Իր ձերբակալութիւնով ատելութիւնը կրնար երեւան հանել մեր հսկողութեան մեքենան։ Իսկ ես անզիլիական անցագիր ունէի։ Իմ ձերբակալութիւնս ծանր հետեւանքներու կ'ենթարկուէր այն անգլիացիներ, հաղարաւորներ Զէյմս Գալի, որ ինծի տուած էր իր անցագիրը։ Հետեւաբար չէինք կրնար անմիջապէս կատարել մահափորձը։ Պէտք էր յետաձգել մինչեւ այն օրը, երբ Օպանաս ծախէր իր ձին ու կառքը, կամ ես կարենայի փոխել անցագիրս։ Ուստի Դորայի հարկ կ'ըլլար նորէն հանել ռումբերուն չղլիկները, յանձնելու համար աւելի ուշ։ Բիչերով Պոկոտիլովի մահը, վախցայ այսպէս շարունակ ռումբերուն չղլիկները դնել։ Միւս կողմէ մէկ ռմբաձիգի (Կալիայեւի) միջոցով կատարուած մահափորձ մը ձախողութեան վտանգ կը ներկայացնէր։ Մեծ դուքսին ճամբան որոշ էր մեզի, ան միշտ կը հետեւէր նոյն ճամբուն, անցնելով Նիկոլսկի եւ Տվերսկի դուռներէն, Տվերսկայա փողոցէն, մինչեւ իր պաշտօնատեղին, որ գտնուէր Տվերսկայայի վրայ։ Կը վախնայի, սակայն, որ մէկ ռմբաձիգ չի յաջողիր սպաննել մեծ դուքսը կամ կը վիրաւորէ միայն, ինչ որ անյաջողութիւն կը նշանակէ։

Անհրաժեշտ էր որոշում մը տալ անմիջապէս, կառքին մէջ, որովհետեւ Կալիայեւ ինծի կը սպասէր քանի մը քայլ անդին։ Ալեքսանդրովիչ չեկաւ ժամադրութեան։ Մեկնեցաւ նոյն իրիկուն իսկ։ Քանի մը ամիս վերջ մահափորձ մը կատարեց, ձերբակալուեցաւ, մահուան դատապարտուեցաւ, մահապատիժը մշանջենական թիւապարտութեան փոխուեցաւ։ Կը նշանակէ թէ մեծ դուքս Սէրգէյի մահափորձին մէջ իր վարանումները, թէ անկարող է մահափորձ կատարելու, անհիմ էին։ Մօտենալով վայրին, ուր կը կենար Կալիայեւ, ընտրութիւնը տուի առաջին որոշման։ Երբ Կալիայեւ կառքին մէջ նետուի իմ կողքիս, իրեն յայտնեցի որոշումս՝ յետաձգել մահափորձը։ Շատ յուզուեցաւ։

— Երբե՞ք, երբե՞ք, պոռաց։

Զէնք կրնար Դորան նորէն վտանգի ենթարկել։ Ես ամէն բան յանձն կ'առնեմ։

Իր ուշադրութիւնը հրաւիրեցի մէկ ռմբաձիգի ուժերուն անբաւականութեան վրայ, դիմել տուի թէ մէկ ռմբաձիգով կարելի չէր յաջողիլ, թէ հաւանական էր որ ձախողէր, թէ կրնար արկածով մը պայթիլ ռումբը։ Ցոյց տուի նոյնպէս ձերբակալութեան մը կարելիութիւնը։ Բայց ան չէր ուզեր մտիկ ընել։

— Ի՞նչ կ'ըսես, ի՞նչպէս մէկ ռմբաձիգ չի բաւեր։ Աղջի օր երկու հոգի՞ով էինք միթէ։ Ես կը գտնուէի փողոցի մը մէջ, Ալեքսանդրովիչ ուրիշ փողոցի մը մէջ։ Ո՞ւր էր պատմին։ Ուրեմն ինչո՞ւ այսօր անհրաժեշտ է։

Պատասխանեցի թէ մեր ամբողջ ուժականը կը բաւէր ռումբի միայն, թէ վերոյիշեալ ռումբերը դիրքերու վրայ դնել, հետեւ մեզի անծանօթ էր որուն պիտի հետեւէր մեծ դուքսը թատրոն երթալու համար, իսկ ռումբերը է կացութիւնը։ Թէ ըսելացութիւնը կը կայանար հսկողութեան ամէն հաւանականութեանց մէջ, եւ տասը հոգի մը օր սպասել եւ մահափորձը կատարել երկու ռմբաձիգով։

Կալիայեւ պատասխանեց.

— Արդեօք վստահութիւն ունիս վրաս, երբ քեզի կ'ըսեմ որ պիտի յաջողիմ։

Կը ճանչնայի Կալիայեւը։ Գիտէի որ մեր մէջ ոչ ոք այնքան իր վստահութիւն ունէր, որքան ինքը։

(Շարունակելի)

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԽԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ
13
ՕԳՈՍՏՈՍ
1933
13 Aout
1933

ՅՐԿ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2264

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԻՐ ԻՍԿ ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

—·—

— Կը յուսա՞ք եւլքի մը յանգիլ, անընդհատ չեչուելով երիտասարդական կազմակերպութեան մը պահանջը:

= Հարցումին պատասխանը պէտք է տան, ամէնէն առաջ, երիտասարդները իրենք: Այսինքն, անոնք որ կապ չունին ոչ քաղաքական կուսակցութեանց, ոչ ալ ուրիշ միութեանց կամ կազմակերպութեանց հետ:

— Բայց ամէնքն ալ զանազան ձեւերով կը մասնակցին այս կամ այն միութեան: Ալ ի՞նչ է ձեր ուզածը:

= Կը սխալիք: Երիտասարդութեան, մանաւանդ անոր «ուսումնական» դասուն աննչան մէկ մասն է որ կը մասնակցի մեր հանրային կեանքին, կ'որճայ եւ կը ոքնի այսօրուան, եւ մանաւանդ վաղուան համար: Անհրաժեշտ չէ վիճակագրական տախտակներ կազմել, երեւան հանելու համար տխուր իրականութիւնը: Ամենալայն հաշուով, ամբողջին հարիւրին քանի՞ն իսկ չեն այն երիտասարդները որ կ'երեւան հրապարակի վրայ, իբրեւ անդամ քաղաքական կուսակցութեանց եւ ուրիշ կազմակերպութեանց: Մնացեալին հարիւրին 30ը եթէ համարենք անբարեյոյս, անդին կը մնայ, տակաւին, հարիւրին 50, որ կայ եւ չկայ: Նոյն իսկ եթէ տարիք ճշդենք — 20 – 25 – 35 — մեծ փոփոխութիւն չպիտի կրէ այս մօտաւոր համեմատութիւնը:

Արդ, ի՞նչ կը բանի այս ցիրուցան այլ ստուար զանգուածը:

Միայն «ուսումնական»ները հաշուելով, կրնանք մեր անմիջական շրջապատին մէջ համրել առ նուազն հարիւր երիտասարդներ, որոնք մեսաքսէ թելով մը կապուած են այս ժողովուրդին հետ:

— Անոնք ալ պարբերաբար կը ստանձնեն զանազան պարտականութիւններ: Ամէն պարագայի մէջ, անտարբեր չեն:

= Հարցը այդ չէ: Ամէն հայ մարդ «իւրովանն» կը ծառայէ իր ժողովուրդին, համաձայն իր հասկացողութեան եւ կարողութեան:

Մեր ըսածն այն է որ, երիտասարդութիւնը նախ ինքզինքը փրկէ, ստեղծելով իր սեփական կուսանը,— համաստարած կազմակերպութիւն մը:

Չի՞ք տեսներ որքան արբենթաց կ'երթայ հարթիչ գլանը:

Արդ, կամաց կամաց կարելով իր կապերը՝ այս ժողովուրդի հանրային կեանքին հետ, մեկուսանալով կամ խրելով միջավայրի յորձանքին մէջ, շատ բան չի մնար օրկանական կապերն ալ կտրելու: Անոնք ինքնին կը փրթին, մասնաւորապէս ուսումնականներուն մէջ: Արդէն շատ – շատերուն հետքերն անդամ կորսուած են, հաշուելով միայն 1921էն:

Եւ այսպէս ամէն տեղ: Նոյն իսկ արեւելեան գաղութներուն մէջ:

Ճիշդ է· ժամանակները փոխուած են, փոխուած է միջավայրն ալ: Ստանդաւառութիւնը, գաղափարական տենդը ամէն օր, ամէն ժամ կը զարնուին դժնդակ, անողոք իրականութեան մը ժայռերուն: Միայն մենք չենք որ կը գանգատինք: Անցեալ օր, ընկերվարական պաշտօնաթերթն ալ դառնութեամբ կը խոստովանէր թէ Ֆրանսայի երիտասարդութեան մեծ մասը կը նախընտրէ մարզանքն ու զուարճութիւնը կամ անփոյթ կեանքը, եւ կը խուսափի հանրային, ընկերային պարտականութիւններէ:

Եւ սակայն, ինչ որ ներելի կամ հասկնալի է Ֆրանսայի համար, կրնա՞յ պատշաճիլ մեզի:

Ֆրանսան ունի այլապէս ամուր յենարաններ: Ան ի հարկին, կրնայ շարժման մէջ դնել ամբողջ երիտասարդութիւնը: Այսպէս եւ միւս պետութիւնները: Մնաց որ, անոնք անդամ թոյլ չեն տար որ երիտասարդութիւնը իր հասակը ցուցադրէ ուզածին պէս: (Ֆ. Միութիւն, Իտալիա, Գերմանիա):

Մեր պարագան, ամէն բանէ առաջ, ինքնապաշտպանութեան, գոյութեան խնդիր է:

Պայմանները փոխուած են, հող չունինք մեր ոտքին տակ: Ուրեմն, ամէնէն առաջ երիտասարդութիւնը վտանգուած է: Երէկ եթէ կը ջարդէին, այսօր ալ կը հալեցնեն: Երկու պարագային ալ, երիտասարդական կորովն է որ պիտի փրկէ: Իսկ առանց կուռ կազմակերպութեան, ի՞նչ կ'արժէ անհատական կորովը:

— Այդ կազմակերպութիւնը ի՞նչ նշանախօսք պիտի ունենայ, որ տարբերի քաղաքական կուսակցութիւններու ծրագրէն:

= Իրրեւ երիտասարդական կազմակերպութիւն, անշուշտ չի կրնար չզօրութիւն յայտարարել, երբ հարցը հայրենիքի մասին է: Ուրեմն, իրրեւ հիմնական հանգանակ հռչակելով հայրենիքը ամէն բանէ վեր, կրնայ դիւրութեամբ ձեւակերպել մնացեալը:

Նկատի ունեցէք որ, այսօր մեր երիտասարդութիւնը կապ չունի նոյնիսկ ինքն իր մէջ: Ո՛վ որ Փարիզ է, չի հետաքրքրուիր գաւառով: Իսկ Ֆրանսայի յետին քաղաքն ինկած «բախտաւոր»ն ալ ինքզինքը վերի արտի ցորեն համարելով, վերէն կը նայի Ճունաստան, Պուլկարիա կամ Սուրիա մնացողին վրայ:

Խօսքը անհատական կապերու մասին չէ:

Այս ընթացքով, երիտասարդութիւնը կրնա՞յ ճանչնալ ինքզինքը եւ իր ժողովուրդը: Կրնա՞յ ծառայել անոր:

Մինչդեռ, եթէ ունենար իր ինքնուրոյն, խիտ եւ համաստաած կազմակերպութիւնը, լոյս պիտի կաթէր, աւիշ պիտի հոսէր ոչ միայն իր շրջապատին մէջ, այլեւ գաղութէ գաղութ: Ամբանաններ ստեղծելով փոխադարձ ճանաչումն ու ներշնչումը, պիտի ամրանար նաեւ ինքնապաշտպանութեան ճակատը:

Կրկնէ,— Այսպիսի կազմակերպութիւն մը, ամէն բանէ առաջ, բուն իսկ երիտասարդութեան փրկութիւնը պիտի ապահովէր:

Ի՞նչպէս կը յաւակնիք դիմանալ առանց անցեալի եւ մանաւանդ առանց հեռանկարի:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՀԱՅԵՐԸ ՊԻՏԻ ԶՐԿՈՒ՞ԻՆ ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՆՊԱՍՏԷՆ

Վերջին պահուն կ'իմանանիք թէ Փարիզի Երդ թաղամասին եւ Պուա Քոլոնի շրջանին մէջ կը խորհին այլեւս գործազրկութեան նպաստ չվճարել հայ աշտուարներուն:

Ժամանակ չունեցանիք ստուգելու բոլոր մանրամասնութիւնները: Բայց, երկու տեղերուն մէջ ալ, երէկ եւ առջի օր հայ գործազուրկները գատած եւ առանձին գրասենեակ մը առաջնորդելով, հարցումներ ուղղած են: Յետոյ, բացատապէս վճարած են միայն ոմանց, վերջին անգամ ըլլալով:

ԱՍՈՐԻՆԵՐԸ ԿԸ ՀԵՏԱՊՆԴՈՒԻՆ ՄՈՒՍՈՒԼԻ ԼԵՌՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

—·—

ՖՐԱՆՍԱ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ՈՐ ԵՒ Է ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒԻՒԹԻՒՆ

Պաղտատէն կը հեռագրեն Ռիւթէրի·— Ասորական հրոսախումբը, որոնք կը մերժէն անձնատուր ըլլալ, կը հետապնդուին Իրաքի զօրքին կողմէ եւ գրուած են լեռներուն մէջ:

Պաղտատի եւ ամբողջ երկրին մէջ ամենարուռն զայրոյթ պատճառեց վրոյժ մը որուն համաձայն Ասորիները վտած են իրենց թշնամիներուն դիակները: Ամէն կողմէ կամաւորներ իրենց ծառայութիւնը կ'առաջարկեն: Հրապարակային մեծ ցոյց մը սարքուեցաւ ի նպաստ կառավարութեան:

⁂ Լոնտոնի իրաքեան դեսպանատունը օգոստ· 11ին հրատարակեց իր կառավարութեան մէկ զեկոյցը, որուն համաձայն 250է աւելի ասորի ըմբոստներ անձնատուր եղած են իրաքեան բանակին, որ միևնոյն ատեն գրաւած է մեծաքանակ զէնք եւ ռազմամթերք:

⁂ Ազգերու Դաշնակցութեան քարտուղարութիւնը Իրաքի կառավարութենէն առացաւ հեռագրական բողոք մը՝ Սուրիոյ Ֆրանսական իշխանութեանց դէմ: Հեռագիրը նկարագրելով ծագած դէպքերը, որոնց մանրամասնութիւնները հաղորդած ենք օրը օրին, ուժգնօրէն կը բողոքէ Սուրիոյ հոգատար իշխանութեան բռնած դիրքին դէմ եւ զայն պատասխանատու կը հռչակէ բոլոր բարոյական եւ նիւթական վնասներուն: Հեռագիրը ստորագրած է արտաքին նախարարը:

Փարիզի մէջ զարմանք կը յայտնեն այս բողոքին առթիւ, յայտարարելով թէ սուրիական եւ Ֆրանսական իշխանութիւնները ո՛ր եւ է տեղեկութիւն չունէին անցուդարձէն եւ կացութեան ծանրութենէն: « Երբ Ասորիներու առաջին Ջոկատը անցաւ սահմանը եւ Սուրիա մտաւ, ուր հազիւ քանի մը պահականոցներ կը գտնուին, իրարմէ շատ հեռու, թոյլ տրուեցաւ որ մնան, որովհետեւ սահմանային իշխանութիւնները լուր չունէին թէ Ասորիները ապստամբած են: Ցետոյ ուրիշներ ալ եկան· այն ատեն Ֆրանքեւսուրիական իշխանութիւնները իրրեւ զգուշական միջոց վար առին անոնց զէնքերը եւ պահեցին: Քիչ յետոյ Ասորիներուն մէկ մասը վախով յայտնեց Իրաք վերադառնալու, ինչ որ բնական էր, որովհետեւ իրենց եաին ձգած էին իրենց կիները եւ ընտանիքները, միասին բերելով միայն իրենց հօտերը: Եւ որովհետեւ որ եւ է ռազմաշունչ դիտում չէին յայտներ, իրենց զէնքերը վերադարձուեցան եւ անոնք մեկնեցան: Անմիջապէս որ Ֆրանքեւսուրիական իշխանութիւնները իմացան Իրաքի բանակին վրայ կատարուած յարձակումը, ամենախիստ հրաման տուին բոլորովին զինաթափ ընելու անոնք որ մնացեր էին, ինչպէս եւ նոր գալիքները»:

Եգրակացնելով, Ֆրանսական իշխանութիւնները կ'ըսեն թէ իրենք չեն խախտած 1927ի համաձայնութիւնը եւ միշտ կազմ եւ պատրաստ եղած են զօրաձակցելու Իրաքի կառավարութեան· բայց, գործակցութեան համար անհրաժեշտ է փոխադարձ հասկացողութիւն, եւ ոչ թէ լուութիւն՝ կարեւոր դէպքերու մասին:

⁂ « Թայմզ » խմբագրականի մը մէջ՝ անդրադառնալով այս հարցին, կը գրէ·

— «Ասորիներու դժբախտ պատմութիւնը կը սկսի մեծ պատերազմէն, երբ անոնք Թուրքիոյ դէմ ապստամբեցան Թրքական իշխանութեան դէմ: Երբ ռուսական ճակատը խորտակուեցաւ 1917ին, Ասորիները քշուեցան Պարսկաստան, ուրկէ 70,000 հոգի Իրաք ապաստանեցան, բրիտանական աջակցութեամբ: Այնտեղ չատերը միացան Իրաքի նորագիր զինուորներուն որ հաւաքուեցան եւ վճարուեցան բրիտանական կառավարութեան կողմէ: Ընտիր զինուորներ էին, իրենց անգլիացի սպաները լաւ կը խօսէին իրենց մասին, եւ տաք տարի թանկագին ծառայութիւններ մատուցին արաբական պետութեան: Բայց, օտար էին երկրին համար, ծանր գտան անոր օդը, իրենց հաւատարմութիւնը՝ Անգլիացիներուն եւ իրենց աջակցութիւնը՝ բրիտանական հոգատարութեան, զանոնք ձգեց Արաբներու եւ Քիւրտերու աչքէն: Ազգերու Դաշնակցութիւնը 1925 դեկտեմբեր 16ին որոշած ըլլալով Իրաքի հիւսիսային սահմանէն դուրս ձգել հարաւային Հէքեարին, Ասորիները զրկուեցան իրենց լեռնային բնավայրէն եւ զարձան փախստականներ խորթ եւ ոչ այնքան բարեկամ երկրի մը մէջ ուր լեռնային հովիտներուն մեծ մասը արդէն գրաւուած էր Քիւրտերուն կողմէ »:

Ծանրադուխ «Տէյլի»ն ալ յօդուած մը գրելով եւ մեղադրելով բրիտանական կառավարութիւնը, դիտել կուտայ, « Թայմզ »ի այս խմբագրականին առթիւ·

— « Այն ապերախտութիւնը զոր Դաշնակիցները ցոյց տուին Արեւելքի քրիստոնեաներուն հանդէպ, ըլլան Ասոր – Քաղդէացիները թէ Հայերը, որոնք օգտագործուեցան եւ յետոյ լքուեցան իրենց Թուրք կամ արաբ ոսոխներուն, անշուշտ պատիւ չի բերեր Արեւմուտքի կառավարութեանց »:

Այսքանը բաւական չէ՞, իրրեւ « հայասիրական» հաւաստիք···

Պ. Էտուար Հերիոյի ճամբորդութիւնը
ԵՒ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Վիէննայէն կը հեռագրեն «Տէյլի Մէյլ »ի·— Մեծ կարեւորութիւն կը տրուի Պ. Հերիոյի կատարած ճամբորդութեան: Նախկին վարչապետը պիտի ջանայ ամրապնդել իր կուսավարութեան մերձեցման քաղաքականութիւնը՝ Հարաւ – արեւելեան Եւրոպայի մէջ: Տիրող համոզումն այն է թէ Պ. Հերիօ պիտի ջանայ ոչ միայն մօտեցնել Ռումանիան եւ Պուլկարիան, այլեւ հաշտեցնել Պուլկարիան եւ Եուկոսլաւիան: Նախկին վարչապետը կ'ուզէ դադրեցնել համարտութիւնները եւ փարատել վախերը՝ Եւրոպայի այս մասին մէջ, որպէսզի Եւրոպական երկիրները որ եւ է ընդհարման վախ չունենալով այդ կողմէն, կարենան համաձայնիլ հիթլէրական վտանգին դէմ »:

ԲԱՆՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԱԹԷՆՔԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

Աթէնք, 7 օգոստոս ·— Աթէնքի հայկական կեանքը դարձեալ պղտորած է վերջին օրերս: Սպանութիւն մը պատճառ եղաւ, որ ազգային խառնակիչները՝ իրենց բոլոր « չնորհ »ներով հրապարակ նետուին:

Ինչպէս հրատարակած էր յունական մամուլը, յուլիս 30ի գիշերը, ժամը 11ին տուներները, Սարգիս Գրյըճեան կը սպաննուի Սինկրու զաղթականի իր բնակարանի դրան առջեւ: Անծանօթ մը մէկ գնդակով կը զարնէ զայն զանկէն:

Ահաբեկիչը՝ զինք հետապնդողները չուարտմի մատնելու համար, քովնտի փողոցին մէջ երկու գնդակ եւս օդին պարպելով, կը յաջողի մութին մէջ կորնչնել իր հետքը: Ոստիկաններ եւ զրացիներ դէպքին վայրը փութալով, կը վերցնեն վիրաւորը եւ թաքսիի մը մէջ դնելով, կը փոխադրեն հիւանդանոց: Բայց հազիւ կէս ճամբան հասած, Գրյըճեան կ'աւանդէ հոգին, հետեւեալ խօսքերը արտասանելով·

— « Ձիս սպաննողը՝ ուսուցչուհիին տղան՝ Մանուկ Մանուկեանն է»:

Մենք այս մանրամասնութիւնները իմացանք հետեւեալ օրուան յունական թերթերէն, որոնք խոշոր վերտառութիւններով եւ նկարներով կը պատմէին դէպքը: Թերթերու մէկ մասը՝ ոճիրը կը վերագրէր համայնավարներուն, որոնց անհաշտ թշնամին է եղեր սպանեալը: Մաս մը թերթեր ալ, սպանութիւնը կը նկատէին անձնական վրէժխնդրութեան արդիւնք, մանաւանդ որ սպանեալն ալ իր վերջին խօսքերով այդ կը հաստատէր:

Ոստիկանութիւնը, հիմնուած վերջին րոպէին արտասանուած այդ խօսքերուն վրայ, նոյն ժամուն իսկ, կը դիմէ յիշեալ ուսուցչուհիին Լիփտամայի բնակարանը եւ կը ձերբակալէ անոր որդին՝ Մանուկ Մանուկեանը:

Հոս, պէտք է յիշել որ սպանեալը անձնական խնդիր ունէր ուսուցչուհիին հետ: Ինք իբր Սինկրուի Հոգաբարձութեան անդամ, պաշտօնէ հանած էր այդ ուսուցչուհին եւ մերժած էր վճարել անոր մէկ ամսականը: Դէպքէն քանի մը օր առաջ, երբ ուսուցչուհին Գրյըճեանի բնակարանը զացած է իր առնելիքը պահանջելու, վերջինը անարգած ու ապտակելով դուրս վռնտած է խեղճ կինը:

Ուրեմն կը տեսնուի որ սպանեալին վերջին խօսքերը բոլորովին անխմաստ չէին: Ու հեղինէն մամուլը, այդ պատճառաւ ալ, անձնական վրէժխնդրութեան վերագրեց սպանութիւնը՝ առաջին օրերուն:

Ոստիկանութիւնը ձերբակալելով ուսուցչուհիին որդին՝ 19ամեայ Մանուկ Մանուկեանը, խիստ հարցաքննութեան կ'ենթարկէ զայն: Բայց, այս վերջինը, իր տուած համոզիչ եւ փաստացի վկայութիւններով, կը հաստատէ թէ՝ սպանութիւնը գործուած ժամուն ինք կը գտնուէր իր բնակարանը: Մինչ դէպքին ականատես երկու վկաներ կ'ըսեն թէ ահաբեկիչը բարձրահասակ եւ գանգուր մազերով մէկն էր, Մանուկ Մանուկեան կը հաստատէ թէ ինք ամիսէ մը ի վեր ածիլած էր գլուխը:

Ոստիկանութիւնը ո եւ է հիմնական կասկած մը չգտնելով, յաջորդ օրն իսկ ազատ կ'արձակէ Մանուկ Մանուկեանը:

Անունի եւ մականունի նոյնութեամբ, ոստիկանութիւնը յաջորդ օրը կը ձերբակալէ ուսուցիչ եւ բանաստեղծ Մանուկ Մանուկեանը եւ Խաչիկ Կարապետեան անուն պատանի մը, որ, ըստ ազգային մամուլին, կիրակի օր կը հետապնդէ եղեր Գրյըճեանը: Հակառակ բազմաթիւ վկաներու վկայութեան՝ թէ դէպքը պատահած պահուն Մանուկ Մանուկեան կը գտնուէր իր ընտանիքին մօտ, քաղաքէն կէս ժամ հեռու, Այ Փարասքեվի կոչուած վայրը, ուր գացած էին օգտիւթութեան, ոստիկանութիւնը մինչեւ այսօր ազատ չէ թողած զինքը: Ոստիկանութեան այս ընթացքին պատճառը այն է, որ արհեստով խառնակիչները, իրենց ամբողջ հասակով, հրապարակի վրայ են այս օրերս: Համայնավար — Հոկ — Ռամկավար խայտաբղետ ազգուններու խումբը՝ ամէնէն զգուշի եւ ստորին միջոցներու կը դիմէ, պղտորելու համար կառավարական շրջանակներու միտքը, Դաշնակցութեան վերագրելով խորհրդաւոր սպանութիւն մը, որուն հեղինակը, հակառակ ոստիկանական յամառ փնտռտուքներու, կարելի չէ եղած երեւան հանել:

Մանկիչներու եւ խառնակիչներու այդ խմբակը, օր ցերեկով, չի քաշուիր ոստիկանութեան ցուցմունքներ ընելէ, մինչեւ անդամ անուններ տալով: Առանց ամենափոքր փաստ մը ունենալու, անոնք կը զրպարտեն անձեր, որոնք հեռուէն կամ մօտէն որեւէ կապ չեն կրնար ունեցած ըլլալ դէպքին հետ:

Անշուշտ, հեղինէն արդարադատութիւնը պիտի ըսէ իր խօսքը այս խորհրդաւոր սպանութեան մասին, անարգանքի սիւնին զամելով վատոգի եւ սեւսիրտ զրպարտիչները:

Աթենական մամուլի չրջանակներն ալ թունաւորուած են յիշեալ խմբակի քսութիւններէն: Այսպէս, մինչ առաջին օրը բոլոր թերթերը ոճիրը վերագրեցին համայնավարներուն կամ անձնական վրէժխնդրութեան, յաջորդող օրերուն մենք տեսանք որ զրպարտութիւնները փոխադրուած էին օտարներու առջեւ: Այսպէս, զրպռիչ տեղեկութիւններ սկսած են հրատարակել թերթերը,— «Քօմիթէ», «Դաշնակացան», «Թալաթ փաշայի սպանութիւն» եւն·, որոնք անշուշտ, մեր « հերոս »ներուն « գործն » էին:

Հոս, փակագծի մէջ, ըսենք, որ սպանեալը անձնական չատ մը խնդիրներ ունէր դանազաններու հետ: Դեռ դէպքէն 15 օր առաջ, հեղինէն թերթերու մէջ կարդացեր էինք որ, Ս· Գրյըճեան, Սինկրուի սրճարանի մը մէջ վէճ ունեցած եւ կռուած էր սպայ Լաղօեանիսի հետ, որ դեր ունեցած էր Պ· Վենիզելոսի դէմ կազմակերպուած մահափորձի խնդրին մէջ:

Ահկ զատ, սպանեալը, նիւթական նեղութեան մատնուած ըլլալով, զանազաններու հետ առնելիք - տալիքի խնդիրներ ունէր:

Այսպէս թէ այնպէս, մինչեւ այս տողերը գրելս ոստիկանութիւնը, հակառակ իր բոլոր ջանքերուն, չէ կրցած երեւան հանել սպանիչը:

Աթենական թերթերը գրեցին թէ հեղինէն ոստիկանական տարեգրութիւններուն մէջ չատ քիչ անգամ արձանագրուած է այսպիսի դէպք մը, որուն հեղինակը կրցած է ճարպիկօրէն կորսնցնել իր հետքը:

ԱՆՑՈՐԴ

Կայծակ իւնկաւ օդափոխութեան գացած
ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՎՐԱՑ

Քուէթանսի մօտ, Կուվիլ – սիւր – Մէռի վրայ, նախկին մանարանի մը մէջ տեղաւորուած էին 760 մանուկներ, որոնք օգափոխութեան գացեր էին Փարիզէն:

Ուրբաթ առտու, 150 մանուկներ հինգ ուսուցիչներու հսկողութեամբ չնաշաման մարզանքներ կը կատարէին, մարգագետնի մը վրայ, ինչպէս ամէն

(Յաւրդոու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

— Ինչպե՞ս է ստեղծվել ձեր «Ջրհորը»։

— Ես ապրում էի Ղազախում, ուր հիմնվել էր Հայկական պետական մանկավարժական ինստիտուտը։ Ինստիտուտի ուսանողների մեջ շատ էին գյուղացի երիտասարդներ, որոնք ուսումնական տարվա ընթացքում գրում էին իրենց հուշերը։ Ես կարդում էի այդ հուշերը, ուսումնասիրում էի նրանց կենցաղը, սովորությունները, խոսվածքը, և այդ ամենը ինձ ստիպեց գրել «Ջրհորը»։

— Ի՞նչ նպատակ եք հետապնդել «Ջրհորում»։

— Ես ուզում էի ցույց տալ, թե ինչպես հին կարգերը ճնշում էին մարդկանց, ինչպես նրանք ստրկանում էին, ինչպես նրանք ենթարկվում էին ամենաանհեթեթ սովորություններին։ Ես ուզում էի ցույց տալ, թե ինչպես հին կարգերը ոչնչացնում էին մարդկանց ինքնուրույն մտածելու կարողությունը

Քերոբեան Գէորգ
Մխաքեան Հայկազ
Մանուկեան Արաքսի
Պետրոսեան Պայծառ

Նրանք գնալու են պատուով մասնակցելու կոլմնտեսական հաւաքին, նախկին Շիրակի դաշտերին:

Ի փառս Շիրակի դաշտերին երբ վերջում բոլորն ազգովի հեռացան ու հաւաքեցին գրսի պատերի տակ, նրանցից մէկը նայեց հորիզոնի բաց սպիերին ու այրուած չրթներով շշնջաց:

— Աբի՛, հէ՛յ, արի՛ անձրե՛ւ ...

Դիմացը բլուրների ուսերին՝ սեւ ամպերի ծէրները կախուել էին կապոյտ արտերի վրայ: Այնտեղ թափւում էր գարնան առաջ անձրեւը:

Ու մէկեհատակ, գնալիկ մի պատառ, գլուխը չալերի ու լաչակների մէջ փաթթած, մօտեցաւ կոլմնտեսութեան նախագահ Սողոմոնին, նայեց գետնածռա հայեացքով ու հարցրեց.

— Առաւ ես՝ մենք էլ ունենալու կը դառնանք, էլի՞ ...

— Չա՛, կը դառնանք բա՛ւ, կը դառնանք:

Հմտացած պատասխանեց Սողոմոնը:

×

Գարնան մի մութ գիշեր էր:

Զօրակում պլպլում էին խրճիթի դէմքին ճրագները:

Բլրների վրայ մէկը երգում էր ու նրա խազող երգը տարածւում էր մութ հեռուներում: Տրակտորները գիշերով վարում էին ու նրանց ճաւիչի ներքեւ կանգնեցին եղեները, գութանների փայլուն խոփերը խրւած մնացին սեւ հողի մէջ: Մութ էր: Աղկսները չէին երեւում: Մանկալը աթրութեամբ նայեց տրակտորների չարժող լոյսերին, յետոյ՝ սեւ հողին: Թանձրանում էր գիշերը: Հերկը մընում էր, ուշանում: Իսկ նրանք լապտերներ չունէին: Մէկն օդում թափ ուց ձեռքը, նայեց միւսներին ու աստղերի ժլատ լոյսով քայլեց դէպի ձորը: Գնում էր նա ու մտածում: Ու նրան թւում էր, որ արդէն գիւղն է հասել, ծեծում է փակւած դռները, արթնացնում բոլորին.

— Էհէ՛յ, քնած հո՞ չէք ... վեր կացէք:

Հաւաքում է գիւղի ողջ հանգած ճրագները ու լապտերները, հաւաքում է պատնիներին, որ կոլմնտեսական մանկան ու հօտաղը, բարերիր հողն ու ակօսները տեսնեն:

Նա գնում էր ու նորից մտածում.

— Առանց էն էլ ուշացաւ, գարունն ուշացաւ ...

Դա կոլմնտեսութեան նախագահ Սողոմոնն էր:

Քիչ յետոյ՝ ձորից օրօրւելով բարձրանում էին լապտերների խրձերը: Նորից առաջ չարժւեցին գութանները, խոփերը չուռ ուեցին հողը եւ սեւ ակօսների վրայ թափւեց լապտերների դեղին լոյսը: Մանկալն զգաց հողի խոնաւ հոտը եւ զուգէ զրանից նրա եղակներում յորդեց արիւնը: Բարակ մի ճպռտ նորից օրօրւեց եղների կողերին եւ երգը կրկին տարածւեց հերկի վրայ:

Սողոմոնը քայլում էր եւ խորը նայում անշարժ ալիքների պէս ակօսներին:

Կիսւում էր գարնան խոնաւ գիշերը:

×

Երեքհարիւրեօթանասուն խրճիթներից առաջին անգամ միացան միայն տասնեւհինգը, կազմեցին կոլմնտեսութիւն: Ցետոյ նրանց միացան նորից քսանը:

Առաջին տարին կոլմնտեսութիւնն ունէր մի զոյգ եզ, ունէր հող, սերմնացու չկար, կար միայն աչխատող ձեռք: Եւ ուրի ոչինչ:

Այսօր կոլմնտեսութիւնն ունի 5 յուծ եզ, 16 ձի, 4 հնձող մեքենայ, 2 ձիախոցիչ, 3 քամհար, 8 բուքր, 5 գութան, 2 չարքացան, 2 զոիչ եւ գիւղատնտեսական մանր մունր գործիքներ:

Անցեալ տարի իւրաքանչիւր կոլմնտեսական աչխօրին առացաւ 7,4 կիլո հացահատիկ, երբ ցանւած էր 157 հեկտար, իսկ այսօր՝ 208 հեկտար: Վարել ու ցանել են գիշեր ու ցերեկ:

Կոլմնտեսութեան գործիքների պահեստը գիւղի ծայրամասի սովորական խրճիթներից մէկին է: Նրա տախտակատուրը, որ ծածկւած է գերաններով եւ արեւածաղիկի ցօղուններով, վերջանում է պատից հեռու՝ յենւելով սիւների վրայ: Նրա տակը՝ պատի մօտ՝ իրար վրայ դարսւած են բուքրները, իսկ նրանց կողքին՝ միւս մեքենաները: Մէկը մեքենաների արանքում կանգնած՝ տնտղում է նրանց մասերը, միւսը գետնին պառկած՝ հաւաքում է հնձող մեքենայի մասերը: Երբ պառկածը հաւաքեց մեքենայի մասերը, միւս երկուսը մօտեցան, յծւեցին մեքենային ու քաչեցին առաջ: Անիւները կամաց գլորւեցին եւ սղոցի պէս գերանդին չարժւեց սեպերի նման սուր առամների արանքում:

Թեւերը կանթած նայեց ու ժպտաց մարդը, որ հաւաքեց մեքենայի մասերը:

— Ա՛յ, հիմի պատրաստ են գործիքները բերքը հաւաքելու համար, ասաց նա ու նորից մօտեցաւ հնձող մեքենային, զուրգուրանքով նայեց նրան ու քաչեց ծածկի տակը:

×

Դիմացի թաղից մէկն էլաւ, անցաւ առուն ու ձեռքին բարակ մի սեպրակ՝ մօտեցաւ նախագահին:

— Պրծա՞ր, հարցրեց նախագահը:

— Լիսվին:

Բացեց սեպրի կողերը, որի թերթերի վրայ թանաքով գծւած սխեմաներում գրւած էին ինչ որ ապրանուններ, դիմացը՝ թւեր: Նրանցից իւրաքանչիւրն իր ապրանքի դիմաց մատիտով անվարժ ստորագրել էր, թէ ինքը զբաղում է փոխադրութեան, որ իրենց գիւղը սրակսոր ունենայ եւ աւելի հզօրանայ երկիրը:

×

Գիշերւայ անձրեւը կարծես լացել ու սրբել էր հեռուի բլուրներն ու կանաչ արտերը: Ամպերից ցօղի պէս կաթում էր լոյսը: Մութ — լուսին արթնացան նրանք, լծեցին ֆուրգոնն ու ճանապարհ ընկան զէպի քաղաք՝ կոլմնտեսական հաւաքը:

Նրանք գնում էին զեկուցելու իրենց աչխատանքի ու յաջողանքների մասին: Երբ բլուրը բարձրացան, հեռուում Շիրակի սինու վրայ երեւաց Էջմիածնի հոյակապ զանգակատունը: Մուկուչը մի երգ զլեց, իսկ երբ անցան Արփաչայի կամուրջը, արեւի շողքը դիպաւ քարին: Ու արեւի տակ նորից բոյ քաչեց ցորենի դեղին ծիլը:

Ֆուրգոնը կանգնեց զործկոմի հրապարակում: Երանոսը թռաւ ֆուրգոնից ու փողոցի լայնութեամբ հեռագրասիւներից կախւած՝ կարգաց մի հրամանախօսք, յետոյ քաչեց ընկերոջ թեւից.

— Ա՛յ, թէ փոխանցիկ դրօշը մեզ տային հա՛ ...:

×

Բլուրների զագաթներին՝ բամբակի պէս կուտակւելով դանդաղ բարձրանում էին ամպերն ու տարածւում դաշտերի վրայ:

Հեռուում՝ բոցի նման ամպի մի կրատր փաթթւել էր Ալագեազի ապիտակ գագաթներին:

Իսկ դաշտերի վրայ, իրիկնային քամու դէմ, փոփոում էր փոխանցիկ դրօշը:

Հեռուում պլպլում էին Լէնինականի լոյսերը:

Զորում երեւացին խրճիթները: Բայց առաջաւոր հերոսների խրճիթների այդ խումբն ինչո՞ւ է կոչւում Մոլլա — Մուսա: Այնտեղ չկայ ոչ մոլլա, ոչ մուսա, եւ ոչ էլ հին մեջիդ կամ եկեղեցի:

Թող կարմիր կնունքով մկրտւի առաջաւորների գիւղը:

Եւ թող այնտեղ բարձր բերքի տօն ու ցնծութիւն լինի:

ՊԱՑԱՂԱՆ

ՄԻՏ ՔԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Երեւանի Օփերան

— :-: —

Հայաստանի պետական օփերան պատրաստութիւն կը տեսնէ յառաջիկայ երաժչտական տարեշրջանին համար: Իսրիցկիէն ու Դանիէլեանէն զատ Մոսկուայի եւ Լէնինկրատի օփերաներէն նոր ուժեր բերելու համար Հայաստանի պետական օփերայի վարչութեան ներկայացուցիչը մեկնեցաւ Թուրքիա, բանակցութիւն վարելու եւ անհրաժեչտ ուժերու հետ պայմանագրութիւն կնքելու համար: Օփերայի երգեցիկ խումբին թիւը պիտի հասցուի 32 — 35ի: Պիտի զօրացուի նաեւ նուագախումբը (40 հոգի):

Յառաջիկայ եղանակին պիտի բեմադրուին չորք մը օփերաներ,— Քարմէն, Ձիօ — Ձիօ — Սան (Պուչկինի), Բեթոդա Կոսէ (Դոլիձէ), եւ հայկական ինքնուրոյն օփերաներէն՝ Քաջ Նազարը (Յարօ Սաթեփանեան), Աստղաձորը (Տէր Ղեւոնդեան):

Վերոյիչեալ պիտի բեմադրուին այս տարուան խաղացանկէն Ալմաստը, Ֆառուստը, Սեվիլլայի սափրիչը: Ծրագրւած զուրս պիտի բեմադրուի նաեւ օփերա մը ռուսերէն լեզուով: Այս բոլոր ներկայացումներու ընթացքին՝ երաժչտախումբը պիտի զեկավարեն Զարիկեան եւ Բուդաղեան:

Մաքսիմ Կորքիի անունը կրող բանուորական թատրոնին չէնքը ներկայիս կը վերանորոգուի հիմնովին: Ջեռուցման համար անշարժ ալիքների պէս ակօսներին: Մուկուչը մի երգ զլեց, իսկ երբ անցան Արփաչայի կամուրջը, արեւի շողքը դիպաւ քարին: Ու արեւի տակ նորից բոյ քաչեց ցորենի դեղին ծիլը:

Ֆուրգոնը կանգնեց զործկոմի հրապարակում: Երանոսը թռաւ ֆուրգոնից ու փողոցի լայնութեամբ հեռագրասիւներից կախւած՝ կարգաց մի հրամանախօսք, յետոյ քաչեց ընկերոջ թեւից.

— Ա՛յ, թէ փոխանցիկ դրօշը մեզ տային հա՛ ...:

×

Բլուրների զագաթներին՝ բամբակի պէս կուտակւելով դանդաղ բարձրանում էին ամպերն ու տարածւում դաշտերի վրայ:

Հեռուում՝ բոցի նման ամպի մի կրատր փաթթւել էր Ալագեազի ապիտակ գագաթներին:

Իսկ դաշտերի վրայ, իրիկնային քամու դէմ, փոփոում էր փոխանցիկ դրօշը:

Հեռուում պլպլում էին Լէնինականի լոյսերը:

Զորում երեւացին խրճիթները: Բայց առաջաւոր հերոսների խրճիթների այդ խումբն ինչո՞ւ է կոչւում Մոլլա — Մուսա: Այնտեղ չկայ ոչ մոլլա, ոչ մուսա, եւ ոչ էլ հին մեջիդ կամ եկեղեցի:

Թող կարմիր կնունքով մկրտւի առաջաւորների գիւղը:

Եւ թող այնտեղ բարձր բերքի տօն ու ցնծութիւն լինի:

ՊԱՑԱՂԱՆ

ՄԻՏ ՔԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Երեւանի Օփերան

— :-: —

Հայաստանի պետական օփերան պատրաստութիւն կը տեսնէ յառաջիկայ երաժչտական տարեշրջանին համար: Իսրիցկիէն ու Դանիէլեանէն զատ Մոսկուայի եւ Լէնինկրատի օփերաներէն նոր ուժեր բերելու համար Հայաստանի պետական օփերայի վարչութեան ներկայացուցիչը մեկնեցաւ Թուրքիա, բանակցութիւն վարելու եւ անհրաժեչտ ուժերու հետ պայմանագրութիւն կնքելու համար: Օփերայի երգեցիկ խումբին թիւը պիտի հասցուի 32 — 35ի: Պիտի զօրացուի նաեւ նուագախումբը (40 հոգի):

Յառաջիկայ եղանակին պիտի բեմադրուին չորք մը օփերաներ,— Քարմէն, Ձիօ — Ձիօ — Սան (Պուչկինի), Բեթոդա Կոսէ (Դոլիձէ), եւ հայկական ինքնուրոյն օփերաներէն՝ Քաջ Նազարը (Յարօ Սաթեփանեան), Աստղաձորը (Տէր Ղեւոնդեան):

Վերոյիչեալ պիտի բեմադրուին այս տարուան խաղացանկէն Ալմաստը, Ֆառուստը, Սեվիլլայի սափրիչը: Ծրագրւած զուրս պիտի բեմադրուի նաեւ օփերա մը ռուսերէն լեզուով: Այս բոլոր ներկայացումներու ընթացքին՝ երաժչտախումբը պիտի զեկավարեն Զարիկեան եւ Բուդաղեան:

Մաքսիմ Կորքիի անունը կրող բանուորական թատրոնին չէնքը ներկայիս կը վերանորոգուի հիմնովին: Ջեռուցման համար անշարժ ալիքների պէս ակօսներին: Մուկուչը մի երգ զլեց, իսկ երբ անցան Արփաչայի կամուրջը, արեւի շողքը դիպաւ քարին: Ու արեւի տակ նորից բոյ քաչեց ցորենի դեղին ծիլը:

Ֆուրգոնը կանգնեց զործկոմի հրապարակում: Երանոսը թռաւ ֆուրգոնից ու փողոցի լայնութեամբ հեռագրասիւներից կախւած՝ կարգաց մի հրամանախօսք, յետոյ քաչեց ընկերոջ թեւից.

— Ա՛յ, թէ փոխանցիկ դրօշը մեզ տային հա՛ ...:

×

Բլուրների զագաթներին՝ բամբակի պէս կուտակւելով դանդաղ բարձրանում էին ամպերն ու տարածւում դաշտերի վրայ:

Հեռուում՝ բոցի նման ամպի մի կրատր փաթթւել էր Ալագեազի ապիտակ գագաթներին:

Իսկ դաշտերի վրայ, իրիկնային քամու դէմ, փոփոում էր փոխանցիկ դրօշը:

Հեռուում պլպլում էին Լէնինականի լոյսերը:

Զորում երեւացին խրճիթները: Բայց առաջաւոր հերոսների խրճիթների այդ խումբն ինչո՞ւ է կոչւում Մոլլա — Մուսա: Այնտեղ չկայ ոչ մոլլա, ոչ մուսա, եւ ոչ էլ հին մեջիդ կամ եկեղեցի:

Թող կարմիր կնունքով մկրտւի առաջաւորների գիւղը:

Եւ թող այնտեղ բարձր բերքի տօն ու ցնծութիւն լինի:

ՊԱՑԱՂԱՆ

ՄԻՏ ՔԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Երեւանի Օփերան

— :-: —

Հայաստանի պետական օփերան պատրաստութիւն կը տեսնէ յառաջիկայ երաժչտական տարեշրջանին համար: Իսրիցկիէն ու Դանիէլեանէն զատ Մոսկուայի եւ Լէնինկրատի օփերաներէն նոր ուժեր բերելու համար Հայաստանի պետական օփերայի վարչութեան ներկայացուցիչը մեկնեցաւ Թուրքիա, բանակցութիւն վարելու եւ անհրաժեչտ ուժերու հետ պայմանագրութիւն կնքելու համար: Օփերայի երգեցիկ խումբին թիւը պիտի հասցուի 32 — 35ի: Պիտի զօրացուի նաեւ նուագախումբը (40 հոգի):

Յառաջիկայ եղանակին պիտի բեմադրուին չորք մը օփերաներ,— Քարմէն, Ձիօ — Ձիօ — Սան (Պուչկինի), Բեթոդա Կոսէ (Դոլիձէ), եւ հայկական ինքնուրոյն օփերաներէն՝ Քաջ Նազարը (Յարօ Սաթեփանեան), Աստղաձորը (Տէր Ղեւոնդեան):

Վերոյիչեալ պիտի բեմադրուին այս տարուան խաղացանկէն Ալմաստը, Ֆառուստը, Սեվիլլայի սափրիչը: Ծրագրւած զուրս պիտի բեմադրուի նաեւ օփերա մը ռուսերէն լեզուով: Այս բոլոր ներկայացումներու ընթացքին՝ երաժչտախումբը պիտի զեկավարեն Զարիկեան եւ Բուդաղեան:

Մաքսիմ Կորքիի անունը կրող բանուորական թատրոնին չէնքը ներկայիս կը վերանորոգուի հիմնովին: Ջեռուցման համար

Օփերային փորձերը կը սկսին սեպտեմբերին, եւ եղանակը կը սկսի հոկտեմբեր 15ին:

Եղերամայրերը

— :-: —

Զէթինէի (Մոնթէնէկրօ) իչխանութիւնը հրամայեց ջնջել թագաւորական հին աւանդութիւնները: Մինչեւ հիմա երկրին բնակչութիւնը սովորութիւն ունէր, յուղարկաւորութեան ընթացքին, լալահառաչ ողբալու, իրենց մազերը փետտելու, զերեզմանին առջեւ ազեխարչ տեսարաններ պարզելու: Մեռնողներու «հոգւոյն համար» կը տրուէին նաեւ ճոխ հացկերոյթներ եւ հրաւիրեալները կ'ուտէին կը խմէին, որպէսզի ... «լուս իջնէ» զերեզմանը: Ցուղարկաւորները, յաճախ, իրենց սուգը այնքան չափազանցութեան կը տանէին, որ իրենց դէմքն ու կերպարանքը կը ձեւազեղծէին,— օրինակ կիները կը կոտրէին իրենց մազերը: Ծանր պատիժներ սահմանուած են հիմա այդ չատ հին աւանդութիւնները կրկնողներուն հանդէպ:

ԼԱՏԻՆԵՐԷՆԻ ՀՆՁԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

— :-: —

Այս սիւնակներուն մէջ անգամ մը արձագանգը տուինք այն վէճին, որ երկու ճակատի կը բաժնէ լատիներէնի հնչարանութիւնը ուսումնասիրողները: Revue du chant grégorien-ի մէջ (Մայիս) հեղինակ մը զարձեալ կը դրաւի այս հարցով, որ քիչ մը կը յիչեցնէ մեր լեզուին հնչարանական վէճերը: Այդ հեղինակը, Թ. Տամա, կը հաստատէ որ Ֆրանսացիներուն ծանօթ լատինական հնչարանութիւնը «ընկերիկ» եղանակ մըն է, որ վերածնունդը ժառանգ ձգած է: Վերածնունդի բերած այդ փոփոխութիւնը կատարած են իտալացի համալսարանները ԺԶ. դարուն:

Այս վէճին մէջ, որ հին է եւ կը չարունակուի, հետաքրքրականն այն է, որ ... աղգայնականութիւնը եւս իր դերը կը խաղայ: Թէեւ նոյն այս վէճը կ'ուսուցանէ թէ պատմական՝ կամ աւանդական հնչարանութեան պահպանումը պատրանք մըն է միայն, որովհետեւ մարդկային արտասանութիւնը եւս կը յեղաշրջուի չարունակ:

Ճոխուեան կ'ողջ է

— :-: —

Վերջերս Ֆրանսական եւ անգլիական թերթերուն մէջ յանկարծ լուր եկաւ թէ Ճոճոնդան կեղծ է: Այս այն հրաչալի նկարն է, որ իբրեւ ձեռակերտը Լէոնար դը Վինչիի, կը պահուի Լուվրի թանգարանին մէջ: 1911ին օդոստոսի մէջ, յանկարծ կ'անյայտանայ Ճոճոնդան: Փնտռտուք, քննութիւն ի զուր կ'անցնին: Երկու տարի յետոյ, թանկագին նկարը ... ձերբակալուեցաւ Ֆիորենցայի մէջ: Գործատուր մըն էր, որ կ'ուզէր ծախել կէս միլիոնի փոխարէն: Ֆրանսայի կառավարութեան կողմէ մանաւանդ մարդիկ կը դրկուին Ֆիորենցա, մանաւանդ մանրազնին քննութիւն մը կը կատարեն եւ ստուգելէ յետոյ թէ վաւերական օրինակն է այդ գոնուածը, կը վերադարձնեն Լուվրի թանգարանը:

Ճոճոնդա երկար տարիներէ ի վեր իր հանելուկային ժպիտով կը թագաւորէր Լուվրի մէջ եւ ահա անգլիացի դող մը, անգլիական թերթի մը մէջ, կը գրէ թէ վաւերականը չէ այդ, այլ վերարտադրութիւն մը: Պահ մը յուզում տիրեց, թերթերը իրար անցան, մասնագէտները ճառել սկսան եւ կնպանացան հին չչուկները թէ Լուվրի Ճոճոնդան կեղծն է:

Նկարչական պաչտօնական չրջանակները կը վերապահին այդ դրոյցները:

Սապար Նովա

(Աշուղական)

— :-: —

Դուն էն գլխէն իսկ իմաստուն,
Զայնդ անսպառ, խօսքերդ սիրուն,
Սազիդ լարեր զիլ ու հնչուն,
Խալխի ճօթեա՛ր Սայեաթ Նովա:

Քո բերանը սիրոյ տաճար,
Էն տաճարին դու լուսապար,
Ուխտաւորներ էո սիրահար,
Սիրոյ տաճա՛ր Սայեաթ Նովա:

Աղհատ, հարուստ եւ թագաւոր,
Սազիդ եղան մի՛շտ ուխտաւոր,
Երգը էո զեմ՝ սէրդ զօրաւոր,
Երգի ամբա՛ր Սայեաթ Նովա:

Քո սադափ սազ մաջլիսի կէս,
Իմիդ աշուղ՝ Մաջնունի պէս,
Սիրող սիրտեր արիր կէս - կէս,
Սիրոյ կամա՛ր Սայեաթ Նովա:

Քանի կ'ուզէ Քամին տանի,
Քո սէրն ու երգ ևա չի՛ տանի,
Ջահել - ջիւան եարն ի՞նչ անի,
Երգի դափքա՛ր Սայեաթ Նովա:

Թէկուզ ըլիս, թէկուզ չըլիս,
Քո սէրն ու երգ՝ ամէն մաջլիս,
Հոգիդ դառնայ մեր հոգուն լիս,
Անբիծ նշխա՛ր Սայեաթ Նովա:

Ամէն մարդ չի կանա կարդա
Քո սիրոյ գիրն, ի՛նձիդ կարդա,
Սազդ ածի գիրըդ կարդա,
Աշուղ եարտա՛ր Սայեաթ Նովա:

Ամէն մարդ չի կանա խմի,
Քո սիրոյ ջուրն, ի՛նձիդ խմի,
Սազդ ածի ջուրըդ խմի,
Երգիչ արդա՛ր Սայեաթ Նովա:

Դու հայ աշուղ, դարդո՛ւտ աշուղ,
Աշուղների արքա՛յ աշուղ,
Մեր աչքի լուս ջա՛ն հայ աշուղ,
Գովբդ հազա՛ր Սայեաթ Նովա:

Դու կամաւոր սուրբ նահատակ,
Քո գերեզման՝ Թիֆլիս քաղաք,
Անմա՛հ մնայ քո յիշատակ,
Շիրիմդ մարմա՛ր Սայեաթ Նովա:

ՍԵՒԵՏԻՆ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ յօդուածագիրներէ եւ թղթակիցներէ իրենց գրութիւնները գրել թուղթին մէկ երեսին վրայ եւ մելանով:

Պատասխան մը ևս «Ազատ»ին

— :-: —

(Բաց նամակ Պ. Ժ. Այնթապլեանի)

Լիոն.— Զարմանքով կարդացի «Ցառաջ»ի 8 օգոստ. թիւին մէջ ձեր առած հերքումը: Բառախո՞ղ կ'ընէք թէ քաղաքականութիւն կը խաղաք, այս կէտը որոչ կերպով չկրցայ հասկնալ:

Երբ ներկայ հանդիսականերու բուռն փափաքին վրայ խումբ մը երիտասարդներու կողմէ ազգային եռագոյն գրօչակը գամուեցաւ պատին վրայ, որուն հովանիին ներքեւ մինչեւ վերջին վայրկեանը մնացիք, ու երկու վայրկեան իսկ չանցած կատարեալ կարգապահութիւն մը կը տիրէր սրահին մէջ, դուք որ այդ պահուն կը դանուէիք բեմին վրայ իմ կողքիս, հարց առի ձեզի թէ՝ որպէս Հ. Բ. Ը. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղին առենապետ որ եւ է անպատեհութիւն մը կը տեսնէ՞ք եռագոյնը պարզուելուն մէջ, դուք պատասխանեցիք բառ առ բառ.

— «Ես սեւ անպատեհութիւն մը չեմ տեսներ եռագոյնը պարզուելուն մէջ, քանի որ անոր տեղը բռնող ուրիշ դրօչակ մը չունինք, մանաւանդ որ ժողովուրդն ալ այդպէս կը փափաքի»:

Եւ երբ ես բեմէն ձեր ներկայութեան կը յայտարարէի ձեր այս ազնիւ ժեսթը, դուք գլխի չարժումներով հաւանութիւն չէի՞ք յայտներ: Այս հոգեբանական վայրկեանին էր որ ժողովուրդը ձեզ բուռն կերպով ծափահարեց: Վկայ՝ այս իրողութեան, սրահին ամբողջ բազմութիւնը: Այս մէկ փաստ:

Անգամ մը առանձին, ուրիչ անգամ մը քանի մը հոգիներու ներկայութեան կրկին խօսակցութեան նիւթ դարձաւ դրօչակի հարցը մեր վանահայրան մէջ, դուք կրկնեցիք եւ հաստատեցիք այն ինչ որ ըսած էիք ինծի դպրոցական հանդէսին մէջ: Այս երկու փաստ:

Վերջին անգամ սակայն վանահայրան մէջ կ'ըսէիք թէ՝ Պ. Մալչեանը կը գրէ թէ քանի որ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը Հայաստանի կառավարութեան հետ յարաբերութիւն կը մշակէ, լաւ է որ միայն ֆրանսական դրօչակ պարզուի նման պարագաներու տակ:

Արդ, դարձեալ ձեզի հարց կուտամ, արդեօք այդ հերքումը կեդրոնէն ձեր առացած նամակին վրա՞յ է որ կ'ընէք վասն քաղաքականութեան:

Ձեր յառաջացեալ տարիքի՞ն վերագրելո՞ ձեր այս նկարագրի թոյլ կողմը, թէ արտաքին ճնշումներու:

Վերջին խօսք մը,— ձեր ձեռքը ձեր զաւակներուն վրայ դնելով կ'երդնո՞ւք անոնց կեանքին վրայ թէ զուք բեմին վրայ չէք արտայայտուած այնպէս ինչպէս որ վերը յիչեցի:

Աղեքս. Կ. Կիւլպէնկեան
(հանդէսին նախագահ)

Յ. Գ.— Ասոր մէկ օրինակն ալ ղրկուած է «Ազատագր»ի:

«Մեղեդիներ, Մեղեդիներ» ու հեչտօրօր, մեղրածորան գրականութենէն վերջ, Նարդունի պիտի փորագրէ՞ իր տեսողութեան ու զգայնութեան ծերը դէպի մերօրեայ կեանքը: Ինք իրեւ բժիչկ, «Ցառաջ»ի մէջ արձագանգը կ'ըլլայ երբեմն ցաւագին դրուագներու: Առանձք իր արուեստագէտի մոգական չունչին տակ կրնան վերածուիլ իրապաշտ հէքեաթներու: Այդ ուղղութեամբ միայն իր հոգիին պիտի լայննայ ու պիտի մօտենայ մեր սրտին:

ՓԱՑԱԼԱԿ ՍԱՆԱՍԱՐ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

«ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՆԵՐԸ ՆՈՑԵԱՆ ՏԱՊԱՆԻՆ ՄԷՋ»

Պ. Մերուժան Պարսամեան հաւընտիր ծաղկաքաղ մը հրատարակեց վերջերս, Les poètes dans l'arche de Noé անունին տակ: Այստեղ ամփոփուած են զանազան բանաստեղծներու կողմէ գրուած ոտանաւորներ կինդանիներու մասին: Հատորը պատկերազարդած է վահէ: Գին 18 ֆրանք: Դիմել (94, Rue Lafayette) Շանթ հրատարակչական-նին:

LA MAISON de L'HUILE
18, Rue BLEUE, PARIS (9)
Métro: CADET **Tél. Provence 97-57**

ՍԱՊՈՆԱՁԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

օր: ժամը 7·30ին պարհուրելի որոտում մը լսուեցաւ եւ կայծակ ինկաւ մարգահանդեսին վրայ: Գրեթէ բոլոր տղաքը եւ ուսուցիչները գետին փռուեցան: Շատերը ոտքի ելան բռնած՝ իրենց գլուխները եւ անասելի սարսափի մը մատնուած: 19 հոգի գետին փռուած կը մնային, երկուքը մեռած (19 եւ 16 տարեկան), իսկ 17ը ծանր ցնցումներու մատնուած:

« ԻԳՏԻՐ »Ը ՀԱՅԵՐԷՆ Է

Իգտիրէն « Սօն Փօսթա »յի կը հաղորդեն թէ Իգտիր հայերէն բառ մըն է եւ կը նշանակէ « դրախտ»:Քաղաքապետութիւնը Էնկիւրի կառավարութենէն խնդրած է «Աղրը»ի (Արարատ) փոխել այդ հայերէն անունը:

Ց.



Ա. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՇԱՎԻԼԻի «Արդութեան» խումբի ժողովը վաղը երկուշաբթի երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին կը խնդրուի 1932 եւ 1933ի անդամատուրէները միասին քնելէ:

Գաւառ

ՍԷՆ-ԺԻՐՈՄԻ (Մարսէյլ) Վրէժ խումբը ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները վաղը երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ ՊԻՎՎԻԼԻ «ՌՈՍՏՈՄ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ
20 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԻԿՈՅ
ՔԼԱՄԱՌԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ
կը նախագահէ՝ ընկ. ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԱՆԿԷՕԶԵԱՆ
բանախօսութիւն, երգ, պար, նուագ եւլյն.: Դիւրամատչելի պիւֆէ:

Դաշտահանդէս Վիճելի մէջ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆՔԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ
կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. ՎԻՃԷԼԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ
ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 8ԷՆ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 8
(Ջորս ձանապարհին՝ Ջրաղացքի գետակի եզերք):
կը նախագահէ՝ ընկ. Ս. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ
կը խօսի՝ ընկ. Ն. ԽԱՉԻԿԵԱՆ
Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Դիւրամատչելի պիւֆէ:
Միրով կը հրաւիրուի Վիճէնի հայ հասարակութիւնը:

Ընտանեկան պարահանդէս

կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. ՏԻՄԻՆԻ ՊԱՏԱՆԵԿԱՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ
վաղը, երկուշաբթի երեկոյ ժամը 8էն մինչեւ առաւօտեան 2
Հ. Յ. Դ. «ԺՈՂՈՎՐԴԱՅԻՆ ՏԱՆ» ՄԷՋ
Յաջորդ օրը երեքշաբթի ՇՐԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ տեղի կ'ունենայ
Տէսինի «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ին մօտ:
Գեղարուեստական բաժին: ձոխ պիւֆէ:

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին Տարեկան դաշտահանդէսը

ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ
St. CLOUDի ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ
Նախորդ տարուան բացաստանը (Passage à Niveau)
Ընդիանուր սեղան, սեղանապետութեամբ՝ **Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ**
ձոխ պիւֆէ: Դիւրամատչելի պիւֆէ:
Աստուածաճնայ ցօնի առթիւ տեղիպիտի ունենայ «վիճակ»:
Փափաքողները կրնան ճաշը միասին քնելէ
Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *2, եւ 25 թիւ հանրակառքերը*, St. Lazareէն *շոգեկառք եւ շոգենաւ:*
Անդրեւի պարագային դաշտահանդէսը կը յետաձգուի:

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՑ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիրը՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Առաջին *թիւը յանձնուած է տպագրութեան եւ լոյս կը տեսնէ սեպտեմբերին:*

Առաջին *թիւին մէջ գրութիւններ ունին՝ Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ, Ա. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, Ռ. ԲԵՐԲԵՐԵԱՆ, Ա. ԳԻՒԼԱՆՏԱՆԵԱՆ, Ց. ԶԱՐԵԱՆ, Ց. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ, ԻՐԱԶԵԿ, Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Վ. ՄԻՆԱՍՈՐԵԱՆ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, Կ. ՍԱՀԱԿՆԻ, Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ուրիշներ:*

Առաջին *թիւէն պիտի սկսի հրատարակուիլ Վ. Արք. Մանկունիի « Գէորգ Դ. եւ իր ժամանակը » ընդարձակ պատմական գործը:*

Այլեւայլ վաւերագրեր, տեսութիւններ, գրախօսականներ, նկարներ:

ՎԷՄի *մէջ լոյս պիտի տեսնեն նաեւ Դրօի յուշերը, Հայաստանի խորհրդի եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները:*

ՎԷՄին *խոստացած են աշխատակցիլ, ի միջի այլոց.— ՊՐՕՖ. ԱԴՈՆՑ, Ա. ԱԼՊՈՑԱՃԵԱՆ, ՀԱՄԱՅՏԵՂ, Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԵՐՍԷՍ արք. ՄԵԼԻՔ - ԹԱՆԳԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ, ՍԵԳՈՒՀ, Ց. Ձ. ՍԻՐՈՒՆԻ, Ց. ՕՇԱԿԱՆ եւ ուրիշներ:*

Առաջին թիւէն իսկ « ՎԷՄ »ի առացումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ: Բաժնեգինը չվճարուած ապսպրանքները նկատի չպիտի առնուին:

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան	65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ »	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Ցուսլաստան, Սուրիա, Պարսկաստան »	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝
L. Kévonianի 17 Rue Damesme, Paris (13)

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺԹ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ
Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. Հիւանդանոցին
44 Rue Poissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

Հայերու ժամադրավայրը ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Danton 52-73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE
Procédure Générale — Mandataire en Justice
44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. **53-32**
Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Ադեւտրական եւ Շաշտարար դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումներ նախարարութեանց մօտ:
Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

Convention Հայերու Ուշադրութեան

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻԶ
Maison MARDIK KRADJIAN
138 Rue l'Abbé Groult Paris (15) **Métro: Convention կամ Vaugirard**
Indefrisable «Etoile» վերջին նորաձեւութեամբ եւ կատարելագործուած մեքենայով: Գինը՝ 75 ֆրանք:
ՋԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆԵՐ,

Ջեր տունը, խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝
ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)
Tél. Entrepôt 17 - 65

ԲՈՒՐԴԵՐ

Կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ թրիքօ շինողներու համար, Միշտ պատրաստ ունինք 50.000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ թիւ *2)28, 3)28, 2)32, 2)36, 2)40* (grosse laine):
Դիմել՝ **DOERFLINGER,**
31, rue de Maubeuge, Paris (9) Métro: Cadet
Մասնաւոր բուրդ լոգանքի հագուստներու համար: Շրջոնն վաճառորդներու համար բուրդէ կծիկներ: Գաւառէն եկած ապսպրանքները կը ղրկուին ապսպրանքներու ստացման օրը:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտալ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն
85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)
Métro BELLEVILLE կամ COURONNE **Tél. MENIL. 45—43**

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Շոն կը կատարուին՝ Ֆ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), Նաեւ Տիաթէրմիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մոքսային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Շակաշիճախտային կանխագելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ յոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական, Քելադրական եւ Ֆրէյտեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Շամալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւլյն.) շինութեան համար:

ԱԶԴ

Մարսէյլի Ս. Թարգմանչաց Մայր-Եկեղեցիի Կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ այսօր, կիրակի Ս. Աստուածածնի Տօնը եւ Խաղողօրհնէքը պիտի կատարուին հանդիսաւոր կերպով եւ այս առիթով պիտի պատարագէ ու քարոզէ Առաջն. Տ. Գրիգորիս Եպսկ. Պալաքեան: (կնիք)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Տարօն - Տուրուբերան Հայրենակցական Միութեան ընդհ. ժողովը այսօր կիրակի կէս օրէ յետոյ Պէլվիլի ծանօթ սրճարանը: Օրակարգ.— Հաշուետուութիւն եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն: կը խնդրուի անդամ եւ ոչ - անդամ բոլոր հայրենակիցներէ ներկայ ըլլալ այս խիստ կարեւոր ժողովին:

ԾԱԽՈՒ ՍԱՓՐԻԶԻ ԽԱՆՈՒԹ

Մեկնումի պատճառաւ ծախու է ձեռնտու պայմաններով սափրիչի կահաւորուած խանութ մը: Լաւագոյն տիպը ապահովուած գործի տէր դառնալու համար: Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Պ. ՏՕՆԻԿԵԱՆի, 10, rue Elysée-Reclus, Bicêtre: Մէթրօ՝ Փորթ տ'Իթալի:

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ԵԹԷ ՀԱՑՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՔ
ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ
Raki ERIVAN
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝
Société "PEUREUX"
12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ
Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՃԱՔԻՒԼԵԱՒՆ
14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité
ՄԱՆԱՒԱԳԷՏ ՈՂԿԻ ՔՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒԾԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՐԻ
բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն
կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 9 - 12 եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8: կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:

Etude de Me BERNARD WAHÉ
(12 année)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales
JURISCONSULTE
Droit Français et International Privé
94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69
Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ Շաշտարար դատարանները, կատարէ certificats de coutumes ներու աշխ., կուտայ certificats de coutumes ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:
Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19: Նաեւ ժամադրութեամբ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)
Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est
Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վէներական ամէն տեսակ հիւանդութիւնները (ջերմամիզութիւն, ֆրանկախտ եւայլն), մորթի, ջղային ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւններ:
Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ ելեկտրաբուժական բոլոր միջոցներով:
Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ: Քուրօն՝ ակռայի ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով:
Արուեստական ատամներ ամէն տեսակ:
Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8: Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4:

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐԸԹԷԼ եւ ՍԷՆԹիիր
Ամենայարմար գիներով:
Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ
9, Rue d'Aboukir, PARIS
(Խանութը՝ փողոցի վրայ)
Tél. Central 82 - 49, **Métro: Sentier**
Ջեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ · POLYCLINIQUE
Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ
49, ՐԻԻ ՏԻ ՓԸԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳԵՏՆԱՅԱՐԿ
49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée
Tél. 62 - 46
Կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, եշ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի փայծաղի (տալակ), Թունքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ:	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Ջղային հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Գշ. ժամը 10, եշ. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Գշ. ժ. 6, Ուր. ժ.
Մինդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Գշ. ժամը 6, Ներ. ժ. 12:
Մինդաբերութեան եւ Արգանդի.	Գշ. ժամը 11, Ներ. ժ. 10:
Բեթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 9, եշ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Գշ. ժամը 11, Ներ. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Գշ. ժամը 7, Ներ. ժ. 9:
Վէներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ կանանց	Գշ. ժամը7, Ներ. ժ. 9:

Քննութիւն՝ արեան, Թուքի, մէզի, սերմի եւլյն.:
Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը: Շողանկարում (radio): Մարմնում (massage): կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ:
Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք:
Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7, կամ ժամադրութեամբ: Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին:
(Ցրամադրելի են նաեւ վկայեալ Մանկաբարձուհիներ):

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԱԽԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՈՒԱՄՍԵՑ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
15
ՕԳՈՍՏՈՍ
1933
15 Aout
1933

ՅՕԲԵԱՆԱԿԱՆ ԹԻՒ 2266 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՁԱՐԱՇՈՒՔ ԱՆԱԿՆԿԱԼԸ

Դժբախտաբար կը հաստատուի տխուր տեղեկութիւն մը, զոր արձանագրած էինք «Յառաջ»ի կիրակի օրուան թիւով, եւ բացատրել վերապահութեամբ:

Այսպէս, օգոստոս 4 թուակիր հեռագիր մը, հրահանգուած է դադրեցնել հայ եւ ռուս բանուորներու գործազրկութեան նպաստը:

Տեղ – տեղ արդէն սկսած են գործադրել որոշումը, իսկ ուրիշ վայրերու մէջ յուզականութիւններ կը կատարեն, սպասելով վերջնական հրահանգի:

Ռուսերը արդէն ձեռնարկած են դիմումներու:

Անշուշտ մերիններն ալ պիտի չարժին, բան սովորութեան դիմելով ... գառ – գառ:

Կը կարծենք թէ դժուար չէ վերահաստատել նախկին վիճակը, դիմումները կատարելով ոչ միայն միացեալ, այլ եւ Ռուսերուն հետ համախորհուրդ:

Որովհետեւ, երկու ժողովուրդներուն տարագիրը բազմութիւնները ալ կը դանուին իրաւական եւ քաղաքական նոյն կացութեան մէջ:

Երկուքն ալ «հայմաթլոս» են, իրաւապէս զրկուած՝ հայրենիքէ եւ պաշտպան պետութենէ: Երկուքն ալ «հպատակ» Ազգերու Դաշնակցութեան, որ առանձնած է զանազան յանձնառութիւններ եւ ունի մասնաւոր գրասենեակ մը, յատկապէս իրենց համար:

Ինչ խօսք որ տնտեսական է առաջադրուած կարգադրութեան հիմնական պատճառը:

Ֆրանսալ ալ, ինչպէս միւս բոլոր պետութիւնները, հարկադրուած է կրճատել իր ծախքերը: Քանի մը ամիս առաջ, հազիւ յաջղեցան կարկտել 12–15 միլիառի բաց մը, նոյն իսկ վիճակախաղ սարքելով:

Բայց, հայ եւ ռուս բանուորները այստեղ ոչ միայն կը վաստկին, այլ եւ կը վճարեն: Անոնց առեւտրականներն ալ եկամուտի աղբիւր մը կը կազմեն, բնիկներուն պէս:

Ինչքան ալ ծանր ըլլայ գործազրկութեան նպաստին բեռը, անոնց դէմ մը կը կազմէ հայ եւ ռուս աշխատաւորներուն բաժինը, վիթխարի միլիոններու քով:

Ինայողութեան պահանջին հետ, երեւի թիւրիմացութիւն մըն ալ դեր ունի այս կարգադրութեան մէջ:

Այսպէս, կ'առարկեն թէ Ռուսիոյ եւ Հայաստանի մէջ, Ֆրանսացի բանուորները գործազրկութեան նպաստ չեն առներ, որպէս զի հայ եւ ռուս բանուորներն ալ առնեն փոխադարձաբար Ֆրանսայի մէջ:

Այս պայմանը հաստատուած է նաեւ հիւանդանոցներու եւ ուրիշ հանրօգուտ գործերու համար: Փոխադարձութիւն:

Եւ սակայն, Փարիզի մէջ ալ գիտեն թէ հայ եւ ռուս բանուորները ինչո՛ւ Ֆրանսա կամ այլուր մնալու հարկադրուած են, եւ ինչո՛ւ բացառութիւն կը կազմեն միջազգային բոլոր օրէնքներէն:

Անոնց կացութիւնը մանրամասնօրէն ուսումնասիրուած է Ազգերու Դաշնակցութեան Աշխատանքի Գրասենեակին մէջ: Դէղ դէղ բանաձեւեր քուէարկուած եւ բաղձանքներ յայտնուած են:

Մինչեւ իսկ Ֆրանսական կառավարութիւնը տրամադրութիւն յայտնած է բնիկներու կարգ մը իրաւունքները նոյնութեամբ չընորհելու «հայմաթլոս»ներուն, եթէ ուրիշ կառավարութիւններ ալ ընդունին: (Անցագիր, տուրք, բնակարան եւն.):

Այդ կարգադրութեանց հիման վրայ է որ, մինչեւ այսօր անխիղճ կ'օգտուէին գործազրկութեան մնուտներէն, բացի քանի մը վայրերէ, ուր, կա՛մ տեղական իշխանութիւնը կը դժկամակի եւ կա՛մ դրամը կը պակսի:

Մէկ խօսքով, ունինք ամուր գետին, պաշտպանելու համար մեր գործազուրկ աշխատաւորներուն իրաւունքը:

Անոնք նպաստ չէ որ կ'ուզեն, այլ աշխատանք: Եթէ նպաստ չպիտի վճարեն, ուրեմն հարկ է ցոյց տալ աշխատանքի ճամբան:

Բայց, պաշտօնական դիմումները բաւական չեն, իրրեւ տրամական չարիքի մը որ կը կրկնուի պարբերաբար, հնարհետ սպառելով աշխատաւոր բազմութեանց ուժն ու համբերութիւնը:

Տագնապ ունեցանք 1926 – 27ին ալ:

Ներաւիկ բարգաւաճումէ մը յետոյ, 1930ի կիսուն տագնապը վերսկսաւ նոր եւ աւելի տարածուն ուժգնութեամբ մը, եւ յամբարար աւերները կը գործէ մինչեւ այսօր:

Ինչ կրցանք ընել մենք, բացի կիսկատար հանգանակութիւններէ եւ նպաստաբաշխութենէ:

Ինչ կրցան ընել աշխատաւորները իրենք, գուտ արհեստակցական հիման վրայ:

Միամտութիւն է նորէն փարիզ ուղղել աչքերը, երբ գիտենք որ ոչ ոք տեղէն կը շարժի, եթէ աշխատաւորը ինք հովին յանձնած է իր գլուխը:

Փարիզի մէջ բազմազան խելքեր կան, բայց ելքը աշխատաւորը ինք է որ պիտի գտնէ:

Կը թուի թէ բազմամբոխ քաղաքները հեռզհեռէ անտանելի պիտի դառնան ապրուստի տեսակէտով:

Աչքի առջեւ ունենալով այդ հեռանկարը, ինչո՞ւ գործ չենթարկել Հողագործական շրջաններու մէջ:

Ցաճախ մեր երեսին կուտան թէ հողագործութենէ կը փախինք եւ առեւտուրի եւ արուեստի կողմը կ'ուզենք: Այսինքն, քաղաքներէն չենք հեռանար:

Բոլորովին անիրաւ չէ այս վերագրումը:

Արդ, ժամանակները փոխուած են եւ ապրուստի, մանաւանդ ընտանիքի հոգը մազ կը ճերմկցնէ:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Դառն անակնկալ մը հայ եւ ռուս գործազուրկներուն համար

Կիրակի օր վերապահութեամբ հաղորդած էինք թէ կը խորհուի դադրեցնել հայ գործազուրկներու նպաստը:

Նոր տեղեկութիւններ կը հաստատեն որ դժբախտաբար ճիշդ է լուրը, ինչպէս գրած են ռուս թերթերն ալ:

Ոստիկանական տեսչութիւնը 4 օգոստոս թուակիր շրջաբերականով մը հաղորդած է Ֆաղաբապետութեանց որ մէկ – երկու շաբաթուան ընթացքին հայ եւ ռուս գաղթականներու գործազրկութեան նպաստը դադրեցնեն: Արդէն շատ մը վայրերու մէջ դադրեցուցած են նպաստը:

Ֆրանսական կառավարութիւնը նպաստ պիտի շարունակէ տալ միայն այն ազգերու գործազուրկներուն՝ որոնց հետ փոխադարձ պայմանագրութիւններ ունի:

Ռուս տարագիրներու կոմիտէին տնօրէն Մաքլաքով դիմումներ կատարած է իրաւասու իշխանութեան:

Վերջին լուրի մը համաձայն, ոստիկանութեան տեսչութիւնը հրահանգած է Ֆաղաբապետութեանց, Ֆանի մը օր յետաձգել որոշման գործադրութիւնը, մինչեւ որ օգափոխութենէն վերադառնայ Աշխատաւորներու Տեղաւորման Գրասենեակին վարիչը: (Փարիզ կը սպասուի հինգշաբթի):

Մէկ շաբթուան մէջ Պիյանքուրի մէջ 300 – 500 Ռուսերու գործազրկութեան նպաստը կտրուած է: Այս պատճառով այդ շրջանին Ռուսերը, որ մեծ բազմութիւն կը կազմեն, սկսեր են ցիրուցան ըլլալ:

Հոդեւ Պիրէոնի գաղթականներուն մէջ

250 ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐ ԱՆՊԱՏՍՊԱՐ

Աթէնքէն կը հեռագրեն օգոստոս 13 թուականով.— *Հոդեւ մը փճացուց 360 տաղաւարները, Պիրէոնի գաղթականներու թաղին մէջ: Նիւթական վնասը 15 — 20 միլիոն տրախմիի կը հասնի: Քանի մը հոգի վիրաւորուած են: Տակաւին չի գիտցուիր թէ ինչ եղած են քանի մը մայրեր որոնք բոցերուն մէջ մնած էին, իրենց զաւակները ազատելու համար: Կը կարծուի թէ փախած են, իրենց զաւակները փրկելէ յետոյ:*

ՄՄԲ.— Հեռագիրը չի տար գաղթականներու թաղին անունը: Պիրէոնի գաղթակայանը Լիփազման է, ուր հայ տարագիրներու թիւը կը հասնի 3500ի, բոլորն ալ տաղաւարներու մէջ: Կայ նաեւ Քոֆինիան, որ արդիական թաղամբ մըն է, 60 — 80,000 բնակչութեամբ, ուր նմանապէս բազմաթիւ Հայեր կան (մօտ 6000), բայց տաղաւարները շատ չեն այս բաղամին մէջ:

ՊԱՂԵՍՏԻՆՆ Է ՀՐԵԱՆԵՐՈՒՆ

ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՆԳՐՈՒԱՆԸ

Օգոստոս 21ին Փրակայի մէջ կը բացուի սիոնական համաշխարհային համագումարը, որուն պիտի մասնակցին 300 պատուիրակներ: Այս առթիւ, Ամերիկայի Սիոնականներու պատուիրակութիւնը պիտի առաջարկէ հանգանակութեան ձեռնարկել, գաղթականներ տեղաւորելու համար Պաղեստինի մէջ: Այս մտքով պիտի դիմեն նաեւ Ազգերու դաշնակցութեան եւ հոգատար Անգլիոյ, որպէսզի աջակցի: Սիոնականները կ'ըսեն թէ Ազգերու Դաշնակցութիւնը կրնայ վերաոութիւն մը հնարել հրեայ փախստականներուն համար, ինչպէս ըրաւ փոքր Ասիոյ յոյն գաղթականներուն համար: Պաղեստինը վերջին ապաւէնն է Գերմանիոյ փախստական Հրեաներուն համար որոնք «հայմաթլոս» են այսօր: Եթէ ներկայ վիճակը չարունակուի, 100 — 200,000 Հրեաներ տեղաւորելու խնդիր պիտի ծագի: Պաղեստին հանդիպող իւրաքանչիւր նաւ բաւական թիւով հրեայ փախստականներ կը ձգէ: Այժմ 225,000 կը հաշուեն Պաղեստինի Հրեաներուն թիւը: Վերջին երկու տարիներու ընթացքին 40,000 հոգի աւելցած է: Գործազրկութիւն գրեթէ չկայ եւ հողագործութիւնը կը զարգանայ:

Իտալական օգանաւերուն յաղթական վերադարձը

ԶՕՐ. ՊԱԼՊՈ ԱՌԱՋԻՆ «ՄԱՌԻԵՇԱԼ ՕԴԻ»

Շաբաթ օր Լիզպոնայէն մեկնելով, իտալական 23 օդանաւերը Հռոմի օդակայանը Օսթիա վերադարձան իրիկունը: 100 ֆաշըի օդանաւորդները վար իջան 100 հազարաւոր իտալացիներու դղրդագին ծափերուն մէջ: Ճամբան մեռած էին 2 հոգի, բայց ամէն տեղ անոնց անունները կ'արտասանուէին իրրեւ ներկայ: Ժամը 4ին իվեր լեցուած էին օդակայանին ճստարանները եւ գետափը: Ոստիկանական ջոկատներ կրհսկէին կարգապահութեան: Ամբողջ բաղաբը գետափ թափած էր, աչերին ուղղած դէպի երկինք: Վառ գոյներով խարխսանիշեր կը ծփային ջուրին վրայ: Հանդիսականներուն մէջ կը գտնուէին իշխաններ, դուբսեր, հոչակաւոր գիտնական Մարբոնի, բոլոր նախարարները՝ իրենց խորհրդականներով, Ֆէրրարէի արքեպիսկոպոսը, Զօր. Պալպոյի կինը եւ զաւակները ինչպէս եւ բոլոր օդանաւորդներուն ընտանիքները: Դիւանագիտական օբեակը լեցուած էր: Զինուորները, ծովային թէ ցամաքային, հագած էին ամառնային նոր համազգեստը: Ժամը 4·30ին Զօր. Պալպո կը հեռագրէր թէ անցած է Սարտենիա կղզին եւ կը հրաւիրէ իր ընկերները ողջունել իտալական հողը: Ժամը 5·15ին հասաւ Մուսոլինի, փաշական համազգեստով, ինչպէս նախարարները: Ժամը 6ին հորիզոնին վրայ երեւցան առաջին օդանաւերը, սեւ կէտերու պէս: Բազմութիւնը, որ երկիւղած լռութիւն մը կը պահէր, յանկարծ որոտաց բուռն ծափերով: Թաշկինակներ, գլխարկներ, թեւեր կը շարժտկէին ինչպէս ծով մը ալեկոծ: Ցանկարծ բոլոր օդանաւերը անհետացան: Կը կարծուէր թէ պիտի թռչին Հռոմի վրայ, բայց անոնք պարզապէս զինուորական կարգի մտեր էին, իջնելէ առաջ: Ժամը 6·30ին գետին վրայ իջաւ Զօր. Պալպոյի ջրօդանաւը, եւ տեսէն՝ ուրիշ մը: Զօրավարը կանգ առաւ կամրջակին առջեւ, ուր իրեն կ'ըսպասէր Մուսոլինի: Ցետոյ օդանաւը կապեց խարխսանիշի մը, ներս մտաւ, հագուեցաւ եւ ցատկեց մակոյկի մը մէջ որ առաջնորդեց դէպի ցամաք: Մուսոլինի ջերմապէս ողջագուրուեցաւ: Ժամը 6·40ին բոլոր օդանաւերը իջան ասանց ո՛ր եւ է արկածի: Բարափին վրայ, սպաները զատ, զինուորները զատ շարուեցան զինուորական կարգով եւ Մուսոլինի աչէրէ անցուց բոլորը:

Ցետոյ բոլորը մէկ ուղղուեցան դէպի Հռոմ: Առաջին անգամ մեկնեցաւ Մուսոլինի: Թափորը Հռոմի արուարձանները հասաւ ժամը 8ին: Անհամար բազմութիւն մը խռնուած փողոցներուն մէջ: Վենետիկի հրապարակին վրայ բազմութիւնը այնքան մեծ էր որ ոստիկանութիւնը չկրցաւ պահել բարեկարգութիւնը: Շղթաները խորտակուեցան: Ժամը 9ին թափօրը հասաւ Քոլոսէոյի հրապարակը, հայրենասիրական երգերով եւ նուագներով: Օդանաւորդներուն ժամանումը ողջունուեցաւ դղրդագին ծափերով: Բոլորը մէկ առաջնորդուեցան մամուլի ակումբը, ուր Զօր. Պալպո պատշգամ ելլելով շնորհակալութիւն յայտնեց:

*** Զօր. Պալպո 25 օդանաւերով ճամբայ ելաւ յուլիս 1ին, հետեւելով հետեւեալ ուղեգծին.— Օրպէթէլլո – Ամսթէրտամ՝ 1400 ֆիլոմեդր.— Ամսթէրտամ – Լընտընտէրի (Իրլանտա) 1000 ֆիլոմեդր (յուլիս 2).— Լընտընտէրի Բէյֆիավիֆ (Իսլանտա) 1500 ֆիլոմեդր (5 յուլիս).— Բէյֆեավիֆ – Քարթթայք 2400 ֆիլոմեդր (12 յուլիս).— Քարթթայք – Շէտիաֆ 1280 ֆիլոմեդր (13 յուլիս).— Շէտիաֆ – Մոնրէալ 700 ֆիլոմեդր (14 յուլիս).— Մոնրէալ – Շիքակօ 1400 ֆիլ. (15 յուլիս).— Շիքակօ – Նիւ Եորք 1600 ֆիլ. (19 յուլիս).— Նիւ Եորք – Շէտիաֆ (վերադարձ) 1400 ֆիլ. (25 յուլիս).— Շէտիաֆ – Հարթըր Կրէյս (Նոր Երկիր) 900 ֆիլ. (26 յուլիս).— Հարթըր Կրէյս – Ասորեաց կղզեխումբ 2670 ֆիլ. (8 օգոստոս).— Ասորեաց կղզիներ – Լիզպոնա 1600 ֆիլ. (9 օգոստոս).— Լիզպոնա – Օսթիա (Հռոմ) 2200 ֆիլ. (12 օգոստ.):

Կիրակի օրուան փառաւոր ցոյցը

Կիրակի ամբողջ օրը սօն էր Իտալիոյ եւ մասնաւորապէս Հռոմի համար: Առաուն օդանաւորդները ընդունուեցան Թագաւորին կողմէ եւ յետոյ օրքով գացին կոլոսէոն եւ անցան Կոստանդինի յաղթական կամարին տակէն,— պատիւ մը որ ոչ ոքի եղած է 1527էն ի վեր: Ապա, Հանդիսաւոր նիստ մը մէկ, Պ. Մուսոլինի «օդի մառէչալ» անունեց Զօր. Պալպոն:

Արարողութենէն առաջ, Զօր. Պալպո յայտարարեց.

— « Պատիւ ունիմ ձեզի ներկայացնելու անդրատլանտեան երկրորդ նաւարեժիը: Կը յուսամ թէ իրրեւ վարձատրութիւն այն գործին զոր կատարեցիք ձեզի համար, մեզի պատիւ պիտի ըլէք օր մը մեր կեանքը պահանջելու »:

Պ. Մուսոլինի պատասխանեց.

— « Ցորս ամիս առաջ, խօսելով այստեղ, ակնարկեցի ձեր գործին: Այն ատեն հաւատի յայտնեցի գործին յաջողութեան համար: Երբ Զօր. Պալպո հրաժեշտ առաւ ինձմէ, ըսի թէ վստահ եմ վերադարձին համար: Իմ ուրախութիւնս հիւ մը պղտորած է այսօր Ամսթէրտամի եւ Ասորեաններու զոհերուն յիշատակով: Անոնց յիշատակը յաւէտ պիտի մնայ մեր սիրտին մէջ: Ես վայրկեան առ վայրկեան հետեւեցայ ձեր փորձին: Այսօր, ձեր յաջողութենէն յետոյ, կը յայտարարեմ թէ դուք արժանի եղաք Իտալիոյ, յեղափոխութեան եւ օդանաւորդութեան: Արժանի եղաք Իտալիոյ, որովհետեւ 20,000 ֆիլոմեդր ճամբորդութեան ընթացքին ամբողջ աշխարհի մէջ հարիւրաւոր միլիոններով մարդիկ արտասանեցին Իտալիոյ անունը, որ սիրելի է մեր սրտին ինչպէս անունը մեր մօրը: Ամերիկայի մէջ, դուք վառեցիք հայրենասիրութիւնը իտալական առուարաթիւ համայնիներուն զորս չենք մոռնար: Արժանի եղաք յեղափոխութեան, որովհետեւ ձեր քաջագործութիւնը կատարուեցաւ փաշականութեան դրօշին տակ: Եւ արժանի եղաք օդանաւորդութեան, որովհետեւ, շատ տարիներ պիտի անցնին մինչեւ որ ուրիշ օդանաւային ուժեր կարենան ոչ թէ գերազանցել ձեզ, այլ հաւասարիլ ձեզի: Իրրեւ պետը կառավարութեան, կը համբուրեմ ձեր հրամանատարը, համբուրելու համար ձեզմէ իւրաքանչիւրը:

Վարչապետը ապա կարդաց արքայական հրովարտակը, որով չքանչաններ կը տրուէին քաջարի օդանաւորդներուն: Ցետոյ օդի մառէչալ հռչակելով Զօր. Պալպոն, անոր կուրծքէն կախեց ոսկի արծիւ մը եւ յանձնեց մառէչալի «գէպի» մը որ դրուած էր կապոյտ արկղի մը մէջ:

Արմատականներու միջազգային հանգանակութիւնը Սօֆիայի մէջ

Պ. ԷՌԻՈՑԻ ՃԱՌԸ

Ֆրանսայի նախկին վարչապետը Սօֆիա կը գտնուի այս միջոցին, իրրեւ արմատական մասնակցելու համար արմատականներու միջազգային համագումարին:

Կիրակի օրուան նիստին մէջ, Պ. Էռիօ խօսք առնելով, յայտարարեց.

— Քաղաքականութիւնը մարդոց ծառայելու արուեստն է, ոչ թէ զանոնք չհագցնելու, ծառայել՝ կարելի եղածին չափ լաւ, ինչ որ կը նշանակէ թէ չկայ աւելի յառաջադէմ կուսակցութիւն քան մերինը, հետեւեալ պարզ առաքինութեամբ,— ուղղամտութիւն: Մէկ խօսքով, իրրեւ հիմք՝ զիտական ընթացքը, իսկ իրրեւ նպատակ՝ բարօրականը: Մեր կանոնն է, — քալել դէպի ապագան, հասկնալ եւ գործել: Ինչ կը վերաբերի տնտեսական տագնապին, խնդիրը ունի երեք գլխաւոր երեսոյթներ.— 1· Կազմակերպել արտադրութիւնը, կանոնի տակ առնել կարգ մը նեղութիւններ,— գինի, ցորեն, ծխախոտ, հանածոյ: 2· Կազմակերպել սպառումը: Երրորդ խնդիրն է դրամական դժուարութիւնը: Առաջ յառաջ կուգայ տնտեսական չյաւտումը:

*** Պ. Էռիօ ջերմ ընդունելութիւն գտաւ Սօֆիայի մէջ, հանդիսաւորապէս դիմաւորուելով սահմանագլուխէն: Ֆիլիպէի մէջ, բարի գալուստի գացած էին վարչապետ Պ. Մուշանով եւ բազմաթիւ պաշտօնեաներ, ինչպէս եւ կուսակցութեանց պետերը: Պ. Էռիօ յայտարարեց թէ բարեբաստիկ դէպք մը պիտի ըլլայ Ֆրանք-Բուլկար մերձեցում մը: Թագաւորը արտասահմանն գտնուելով իր բացակայութեան համար ցաւ յայտնեց վարչապետին միջոցաւ: Սօֆիայի քաղաքապետութիւնը որոշեց պատուակալ քաղաքացիի տիտղոսը տալ Պ. Էռիօյի:

Էնկիւրիի անգլ. դեսպանը փոխուեցաւ

Էնկիւրիի անգլիական դեսպան նշանակուեցաւ Սըր Փըրսի Լօրէն:

Թուրք թերթերը հրատարակելով անգլիացի ճարտարապետ Լէնարըսի վարձման մանրամասնութիւնները, կ'ըսեն թէ այդ գործողութիւնը պիտի նպաստէ անգլ-թուրք յարաբերութեանց ամրապնդման: Սառնալով դեսպանին տեղակալը, անգլիական կառավարութիւնը առ այժմ պատճառ չի տեսներ ո՛րեւէ բողոք ներկայացնելու: Թերթերը կ'ըսեն թէ լրտեսութեան խնդիր չկայ, բայց չեն յայտներ վարձման բուն պատճառը:

ԿԵՂԾ ԴՐԱՄ ԿԸ ՔՇԷՐ

Անիէռի մէջ ձերբակալուեցաւ կասկածելի մարդ մը, Տանիէլ Լուսթօ, 62 տարեկան, երբ կը փորձէր կեղծ տասը ֆրանքանոցներ քշել: Ոստիկանները վրան խուզարկելով 15 կեղծ տասնոց գտան:

(Հարիւրաւ շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂԻ ՀՈԲԵԼԵԱՆԻ ԱՆՎԱՆ

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՀԱՎԱՔԱԾՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԼՈՒՐ — վերջերս փարիզի մեջ «Ժուռնալ տը Փարի» անվանի պարբերաթերթը հրատարակեց հետևյալ հետաքրքրական տեղեկությունները հայ ժողովրդի հավաքածուի մասին, որ կազմակերպված է «Ցեղասպանության և ազատագրության միջազգային ինստիտուտի» կողմից։

Ինչպես հայտնի է, հայ ժողովրդի ազգային հարստությունների հավաքածուն սկսվել է դեռևս 1915 թվականին, երբ ցեղասպանության ենթարկված հայ ժողովրդի զավակները ցրվեցին աշխարհի չորս կողմերը։ Ամեն մի գաղթական, որ կարողացավ ազատվել թուրքական ոճրագործների ձեռքից, իր հետ տանում էր ինչ-որ բան՝ որպես հիշատակ իր հայրենի երկրից։ Ոմանք տանում էին հողի մի բուռ, ուրիշները՝ ջրի մի կաթիլ, ոմանք էլ՝ իրենց հագած հագուստի մի կտոր։ Այդ ամենը նրանք պահում էին որպես սրբություն, որպես հավատի խորհրդանիշ։

Ժամանակի ընթացքում այդ հավաքածուն հարստացավ նոր նյութերով։ Ամեն մի հայ ընտանիք, որ ապրում էր օտար երկրներում, ձգտում էր ունենալ իր տունը հայրենի հողից շինված։ Ամեն մի հայ ընտանիք, որ ունենում էր նորածին երեխա, ձգտում էր նրան մկրտել հայրենի ջրով։ Ամեն մի հայ ընտանիք, որ ունենում էր հարսանիք, ձգտում էր հարսին հագցնել հայրենի հագուստ։

Այդ ամենը հավաքվում էր ինստիտուտի թանգարանում։ Ներկայումս այդ հավաքածուն ունի 30–40 հազար միավոր, որոնց մեջ կան նաև հայ ժողովրդի ազգային հերոսների անձնական իրերը։ Այդ հավաքածուն ներկայացնում է հայ ժողովրդի ողբերգական պատմության ամենամեծ թանգարանը։

Ինստիտուտի տնօրեն Հակոբ Չոլաքյանը ասում է, որ հավաքածուի մեջ կան նաև հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի նյութեր։ Այդ նյութերի մեջ կան հայ հեղափոխականների անձնական իրերը, ինչպես նաև նրանց գրչագրերը։ Ինստիտուտի տնօրենը հայտնում է, որ հավաքածուի մեջ կան նաև հայ հեղափոխականների ձերբակալության ժամանակ խլված իրերը։

«ՍԱՐԸ ՄԵՀ ՍԱՀԱՆ ՉԻ ՊԵՏՔ ԼԻ»...

— Ա՛խ, ես ա՛լ ոտքերս... ձեռքերս... ֆէյսբուքս... ոտքերս... ամբողջ մարմինս ցավում է, ամբողջ մարմինս ցավում է, ես ա՛լ չեմ կարող... — ասում էր Ռուզան, ինքն իրեն մոնոլոգ կարդալով:

Ռուզանը ոչ միայն ինքն իրեն էր մոնոլոգ կարդում, այլև ամբողջ ընտանիքին, հարևաններին, ընկերներին, ծանոթներին, ամբողջ աշխարհին: Ռուզանը ոչ միայն ինքն իրեն էր ֆէյսբուքում ստատուս գրում, այլև ամբողջ աշխարհին: Ռուզանը ոչ միայն ինքն իրեն էր ֆէյսբուքում կոմենտ գրում, այլև ամբողջ աշխարհին: Ռուզանը ոչ միայն ինքն իրեն էր ֆէյսբուքում լայք դնում, այլև ամբողջ աշխարհին: Ռուզանը ոչ միայն ինքն իրեն էր ֆէյսբուքում շեր անում, այլև ամբողջ աշխարհին: Ռուզանը ոչ միայն ինքն իրեն էր ֆէյսբուքում ինբոքս գր

Հանրապետութեան նախագահին արկածը

Հանրապետութեան նախագահը այս մի[ջոցին կը գտնուի իր հայրենի գիւ]ղը, Մէոսի – լը – Հօ։ Կիրակի կէս օրէն յետոյ Մէց գացած էր, տիկին Լըպրէօնի, փեսային և քարտուղարին հետ, այցելելու համար Մոզելի քաղաքապետին։ Իրիկուան ժամը 4ին, երբ դուրս ելան քաղաքապետարանէն, նախագահը փոխարկեցաւ ոտքով պոռոտ մը կատարել քաղաքին մէջ։ Ուստի, քաղաքապետ[ին ետքէն ոտքով պոռոտ մը կատարել քաղաքին հրապարակը։ Ճա]տարանը ձգեց ինքնաշարժը եւ ուղղուեցաւ դէպի քաղաքին հրապարակը։ Ճա[տարանը ձգեց ինքնաշարժը եւ ուղղուեցաւ դէպի քաղաքին հրապարակը։ Ճա]րակից փողոցէ մը անցած ատեն, հեծանաւորդ մը, որ կարգի մը պատճառաւ չէր տեսած եկողները, արագօրէն սուրաց նախագահին վրայ որ կը քալէր խումբին առջեւէն։ Թէ նախագահը եւ թէ հեծանաւորդը գետին ինկան։ Նախա[գահը անվնաս ոտքի ելաւ եւ հետաքրքրուեցաւ հեծանաւորդին վիճակով։ Տզան վիրաւորուած էր թեթեւապէս։

ՀԱՑ ՄԸ ԱՐԵՒԱՀԱՐ ՏԻԼՓԻ ՄԷՋ

Թերթերը կը գրեն թէ կիրակի օր Թրապեան? (Թիւրապեան?) Արթին որ կը բնակի Ապուքիր փողոց Թիւ 108, Տիլփի մէջ արեւի լոգանք առած ատեն, արեան համախտանիշ ունեցաւ եւ մեռաւ։

Որքան կրցանք ստուգել, հանգուցեալը կերպասի վաճառական մըն է։

ՔՈՒՊԱՅԻ ՑԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

Քուպայի բռնաւոր նախագահը, Մաչատօ, փախաւ օդանաւով, եւ իրեն յաջորդեց Կէսփետէս, անմիջապէս հաւատարմութեան երդում ընելով։ Նոր նախագահը կը գտնուի տաժանելի կացութեան մը առջեւ։ Տնտեսական տագնապը յուսահատական է։ Նոյն իսկ վախ կայ որ սով ծագի։ Մեծ յոյսեր դրուած են Մ. Նահանգներու նախագահին վրայ։

ԾՈՎՈՒՆ ՎՐԱՑ ԲՌՆՈՒԵՑԱՒ

Ռումանական չոգենաւ մը Քօսթանցայի ճամբուն վրայ հանդիպեցաւ մա[կոյկի մը որուն մէջ կը գտնուէին 18 պուլկար համայնավարներ։ Առնոք վաս]նային ճամբայ ելած էին Օռեսա երթալու համար։ Բոլորն ալ Քօսթանցա տարուեցան։

Մախաւենկգութիւն չունեցող միջոցառ

Մաքսանենգները անսպառ հնարամտութիւններ ունին։ Ինքնաշարժները չատ սովորական կամ կասկածելի դարձած ըլլալով, վերջերս սկսած են չուներ գործածել, Պելժիայէն Ֆրանսա ապրանք փախցնելու համար եւ փոխադարձաբար։ Այս ճարպիկութիւնը մանաւորապէս զարգացած է Լէէրսի եւ Նէշ[ճաբար։ Այս ճարպիկութիւնը մանաւորապէս զարգացած է Լէէրսի եւ Նէշ]նի չրջանին մէջ (Պելժիա)։ Շուներուն կը բեռցնեն 1 քիլօ 500 կրամէն մինչեւ 5 քիլօ ապրանք։

Մաքսանենգը Պելժիա կ'երթայ ոտքով կամ հեծանիւով, և երբ իր տեղը հասնի, իր բնակերը կ'արձակէ շունը։ Անասունը բնազդով կը հետեւի իր սիրոջը բռնած ճամբուն։ Այս գործողութիւնը կը կատարուի կէսօրէն յետոյ։ Գիշերը՝ շունը կը կերակրուի եւ կը բեռնաւորուի։ Բեռը կը պաշտպանեն ամուր գօտիով մը որուն վրայ կը ցցուին երկար եւշատ բարակ ասեղներ։ Շունը ճամբայ կը հանուի որոշեալ ժամուն եւ դաշտերու մէջէն սուրալով, փոսէ փոս ցատկելով, կը վազէ դէպի սիրոջը բնակարանը։ Երբ դաշտերը ամակաւին ծածկուած են հունձքերով, շուները չեն կրնար դիւրութեամբ անցնիլ։ Այն ատեն կը ստիպուին բանուկ ճամբաներէն անցնիլ։ Եւ ահա մաքսային պաշտօնեաները ճամբաները փակելով, թակարդը կը ձգեն շուները եւ կրակի կը բռնեն անոնց։ Վերջերս այնքան շատ շուներ սպաննուեցան որ, հարկ եղաւ գերեզմանատուն մը բանալ։ Իւրաքանչիւր գերեզմանի վրայ ցօղուն մը դրուած է, սպաննուած շուներուն թիւը ճշդելու համար։

Տասը հազար ճապ ռազմիկներու

ԱՐՇԱԻԸ ԴԷՊԻ ՊԵՐԼԻՆ

Հիթլէրական մարտական խումբերէն 10,000 ոտքիկներ երկու օր եւ երկու գիշեր Տէօպրիցի մէջ բանակելէ յետոյ, դէպի Պերլին արշաւ մը կատարին կիրակի օր։ Ասոնք զատուած էին ամէնէն կայտառ գինուորներէն եւ կապոյին կիրակի օր։ Ասոնք զատուած էին ամէնէն կայտառ գինուորներէն եւ կապոյտ մակերպուած արշաւով կ'ուղէին ապատուրթիւն գործել զանգուածին վրայ։ Բոլորն ալ սեւ հագուած էին եւ Պերլինի մարզարանը հասան կիրակի առաւ]ժամը 11ին, 16 քիլոմէթը ճամբայ կտրելէ յետոյ։ Թափօրին առջեւէն կ'երթա]յին 400 երաժիշտներ եւ անհամար դրօշներ կը ծածանէին։ Մէկ ժամ անցք մը կատարելէ յետոյ, ոտքիկները չարունեցան պատուոյ ամպիոնին առջեւ, ոտ]քնելու համար սպասակոյտի պետը, հրամանատարը եւ նախարարական ներ]կայացուցիչը, որոնք երեքն ալ ճառեր խօսեցան, յանձնարարելով ամէն բանէ վեր պահել հայրենիքին սէրը։ Նուագախումբը կարգով կը հնչեցնէր հայրենասիրական գլխաւոր երգերը։

⁂ Նախկին վարչապետ Տօքթ. Պրիւնինգ որոշեց վանք մը քաշուիլ, գիտա]կան ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար։ Վիւրթէնպէրգի նախկին վարչապետն ալ վանք մը քաշուած է, ուր պիտի մնայ երկար տարի։

⁂ Կը թուի թէ Գերմանիա բնակող օտարականներն ալ պարտաւոր են հրա]մանի ձեւով ողջոյն տալ հիթլէրական դրօշին։ Կիրակի օր Պերլինի մէջ ոտքիկան ձեւով ողջոյն տալ հիթլէրական դրօշին։ Ֆրանսացի մը նեղուեցաւ նացիներուն կոմկ, որոնք դրօշ պարզած կ'անցնէին բազմամարդ թաղէ մը։ Ֆրանսացին թէեւ վար առած էր գլխարկը, բայց չոր]հացան եւ պահանջեցին որ թեւը վերցնէ, ողջունելու համար դրօշը։

ԱՍՈՐԻՆԵՐԸ ՀՊԱՏԱԿՈՒԹԻՒՆ ԿԸ ՑԱՑՏՆԵՆ

Լոնտոնի իրաքեան դեսպանատունը հետեւեալ դիպոյցը հրատարակեց.— Մինչեւ հինգշաբթի իրիկուն 250 ուրիշ ըմբոստ Ասորիներ անձնատուր եղած էին կառավարութեան։ Կացութիւնը րնականոն է։ Ռազմականական ուժերը կը հաւաքեն ըմբոստներու ցիրուցան, սպառազէն եւ փոքրաթիւ խումբերը, որոնց թիւը 400ը չանցնիր։

Դ Ա Շ Տ Ա Հ Ա Ն Դ Է Ս

կազմակերպուած՝ Պ.Վ.Վ.ի «ՌՈՍՏՈՄ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

20 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԻԿՈՑ

ՔԼԱՄԱՌԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

ԿԸ ևախագահէ՝ ընկ. ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԱՆԿԻՕԶԵԱՆ

ԺԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, երգ., պար, նուագ եւլլն.։ ԳԻՒՐԱՄԱՏՍԷԼԻ ՊԻՒՖԷ։

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՑ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիրը՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Առաջին *թիւը յանձնուած է տպագրութեան եւ լոյս կը տեսնէ սեպտեմբերին։*

Առաջին *թիւին մէջ հեղինակներ ունին՝ Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ, Ա. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, Ռ. ԲԵՐԲԵՐԵԱՆ, Ա. ԳԻՒԼԱՆՏԱՆԵԱՆ, Ց. ՋԱՐԵԱՆ, Ց. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ, ԻՐԱԶԵԿ, Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Վ. ՄԻՆԱՃՈՐԵԱՆ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ, Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ուրիշներ։*

Առաջին *թիւէն սկսի սկսի հրատարակուիլ Վ. Աբք. Մանկունիի «Գէորգ Դ.» եւ իր ժամանակը» ընդարձակ պատմական գործը։*

Այլեւայլ վաւերագրեր, տեսութիւններ, դրախօսականներ, նկարներ։

Վէմի մէջ լոյս սկսի տեսնեն նաեւ Գրօի յուշերը, Հայաստանի խորհրդի եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները։

Վէմին խոստացած են աշխատակցիլ, ի միջի այլոց — ՊՐՕՖ. ԱԴՈՆՑ, Ա. ԱԼՊՈՑԱՃԵԱՆ, ՀԱՄԱՍՏԵՂ, Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԵՐՍԷՍ արք. ՄԵԼԻՔ-ԹԱՆԳԵԱՆ, ՍՄՄՈՆ, ՍԵԳՈՒԻ, Ց. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ, Ց. ՕՇԱԿԱՆ եւ ուրիշներ։

Առաջին թիւէն իսկ « Վէմ »ի ստացումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ։ Բաժնեգինը չվճարուած ապատրանքները նկատի չպիտի առնուին։

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան	65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ »	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան »	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝

L. Kévonian՝ 17 Rue Damesme, Paris (13)

ՊԱՐԻ ՓՐՕՖԷՍԷՕՐ

ՊԱՐԳԵՒ ԵԱՂՄՈՒՐԵԱՆ

Ամենավերջին պարերը, շատ դիւրուսոյցմէթոտով, իբ. մասնաւոր պարասրահին մէջ կամ այցելու։ Ժամադրուելու համար գրել՝

88, Bld. de Port - Royal, PARIS (5e)

Mlle JEANNE DUBERRE

եւ

Պ. ԳԷՈՐԳ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Ամուսնացած

Փարիզ 10 Օգոստոս 1933

ԳՈՐԾ ԿԸՓՆՏՒԷ վարժարանէ վկայուած պատուաւոր եւ ընտանիքի տէր Մալոնիէ Հայ սափրիչ մը։ Դիմել Յառաջի վարչութեան։

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ծանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ։ Դիմել Յառաջի վարչութեան։

ԿԸ ՓՆՏՌԻԻ

— Որբուհի մը որ փոքր հասակին մէջ տեղահանուած է հազիւ կը յիշէ քանի մը ազգականներու անուններուը։

Ընդհ. Պատերազմէն առաջ իր մօրեղբայրը (անունը չի յիշեր) կը գտնուի եղեր Ամերիկա։ Որբուհիին անունն է Նազլը, մօր անունը՝ Հայկանուշ, հօր անունը՝ Սարգիս Պօյաճեան (Խարբերդի Շիրօ գիւղացի)։ Իր ազգականներուն մասին իմանալ Missak Tcholakian՝ rue de l'Esguiau. Villefranche s)mer, Alpes Maritimes. France։

Ամերիկահայ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

— Կը փնտռեմ հօրեղբայրս Դուրուչայի Արմտան գիւղացի Մկրտիչ Տէր Յակոբեան, որ կը գտնուէր հետեւեալ հասցէին՝ Diran Gevrikian, Calle Azopardo N. 2165. Villa Gerli. Avellanida, Buenos - Aires (Rep. Arg.)։ Իր հասցէին գրած վերջին նամակս ետ եկաւ։ Իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Խաչիկ Տէր Յակոբեանի, 14 rue Médeah. Փարիզ (14e կամ «Յառաջ»ի վարչութեան։ Կը խնդրուի արտատպել։

— Թիթեղագործ (Թէնէքէճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Ազապաշեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկաշատ, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արտէն թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւղաբեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր։

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourtl Haute Saône), France.

ԵԹԷ ՀԱՑԲԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՒՔ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՀ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՉԻՉԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

պատուոյ մէտալ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Ինց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.30էն 7.30, (կէսօրէ առաջ միմիայն ամսագրու. Քեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Շէն կը կատարուին՝ Ռ. Ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մոքային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Շակաշիճախտային կաթարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական Քեղադրական եւ ֆիզիքական մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ճնդամիզային եւ վեներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լրջէ խնամք։

Տօքթ. Մ. Քէչիչեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դիւ հիւանդները։

Ատամնարուժարանը կը ղեկավարուի փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ։ Ամենալաւ պայմաններ ակռանոներու խնամքի համար (գործարան եւլլն.) շինութեան համար։

Այժ տուէք ձեր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱԶԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐՈՒ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէֆեաք եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇՈՒՀԱՐ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Իտալիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՌԱՑԷԼԵԱՆ

Գ ի ն՝ 10 Ֆ ր ա ն ք

Դիմել *ՅԱՌԱՋԻ*, 17, Rue Damesme, PARIS

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՄՕՏ Է՝ ՓՈԽԱՑԷՔ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻ

ԵՐԳԻՉԱԿԱՆ

Մեծ հատոր մը որ կը պարունակէ ՓԱՐԱԻՈՆ ՍԻՄ ԱՆՈՒՇ-ԽԱՆ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՆ, ԱՐԶՈՒՆԻ ՍՐԲԱԶԱՆԸ եւ բազմաթիւ ՄԵՐՕՐԵԱՑ ԾԻԾԱՂՆԵՐ

Համակ Ծիծաղ, Սրամտութիւն, Խնդուք, Ժպիտ

Արտասահմանեան ամբողջ հայ կեանքը եւ դէմքերը պատկերացուած են այս հատորին մէջ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ 15 Ֆր., ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ 20 Ֆր.

Դիմել՝ 17, RUE DAMESME :-: PARIS (13e)

« երկար եւ առողջ ապրելու միակ պայմանը ծիծաղիլն է »։

ՏՈՔԹ. ԼՕՍԳՐՕՆ

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

«Հայ թաթարական ընդհարումները»

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ԲԱԳՈՒԻ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

Ընտիր թուղթի վրայ եւ նկարներով։ Գինն է՝ 15 ֆրանք

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն եւ Եգիպտոս 20 ֆրանք

Գրադարան - ընթերցարաններուն 10 ֆրանք

Պիտի տպագրուի սահմանափակ քանակութեամբ։

Ապսպրանքները պէտք է ղրկել մինչեւ գրքին լոյս տեսնելը։

Ապառիկ ոչ ոքի չի ղրկուիր։

Դիմել՝ **A. Kulkhandanian, 71, Ave. Kléber, Paris (16)**

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (37)

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

2.— ՄԵՆ ԴՈՒՔՍ ՍԷՐԳԷՑԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Գիտէի որ ուժերը պիտի նեսէր կառքին առջեւն հասնիլ յետոյ մի[այն, եւ ոչ առաջ, եւ պիտի կրնար պահել իր պաղարիւնը մինչ որ վախ կը ներչնչէր ինծի, դիպուածն էր։

Ըսի։

— Մարիկ ըրէ, եանէկ, այսուհան]դերձ երկու հոգին աւելի կ'արժէն քան մէկը։ Երեւակայէ անդամ մը, որ ձա]խողեցար։ Ի՞նչ պէտք է բնել այն ա]տեն։

Ըսաւ։

— Զպիտի ձախողիմ։

Իր մասին ունեցած այս վստահու]թիւնը սարսեց պիս։ Ան չարունակեց։

— Եթէ միայն մեծ դուքսը էլլէ պալատէն, ես պիտի սպաննեմ զայն, դուն հանդիստ եղիր։

Այդ պահուն, Օպանաս, իր նստած տեղէն, դարձաւ ինծի։

— Շուտ, որոշում տուէք, ժամանակը եկաւ։

Որոշումս տուած էի։ Կալիայեւ մի]նակը պիտի երթար ռումբը նետելու։

Վար իջանք կառքէն։ Երկուքս անցանք Իլինկա փողոցէն և զացինքկար]միր հրապարակը։ Երբ կը մօտենայինք Գաստինների Դվորին, կրկմլինի աչուա]րակին ժամացոյցը երկուք զարկաւ։

Կալիայեւ կանգ առաւ։

— Երթաս բարեւ, եանէկ։

— Մնաս բարով։

Համբուրուեցանք, եւ Կալիայեւ մեկնեցաւ, զարձաւ աջ կողմը, դէպի Նիկոլակի դուռը։ Սպասկի աշտարա]կին մօտէն անցնելով զացի կրկմլինի եւ կանգ առի Ալեքսանդր Բ.ի արձանին առջեւ։ Այդ տեղէն կարելի էր տեսնել մեծ դուքսին պալատը։ Կառք մը կը սպասէր պալատին դրան առջեւ։ Ձանչցայ կառապան Ռուսինկինը։ Հետեւցուցի, որ մեծ դուքսը չպիտի ուշանար մեկնելու իր պաշտօնատե]ղին։

Անցայ պալատին առջեւէն եւ, Նիկոլակի դռնէն, մեկնեցայ Տվերսկայա փողոցէն։ Ժամադրութիւն տուած էի Դոբա Բրիլիանտի, Կուզնեցկի Մոս]ու վրայ, Սիու անուշամաճառին խա]նութին մէջ։ Բայլերս փութացուցի որպէսզի ժամանակ ունենամ վերա]դառնալու Կրկմլին, ճիշդ պայթումի պահուն։

Երբ Կուզնեցկի Մոսու հասայ, լսե]լի հեռուէն ու խուլ ձայն մը, կարծես ամրճանակ մը արձակուած ըլլար փոքրիկ փողոցի մը մէջ։ Կարեւորու]թիւն չընծայեցի, այնքան քիչ կը նը]թիւն չընծայեցի, այնքան քիչ կը նը]մանէր ռումբի մը օրոտումին։ Անու]մանէր ռումբի մը օրոտումին։ Անու]ղիղ տեսանելի չէի Նիկոլակի դռան։ Մի]նչեւ հոն հասնիլ, ամբոխ մը ելաւ Դո]ռան։ Մինչեւ դացինք Տվերսկայա փողոցը, անկից իջանք Կրկմլին։ Փո]ղոցին ծայրը, լաճ մը վազեց մեր կող]մը ազդակելով։

— Սպաննեցին մեծ դուքսը։ Գլուխը մասմասն փրթած է ամբողջովին։

Անցորդները կը վազէին Կրկմլինի ուղղութեամբ։ Նիկոլակի դրան մօտ, անկարելի էր թափանցել Կրկմլինի պալատէն ներս։ Դարա եւ ես կանգ ա]նինք։ Ճանկարծ ձայն մը առի։

— Բարիւն, կառք կ'ուզէ՞ք։

Ետ դարձայ։ Օպանաս, բոլորովին ժժզոյն, մեղ կը հրաւիրէր նստիլ իր կառքը։ Անմիջապէս կառքով մեկնե]ցանք Կրկմլինի հակառակ ուղղու]թեամբ։

— Լսեցի՞ք, կը հարցնէր Օպանաս։

— Ո՛չ։

— Ես այնտեղ էի եւ լսեցի պայթու]մը։ Մեծ դուքսը սպաննուեցաւ։

Նոյն պահուն, Դարա հակեցաւ ին]ծի, եւ իր արցունքները զսպելու ան]կարող, սկսաւ հեծկլտալ եւ իր մար]մինը կը ցնցուէր։ Աչխատեցայ հան]գստացնել զինք, բայց իր հեծկլտուք]ները աւելի եւս կը կրկնուէին, մինչ անդադար կ'ըսէր։

— Մենք սպաննեցինք զայն, ես սպաննեցի զայն, ես...

— Ո՞վ, ո՞վ սպաննեցինք, հարցու]ցի, կարծելով թէ կ'ակնարկէ Կալիա]յեւի։

— Մեծ դուքսը, պատասխանեց։

III

Ինձմէ բաժնուելէ յետոյ, Կալիայեւ գնաց, ինչպէս որոշուած էր, դէպի իվէրսկի մատուռը։ Երկար ատենէ ի վեր, ան նչմարած էր որ մատուռին անկիւնը կը գտնուի ժողովրդական նկար մը, ապակիի մէջ անցուած։ Այս ապակիին մէջ ճիշդ ինչպէս Հայելիի մը մէջ կը ցոլանար ճամբան, որ Նի]կոլակի դռնէն կ'երկարի դէպի մա]տուռ։ Այսպէս, կռնակը Կրկմլինի դարձնելով եւ իրը թէ նկարը դիտե]լով, կարելի էր տեսնել մեծ դուքսին ելլելը պալատէն։ Որոշուած էր, որ Կալիայեւ, փետրուար ճին հագուած ձեւովը, գիւղացիի նման, պահ մը կեցնէ յետոյ այդտեղ, յամբաբար պիտի երթար մեծ դուքսին ընդառա]ջը, Կրկմլինի մօտ։

Հաւանաբար այդտեղէն էր, որ տե]սաւ ինչ որ տեսայ ես, այսինքն կառ]քին կենալը պալատին առջեւ եւ կա]պատան Ռուսինկինը։ Ձէղեւ կատարե]լով իր հաշիւը, ժամանակ ունեցաւ վերադառնալու դէպի մատուռ, յետոյ դարձեալ քայլերը փութացնելով ան]ցաւ Պատմութեան Թանգարանին առ]ջեւէն, անցաւ Նիկոլակիի դռնէն ու դնաց դէպի Կրկմլինի պալատը։ Այդ]տեղ էր, Աղդարադատութեան պալա]տին առջեւ, որհանդիպեցաւ մեծ դուքսին։

— « Հակառակ բոլոր ցանկութեա]նըս, կը դրէ Կալիայեւ՝ իր ըն]րած նամակի մը մէջ, ողջ]ցի 4 փետրուարին։ Ռուսերը ն]չորս քայլ հետեւէն, ոչ աւելի։ Ն]չիտակ եւ ընդ առաջ վազելով պ]րին պայթումին հովը քշեց զիս։ Բայց տեսայ թէ ի՞նչպէս չարը]չուր եղաւ կառքը։ Երբ ծուխը ցրուեցաւ, ինքզինքս գտայ կառքէ]ւս անխնայ կատորածի մը մէջ։ Կը յիշեմ դեռ։ Ծուխը ընդ]րաւ վրս, փայտի կտորներ դարնուեցան երեսիս։ Գլխարկս չկար։ Գետին չինկայ։ Երեսս միայն ձուցի եւեւ։ Ցետոյ նչմարեցի, որ հինգ քայլ անդին, մեծ դուքսին դուստրին կտորները եւ մերկ մա]մը։ Կառքէն ասոր քայլ անդին կը գլխարկս։ Գացի վերցուցի գլուխս։ Դուրսը դրի։ Վրաս — ո]նայեցայ։ Պոռնէրաս, փայտի կ]ուանքներէն ձակիակ եղած, պ]ուած կամ խանձուած էր։ Երեսս ռատ արիւն կը հոսէր։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Seh. Missakian

Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԽԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՈՒԱՄՍԵՍԻ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
16
ՕԳՈՍՏՈՍ
1933
16 Aout
1933

ՅԻՄ ՏԱՐԻ Թիւ 2266 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՍՈՐԻՆԵՐՆ ԱԼ ՅԻՐՈՒՅԱՆ...

Ահաւասիկ լախտ մը եւս հինաւուրց ժողովուրդի մը՝ անոր վերջին մնացորդներու գլխուն:

Ընթերցողները օրը օրին կարդացին դէպքերը:

Հազար չորս հարիւր Ասորիներ իմանալով որ իրենց պատրիարքը վար դրուած է Պաղտատի մէջ, կ'առնեն իրենց զէնքերը եւ կ'անցնին Սուրիա:

Ցետոյ կ'ուզեն վերադառնալ, բայց Իրաքի կառավարութիւնը կը պահանջէ որ զինաթափ ըլլան:

Ֆրանքեաւուրիական իշխանութիւնը զինաթափ կ'ընէ մէկ մասը, բայց յետոյ կը վերադարձնէ զէնքերը, քանի որ Իրաք պիտի երթային:

Արդ, հազիւ Տիգրիսը անցած, փախստականները կ'ընդհարին Իրաքի զօրքին հետ, եւ երկու կողմէն ալ արիւն կը թափի:

Համաձայն պաշտօնական զեկոյցին, մինչեւ օգոստոս 4ի եւ 5ի կռիւներուն մէջ Իրաքի բանակը ունեցած է 20 սպաննեալ եւ 45 վիրաւոր, իսկ Ասորիներու վրայէ՝ 95 սպաննեալ եւ բազմաթիւ վիրաւորներ:

Այնուհետեւ չատեր անճնաւուր կ'ըլլան, իսկ անապատողները կը հետապնդուին Մուսուլի լեռներուն մէջ:

Վերջին տեղեկութիւններէն կ'երեւայ թէ չատ բան չէ մնացած, ամբողջ գործը հաշուեյարդարի ենթարկելու համար: Իրաքի կառավարութիւնը կարուկ միջոցներու դիմած է, 48 ժամ պայմանաժամ տալով:

Ինչ խօսք որ ըմբոստները սոխրուած են գլուխ ծռել, որովհետեւ այս բոլորին պատասխանատուն Իրաքը չէ, այլ Մեծն Բրիտանիան:

Ամբողջ խնդիրը կը դառնայ օջախի մը չուրջը:

Մեծն Բրիտանիան «օջախ» էր խոստացած Ասորիներուն, որոնք այնքան հաւատարմօրէն ծառայեցին իր դրօշին տակ, պատերազմէն մինչեւ Իրաքի հոգատարութեան վերացումը:

Այդ օջախը պիտի հաստատուէր ոչ թէ Իրաքի, այլ Հէքեարիի մէջ: Մեծն Բրիտանիան իր ուզածին պէս լուծելով Մուսուլի խնդիրը, ա՛լ չհետաքրքրուեցաւ ոչ Հէքեարիով, ոչ ալ օջախով:

Ասորիները կը սպասէին որ եթէ ոչ յատկապէս օջախ մը, գոնէ տունճին չորյան մը յատկացուի, որպէսզի կարենան համախումբ ապրիլ եւ ազգային ինքնուրոյն կեանք վարել:

Այստեղ ալ՝ Իրաքն է որ կը կանգնի իրենց դէմ: Ասորիները հողային ո՛ր եւ է իրաւունք չունին Իրաքի այս կամ այն չորյանին մէջ, հետեւաբար չեն կրնար ստանալ այդ իրաւունքը:

Նոյնքան միամիտ, որքան մենք, Ասորիները ամիսներ առաջ կոնտոն եւ ժրնեւ դրկեցին իրենց երիտասարդ պատրիարքը, Մար Շիմոն (21 տարեկան), խնդրելով կա՛մ տունճին չորյան մը պարգեւել իրենց, կամ տեղափոխել Սուրիա:

Այս առթիւ, բրիտանական մամուլը հրատարակեց բոլոր ասորի աշխարհական եւ հոգեւոր պետերուն սրտառուչ աղերսագիրը:

Ի՞նչ օգուտ: Անգլեւիրաքեան դաշնագիրը արդէն փակած էր ամէն դուռ:

Անգլիացիները նոյն իսկ հաւատիք տուած էին թէ պիտի պահուին իրրեւ զինուոր մարզուած Ասորիներուն զէնքերը: Բայց ահաւասիկ, դժբախտ դէպքի մը հետեւանքով, Իրաքի կառավարութիւնը կը պահանջէ բացարձակ զինաթափութիւն:

Լոնտոնի թերթերը սարչն – ձորչն պատմութիւններ կը հրատարակեն այս ողբերգութեան առթիւ, անշուշտ չքմեղացնելու համար իրենց կառավարութիւնը:

Անշուշտ, արդարացատ մարգիկ ալ պակաս չեն:

Այսպէս, իրազեկ մը կը գրէ «Թայմզ»ի մէջ իսկ.

— Ասորիները ընդունուեցան իրրեւ մեր զինակիցները՝ պատերազմի միջոցին եւ մեծ ծառայութիւններ մատուցին մեզի թէ այդ շրջանին եւ թէ անկէ յետոյ: Աճուճ 14 տարի օրօրուեցան օջախի մը յոյսով, եւ այդ միջոցին միակ վայրը որ առաջարկուեցաւ իրենց՝ անբնակելի էր եւ երախաներուն մահը գրեթէ հարիւրին հարիւր: Ամէն անգամ որ անգլիացի սպաները յարմար վայր մը կը գտնէին, Քիւրտերը տէր կը կանգնէին:

Ուրիշ մը, միեւնոյն թերթին մէջ կը պատմէ թէ երբ Մար Շիմոն Թրնեւ կը դառնար, Հոգատարութեան յանձնախումբը քննեցաւ ազերսագիրը, իրրեւ վերջին միջոց կը յուսար համոզել Թուրքիան որ վերադարձնէ Ասորիներու բնակավայրը՝ հարաւային Հէքեարիի մէջ: «Բրիտանական ներկայացուցիչը կ'ըսէր թէ կարելի է այսօր առանալ անոր (Թուրքիոյ) հաւանութիւնը: Բրիտանական կառավարութեան կարծիքով լաւագոյն ելքը պիտի ըլլար այս»:

Որ եւ է գործնական արժէք ունի՞ն այս դիտողութիւնները:

Ոչ եւ ոչ, ինչպէս որ չունեցան Հոգատարութեանց յանձնախումբին անդամներուն (11 ազգ) համակրական արտայայտութիւնները:

Ինչպէս մենք, Ասորիներն ալ առատաձեռնօրէն օրհնուեցան փաղաքշական ածականներով,— «ցեղ մը որուն փառաւոր անցեալը ետ կ'երթայ մինչեւ պատմութեան ակունքը» ...

Եւ ինչպէս որ այսօր մեր անունը մոռցած են ոճիր – արկածներու թոհուբոհին մէջ, Ասորիներու ողբերգութիւնն ալ հազիւ քանի մը անգամ յիշատակութեան արժանացաւ: Լոնտոնի թերթերը գրեցին (իրրեւ զինակից Իրաքի), փարիզեան քանի մը թերթեր ալ արտատպեցին կամ ... վիճեցան:

Ազգաբարութիւն մը եւս անոնց համար որ Եւրոպան ճանչցած են դիւքերով եւ մարզպանական հէքեաթներով:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Սիրեւական Հանապետարը եւ Հրեաներու տեղաւորման խնդիրը

ՊԱՂԵՍՏԻՆԸ ՄԻԱԿ ԱՊԱՒԷՆ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, օգոստոս 21ին Փրակայի մէջ կը բացուի Սիոնական 18րդ համագումարը: Արդէն իսկ հասած են պատուիրակները, նախնական աշխատաւաճիները կատարելու համար: Այս տարուան համագումարը մասնաւոր արժէք ունի, որովհետեւ կը զուգադիպի Հրեաներու ներագոյն ողբերգութեան: Համագումարին գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ ծրագիր մը պատրաստել Պաղեստինի Ազգ. Տան զարգացման համար, յառաջիկայ երկու տարիներու ընթացքին եւ ընտրել առաջնորդներ, որոշուած առաջադրութիւնները գլուխ հանելու համար: Ըլլալով միակ համագումարը ուր ներկայացուցիչներ ունին աշխարհի բոլոր Հրեաները, ժողովը անշուշտ պիտի զբաղի նաեւ զանգան երկիրներու Հրեաներու վիճակով: Նախապատերազմեան համագումարներուն մէջ, հանգուցեալ Տոքթ. Մաս Նորդաու ընդարձակ զեկոյց մը կուտար հրէական Տիասփորայի մասին (Սփիւռք): Յառաջիկայ համագումարին մէջ այս գործը պիտի կատարէ Տոքթ. Նահում Սոքոլով, Համաշխարհային Սիոնական կազմակերպութեան նախագահը: Անշուշտ պիտի խօսի նաեւ Գերմանիոյ Հրեաներու ողբերգութեան մասին, դարմանը փնտռելով Պաղեստինի մէջ: Արդարեւ, այս երկիրը միակ ապաւէնը կը ներկայացնէ Գերմանիոյ 600,000 Հրեաներուն գոնէ մէկ մասին համար: Ինչ որ տեղի կ'ունենայ Գերմանիոյ մէջ, ընդդէմ հրէութեան, անմնախորհուրդ է 1492էն ի վեր, երբ 300,000 Հրեաներ ստիպուեցան հեռանալ Սպանիայէն: Այս կացութեան հետեւանքով, շատեր որ անտարբեր էին Սիոնական շարժման հանդէպ, այժմ յարած են անոր դրօշին: Ատոր համար է որ պատակարգ հետաքրքրութիւն կը տիրէ յառաջիկայ համագումարի մասին: Ինչ անգամ այսքան բազմաթիւ Հրեաներ մասնակցած են համագումարին պատուիրակներուն ընտրութեան: Եւ, ամէն երկրի մէջ ալ շատ սուր եղած են մրցակցութիւնները զանազան կուսակցութեանց միջեւ: Ընտրութիւնները վերջացած են արդէն, եւ ուշագրաւ յաջողութիւն մը շահած է աշխատաւորական թեւը, որ ամենէն շինարար տարրն է Հրէական Ազգային Տան զարգացման մէջ: Այս թեւը ունի 130 պատուիրակներ, համագումար 320ի վրայ: Երկրորդ զօրաւոր հոսանքն է Կեդրոնի կուսակցութիւնը որ նախապէս ամենէն մեծ ուժն էր Սիոնական կազմակերպութեան եւ շարժման ղեկավարը: Այս հոսանքն ալ ունի 90 պատգամաւոր, իսկ վերանշնական հոսանքը՝ 55:

Ասորիներուն հետապնդումը Իրաքի մէջ

Պաղտատէն կը հեռագրեն օգոստոս 13 թուականով.—

Պաշտօնապէս կը ծանուցուի թէ հինգ հարիւր ասորի ըմբոստներ նորէն ապաստանած են Սուրիա, իսկ մնացեալները ցրուած՝ արեւելեան լեռներուն մէջ: Ասոնց մէկ մասը անճնաւուր եղաւ կառավարութեան զօրքին, իսկ 250 հոգի զինաթափ եղան: Կառավարութիւնը կը կարծէ թէ զինուորական գործողութիւնները գրեթէ վերջացած են եւ մնացեալը կրնայ կարգադրուիլ ոստիկանական հետապնդումով: 48 ժամ պայմանաժամ տրուած է ցիրուցան խումբերուն, անձնաւուր ըլլալու համար:

Ռումանիա կը դադրեցնէ արտաքին պարտքերու վճարումը

ԴՐԱՄՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՊԱՀՈՒԻՆ ԱԶԳ. ԴՐԱՄԱՏԱՆ ՄԷՋ

Ռումանական կառավարութիւնը որոշեց օգոստ. 15էն սկսեալ դադրեցնել պետութեան արտաքին պարտքերուն վճարումը: Պետութիւնը, ինչպէս եւ ինքնավար տնտեսութիւնները եւ առեւտրական «ակժի»ները լեցով Ռումանիոյ Ազգ. Դրամատան պիտի յանձնեն պարտքի դումարները եւ այս գործողութեամբ իրենց յանձնառութիւնները կատարած պիտի համարուին, մինչեւ որ պահանջատէր պետութիւնները դիւրացնելով առեւտրական յարաբերութիւնները, միջոց ընծայեն օտար դրամ ճարելու եւ պարտքի դումարները փոխադրելու:

Այս որոշումը տրուեցաւ նախարարական խորհրդի մը յետոյ, ուր եղած էին նախարարը պարզած էր երկրին կրած ժխտարութիւնները: Եթէ Ռումանիա չարունակէ ներածումներու վճարման յատկացուած օտար դրամները գործածել արտաքին պարտքերու վճարման համար, երկրին առեւտրական եւ արտադրական գործունէութիւնը պիտի կրճատուի, վարկը պիտի վնասուի եւ անհնազանդութիւն պիտի ունենայ երկրին ամբողջ տնտեսութեան համար:

Գործազրկութիւնը եւ թշուառութիւնը Պուլկարիոյ մէջ

Սոֆիայէն կը գրեն «Թայմզ»ի.— *Համաձայնաբար կուսակցութեան դէմ ձեռք առնուած միջոցները չեն կրցած վերջ տալ անոր գոյութեան: Կարելի չեղաւ նաեւ փակել հաղորդակցութիւնները Ռուսիոյ հետ, մեծ ծովու ճամբով կամ Սվիլէնկրատ – Պոլիս – Օտէսա գծով: Պրոպագանդի համար ղրկուած դումարները կը հասնին այս ճամբով: Եւ սակայն Ռուսիոյ նպաստները նուազած են եւ համաձայնաբար (բանուորական) մամուլը կը գանգատի թէ ընկերները չեն վճարեր իրենց անդամավճարները: Ուրիշ հարուած մըն է երեսփ. ժողովի 29 համայնավար պատգամաւորներուն վտարումը. որովհետեւ ասոնք իրենց թաղակին կ'օգնէ, տարեկան իրր երկու միլիոն լեվա (4000 տոլարին) կը վճարէին կուսակցութեան:*

Այժմ անօթութեան եւ թշուառութեան ստատկացումը աւելի վտանգաւոր է քան մարքսեան պրոպագանդը: Գործազուրկներուն թիւը կ'աւելնայ: Գործատէրն գործարանի վրայ կը փակուի: Հաւանական է որ գոցուին նաեւ Վառնայի եւ Պուրկազի երկու մեծ մանարանները, որովհետեւ չեն կրնար օտար դրամ ճարել, հում նիւթերուն արժէքը վճարելու համար:

Աշխատաւոր դասերուն ապրուստի մակարդակը ինկած է: Վերջերս ամերիկեան մարզասիրական կազմակերպութիւն մը վիճակագրական քննութեան ենթարկեց Սոֆիայի մէկ թաղին հազար աշխատաւոր ընտանիքներու եւ իմաստը: Երեւան եկաւ որ 4–5 հոգինոց սովորական ընտանիքի մը ամսական մինչեւ եկամուտն է 1419 լեվա (իրր մէկ տոլարին եւ 19 չիլին, ներկայ սակով): Գործազուրկներուն վիճակը չատաւելի զէշ է: Գաւառական քաղաքներէն հասած լուրերն ալ միեւնոյն պատմութիւնը կը պատմեն, եւ գիւղական չրջաններ կան, ինչպէս Տարըտէրէյ (Ռոտոփ) խալամական գիւղերը, ուր գիւղացիներուն գրեթէ երեք չորրորդը ձմրան վերջը եւ գարնան սկիզբը կ'ապրին եգիպտացորենի ցօղունէն եւ զանազան վայրի բոյսերէ եւ հաճարէ շինուած «հաց»ով:

«Հայկական ֆոլիթբեւերեւն» մնացած 67 ոուսմբ գտնուեցաւ Ամասիոյ մէջ

Ամասիայէն կը գրեն թուրք թերթերուն.—

Քաղաքիս Սուատիէ թաղին մէջ մսավաճառ Պօսնացի Արիփ աղայի տան պարտէզին մէջ ուրուած ջուրի համբաները նորոգուած ատեն գործաւորներուն բրիչները սնտուկի մը հանդիպած են: Հաւանական նկատուելով գանձի մը գոյութիւնը, գործաւորները ուշադրութեամբ շարժած են եւ սնտուկը երեւան հանուելով կափարիչը բացուած ատեն տեսնուած է որ մէջը կան 60ը փոբ եւ 7ը մեծ 67 հատ պօմպա: Այս տունը փախստական Հայերէն լքուած էր եւ ի վերջոյ գնուած Արիփ աղայէն:

Այս եռսկալի գանձը տեսնող գործաւորները անմիջապէս տան տիրոջ Արիփ աղայի իմաց տուած են դէպքը: Բարեբախտաբար չեն խառնած սնտուկը: Այլապէս բաղաքիս այդ թաղին մէջ սոսկալի աղէտ մը պիտի պատահէր:

Ոստիկանները իսկոյն դէպքին վայրը փութալով հարկ եղած զգուշութեամբ վերցուցած են այս մահասփիւռ սնտուկը եւ յանձնած զինուորական իշխանութեան, որ հարկ եղած տեղեկագիրը պատրաստելով յանձնած է պատկանեալ իշխանութեան:

Քիւրտ գաղթականներ Լիբանան կը հաստատուին

Քրտական ազատագրական շարժումի վաղորդայնին, 1000ի չափ փախստականներ առանց անցագրի Պէյրութ ապաստանած էին: Անոնք Լիբանանեան հպատակ չըլլալով՝ այժմ ենթակայ են Լիբանանի սահմաններէն արտաքսուելու սպառնալիքի:

Արդ, յիշեալ «հայմաթլօս» գաղթականներու պետերը աղերսագիր մը ներկայացնելով Լիբանանեան իշխանութեանց կը խնդրեն հպատակ դառնալ:

Դեռ պատասխան չէ տրուած: Օրէնքը հպատակութիւն կը շնորհէ անոնց որոնք Լիբանանի մէջ կը բնակին հինգ տարիէ ի վեր, մինչդեռ Քիւրտ փախստականները հազիւ թէ 3 տարիէ ի վեր կը գտնուին:

Քիւրտ պետերը կը խնդրեն որ ատենին հայ գաղթականներուն տրուած դիւրութիւնները շնորհուին նաեւ Քիւրտերուն:

Նորէն Կրնսպի խնդիրը

«Իմանիթէ» կը գրէ թէ օգոստոս 12ին «բազմաթիւ բանուորներ եւ մասնաւորական աշխատաւորներ ժողով գումարեցին Կրնսպլի մէջ, վաթսուն չորեքշաբթի պահանջներու քթին տակ», եւ քուէարկեցին բանաձեւ մը, որուն համաձայն «Փաշխա (պաշնակցական) Ալանեան կամաւորապէս վիրաւորուած է կիրճեանի սրճարանին մէջ, իր ընկերներուն կողմէ»: Ապացուցուած համարելով այս պարագան, ժողովը «կը պահանջէ անմիջապէս.— Արտաքսել այն դաշնակ պետերը որ ուղղակի պատասխանատու են բանուոր Մանուկի սպանութեան եւ անկէ ծագած բոլոր դրդուութեանց, անյապաղ փակել Կիւրճիւնեանի սրճարանը, աւազակներու օրջը որ իրրեւ նշանաձգութեան վայր կը ծառայէ, անմիջապէս ազատ արձակել անմեղ Մարզարեանը և անչափ քննութիւն մը կատարել հաստատելու համար պատասխանատուութիւնները: Եթէ այս բաները չըլլան ներկայ պրոլետարները իրենք պիտի ընեն եւ ոստիկանութիւնը պատասխանատու պիտի ըլլայ ծագելիք դէպքերուն»: (Իմանիթէ, 15 օգոստոս):

⁂ Կրճնոպլի «Լա Ռէվիւպլիք տու Միւտ – Էսթ» լրագիրը կը գրէ այս ժողովին առթիւ (13 օգոստոս).— *Ամէն բանի մասին խօսուեցաւ այնտեղ, ֆաշականութեան եւ պատերազմի դէմ, անշուշտ եւ դրամատիրութեան դէմ, դասակոծութիւն մը եղաւ Հայաստանի պատմութեան մասին... բայց չատ քիչ խօսեցան դէպքերու մասին: Հանդարտ էր ժողովը, որուն ներկայ էին 120 դիւանաւորներ, մեծ մասով ֆրանսացի, եւ ուր խօսեցան ընկերներ Շապէտ եւ Պիւխոն, հակապատերազմեան կոմիտէէն եւ հայ համայնավար Թահմազեան: Քիչ մը լուր եւս կրակին վրայ...*

⁂ «Լա Տէվէշ Տոֆինուազ» կը գրէ թէ մանագէտ Մորֆէնի տեղեկագրին համաձայն, Ալանեանի ուսին մէջ գտնուած գնդակը Մարզարեանի վրայ գտնուած ատրճանակով չէ քաշուած: Այս տեղեկագրին վրայ, հարցաքննիչ դատաւորը գրաւեց Ալանեանի հագուստները, մասնագիտական քննութեան ենթարկելու համար:

Ստալինի շնորհները Չեկայի գործուն

Մ. Միութեան կեդր. գործադիր կոմիտէն եւ գործավարներու խորհուրդը երեք հրամանագիրներ հրատարակեցին, Սպիտակ ծով – Պալթիկ ջրանցքին բացման առթիւ:

Առաջին հրամանագրով բացուած կը հռչակուի Ջրանցքը, որ պիտի կոչուի «Ընկեր Ստալինի Սպիտակ ծով – Պալթիկ Ջրանցք»:

Երկրորդը Լէնինի չքանչանը կուտայ Չեկայի չորս պաշտօնեաներու եւ չորս ճարտարագէտներու, որոնց երկուքը նախապէս Թիւմմի հռչակուած էին խորհրդային իշխանութեան: Միեւնոյն հրամանագրով կը տրուին ուրիշ զանազան չքանչաններ ալ:

Երրորդ հրամանագիրը կը յիշէ թէ մինչեւ Ջրանցքին աւարտումը Չեկան ժամանակիր աշխատանքէ ազատած էր 12, 484 հոգի, եւ կրճատած ուրիշ 59,516 կալանաւորներուպատիժները, նկատի առնելով անոնց հանդուն աշխատանքները՝ Ջրանցքին շինութեան մէջ: Չեկան (կամ կգփզուն) կը հրամայէ կազմել 500 դատապարտեալներու ցանկ մը, որպէսզի ամբողջովին վերահաստատ անոնց քաղաքացիական իրաւունքները, ի վարձ «անձնուրաց ծառայութեանց»:

Նախկին վարչապետ մը սպանուեցաւ Սեղանիկի մէջ

Սեղանիկէն կը հեռագրեն օգոստոս 14 թուականով.—

Ալեպանիոյ նախկին վարչապետ Պ. Փրիչթինալը, այսօր սպանուեցաւ փողոցին մէջ, անծանօթի մը կողմէ որ գրեթէ մը ճեղքէն ատրճանակի ութ հարուածներ պարպեց: Մարդասպանը ձերբակալուեցաւ քիչ յետոյ: Անունն է՝ Հիւսէյին Ցէլիօ: Ցայտարարեց թէ ուզած էր վրէժ լուծել երկու ազգականներու համար որոնք մահուան դատապարտուած էին քաղաքական ոճիրի մը համար, Փրիչթինալըի իշխանութեան օրով:

Անգլեւուս բանակցութիւնները

Լոնտոնէն կը գրեն թէ անելի մտնուած են անգլեւուս բանակցութիւնները, որ կը չարունակուին մէկ ամիսէ ի վեր, առեւտրական դաշնագիր մը կնքելու համար:

Գլխաւոր դժուարութիւնը այն է որ, անգլեքանատական դաշնագրով, Անգլիա

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

5.- ՍՈՓՈՒԼՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆԸ

Սոճոլի կազմակերպութիւնը.— *Իբր ամբողջութիւն սոքոլն ինքզինք կը նկատէ համայնիք մը: Այդ իսկ պատճառով՝ բոլոր սոքոլները իրար կը կոչեն եղբայր ու կին սոքոլները քոյր: Զեխոսլովաքիոյ սոքոլներու բարձրագոյն կազմակերպութիւնը՝ համայնք կը կոչուի եւ ընկերակցութիւնն է բազմաթիւ սոքոլական շրջաններու (ժուփա): Ժուփան իր կարգին կը խմբաւորէ բազմաթիւ միութիւններ: Սոքոլական միութիւնը հիմն է, հանրան տարրը ամբողջ կազմակերպութեան: Կազմակերպական յարաբերութիւնը միութեան, ժուփայի եւ համայնքին միջեւ վարէն վեր, կամ փոխադարձաբար համայնքին ժուփաներու եւ միութեանց միջեւ վերէն վար հիմնուած է ամենալայն ժողովրդական, ժողովրդավար հաւասարութեան ու անխորութեան սկզբունքներու վրայ: Միութիւնը՝ իբր ամէնէն հանրական օղակը կազմակերպութեան՝ ինքն իր մէջ ու իր տեղին պայմաններուն համաձայն «լիովին անկախ է, ժուփային ու համայնքին կապուած միայն սոքոլական գաղափարաբանութեան ու կարգապահութեան երկու կեդրոնաձիգ, անխզելի կապերով: Կարելի է ըսել թէ համայնքն ընկերակցութիւնն է ժուփաներու, իսկ ժուփան՝ ընկերակցութիւնը միութիւններու: Կազմակերպական ներք օղակները իրենց տեղական սեփական կեանքին մէջ անկախ ու ինքնիշխան են՝ ամէն գործնական հարցի մէջ: Համայնքն է սակայն որ կ'որոշէ ժուփաներու հողային, աշխարհագրական չրջադիծը, ըստ երկրին, տեղին ազգագրական, ընկերային եւ նոյն իսկ տնտեսական եւ առողջապահական պայմաններուն: Բոլոր սոքոլներն ու սոքոլ կիները՝ գոնէ այնքան տարի որ գործօն անդամ են՝ կը կրեն իրենց կրծքին սոքոլի նշանակը՝ բազէ թռչունը, իսկ չուրջը՝ «պնդեմ մեր բազուկը՝ ծառայելու համար հայրենիքին»:*

Համայնքը գերագոյն իշխանութիւնն է ոչ միայն Զեխոսլովաքիոյ բոլոր սոքոլական կազմակերպութեանց, այլ եւ այն սոքոլական խմբաւորումներուն որոնք կը կազմեն հանրապետութեան սահմաններէն դուրս, օր. Վիէննա կամ այլուր: Այս վերջիններս կը խմբուին «արտասահմանի ժուփա» անունին տակ: Աւանդաբար իրենց ձեւական անկախութիւնը կը պահեն սոքոլի կազմերը, Ամերիկայի չեխոսլովաք գաղութներուն մէջ. հոն անոնք ունին իրենց սեփական համայնքը: Աչերդով է չեշտել թէ այդ անկախութիւնը զուտ ձեւական եւ գործնական նշանակութիւն ունի: Սոքոլներու համայնքի կազմական օրկաններն են.— 1. Նախագահութիւնը, 2. վարչական մարմինը, 3. ընդհանուր ժողովը:

Ա.— Նախագահութիւնը՝ սոքոլական համայնքի ընթացիկ ընդհանուր գործերուն անմիջական վարիչն, ընթացք եւ որոշում առողն է: Ունի հետեւեալ կազմը: Համայնիքի պետը, (սթարոսթա, համայնապետ), իր երեք տեղակալները — այր սոճոլներու կազմակերպական խնդիրներու վարիչը (նաչելնիք), կին սոճոլներու կազմակերպական խնդիրներու վարիչը (նաչելնիցէ): Սոճոլական ոգիի ու մտաւոր խնդիրներու վարիչը (վզտելավաթել), 23 անդամներ՝ որոնք կ'ընտրուին վարչական մարմնի կողմէ. տնտեսական ու հաշուական քննիչներ, թուով 6, որոնք նոյնպէս կ'ընտրուին վարչական մարմնի կողմէ:

Նախագահութիւնը բացի ընդհանուր նիստերէ, ունի նաեւ խորհուրդներ՝ աշխատանքի բաժանման սկզբունքով, ինչպէս եղմատական, արկածներու, հոգեւոր մշակման, տնտեսական, վաստքին վճռակչման, եւն.: Նաեւ ներքին վիճելի խնդիրներու ու տարակարծութեանց լուծման ծառայող տեսան մը 6 անդամներով, ու 3 ական պնդամնոց ներքին դատարան: Նախագահութիւնը՝ եթէ անկախ է առօրեայ ու գործնական խնդիրներու մէջ չի կրնար չեղել այն հիմնական որոշումներէն, ուղեգիծներէն ու սահմաններէն, որոնք գծուած են համայնքին ծրագրով, կամ ընդհ. ժողովին ու վարչական մարմնին ըստ պարագայի կայացուցած եզրակացութիւններով: Ցաչս արտաքին աշխարհի համայնապետը միակ ներկայացուցիչն է պաշտօնական յարաբերութեանց կամ հանդիսութիւններու առին: Կը նախագահէ նաեւ համայնքի պատուոյ տեսանին:

Բ.— Վարչական մարմինը, կազմուած է ժուփաներու ներկայացուցիչներով: Այս վերջիններ կ'ընտրուին իւրաքանչիւր ժուփայի ընդհ. ժողովին կողմէ, ըստ թուի: Մինչեւ 6000 անդամ ունեցող ժուփա մը կը ղրկէ 1 պատգամաւոր եւ կ'ընտրէ 2 փոխանորդ — պատգամաւոր, որպէսզի առաջինն բացակայութեան կամ հիւանդութեան պարագային զայն փոխանորդէն ու գործը չկաղայ, 6000էն 12,000 անդամ ունեցող ժուփաները կը ղրկեն 2 պատգամաւոր 2 փոխանորդով. 12000էն աւելի անդամ ունեցողներ երեք պատգամաւոր եւ 3 փոխանորդ:

Վարչական մարմինը կը գծէ համայնքի ծրագրին համաձայն՝ գործունէութեան ուղեգիծ՝ որուն գործադիրը նախագահութիւնն է: Տարին առնուազն երկու անգամ կը գումարուի, ինքն է որ ընդհ. ժողովը նիստի կը հրաւիրէ ամէն անհրաժեշտ պարագայի, կամ երբ ժուփաներու Թ-ին մէկ երրորդը այդ բանը պահանջէ:

Վարչական մարմինը կրնայ ունենալ նաեւ պատուոյ անդամներ՝ որոնք նիստերուն ներկայ կրնան ըլլալ միայն խորհրդակցական ձայնով, առանց քուէի իրաւունքի:

Անդամները կ'ընտրուին երկու տարուան համար, նպատակն է՝ թարմ ուժերու մուտքն ապահովել:

Գ.— Ընդհանուր ժողովը համայնքին ամէնէն բարձր օրկանն է: Իր որոշումները պարտադիր են ամէն մէկ սոքոլի, ինչպէս ամէն մէկ միութեան, ժուփայի, ու ասոնց բոլոր վարչական մարմիններուն: Ինքն է որ կընայ ուղեգծի ծրագրի ու կազմական կանոնագրի ամբողջական կամ մասնակի փոփոխութիւն կատարել, նոր յանձնումներ ընել, անասոր պարտադրութիւններ դնել ժուփաներու եւ միութեանց վրայ, գոյութիւն ունեցող որոշ պարտաւորութիւններ յետս կոչել, վերցնել, որոշել թէ վարչական մարմնի առաջ այսինչ կամ այնինչ որոշումը պէ՞տք է ի գործ մնայ, կամ պէ՞տք է յետս կոչել «կամ իր տարողութիւնը սահմանափակել, եւ եթէ այո, ի՞նչ ուղղութեամբ եւ ի՞նչ չափերով:

Սոքոլական համայնքի հիմնական ծրագիրը կրնայ փոխուիլ միայն ընդհանուր ժողովի միաձայն որոշումովը:

Որպէսզի սոքոլական գաղափարան ազատ պահուի քաղաքական կուսակցութեանց կամ ժամանակաւոր հոսանքներու մեքենայութիւններէն, ընդհ. ժողովին անդամ են ի պաշտօնէ՝ վարչական մարմնի, նախագահական կազմի, մարզական մարմիններու եւ հոգեւոր մշակման մարմիններու բոլոր անդամները, սոքոլական ժուփաներու պետերը, ու ապա իւրաքանչիւր ժուփայէ՝ ընտրովի ներկայացուցիչներ: Ընտրութեան հիմ կը ծառայէ ներքին գաղտնի ձայնարկութիւնը՝ ժուփայի անդամներու թիւը՝ նախընթաց տարուան դեկտեմբերի 31ին: Մինչեւ 4000 անդամ հաշուող ժուփա մը կ'ընտրէ մէկ ներկայացուցիչ: Իսկ 4000 անդամէ աւելի եղած պարագային չորս հազարէն ի վեր ամէն հազարի՝ մէկ նոր ներկայացուցիչ: Այս խառն կազմի նպատակը՝ միմիայն սոքոլն օրուան պզտեցութիւններէ վերծ պահել է: Նոյն իսկ ընդհ. ժողովի կազմական կանոնագիրը կը պարունակէ հետեւեալ տրամադրութիւնը.— Ըստ պարագային՝ սոքոլական համայնքի վարչական մարմինը իրաւասու է որոշում կայացնելու՝ որ ընդհ. ժողովի գալիք ընտրովի ներկայացուցիչներն ընտրուին ոչ թէ ժուփայի ընդհ. ժողովէն՝ այլ նշանակուին ժուփայի նախագահական կազմին կողմէ: Անշուշտ որ ժուփայի նախագահական կազմը՝ ինքն ընտրովի մարմին մըն է, բայց իւրաքանչիւր ժուփայի ընդհ. ժողովէն: Արդ, ժուփան ըլլալով միութիւնը իր չրջանակի բոլոր սոքոլական միութիւններուն՝ ժուփայի ընդհ. ժողովը կը բաղկանայ ոչ թէ կազմող սոքոլական միութիւններու բոլոր անդամներէն, այլ իւրաքանչիւր միութեան կողմէ, ըստ իր թուին ընտրուած ու ղրկուած ներկայացուցիչներու համադումարէն:

Որպէսզի յայտնի ըլլայ թէ ինչքան ապահով ձեւով մը սոքոլը ապառնգրուած է ամէն անմիտ ու վտանգիկ ազդեցութենէ, կամ եկող ու գացող քաղաքական հոսանքներու միջամտութենէն կամ ոտնձգութենէն՝ կը բաւէ յիշել կազմը 1931ին գումարուած ընդհ. ժողովին: Ան ունէր 542 անդամ: Ժողովին սոքոլական ոգիին ու աւանդութեան հաւատարիմ մնալն ապահովուած էր ի յառաջագունէ:

ԳԵՂԱՄ ՇՈՂԱԿԱՓ

ԱԿԱՆՋ ԿՏՐԵԼՈՒ ՄԱՐՄԱՋ ՈՒՆԵՐ

Գերմանիոյ մէջ ձերբակալուեցաւ սափրիչի աշակերտ մը որ սովորութիւն բրած էր կտրել յաճախորդներուն ականջները: Շատ մը քաղաքներ վտարուած էր, եւ սակայն կը շարունակէր այս մոլութիւնը:

Հարցաքննութեան առին խոստովանեցաւ թէ չիշէ մը մէջ կը պահէր կտրած ականջներուն ըլթանները:

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ԵՒ ՏԱՐԱՓԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

Մշտնջենական շարժումներ

Երկար տարիներէ ի վեր գիտնականները հետամուտ եղած են ապացուցանելու համար մշտնջենական շարժումին գոյութիւնը: Անհնարին չատեր խորհած են յղանալ այնպիսի մեքենաներ, որոնք կարող ըլլան մշտնջենապէս պահել իրենց շարժումը. այսպիսի յանդուգն ծրագիր մը կարելի՞ է իրականացնել. ահաւասիկ հարցում մը, որուն դժուար է պատասխանել հիմնուելով գիտական տուեալներու վրայ:

Գիտենք թէ տիեզերքի մէջ ամէն բան շարժման մէջ է: Այսպէս, ամենամեծ աստղերէն սկսելով մինչեւ ամենանուրբ հիւղերն ու էլեկտրոնները յաւիտենական շարժման մէջ կը գտնուին:

Մշտնջենական շարժումը ոչ միայն գոյութիւն ունի, այլ կը թուի թէ անկէ դուրս ուրիշ բան գոյութիւն չունի: Այսպէս են աստղերուն, մոլորակներուն եւ բոլոր երկնային մարմիններուն շարժումները, եղանակներուն տարբերութիւնները, հովերուն հոսանքները, ամպերուն շարժումները, ձիւնի եւ անձրեւներու տեղացումները, առուներու եւ գետերու հոսումները, ծովային հոսանքները, ալիքներու շարժումները, մակընթացութիւնը տեղատուութիւնը, եւն.:

Պայծառ գիշերին երբ լուսնոր հետազիտակով մը քննենք երկնամարզը, հոն կը տեսնենք միլիոնաւոր լուսեղէն աշխարհներ, որոնք անընդհատ արագութեամբ մը կը չրջին երկրին մէջ: Անոնք կը դառնան իրենց չուրջը, իրարու չուրջը, միասր կը քաշեն, միասր կը վանեն, եւ իրարու զարնուելով կ'իյնան անկէ ու անսահման միջոցին մէջ:

Կը ծնին, կ'ապրին, կը մեռնին ու նորէն կը ծնին, կը վառին, կը մարին ու կրկին կը վառին:

Ի՞նչ է բոլոր այս, կենդանիներուն եւ մարդոց կեանքը, եթէ ոչ յարատեւ ու մշտնջենական շարժում մը, սկսելով սերմերու ծլումէն եւ սաղմերու սկզբնաւորութենէն դէպի գարշացած մինչեւ կատարելութիւն եւ անկէ անդին:

Գիտական արդի վարկածներու համաձայն, բնութեան մէջ նկատին անշարժութիւնը երեւութական է միայն: Մարմինները բազկացնող հիւղերն ու բջիջները միշտ շարժման մէջ են, եւ այդ շարժումներուն տարածութիւնը կը գանագանուի իւրաքանչիւր մարմնին ֆիզիքական վիճակին համաձայն:

Կարծր մարմիններուն մէջ յարակցական ուժը իրարու շատ մօտ կը պահէ հիւղերը. անոնց շարժումը տեղի կ'ունենայ թրթռացումներով, որոնք բոլորովին աննշմարելի ու անպզտի են:

Պէտք գիտական Շեփրնկ յայտնած է յատակ կերպով ապացուցանել կարծրը մարմիններու հիւղերուն մշտնջենական շարժումը: Կապարի եւ անագի երկու փոքր գլաններ առնելով, իրարու վրայ այնպէս մը դնտեցած է որ խարխլանները իրարու հետ չփման մէջ կը գտնուին, բոլորովին հարթ հատատար ու մաքուր ըլլալու պայմանաւ: Ցետոյ այդ մարդոցութիւնը ենթարկած է մօտաւորապէս 50 աստիճան ջերմութեան, այսինքն զգալի կերպով նուազ կապարի եւ անագի համման աստիճաններէն որոնց իւրաքանչիւրը 335 փոխադարձաբար հաւրիւրին 235 է:

Այդ պայմաններուն մէջ, կապարի եւ անագի գլանները իրարու կը զոդուին յարակից մասերուն հետ խառնուրդ մը կազմելով: Այս երեւոյթը կը բացատրուի մէկ գլանէն դէպի միւս գլանը հիւղերու տեղափոխութեամբ, ինչ որ արդիւնք է անոնց շարժումներուն:

Հոսանուտ մարմիններու, այսինքն հեղուկներու մէջ հիւղերը իրարմէ աւելի հեռու կը դանուին, եւ այս պատճառաւ անոնց մէջ շարժականութիւնը աւելի մեծ է քան թէ կարծր մարմիններու մէջ:

Մանաւորապէս կապային մարմիններուն մէջ հիւղերը իրարմէ շատ հեռացած ըլլալով, անոնց մէջ գոյութիւն ունեցած ձգողական զօրութիւնը շատ տկար է, բազդատմամբ հեղուկ ու կարծր մարմիններուն:

Կազերու հիւղերը կը նմանին առաձգական փոքր գնդակներու, որոնք կը տեղափոխուին ուղիղ գիծով ու ամէն ուղղութեամբ, եւ կ'ընթանան այնքան արագութեամբ, որքան անոնք աւելի թեթեւ են եւ օդին բարեխառնութիւնը աւելի բարձր է:

Բնազդները քննելով կազերու հիւղերուն արագութիւնը, տեսած են որ բնաբխական կազին հիւղերը բրնական բարեխառնութեան մէջ մէկ երկվայրկեանին 400 մեդր տարածութիւն մը կը կտրեն, այսինքն ժամը 1440 քիլոմեդր, ինչ որ կը համապատասխանէ թնդանօթի գնդակի մը դնացքին արագութեան:

Ջրածին կազին արագութիւնը 50 աստիճան տաքութեան մէջ երկվայրկեանը 2 քիլոմեդրի կը հասնի, այսինքն ժամը 7200 քիլոմեդր, ինչ որ անբաղդատելի մրցանիշ մը կը ներկայացնէ մեզի ծանօթ արագութիւններուն: Հիւղէ մը միշտ ուղիղ գիծով կը չարժի, մինչեւ որ բախի ուրիշ հիւղէի մը կամ արգելքի մը:

Ջրային մէկ երկվայրկեանին մէջ 340 մեդր տարածութիւն մը կը կտրէ, իսկ լոյսին փոխանցման արագութիւնը, այսինքն լուսեղէն մարմիններէն արձակուած հիւղերուն թրթռացումին արագութիւնը երկվայրկեանին մէջ 300,000 քիլոմեդր է:

Ամփոփելով մեր խօսքը, կրնանք ըսել թէ տիեզերքի մէջ ամէն բան մշտնջենական չարժումին ենթակայ է, սկսելով ամենափոքր հիւղերէն մինչեւ ամենամեծ աշխարհները:

ՀՐԱՉԵԱՑ ՏԷՐՈՍԿԻ

ՓՐՕՖ. Վ. ՏՈՏՈՄԵԱՆՑ

ՊՈՒՔՐԲԵՇ ԿԵՐԹԱՑ

Գործակցական չարժման աշխարհահռչակ տեսարան փրօֆ. Վ. Տոտոմեանց չուտով Թումանիա կը հասնի Պուկարեշտին:

Փրօֆէսօրը օգոստ. 27ին հրապարակային բանախօսութիւն մը պիտի ընէ «Րաֆֆի»ի սրահին մէջ:

Փրօֆէսօրը պիտի այցելէ նաեւ Կալաց եւ Քոնսթանցա, հայ լեզուով բանախօսութիւններ ընելու համար գործակցական չարժման մասին:

Հայ Արիւներ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՁԱՄԲԱՐԻՆ ՄԷՋ

ՓԼԷԹԻԼ, 10 օգոստոս (Յառաջ).— Ուշացայ դրելու մեր Համբորգութեան մասին: Միութեան չորս մասնաձիւղերն ալ կը մասնակցէին: Փարիզէն մեկնեցան Լիոնի եւ Փարիզի սկաուտները, որոնց՝ Պելֆօռի մէջ միացաւ Մարսէյլի խումբը: Շուտով առեղծուեցաւ արդէն եղբայրական ջերմ մթնոլորտ մը, եւ տղաքը խանդավառ անհամբեր կը սպասէին իրենց վիճակ նայ հանելուն:

Լինցի մէջ քանի մը ժամուան ապրանքէ յետոյ, կիրակի գիշեր, յուլիս 30ին հասանք Վիէննա:

Աւստրիոյ սկաուտական կազմակերպութիւնը, որ յանձն առած էր հրաւիրելու Համբորգութեան կազմակերպութիւնը Աւստրիոյ մէջ, ղրկած էր սկաուտական երկու խումբեր որոնք չատ սիրալիր կերպով ընդունեցին զանոնք իրենց յատկացուած «Ցուսադրութեան օթեւան»ը, որ մեր տղաքը հանդստացան մինչեւ յորդ առաւօտ:

Երկուշաբթի առաւօտ այցելեցինք Վիէննա ընկերակցութեամբ Աւստրիացի սկաուտներուն, ինչպէս գրած էր «Ցառաջ»ի թղթակիցը:

Ցուսիչ հրաժեշտներէ յետոյ հրաւիրեցինք մեկնեցան Դանուբի ափը, ուր իրենց կը սպասէր մանուկ չոգենաւ մը:

Ողջերթի եկած էր Աւստրիոյ կրթական նախարարը, որ գոհունակութիւն յայտնեց հայ արիւներուն Աւստրիացի սկաուտներուն այդքան եղբայրական յարաբերութեանց համար:

Վերջին առդանգէտ մը յետոյ, Աւստրիացիներն ու Հայերը մաս չորս 10,000ի մօտ ժողովուրդի մը մէջ ճամբայ եւս դէպի Հունգարիա:

Ցաջորդ առաւօտ պատրիարքութիւնը հասաւ Հունգարական մայրաքաղաքը: Բարի գալուստի եկած քաղաքապետութիւնը: Փողոցները զարդարուած էին գրօշներով, եւ բոլոր տուներուն:

Երկուշաբթի առաւօտ այցելեցինք Վիէննա ընկերակցութեամբ Աւստրիացի սկաուտներուն, ինչպէս գրած էր «Ցառաջ»ի թղթակիցը:

Ցուսիչ հրաժեշտներէ յետոյ հրաւիրեցինք մեկնեցան Դանուբի ափը, ուր իրենց կը սպասէր մանուկ չոգենաւ մը:

Ողջերթի եկած էր Աւստրիոյ կրթական նախարարը, որ գոհունակութիւն յայտնեց հայ արիւներուն Աւստրիացի սկաուտներուն այդքան եղբայրական յարաբերութեանց համար:

Վերջին առդանգէտ մը յետոյ, Աւստրիացիներն ու Հայերը մաս չորս 10,000ի մօտ ժողովուրդի մը մէջ ճամբայ եւս դէպի Հունգարիա:

Ցաջորդ առաւօտ պատրիարքութիւնը հասաւ Հունգարական մայրաքաղաքը: Բարի գալուստի եկած քաղաքապետութիւնը: Փողոցները զարդարուած էին գրօշներով, եւ բոլոր տուներուն:

Հայ Արիւները ընդունուեցան «Ցուսադրութեան» ներով եւ առդանգէտ մը կատարեցին քաղաքին գլխաւոր պողոտաներուն մէջ: Հիւրասիրութեան անուղղելիով եւ քաղաքապետը պատկ մէջ հունգարական ժողովրդական եռագոյնին վրայ: Ընդհ. պետ չորեքշաբթի խօսքերէն վերջ, Աբլենցերը մեկնեցան չոգեկառքով դէպի Կեոտէոլլօ ուր հասան կէս օրին: Բարի գալուստի խօսքերէն վերջ, հայ մարդիները առաջնորդուեցան իրենց բանակավայրը:

Արդէն հասած էին մխութեան գործիչ մասնաճիւղի ներկայացուցիչները: Տղաքը ողջագուրուեցան իրենց դիպուտոի եղբայրներուն հետ:

Բանակումի հաստատման աշխատանքները սկսան, եւ յաջորդ առաւօտուն գեղեցիկ բանակավայրի մը վրայ կը բարձրանար հայկական եռագոյնը եւ 52 ազգերու կողքին հայ Արիւներու կուզային անգամ մը եւս ներկայացնելու Հայաստանը:

Ձեմպորին բացուեցաւ 35 հայ սկաուտներու առդանգքով, Պէյրութի եւ Հունգարիոյ խմբակներ ժողակալ Հորթիի առջեւ:

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԱՐԺԷՔԸ

Բ.

Հայր Կոմիտասը մեր հայ երաժիշտներէն մէկն է, պէտք է ասել որ, ամենէն պատրաստուած եւ բնական տաղանդներով օժտուած երաժիշտներից մէկն է եղել: Նա Գերմանիայում երաժշտական լուրջ կրթութիւն ստացել, ինքնուս է ասպարէզ եւ կարողանում է մեծ գոհողութիւններով ժողովրդի ծոցից դուրս բերել այդ գանձերը եւ հնարաւորութեան սահմաններում գնել օտար տարրերից եւ մաքուրն ու հարազատը ներկայացնել: Եթէ Կոմիտասը մեր երաժշտական գրականութեան մէջ կը մնայ անմահ, հէնց միայն նրա համար է, որ նրա հաւաքած ժողովրդական երգերը մէկ — մէկ գոհարներ են, ընտրովի կտորներ, որ չատ քիչ երաժշտի կը յաջողի: Այդ պէտք է վերագրել Կոմիտասի առանձնայատուկ տաղանդին, երբեմնութիւնը եւ անհուն սիրոյ՝ դէպի ժողովրդական երգը:

Կոմիտասը միայն երգ հաւաքելով եւ գնելով չբաւականացաւ, այլ զինուած գիտական մեծ պաշարով եւ ունենալով ստեղծագործական ուժեղ ոգի, կարողացաւ այնքան հմաօրէն դաշնակել երգերը, որոնք այսօր թէ հայ եւ թէ օտար մտանդէտ մարդկանց հիացմունքի առարկան են դարձել:

Սովորելով Գերմանիայում, նա չատ էր ազդուած Վագներից: Վագները միշտ ձգտում էր երաժշտութիւնը յարմարցնել խօսքերի իմաստին, որպէսզի երկուսն էլ իրար համապատասխանեն, հետու էր վերացականութիւնից: Եթէ հետեւելու լինէք նրա երաժշտութեան, կը տեսնէք որ իրբեւ ստեղծագործութիւնների մէջ, միշտ աշխատել է իր երաժշտութիւնը յարմարեցնել բնութեան երեւոյթներին: Նրա երաժշտութեան մէջ մենք կը լսենք քամու սուլոցը, հովուի սրինգի ձայնը եւն.: Ահա այդպիսի մի մեծ երաժշտի հետեւող լինելով, Կոմիտասն էլ աշխատեց հայ ժողովրդական երգը այնպէս դաշնակել որ թէ հարմօնի օրէնքները պահած լինի եւ թէ նիւսի օրէնքները, պահած լինի եւ թէ եղանակի հարազատութիւնը: Եթէ դուք ուշադիր դիտելու լինիք նրա երգերին, կը տեսնէք թէ ինչպէս կարողացել է վարպետօրէն իր դաշնակաւորումը յարմարեցնել երգի իմաստին, որով նրա արուեստագէտ լինելը աւելի քան ապացուցուում է:

Օրինակ, նրա «Հարսանիք»ը, որ ըստ մեր ժողովրդական սովորութեան սկսում է մելոդիայով, որին տեւական ձայներով մոնակցում է խումբը, որից յետոյ սկսում է բուն հարսանիքի եղանակը, որտեղ հարսանեկան խրախճանքը պատկերանում է մարգդաս առաջ, խառնուած թմբուկի սիթմիկ հարուածներով եւ զուռնայի նմանողութիւնը այնքան վարպետօրէն է պատկերացուած, որ միայն հիանալ կարելի է: Ոչ մի վրձին եւ ոչ մի խօսք այդպիսի գունաւորպատկեր տալ չէր կարող, ինչպէս Կոմիտասն է տուել:

Վերցնենք «Սարերի վրով գնաց», մէկ սիրոյ երգ, որի դաշնաւորման մէջ անկախ մելոդիայից միւս ձայներն էլ կարծես նկարագրում են հարի հեռանալը եւ յամաց արձագանգում են մելոդիային, մէկ նմանութիւն որ աւելի քան բարձրացնում է Կոմիտասի կարողութեան թափը:

Նրա մեներգներից «Անուշն» որ ուղղակի հայ գեղջուկի աղիողորմ հեծեծանքներն է պատկերացնում իր հայրենի տան վրատաինների վրայ, այնքան գեղեցիկ կառուցուածք ունի որ անդամ եւրոպացի երաժիշտներն էլ իրենց հերթին գովեստներ են դրել մամուլի մէջ:

«Լօ լօ»ի մէջ որի դաշնաւորումը եւ մելոդիայի ձեւաւորումը իրն է, մենք այլ եւս ժողովրդական երգի ոճը չենք տեսնում, այլ Սիմֆոնայ քաջերն են, որ սարերի վրայ, կռուի ընթացքում խրոխտ ու խիզախ երգում են ու «Լօ լօ»ներով զարդարում ամբողջ երգը եւ ռազմական տրամադրութիւն առաջ բերում լսողի մէջ:

«Ձիգ տուր քաշի» զուրկան երգի մէկ օրինակելի տիպար, զարդարուած ներդաշնակութեան գունաւորումներով, որոնք երբեք չեն խախտում գիւղացու այն անկեղծ կանչերն ու թախանձանքը, որ նա ունի դէպի իր սիրելի լծկանը: Եւ դեռ մի չարք այսպիսի երգեր, որոնք եթէ մենք թուելու լինենք, նեթը չատ կ'երկարի: Մեր նպատակը չէ տալ նրա երկերի մանրամասն վերլուծումը, միայն պէտք է ասենք որ նրա բոլոր երկերի մէջ կարմիր թելի նման փայլում է երաժշտական այն հոյակապ ուժը որ կարողանում է այդ պարզ ու գեղջուկ երգերը այնպէս գունաւորել, այնպէս զարդարել որ, չկորցնելով իրենց հարազատութիւնը, դառնում են մի — մի բազատութիւն, գանում են մի — մի հսկայ կառուցուածք եւ թրթռացնում մեր հոգու թելերը:

Եթէ Կոմիտասը այսքանը կարողացել է անել հայ ժողովրդական երգի համար, որտեղ նրա դերը եղել է հայ երգը պատուաստել իր ստեղծագործական ոյժի աւեւելներով, հապա որքան մեծ պէտք է լինէր, այդ վառ երեւակայութեան, հարուստ զգացումների տիպար ներկայացող մի մարդու ինքնուրոյն ստեղծագործութիւնը, եւ այդպիսի հանճարի ափ մարդը անչուշտ մեր հայ երաժշտական դրականութիւնը պէտք է պարզարէր, ճոխացնէր իր ինքնուրոյն արտադրութիւններով, եթէ կեանքի դառն պայմանները յաւերժանուն չլռեցնէին նրա դայլն եւ թրթռացող հոգին, թէեւ առողջ ժամանակ ինքնուրոյն գրուածների փորձեր արել է եւ որքան դիտմամբ նրա անտիպ աշխատութիւնների մէջ կան, ինչպէս օրինակ «Անուշ» պօէմայից որոշ կտորներ, որ մտածում էր օպերայի վերածել:

Կոմիտասը բազմակողմանի ընդունակութիւնների տէր մարդ էր, նա տաղանդը երեւան է գալիս եւ խմբավարութեան մէջ, որ ինքն իրենից մի մեծ առաւելութիւն էր: Սկսած Կովկասից, Փարիզից, Պոլսից, եղած տասից, որտեղ որ համերգներ տուել թէ հայ եւ թէ օտար մասնակցել է մեծ յաջողութեամբ: Նա զոհասանքներն է արժանացել: Նա տասը չնորհիւ իր յաջող համերգների կարողացել է օտար ազգերի առաջ բարձրացնել եւ ազգային արժէքը բարձրացնել եւ պէս մտաւորապէս յառաջդէմ ազգ ներկայացնել եւրոպացի ժողովրդին, մի բան որ հազարաւոր յոդուածներ կամ ճառեր գժուար թէ յաջողէին: Չնորհիւ իր լուրջ կրթութեան, Կոմիտասը եւ լաւ տեսաբան էր, մեր հայ ժողովրդական եւ կրօնական երգերի մասին ունի բաւական լուրջ ուսումնասիրութիւններ:

Իր այս բազմակողմանի ընդունակութիւններով կարելի է ասել որ երաժշտութեան մարմնացումն էր:

(Մնացեալը յաջորդիվ)

ԼԵՒՈՆ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

— Ես, իմ ուժերս չեն հերիքում, որ ամբողջ գործը ինքս կատարեմ, ուստի ստիպված եմ ուրիշներին էլ ներգրավել։ Ես ինձ համար ընտրել եմ մի քանի հավատարիմ մարդկանց, որոնք ինձ կօգնեն։ Ես ինձ համար ընտրել եմ նաև մի քանի հավատարիմ կան

LA MAISON de L'HUILE

18, Rue BLEUE, PARIS (9)

Métro: CADET **Tél. Provence 97-57**

ՍԱՊՈՆԱՁԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

իրաւունք չունի Ռուսաստանէն արտածելու կարգ մը ապրանքներ: Այդ ապրանքներուն մէջ կը գտնուի նաեւ ատաղձը, որուն արտածման համար մասնաւորապէս կը պնդեն Ռուսերը:

Փոքրիկ Փարիզի մէջ

Հեղձուցիչ տաքերուն յաջորդեց անձրեւը:

Երկուշաբթի օր, բուռն փոթորիկներ պայթեցան Փարիզի եւ ամբողջ Ծբրանասյլ մէջ: Ժամը 5 — 8 տեղատարափ անձրեւ եկաւ Փարիզի վրայ, չատ մը վնասներ պատճառելով: Հրդեհի սկզբնաւորութիւններ ալ տեղի ունեցան քանի մը թաղերու մէջ: Գաւառական քաղաքներէն ողողումներու լուրեր կը հասնին: Քանի մը հողագործներ ալ կայծակնահար եղած են:

Աւելնալ կը հնձեն, զգուշացիր

Սոխուած ենք նորէն ուշադրութիւն հրաւիրել փողոցի եւ կառախումբի արկածներուն վրայ:

Ահա չոր ու ցամաք ցուցակ մը՝ միայն երկուշաբթի օրուան գլխաւոր արկածներու մասին.—

Երկու հոգի սպաննուած՝ Վանտէի մէջ (ինքնաշարժի արկած): Երկու վիրաւոր՝ Վիէնի մէջ (Իզէր): Մէկ հոգի սպաննուած՝ Վալանսի մէջ: Երեք հոգի վիրաւորուած՝ Մոնթէլիմառի մէջ: Մէկ վիրաւոր՝ Ալպիի մէջ, մէկ վիրաւոր՝ Մարսէյլի մէջ, 15 վիրաւոր՝ Քանի մէջ (հիւանդային չորքան), երկու վիրաւոր՝ Սէնթ Օմէրի մէջ, մէկ սպաննուած՝ Վալանսիէնի մէջ, մէկ ալ՝ Ռօշֆոռի մէջ, մէկ սպանեալ եւ վեց վիրաւոր՝ Քանպոէի մէջ, մէկ սպաննուած Կուռնէի մէջ, մէկ սպաննուած եւ երեք վիրաւոր՝ Լոնկվիի մէջ, մէկ սպաննուած եւ մէկ վիրաւոր՝ Սէն Ժէռմէն ան — Լէյի մէջ, երկու վիրաւոր՝ Սուասոնի մէջ, երկու վիրաւոր՝ Վերսայլի մէջ, մէկ մեռեալ՝ Պուասէ լը Շաթէլի մէջ, հինգ վիրաւոր՝ Պովէյի մէջ եւն.:

Ց.

Հ.  Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

Պէլվիլի «Ռոստոմ» ենթակոմիտէի ժողովը վաղը, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Գրադարանին մէջ:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Պէլվիլի «ՌՈՍՏՈՄ» ենթակոմիտէի կողմէ

20 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԻԿՈՅ

ՔԼԱՄԱՌԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

Կը նախագահէ՝ ընկ. ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԱՆԿԷՕԶԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ

Բանախօսութիւն, երգ, պար, նուագ եւլյն.: Դիւրամատչելի պիւֆէ:

Կը մասնակցի ԵՓՐԱՏ նուագախումբը՝ դեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՍԵԱՆԻ:

Դաշտահանդէս Վալանսի մէջ

Կազմակերպուած ՆՈՐԲԵՐԴԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ՄԱԼԻՒՍՕՐԻՆ անտառին մէջ

Պար, մեներգ, խմբերգ, ւարտասանութիւն եւլյն.:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՏ ԿԸ ՏԵՄՆԷ

«Հայ թատերական ընկերակցութիւն»

ՀԱՍՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ԲԱԴՈՒԻ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

Ընտիր թատրերգի վրայ եւ նկարներով: Գինն Է՝ 15 ֆրանք:

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն եւ Եգիպտոս *20* ֆրանք:

Դրադարան - ընկերցարաններուն *10* ֆրանք:

Պիտի տպագրուի սահմանափակ քանակութեամբ:

Ապսպրանքները պէտք է ղրկել մինչեւ գրքին լոյս տեսնելը:

Ապահիկ ոչ ոքի չի ղրկուիր:

Դիմել՝ A. Kulkhandanian, 71, Ave. Kléber, Paris (16)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ *Սլքի Տիկին Սէյտի Ս. Պալըճեան եւ զաւակները, ինչպէս նաեւ պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք անձամբ, դրւոր եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին*

ՍԱՐԳԻՍ ՊԱԳՐՃԵԱՆ

դառնադէտ մահուան առթիւ:

ԳՈՐԾ ԿԸՓՆՏՐԻ *վարժարանէ վկայուած պատուաւոր եւ ընտանեքի տէր Մալոնիէ Հայ սափրիչ մը: Դիմել ցառաջի վարչութեան:*

ԿԱՐԵԻՈՐ

Թանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: Դիմել ցառաջի վարչութեան:

Հայկոնւ ժամադրավարը

Ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52-73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Առաջին *թիւը* յանձնուած է ապագրութեան եւ լոյս կը տեսնէ *սեպտեմբեր*ին:

Առաջին *թիւին* մէջ*ին թիւերը* ունին՝ Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ, Ա. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, Ռ. ԲԵՐԲԵՐԵԱՆ, Ա. ԳԻՒԼԱՆԵԱՆԵԱՆ, Յ. ՋԱՐԵԱՆ, Ց. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ, ԻՐԱՉԵԿ, Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Վ. ՄԻՆԱՍՈՐԵԱՆ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ, Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ուրիշներ:

Առաջին *թիւէն* պիտի սկսի հրատարակել Վ. Աբբ. Մանկունիի «Դէպրզ Դ. եւ իր ժամանակը» *ընդարձակ պատմական գործը:*

Այլեւայլ վաւերագրեր, տեսութիւններ, զրախօսականներ, նկարներ:

Վէմի *մէջ լոյս պիտի տեսնեն նաեւ* Դրօի յուշերը, Հայաստանի խորհրդի եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները:

Վէմին *խոստացած են աշխատակցել, ի միջի այլոց՝* — ՊՐՕՖ. ԱԴՈՆՑ, Ա. ԱԼՊՈՑԱՃԵԱՆ, ՀԱՄԱՅՏԵՂ, Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԵՐՍԷՍ աբբ. ՄԵԼԻՔ - ԹԱՆԴԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ, ՍԵՊՈՒՀ, Յ. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ, Յ. ՕՇԱԿԱՆ եւ ուրիշներ:

Առաջին *թիւէն* իսկ «Վէմ»*ի* առաջումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է *բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ: Բաժնեգիներ չվճարուած ապագրանքները նկատի չպիտի առնուին:*

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան		65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ	»	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան	»	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝

L. Kévonianի 17 Rue Damesme, Paris (13)

Conventionի ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻՉ

Maison MARDIK KRADJIAN

138 Rue l'Abbé Groult Paris (15) Métro: Convention կամ Vaugirard

Indefrisable «Etoile» վերջին նորաձեւութեամբ եւ կատարելագործուած մեքենայով: Գինը՝ 75 ֆրանք:

ՀԱՓԱԻՈՐ ԳԻՆԵՐ:

Ձեր տունը,խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպատակաւոր պատմաններով ներկելու համար դիմեցէք վստահելի ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)

Tél. Entrepôt 17 - 65

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générale — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. 53-32

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Առեւտրական եւ Շաշտարար դատարաններու առջեւ: Ամուսնութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումները Նախարարութեանց մօտ:

Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

ԾԱԽՈՒ ՍԱՓՐԻՉԻ ԽԱՆՈՒԹ

Փարիզէն տախտակեան մեկնումի պատճառաւ ծախու է այրերու եւ կանանց կահաւորուած սափրիչի խանութ մը, գին՝ 4500 ֆրանք, կանխիկ վճարողին մասնաւոր զեղչ: Պայ՛ 6 տարի, վարձք՝ ամիսը 200 ֆրանք: Շահագիտնալ օգտուիլ առիթէն մինչեւ 16 Սեպտեմբեր: Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. ՏՕՆԻԿԵԱՆի, 10, rue Elysée-Reclus, à Bicêtre: Մէթրօ՝ Փորթ տ'Իթալի:

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Որեւէ մը որ փոքր հասակին մէջ տեղահանուած է հայրիկ կը յիշէ քանի մը ազգականներու անունները:

*Ընդհ. Պատերազմէն առաջ իր մօրեղբայրը (անունը չի յիշեր) կը գտնուի եղեր Ամերիկա: Որբուհիին անունն է Նազլը, մօր անունը՝ Հայկանուշ, հօր անունը՝ Սարգիս Պօյաճեան (Խարբերդի Շիրօ գիւղացի): Իր ազգականներուն մասին իմացնել Missak Tcholakian*ի, rue de l'Esguiau, Villefranche s)mer, AlpesMaritimes. France:

Ամերիկահայ թերթերէն կը բան մի արտատպել:

— Կը փնտռեմ հօրեղբայրս Ս. Ամերիկա գիւղացի Մուրատ Տէր Յակոբեան, որ կը գտնուի տեւեալ հասցէին՝ Diran Terikian, Calle Azopardo 2165, Villa Gerli, Avellaneda, Buenos - Aires (Arg.): *Իր հասցէին գրած չորս նամակս ետ եկաւ: Իր հասցէին ցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Տէր Յակոբեանի, 14 rue Gideon, Փարիզ (14), կամ Տիկին Վարչութեան: Կը խնդրուի տարածել սոյն թերթերէն արտատպելով:*

— Թիթեղագործ (քէնէքճի) Գրիգոր Թաշճեան (այժմ Ազատագրած) կը փնտռէ իր զաւակները Հայաստան, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իր մօր անունը Իւղարեր Տէրտէրեան, բնակուած Պարուրի Արտէն Քարտէզ մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ: Յայտնուած է Քէյ Զինագործարանի վրայ: Ռուսերին պայթումին հետեւանքով մեծ դուքսը սպաննուեցաւ տեղւոյն վրայ, եւ բազմաթիւ ուրիշներ վէրքեր ստացան կառապան Ռուդինկին: Մեծ դուքսին մարմինը կար կըտոր եղաւ, գլուխը, վիզը, կուրծքին վերին մասը, ուսը եւ ձախ թեւը փշրան եւ բոլորովին աչքէ ցատան, ձախ ոտնքը կտրուեցաւ, ազդրոսկրը ջախջախուեցաւ, ոտքը կարուեցաւ ու անջատուեցաւ: Մարգասպանին նետած ռումբը չպարտիզուր բրաւ նաեւ կառքը, որուն մէջ նստած էր մեծ դուքսը:

Շավիի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Madame RAMELի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒԱՆ ՄԷՋ **41 Grand'Rue**

եւ

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Cha

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

2.— ՄԵՆ ԴՈՒՔՍ ՍԷՐԳԷՅԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Հասկցայ որ փախչիլ խորհիլը աւելորդ է, թէեւ երկար աեն մարդ չըկար մօտս: Սկսայ քալել: Այդ պահուն հեռուէն լսեցի ձայներ.

— Բռնեցէ՛ք, բռնեցէք:

Կառք մը, որուն մէջ նստած էին լրտեսները, յանկարծ կանգ առաւ մօտս: Լրտեսները բռնեցին օձիքէս: Ոչ մէկ դիմադրութեան ցոյց տուի: Ձեռքս պաշարեր էին ոստիկանական սպայ մը եւ լրտես մը, զգուելի մարդուկ մը, որ զողզողալով ըսաւ.

— Նայեցէք, չըլլայ թէ ատրճանակ ունենայ: Փառք Աստուծոյ, ի՞նչպէս չսպանութեցայ ես ալ, ճիշդ մօտն էի:

Կը ցաւէի որ չէի կրնար դնդակ մը տեղաւորել այս վկայեալ վատին գլխուն մէջ:

— Ինչո՞ւ կը բռնէք զիս, ըսի, չգիտի փախչիմ, ես կատարեցի իմ գործս:

Այդ պահուն զգացի որ խոցկեր են ականջներս:

— Կատարած...

Նստանք կառք մը եւ մեկնեցանք: Այդ առեն էր, որ սկսայ ազազակել.

— Աչկի՛ անիծեալ ցաւը: Կեցցէ՛ ազատութիւնը: Աչկի անիծեալ կառավարութիւնը: Կեցցէ՛ ԽՍԷՐԸ կառակցութիւնը:

Ոստիկանատուն տարին զիս: Ամբոխ քայլերով ներս մտայ: Անհանգստութեան ատիճան զարշանք կը զգայի այդ պահուն՝ ինքզինքս գտնելով այդ բոլոր ֆշուռական վատոդիներուն մէջ: Կը նախատէի զիրենք, կ'անարգէի եւ կը հեգնէի: Ձիս փոխադրեցին Եակիմանկիի բանտը: Կապարի ծանրութեամբ խոր քուն մը առի աչքերուս:

Ցեղափոխական Ռուսիան *Թերթը իր 60րդ թիւին մէջ հրատարակեց յօդուած մը, որ նուիրուած էր 4 փետրուարի դէպքին: Այդ դէպքը նկարագրած է ականատեսի մը միջոցաւ, հետեւեալ ձեւով.—*

Ռումբը պայթեցաւ ժամը 2·45ին: Պայթումը լսելի եղաւ Մոսկուայի մինչեւ ամէնէն հեռաւոր փողոցներուն մէջ: Մուճակը կատարեալ էր Արզարագատութեան պալատին մէջ: Բոլոր գրասենեակները բաց էին եւ կ'աշխատէին: Բանմաթիթ գատաւորներ սկսած էին գատավարութեան: Շատեր կարծեցին թէ երիթասարդ տեղի կ'ունենայ: Ամենք ալ կարծեցինթէ պատահարն էին չէնքը կը փլի: Զարդուփշուր եղան ապակիները բոլոր պատուհաններուն, որ կը նայէին հրապարակին վրայ: Դատաւորները եւ պաշտօնեաները մեծ թնկան իրենց սենեակներուն վրայէն: Երբ հինգ — տասը վայրկեան մէջ գոան իրենց պաղատիչը եւ հասկցան թէ ինչ էր խնդիրը, չատեր մոռցին ոտքերը պայթած վայրը, ուր կը տեսնուէր 75 սանթիմեթր բարձր դէղ մը, որ կազմուած էր, խառնիխուռն, կառքի, պղեսանեղու, անդամատուած դիակի մը կտորուանքներէն: Առաջին հասնող ատեաները, մօտ 30 հոգի, կը քննէին պայթումին հետքերը: Ամենք ալ կ'աշխատէին դիակը դուրս քաշել կտորներուն կտորուանքներուն մէջէն: Տրպաւորիչ էր տեսարանը: Գլուխը չըկար: Իսկ մարմնին միւս մասերը կըթելի չէր ճանչնալ, բացի մէկ թեւէն ու մէկ սրունքէն: Այդ պահուն մեծ դքսուհին Ելիսաբէթ Ֆեդորովնա դուրս ցատկեց իր կառքէն եւ վազեց անձեւ դէպին մօտ: Մուչտակ հագած էր, բայց գլխարկ չէար գլուխը: Ոչ ոք հասած էր իր գլխարկը: Մեծ դքսուհին նշմարեց առիկա: Սկսաւ հալածել հանդիսատեսները, պոռալով.

— Ձէ՞ք ամչնար, ի՞նչ կը նայիք այսպէս, կորսուեցէք:

Պալատական ծառայ մը խօսքն ուղղեց ժողովուրդին, խնդրելով որ հանեն իրենց գլխարկները ի յարգանս: Սակայն ամբոխը ուշադրութիւն չդարձուց: Ոչ ոք հանեց գլխարկը: Եւ ոչ ոք հեռացաւ: Իսկ ոստիկանութիւնը, գրեթէ 30 վայրկեան, չշարժեցաւ: Կարծես բոլորովին զամուեր էր իր տեղը: Ընդհ. գատախազին փոխանորդն ալ, նոյնպէս անդամալուծուած եւ կարծես դէպքին անատրեր, Արգարագատութեան պալատէն եկաւ եւ, հրապարակին վրայ, բազմութեան մէջ մտաւ: Երկու անգամ կատղած գոռաց եկաւ, զարձեալ կորսուեցաւ: Շատ ուշ երեւցան զինուորները, որոնք չըշնաղատեցին դէպքին վայրը՝ հետացնելով ժողովուրդը»:

Եւ ահա, մեծ դուքսին սպանութեան մասին, պաշտօնական տեղեկագրութիւնը.—

1905 տարւոյն փետրուարի 4ին, Մոսկուայի մէջ, երբ մեծ դուքս Սէրգէյ Ալեքսանդրովիչ, եկեղով Նիկոլայի պալատէն կ'երթար Տվերսկայա, կը հանդիպէր Ծերակոյտին հրապարակը, անծանօթ մարդասպան մը ռումբ մը նետեց Նորին Վսեմութեան կառքին վրայ: Ռումբին պայթումին հետեւանքով մեծ դուքսը սպաննուեցաւ տեղւոյն վրայ, եւ բազմաթիւ ուրիշներ վէրքեր ստացան կառապան Ռուդինկին: Մեծ դուքսին մարմինը կար կըտոր եղաւ, գլուխը, վիզը, կուրծքին վերին մասը, ուսը եւ ձախ թեւը փշրան եւ բոլորովին աչքէ ցատան, ձախ ոտնքը կտրուեցաւ, ազդրոսկրը ջախջախուեցաւ, ոտքը կարուեցաւ ու անջատուեցաւ: Մարգասպանին նետած ռումբը չպարտիզուր բրաւ նաեւ կառքը, որուն մէջ նստած էր մեծ դուքսը:

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԱԽԵԿԻ ՀԱՄԱՐ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
17
ՕԳՈՍՏՈՍ
1933
17 Aout
1933

ՅՕԹԱՆԱԿԱՒՈՐ ԹԻՒ 2267 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 5Ֆ ՀԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹՐՔԱԿԱՆ ՀԱՄԱԽՄԲՈՒՄԸ

Շանղալից պատրաստութիւններ կը տեսնուին Թուրքիոյ մէջ, տօնելու համար հանրապետութեան տասնամեակը (29 Հոկտեմբեր)։

Համաձայն Թերթերու տեղեկութեանց, չարժման մէջ պիտի դրուի ոչ միայն ամբողջ պետական մեքենան, այլեւ արդի գիտութիւնը, որպէսզի տօնակատարութիւնը կատարուի անթերի ձեւի համաապատասխան չքեղութեամբ։

Բոլոր գլխաւոր կեդրոններուն մէջ պիտի տեղաւորուին ձայնասփիւռ գործիքներ։ Դասախօսութիւններ պիտի կատարուին ամբիոնական կոչմամբ։ Շարժանկար, թատրոն, « տաւոլ – զուռնա », « զէյմէկն կողմ։ Շարժանկար եւ ժողովրդական խրախճանք։ Անշուշտ եւ պզբաղանդէս։ Ու թափորներ, թափորներ անվերջ...

Մէկ խօսքով, կատարեալ հարսնիք, ի փառս Մ. Քէմալի եւ հանրապետութեան։

Միեւնոյն ատեն, պիտի օգտագործուին նաեւ քարոզչական բոլոր միջոցները, որպէսզի արտասահմանն ալ տեղեկանայ Թրքական հանրապետութեան բարիքներուն։ Որպէսզի բովանդակ աշխարհ իմանայ թէ Թուրքիան այն չէ ինչ որ կը կարծուէր տարիներէ ի վեր։

Այս առթիւ, Թերթերը գրեցին թէ կառավարութիւնը կ'ուսումնասիրէ ընդհ. ներման ծրագիր մը, որմէ պիտի օգտուին ոչ միայն երկրին մէջ բանտարկուած քաղաքական յանցաւորները, այլեւ փախստականները։ Նոյնիսկ Հայերն ու 150նոցները։

Մէկզի դնելով Հայերու պարագան, որ տխուր հեգնութիւն մըն է եւ անջատ խնդիր, կ'ուզէինք վերլուծել բուն Թուրք փախստականներու խնդիրը։

Զեզի կը մնայ դատել թէ՝ այդ վերլուծումը կապ ունի՞ մեր այսօրուան իրականութեան հետ։

Այն Թերթերը որ գրեցին թէ 150նոցները ալ պիտի օգտուին ընդհ. ներումէն, միեւնոյն ատեն արձանագրեցին անունները,— Րէուֆ, Ճանան, Ճալիւէ Էտիպ, Բիւզ Թէվֆիք եւն.։

Ուրեմն, էնկիւրի ժամանակը եկած կը համարէ իր դրօշին տակ համախմբելու եթէ ոչ բոլոր ընդդիմադիրները, գոնէ անոնք որ իրական ուժեր են, եւ չգաւաճանեցին Թրքութեան։

Արդարեւ, յիշուած փախստականները եւ դեռ ուրիշներ, քէմալական լուծէն խրտչելով հանդերձ, չկատարեցին ո՛ր եւ է գործ՝ որ վնասէր իրենց հայրենիքին հողային ամբողջութեան կամ անկախութեան։

Ընդհակառակն, անոնք պարաք սեպեցին ամէն տեղ ալ երթալ եւ տարփոդել Նոր Թուրքիոյ փառքը։

Մէկ Ճալիւէ Էտիպ յեղաշրջեց միտքերը մասնաւորապէս Ամերիկայի մէջ, անգլերէն դասախօսութիւններով եւ դիրքերով։

Րէուֆ, նախկին վարչապետը, միշտ ինքզինքը հեռու պահեց այն փախստականներէն որ օտարին կրթնած՝ կ'ուզէին տապալել քէմալականութիւնը։

Նոյն ճամբան բռնեցին Բահմին, Իզմիրի նախկին կուսակալը, Ճանանը եւ ուրիշներ։

Կրկնենք,— ըլլալով հանդերձ ընդդիմադիր, անոնք չուզեցին իրենց անունը խառնել ո՛ր եւ է գործի որ կրնար վնասել երկրին։

Անոնք համոզուած էին թէ՝ ո՛ր եւ է խռովութիւն կամ օտար միջամտութիւն կրնայ ճակատագրական դեր կատարել, հապա ոտքի ելած երկրի մը մէջ։

Այնպէս որ, Մ. Քէմալ անհանգստութիւն չունեցաւ այս ճակատէն։

Նոյնիսկ չատերը միւսներէն — անոնք որ կ'ուզէին յեղափոխութիւն յարուցանել եւ քշել Մ. Քէմալը, անոնք ալ այլապէս օգտակար եղան իրենց հայրենիքին։

« Գործելով », դաւադրական ծրագիրները յղանալով հանդերձ, անոնք պարաք սեպեցին օրը օրին ... տեղեկագիրները ղրկել էնկիւրի։ Նոյն իսկ բերանացի զեկուցումներ տալ՝ իրենց կիներուն կամ «առեւտրականներու մէջոցաւ։

Այսպէս, ամբողջ տասը տարի երկիրէ երկիր թափառելէ, քանի քար զարնուելէ յետոյ, Թուրք ընդդիմադիրները չկատարեցին ո՛ր եւ է գործ, որ կարենար մտահոգութիւն պատճառել քէմալական։

Կ'ուզէի՞ք որ խօսէինք ... լրագրական հրացանաձգութեան մասին։

Արդ, էնկիւրին ինչո՞ւ հիմա իր դրօշին տակ չհամախմբէ այս տարրերը, որոնք երկրէն դուրս մնալով՝ կրնան սիրա խառնել, իսկ ներս մտնելով՝ կը դառնան եթէ ոչ գործօն ալակիցներ, գոնէ հաւատարիմ «պէնաէկեաններ»։

Ճիշդ է որ 150նոցները օրէնքէ դուրս հռչակուած են դաշնապրով, իբրեւ հայրենիքի դաւաճաններ։

Բայց, Թուրքիոյ համար ո՞ր օրէնքն է որ չի լուծուիր ուրիշ օրէնքի մը մէկ, համաձայն օրուան պահանջներուն։

Եղբակացութիւն,— քէմալականութիւնը ճակատ մը եւս կը հակեցնէ, հանդիսաւոր առիթով մը։ Միեւնոյն ատեն՝ ամբաստանելով իր խարխափը, այսինքն ներքին ապահովութիւնը։

— Բայց, այս խնդիրը ի՞նչ կապ ունի մեր այսօրուան իրականութեան հետ։

— Ըսել կ'ուզէք թէ չհասկցա՞նք։ Ոչի՛նչ։ Կը չարունակենք վազը։

Մինչեւ հիմա տրուած օրինակներուն վրայ մեծ բան մը չպիտի աւելցնէ այդ բացատրութիւնը։

Բայց, անհրաժեշտ է կրկնել միշտ։ Ցիշեցնել։ Հոլովել։ Չարենել՝ մուրճի պէս։

Որովհետեւ, համաստաված կազմալուծումն է որ կը սպառնայ զաղութներուն,— կէս առ կէս չարդուած ժողովուրդի մը վերջին մնացորդներուն։

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Գիւղացիի սեփականատէր կը դառնայ

ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Անցեալ յունուարին, հաւաքական տնտեսութեանց (կոլխոզ) համագումարին մէջ, Ստալին բաւ թէ կուսակցութեան նպատակն է բարեկեցութեան հասցնել կոլխոզի անդամները։ Այս առթիւ յայտարարեց.— « Ամէն կոլխոզնիկ պէտք է ունենայ կով մը »։

Այս դիւրութիւնը կը տրուէր իբրեւ խայծ, որպէսզի գիւղացին գործակից կառավարութեան, վերահաստատելու համար արջառի քանակութիւնը որ մեծապէս նուազեցաւ 1929 – 30ի ձմրան, երբ սաստկօրէն յատաջ կը մղուէր համայնացումը։

Համաձայն պաշտօնական վիճակագրութեանց, հորթերու թիւը մէկ տարուան ընթացքին (1930)18 միլիոնէն իջած էր 13 միլիոնի, որովհետեւ գիւղացիները կը նախընտրէին զանոնք մորթել եւ ուտել, քան թէ յանձնել հաւաքական տնտեսութեանց։

Կը թուի թէ Ստալինի յայտարարութիւնը միայն ճարտասանական արտայայտութիւն չէր, եւ Մոսկուան խօսքէն գործի անցած է։

Այսպէս, օգոստ. 15 թուակիր հրամանագիր մը կարգ մը դիւրութիւններ կ'ընծայէ, որպէսզի կոլխոզի լաւագոյն աշխատաւորները արջառ ունենան զեղչեալ գիներով։ Մէկ միլիոն երինջ, որ մինչեւ հիմա կը պահանջէր հատուկան տնտեսութեանց կամ անհատ գիւղացիներու, պիտի ծախուին կոլխոզի անդամներուն։ Արժէքը վար պիտի դրուի անոնց աշխատաւարձէն, բայց եթէ դժարը անբաւական ըլլայ, պետութիւնը մինչեւ հարիւրին 50 վարկ պիտի բանայ։ Այս ծրագրին իրականացման յատկացուած է 35 միլիոն րուբլի։ Վճարման պայմանաժամ նշանակուած է մէկ տարի։

Ցորենի Համաժողով Լոնտոնի մէջ

Երկուշաբթի օր Լոնտոնի մէջ կը բացուի խորհրդաժողով մը, նախաձեռնութեամբ Արժանթինի, Աւստրալիոյ, Քանատայի եւ Մ. Նահանգներու, որոնք ցորենի գլխաւոր արտադրողներն են։ Պիտի մասնակցին ուրիշ 26 պետութիւններ, մէկն ըլլով Ֆ. Միութիւնը եւ Թուրքիան։ Ժողովին նպատակն է միջազգային համաձայնութիւն մը գոյացնել, պաշտպանելու համար ցորենի արտադրութիւնը եւ վաճառականութիւնը։ Այս մասին խորհրդակցութիւններ կատարուած էին արդէն մայիսին՝ Ժընեւի, եւ յունիս – յուլիսին՝ Լոնտոնի մէջ, առանց վերջնական ելքի մը յանգելու։

Մ. Նահանգներու հողագործական նախարարը հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ այս առթիւ.

— եթէ ցորեն արտադրող երկիրները համաձայնութեան չյանգին իրենց արտադրութիւնը զեղչելու համար, Մ. Նահանգները պիտի հետեւին պետական նպաստով արտածումը քաջալերելու դրութեան։ Կը վարանիմ այս առթիւ գործածել վաճառամարտ (տըմփինկ) բառը, բայց կը կարծեմ թէ «պարզեւաւոր արտածում »ը կը բացատրէ միտքս։

Նախարարը աւելցուց թէ ամերիկեան կառավարութիւնը պիտի սպասէ մինչեւ օգոստոս 24, բայց եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ, պիտի առաջարկէ հետեւեալ ծրագիրը.— 1· ցանքերու տարածութիւնը աւելի քիչ պիտի ըլլայ քան եթէ միջազգային համաձայնութեան մը գոյանար.—2· Պարգեւներ պիտի տրուին հողագործներուն, որպէսզի կարենան պահել իրենց դնելու կարողութիւնը.— 3· Այժմ հարաւային նահանգներուն մէջ դիզուած ահագին մթերքը պիտի արտածուի պետութեան միջոցաւ։

Ֆրանսայի Ազգային Գիւնեսօնը

Առաջին անգամ ըլլալով, օգոստոս 15ին Մարսոնի մէջ (Պուրկոնեը) կատարուեցաւ Ֆրանսայի ազգային գիւնեսօնը, նախագահութեամբ հողագործական նախարարին։ Նպատակն է՝ մղում տալ այգեգործական արտադրութեանց սպասման, որ նմանապէս սպառնալի մատնուած է։ Այսառթիւ սարքուած էրփառուր հացկերոյթի մը, ուր գինի եւ փրփուր կը տեղար սեղան սեղան։ Ճառախօսներէն մէկը յայտարարեց.

— « Ֆրանսան կը մնայ այն փարոսը որ ազատութեան յոյսեր կ'արձակէ աշխարհի վրայ։ Ան կը պահէ իր պաղարիւնը, հակառակ այնքան գրգռիչ բանարկութեանց։ Ան կը մնայ ախոյեանը բարութեան եւ ազատական խաղաքաղաքականութեան, ախոյեանը ուրիշներու անկախութեան։ Փողովուրդներու ճակատագիրը կախում ունի իրենց հաւատարմութենէն հանդէպ իրենց աւանդութեանց։ Ֆրանսան, որուն գինին կը փառաւորենք այսօր, հաւատարիմ մնացած է իր պարտականութեանց »։

Նոյնքան ոգեւորուած, բայց աւելի գործնական ճառ մը խօսեցաւ հողագործական նախարարը.

— « Իրողութիւն է որ ժողովուրդները առժամապէս պաղած են գինիէն։ Յետոյ, կարգ մը երկիրներու մէջ յառաջ եկած է գերարտադրութիւն։ Այս անսիրելութիւնը գինիին հանդէպ՝ հոգեբանական մեծ չարիք մըն է որուն դէմ հարկ է պայքարիլ։ Այս տեսակէտով, մեծապէս օգտակար են այս կարգի ցոյցերը։ Անոնք նախ Ֆրանսացիներուն եւ յետոյ արտասահմանին կուտան համը մեր գինիներուն եւ կ'ամրապնդեն Ֆրանսացի այգեգործներուն վստահութիւնը։ Ինչ որ ալ ըլլան ներկայիս դժուարութիւնները, պէտք չէ յուսահատիլ արտասահմանի ապսպրանքներու մօտալուտ վերսկսումէն։ »

Այս պաշտօնական արարողութիւններուն հետ զուգընթաց, դուրսը տեղի կ'ունենային ժողովրդական խրախճանքներ։ Իրարու կը յաջորդէին գիւղական պարեր, երգեր, նուագածութիւններ։ Գեղանի աղջիկներ կ'երգէին ժողովրդական երգեր,— « Ի՞նչ կը բանիս, այգեպան », « Հնձանին երգը », «Այգեկութք », « Սիրել, խմել եւ երգել », « Հարսներգ » եւն.։ Գիշերը տեղի ունեցան լուսաւառութիւններ։ Երեք օր հարսնիքի մէջ էր Մարսոնը։

Կուչանայի թիապարտները կը փախչին

Կուչանայի (Հարաւ. Ամերիկա) արգելարանէն փախան 18 թիապարտներ, որոնց երկուքը նախապէս մահուան դատապարտուած էին (մէկը՝ Հիւսէյին Աքէլ, Պէյրութի մէջ)։

Այս առթիւ, Թերթերը կը գրեն թէ մէկ տարիէն պակաս ժամանակաշրջանի մը մէջ փախած են հարիւրէ աւելի թիապարտներ։

Անցեալ մարտ 18ին փախած էին 20 հոգի։ Ապրիլ 27ին կը հրատարակուէր ցանկ մը, որուն համաձայն 44 հոգի փախած էին 1932 սեպտ. 22ին։ Յունիս 3ին հրատարակուեցաւ 18 հոգինոց նոր ցանկ մը, փախած՝ 1932 սեպտ. 7էն ղեկտեմբեր 22 եւն.։

Պ. Էռիօ երկու թուրք ուսանողներ կ'ողեգրէ

Թուրք մամուլը խանդավառութեամբ կը նկարագրէ Ֆրանսայի նախկին վարչապետին եղած ընդունելութիւնները՝ Իզմիրի եւ Պոլսոյ մէջ։ Պ. Էռիօ 1909ին ալ այցելած է Պոլիս, հիշդ այն միջոցին երբ Մահմուտ Շեվքէթ փաշա Պոլիս կը հանէր « վերկութեան բանակով »։ Այս առթիւ նախկին վարչապետը հին յիշատակներ պատմած եւ Թրքանպատ յայտարարութիւններ բրած է՝ լալով, սահման չունի Թուրքերուն ուրախութիւնը։

Ինքնաշարժով Պէրկամա գացած միջոցին, Էռիօ կանգ կ'առնէ Բէչամիէ ուր դիւղացիները առատ ձմերուկ կը հրամցնեն։ Պատուէր ախորժակով կերած առեն, կ'ըսէ.

— Ձեր երկրին մէջ ամէն ինչ զեղեցիկ է.— ձեր երկինքը՝ զեղեցիկ, պուտուկները՝ զեղեցիկ, կանաչութիւնները՝ զեղեցիկ։

ՄՄԲ.— Իսկ « եաթաղա՞ն »ը, յարգելի բաղաբապետ եւ զեղագէտ...

Իզմիրի մանկապարտէզը այցելելէ յետոյ, Էռիօ բաւ կուսակալին.— Լիոնի մէջ զիւղատնտեսական բարձրագոյն վարժարան մը ունինք։ Իրրեւ չնչին փոխարինութիւն մը Թուրք ազդին ինձ հանդէպ ցոյց տուած համակրանքին, հինգ տարուան ուսման ձամբար կը տամ երկու Թուրք ուսանողներու, որոնց մէկը երկրագործական, միւսը արհեստագիտական վարժարանին պիտի հետեւի։

Թուրք նոր Համալսարանը հագիւ բացուած տագնապի մատնուեցաւ

Գրած էինք թէ Թուրքիոյ հին համալսարանը (Տարիւլֆիւնուն) փակուելով, պիտի բացուի նոր մը, « Իւնիվէրսիթէ » անունով։ Ուսուցիչները հագիւ նշանակուած, ահա ծայր կուտայ տագնապը։ Այսպէս, հրաժարած են վերատեսուչ Տօքթ. Նէչէթ Խամէր եւ գրական ճիւղի անօրէն Քէօփրիւլիւ զատ Ֆուատ պէյեր։

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ հրաժարած է նաեւ կրթական գործավարը, Բէշիկտաշլեան պէյ եւ իրեն յաջորդ նշանակուած է առողջապահական գործավար Բէֆիք պէյ։

⁂ Կրթական գործավարութեան խորհրդականը յայտարարեց.

— Պոլսոյ Համալսարանը չի կրնար բաւարարել 15 միլիոններոց ազգի մը պահանջները։ Ցատկապէս քանի մը համալսարան ալ պիտի բանանք։ Բայց բնականաբար պիտի սպասենք որ լրանան հարկ եղած պայմանները։ Ամէն պարագայի մէջ ոչ շատ հեռու առենէն համալսարան մը պիտի բացուի էնկիւրիի մէջ։ Բարձրագոյն ուսում առնող երիտասարդներուն թիւը կ'աւելնայ տարէ տարի։ Անհրաժեշտ միջոցները ձեռք պիտի առնուին, այս պահանջը գոհացնելու համար։

Մահաւնիգութիւնը Սուրիոյ սահմանին վրայ

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ Օգոստոսի առաջին շաբթուան ընթացքին, հարաւային սահմանին վրայ տեղի ունեցան մահսանիգութեան 25 դէպքեր, որոնց 7ը ընդհարումի տեղի տուին։ Բռնուեցան 29 մահսանիգներ, երկուքը պատճառած։ Գրաւուեցան 1 հրացան, 500 ֆիլօ մահսային ապրանք, 600 ֆիլօ ոզելից ըմպելի, 3500 տետրակ սիկարի թուղթ եւ զանազան տեսակ կենդանիներ։

Պոլսոյ ոչ-թուրք դպրոցները կը պարպուին

Թուրք Թերթերը կը գրեն թէ Պոլսոյ օտար եւ փոքրամասնութեանց դպրոցները հետզհետէ իրենց աշակերտները կորսնցնելով սկսած են փակուիլ։ Այս տարի փակուած են արդէն Կ. Փաչայի Ամերիկեան վարժարանը, Բեբայի յոյն լիսէն եւ Բեբայի Եւկոսլաւ նախակրթարանը։ « Ասոր փոխարէն, Թուրք դպրոցներու մէջ օտար եւ փոքրամասնութեանց տարրերը հետզհետէ կ'աւելնան »։

Աւուստոյի բնակուները Պոլիս կը թափին

Պրուն Գչլայի Հայերը ապրուստի նեղութեան պատճառով որոշած են Պոլիս երթալ։ Արդէն պատրաստութիւններ կը տեսնեն 70 ընտանիք, 300 հոգի։

Նկատի ունենալով որ Պոլսոյ մէջ ալ չատ դժուար է գործ գտնել, իսկ ինքը նիւթական միջոցներ չունի, Ինամատարութիւնը յանձնարարած էր իրենց տեղը մնալ, բայց գաղթականները համբայ ելած են։

Հրեաներու խուժումը դէպի Պաղեստին

Երուսաղէմէն կը հեռագրեն թէ՝ Հրեաներու ներգաղթի վերամսեայ ցուցակը լրացած ըլլալով, Պաղեստինի կառավարութիւնը հազար արտօնագիր հանեց Գերմանիոյ հրեայ փախստականներուն համար, ի հաշիւ յաջորդ վերամսեային, (1933 Հոկտեմբեր – 1934 մարտ)։ Տակաւին յայտնի չէ թէ համաձայնութիւնը որքան արտօնագիր պիտի արուի այդ շրջանին համար։ Ամէն պարագայի մէջ, Հրեաներու ներգաղթը ամէնէն բազմամարդը պիտի ըլլայ այս տարի եւ կրնայ հասնիլ 1925ի քանակութեան, որ մեծագոյնն էր։

Հաշիւ եղած է թէ յունուարէն յունիս, 10,000ի մօտ հողագործներ եւ անկախ գիրքի տէր Հրեաներ հասած են Պաղեստին՝ կառավարական արտօնագրով, եւ քանի մը հազար ալ՝ իրրեւ զբօսաշրջիկ։ Այս վերջիններէն չատ քիչեր արձանագրուած են իրրեւ բնակիչ։ Ենթադրելով որ ներկայ համեմատութիւնը պիտի չարունակուի մինչեւ տարուան վերջը, հրեայ բնակչութիւնը աւելցած պիտի ըլլայ 30,000 հոգի, միայն ներգաղթով։

Պատերազմական պարտքերու խնդիրը

Մ. Նահանգներու արտաքին պաշտօնատունը հաղորդեց թէ յաւելեալ հոկտեմբերին բանակցութիւններ պիտի սկսին Անդլիոյ հետ, պատերազմական պարտքերու մասին։ Ան այժմ բանակցութիւնները պիտի կատարուին խորհրդականի մը միջոցաւ. բայց յետոյ բազմանդամ պատուիրակութիւն մը պիտի ղրկուի Ուաշինկթըն, նախագահութեամբ նախարարի մը, վերջնապէս խմբագրելու համար համաձայնութիւնը։

Կ'ըսուի թէ Անգլիա պիտի պահանջէ հարիւրին 90 դեղչել իր պարտքը։

Տէր եւ Տիկին Լինտպէրկ Թռան

ԿՐՕՔՆԱԱՆՏԱՑԷՆ ԻՍԱՆՏԱ

Ամերիկացի օդանաւորդը, դնդ. Լինտպէրկ, որ առաջին անգամ կատեց Ատլանտեանը, ժամանակ մը ի վեր գիտական ուսումնասիրութիւններ կը կատարէ Կրօքնաանտացէն։ Օգոստոս 15ին, Տէր եւ Տիկին օդանաւ նստելով, իջան Իսլանտա։ Հեռաւորութիւնն էր 800 քիլոմէթր։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

(տես վերջը էջ 4-րդ)

Հետ Ղևոնդ Ալիշանի հիմնադրած հայկական վարժարանների ուսուցիչների ժողովում ելույթ ունեցավ Ղևոնդ Ալիշանի թոռնուհին՝ Զարուհի Ալիշանը։ Նա ներկայացրեց իր պապի կյանքի ու գործունեության մասին գրված հուշերը։ Ալիշանը ծնվել է 1820 թվականին Վենետիկում։ Նրա հայրը՝ Ղուկաս Ալիշանը, եղել է Մխիթարյան միաբանության անդամ։ Ղևոնդ Ալիշանը 1838 թվականին ուղարկվել է Վենետիկ՝ Մխիթարյան միաբանության վարժարանը։ Այնտեղ նա սովորել է հայոց լեզու, պատմություն, աշխարհագրություն, հայ գրականություն։ Ալիշանը 1846 թվականին ձեռնադրվել է քահանա։ Նա ծառայել է Վենետիկում, Փարիզում, Վիեննայում, Ռագուզայում, Կ. Պոլսում։ Ալիշանը մահացել է 1901 թվականին։

Ելույթ ունեցավ նաև Ղևոնդ Ալիշանի թոռնուհի Զարուհի Ալիշանը։ Նա պատմեց իր պապի կյանքի ու գործունեության մասին գրված հուշերի մասին։

— Պապս ծնվել է Վենետիկում, — ասաց նա։ —

«ՏԱՆԸ ՄԵՀ ՀԱՏԱԿ ՀԱՐՈՑ ԼԻ»...

— ... —

Ցուրեկ ձայնը իմիկի մարմնի մեջ կարծես թե ինչ-որ տեղ կորավ, ինչ-որ տեղ ընկավ, ինչ-որ տեղ սահեց ու ներս քաշվեց։ Ու ինչպես որ ինքն էր ասել, ինչպես որ ինքն էր ուզում, ինչպես որ ինքն էր կամենում, ինչպես որ ինքն էր ցանկանում, ինչպես որ ինքն էր ակնկալում, ինչպես որ ինքն էր հուսում, ինչպես որ ինքն էր հավատում, ինչպես որ ինքն էր համոզված, ինչպես որ ինքն էր վստահ, ինչպես որ ինքն էր հավատացած, ինչպես որ ինքն էր ապահով, ինչպես որ ինքն էր հանգիստ, ինչպես որ ինքն էր անվրդով, ինչպես որ ինքն էր անխռով, ինչպես որ ինքն էր անխռովելի, ինչպես որ ինքն էր անսասան, ինչպես որ ինքն էր անդրդվելի, ինչպես որ ինքն էր անշարժ, ինչպես որ ինքն էր անսասանելի, ինչպես որ ինքն էր անդրդվելի, ինչպես որ ինքն էր անխռովելի, ինչպես որ ինքն էր անվրդով, ինչպես որ ինքն էր հանգիստ, ինչպես որ ինքն էր ապահով, ինչպես որ ինքն էր հավատացած, ինչպես որ ինքն էր վստահ, ինչպես որ ինքն էր համոզված, ինչպես որ ինքն էր հուսում, ինչպես որ ինքն էր ակնկալում, ինչպես որ ինքն էր ցանկանում, ինչպես որ ինքն էր կամենում, ինչպես որ ինքն էր ուզում, ինչպես որ ինքն էր ասել, ինչպես որ ինքն էր հավատում, ինչպես որ ինքն էր համոզված, ինչպես որ ինքն էր վստահ, ինչպես որ ինքն էր հավատացած, ինչպես որ ինքն էր ապահով, ինչպես որ ինքն էր հանգիստ, ինչպես որ ինքն էր անվրդով, ինչպես որ ինքն էր անխռովելի, ինչպես որ ինքն էր անդրդվելի, ինչպես որ ինքն էր անսասանելի, ինչպես որ ինքն էր անշարժ

Լինտպէրկի միտքն է Ծրագիր մը կազմել, օդանաւային կանոնաւոր երթեւեկ հաստատելու համար Եւրոպայի եւ Ամերիկայի միջեւ, հիւսիսային Ատլանտեանի ճամբով։

⁂ Շէպի կղզիին մէջ (Թէյմզի վրայ) անգլիացի օդանաւորդ մը ռազմափորձեր կատարած ատեն, կրակը սխալմամբ ուղղեց նաւակի մը վրայ, խարխափանիչ կարծելով։ Տասնեօթը տարեկան աղջիկ մը սպաննուեցաւ նաւակին մէջ։

Անգլիա հարիւր նոր օդանաւ կը շինէ

« Տէյլի Հէրըլտ » կը գրէ թէ անգլիական կառավարութիւնը հարիւր սրընթաց օդանաւեր պիտի շինէ, եթէ զինաթափութեան խորհրդաժողովը համաձայնութեան մը չյանգի օդանաւային ուժերու կրճատման մասին։

Այս օդանաւերը պիտի սպառազինուին վերջին դրութեամբ գնդացիրներով եւ չարժանիւներով։ Անոնց գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ խափանել որ եւ է յարձակում Լոնտոնի վրայ։

Աչխատաւորական օրկանը հրատարակելով այս լուրը, դիտել կուտայ թէ օդային սպառազինութեան այս արշաւը չատ կը նմանի նախապատերազմեան զինարշաւին, եւ պատասխանատու կը բանէ բրիտանական կառավարութիւնը։

Ց.



Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

Պէվիլի «Ռոստոմ» ենթակոմիտէի ժողովը այսօր, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Գրադարանին մէջ։

ԿՈՒՍԷՆՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. «ՏԱՒՐՈՍ» խումբը իր կազմութեան առթիւ սարքած է ընկերական խնջոյք - երեկոյթ մը, այս Շաբաթ երեկոյ, ընկ. ԹՈՐԻԿԵԱՆի բնակարանին մէջ, 194. Av. Marceau, Goussenville.

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Պէվիլիի «ՌՈՍՏՈՄ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

20 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԻԿՈՅ ՓԼԱՄԱՌԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ

Բանախօսութիւն, երգ, պար, նուագ եւլլն.։ Դիւրամատչելի պիւֆէ։

Կը մասնակցի ԵՓՐԱՏ նուագախումբը՝ դեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՒՆԵԱՆի

Հաղորդակց. միջոց.— Ենվալիտէն առնել չոգեկառք եւ իջնել Մէօտոն, Փորթ Վէրսայլէն առնել հանրակառք թիւ 23 կամ 32 եւ իջնել Ժէրմ. տը Մուլինօ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՄՈՒԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

ՕՁՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 8ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 9

ՊՈՒԼՎԱՐ ԲԱՊԱԹՕԻ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

Մանրամասնութիւնները վաղուան թիւով։

Դաշտահանդէս Վալանսի մէջ

Կազմակերպուած ԽՕՐԲԵՐԴԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Այս Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ՄԱԼԻՄՕՐԻՆ անտառին մէջ

Պար, մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւն եւլլն.։

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Նպաստավաճառ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի մօտ

115, Route d'Orléans. Cachan

ՊՈՒԱ ՌՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ՋԳՕՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ ՍՐՃԱՐԱՆԸ

345, AVENUE ARGENTEUIL

×

«ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ

«ՄԱՍԻՍ» ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ **45, rue de Bonnel**

Գործակալ՝ ԽՆԿԻԿ ԿԷՆՃԵԱՆ

×

Վալանսի մէջ ՅԱՌԱՋԻ գործակալն է

ՂԱԶԱՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Այժ տուէք նոր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱԾԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէքեաթ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՑԼԱԿ ՄԻՒԱՑԷԼԵԱՆ

Գինն՝ 10 Ֆրանք

Դիմել ՅԱՌԱՋԻ, **17, Rue Damesme, PARIS**

ՍՊԱՌԵԼՈՒ ՄՕՏ Է՝ ՓՈԽԱՑԷՔ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆի

ԵՐԳԻՉԱԿԱՆ

Մեծ հատոր մը որ կը պարունակէ ՓԱՐԱՒՈՆ ՍԷՄ ԱՆՏՈՆԸ, ԻՇԽԱՆ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՆ, ԱՐՔՈՒՆԻ ՍՐԲԱԶԱՆԸ եւ բազմաթիւ ՄԵՐՕՐԵԱՑ ՏԻՏԱՂՆԵՐ

Համակ Տիտաղ, Սրամտութիւն, Խնդուք, Թպիտ Արտասահմանեան ամբողջ հայ կեանքը եւ դէմքերը պատկերացուած են այս հատորին մէջ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ **15** Ֆր., ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ **20** Ֆր.

Դիմել՝ **17, RUE DAMESME :-: PARIS (13e)**

« Երկար եւ առողջ ապրելու միակ պայմանը ծիծաղիլն է »։

ՏՈՒՔ. ԼՕՄՊՐՕԶՕ

Etude de Me **BERNARD WAHÉ**

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69

Կր ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կր պաշտպանէ առեւտրական եւ դատարանական գործեր, կր կատարէ certificats de coutumes ներ, կր կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները։

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19։ Նաեւ ժամադրութեամբ

ՀԱՅ ՄԱՐԸՆԷՁԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐԸՔԵԼ եւ ՍԷՆԹԻՒՐ Ամենայարմար գիներով։

Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ

9, Rue d'Aboukir, PARIS

(թանուքը՝ փողոցի վրայ)

Tél. Central 82 - 49, **Métro: Sentier**

Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն։

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ

— Որբուհի մը որ փոքր հասակին մէջ տեղահանուած է հազիւ կը յիշէ քանի մը ազգականներու անունները։

Ընդհ. Պատերազմէն առաջ իր մօրեղբայրը (անունը չի յիշեր) կը գտնուի եղեր Ամերիկա։ Որբուհիին անունն է Նազլը, մօր անունը՝ Հայկանուշ, հօր անունը՝ Սարդիս Պօյաճեան (Խարբերդի Շիրօ գիւղացի)։ Իր ազգականներուն մասին իմացնել Missak Tcholakian, rue de l'Esguiau, Villefranche s)mer, AlpesMaritimes. France։

Ամերիկահայ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել։

— Կը փնտռեմ հօրեղբայրս Գուրուչեան Արմտան գիւղացի Մկրտիչ Տէր Յակոբեան, որ կը գտնուէր հետեւեալ հասցէին՝ Diran Gevrikian, Calle Azopardo N. 2165, Villa Gerli, Avellanida, Buenos - Aires (Rep. Arg.)։ Իր հասցէին գրած վերջին նամակս ետ եկաւ։ Իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Missak Տէր Յակոբեանի, 14 rue Médéah. Փարիզ (14), կամ «Յառաջ»ի վարչութեան։ Կը խնդրուի արտատպել։

— Թիֆեզպործ (Թէնէքէճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Աղապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկաշոտ, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղարեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արտէն թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւղարեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր։

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourt l Haute Saône), France.

ԵԹԷ ՀԱՑՐԵՆԱՔԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՐ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ՍԵԳՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վ. ԻՐԱԲՈՒԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԱԿԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼԹԷԻՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՄԱՄՈՒԱԳԻՆ ՈՍԿԻ ԿՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒՀԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՁԱՐԻ

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 9 - 12 եւ կէս օրէ վերջ 2էն ։ կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչ եւ կէսօր։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վէներական ամէն տեսակ հիւանդութիւններ (ջերմատիզութիւն, ֆրանկախտ եւայլն), մորթի, զգային, ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւններ։

Բժշկումը կը կատարուի, X անգրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ էլէքտրականութեամբ։ Կը կատարենք մէջքի եւ արեան տարբալուծում։

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ։ Քաւրօն՝ սկսած 10 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով։

Արժէքները շատ մատչելի։ Մանաւանդ զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու։

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8։ Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ · POLYCLINIQUE

Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ

49, ՐԻԻ ՏԷ ՓԸԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԴԵՏՆԱՁԱՐԿ

49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée

Tél. 62 - 46

Կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջլինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, եշ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի փայծաղի (տալախ), թուքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ:	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Զղային հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Գշ. ժամը 10, եշ. ժ. 4:
Վէրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Գշ. ժ. 6, Ուր. ժ.
Ծննդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմատիզութիւն).	Գշ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12:
Ծննդաբերութեան եւ Արգանդի.	Գշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10:
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 9, եշ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Գշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Գշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:
Վէներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ կանանց	Գշ. ժամը7, Շբ. ժ. 9:

Փննութիւն՝ արեան, թուքի, մէզի, սերմի եւլլն.։

Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը։ Շողանկարում (radio)։ Մարմնում (massage)։ Կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ։

Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք։

Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7, կամ ժամադրութեամբ։ Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9էն։

(Տրամադրելի են նաեւ վկայեալ մանկաբարձուհիներ)։

Շաւիղի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Madame RAMELի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ **41 Grand'Rue**

եւ

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

2.— ՄԵՆ ԴՈՒՔՍ ՍԷՐԳԷՅԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Դիտելով մեծ դքսուհին, չէի կրնար չտեսնել իր դէմքին վրայ երախտագիտութեան արտայայտութիւն մը եթէ ոչ հանդէպ ինծի, գէթ հանդէպ Ձակատագրին, որ իրեն խնայած էր մահը։

— Ի յիշատակ, ահաւ այս փոքրիկ սրբանկարը, կը խնդրեմ, ես պիտի աղօթեմ ձեզի համար։

Ահա սրբանկարը։

Ինծի համար տակիկա խորհրդանշանական խոստովանութիւն մըն էր իմ յաղթանակիս մասին, խորհրդանշան մը իր երախտագիտութեան՝ հանդէպ Ձակատագրին, որ պահպաներ էր իր գոյութիւնը, նշան մը ղղջումի այն ոճիրներուն համար, զորս գործած էր իր ամուսինը մեծ դուքսը։

Ըսի իրեն։

— Իմ խղճս անրիծ է։ Ինծի ցաւ կը պատճառէ մտածել որ ձեզ վշտի մէջ ձգեցի։ Բայց ես չարժեցայ զիտակցութեամբ։ Եւ եթէ մէկի տեղ հազար կեանք ունենայի, հազարն ալ պիտի զոհէի այդ նպատակին։

Մեծ դքսուհին ոտքի ելաւ մեկնելու համար։

Ես ալ ոտքի ելայ։

— Երթաք բարով, ըսի, բայց կը կրկնեմ, որ ցաւ կը պատճառէ ինծի մտածել թէ վշտի մէջ ձգեցի ձեզ։ Ես իմ պարտականութիւնս էր որ կատարեցի։ Պատրաստ եմ կատարելու ինծի տրուած պարտականութիւնը մինչեւ վերջ, եւ պիտի տանիմ ամէն տառապանք որ կը տրուի ինծի։ Մնաք բարով կ'ըսեմ ձեզի, որովհետեւ այլեւս չպիտի տեսնենք իրար »։

Այս տեսակցութիւնը յետոյ պատմուեցաւ մամուլին մէջ, բայց անճիշդ եւ ուռճած ձեւով մը։ Այս պարագան չափազանց ցաւ պատճառեց Կալիայեւի։

24 մարտ թուակիր նամակով մը, մեծ դքսուհին գրեց հետեւեալ տողերը.—

« Ես ձեզ չկանչեցի։ Դուք ձեր կամքովն էր, որ եկաք։ Հետեւաբար մեր տեսակցութեան հետեւանքներուն պատասխանատուութիւնը կ'իյնայ ձեր վրայ։ Մեր տեսակցութիւնը, գէթ ես ըստ ինծի, մտերմական ձեւ մունէր։ Ինչ որ անցաւ դարձաւ մեր մէջ, սահմանուած չէր մամուլին, կը պահակնէր միայն մեզի երկուքիս։ Մենք իրարու հանդիպեցանք չէզոք գետնի մը վրայ,— ինչպէս էիք արտայայտուած,— իրրեւ երկու մարդկային էակներ։ Ուրեմն երկուքս ալ ունէինք նոյն իրաւունքները անպաշտօն հանդամանք մը տալու մեր տեսակցութեան։ Այլապէս ի՞նչպէս բացատրել ձեր քրիստոնէական զգացումներուն անշահախնդրութիւնը։ Ես վստահեցայ ձեր աղնուականութեան, կարծելով թէ ձեր պաշտօնական բարձր դիրքը եւ անձնական արժանաւորութիւնը բաւարար երաշխիք մը կը կազմէին ընդդէմ զրպարտիչ խաղի մը, որուն խառնուեր էք, ուզելով կամ չուզելով։ Բայց դուք չէք վախցած խառնուելէ այդ խաղին, այնպէս որ ձեր մասին դիտէք թէ ինչ չարժաւորութիւններէ մղեալ։ Դուք, սակայն, անարժան գտնուեցաք իմ մեծանձնութեանս։ Որովհետեւ այլեւս կասկած չունիմ թէ դուք էք աղբիւրը այն բոլոր տեղեկութիւններուն, որ գրուեցան իմ մասիս։ Արդարեւ ո՞վ պիտի համարձակէր ձեզի հետ ունեցած խօսակցութիւնս ուրիշին հաղորդել, առանց ձեր արտօնութիւնը առնելու։ Մամուլին արուած այդ տեղեկութիւններով, մեր խօսակցութիւնը խեղաթիւրուած է բոլորովին։ Ես երբեք չըսի թէ հաւատացեալ մըն եմ եւ զղջումի ոչ մէկ արտայայտութիւն ըրի »։

Այս նամակը, որ խիստ գրուած է, չէր կրնար չազդել Կալիայեւի ճակատագրին վրայ։

Իր ընկերներուն գրած ուրիշ նամակի մը մէջ, Կալիայեւ կը գրէր դարձեալ.

«Սիրելի բարեկամներս եւ անմոռանալի ընկերներս,

Ըրի, ինչպէս գիտէք, ամէն ինչ որ կրնայի ընել, տանելու համար փրկարար ելք յաղթանակը։ Եւ հիմա անձնապէս երջանիկ եմ, մտածելով թէ կատարեցի պարտականութիւնը, որ կ'իյնար արիւնաքամ Ռուսիոյ վրայ։

Դուք ծանօթ էք իմ համոզումներս եւ իմ զգացումներուս ուժին։ Ինչ ոք ողբայ իմ մահս։ Ես ինքզինքս բաղդատելի չեմ պայքարին նուիրած եմ պայքարին նուն աչխատասէր ժողովուրդի մը զատութեան։ Մենաշնորհի ոչ մէկ չուք մի խանգարութեան։

Եւ եթէ, իրրեւ հետեւանք այն մէն բանին, զոր ես կը հետապնդէի ամբողջ կեանքս մէջ, գտնուի բռնապետութեան դէմ մարդկային բողոքի մը բարձրութեան վրայ, մահը պահկէ իմ գործս գաղափանրծութեամբ։

Մեռնիլ համոզումներու համար, նշանակէ կոչ ընել պայքարի։ Ինչ բլլան այն զոհողութիւնները, որ կատարուին միապետութեան դէմ համոզման համար, ես խորապէս համոզուած եմ որ մեր սերունդը պիտի յաղթանակ վերջը բերել այդ միապետութեան։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :=: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԱԽԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ 18 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933

18 Aout 1933

ՅԱՐԻ ԹԻՒ 2268 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 5Ն ՀԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԵՐԿՈՒ ՊԱՏԿԵՐ ԴԷՄ ԴԻՄԱՑ

Ըսել ուզեցինք, երէկ, թէ Թուրքերը չատ լաւ կը հասկնան իրենց դիմացն ունին օտար թշնամիներ։ Երբ ունին հայրենիք եւ պետութիւն պաշտպանելու հոգը։

Պատահաբար չէր որ յիշեցինք Թուրք փախստականներու պատգամաւորներուն անունները։

Մանաւանդ անոնց դիւանաւորներուն անունները։

Երեւութապէս թշնամի, Թուրք ընդդիմադիրներուն լատինացած, եթէ ոչ մեծագոյն մասը իր պանդխտութիւնն անգամ օգտագործեց ի նպաստ երկրին։

Մենք սովորութիւն ունինք իրերը դատելու միայն երեւոյթէն,— գիրքերէն, թերթերէն եւ ճառերէն։

Մինչդեռ, այդ բոլորին հետ զուգընթաց, անոնք, Թուրք ընդդիմադիրները կատարած են եւ կը կատարեն այնպիսի աշխատանքներ որ չեն երեւար, բայց նոյնքան հայրենասիրական են։

Անոնք չեն սիրեր աղմկել, ամէն տեղ ելեւմուտ ունենալով հանդերձ։

Անոնք չեն տարուիր լրագրական պայքարներով, եւ կը նախընտրեն ոչ միայն լռութիւն պահել, այլ եւ մոռացութեան տալ իրենք զիրենք։

Խօսքը անշուշտ, զանազան թափթփուքներու մասին չէ, որոնք այսօր կան, վաղը չկան։

Այլ՝ անոնց մասին որ ուժ էին երէկ եւ ստիպուեցան հեռանալ, բայց կրնան վերադառնալ վաղը։

Դուք լսեցի՞ք որ եւ է դատապրութիւն՝ Բիզա Նուրի կողմէ։

Այս մարդն էր որ ստորագրեց Լոզանի դաշնագիրը, Ըմմէթի հետ։ Ցեռոյ ինկաւ օրուան իշխանաւորներուն աչքէն, եւ չունէր առաւ Փարիզ, պատմական ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար։

Շատ բաներ խօսուեցան ու գրուեցան Րէուֆի, Բահմիի, Ատանի, Ֆալիհէ Էտիպ Հանըմի, Վէհիպ փաշայի եւ ուրիշներու մասին,— բոլորն ալ՝ հակաքէմալական։

Բայց, դուք զանոնք տեսա՞ք ո՛ր եւ է հակաթուրք ճակատի վրայ։ Գործօն պայքարի մէջ։

Գոնէ կարդացի՞ք անոնց ո՛ր եւ է մէկ հրատարակութիւնը որ կարենար վարկաբեկել այսօրուան կամ երէկուան Թուրքիան, Եւրոպայի եւ Ամերիկայի առջեւ։

Փախստականներուն մէջ կը գտնուէր ձէմալ պէյ, նշանաւոր «հայասէր» մը։ (Ո՞ր ապուշը յղացաւ այս բառը)։

Իրրեւ կուսակալ, երբեմն օգտակար եղած է այս մարդը։ Զինադադարին, երբ նախարար էր, խոստովանեցաւ թէ 800,000 Հայեր ջարդուած են։

Այդ յայտարարութեան համար ալ, երբ Քէմալը եկաւ, չունէր առաւ Պուլկարիա։

Ու բարեմիտ Հայեր — էֆէնտիները — կը պատմէին թէ՝ ամէն օր սուրճ մը մուրալով հանդերձ, մաքէն չէր անցներ օրուան իշխանութիւնը վարկաբեկել օտարին առջեւ։ Մանաւանդ իր «հայ բարեկամներուն» առջեւ։

Ընդհակառակն, իսլամական հառաչանքները կ՝արձակէր անոր յաղողութեան համար։

Շատ չանցած, արդէն Պոլիս էր, պանդխտութեան մէջ քաւած ըլլալով իր «անմիտ» յայտարարութիւնը (Հայերէնով սարսափներու մասին)։

×

Բայց աւելորդ է երկարել այս չարքը։

Կը վախնանք որ, եթէ ուրիշ փաստեր ալ յիշենք, ներսէն թէ դուրսէն, ազգային արժանապատուութեան հարց կը ծագի...

Այս համառօտ պատկերին դիմաց, դուք աչքի առջեւ բերէք հայկական չարժանկարը։

Փորձեցէք ձեր գլխուն մէջ սեղմեցնել ու վերլուծել պատկերը այսպէս կոչուած գաղթահայ կեանքին։

Զգեցէ՛ք ժողովուրդը եւ դիտեցէք ինչ որ կը տեսնէք անոր վերին խաւերուն մէջ,— մտաւորական, կուսակցական, կղերական։

Բաղդատեցէք Թուրքիոյ վիճակը, որ կրնայ ո՛ր եւ է պարտականութենէ ազատ կացուցանել ամէն մէկ փախստականներ, եւ սա եզակի համայնապատկերը հայկական Սփիւռքին, որ կը պահանջէ կեդրոնացում՝ խելք եւ կորովի յեղին մասնիկին։

Փորձեցէ՛ք, եւ եթէ կրնաք պահել ձեր պաղարիւնը, կը նշանակէ թէ... մարդաբէական յատկութիւններ ունիք։

Մեր մխիթարն չանցնիր բաղդատութեան դնել հայ եւ Թուրք ժողովուրդներուն արժանիքները։

Առանց թեթեւ ազգասիրութեան, կրնանք մեր առաքինութիւնները ներով ապաքրէդ կարդալ այդ մոլեռանդ եւ արիւնաթաթախ զանգուածին, որ նոր արթնցաւ։

Եւ սակայն, յետին Թուրքը ունի յատկութիւն մը որուն չատ ուշ կը հասնի մեր «կեավուրի վերջին խելքը»։

Մինչ մենք իրարու ծուռ կը նայինք ամէնէն հիմնական հոգեբանական առթիւ, կը սիրենք վիճիլ, քրքրել, քակել, խաչաձեւել, ան, Թուրքը, գիտէ կանգ առնել տեղ մը։

Թուրքը սորված է կարճ կապել, երբ հարցը առնչութիւն ունի իր երկրին, իր գոյութեան հետ։

Առանց հասած ըլլալու մեր գիտակցութեան, ան, Թուրքը, ինազդօրէն կը զգաէ ծուռն ու չիտակը, մեքենաբար ինքն իրեն կը պարտադրէ կարգապահութիւն մը, որ եթէ զինուորական է, ամէն պարագայի մէջ հայրենիքի չահերուն դէմ չէ։

Մինչդեռ մենք, թէեւ աւելի ուշիմ եւ հասուն, մեր հաւասարակշռութիւնը կը կորսնցնենք ամէնէն վճռական պահուն։

Եւ կը կորսնցնենք մեր տեսողութիւնն ու դատողութիւնն ալ, երբ կ՝օրօրուինք սանձարձակ ազատութեան մէջ։

Փաստ,— աչքէ անցուցէք մեր գաղութներուն կեանքը։ Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

500 ԱՍՈՐԻՆԵՐ ՍՊԱՆՆՈՒԻԱԾ

ՀԱԶԱՐ ՀԻՆԳ ՀԱՐԻՒՐ ԿԻՆԵՐ ԵՒ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐ ԱՆՏԷՐ

ՄԵԾ ՅՈՒԶՈՒՄ ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ

Լոնտոնի թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները (16 օգոստ.)։

Իրաքի Ասորի փոքրամասնութեան մէկ մասին ըմբոստացումը ողբալի հետեւանք ունեցաւ։ Սուրիայէն վերադարձած հինգ հարիւր սպառազէն ըմբոստներուն ցրուումէն յետոյ, Իրաքի կառավարութիւնը ծանոյց թէ զինուորական գործողութիւնները գրեթէ վերջացած են եւ թէ մնացեալ ըմբոստները կը հետապնդուին ոստիկանութեան կողմէ։ Լոնտոն հասած լուրերը չեն համապատասխաներ այս պատմութեան։

Պատճառներ կան հաւատալու թէ մինչեւ հիմա հինգ հարիւր Ասորիներ սպանուած են, որոնց մէկ մասը եթէ կռիւին մէջ ինկած են, 200 հոգի որ եւ է կապ ունեցած չեն ապստամբութեան հետ։ Կարգ մը փոքր գիւղեր կրակի տրուած են Տրհօֆի շրջանին մէջ և այլուր, Մուսուլի հիւսիսակողմը։ Ողբալի վիճակի մը մատնուած են ասորի կիները եւ մանուկները, որոնցմէ 1500 հոգի կը գտնուին Տրհօֆ, Մուսուլէն 90 ֆիլոմեդր դէպի հիւսիս։

Պատճառներ կան հաւատալու թէ այս ծայրայեղութիւնները գործուած են ոչ այնքան Իրաքի զինուորներուն որքան «անկանոն ոստիկանութեան» կողմէ որ կազմուած է հիւսիսային գաւառներու հրամանատարին կողմէ։ Այս անկանոն ոստիկանները մեծ մասով Քիւրտեր են, որոնցմէ շատերը թշնամի են Ասորիներուն, բայց կան նաեւ Արաբներ՝ Շէմմար աշիրէթէն։ Ասոնց հրամանատարն է Պէֆիր Սըտգը պէյ, հիւսիսային շրջանի զօրքին հրամանատարը։ Այս սպան, որ նախապէս բուռն թրքասէր էր եւ շեշտուած հակառակորդ Ասորիներուն, պաշտօնի վրայ պահուեցաւ հակառակ անոր որ արժանի պատիժը տուած չէր իր այն սպաներուն որոնք Ասորի կնոջ մը վրայ յարձակեցան Բանի մը ամիս առաջ։ Այս մարդը պաշտպանեալն է եսային փաշա էլ Հաշիմի, ելմտական նախարարին, որ թշնամի կը համարուի անգլիական ազդեցութեան։

Այս տխուր դէպքերուն լուրը, որ հաղորդուեցաւ վարչապետին, մեծ յուզում պատճառեց Անգլիոյ պաշտօնական շրջանակներուն մէջ։ Ամէնքն ալ կ՝ըմբռնեն թէ Իրաքի անկանոն զօրքին այս վայրագ ընթացքը եւ զինուորական իշխանութեանց անարդար խստութիւնը բուռն բննադատութիւններ պիտի յարուցանեն ծրնեւի մէջ եւ այլուր։ Կը վախցուի նաեւ որ այս դէպքերուն լուրը գէշ ազդէ կարգապահութեանը վրայ այն ասորի զինուորներուն որոնց յանձնուած է Իրաքի անգլիական օդանաւային կայաններու պահպանութիւնը։

Մինչ այս մինչ այն, յանկարծ հիւանդացած է Ֆէյսալ թագաւորը եւ կը դարմանուի Բունիս փալասի մէջ, ուր ոչ ոք կրնայ տեսնել։ Պաղտատի քրիստեական դեսպանը, որ Նորվեկիա կը գտնուի արձակուրդով, պիտի վերադառնայ կարելի եղածին չափ շուտ։

⁂ Պ. Մահտոնըլտ կարճ կապելով իր արձակուրդը, վերադարձաւ Լոնտոն, այս դէպքին եւ ուրիշ բաղաքական հոգերու հետեւանքով։

Կանոի նորեն ծով կը պահի

Կանոի կարգ մը առաջնորդներ կը վայելէր, իր նախորդ բանտարկութեանց առեն։ Այս առթիւ նորէն խնդրեց որ վերահաստատուին այդ իրաւունքները, բայց պատասխան ստացած չըլլալով, օգոստոս 16ին սկսաւ ծոմ պահել։

⁂ Վերջին հեռագրի մը համաձայն, բանտի վարչութիւնը արամադրութիւն յայտնած է կարգ մը դիւրութիւններ ընծայելու։ Ասոր վրայ, Կանոի դադրեցուց իր ծոմը։

Գերմանիոյ փախստականները Ալզաս Լօռէնի մէջ

Մէցի առեւտրական Սենեակը ազդու բողոք մը ուղղեց վարչապետութեան, Գերմանիոյ փախստականներուն ներխուժման դէմ։ Փախստականներուն թիւը այնպիսի համեմատութեան մը հասած է որ, Ալզաս — Լոռէնի առեւտրականները կը վախնան նորեկներուն մրցակցութենէն, իսկ բանուորներու բարմութիւնը կը սպառնայ աստիճացնել Ֆրանսացիներու գործազրկութիւնը։ Մինչեւ հիմա հասած փախստականներուն թիւը կը հաշուուի 40,000, մէկը ըլլալով Հրեաները։

Բողոքագիրը կ՝ըսէ թէ Ալզաս Լոռէնի եկամուտները, որոնք արդէն նուազած են անտեսական տագնապին հետեւանքով, աւելի պիտի նուազին, եթէ չարունակուի այս ներխուժումը։ Եւ կը խնդրէ որ միայն առժամեայ արտօնագիրներ յանձնուին, փախստականները խիստ հսկողութեան տակ պահուին եւ թոյլ չտրուի առեւտրական գործեր հաստատելու։

Քոլմարի եւ Սթրազպուրկի առեւտրական սենեակները ալ բողոքած են միեւնոյն պատճառաբանութեամբ։

Ազգայնական մամուլը մասնաւոր նախանձախնդրութեամբ կ՝արձագանգէ այս խնդիրը։

Նոր դաշնագիր Հռոմի եւ Մոսկուայի միջեւ

Կը հաստատուի թէ Ի. Մուսոլինին եւ Իտալիա քաղաքական դաշնագիր մը պիտի կնքեն այս ամսու վերջերը, ոչ — յարձակման սկզբունքին վրայ։ Իտալիա սկիզբէն իվեր բարեկամ եղած է Ի. Մուսոլինեան, առեւտրական չարժառիթներով։ Ռուսաստանը կը համարուի անպատառ չահեմարան մը նախանձելու, մասնաւորապէս քարիւղի, առագձի եւ ածուխի։ Երկու երկիրներուն միջեւ առեւտրական դաշնագիր մը կնքուեցաւ 1924ին, յետոյ լրացուցիչ պայմանագիր մը առորագրուեցաւ 1933 մայիս 6ին։ Անցեալ տարի Իտալիան Ռուսաստան ղրկեց 237 միլիոն լիրի ապրանք, իսկ ներածեց՝ 333 միլիոն լիրի։

Նոր դաշնագիրը դուռ քաղաքական պիտի ըլլայ եւ անուղղակի հետեւանքն է չորեքու դաշինքին։ Մոսկուան կասկած յայտնած ըլլալով թէ Ռուսաստանը դուրս կը ձգուի միջազգային բանակցութիւններէն, Մուսոլինի հարկ դատեց հաւաստիքներ տալ եւ Հռոմի խորհրդային դեսպանը յատկապէս Մոսկուա գնաց։ Ցեռոյ, Ֆրանսայի եւ արեւելեան Եւրոպայի պետութեանց միջեւ կնքուած ոչ — յարձակման դաշինքները մղեցին Իտալիան աւելի սերտ յարաբերութիւններ հաստատել խորհրդային միութեան հետ, որմէ կախում ունի իր պարենաւորման մէկ մասը։

Դաշնագիրը պիտի առորագրուի Հռոմի մէջ։ Նախապէս ծանուցուած էր թէ Պ. Լիտվինով Հռոմ պիտի երթայ, բայց այժմ փոխուած է այս որոշումը եւ դաշնագիրը պիտի առորագրէ խորհրդային դեսպանը։

Գերմանացիները օտար ևս չը՞ պիտի ևսին

Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ ուրիշ երկիրներու մէջ մեծ յուզում պատճառեց գերմանական կառավարութեան մէկ որոշումը, որով Գերմանացիներուն կ՝արգիլուի օտար նաւով ճամբորդել, եթէ նաւուղեցը 200 մարքէն աւելի կ՝արժէ։ Կը նշանակէ թէ Գերմանացիներուն արգիլուած է նաւել ուրիշ ազգերու պատկանող անգրաստանական նաւերը։

Զրոյց կը լսէի թէ միեւնոյն արգիլքը պիտի հաստատուի նաեւ ապրանքի փոխադրութեան համար։

Անգլիոյ մէջ փոխադարձ միջոցներ կը ծրագրեն եւ կիսապաշտօնական դիտողութիւններ եղած են արդէն, Պերլինի անգլիական դեսպանատան մէջոցաւ։ Ազդարարուած է որ եթէ Գերմանացիները յամառին իրենց որոշման մէջ, նմանօրինակ միջոցներ ձեռք պիտի առնուին Անգլիոյ մէջ, ինչ որ աւելի ծանր վնասներ պիտի հասցնէ գերմանական նաւերուն։ Արդարեւ, անգլիական նաւերով փոխադրուած ճամբորդները կը կազմեն ամբողջին հարիւրին 10ը, մինչդեռ գերմանական բոլոր ընկերութեանց նաւերով ճամբորդող օտարականները կը կազմեն հարիւրին 70։

Անգլիական կառավարութեան բողոքին վրայ, գերմանական կառավարութիւնը պաշտօնապէս հաղորդեց թէ նոր քննութեան մը պիտի ենթարկէ խնդիրը, գոհացնելու համար օտար ընկերութիւնները, առանց վնասելու գերմանական չահերուն։ Այս առթիւ կը հերքէ այն լուրը թէ գերմանական ապրանքները չպիտի փոխադրուին օտար նաւերով։

Այս պատասխանին վրայ, անգլիական կառավարութիւնը որոշեց պաշտօնական բողոք չներկայացնել, եթէ անխախտ մնայ 1924ի անգլեւգերման առեւտրական դաշնագիրը։

Փառաւոր ընդունելութիւն մը Փրանսացի երկու օդանաւորդներուն

Զորեքշաբթի օր Մարսէյլէն Փարիզ եկան Ռոսի եւ Քոտոս, երկու Ֆրանսացի օդանաւորդները որոնք երջերս չահեցան ուղիղ դծով Թոքիօի մրցանիշը, անընդհատ սուրալով Նիւ Եորքէն Բայրք (Սուրիա)։

Մարսէյլէն մեկնելէ յետոյ, պատմական օդանաւը թռիչք մը կատարեց Փարիզի վրայ, ընկերակցութեամբ չորք մը օդանաւերու, եւ Պուռժէ իջաւ ժամը 4·40ին։ Բարի գալուստի կը սպասէին վարչապետը, օդանաւային նախարարը եւ ոստիկանութեան վերատեսուչը, ուրիշ բազմաթիւ պաշտօնատարներու հետ։ Ահագին բազմութիւն խռնուած էր օդակայանին չուրջը եւ ճամբանիւրուն վրայ։

Երկու օդանաւորդները քիչ մը հանգստանալէ յետոյ, առաջնորդուեցան քաղաքապետարան, ուր չգիտ ընդունելութիւն մը սարքուած էր ի պատիւ իրենց։ Պողտաններուն վրայ խռնուած բազմութիւնը անդադար կը ծափահարէր, փառաբանելով Ռոսի եւ Քոտոս անունները։ Քաղաքապետարանի մեծ դահլիճին մէջ, առաջին ճառը խօսեցաւ օդանաւային նախարարը, պանծացնելով երկու օդաչուներուն փառաւոր թռիչքը,— աւելի քան 9000 քիլոմեդր։ Ցեռոյ կարդալ խօսեցան Ազահովութեան տեսուչը, ոստիկանական վերատեսուչը եւ ուրիշներ։ Երկու օդանաւորդները, խորապէս յուզուած, շնորհակալութիւն յայտնեցին եղած ընդունելութեան համար։ Ցեռոյ սորագրեցին Փարիզի քաղաքապետութեան ոսկեմատեանը եւ ստացան ոսկի չքանշաններ։ Արարողութիւնը վերջացաւ ժամը 6·30ին, եւ երկու օդանաւորդները առաջնորդուեցան « Ինթրանսիժան »ի խմբագրատունը, անհամար բազմութեան մը ծափերուն մէջ։

Պ. Էռիօ Էվկիւրի գնաց, Պուլկարիան տեսնելէ վերջ

Պ. Էռիօ օգոստոս 15ին Պուլկարիոյ վարչապետին եւ ուրիշ պաշտօնատարներու եւ թղթակիցներու հետ պտոյտ մը կատարեց Պուլկարիոյ մէջ։ Իր արտմադրութեան տակ գրուած էր մասնաւոր կառախումբ մը, որով նախ գնաց Ֆիլիպէ եւ արժանացաւ խանդավառ ընդունելութեան։ Այցելելով այն տունը ուր բնակած է Լամարթին, դէպի արեւելք ճամբորդած տաեն, Պ. Էռիօ ըսաւ.

—« Լամարթին մեծ ոամկավար մը եղաւ։ Երբ նախարար եղաւ 1848ին, հասկցուց թէ Ֆրանսան ձեռք կ՝երկարէ ուրիշ ժողովուրդներուն։ Ես կը հաստատեմ թէ իր օրինակը միշտ կը պահէ իր արժէքը եւ կը մաղթեմ որ Պուլկարիա եւ Ֆրանսա ճշմարիտ բարեկամներ ըլլան, աշխատանքի եւ խաղաղութեան եւ բոպակին կարգ ուսարքի մը մէջ »։

Շարունակելով ճամբորդութիւնը, Ֆրանսայի նախկինվարչապետը իր հիւրընկալներով այցելեց Սթարա Զակորա եւ Քազանլըք, վարդերու հովիտը։ Ամէն տեղ ալ ջերմ ընդունելութիւն սարքուած էր եւ Պ. Էռիօ յայտարարեց թէ վերադարձին պիտի ըսէ որ « պուլկար ժողովուրդը մեծ եւ բարի ժողովուրդ մըն է »։

Ցաջորդ օրը Պ. Էռիօ ինքնաչարժով գնաց Շիփքայի կիրճը, ուր մղուած է ռուսեւթուրք վճռական ճակատամարտը, Պուլկարիոյ ազատագրութեան համար (1877 — 1878)։ Ճամբուն վրայ քանի մը քաղաքներ եւս այցելելէ յետոյ, Պ. Էռիօ գնաց Վառնա, ուր իրեն կը սպասէր Մ. Քէմալի կողմէ յատկապէս ղրկուած Թորփիլանաւ մը, « Զաթիէր »։

Երէկ, հինգշաբթի, նախկին վարչապետը հասաւ Պոլիս, ուրկէ անմիջապէս մեկնեցաւ Ենկիւրի։ Վարչապետ Ըմմէթ փաշա, որ եալովա կը գտնուէր, վերադարձաւ մայրաքաղաք, դիմաւորելու համար հիւրը։

Ֆրանսայի ազգայի վիճակախաղին տոմսերը պիտի ծախուին Սեպտ. 20ին

Թերթերը կը գրեն թէ շատեր այժմէն հարիւր փրանք եւ 50 սանթիմ կը դրկեն Ազգ. վիճակախաղի ընդհ. բարեուղարութեան, տոմսակ ստանալու համար։ Մինչդեռ պէտք է սպասել մինչեւ սեպտ. 20, երբ տոմսակները ծախու պիտի հանուին դրամատուներու, նամակատուներու, ծխավաճառներու եւն. միջոցաւ։

Վիճակախաղին կազմակերպիչները շատ լաւատես են եւ կը կարծեն թէ 200 միլիոնի առաջին բաժինը պիտի սպառի բանի մը օրէն եւ անմիջապէս շրջաբերութեան պիտի հանուի երկրորդ բաժինը։ Ուրեմն, անոնք որ չեն կրցած տոմսակ առնել առաջինէն, պիտի օգտուին երկրորդէն։

Հաշիւ եղած է թէ՝ շատ բիչ տոմսակներ անվաճառ պիտի մնան, բանի որ 37,000 ծխավաճառի խանութ եւ 20,000 նամակատուն կայ, առանց հաշուելու դրամատուները, հողագործական սէնտիքաները եւ նախկին պատերազմիկներու ընկերակցութիւնները որոնք նմանապէս պիտի օգնեն վաճառման։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

ՀԱՅԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆԸ ԻՐԱՆԻ ՎԵՐԱԾՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Այս նամակով պիտի փորձեմ «Ծառայ»ի ընթերցողներին մի չարք ամփոփ տեղեկութիւններ տալ Պարսկաստանի անտեսական եւ առեւտրա - արդիւնաբերական կեանքի ու Հայերի մասնակցութեան մասին:

Այս տեղեկութիւնները չեն ընդգրկում այդ ասպարէզների մէջ Հայերի ունեցած ամբողջական մասնակցութիւնը:

×

ԴԻԱՆՈՏԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀԸ եւ ՀԱՑԵՐԸ.— Ներածման եւ արտածման ապրանքների պետական մենաշնորհի մէջ է մտնում եւ ծխախոտի մենաշնորհը, որի օրինագիծը պարսիկ խորհրդարանը նոր անցեալ-ներում հաստատեց: Այդ ուղղութեամբ կազմակերպական աշխատանքները երկրի ամէն շրջաններում արագ կերպով առաջ են տարւում:

Կառավարական մենաշնորհի թէհրանի կենտրոնը ծխախոտի առանձին գործարան է հիմնել մայրաքաղաքում եւ չուկայի համար արդէն պատրաստում է ընտիր ծխախոտներ 8 տեսակի ազգային պատմական իմաստ ներկայացնող պիտակներով, ինչպէս եւ «վիսկ»ի ծխախոտներ ու սիկարէթներ երկու տեսակի ամէն մէկից: Թէ մէկը եւ միւսները, պէտք է ասել, որ լաւ ընդունելութիւն են գտնում, ինչպէս ներքին չուկայում, այնպէս եւ արտաքին չուկայում, որոնցից նմոյշներ են ուղարկուած այս տարի Իտալիա, Հունգարիա եւ այլ երկիրներ: Մեծ յոյս կայ, որ մօտիկ ապագայում պարսկական ծխախոտը եւս արտաքին չուկայում սկսի պատուաւոր տեղ գրաւել, որովհետեւ այդ գործի վրայ ներկայումս մեծ ուշադրութիւն է դարձնում կառավարութիւնը:

Ծխախոտի գործը մինչեւ օրս պարսկաստանում մատնուած է եղել անուշադրութեան եւ հարկաւոր միջոցները ձեռք չեն առնուել այդ հասութերը գործը գիտական մշակութեան ենթարկելու: Նոր են միայն այդ ուղղութեամբ քայլեր արւում, ինչպէս յիշեցինք: Երկրի հողն ու կլիմայական պայմանները որոշ չրջաններում չատ նպաստաւոր են այդ տեսակէտից: Առանձնապէս Գիլանի, Մազանդարանի, Աստրապադի եւ Ուրմիոյ չրջանները մի չարք առաւելութիւններ են ներկայացնում ծխախոտի մշակութեան համար:

Քանի որ ներկայ կառավարութիւնը նպատակ ունի ամէն գնով պարսկական ծխախոտի որակը բարձրացնելու, ուստի եւ այդ գործի համար փորձառու մասնագէտները ամէն քայլ-բանք եւ բարոյական աջակցութիւն գտնում են նրա կողմից:

Վերեւ յիշուած գործարանի համար ընդհանուր կառավարիչ է նշանակուած բազմահմուտ մասնագէտ Գէորգ Գուրջեանը, որի հսկողութեան տակ է դրուած գործարանի վարչական եւ ծխախոտի տեսակաւորման ու պատրաստութեան ամբողջ գործը:

Գործարանը իր մաքրութեամբ ու կարգապահութեամբ միանգամայն օրինակելի է: Նրա ցուցմունքներով պատրաստուած խառաքարտի եւ թիթեղեայ ծխախոտի տուփերը իրենց գեղեցիկ պիտակներով եւ արտաքին մաքուր փայլով՝ բնաւ չեն տարբերւում արտասահմանեան նման գործերից:

Գործարանի մէջ աշխատանքները իրենց ամբողջ ընթացքով դեռ չեն սկսուած: Ջանքեր են թափւում պահանջները լրացնելու եւ ամէն ինչ օր առաջ կարգաւորելու: Մի քանի ծխախոտ պատրաստող մեքենաներ արդէն գնուած են եւ մօտ ապագայում նոր մեքենաներ եւս պէտք է ստացուեն, որպէսզի կարելի լինի ամբողջ Պարսկաստանի չուկայի պահանջները բաւարարել:

Ներքին չուկայի համար մենաշնորհատարի ներկայացուցիչ է նշանակուած Պ. Լեւոն Շահնազարեանը:

Հայերի մասնակցութիւնը ծխախոտի արդիւնաբերութեան մէջ.— Մինչեւ վերջին մի քանի տարին ծխախոտի արդիւնաբերութեան համար Պարսկաստանում յայտնի էր միայն Գիլանի չրջանը: Ռաշտի ծխախոտը համարւում էր որակով ամենալաւը, քանի որ երկրի միւս չրջաններում գրեթէ փորձեր չէին լինում ծխախոտի բերք մշակելու, եթէ չհաշուենք Սպահանի չրջանը, ուր մշակւում էր միայն «թամբաքու» կոչուած ծխախոտի տեսակը՝ «նարկիլէ»ի համար, եւ Ուրմիայի չրջանը՝ ծխամորճի համար:

Այսօր ամբողջ Պարսկաստանում ամենատարածուած ծխախոտը տասնեակ տարիներ առաջ Ռաշտում հիմնուած Մեսրովբ Բալասանեանի ծխախոտներն են, ինչպէս նախապատերազմեան չրջանում տարածուած էին ամբողջ Կովկասում եւ Ռուսաստանում Լիֆիլյեան, Բոգարյեան, Միրզաբէկեան եւ այլ գործարանների ծխախոտները:

Փորձեր չեն եղել նաեւ ուրիշ երկիրներից հումներ բերել տալու եւ ծխախոտի որակը բարձրացնելու Պարսկաստանում, քանի որ պարսկական (Ռաշտի) ծխախոտը իր որակով չատ վար էր տաճկական կամ եգիպտական ծխախոտից, ուստի եւ արտասահմանեան չուկայում գրեթէ տեղ չունէր:

Սակայն 1931 Թուին Եկատերինոտարի եւ Մոսկուայի չրջաններից մի խումբ ծխախոտի մասնագէտներ գաղթելով Պարսկաստան, նոյն թուի վերջերում ամսին գալիս հաստատւում են Աստրաբադի չրջանում, (Մազանդարան) եւ Հոքյան գաւառակում հիմք դնում «Գողեան» հայ գիւղին: Սոյն մասնագէտները իրենց հետ բերած են լինում Սամսոնի եւ Տրապիզոնի ընտիրտեսակիծխախոտի հումներ: Այդ պատճառութիւնից օգտուելով՝ նոյն չրջանում երկար տարիներ վաճառականական գործով զբաղուող Պ. Մուշեղ Սարգսեանը գրամ եւ հող է տրամադրում նրանց՝ զբաղուելու ծխախոտի մշակութեամբ: Եւ հակառակ մի չարք աննպաստ պայմանների եւ ցանքի ուշ սկսուելուն, արդիւնքը լինում է անսպասելի, ոչ միայն որակի, այլ եւ իր քանակի տեսակէտից: Առաջին տարին վերցնում են 1500 փութ բերք, որ գոհացուցիչ լինելուց չատ աւելի բարձր է համարւում: Այդ հանգամանքը գրաւում է կառավարութեան ուշադրութիւնը, որ գործը աւելի քաջալերելու համար բարոյական աջակցութիւններ է ցոյց տալիս եւ մի տեսակ իր հովանաւորութեան տակ առնում այն:

Սակայն եղած մասնագէտների թիւն համեմատ Հոքյանի չրջանը նեղ է գալիս այդ գործի համար, ուստի եւ երկրորդ տարին Բանտար — Գեազում հաստատուած մեր մատուռական ընկերներից թ· Տէրտէրեանը ընդառաջ գնալով եղած պահանջին եւ անգործ չթողնելու համար գաղթական մասնագէտներին, տրամադրում է նոյն գործի համար անհրաժեշտ գրամը եւ Աչրաֆում (Բանտար — Գեազի չրջան) 30 դեսեատին հողաբաժին վերցնելով յատկացնում ծխախոտի մշակութեան աւելի նպաստաւոր պայմաններ ստեղծելով դրա համար: Այստեղ եւս արդիւնքը լինում է սպասածից աւելի լաւ: 30 դեսեատին հողը տալիս է 2000 փութ ծխախոտ բերք, իսկ որակի տեսակէտից գրաւում է առաջին տեղը մինչ այդ եղած ցանքերի մէջ:

Այս երկրորդ տարին է, որ յարգելի բժիշկը զբաղւում է այդ գործով: Եւ այս երկու տարուայ ընթացքում նա կարողացել է ստեղծել մի չարք յարմարութիւններ՝ գործի ապագայ ծաղկման եւ յատկապէս մութեան համար: Այսպէս, չինել է տուել մի չարք յատուկ չէնքեր, ուր ծխախոտի տերեւները ամբարելով, կարելի է լինում առանձին խողովակների միջոցով 48 ժամուայ ընթացքում, 70—80 աստիճան տաքութեան մէջ, 50 փութ ծխախոտի տերեւ չորացնել եւ գործը առաջ գցել որի համար առաջները երկար ժամանակ էր պէտք:

Բժ· Տէրտէրեանի այդ յաջող ձեռնարկը հրաւիրում է կառավարութեան ուշադրութիւնը: Շատը անհամբեր այցելելով այդ չրջանը, տեղեկանում է գործի իսկական վիճակին, որպէս քաջալերանք ինքն եւս ցանել է տալիս 20 դեսեատին մի հողաբաժին, որի համար հունտ եւ մասնագէտ է տրամադրում բժ· Տէրտէրեանը: Առաջիկայ եղանակի համար ծրագրւում են աւելի լայն միջոցներ եւ աւելի արդիական մեթոտներ:

×

Համաձայն տեղական լուրերի, Թէհրան է հիմնել Ամերիկեան մի ընկերութեան ներկայացուցիչ — Պ· Ֆրեմելին — եւ բանակցութիւններ է վարում պարսիկ կառավարութեան հետ, ծխախոտի մենաշնորհը վերցնելու համար:

Ըստ առաջարկուած պայմանագրի, բացի Սպահանի ծխախոտից (թամբաքու), որի արտահանութեան մենաշնորհը տրուած է Խալիլ բէկ Մաթուկին, մնացած բոլոր ծխախոտները ընկերութեան մենաշնորհ են լինելու:

Մենաշնորհը տրուելու է 15 տարի եւ պայմանագիրը ստորագրուելուն պէս ընկերութիւնը մտցնելու է կառավարութեան սնտուկը 40,000,000 րիալ: Կառավարութեան վերապահւում է նաեւ հաշիւների ստուգման իրաւունքը, որպէս չահակից կողմ:

Սակայն վերջին օրերին պատած լուրերի համաձայն, ինչ որ դժուարութիւններ են ստեղծուել մենաշնորհը Ամերիկացիներուն տալու չուրջ:

Ռ—ԶԱԴԻ

ՎԷՐՔԵՐ ԵՒ ՀՈԳԵՐ

—·—

Հարցեր կան որոնք յաճախ հրապարակ պէտք է գան: Այդ հարցերէն մէկը, նոյն իսկ կարեւորագոյնը պէտք է նկատել անտեսական տագնապը:

Անշուշտ, համաշխարհային անտեսական տագնապին վրայ որ եւ է ազգեցութիւն չենք կրնար ունենալ, բայց կրնանք ու պարտաւոր ենք մեր համեստ միջոցներով օգտակար ըլլալ մենք մեզի: Համեստ միջոցներով կ'ըսեմ, որովհետեւ ինչպէս միշտ, նոյնպէս այս հարցին չուրջ ալ հայ ունեւոր դասակարգը պիտի մնայ անտարբեր:

Նկատելով այս հարցին կարեւորութիւնը՝ առաջին անգամ մօտեցայ առնոր: Քալ գիտնալով օր, մնացեալ բոլոր հարցերուն՝ երիտասարդներու կազմակերպութիւն, մատաղ սերունդի փրկութիւն են· լուծման օգնած կ'ըլլանք, եթէ անտեսապէս աւելի լաւ պայմաններու մէջ դնենք աշխատաւոր հայ զանգուածը:

Վերյիշեցէք 1920—21—22ի ողիմպիականները Գասը գիւղի մարզադաշտին վրայ: Հազարներ կրնային կազմել երիտասարդ մարզիկները, որոնք հաւաքուած էին մէկ դրօշի տակ, մէկ գաղափարի չուրջ,— այն է «Ըլլալ հաւատարիմ Աստուծոյ եւ ծառայել հայրենիքին»:

Բայց միջավայրն ու պայմանները փոխուած են: Պոլսոյ մէջ, երիտասարդութեան մեծ մասը հացին հոգը չունէր, իսկ այսօր օտար պողոտաներուն վրայ 12 տարեկան պատանին իսկ պէտք է ֆիզիքական աշխատանք կատարէ, հացը ճարելու եւ ուրիշին վերյայ բեռ չըլլալու համար: Դեռ այս վերջիններս, գործ մը ունեցողները եւ օրական չոր հացի մը գրամը չահողները բախտաւորներ են: Որովհետեւ, երբ անտեսական տագնապ կ'ըսեմ՝ նկատի ունիմ գործազուրկ դասակարգը որ ղեկուած է քաղաքացիի մը տարրական իրաւունքներէն:

Ահա այս պայմաններուն տակ է որ մեր բոլոր ուշադրութիւնը պիտի կեդրոնացնենք այս հարցին չուրջ: Ասոր համար, ուրիշ չատ մը հարցերէ առաջ՝ եթէ պէտք կայ նոյն իսկ տաճկահայերուն վրայէն պտռալու է, մինչեւ որ իւրաքանչիւր կազմակերպութիւն, իւրաքանչիւր հայրենակցական իր ուշադրութիւնը այս ուղղութեամբ ու այս խնդրին չուրջ կեդրոնացնէ:

Կեանքի մէջ համեստ ծրագիրներն են որ յաջողութիւն եւ բարօրութիւն կը պարգեւեն անհատին եւ հաւաքականութեան: Համեստ ծրագիր մըն է ստեղծել երկրագործական համազործակցականներ: Մանաւանդ, մեր երկրին պայմաններուն չատ լաւ կը համապատասխանեն այս ձեւի կազմակերպութիւնները: Հոս, գաղութներուն մէջ չունինք աւելի լաւ գործ մը եթէ ոչ պատրաստել հայ ժողովուրդը համաձայն իր հայրենիքի պայմաններուն:

Հոս նորէն պիտի ծանրանամ հայրենակցական միութիւններուն եւ երկրագործ անհատներուն վրայ: Արդեօք, անհրաժե՞շտ է յետադարձ ակնարկ մը նետել անոնց վրայ: Զէ՞ որ անոնք ծնունդ առին զինադադարէն վերջ, հայրենակցականներու համախմբման եւ նիւթական օժանդակութեան համար:

Սակայն տարիները փոխեցին անոնց դիմագիծը, նպատակները թուղթի կոյտերուն տակ թաղուեցան ու միջոցը զարձաւ վէճերու եւ պառակտումներու աղբիւր: Այսօր, պէ՞տք է ըսել որ իրենց գոյութեան իրաւունքը կորնցուցած են, բայց դեռ պահանջը աւելի սուր է, կազմակերպուելու, միասնաբար դիմագրաւելու համար գալիք վտանգները: Ասոր համար, պէտք է կրկին ու կրկին ահազանգը հնչեցնել, որպէսզի սթափին Հայրենակցականները կազմելու համար բջիջները համահայրենակցական, բայց համազգային միութեան, որուն համար «Ծառայ»ի խմբագիրը այնքան սիրտ հատցուց:

Ահա հին վէրք մը եւս: Ֆրանսայի երկրագործական վարժարաններէն ուսնեցանք հարիւրական մը մասնագէտներ այս տասը տարուան ընթացքին: Անոնց չատ քիչերը իրենց մասնագիտութեան հետեւեցան:

Լաւ չէ՞ր ըլլար, եթէ անոնք հաստատուէին հողագործական չրջաններու մէջ, ապահովէին իրենց համար դերք եւ լծէին հայ բանուորը հողին բարիք բերելու գործին: Ասոնք ալ չատերուն հետ Լոյս Քաղաք նետուեցան ու գարձան ժողովուրդին պէս:

Բայց, ո՞ւր կ'երթայ այսօրուան հայ բանուորը: Շատեր գործարաններու ծուխին մէջ գեղնած են թէ ներքնապէս եւ թէ արտաքնապէս: Ուրիշներ հանքերուն խորը կը ծերանան թէ մարմնապէս եւ թէ հոգեպէս: Անցա՞ծ էք Ս· Էթիէնէն, Կարտանէն: Այնտեղ հայ հանքագործը տակաւ առ տակաւ կը ծերանայ, առանց հաշուելու արկածները: 1929 ապրիլ — մայիսին երեք զոհ տուինք, երեքն ալ ընտանիքի հայրեր: Հաշիւի չտունք անդամալոյծներն ու հիւանդկախները:

Ու տակէ վերջ անցէք Մօնթիլիէէն, Քալայոնէն, Փէրթուիէն, հոս պիտի տեսնէք իտալացի բանուոր հոգագործները, որոնք արդէն կէս սեփականատէրեր դարձեր են:

Մի՛ ըսէք «la terre est basse», քիչ չատ փրանսերէն ջարդող երիտասարդ հայրենակիցներ: Հողը մայրն է ըստեղծագործութեան: Մեծաբեռնց գիւղէն բերաւ իր ստեղծագործ ոգին, կարկաչուն գետակիհնչականութիւնը մտցուց մեր լեզուին եւ իր հրաշալի պատկերները գիւղի պահերէն վերցուց:

Ուրեմն, երկրագործական համագործակցութեան յաջողութեան, հայ գործազուրկ բանուորին գործ հայթայթելու պարտականութիւնը կ'իյնայ հայրենակցական եւ երկրագործական Միութեանց վրայ:

Ոչ ոք կրնայ խուսափիլ ապագայ պատմութեան վճիռէն եւ ոչ ոք պէտք է խուսափի պարտականութեան բերէն: Հոս քաղաքականութիւն խօսելու տարց չկայ: Ինդիրը պարզ է,— ապահովել գործազուրկ դանգուածին գոյութիւնը: Առկէ կախում ունի ապագայ բոլոր հարցերու կարգադրութիւնը:

— Պիտի խմբուին բոլոր հայրենակցականները մէկ նպատակի չուրջ — համագործակցութիւն՝ հողին բարիքներով տուն պահելու համար:

Ա.ՋԱՏ

ՁԱՔՍԻ ՀԱՐՑԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

—·—

Ամերիկահայ Թերթերէն ո՛չ մէկը, «բարեկամ» կամ կամիր, նոյն իսկ դաշնակցական, կը կրկնեմ, ո՛չ մէկը կուտայ այնքան առատ նիւթ ու տեղեկութիւն Հայաստանի մասին, որքան ԾԱՌԱՅԸ: Այս մեր Թերթն է, որ արձագանգը կուտայ Թէ խանդավառիչ գործերուն, եւ Թէ ընկզմզեցուցիչ «բոլշեւիկութիւններուն», որ կը կատարուին Հայաստանի մէջ: Եթէ կուտանք ընկզմզեցուցիչ «քեալլակէօզութիւն»ներու արձագանգը՝ խտիւ քննադատելով, չենք փախցներ նոյնպէս այն լաւ տեղեկութիւնները, զորս քաղել կամ արտատպել իսկ չեն գիտեր Հայաստանի արտատահմանեան «մտաւորականները: ԾԱՌԱՅ, որ գիտէ Թէ գըննադատել եւ Թէ քննադատել՝ արհամարհելով ծուռ — գլուխներու տարուկի վերաբերումը, այսպէս չաճախ կը գրէր Թէ Հայաստանի ժողովուրդը հացի եւ չաքարի տաղնապի մատնըւած է: Մեր հայրենիքին մէջ, ուր ուտեստը (հաց, միս, չաքար եւն·) քարթով միայն կը տրուի՝ ինչպէս ընդհ· պատերազմի տարիներուն, չաքարը կը տրուի մէկ քիլօ ամիսը մէկ անգամ, իւրաքանչիւր ընտանիքի: Եւ Հայաստանցին տմսուան առաջին օրերուն՝ չաքարը կը ճաշակէ գցովի, յետոյ կծովի, եւ ամսուան վերջը չհասած՝ տեսովի, այսինքն՝ չաքար բաչխուած առաջին օրերուն չաքար կրնային խառնել իրենց թէյին կամ կաֆէնեզէնին, յետոյ երբ կը հասնէր, կը սկսէին կրծել քիչիկ մը, եւ ի վերջոյ չաքարը կը ճաշակէին երեւակայելով ...:

Այնքա՞ն քիչ կը տեւէ չաքարը, Հայաստանի բարի գիւղացին:

Ուրախութիւն է հաստատել, որ կառավարութիւնը կ'աշխատի չաքարի տաղնապը լուծել չաքարի գործարան մը հիմնելով Լէնինականի մէջ: Զի բաւեր, անշուշտ, հիմնել չաքարի գործարան, անհրաժեշտ է հայթայթել նաեւ նախանիւթ: Ժամանակին գրեցինք Թէ Հայաստանի ճակնդեղը առատ չաքար կը պարունակէ, նոյն իսկ աւելի մեծ համեմատութեամբ քան մօտակայ երկիրներու ճակնդեղը:

Բայց Հայաստան ի՞նչքան ճակնդեղ կ'արտադրէ կամ ի՞նչ կարելիութիւններ կան ճակնդեղի մշակութեան:

Հողային եւ ջրային տնտեսութեանց գործավարութեան հաշիւներով, 1935 ին պիտի մշակուի մօտ 5000 հեկտար ճակնդեղ, ինչ որ չի բաւեր գործարանին: Որպէսզի բանի Լէնինականի ապագայ չաքարի գործարանը, անհրաժեշտ է մշակել 12,5 հազար հեկտար ճակնդեղ:

Շերակի ջրանցքը պիտի կրնայ ոռոգել աւելի քան 13 հազար հեկտար հող: Համամլուի չրջանին մէջ ևս կայ 600—800 հեկտար ոռոգելի հող: Բայց այս հողերը չպիտի յատկացուին միայն ու միայն ճակնդեղի մշակութեան: Արդ, Արփաչայը, այդ չրջանին մէջ, չի կրնար ոռոգել ամէից աւելի տարածութիւն: Ուստի գիւղատնտես Վ· Ճարութիւնեան կ'առաջարկէ օգտագործել կարանդա գետէն ջուրը թումբեր չինելով Մազոր կիրճին կամ Սագութլի գիւղին մօտ՝ Բալաքինի կիրճերուն մէջ, (ուր գոյութիւն ունին հին թումբերու հետքեր): Կարելի է, կ'ըսէ նոյն գիւղատնտեսը, օգտագործել նաեւ Բաշ գիւղին վերեւի ազբիւրները: Դարձեալ, Թալինի չրջանին մէջ կարելի է բարձրացնել թումբեր, որպէսզի վարարուն գետերու ջուրը օգտագործուի ոռոգման:

Այս ամէնը թարմ ճակնդեղի համար: Իսկ չորցուած ճակնդեղի համար ոռոգելի հող կարելի է գտնել Բասարգեչարի եւ Մարտունիի չրջաններուն մէջ: Սակայն, այդ պարագային, գետնախնձորի մշակութիւնը, որ կը կատարուէր այդ հողերուն վրայ, պէտք է կատարել նոյն չրջանի այն բարձր եւ չոռոգուող հողերուն վրայ, ուր առաս է անձրեւը: Օրինակ Սեւանի աւազանին մօտ գետնախնձորի մշակութեան յարմար չատ հողեր կան:

Այսպէսով, Լէնինականի չաքարի գործարանը կ'ունենայ 14,500 հեկտար ճակնդեղի մշակութեան յատկացուած հող, մինչ գործարանին համար բաւական է 12,500 հեկտարը:

Գիւղատնտես Ճարութիւնեան կ'ընդունի որ, յիշեալ ծրագրով, Լէնինականի չաքարի գործարանին տարբը կը չարժի իր մեռեալ կէտէն: Բայց, չաքարի տարբը աւելի օգտակար ձեւով լուծելու համար, կ'առաջարկէ ջրամբարներու ցանց մը հիմնել Թալինի եւ մօտիկ չրջաններու մէջ, ջուրը տանելու նպատակով մինչեւ Արթիկի չրջանի եւ Բուզդաչէն գիւղի հողերը, այսպէսով ոռոգելու համար անհրաժեշտ տարածութեամբ հող Բուզդաչէնի չրջանին մէջ մինչեւ կարաբուրուն կայարանը, այսինքն այն հողերը որ կը գտնուին Մեծ Սարզարապատէն վեր, բամպակամշակութեան չրջանէն դուրս:

Այստեղ, չնորհիւ բնական ու տեղագրական պայմաններու, կարելի է չինել մեծ թիւով ջրամբարներ՝ հաւաքելու համար գետերուն յորդած ջուրերը եւ ոռոգելու համար ցոյց տրուած հողամասերը: Այս ծրագրով հարկ չի մնար օգտագործելու Բասարգեչարի եւ Մարտունիի չրջաններու հողերը:

Նման ջրամբարներ աւելի ճիշդ աւազաններ չինելով, ոչ միայն կ'ընդարձակուի ոռոգուած հողերու տարածութիւնը, այլ եւ կը նպաստուի ձկնաբուծութեան, մանաւորապէս իչխան ձուկին բազմացման: Այդ աւազաններուն չուրջ անկելով ծառեր, պատնէշներ կը կազմուին ամրան տաք հովին դէմ, որ չատ կը վնասէ ցորեկնին, (1931ին Նալբանդի, Դիւզքեանդի եւ Լէնինականի գիւղերուն մէջ տաք հովը փճացուց ցորենը):

Գալով Սեւանի չրջանին, այնտեղ ալ կարելի է հիմնել չաքարի երկրորդ գործարան մը, քանի որ Բասարգեչարի, Մարտունիի, Նոր Բայազետի չրջաններուն մէջ կայ 30,000 հեկտար ոռոգելի հող: Այդ տարածութիւնը կարելի է դեռ ընդարձակել՝ աւազաններ չինելով կամ մեքենայացուած ոռոգումով, (Ամերիկացիք, Քեալիֆորնիոյ մէջ եւն· դեռերու վրայ բարձրացուած էլեկտրակայաններու օգնութեամբ): Այստեղ չաքարի գործարան մը հիմնելով, Սեւանի անտառածածկան չրջանին կը հայթայթուի արժէքաւոր կեր մը (ճակնդեղին տերեւները, գուռաղը, օչարակը):

Հարց կը ծագի այստեղ.— Ինչո՞ւ է սակաւաւոր Հայաստանի մէջ այսքան ընդարձակել ճակնդեղի ցանքերուն տարածութիւնը կրճատելով ցորենի ցանքերուն տարածութիւնը: Կարելի է պատասխանել, որ չաքարի ճակնդեղի ցանքէն յետոյ, որ կը պահանջէ խորունկէն փորել հողը եւ պարարտացնել, հարիւրին 40—50 համեմատութեամբ կ'աւելնայ ճակնդեղի մշակութեան յաջորդող գարնանացան ցորենի բերքը: Թէեւ ցորենի ցանքերուն տարածութիւնը կը կրճատուի 16 առ հարիւր, սակայն խարէն մեծ չափով կ'աւելնայ նացան հացաբոյսերուն բերքը: Ի կողմէ, բնակչութեան համար ստացուի չաքար եւ անասնակեր համար՝ կէր: Եւ դեռ կէրն առնելով, կը զարգանայ անասնաճութիւնը եւ պղրը կը գործարաննելու արտերը:

Այս ծրագրով, որքա՞ն չաքար կը դիւնաբերուի ի պէտս բնակչութեան պահածոներու պատրաստութեան, այլ անհրաժեշտութիւններու համար:

Մէկ հեկտար ճակնդեղը տայ 35 կէնտիներ չաքար: Հազար հեկտար ճակնդեղը (Լէնինականի չրջանէն եւ Սեւանի աւազանէն) մէկ միլիոն 50 հազար կէնտիներ չաքար:

1937ին Հայաստանի չաքարի հանդը պիտի ըլլայ 417,522 կէնտիներ այն հաշիւով որ այդ թուականին Հայաստանի քաղաքներու բնակչութիւնը պիտի հասնի 520,900ի: Քաղաքներու բնակչութեան, 1937ին համար 895,855ի, իսկ գիւղերու բնակչութեան համար՝ մէկ հոգի հաշուեն տարեկան 20 քիլոկրամ չաքար: Ուրեմն Հայաստանի քաղաքներու բնակչութիւնը պիտի պահանջէ 179,161 կէնտիներ չաքար: Հրազդանի (Եէլվա) պատրաստութեան համար քաղաքներու իւրաքանչիւր հոգի հաշուեն կը հաշուուի 14 քիլոկրամ չաքար, գիւղերու իւրաքանչիւր հոգի համար՝ 10 քիլոկրամ չաքար: Այս երկրին բնակչութեան համար չափի պատրաստութեան պէտք է կացնել 50,837 կէնտիներ չաքար:

Ուրեմն Հայաստան 1937ին պահանջէ 417,522 կէնտիներ չաքար: Հետեւաբար երկրէն կ'աւելնայ 478 կէնտիներ չաքար, որ կը գործածուի պահածոներու արդիւնաբերման եւ արտածման:

Ինչպէս կը տեսնուի, Հայաստանի չաքարի տաղնապը կարելի պիտի չըլլայ միայն Հայաստանի քաղաքներու բնակչութեան եւ սննդիքներու պահանջը հոգալու համար, այլ եւ կարելի պիտի ըլլայ արտահանել ալ:

Մարտ 18ին այն լիազօրը որ ուղեւորուեցաւ Հայաստան՝ ուսումնասիրելու Հայաստանի տնտեսական կեանքի զանազան կողմերը, ուղեւորուեցաւ Հայաստան՝ ուսումնասիրելու Հայաստանի տնտեսական կեանքի զանազան կողմերը, կը յայտնէ Թէ Հայաստանի մէջ կան 639 վարչական պաշտօնեաներ եւ միայն այս կարգադրութեան չնորհիւ կը խնայուի (38 միլիոն) 380,000,000 րուբլի (38 միլիոն) պիտի խնայուի այս տարի:

Խ. Ս. Հ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՁԱԿՈՒԱԾ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆԸ

Յուլիսի վերջին չաբթուն, խորհրդային իշխանութիւնը հրճուանքի մը ենթարկել տարարուեստի բոլոր թրքսպհներն եւ սէնտիքաներուն պաշտօնեաները: Երեք օրէն պիտի ճամբուին 77 քաղաներու պաշտօնեաներուն մէկ քանին (աւելի ճիշդ՝ հարիւրին 25,7ը) ամէն վերակազմուէր ամբողջ կերպութիւնը: Արձակուած պարագլուխները եւ մասնագէտները ցուցակագրուէին եւ պիտի դրկուին հեռաւոր կէդրոններ, երբ պաշտօն գտնուէր:

Նոյնիսկ հրամաններ տրուէին անցեալ չունուարէն ի վեր խորհրդային իշխանութիւնը անհնար արձակել աւելորդ անձերը: Ցունուար 8ին Մոլոտով առիթ բացատրութիւններ կ'ընէր Թէ արձակումները կը կատարուին համաձայն ծրագրի, որ որոշուած է ընդհանուր կրճատ ենթարկել գործարանի բանուորական պաշտօնեաները:

Մարտ 18ին այն լիազօրը որ ուղեւորուեցաւ Հայաստան՝ ուսումնասիրելու Հայաստանի տնտեսական կեանքի զանազան կողմերը, կը յայտնէ Թէ Հայաստանի մէջ կան 639 վարչական պաշտօնեաներ եւ միայն այս կարգադրութեան չնորհիւ կը խնայուի (38 միլիոն) 380,000,000 րուբլի (38 միլիոն) պիտի խնայուի այս տարի:

ԽՈՀ — ՍՈՒՐՄՈՒ

— Մեր ոգեպաղ զրուցակիցը, որ ծնած է Սուրմուի մէջ, կը պատմէ, որ «Պոլիքիմիա»ի հիմնադիրը եղած է Ս. Ի. Ալեքսանդրեան, որ 1910ին, երբ Սուրմուի մէջ կը գտնուէր, կը հրատարակէր «Ծառ» անունով շաբաթաթերթ մը։

Ալեքսանդրեան հարուստ ընտանիքէ մը կը սերի։ Ան ունի մեծ կալուածներ Սուրմուի մէջ։ Ան կը սիրէ գիւղատնտեսութիւնը, կը հետաքրքրուի ցորենի տեսակներով, ծխախոտի մշակութեամբ։ Ան կը հրատարակէ նաեւ «Ծխախոտագործ» անունով ամսագիր մը։

Ալեքսանդրեան ունի մեծ գրադարան մը, որ կը պարունակէ հազարաւոր հատորներ։ Ան կը սիրէ գիրքերը, կը կարդայ զանոնք, կը հաւաքէ հին գիրքեր։ Ան ունի հարուստ հաւաքածոյ մը հին գիրքերու։ Ան կը սիրէ նաեւ հին դրամներ, հին մետաղադրամներ։ Ան ունի հարուստ հաւաքածոյ մը հին դրամներու։

Ալեքսանդրեան ունի մեծ ընտանիք մը։ Ան ունի կին մը եւ երեք զաւակներ։ Ան կը սիրէ իր ընտանիքը։ Ան կը սիրէ իր կինը։ Ան կը սիրէ իր զաւակները։ Ան կը սիրէ իր ընտանիքը։

Ալեքսանդրեան ունի մեծ տուն մը Սուրմուի մէջ։ Ան ունի մեծ պարտէզ մը։ Ան ունի մեծ ծառեր։ Ան ունի մեծ ծաղիկներ։ Ան կը սիրէ իր տունը։ Ան կը սիրէ իր պարտէզը։ Ան կը սիրէ իր ծառերը։ Ան կը սիրէ իր ծաղիկները։

Ալեքսանդրեան ունի մեծ գործարան մը Սուրմուի մէջ։ Ան կը պատրաստէ հոն ծխախոտ։ Ան կը պատրաստէ հոն ծխախոտի տեսակներ։ Ան կը պատրաստէ հոն ծխախոտի տեսակներ, որոնք կը ծախուին ամբողջ աշխարհի մէջ։ Ան կը պատրաստէ հոն ծխախոտի տեսակներ, որոնք կը ծախուին Եւրոպայի մէջ։ Ան կը պատրաստէ հոն ծխախոտի տեսակներ, որոնք կը ծախուին Ամերիկայի մէջ։ Ան կը պատրաստէ հոն ծխախոտի տեսակներ, որոնք կը ծախուին Ասիոյ մէջ։ Ան կը պատրաստէ հոն ծխախոտի տեսակներ, որոնք կը ծախուին Աֆրիկէի մէջ

LA MAISON de L'HUILE

18, Rue BLEUE, PARIS (9)

Métro: CADET **Tél. Provence 97-57**

ՍԱՊՈՆԱՁԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

200 ֆր.ի փոխ պարգեւները անմիջապէս պիտի վճարուին, երբ ներկայացուի տոմսակը: Իսկ մեծ պարգեւներուն համար ստուգումներ պիտի կատարուին:

Խարդախութիւնները կանխելու համար, վերջին պահուն միջնորդներուն պիտի ղրկուին տոմսակներու տրցակները:

Առաջին 200 միլիոնի վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ նոյեմբեր 5 — 30: Այս առթիւ, մեծ մղում պիտի տրուի յայտարարութեանց, մասնաւորապէս օգտագործելով անթելը, թերթերը եւ շարժանկարը:

Ո՞վ էր Փրիչքինալը Հասան պէյ

Գրեցինք թէ Ալպանացի մը Սելանիկի մէջ սպաննած է նախկին վարչապետ մը, Փրիչքինալը Հասան:

Այս մարդուն մահով կ'անհետանայ հին դաւադիր մը, որ տարիներով ահ ու սարսափ տարածեց Ալպանիոյ եւ Սերպիոյ մէջ: Փրիչքինալը պետն էր Քոսովայի հռչակաւոր կոմիտէին որ երկար տարիներ գործեց Մակեդոնացիներուն հետ ձեռք ձեռքի: Ցետ Նոլի զերապայծառին իշխանութեան օրով, վարչապետ եղաւ 24 ժամ, բայց ստիպուեցաւ Իտալիա փախչիլ, երբ Թիրանա վերադարձաւ Ահմէտ Զօկու, ներկայ թագաւորը, որուն դէմ կատաղի տարելութիւն կը տնուցանէր: Ցետ Նոլիի հետ կազմած էր սպաներու միութիւն մը որ յաջողեցաւ տապալել Ահմէտ Զօկուն: Պատերազմի ընթացքին, գործեց ի հաշիւ Աւստրիոյ, եւ փորձեց կռնակէն զարնել սերպական բանակը: Թերթերը կը գրեն թէ Հասան պէյ իր ձեռքով սպաննած է հարիւրի չափ Սերպեր, Ալպանիոյ սահմանին վրայ, ինքն ալ կը սերէր օրթոտոքս ընտանիքէ մը, եւ իսլամացած էր: Ուրիշ խօսքով, քսյաթս զարձած:

Տրաստրելի հողեր՝ Ռուսիոյ մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ յանձնաժողով մը կազմուեցաւ, որ ծրագիր մը պիտի մշակէ, թերրի այլ սակաւաթիւ բնակչութեամբ հողերը օգտագործելու համար: Յանձնաժողովը երեւան պիտի հանէ այդպիսի չրջանները, ուր գաղթականներ պիտի տեղաւորուին, հող պիտի բաժնուի եւ կոլխոզներ պիտի կազմակերպուին:

Մ. Նահանգներու ազգ. պայմարին ատրիւմները

Մ. Նահանգներու աշխատանքի նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ 18,000 հաստատութեանց տեղեկագիրները ընդելով, հաստատուած է որ յուլիսին գործ ընարած բանուորներու թիւը հարիւրին 72 աւելի եղած է յունիսէն, իսկ աշխատավարձը աւելցած է հարիւրին 7·9: Այս արդիւնքը հարիւրին 21 եւ 28 յաւելում կը նշանակէ 1932 յուլիսի վրայ, եւ կը համարուի գոհացուցիչ: Նպաստընկալ ընտանիքներու թիւը կը նուազի հետզհետէ: Այսպէս, ապրիլին 4,445,338 էր, մայիսին՝ 4,222,263, իսկ յունիսին՝ 3,745,367:

⁂ Նիւ Եորքի հանդերձեղէնի ընարտարագործութեան բանուորները, 60 հազար հոգի, հրաման ստացան գործադուլ հռչակելու: Կը պահանջեն շաբաթական 30 ժամ աշխատանք եւ պայմաններու բարելաւում:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ ՊՂՒՂԻԻԻ «ՌՈՍՏՈՄ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԻ

20 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԻԿՈՒՆ

ՔԱՄԱՌՈՒԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ

Բանախօսութիւն, երգ, պար, նուագ եւլն. Դիւրամատչելի պիւֆէ:

Կը մասնակցի ԵՓՐԱՏ նուագախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՍԵԱՆԻ

Հաղորդկց. միջոց.— *Էնվալիտէն առնել շոգեկառք եւ իջնել Մէստոն, Փորթ Վէրսայլէն առնել հանրակառք թիւ 23 կամ 32 եւ իջնել Ձէրմ տը Մուլինօ:*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԻ

ՕՑՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 8ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱՄԸ 9

ՊՈՒԼՎԱՐ ԲԱՊԱԹՕԻ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

Կը խօսի՝ ՏԻԿԻՆ ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ

Երգ, մեներգ, ֆանթէզի, պարի մրցում եւ զաւեշտ:

Եւրոպ. եւ հայկ. պարեր: Կը նուագէ ՎԱՀԱԳՆԵԱՆ նուագախումբը:

Փափաքողները կրնան ճաշը միասին քերել:

Ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչ ըմպելիներ՝ ժողովրդական գիներով:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Խանութատիրի աշշաւանքի տարեդարձը

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՍԷՆ ՄԱՐԿՐԻԹԻ (ՄԱՐՍԷՅԼԻ) ՄԷՋ

«ՀԱՄԱԶԱՍՊ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 3ԻՆ

Կը խօսի՝ ընկ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Դաշտահանդէս Վալանսի մէջ

Կազմակերպուած ԽՕՐՔԵՐԴԻ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ՄԱԼԻՍՍՈՐԻՆ անտառին մէջ

Պար, մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւն եւլն.

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԿՈՒՍԷՆՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. «ՏԱՒՐՈՍ» խումբը իր կազմութեան առթիւ սարքած է ընկերական խնջոյք - երեկոյթ մը, այս Շաբաթ երեկոյ, ընկ. ԹՈՐԻԿԵԱՆի բնակարանին մէջ, 194. Av. Marceau. Goussainville.

Շաւիղի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Madame RAMELի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ **41 Grand'Rue**

եւ

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Նպարավաճառ Պ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի մօտ

115, Route d'Orléans. Cachan

⁂

ՊՈՒԱ ԴՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ՋԳՕՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ ՍՐՃԱՐԱՆԸ

345, AVENUE ARGENTEUIL

«ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ

«ՄԱՍԻՍ» ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌՈՒՆԸ **45, rue de Bonnel**

Գործակալ՝ ԱՆԿԻԿ ԿԷՆՃԵԱՆ

×

Վալանսի մէջ ՅԱՌԱՋի գործակալն է

ՂԱԶԱՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

×

Կարտանի մէջ ՅԱՌԱՋի գործակալն է

Լ. ԳԱՅԱՃԱՆԵԱՆ

Epicerie **Puits Bivert, Gardanne**

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE **Tél. MENIL. 45—43**

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն Ուեւամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Հոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ բննութիւն, շղանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ Տիաթերմիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակաշիճախտային խարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական Ցելադրական եւ Ֆրենեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ճնդամիզային եւ վեներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութիւններու, կ'այցելէ նաեւ հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալայն պայմաններ ակումներու խնամքի համար ոսկի կազմածներու (քուրօն եւլն.) շինութեան համար:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԱՐՔԻՕՑԼ, եէմ.— 35 փրանք:
ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՕ, քէօշ.— 70:
ՊԱՂՏԱՏ, Ա. Սահ.— 61·20:
ՇԱՄՊԵՐԻ, Ս. Գոնիա.— 70:
ՎԱԼՈՆԱ, Պուռ.—100:
ԼԱ ՊՈՒՔԱ, Գ. Կարս.— 70:
ԼՈՆՏՈՆ, Էս.— 175:

ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

ՊԱՂՏԱՏ, Ա. Սահ.— Սկսաւիճ դրկել Օգոստոս 13էն:

ՔԼԱՄԱՐ, Ա. Ս.— Սկսաւիճ դրկել Օգոստոս 17էն:

ԺԻՆԷ, Ե. Յով.— Սկսաւիճ դրկել Օգ. 15էն:

ԹԻՀՐԱՆ, Ա. Տ. Յ.— Սկսաւիճ դրկել Օգ. 15էն:

ՄԷՕՏՕՆ, Յ. Սար.— Սկսաւիճ դրկել Օգ. 16էն:

ԿՕՇԿՕՆ, Յ. Իճն.— Սկսաւիճ դրկել Օգ. 16էն:

ՊՈՒՐԾ, եազ.— Սկսաւիճ դրկել Օգ. 13էն:

ՓԱՐԻԶ, (19) Մ. Մուր.— Սկսաւիճ դրկել Օգ. 11էն:

ՎԻԼՆ, Կ. Թ.— Սկսաւիճ դրկել Օգ. 9էն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Թիթեղագործ (թէնէքէճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Աղազապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկազոտ, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղարեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արտէն Թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ: Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւղարեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր:

Նաեւ՝

Իրենց մասին լուր ունեցողներ խնդրուի խմացնել՝ Tuilerie de Valbert près de Héricourt[Haute S France.

— Որքուհի մը որ փոքր կին մէջ տեղահանուած է Տ յիշէ քանի մը ազգականներ նունները:

Ընդհ. Պատերազմէն առ մօրեղբայրը (անունը չի յիշ գտնուի եղեր Ամերիկա: Որբ անունն է Նազլը, մօր անուն կանուշ, հօր անունը՝ Սարգիս յահեան (Խարբերդի Շիրօ գի)՝ իր ազգականներուն մա մացնել Missak Tcholak rue de l'Esguiau, Vi franche s)mer, Alpes times. France՝

Ամերիկահայ Թերթերէն կ'խ րուի արտատպել՝

— Կը փնտռեմ հօրեղբայրս րուշայի Արմտան գիւղացի Մկր Տէր Յակոբեան, որ կը գտնէ տեւեալ հասցէին՝ Diran rikian, Calle Azopard 2165, Villa Gerli, Ave nida, Buenos - Aires Arg.)՝ *Իր հասցէին գրած Նամակս ետ եկաւ: Իր հասցէն ցողներէն կը խնդրուի խմացնել Տէր Յակոբեանի, 14 rue déah, Փարիզ (14), կամ «Յա վարչութեան, կը խնդրուի ա ահմանեան թերթերէն արտա*

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ցանօթ օրիորդ մը կը ան ֆրանսերէնի, անգլիերէնի գի ներէնի եւ հայերէնի դասե տուներու մէջ: Դիմել Յառաջ չութեան:

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (40)

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

2.— ՄԵՆ ԴՈՒՔՍ ՍԷՐԳԷՑԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

«Եւ երբ, ուսս ժողովուրդին առջեւ, ինչպէս բոլոր անոնց առջեւ, որոնք կը կրեն ցարական բռնապետութեան դառաւոր լուծը, պարզուի նոր կեանքի մը լայն հորիզոնը, այդ օրը պիտի ըլլայ ընկերվարութեան մեծ յաղթութեան օրը:

Իմ սիրելի, իմ թաբի, իմ անմոռանալի բարեկամներս, ձեզի հետ եմ ամբողջ սրտովս: Դուք իմ յիշատակներս էք տառապանքի պահերուն: Ձեզի հետ կը բաժնէի ձեր բոլոր նեղութիւնները եւ ձեր բոլոր ուրախութիւնները: Երբ, ամբողջ ժողովուրդին լրիւ ուրախութեանը մէջ, յիշէք պիս, յեղափոխականի իմ ամբողջ աշխատանքս թողարտայայտութիւնն ըլլայ այն խանդավառ սիրոյն, զոր կը զգամ ժողովուրդին հանդէպ, եւ այն հպարտ յարգանքին, զոր կը զգամ ձեզի հանդէպ: Ընդունեցէք գայն իբրեւ տուրքը իմ համեստ նուիրումիս մեր կուսակցութեան, ի հաւատքով ժողովուրդին ազատագրութեան, իր բռնավանդակ խորութեամբ:

Ամբողջ կեանքը ինձի հէքեաթ մը կը թուի, կարծես թէ ինչ որ անցայ զլխէս՝ ապրած էի նախապատմութիւն, մանկութեանս առաջին օրերէն սկսեալ, հասուննալով սրտիս խորութեան, հասունցնելով սրտիս խորութեան մէջ, պայթելու համար, յանկարծ, իբրեւ բոց մը առեղծեան եւ վրէժխնդրութեան յանուն բոլորին:

Կ'ուզէի կանչել, վերջին անգամ ըլլալով, իրենց անուններով կանչել բոլոր անոնք, որոնք մօտիկ են սրտիս և չատ սիրելի են ինձի: Թող իմ վերջին չունչս անոնց համար գառնայ հրաժեշտի աղջոյն մը եւ կորովի կոչ մը պայքարի յանուն ազատութեան:

Ձեզ բոլորդ աղջատուրելով թեւերուս մէջ»:

Կալիայեւ

Ուրիշ նամակ մը եւս.

«Մնաք բարով, իմ սիրելի, իմ անմոռանալի բարեկամներս: Դուք խնդրեցիք որ չմտածեմ չուտ մեռնելու մասին: Արդարեւ տակաւին ոչ ոք կը փութայ վերջ տալ կեանքիս: Այն վայրկեանին սկսեալ, երբ ինքզինքս զգայ վանդակոտմին եռեւը, երբեք մէկ վայրկեան փափաքը չունեցայ որ եւ է ձեւով ապրելու: Ցեղափոխութիւնը ինձի տուաւ երջանկութիւն մը, որ բարձր է իմ կեանքէս: Կը հասկնաք անշուշտ որ իմ մահս երախտագիտական չատ սկար արտայայտութիւն մըն է յեղափոխականի հանդէպ: Ես իմ մահս կը համարեմ գերագոյն բողոք մը լացի եւ արցունքի աչխարհի մը առջեւ: Կը ցաւիմ միայն մէկ բանի համար, այն որ միայն մէկ կեանք ունիմ, որով կարող ապարէզ նետուեցայ միապետութեան դէմ: Հաստատ կը յուսամ որ մեր սերունդը, գլուխ ունենալով Մարտական Մարմինը, վերջ պիտի դնէ միապետութեան:

Միայն թէ կը ցանկայի որ դէշ բան մը չմտածէ իմ մասիս, այլ հաւատայ իմ զղացումներուս անկեղծութեան եւ հաստատամտութեանս մինչեւ վերջ: Ներումը, կեանքս ինձի չնորհելը, պիտի նշանակէ անպատուել զիս: Նեղեցէք ինձի դուք, եթէ իմ բռնած դիրքիս մէջ, կուսակցական չահերէ դուրս, ուրիշ թերութիւն տեսնէք: Այն չափ զղջացողը, որ պատմութեան իմ եւ մեծ գքսուհիին միջեւ կատարուած տեսակցութեան առթիւ, սարսափելի տատապեցուցին զիս: Բանտին մէջ իսկ այսպէսով կը թուներէին կեանքս: Կը կարծէի թէ ան պատուած եմ: Երբ գրելու կարելիութիւն ունեցայ, նամակ մը ուղղեցի մեծ գքսուհիին, զինք յանդիմանելով այդ զրպարտութիւններուն մէջ: Ցետոյ, դատավճիռն վերջ, ինձի անհաճոյ թուեցաւ. մեծ գքսուհիին հանդէպ ցոյց տուած կոպտութիւնս: Դատավարութեան ընթացքին՝ յարձակողականի անցայ ոչ թէ տպաւորութիւն ձգելու համար, այլ որովհետեւ ուրիշ կերպ չէի կրնար ընել: Որովհետեւ դատաւորները, մանաւանդ նախագահը, թշուառականներ էին իրապէս: Պարզապէս կը գարշէցնէին զիս, թափելու մղելով իմ ամբողջ ատելութիւնս: Վճռաբեկ Ատեանին կոչ ընելով, ես ուզեցի հետեւիլ պարզապէս կուսակցութեան թելադրանքին, եւ կը կարծեմ թէ գատավարութեան ընթացքին իմ յայտարարութիւններս ոչ մէկ սխալ գործեցի կուսակցութեան չահերուն տեսակէտէն: Ցայտարարեցի թէ մեծ գքսուհին սպանութիւնը գատավճիռ մըն է կատավարութեան եւ ցարական գերդաստանին դէմ: Ահա թէ ինչու իմ գատավճիռս մէջ գրեցին «Ներին Վեհափառութեան հօրեղբայրը»: Վճռաբեկ Ատեանի իմ գիմումիս մէջ գրեցի թէ, մեծ գքսուհին սպանութեամբ, ես պէտք չունէի յարձակում գործելու ցարին անձին վրայ, իբրեւ միայն ազգականը: Ատոր համար էր որ բողոքեցի, աչքի առջեւ ունենալով գատավարութիւնը որ գարձեալ տեղի պիտի ունենայ:

Ձեզ բոլորդ թեւերուս մէջ սեղմելով կ'ողջագուրեմ: Ձիս ձեզի հետ կարծեցէք միշտ, մինչեւ վերջին չունչս: Ինդամ մը եւս մնաք բարով»:

Կալիայեւ

Իր բնկերներէն մէկուն ուղղած անձնական նամակի մը մէջ, Կալիայեւ միշտ նեղուած այն խեղաթիւրուած պատմութենէն, որ երեւցաւ մամուլին մէջ, մեծ գքսուհիին հետ իր ցութեան մասին, կը գրէր գբանտէն.—

«Ներէ ինձի, իմ սիրելիս, բեզ ապաւորութիւն թողուբաղ: Սարսափելի կերպով վրաս մտածումը թէ պիտի պատեաս զիս: Հիմա որ կը գերեզմանիս փոսին եղերքը բան կը կեդրոնանայ իմ մէջս ին չուրջ,— յեղափոխականի մաիս: Որովհետեւ այդ պահին կապը պիտի գառնայ, գերեզանձին, իմ եւ Մարտական միջեւ: Դժուար է, բանտի մը պատերուն մէջ, ճշդել թէ որն բիւրը եւ որը անկարեւորը: կեանքներ կ'ըլլան, երբ ինձի կը թէ վատ մը պիտի անարդէ իմ ներս իր մէկ յուշը պատմելով տեն կ'ուզէի ապրիլ՝ վրէժը լուհամար իմ պատասխ

(Շարունակելի)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :=: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԱԿ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 19 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933 — 19 Aout 1933

ՏԱՐԻ Թ. 2269 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 5Ն ՅԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԿՂՋԻԱՑՈՒՄ

Օտարասէրը, նոյնիսկ օտարամոլ ժողովուրդ ենք, սալոնական տակաւին վրայ:

Բայց, Թշուառօրէն կ'անհրկիզենք, առնուազն կը մնանք պաղպաղակ, երբ իրապէս անհրաժեշտ է մերձեցումը:

Հետաքրքրու՞ած էք թէ, վերջին տասը տարիներու ընթացքին ի՛նչ չափումներ ունեցանք, ի՛նչ կապեր կրցանք հաստատել իրարու քանչիւր միջավայրի մէջ:

Գոնէ կրցա՞նք պահել նախորդ սերունդին նուաճումները:

Ու վերջապէս, կրցա՞նք թարմանալ, նորոգուիլ, պատուաստուիլ նոր միջավայրին առաւելութիւններով:

Ուրիշ առեն ալ ուղղած ենք այս հարցումները, ի զուր պատասխանի սպասելով:

Եւ եթէ այսօր կը կրկնենք — ու միշտ պիտի արծարծենք — պատճառը այն է որ, պատահականը դարձեր է սեւեռական:

Այսինքն, ինչ որ երէկ առժամեայ անհոգութիւն, կամքէ անկախ վրիպում կը համարուէր, այսօր երեւան կուգայ իբրեւ հիմնական եւ գիտակից զանցառութիւն:

Ո՞վ պիտի կրնար ժխտել թէ՝ մենք այսօր աւելի քան երբեք այլամերժօրէն խրած, մխրճուած ենք մեր սահմանափակ պատնէնին մէջ:

Դղրդագին վերիվայրումները տեղի կ'ունենան մեր անցած ճամբաներուն վրայ, մեր բոլորտիքը, մեր գլխուն վերեւ:

Անընդհատ խմորման, հոլովոյթի մէջ են բոլոր ժողովուրդները:

Գիտակցութեան, ըմբռնացման կայծերը բոցավառ կը բարձրանան ոչ միայն Եւրոպայի սալարկուած պողոտաներէն, այլեւ Արեւելքի խաւարակուռ լեռներուն վրայ:

Ու սերունդները իրար կը հրմշտկեն ամէն տեղ:

Օրէնքի տախտակները վար կ'առնուին մէկ օրէն միւսը, եւ խրխնջներ կը խախտին մեքենաբար կամ բռնօրէն:

Այս ընդհանուր խմորման, վերանորոգման մէջ, որ տեղի կ'ունենայ մեր կամքէն անկախ, ի՞նչպէս կը յաւակնինք պահել մեր դիրքերը՝ իբրեւ ժողովուրդ: Աւելի ճիշդ՝ իբրեւ «ուսումնական» դաս:

Ի՞նչպէս կը յամառինք աչք – ականջ փակած օրը իրիկուն ընել մեր բանակներով ու խոհանոցներով:

Բարեհաճեցէք աչք մը նետել մեր հանրային կեանքին վրայ: Ո՛ր եւ է դաղութի մէջ:

կարդացէք որ եւ է հայերէն թերթ, այս քաղաքէն մինչեւ Պարսկաստան կամ Հարաւ. Ամերիկա:

Փորձեցէք ո՛ր եւ է հայերէն թերթի մէկ թիւին բովանդակութիւնը հաղորդել օտարականի մը:

կրնա՞ք պնդել թէ օտարականը չափի բացագանչէ, առանձին տպաւորութեամբ.

— Ահաւասիկ ժողովուրդ մը որ կապ չունի ոչ այս աշխարհին, ոչ իր շրջապատին, ոչ ալ ինքն իրեն հետ: Ան դատապարտուած է կատարեալ կղզիացման, ինչպէս եթէ անապատի մը կամ աքսորավայրի մը մէջ ենկած ըլլար: Ան եղերական հանդամանք տալով ամէնէն ոչինչ խնդիրներուն, եւ, հալածական՝ խօսքի տակ չմնալու պատճառով, ինքն իրեն համար առեղծեր է մշնոլորտ մը որ թոյլ չի տեսնել աչքը պատուհանէն դուրս նետել: Ան, տարին տասներկու ամիս, եւ տասներկու տարի անընդհատ, կը վիճի այնպիսի հարցերու մասին, որոնք չատոնց կորսնցուցած են իրենց գոյութեան իմաստը: Եւ, ճիշդ տասը հատ համար, տարին տասներկու ամիս վէճերը անպակաս են իր յետին համայնքին մէջ:

Բայց, մեր կղզիացման միակ մէկ պատճառն է այս:

Եթէ հինները, տարէցները, «ակմիրալ»ները չեն կրնար իրենց գլուխը վերցնել կախարդական շրջանակէն, հապա ո՞ր օրուան համար են երիտասարդները:

Կուսակցական թէ անկուսակցական, քանի՞ նոր «ուսումնական» պիտի կրնայիք համբել, որ փորձէր աչքերը բարձրացնել նեղ հայկական կուռքէն:

Քանի՞ հոգի ուզած են թափանցել իրենց շրջապատին, հետեւիլ անոր ելեւէջներուն, եւ բարիքները քամել ամբողջին համար:

Նոյն իսկ Դաշնակցութիւնը չի կրնար գոհացուցիչ պատասխան տալ այս հարցին, իր նոր սերունդին անունով:

Մենք ալ եղածն է որ կը մաչեցնենք, իբրեւ մարդ, իբրեւ կապ եւ իբրեւ նուաճում:

Ամբողջ հայկական կեանքը պէտք ունի վերանորոգման եւ կազդուրման:

Եւ սակայն, մենք մաքի օդափոխութիւն մը կատարելու փորձն անգամ չենք փորձած:

Զափազանց երկար տեւեց այս կղզիացումը՝ բոլոր դաղութներուն մէջ ալ:

Այս ընթացքով, վաղը մեր անունն ալ կը մոռնան: Իսկ երբ հասնին ճակատագրական ժամերը, ապահովաբար պիտի հարկադրուինք թարգմաններ, միջնորդներ փնտռել ամէն ճակատի վրայ:

Մինչդեռ, տարիներով դրոց – բոցոններ հասցուցինք ուրիշներուն, Ռուսին եւ Թուրքին՝ արեւշատութեան համար:

Այսօր ալ ունինք չատեր, որոնք, այո, կղզիացած չեն, խառնուած, խրած են իրենց միջավայրին մէջ:

Բայց,— նորէ՞ն ուրիշի փառքին համար: Լուծուելով համայնական կաթսային մէջ:

Եւ կան ալ որ մերձեցում հաստատած են ցուցադրական յաւակնութիւններով:

Առանք չեն որ պիտի դարմանեն մեկուսացումը:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

315 ԱՍՈՐԻՆԵՐ ԵԻՍ...

ՆՈՐ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐՈՒԱԾ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆՑ ՄԱՍԻՆ

ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԿԸ ԽՈՍՏԱՆԱՅ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼ ՏԱԼ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ բացի ծանուցուած հինգ հարիւրէն, ուրիշ բազմաթիւ Ասորիներ եւս կոտորուած են Սիմէլ աւանին մէջ, Մուսուլէն 40 մղոն դէպի հիւսիս: Անգլիացի պաշտօնեայ մը որ այցելած էր Սիմէլի մօտակայ դէպի հիւսիս: Անգլիացի պաշտօնեայ մը որ այցելած էր Սիմէլի մօտակայ բանի մը գիւղերը, տեսեր էր լեցուած են խուճապահար կիներով եւ մանուկներով եւ համրած է 315 դիակներ: Կը թուի թէ ասոնք ալ սպանուած են անկանոն ոստիկանութեան կողմէ: Դիակներէն շատերը գտնուած են բանակատեղիէն երկու մղոն հեռու:

« Թայմզ » հիմնուելով նոր մանրամասնութեանց վրայ, անվիճելի կը գտնէ որ անցեալ յուլիսին Սուրիա անցնող ասորի ըմբոստներն են օգոստոս 4ի եւ 5ի ընդհարումներուն պատասխանատուները: Այն 500 հոգին որ նորէն Իրաք դարձան օգոստոս 4ին, խոստացած էին յանձնել զէնքերը: Կը թուի թէ իրենց հանդիպած իրաքեան ջոկատը չփորձեց բռնի գինաթափ ընել զիրենք, բայց Ասորիները յարձակեցան եւ ոչնչացուցին զայն: Ցետոյ նեղէցին ուրիշ զօրամաս մը: Այս երկու ընդհարումները մեծ դառնութիւն պատճառեցին որ աստիճանաբար այն արեւելեան սովորական զրոյցներէն թէ Ասորիները յօշոտած են դիակները:

Պաղտատի անգլիական դեսպանատան հաղորդուած առաջին զսպողական գործողութիւնը գործն էր Իրաքի հիւսիսային շրջանի հրամանատարին, Պէքիր Սըտքը պէյի, որուն հիւրը « պաշտպօզուք »ները 12ի չափ ասորի գերիներ բերին: Պէքիր Սըտքը հրամայեց գնդակահարել ասոնք անմիջապէս, առանց դատի եւ առանց հարցնելու թէ ապստա՞մբ են թէ ոչ: Ցետոյ այս գործողութիւնը արդարացուց այն պատրուակով թէ գայրացած էր դիակներու յօշոտման լուրէն: Բրիտանական գործակատարը երբ ստացաւ այս տեղեկութիւնը, դիմեց Ֆէյսալ թագաւորին եւ խնդրեց այլեւս թոյլ չտալ այսպիսի խստութիւններ: Թագաւորը խոստացաւ թէ ինքնութիւն պիտի կատարուի գնդակահարութեանց մասին:

⁂ Իրաքի թագաւորութիւնը կը բաղկանայ երեք նահանգներէն,— Պաղտատ, Մուսուլ եւ Պասրա: 1920ի մարդահամարով բնակչութեան թիւն էր 2,850,000, որոնց 69,000ը էրիստոնեայ: Ասորիներու թիւն է մօտ 60,000:

Ասորիները 10000 զինուո՞ր ունին

Նամակագիր մը կը գրէ « Թայմզ »ի մէջ.—

Օսմ. կայսրութեան օրով, Ասորիները կը բնակէին Հէքեարիի շրջանին մէջ: Մանաւանդ է թէ անոնք ինչպէս միացան Դաշնակիցներուն՝ Թուրքիոյ դէմ եւ թէ ինչպէս 1925ի համաձայնութեամբ որ Մուսուլը Իրաքի տուաւ, Հէքեարին մնաց Թուրքիոյ: Այդ նահանգը ամայի է տակաւին, բայց Ասորիները կռնակէն զարկած ըլլալով Թուրքերը, այս վերջինները կ'ուզեն սահման մը պահել իրենց եւ այս սպառազէն ազգին միջեւ:

Անգլիական ծառայութեան մէջ մնած ըլլալով, Ասորիները, որոնց թիւը հազիւ 37,000ի կը հասնի, կրնան ռազմադաշտ հանել իրր տասը հազար զինուոր, կառավարելապէս մարզուած անգլիական ճակատի վրայ, վարժ՝ անգլիական կարգապահութեան եւ ռազմական մեթոտներուն եւ իւրաքանչիւրը զինուած անգլիական նորաձեւ հրացանով մը: Իրրեւ մարտական ուժ Ասորիները չատ քիչ հաւատարներ ունին այսօր Միջին Արեւելքի մէջ:

Որովհետեւ Թուրքիա չուզեր ընդունիլ Ասորիները, Իրաքը սպասած է ընդունիլ, քանի որ Անգլիա չէր կրնար ուրիշ տեղ փոխադրել զանոնք: Արդ, Պաղտատի արարականկառավարութիւնը չուզեր ասորական սպառազէն միջերկիր մը (անքլով), որ պիտի յանգէր ինքնօրինութեան:

Անգլիոյ վարչապետը անձնատուր կը գրաւի

Ինչպէս գրած էինք, Պ. Մաքտոնըլտ առջի օր Լոնտոն վերադարձաւ ամառանոցէն, Իրաքի եւ Աւստրիոյ դէպքերուն տակիճ: Հազիւ մայրաքաղաք հասած, լսեց իր խորհրդականներուն եւ Պաղտատի անգլ. դեսպանին զեկուցումները: Այս տագնապին մէջ, Մեծն Բրիտանիա ամէնէն աւելի կարեւորութիւն կուտայ իր օդանաւային կայաններուն որոնց պահպանութիւնը յանձնուած է ասորի զինուորներուն: Այս առթիւ պիտի յիշեցնէ, անշուշտ, անգլեւրեաքեան դաշնագրին տրամադրութիւնները, փոքրամասնութեանց ապահովութեան մասին:

Պաղտատի անգլիական դեսպանը Լոնտոնէն ճամբայ ելաւ երէկ, ուրբաթ, ուր անմիջապէս պիտի ներկայանայ Ֆէյսալ թագաւորին: (Վերջին լուրի մը համաձայն, թագաւորը յետաձգած է իր ճամբորդութիւնը): Զինուորական օդանաւ մը դրուած է դեսպանին տրամադրութեան տակ: Ամէն պարագայի մէջ, դեսպանը Պաղտատ պիտի երթայ ժամ առաջ, գործադրելու համար իրեն տրուած հրահանգները:

Մահափորձ նախկին վարչապետի մը դէմ

Հինգշաբթի օր մահափորձ մը կատարուեցաւ Պուլկարիոյ նախկին վարչապետ Պ. Ցանկովի դէմ, որ օդափոխութեան գացած է Զէվինօ, Ռոտոփի լեռներուն մէջ: Առտուն կանուխ իր սովորական պտոյտը կը կատարէր ընկերակցութեամբ երեք պահակներու, երբ ռումբ մը նետուեցաւ: Ռումբը պայթեցաւ եւ պահակներէն մէկը ծանրապէս վիրաւորուեցաւ: Պ. Ցանկով թեթեւ սկրտուքներ միայն ստացած ըլլալով, փութաց դարմանել վիրաւորը:

Ահարեկիչը յաջողեցաւ փախչիլ:

ԶՈՐՍ ՀԱՅԵՐՈՒ ԱՐԿԱԾԸ ԱԼՊԵԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Կրքնոպլէն կը հեռագրեն Հավասի, օգոստոս 17 թուականով.— Փարիզ բնակող չորս Հայեր մոլորեցան Պէլսոնի լեռներուն մէջ, պատյտի մը ընթացքին: Զորսն ալ ողջ առողջ դանուեցան, բացի մէկէն, Պ. Մավեան, որ 24 ժամ մինակ մնացած ըլլալով Պուլոնի Ջրվէժին մօտ, ուժասպառ ինկած էր եւ հարկ եղաւ հիւանդանոց փոխադրել:

ՀԱՑ ԳՈՀԱՐԱՎԱՉԱՒՈՒ ՄԸ ԾԱՆՐԱՊԷՍ ԿԸ ՎԻՐԱՒՈՐՈՒԻ ԻՐ ԽԱՆՈՒԹԻՆ ՄԷՋ

« ՔԱՆԻ ՄԸ ՕՐԷ Ի ՎԵՐ ԱՆՕԹԻ ՏԻՆԸ »

Հինգշաբթի օր, ժամը 2·40ին, երկու անձնաւօթներ կը ներկայանան Տօքթ. Գուլյումճեան: Մինչ մէկը կ'անհանգստացնէր, միւսը առթնանակը ուղղելով գոհարավաճառին, կ'ազդարարէ.

— Բա՛ռ չարտասանես, կը սաստկեցնեմ...

Պ. Գուլյումճեան, որ ուժեղ երիտասարդ մըն է, խոյացաւ մարզուն վրայ, մէկնոյն առեն օդնութիւն կանչելով: Անձնաւօթը քաշեց առթնանակը եւ Պ. Գուլյումճեան գետին փռուեցաւ, ծանրապէս վիրաւորուելով գլխէն: Այն առեն երկու ուղեկիցները փոխանակ թալանով զբաղելու, փոքթեցին փախչիլ, բայց գաղտնի ոստիկան մը, որ փողոցէն կ'անցնէր եւ լսած էր աղթնանակին ձայները, խոյացաւ եւ կրցաւ բռնել մէկը, կատաղի պայքարէ մը յետոյ: Ուրիշ ոստիկաններ ալ օգնութեան հասան եւ կարելի եղաւ կաշկանդել անձնաւօթը: Մինչ նոյն առեն Շաւիթ Հիւանդանոցը փոխադրուեցաւ վիրաւորը: Ազիքը ծակած էր եւ առատ արիւն կորսնցուցած. բայց տակաւին ճաշած չըլլալով, կարելի եղաւ գործողութիւն կատարել:

Կալանաւորը, Սթէֆան Պապկոբօ, որ ծնած է 1899ին, Նովոչէրկասքի մէջ (Ռուսիա), հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ առաջին հարցաքննութեան.

— « Մասնակցած եմ Վրանկէլի բանակին եւ կռուած եմ բոլշեւիկներուն դէմ: Երբ այդ բանակը ֆայֆայուեցաւ, Պոլիս ապաստանեցայ: 1924ին Ֆրանսա եկայ եւ գացի Լիոն: Այնտեղ նախ աշխատեցայ երկաթուղիի գործերու եւ յետոյ մետաքսի գործարանի մը մէջ: 1926ին Փարիզ եկայ եւ ծառայութեան մը, յետոյ նաշարանի մը մէջ, իբրեւ աման լուացող: Բայց, 18 ամիսէ ի վեր գործ չունիմ: Զորս ամիս առաջ հիւանդանալով, ատրճանակ մը գնեցի, անձնասպան ըլլալու համար: Այդ միջոցին էր որ սրճարանի մը մէջ ծանօթացայ մեղսակիցիս հետ որուն հիմնութիւնը չպիտի յայտնեմ: Երկուքս ալ կոպէկ չունենալով, եւ բանի մը օրէ ի վեր բան կերած չըլլալով, չորս օր առաջ որոշեցինք «բան» մը յղացնել »: Ատրճանակ մը ես ունէի, հատ մըն ալ ընկերս: Ժամանակ մը թափառեցանք առանց որոշում տալու եւ այս առտու Հալերու փողոցին մէջ, չը համարձակեցանք թալանել պտղավաճառի մը խանութը: Առանց բան մը կերած ըլլալու, գացինք ման գալու Տոքին փողոցին մէջ: Ժամը 1ին գոհարավաճառի մը խանութը տեսանք այդ փողոցի թիւ 30ին վրայ: Մէկ ժամէն աւելի կեցանք առջեւ, ուսումնասիրելու համար: Ժամը 2ին որոշում տուինք եւ ատրճանակը բռնած ներս մտանք: Եւ որովհետեւ խանութպանը կ'ուզէր ճեռէն առնել ատրճանակը, մաքառեցայ: Այն ատեն էր որ մեղսակիցս կրակ ըրաւ գոհարավաճառին վրայ »:

Ոստիկանութիւնը հաստատած է թէ զէնքը հաշդր նոյնիսկ Պապկոֆօն է: Ջերքակալուած պահուն, ատրճանակին մէջ կար վեց փամփուշտ, մէկը պարպուած էր: Սեղեակին մէջ ալ խուզարկութիւն կատարուելով, հինգ փամփուշտ եւ ռուսերէն բազմաթիւ նամակներ գտնուեցան:

Պ. Գուլյումճեան ալ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ.

— Երբ երկու երիտասարդները խանութս մտան, բանի մը անհասկնալի բառեր արտասանեցին եւ յետոյ յանկարծ վրաս խոյացան, կաշկանդելու համար: Այն ատեն էր որ մաքառեցայ եւ մինչ օգնութիւն կը կանչէի, մէկը կրակեց վրաս:

⁂ Տեղական թերթերը կը գրեն թէ երկու երիտասարդները գոհարեղէն չեն տարած: Բայց մնացած էր դղրոց մը ուր մարդ գրամներ կային: Առանձին դարակի մը մէջ պահուած էին չատ թանկագին գոհարեղէններ:

⁂ Պ. Գուլյումճեան Սէլանիկէն եկած էր քանի մը տարի առաջ:

Սիոնականներու Հատագումարը

Հազարաւոր Հրեաներ խռնուած են Փրակա, Սիոնական 18րդ համագումարին առթիւ որ պիտի բացուի երկուշաբթի օր: Կը կարծուի թէ մինչեւ 10 հազար Հրեաներ պիտի գան այս առթիւ, աշխարհի բոլոր մասերէն:

Համագումարին պիտի մասնակցին 400 պատգամաւորներ, Պաղեստինէն, Ֆրանսայէն, Անգլիայէն, Ամերիկայէն եւ ուրիշ երկիրներէ: Գերմանական լեզուն պօյքոթի ենթարկուած ըլլալով, համագումարին պաշտօնական լեզուները պիտի ըլլան եբրայեցերէնը եւ անգլերէնը:

Օրակարգի ամէնէն կարեւոր խնդիրներն են,— Պաղեստինի կացութիւնը Գերմանիոյ Հրեաներուն վիճակը, ներգաղթ՝ հալածական Հրեաներու եւ Սիոնական դաշնակցութեան դիրքը՝ հանդէպ Անգլիոյ, իրրեւ հոգատար պետութիւն Պաղեստինի:

Սիոնական կազմակերպութիւնը այժմ ունի 650,000 անդամ՝ 48 երկիրներու մէջ: Ամէնէն զօրաւոր կազմակերպութիւնը կը գտնուի Լեհաստանի մէջ, 367,000 անդամներով:

Միեւնոյն առեն Փրակայի մէջ պիտի կատարուի հրէական մարզահանդէսը, որ պիտի տեւէ օգոստոս 23էն 27: Պիտի մասնակցին 2000 հրեայ մարզիկներ:

Դաւեր եւ խաստութիւններ Աւստրիոյ մէջ

Աւստրիական թերթ մը չարք մը փաստաթուղթեր հրատարակեց, հաստատելով թէ Գերմանիոյ նացիները անդադար կը դաւադրեն կառավարութեան դիմաւթեամբ: Պերլինէն հերքեցին այս փաստաթուղթերուն վաւերականութիւնը, բայց աւստրիական թերթը կը պնդէ, լուսանկարներն ալ հրատարակելով:

Այս յայտնութիւնը եւ Աւստրիոյ դէմ կատարուած ուրիշ յարձակումներ լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառեն Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի մէջ: Հաւանական է որ Պ. Մուսոլինիի պաշտօն յանձնուի նորէն բարեկամական դիտողութիւններ ուղղել Պերլին:

⁂ Աւստրիոյ նախարարական խորհուրդը միաձայնութեամբ քուէարկեց կարգ մը նոր որոշումներ, երկրին ապահովութեան համար: Այսուհետեւ այն Աւստրիացին որ կը դաւէ իր երկրին դէմ, պիտի դրկուի հպատակութենէն եւ պիտի կորսնցնէ իր հարստութիւնը: Հաշիւ եղած է թէ այս օրէնքով 7000 աւստրիացի նացիներ (հիթլէրական) պիտի կորսնցնեն իրենց հարստութիւնը եւ հպատակութիւնը:

ԿԱՆԱԴԻ ԿԸ ՅԱՄԱՌԻ ԾՈՄ ՊԱՀԵԼ

Կանադի անթաւական համաթելով բանտին մէջ տրուած դիւրութիւնները, որոչեց չարաշահել ծոմը: Կառավարութիւնը ազդարարեց թէ արհեստական միջոցներով պիտի կերակրէ, եթէ ծոմը չդադրեցնէ 24 ժամէն:

(Լուրեռու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

Գերման երիտասարդութիւնը

Ա.

ԽՄԲ.— Ինչպէս գրեցիք, հետզհետէ պիտի ներկայացնենք Եւրոպայի երիտասարդական շարժման գլխաւոր երեւոյթները, սեփական աշխատակցութեամբ կամ հաղուածաթար:

Արդէն հրատարակեցիք «Սոճոլ»-ներու կազմակերպութեան մասին: Մնացեալը կը հրատարակեցիք շուտով:

Օգտուելով «Թան»ի պղպտումներէն եւ ուրիշ աղբիւրներէ, կը շարունակեցիք շարքը.—

Երիտասարդութիւնը կը յատկանշուի այն անզուսպ եւ կրակոտ, սեռդաւոր ու տպաւորապահար նկարագրով, որ կը կորսուի չափահասութեան տարիքին մէջ:

Այս սահմանումը առաւելապէս կը պատշաճի գերման երիտասարդութեան: Արդարեւ, այն չարժումը որ կը կոչուի Sturm und Drang *(թարգմանի գրուի եւ խոյանիք), չի ներկայացներ միայն romանթիզմը կամ զրական շրջան մը, այլ եւ կը յատկանշէ ամբողջ սերունդի մը հոգեկան վիճակը: Երիտասարդ կէօթէի եւ իր ընկերներուն, ըսենք թարմատի տարիքիցներու խոյանքն էր որ պատմութիւնը արձանագրեց այդ անունին տակ: Թէեւ, Տիկին ար Սթալ, խօսելով romանթիզմի շրջանին մասին, օրուան բառին՝ « խանդավառութեան » սահմանումին մէջ կը տեսնէ ամէնէն յատկանշական գոյնը ամբողջ գերման ցեղասկութեան: Այդ պարագային, կարելի է հետեւցնել թէ գերման երիտասարդութիւնը լիովին կը պատկերացնէ իր ցեղը: Արդարեւ, գերման երիտասարդութիւնն էր, որ հոգին կազմեց ինչպէս Նափոլէոնի դէմ ծառացած ազգային ըմբոստութեան, նոյնպէս Մէթէրնիխի դէմ բարձրացած ազատական շարժման:*

Պատերազմէն ի վեր սովորութիւն դարձած է dynamisme*ը ընդունիլ իբրեւ գերմանական ինքնատպութիւն: Բայց այդ* dynamisme*ը կ'արտայայտուի գերազանցապէս գերման երիտասարդութեան մէջ, մանաւանդ պատմութեան այն շրջաններուն՝ երբ գերակշիռ են երիտասարդները: Ինչպէս այսօր: Արդարեւ պատերազմը հնձեց չափահասներու հսկայ թիւ մը: Եւ անոնք որ դեռ 30 տարեկան չեն, այսօր կը կազմեն այնպիսի թիւ մը, որ երբեք տեսած բլլայ Գերմանիա: 1900—1914 շրջանին էր, որ Գերմանիոյ մէջ ծրնունդներու թիւը հասաւ աննախընթաց բարձրութեան մը: Այդ ծնունդներն են, որ այսօրերիտասարդացած կը գերակշռեն Գերմանիոյ բնակչութեան մէջ միւս սերունդներուն վրայ: Միւս կողմէ զանազան պայմաններ խորապէս ցնցեցին ու յեղափոխեցին գերման արդի երիտասարդութեան զգայնութիւնը, արդի սերունդին հոգւոյն մէջ դրին խմորում մը,— սէ՛ր կեանքի նոր ձեւերու, հաւաքական կամ անհատական:*

Արդի այդ ձգտումներուն աղբիւրը հին է, սակայն: Կը հասնի մինչեւ Jugendbewegung *(երիտասարդական չարժում), նախապատերազմեան խմորում մը, որ խմբակներ կը կազմէ, ինչպէս* Wandervœgelները, *որոնք սովորութիւն ունէին ազատօրէն շրջելու գիւղ գիւղ, երգելով լայնարերան կամ կիթառով, նման հին աշուղներուն: Այս երիտասարդներն էին, որ կ'ընդհանրացնէին սովորութիւնը ուրով երկար ճամբորդութիւններ կատարելու,— սովորութիւն մը, որ դրոշմուած է Գերմանացիներու կեանքին մէջ, ինչպէս կը վկայեն այն հազարաւոր «Իշեան Երիտասարդաց»ները, որ կը բարձրանան երկրին բոլոր անկիւններուն մէջ, ճամբաներուն բնբանը: Այս չարժումը ունէր նաեւ իր ներքին հոգեբանական ու ընկերային արտայայտութիւնը,— արդարեւ «Երիտասարդներու չարժումը» կը յատկանշէր հրաշալի ընդվզում մը ընդդէմ ընտանիքին, խստաբարոյ հայրերու բռնադատութեանց, պետութեան հարկագրանքներուն, զորս կ'ուսուցանէր դպրոցը: Վանտէրվէօկէլները, տարաշրջիկ երիտասարդներ, կ'ուզէին ազատագրուիլ իրենց ծնողքներուն եւ ուսուցիչներուն հսկողութենէն: Անոնք կը յայտարարէին թէ ծնողքները եւ ուսուցիչները նեղիչներ են, հարստահարիչներ, եթէ ոչ բռնապետներ: Եւ կը պահանջէին ազատութի՛ւն ապրելու իրենց ուզած ձեւովը,— ցանկութիւն մը, որ տարիառմ է նպատակով բայց կը մնայ երիտասարդական, տարիքի պահանջ: Սակայն դիւրաւ կը բացատրուի այդ ըմբոստութիւնը, երբ նկատի առնենք որ չափազանց խիստ էն, Գերմանիոյ մէջ, ընկերային եւ դաստիարակչական օրէնքները: Գերմանական դրականութիւնը, թատրոնը սինէման բազմաթիւ օրինակներ կուտան բիրտ եւ կարծրասիրտ հայրերու, ատելի եւ արատաւոր ուսուցիչներու, որոնց զոհերը բնական է թէ պիտի ուզէին ձերբազատուիլ, հեռանալ՝ երթալ գտնելու համար ուրախութիւնը իրենք իրենց մէջ, ընկերներու հետ, ազատ օդին մէջ, բնութեան հետ:*

Այսուհանդերձ այս չարժումը ամբողջովին չտարածուեցաւ երիտասարդութեան մէջ: Պատերազմէն առաջ, գերման երիտասարդութեան մեծամասնութիւնը տակաւին ենթակայ էր կարգապահութեան: Այդ զանգուածը կը յատկանշուէր իր պատշաճականութեամբ (conformisme), *իր յարգանքով հանդէպ դպրոցներու, ընթացիկ զարգափարներու, նոյն իսկ աւանդութիւններու: Այն խոնարհ եւ հլու ընթացքը զոր ցոյց կուտար մանաւորաբար համալսարանական երիտասարդութիւնը, մղիչ ազդակ մը դարձաւ, ապագային, եռանդուտութեան* (activisme), *անկախութեան ցանկութեան, զոր կ'արտայայտէր երիտասարդներու փոքրամասնութիւնը: Եւ ի վերջոյ դարձաւ խմոր մը, որ յեղափոխեց ծոյլ եւ հլու երիտասարդական բազմութիւնը:*

Այդ բազմութիւնը ցնցուեցաւ նաեւ պատերազմէն եւ յետ պատերազմեան շրջանի դէպքերէն,— նահանջը, յեղափոխութիւնը, մարքին անկումը, տնտեսական տագնապը, գործազրկութիւնը: «Երիտասարդական Շարժում»ը վերստին երեւաց ու ծաղկեցաւ՝ կազմելով, գերմանական աւանդութիւններու օրէնքով, բազմաթիւ ինքնատիպ խմբակցութիւններ (bunde), *որոնք կը յատկանշուին վիճակով մը կեանքն ապրելու իրենց պատասխանատուութեամբ, անկախութեամբ, ընկերական համերաշխութեամբ, առանց երբեք որոշ ուղեգիծ ունենալու: Աւտնք կը սիրեն ապրիլ քաղաքականութենէ բոլորովին հեռու,— ահա թէ ինչու չուտով տեղի տուին նոր խմբակցութեանց յորձանքին, նորահաս սերունդին, որ կը յարի դարուն նոր ձգտումներուն: Վանդպի յետպատերազմեան Գերմանիան հապճեպ քաղաքական ոգի կը կրէ, ճիշդ հակառակը կայսերական Գերմանիոյ, որ քաղաքականութիւնը կը վերապահէր կայսեր եւ անոր շրջապատին: Այժմ քաղաքականութիւնը մաս կը կազմէ հանրային հետաքրքրութեան: Արդարեւ քաղաքականութիւնը կը խուժէ ամէն ասպարէզէ ներս, նոյն իսկ թատրոնէն ու մարզական կազմակերպութիւններէն: Ցուքպոլի խումբերն իսկ կամ ազգայնական են կամ համայնավար, այնպէս որ յաճախ քաղաքական վէճեր կը ծագին ... գնդախաղի առեն:*

Գրեթէ գերման ամբողջ երիտասարդութիւնը բաժնուած է զանազան կազմակերպութիւններու մէջ,— ոմանք, ինչպէս Կայսերական Դրօշը, Կարմիր Ճակատը, Մարտական խումբերը որոշապէս քաղաքական գոյն ունին, ոմանք ալ, ինչպէս Պողպատեայ Սաղաւարտակիրները, երիտասարդ Գերմաններու "Դաշը" դիմուրական ու մարզական գոյն: Բոլոր այս երիտասարդները կը գտնուին կարգ մը քաղաքագէտներու խօսքին կամ կրկէսներու կիրքին տիրապետութեան տակ: Անոնք կը պայքարին ոչ խօսքով եւ ոչ ալ ժողովատեղիներու մէջ, այլ բռունցքով, գաւազանով, դանակով, ատրճանակով՝ փողոցին մէջ, վերջապէս հոն ուր կը հանդիպին իրարու երկու հակառակորդ կողմերը: Ձեն սիրեր վիճիլ, գաղափարի հակամարտութեան տեղ կը նախընտրեն խփել հակառակորդին բերանը, չմոռնալ որ խօսի,— կը հրէն կը հրմշտկեն, կ'աղմկեն, կռիւ կը յարուցանեն: Վերջապէս,— կեցցէ' բռնութիւնը:

Բռնութեան այս հասարակաց ճաշակով, որ կը մղէ զարնելու - զարնուելու, վիրաւորելու — վիրաւորուելու, սպաննելու — սպաննուելու, գերման արդի երիտասարդները եղբայրներ են կարծես իրարու,— համոզումով տարբեր, բայց խմորով նման:

ՔԱՂՀԱՆ

ԿԸ ՅՈՒՆԻՐՈՒԻ յօդուածագիրներէ եւ թղթակիցներէ իրենց գրութիւնները գրել թուղթին մէկ երեսին վրայ եւ մելանով:

«ԿԱՆԱՉ ԳԱՐԻ»

—..—

Ցոգնած ու քրտնաթոր կանգ առաւ ան ուտառաս թմբին մը ներքեւ եւ երկար չունչ մը քաշելէ վերջ, նստաւ անոր բունին յեց ու սկսաւ մտիկ ընել հրճուալից երգն անտառին թռչուններուն: Պահ մը յետոյ կզակն առաւ ափին մէջ եւ երազկոտ աչքերով դիտեց օդն ի վեր թեւածող, գոյնզգոյն թիթեռնիկներուն չուրջպարը:

Կամաց կամաց արեւն իր վերջին շողերը հաւաքեց մօտակայ լճակին ալեկոծներուն վրայէն: Իրիկնահովն անցաւ ասոնցներու տերեւները խշրտացնելով: Օդաշրջ տուէր մը՝ բոյր մը անցաւ խնկաբոյր ղեփիւռին հետ փաթաթուն, սրսփացուց թերթիկները յիշատակներու դրքոյկին: Սարտաց ան՝ ապա յուզուած խորասուզուեցաւ անրջանքի մէջ ուր՝ կարծէք չանաց անցնիլ իր կեանքին բուրաստանէն՝ ցանկալով հոն գտնել ու քնքնել մոռացուած բոլոր ծաղիկներն իր անցուցած դարուններուն:

Այս պահուն իր յիշողութիւնները տարին հետացուցին դինք մինչեւ իր մանկութեան օրերը, երբ դեռ հազիւ տասնուվեց տարեկան վաւաշուն ու անհոգ դպրոցական մըն էր: Կեանքի՝ ապրուստի մասին դաղափար չունէր, այնպէս որ իրենց տան մէջ ամէն ինչ կարգին կը տեսնէր. հոն գրեթէ միշտ բարիքն անպակաս էր: Իրեն կը մնար դպրոց երթալ, դասերով զբաղիլ եւ կիրակի առաւտներն ալ եկեղեցի յաճախել եւ հոն չափիկ հագուելով հոգեչունչ չարականներ երգել: Վերջապէս պատրաստուիլ « չնորհքով » մարդ ըլլալու համար:

×

Անհոգ էր իր մանկութիւնը եւ այդ երջանիկ օրերէն մէկին էր գարձեալ որ դպրոցէն վերադարձին իր սովորական գոռում – գոչումով առուն մտաւ: Նախ պայուսակը որ չատ մը աւելորդ գրքերով կը պայթէր՝ տեղը գրաւ, ապա քուրիկէն կաթ մը հաց եւ պանիր առնելով քովընտի սենեակը անցաւ: Հոն ձեռքերը գետին դնելով, բազմոցին տակ սողոսկելով, այնտեղէն իր վէգերը եւ բաւականաչափ կուտ առնելով ամենայն արագութեամբ դուրս թռաւ դէպի թթենիներու տակ որ թաղեցի տղոց միակ խաղավայրն էր:

Վազուց հոն կը սպասէին արդէն Հրաչը, Կայծակը, Կարօն եւ Խորէնը: Զուարթ ու չարաճճի աչքերով իրարու ժպտելէ վերջ հողին վրայ նստան եւ սկսան իրենց կուտերը գետնին վրայ դիզել: Խաղն սկսած էր, բայց բախտը իրեն չէր ժպտեր, այնպէս որ իր քանի մը հարիւր զոյգ կուտերը չուտով բոլորն պակսիլ, քիչ մը զգուշութեամբ խնայողութեամբ կը վարուէր: Վերջապէս եկաւ պահ մը որ բախտն իրեն սկսաւ ժպտիլ, ուրախութիւնն անսահման էր: Ինչ մեծ հրճուանք, խաղին վերջը, դրպանները կուտերով լեցուցած տուն պիտի վերադառնար, իսկ յաջորդ օրը դպրոցին մէջ իր դասընկերներուն հպարտօրէն պիտի խօսէր նախորդ օրուան իր յաղթանակներուն մասին:

Երբ այս երազանքներուն մէջ կը խայտար իր մանուկ հոգին, կանացի ձայն մը լսեց: Նախ չլսել ձեւացուց: Բայց երկրորդ անգամ իմացաւ զայն, ձայնն իրեն ծանօթ թուեցաւ, ուստի գլուխը դարձուց անոր եկած կողմը: Իրօք քուրիկն էր որ ճամբու եզերքին բարտիին տակ կեցած կը կանչէր: Երբ ինք գլուխը դարձուց, քուրիկը աւելցուց.

— Ծօ՛, կոտրտելիք, եկո՛ւր, եղբայրը քեզ կ'ուզէ:

Այո, եղբայրը կը կանչէր: Այն բարձրահասակ, յաղթանդամ երիտասարդը որ յաճախ իր ձեռքէն բռնած ամէն կիրակի կէսօրէն վերջ Ահուռը կը տանէր, եւ պատին վրայ չարուած հերոսներու նկարներուն առջեւէն անցնելով, անոնց գործերուն մասին իրեն տեղեկութիւններ կուտար: Իսկ ինք՝ աչքերը խոշոր – խոշոր բացած անոնց մօրթէ արտասովոր գլխանոցներուն, փափուչներով բեռնաւորուած կուրծքերուն, կը մնար յափշտակուած մինչեւ որ եղբօր քաշկռտուքը զինք սթափեցնէր:

Շատ անգամ իրիկուններ ինք կը գժտուէր բոլորին հետ: Եղբայրն էր գարձեալ որ զինք մահիճին մէջ կ'տանէր եւ ականջին վար սիրուն հէքեաթներ եւ քաջերու կեանքէն ասացուածքներ կը փսփսար: Երբեմն ալ քարիւղի լապտերի մը աղօտ լոյսին տակ «կայծերը» կը կարդացնէր իրեն՝ իսկ ինք լուռ ու մունջ մտիկ կ'ընէր: Հոգ չէ թէ մանուկ բլլալով սահուն կարդալու դեռ անկարող էր, նոյն իսկ յաճախ կը կապկէր, կամ խեցգեղկելով անցքերուն ձանձրոյթ կը պատճառէր: Այս բոլորին հակառակ եղբայրը հաճոյք կը զգար իր ընթերցումը մտիկ ընելով, իսկ աւելին՝ խոստացած էր որ իրեն քուրակ մը բերէ գեղէն, ա նոր փոխարէն գեղեցիկ ու տակուն իշուկ մը բերած էր: Ահա այս եղբայրն էր որ դինք կ'ուզէր:

Ուստի անմիջապէս կուտերը եւ վէգերը հաւաքեց լեցուց գրպանները եւ առանց անսալու իր ընկերներու դժգոհանքներուն, «վազը իրիկուն» բացագանչելով հեռացաւ:

Շտապով վազեց, երբ հազիւ բակի դռնէն ներս մտած էր, տեսաւ որ եղբայրը պարկ մը ուսին, գրան առջեւ կեցած, իրեն կը սպասէր, երբ ինք սեմին վրայ երեւցաւ—Ծօ՛, չուտ ըրէ՛ բացագանչեց ան: Ինք ներս վազեց ու նախկինին պէս սողոսկելով կուտերն ու վէգերը տեղաւորեց եւ եղբօրը հետեւեցաւ: Հազիւ քանի մը քայլ յառաջացած էր, վարանումով մը հարցուց.

— Եղբայր, ի՞նչ պիտի ընենք:

— Քեզ պատյտի պիտի տանիմ, հոնկէ ալ իշուկին համար կանանչ գարի պիտի բերենք:

Երբ պատյտի խօսքը լսեց, ուրախութիւնն անսահման եղաւ: Այլեւս բան չհետեցուց, գլուխը կախեց ու մեծ մարդու հովեր առած եղբօրը քայլերուն հետեւեցաւ: Մխանարար նեղ մէջնցքէ մը անցնելէ յետոյ, պարտէզին դուրը բանալով գացին իշուկին մօտ որ կ'արածէր: Եղբայրը մօտեցաւ նախ կենդանիին պախարցը անցուց, ապա գինքը հեծցնելով քշեց:

: Ըուբը արդէն ծոեր էր դէպի մայրմուտ, օդը զով էր: Անոնք սկսան համէն չարունակել չուկային մէջէն, ինք իշուկին վրայ հեծած: Քաղաքին ճայրամասն էին արդէն որ կիսախարխուլ զօրանոցը քաղաքն ու ամայութիւնը քաղաքին ու ամայութիւնը իրարմէ կը բաժնէր: Ինչ իշուկին դրան նստած անկապ երգ մը կ'երգէր, իսկ եղբայրը մերթ ընդ մերթ իր թեւէն կը բռնէր որ վար չիյնայ:

Ճամբան երբեմն իշուկը գլուխը կը կախէր գետին ու բերան մը թարմ խոտ կը փրցնէր: Այսպէս ծորենիներուն եզերքն ի վար ճամբորդելով վերջապէս հասան գարիի արտերը: Կատարեալ մութ էր: Եղբայրը իշուկը կեցուց, գինքը քամակէն վար առնելով պախարցը իր ձեռքը առաւ եւ աւելցուց.

— Հոս նստէ, թող իշուկը արածի, չըլլայ թէ ձան – ձուն հանես, չըլլիր կը փրցնեմ:

Եւ պարկն առնելով հեռացաւ:

Ինք պզպզած նստաւ գարիի արտին եզերքը, ձեռքովն ամուր բռնեց իշուկի պախարցը եւ աչքերը խոշոր – խոշոր բացած նայեցաւ եղբօրը եաեւէն որ անհետացաւ թանձր խաւարին մէջ: Ապա չանաց յարգել եղբօրը պատուէրը — ձայն չհանել:

Հետզհետէ չարագուշակ բան մը վաղեց: Իր հոգին սարսռաց դողով, որովհետեւ մայրիկն ըսած էր իրեն թէ այդ թռչունին վայրիւնը չափազանց գէշ նշան էր, նոյն իսկ յաճախ տուն քանդող: Ամբողջ մարմնով սկսաւ դողալ: Մօտակայ առուակին գօզօղներն եւս սկսեր էին իրենց անախորժ կռկռոցը: Անհամբեր կը սպասէր եղբօրը որ բաւական ուշացաւ: Ճանկարծ հրացանիմբ որոտը լսուեցաւ հետեւէն, քիչ մնաց որ պիտի պոռար այլեւս, եթէ չլսէր եղբօրը ձայնը որ կ'ըսէր.

— Չվախնա՛ս, հոս եմ:

Վերազարձած էր: Պարկը իշուկին վրան դրաւ, հեծցուց նաեւ գինքը եւ տարբեր ուղղութեամբ սկսաւ քշել: Այսպէս անցան գարիի արտերուն միջեւ գտնուած նեղ ճամբէն եւ ուղղուեցան ... բլրաշղթային կողն ի վեր: Երբեմն իշուկին սմբակէն կայծեր կը թռչէին, բայց ինք միշտ կը զգար եղբօրը ձեռքը որ պինդ բռնած էր իր թեւը եւ պահապան հրեշտակի մը նման կը հսկէր իր վրայ:

Բաւական բարձրացած էին: Ցեղճ իշուկը կը տաքար, յայտնի էր որ բեռը չատ ծանր էր, բայց մթութեան մէջ գրեթէ միշտ կը լսուէին գաւազանի հարուածները որ կը տեղային տակալու եւ ճամբան չարունակելու: Ինք միշտ լուռ կը մնար եւ չէր համարձակեր եղբօրը հետ բառ մը իսկ փոխանակելու: Կը զգար որ այս իրենց եկած ճամբան չէր, բայց կը լռէր:

Մէկէն քաղաքին աղօտ լոյսերն երեւցան: Հասած էին ... բլրաշղթային կատարը, այժմ ճամբան դէպի քաղաք կը ծռէր, երբ լոյսերը երեւցան, քիչ մը ուրախացաւ, յուսալով որ չուտով տուն պիտի հասնին: Զարհուրեցան էին արդէն եւ վար իջնելու համար արագ յառաջացան անցնելով ... ուխտատեղիէն: Արդէն տափարակ ճամբան հասած էին, որուն մէկ կողմը ... բլրաշղթան կ'երկարէր իսկ միւս կողմը ... թաղի տուներուն շարքը:

Ժամանակը բաւական յառաջացած կ'երեւէր, որովհետեւ շատ մը ընտանիքներու լոյսերը մարած էին:

Վերջապէս դրան մը առջեւ կանգ առին որ ինքնաբերաբար կռնակին վրայ բացուեցաւ եւ տարտամ լոյսին մէջ կարճահասակ թաւ ու թուխ մօրթով ... վարժապետը երեւցաւ:

— Մեր տղայ, անվտանգ հասա՞ր, բաւ ան ժպտելով:

— Կը տեսնես, չէ՛, պատասխանեց իր եղբայրը որ նախ գինք վար առաւ եւ ապա պարկը ճակապարանքով ներս տարաւ: Ինք կեցաւ դրանը առջեւ մութին մէջ, դարձեալ իշուկին պախարցը ձեռքին մէջ: Զարմանքով կը դիտէր անցած դարձածը, որովհետեւ եղբայրն բաած էր որ «իշուկին գարի պիտի բերենք» եւ փոխանակ իրենց տունը տանելու, վարժապետին տունը բերած էր: Այս բանը չհասկցաւ: Բայց եղբօր բացակայութիւնը երկար չտեւեց, ան չուտով վերադարձաւ վարժապետին հետ, որուն աչքերը կը փայլէին արտասովոր ուրախութեամբ մը: Ահա իրեն մօտեցաւ ու իր մազերը շոյելով հարցուց.

— Շատ վախցար, չէ՛:

— Այո՛, պարոն, չա՛տ վախցայ, պատասխանեց անհամարձակ:

Եղբայրը վերստին իշուկին վրայ դրաւ պարկը որ թէեւ գարիով լեցուն կ'երեւէր, բայց առաջուան չափ ուռած չէր:

— Մեր տղայ, ամապարէ, լսելի եղաւ վարժապետին ձայնը եւ դուռը փակուեցաւ:

Իշուկին վրայ էր գարձեալ: Կը ձանձրանար այլեւս որովհետեւ «պըտոյտ»ը երկար տեւած էր, մանաւանդ չատ էր յոգնած ու կամաց կամաց աչքերը կը գոցուէին: Վերջապէս բաւ եղբօրը:

— Եղբա՛յր քունս կուգայ:

Եղբայրը գինք հանդարտեցնելու համար, պատասխանեց.

— Հասած ենք արդէն, նայէ՛, խոնարհները՝ չուկային մէջն ենք:

Զուր էին եղբօրը յորդորները որովհետեւ քունն աչքերէն կը վազէր չատ չանցած քնացաւ:

Յաջորդ առաւօն երբ արթնցաւ, կողնի մէջն էր եւ արեւն ալ բաւական բարձրացած: Տեսաւ որ եղբայրը կ'աշխատէր: Մտաբերեց նախորդ գիշերուան անցուդարձը:

— Եղբա՛յր, այսօր ալ իշուկին գարի բերել պիտի երթա՞ք:

— Այո՛, հոգիս, այո, բայց նպէտք է որ գպրոց երթաս:

×

... Տարիքն առած էր այժմ, այսօր, յիշելով մանկութեան օրերս այս դրուագը, կրցաւ քակել հանգոյցը:

*Այդ պահուն, եղբօրն առաւերէն անցաւ իր աչքին առջեւէն, սաւ արբազան ուխտի այդ անգրագէտ

ԽԱՂ-ՍՈՒՏ

— Ես ինչ գիտեմ, ինչ գիտեմ, ես ոչինչ չեմ գիտեր, ես ոչինչ չեմ տեսել, ես ոչինչ չեմ լսել, ես ոչինչ չեմ հիշում, ես ոչինչ չեմ ասի, ես ոչինչ չեմ ասում, ես ոչինչ չեմ ասելու, ես ոչինչ չեմ ասելու, ես ոչինչ չեմ ասելու

LA MAISON de L'HUILE
18, Rue BLEUE, PARIS (9)
Métro: CADET **Tél. Provence 97-57**

ՍԱՊՈՆԱՁԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

Գավալայի քանուորներուն յաջողութիւնը

Սեպտեմբեր 4-ի «Իմանիթէ»ի կը գրեն թէ Գավալայի ծխախոտի 3500 բանուորներուն գործադուլը, «որ յառաջ կը տարուէր համաչխարհային կուսակցութեան զեկավարութեամբ, յանգեցաւ կառավարել յաղթութեան»: Գործարատնատէրները յանձն առած են.— Նուազագոյն 65 տրախմի վճարել օրական:— Հաւասար աշխատանքի հաւասար վարձք՝ կիներուն համար,— Այրերուն օրական 50, կիներու 25 տրախմի հաւասարում, գործադրկութեան համար:

Այս առթիւ, խոշոր ցոյց մը տեղի ունեցած է, մասնակցութեամբ 7000 բանուորներու:

ՀՐԴԵՀԻ ՄԸ ՀԵՏԵԻԱՆՔՆԵՐԸ

Զորեքշաբթի օր հրդեհ մը ծագած էր Սիթի Ռուժմոնի մէջ: Բոցերէն վիրաւորուեցաւ վարձակալներէն մէկուն բարեկամը, Լիւսիէն Տիւքընուա: Քնութեանց միջոցին, ոստիկանութիւնը անոր ճերմակեղէններուն եւ կարասիներուն մէջէն երեւան հանեց Լըպէլ հրացաններ, քանի մը քիլօ համայնավարական թռուցիկ, զինուորական գաղտնի տեղեկագիրներ եւ ձեռնարկներ, 200 փամփուշտ, 150 գաղտնի շրջաբերականներ, Ֆրանսական սահմանադրութիւնի զինուորական յատակագիծեր եւն.: Խնդիրը հաղորդուած է պատերազմական նախարարութեան, որ առանձին քննութիւն պիտի կատարէ:

Շէնքին դռնապանը յայտարարեց թէ ամբաստանեալը վեց ամիսէ ի վեր չէր աշխատեր, առտուն ուշ կ'արթննար, միայն կէս օրէն յետոյ դուրս կ'ելլէր եւ կը վերադառնար կէս գիշերին:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ Պլէվիլի «ՌՈՍՏՈՄ» ենթակոմիտէի կողմէ
ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԻԿՈՅ
ՔԼԱՄԱՌԻ ԱՆՑԱՌԻՆ ՄԷՋ «ԹԱՓԻՎԷՐԻ» ԲԱՑԱՍՏԱՆԸ
Կը նախագահէ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ
Կը խօսի՝ ընկ. Վ. ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ

բանախօսութիւն, երգ, պար, նուագ եւլն.: Դիւրամատչելի պիւֆէ:
Կը մասնակցի ԵՔՐԱՏ նուագախումբը՝ զեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի:
Հաղորդկց. միջոց.— *Էնվալիտէն առնել չոգեկառք եւ իջնել Մէստոն, Փորթ Վէրսայլէն առնել հանրակառք թիւ 23 կամ 32 եւ իջնել Ժէրմ տը Մուլինօ:*
Հետեւեցէք *Ռոստոմի* նշանառուախտակներուն: Անբաւի պարագային կը յետաձգուի:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

կազմակերպուած՝ *Հ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ*
ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 8ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 9
ՊՈՒԼՎԱՐ ԲԱՊԱԹՕԻ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ
Կը խօսի՝ ՏԻԿԻՆ ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ

երգ, մեներգ, ֆանթէզի, պարի մրցում եւ գաւեշտ:
Եւրոպ. եւ հայկ. պարեր: Կը նուագէ *ՎԱՀԱԳՆԵԱՆ* նուագախումբը:
Փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել:
Ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչ ըմպելիներ՝ ժողովրդական գիներով:
ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է:

Խանութի աշխատանքի տարեդարձը

ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ՍԷՆ ՄԱՐԿՐԻԹԻ (ՄԱՐՍԷՅԼԻ) ՄԷՋ
«ՀԱՄԱԶԱՍՊ» ԵՆԹԱԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿՈՂՄԷ
ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 3ԻՆ
Կը խօսի՝ ընկ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Դաշտահանդէս Վաղաւսի մէջ

Կազմակերպուած ՄԱՐԵՐԴԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Վաղը Կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ ՄԱԼԻՈՒԱՐԻՆ անտառին մէջ
Պար, մեներգ, խմբերգ, արտասանութիւն եւլյն.:
Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԿՈՒՍԱԿՑՎԻԼԻ Հ. Յ. Դ. «ՏԱՒՐՈՍ» խումբը իր կազմութեան առթիւ սարքած է ընկերական խնջոյք - երեկոյթ մը, այսօր Շաբաթ երեկոյ, ընկ. ԹՈՐԻԿԵԱՆի բնակարանին մէջ, 194. Av. Marceau, Goussainville.

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ, Գործ.— 131-95:
ՊՈՐՏՕ, Գործ.— 269: Կարգադրեցիւիֆ:
ՇԱՎԻԼ, Մ. Մաճ.— 105:
ՆԱՆՍԻ, Կ. Եկաւ.— 70:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Պոլ.— 35:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Տիկ. Մ. Ս.— 250: Դրկեցիւիֆ:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Ռոստոմ Ենթամասիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Կ. Ճաբաճեանի եւ պարագաներուն իրենց սիրեցեալ զաւկին դառնադէտ մահուան առթիւ:

ՎԱՐԶՈՒ ԵՆ

Երկու պարապ վիլաներ Montolivet*ի մէջ: Առաջինը ունի երեք մեծ սենեակներ, խոհանոց և պզտիկ սենեակ մը, ուր կայ մշտահոս ջուր, գազ, եղեկտրականութիւն, անգլիական արտաքնոց, պատշգամ, աւազան, հանոց եւլյն.:*

Երկրորդ վիլան որ կը գտնուի առաջինէն 30 մէթր հեռու, ունի մէկ մեծ սենեակ, խոհանոց, ջուր եւ եղեկտրականութիւն: Բոլորը պատով շրջապատուած են: Հանրակառքի կայանը դռան առջեւն է: Երկու վիլաներու ամսական վարձք՝ 350 ֆր.: Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Պ. ՍԱՀԱԿԵԱՆի, 68, rue Longue des Capucines. Marseille.

ԾԱԽՈՒ ՍԱՓՐԻՋԻ ԽԱՆՈՒԹ

Փարիզէն ստիպողական մեկնումի պատճառաւ ծախու է այրերու եւ կանանց կահաւորուած սափրիչի խանութ մը, գին՝ 4500 ֆրանք, կանխիկ վճարողին մասնաւոր զեղչ: Պայ՝ 6 տարի, վարձք՝ ամիսը 200 ֆրանք: Նոտպէկեցէք օգտուիլ առիթէն մինչեւ 16 Սեպտեմբեր: Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. ՏՕՆԻԿԵԱՆի, 10, rue Elisée Reclus, à Bicêtre. *Մէթրօ՝ Փորթ տ'Իթալի:*

ՕՐՀՆՈՒԱԾ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ժ. ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

ՈՍԿԻՐՁԻ եւ ԺԱՄԱՑՈՅՑԻ ԽԱՆՈՒԹԸ ՓՈԽԱԴՐՈՒԱԾ Է
35, A. Rue Petite Marie Marseille

Այժ տուէք նոր գրականութեան
ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»ի
ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(ՀԷֆեաք եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)
Գրեց՝ ՇԻՒՂԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ
Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)
Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՌԱՑԵԼԵԱՆ
Գ ի ն՝ 10 *Ֆ ր ա ն ք*
Դիմել *ԾԱՌԱՋի*, 17, Rue Damesme, PARIS

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր՝ Ս. ՎՐԱՅՏԵԱՆ

Առաջին *Թիւը յանձնուած է տպագրութեան եւ լոյս կը տեսնէ սեպտեմբերին:*

Առաջին *Թիւին մէջ գրութիւններ ունին՝ Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ, Ա. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, Ռ. ԲԵՐԵԱՆ, Ա. ԳԻՒԼԱՆՏԱՆԵԱՆ, Ց. ՋԱՐԵԱՆ, Ց. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ, ԻՐԱՆ Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Վ. ՄԻՆԱՒՈՐԵԱՆ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ, Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ուրիշներ:*

Առաջին *Թիւէն պիտի սկսի հրատարակուիլ Վ. Արք. Մանկունիի «Դեր Դ. եւ իր ժամանակը» ընդարձակ պատմական գործը:*

Այլեւայլ վաւերագրեր, տեսութիւններ, գրախօսականներ, նկարներ:

Վէմի *մէջ լոյս պիտի տեսնեն նաեւ Դրօի յուշերը, Հայաստանի խորհրդարանի եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները:*

Վէմին *խոստացած են աշխատակցիլ, ի միջի այլոց.— ՊՐՕՖ. ԱՐՄՆ ԱԼՊՈՅԱՃԵԱՆ, ՀԱՄԱՍՏԵՂ, Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԵՐՍԷՍ արք. ՄԵԼԻՔ-ԹԱԳԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ, ՍԵՊՈՒՀ, Ց. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ, Ց. ՕՇԱԿԱՆ եւ ուրիշներ:*

Առաջին Թիւէն իսկ «Վէմ»ի ստացումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ: Բաժնեգինը չվճարուած ապսպրանքները նկատի չպիտի առնուին:

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան	65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ »	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան »	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝
L. Kévonian՝ 17 Rue Damesme, Paris (13)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԿԱՐԵՒՈՐ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՓՆՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ գրքին Ա. հատորը պատկերազարդ: Ղեղինակ՝ ԼԵՒՈՆ ՃԷՐԱՀԵԱՆ, Մարսէյլ: Գին՝ *25* ֆրանք: Դիմել ՅեղինԿին, 6, rue des Petites Maries. Մարսէյլ:

Երանաւէ Օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տուներու մէջ: Դիմել *Ծառաջի* վարչատունը:

Շաւիղի մէջ «ԾԱՌԱՋ» կը ծախուի
Madame RAMELի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ 41 Grand'Rue
եւ
Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

2.— ՄԵՆ ԴՈՒՔՍ ՍԷՐԳԷՅԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Բայց դուն գիտես, որ ես խզած եմ իմ երկրային բոլոր կապերս: Ես քեզ սիրեցի, քեզի հետ ամնջուեցայ եւ ապօթեցի: Եղիր ուրեմն պաշտպանն իմ պատուոյս: Թերեւս ես չատ անկեղծ եղայ, թերեւս ես չատ բացի իմ սիրտս աչխարհի առջեւ: Բայց դուն գիտես որ ես կեղծաւոր մը չեմ: Իմ կողմէս բաւական վ. Գ. եւ բոլոր մերոնք: Մնաս բարով, իմ սիրելի, իմ միակ բարեկամս: Երջանիկ եղիր, երջանիկ եղիր »:

կալիայեւ

Կալիայեւ դատուեցաւ 5 ապրիլ 1905 ին Ձերակոյսին մէջ, որ արտակարգ նիստի հրաւիրուած էր: Պաշտպան փաստաբաններն էին Իպանով եւ Մանդելչտամ:

Իպանով մօտէն կը ճանչնար կալիայեւը, որուն հետ ծանօթացած էր Վոլոգդայի մէջ: Իր արտասանած պաշտպանողականը կը մնայ մէկը ռուս քաղաքական դատերու պատմութեան մէջ արտասանուած լաւագոյն ճառերէն: Եւ սակայն կալիայեւի արտասանած ճառը աւելի եւս դեղեցիկ էր.

— «Նա իրաւութեան սրբագրութիւն մը,— ամբաստանեալ մը չէ որ կը գտնուի ձեր առջեւ, այլ բանտարկեալ մը: Մենք երկու հակառակորդ կողմեր ենք՝ մէկը միւսին դէմ կռիւ ելած,— դուք, կայսերական կառավարութեան ներկայացուցիչները, վճարեալ ծառաներն էք բռնապետութեան եւ դրամագլուխին, իսկ ես, ընկերվարական եւ յեղափոխական, մէկն եմ ժողովուրդին վրիժառու զաւակներէն: Մենք իրարմէ բաժնուած ենք դիակներու լեռներով, խորտակուած մարդկային հարիւր հազարաւոր կեանքերով, արեան եւ արցունքի ծովով մը, որ կ'ողողէ ամբողջ երկիրը սարսափի եւ կատաղութեան ալիքներուն տակ: Դուք կռիւ յայտարարեցիք ժողովուրդին դէմ, եւ մենք ընդունեցինք կռիւի հրաւէրը: Բախտաբերկելէ յետոյ գիս, կրնաք յամր մահուան տատապանքին դատապարտել գիս: Դուք կրնաք նաեւ սպաննել գիս: Բայց չէք կրնար դատել իմ անձս: Ի զուր ճգնեցաք զսպել գիս, ատոր համար ոչ դուք կրնաք արդարանալ, ոչ ալ ես կը դատապարտեմ: Մեր մէջեւ կարելի չէ ստեղծել երբեք հաշտութեան գետին միակեցութեան եւ ժողովուրդին միջեւ: Մենք կը մնանք նոյն թշնամիները իրարու: Ան պարագան, որ ես ան՛հանդիստ ըրի ձեզ այսպիսի հանդիսական դատավարութեան մը համար, ինձմէ խլելէ չեղոյ ազատութիւնս եւ ժողովուրդին առջեւ խօսելու իրաւունքս՝ պատճառ մը չէ, որ ձեզ իմ դատաւորներս համարեմ: Թող գիս եւ ձեզ դատէ ոչ թէ օրէնքը, որ ծերակուտականի համազգեստ է հագեր, ոչ թէ ատրուկ վկաները, որ վերջին նշանակուած դասակարգի մը ներկայացուցիչներն են, ոչ թէ չուտայ ոստիկանները, որ հոս են, այլ թող մեզ դատէ Պատմութեան մեծ մարտիրոսը, ժողովրդավար Ռուսիան:

Ես սպաննեցի մեծ դուքսը, այդպէս կայսերական գերդաստանին: Կը հասկնայի՝ եթէ դատուէի թագաւորող գերդաստանին անդամներուն խորհուրդին կողմէ, իրրեւ իր թագաւորութեան յայտնի թշնամի: Բիրտ ուժ վայրենի հաշակուէր թերեւս 20րդ դարուն համար, բայց գէթ անկեղծ կ'ըլլար այդ: Սակայն ո՞ւր է սա Պիզատոսը, որ, ձեռքերը ժողովուրդին արիւնով արատաւորուած ըլլալով հանդերձ, ձեզ այսպէս ղրկած է, որպէսզի կախաղան բարձրացնէք: Թերեւս ուժովցած այն իշխանութեամբ, զոր կը ներկայացնէք, այնքան լաւ տիրացաք իր ազատ խղճմտանքին, որ ձեզի կը վերագրէք իրաւունքը դատելու, կեղծաւոր օրէնքի մը անունով, ի նպաստ իրեն: Այնատեն, լաւ գիտէք, ես չեմ ճանչնար ձեզ, ոչ ալ ձեր օրէնքը: Չեմ ճանչնար պետութեան կեդրոնացեալ հաստատութիւնները, ուր քաղաքական կեղծաւորութիւնը կը ծածկէ վարիչներուն բարոյական վատութիւնը, ուր վայրագ թշնամութիւններ կը կատարուին յանուն մարդկային վիրաւոր խղճմտանքին եւ այս ամէնը անոր համար, որ յագեցնակէ բռնութիւնը, Բայց ո՞ւր է ձեր խղճմտանքը: Ո՞ւր կը վերջանայ օրէնքը գործադրողներու ձեր ծախուած հնազանդութիւնը, եւ ո՞ւր կը սկսի ձեր համոզման անչահախնդրութիւնը, որքան ալ հակառակ ըլլայ այդ իմ համոզման:

4 փետրուարի դէպքը դուք չէք անուններ բացորոշապէս սպաննութիւն: Դուք ոճիր կ'անուանէք այդ դէպքը, մարդասպանական արարք: Եւ դուն կը համարձակիք ոչ միայն դատել, այլեւ դատապարտել: Բայց ո՞վ տուաւ ձեզ այդ իրաւունքը: Դուք մարդ սպաննած չէք, այնպէս չէ՞, մեծաչարդ տարբք: Դուք կը կոխինք ոչ միայն ոստիկաններուն եւ օրէնքին, այլ եւ բարոյական փաստերու: Ինչպէս Նափոլէոն Գ.ի չրջանի ծանօթ գիտնականը, դուք պատրաստ էք ընդունելու թէ երկու բարոյական գոյութիւն ունի,— մէկը հասարակ մահկանացուներուն համար, որ կ'ըսէ. «մի՛ սպաննաներ, մի՛ գողնար», իսկ միւսը, քաղաքական կեանքի մասին, վերիչներուն համար, որոնց թոյլ կուտայ ամէն բան: Արդարեւ, դուք վերապահ էք որ ամէն բան թոյլատրուած է ձեզի, եւ ձեզ չեն դատեր երբեք:

Բայց դիտեցէք ձեր չուրջը: Ամէն կողմ արիւն: Ամէն կողմ հեծեծանք: Դուրսը կռիւ, ներսը կռիւ, այնտեղ այստեղ երկու աչխարհներ են, որ իրարու ուժգնօրէն, երկու աչխարհներ մէկը միւսին անհաշտ նամի,— լճացած կեանքը եւ նոր կեանքը, բարբարոսութիւնը եւ քաղաքակրթութիւնը, բռնութիւնը եւ ազատութիւնը, միապետութիւնը եւ ժողովուրդը: Եւ ահա արդիւնքը.— զինուորական իշխանութեան մը չնուած պարտութեան անպատուութիւնը, պետութեան բարոյական եւ եմքական անկութիւնը, սահմաններէն ներս՝ միապետութեան հիմերուն քայքայումը, եւ սահմանից վեց չրջաններու մէջ՝ դէպի քաղաքական ազատութիւն ցանկութիւններու բնական զարգացումը:

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՀԱՅՐԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ 20 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933

20 Aout 1933

ՅԻՇԱՏԱԿ ԹԻՒ 2270 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ Է ԼՈՒՍԱԲԱՆԵԼ

Նոր լուր մը չունինք հայ եւ ռուս գործազուրկներու նպաստի դադարման մասին։

Սառւգեցինք որ զրկանքը յատկապէս ուղղուած չէ հայ կամ ռուս տարագիրներուն դէմ, այլ՝ ընդհանուր ոճօրինութիւն մըն է, բոլոր օտարներուն համար։

Այսպէս ըլլալով հանդերձ, տարակոյս չկայ որ ամէնէն աւելի Հայն ու Ռուսը պիտի տուժեն, քանի որ ոչ պետութիւն ունին, ոչ ալ ազատ երկիր, փոխադարձաբար օգտուելու համար։

Ինչպէս կ'երեւայ մեր ձեռքն եղած օրինակէն, հրամանը առաջիկայ վերաբերի միայն Սէնի շրջանին (Փարիզ)։

1933 օգոստոս 4 Թուակիր շրջաբերականով մը, Սէնի նահանգապետը, հիմնուելով վիճակագրական տեղեկութեանց վրայ, գիտցած է որ չատ բարձր թիւ մը կը կազմեն նահանգին օտար նպաստընկալ գործազուրկները, « հակառակ ոահմանին քշելու եւ դէպի իրենց երկիրը ղրկելու համար ձեռք առնուած միջոցներուն »։

Արդ, պահելով հանդերձ Ֆրանսայի մարդասիրական աւանդութիւնները, շրջաբերականը կը բացատրէ Թաղապետութեանց նիւթական անձկութիւնը, որուն հետեւանքով « հազիւ կրնան ապահովել բուն իսկ Ֆրանսացի բանուորներուն նպաստը »։

Հետեւաբար, անհրաժեշտ կը դառնէ թեթեւցնել բեռը։

Ինչպէս։ Համաձայն մասնաւորապէս 1932 յուլիս 8 Թուակիր շրջաբերականին, գործազրկութեան նպաստը պարտաւորիչ է այն օտար գործազուրկներուն համար որոնց երկիրները փոխադարձ պայմանագիր ունին Ֆրանսայի հետ։

Նոր շրջաբերականը յատկապէս յիշեցնելով այս պարագան, կը յանձնարարէ քաղաքապետարանները՝ վերաքննել վիճակը այն նպաստընկալ օտարականներուն որոնք չեն վայելեր փոխադարձ պայմանագրութեանց իրաւունքը։

Այս վերաքննութենէն յետոյ, այն օտարականները որ չեն վայելեր դիւանագիտական պայմանագիրներու իրաւունքը, պիտի զրկուին գործազրկութեան նպաստէն։ Պայմանաւ որ, լուր տրուի 15 օր առաջ։ Բացառութիւն պիտի համարուին բոլորովին կարօտները, որոնց օգնութիւն պիտի ըլլայ համաձայն տրամադրելի գումարին։

Այս հրահանգին հիման վրայ է որ, քաղաքապետութիւնները սկսած են ցուցակագրութիւններ եւ տուգտումներ կատարել։

Շրջաբերականը մեզմօրէն տեղի կը յայտնէ թէ դիւրութիւններ պիտի տրուին անոնց որ կ'ուզեն իրենց հայրենիքը վերադառնալ։

×

Ուրեմն, բացորոշ են տրուած հրահանգները։ Գործադրութեան տեղն է որ պիտի պարզուի ամբողջ կացութիւնը, իր անակնկալներով եւ դարտուղութիւններով։

Գաղտնիք չէ թէ՝ իւրաքանչիւր շրջանի քաղաքապետութիւն իր հայեցողութեամբ կը չարժի այս կարգի պարագաներու մէջ։ Նոյնիսկ անձնական տեսակէտը վճռական դեր կը կատարէ յաճախ։

Այդ է պատճառը որ, խորութիւն չընելով հանդերձ, երբեմն օտար բանուորներ նպաստէ կը զրկուին այս կամ այն շրջանին մէջ։

Ուրեմն, հայ եւ ռուս բանուորները պիտի կրեն առաջին հարուածը, քանի որ «հայմաթլոս » են եւ հետեւաբար չունին ո՛ր եւ է դիւանագիտական պայմանագրէ փոխադարձաբար օգտուելու առաւելութիւնը։

Անշուշտ ուրիշներ ալ կան որ, պետութիւն ունենալով հանդերձ, կը գտնուին նոյն կացութեան մէջ։

Օգոստոս 15ին, առաջին անգամ հրապարակ դնելով այս հարցը, դիտել կուտայինք թէ՝ հայ եւ ռուս բանուորները բացառութիւն կը կազմեն բոլոր օրէնքներէն։

Անոնց կացութիւնը քննուած եւ օրուան պահանջներուն յարմարցուած է բուն իսկ Ազգերու Դաշնակցութեան պատասխանատուութեամբ։

Ուրիշ խօսքով, ունինք զօրաւոր հիմքեր եւ ստորագրուած յանձնառութիւններ, պաշտպանելու համար մեր իրաւունքը։

Մորհրդարանն ալ հաստատած է նպաստի իրաւունքը, եւ կարելի չէ հիմնովին խախտել զայն։

Եւ սակայն, այս չի նշանակեր թէ հանդիստ քուն պիտի քաշենք։

Մէջտեղը կայ վարչական հրահանգ մը, որ կրնայ տեղի տալ ծանր թիւրիմացութեանց, եթէ հարցնող – փնտրող չըլլայ։

Ռուսերը թափանցելով կացութեան, արդէն կատարած են անհրաժեշտ ձեռնարկները։ Իսկ հայկական ճակատէն լուր չունինք, իրաւաւոր դրասենեակներու վարիչները բացակայ ըլլալով քաղաքէն։

Մենք պատճառներ չենք տեսներ խուճապի մատնուելու, քանի որ, բացորոշ օրէնքէն զատ, կայ նաեւ «սովորութեան օրէնքը»։ Ցետոյ, ո՛ր եւ է տրամաբանական խօսք, օրինաւոր դիտողութիւն անպատճառ արդիւնքի մը կը յանգի այս երկրին մէջ։

Միայն թէ՝ լաւ պիտի ըլլար ժամ առաջ կատարել անհրաժեշտ ձեռնարկները, միացեալ ճակատով։ (Նոյն իսկ ռուս ներկայացուցիչներուն հետ)։

Որովհետեւ, տեղական կամ երկրորդական պաշտօնեաներ կրնան գործը դժուարացնել, չափազանց եռանդէ տարուելով կամ շրջաբերականներուն տուած կոչերով։

Ցետոյ, հասկնալի է որ երբ հրահանգ մը գործադրութեան կը դրուի, դժուար է այնուհետեւ փոխել ընթացքը։ Առնուազն երկար ժամանակի խնդիր։

Սերտ չունինք խոստանալ տալու աշխին – ձախին։

Ուզեցինք միայն յիշեցնել, տեսնելով որ մեր աշխատասիրութիւնը «ազգին հացէն» կը փնտռեն ...

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱՍՈՐԻՆԵՐՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԱՔՍՈՐՈՒԵՑԱԻ

ԿԻՊՐՈՍ ՊԻՏԻ ՀԱՍՏԱՏՈՒԻ ԸՆՏԱՆԻՔՈՎ

ԻՐԱՒՒԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՎԵՐՋԻՆ ԴԻՊՔԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Իրաքի նախարարական խորհուրդը արտակարգ ժողով գումարեց օգոստոս 18ին եւ որոշեց աքսորել Ասորիներու պատրիարքը, Մար Շիմուն, իր ընտանիքին բոլոր անդամներուն հետ։ Անգլ. կառավարութիւնը Պաղտատի դրացակատարին միջոցաւ յայտնեց թէ իրրեւ բնակավայր կը տրամադրէ Կիպրոս կղզին։ Մար Շիմուն անմիջապէս ճամբայ ելաւ օդանաւով եւ Պաղեստինի ճամբով, Կիպրոս հաստատուելու համար։

Պատրիարքը, որ 21 տարեկան է եւ արդէն ամուսնացած էր Պաղտատի երիտ. Քրիստ. ընկ. չէնքին մէջ, պատասխանատու կը համարուի վերջին դէպքերուն։

« Թայմզ » խմբագրականի մը մէջ դառնապարտելով հանդերձ վերջին դէպքերը, յանցաւոր կը գտնէ նաեւ պատրիարքը, ըսելով թէ հեռահետ խոհեմ նարար եւ արհամարհոտ ընթացք բռնեց։ «Ան փորձեց Անգլիոյ համակրանքը չարժել չարձակելով արարական իշխանութեան վրայ եւ դնելով չափազանցեալ պահանջներ, ինչ որ զգոնեց Արաբները։ Անկասկած ինք եւ իր ժողովուրդը պատճառներ ունին դանգատելու Իրաքի կարգ մը պաշտօնեաներուն անկարողութենէն կամ չոսի ընթացքէն, բայց ապացոյց չկայ թէ իրենք ուելի տառապեցան քան միւս համայնքները։ Լլլալով հանդերձ լաւ դիտուած փոքրամասնութիւն մը, որ միշտ կը ծաղրէր երկրին բնիկները, միշտ օգնութիւն կը խնդրէր հոզտատար պետութենէն, եւ չարունակ իր անվստահութիւնը կը յայտներ արարական իշխանութեան հանդէպ, ան կը սպասէր նախապատուութիւն եւ կը պահանջէր հոզային առանձնաշնորհներ զորս չէին կրնար ընդունիլ իր հիւրընկալները, առանց անիրաւելու միւս տարրերը։ Երբ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը մերժեց Մար Շիմունի խնդրանքը վարչական ինքնավարութեան մասին, բայց օգնեց երկրին կառավարութեան որ կարելի եղածին չափ միատարր համախմբումներով տեղաւորէ Ասորիները, Պատրիարքը ոչ միայն մերժեց ընդունիլ այս դիմողութիւնը, այլեւ առիթը չփախցուց զգուելու այն ցեղախումբերը որոնց վրայ ազդեցութիւն ունէր, որպէսզի ընդդիմանան, խանգարեն տեղաւորման ծրագիրը եւ Սուրիա գաղթեն։ Սխալ էր իր արձակումը, Պաղտատի մէջ, որովհետեւ քաջալերեց իր հետեւորդներուն այնպէս տարրերը որ անպատշաճ ձգեն տուն — տեղ եւ թեթեւամիտ արշաւ մը կատարեն դէպի Սուրիա, առանց տուգելու թէ Ֆրանսական իշխանութիւնները պիտի ընդունի՞ն զիրենք։ Այս արկածախնդրութիւնը ուղղակի պատճառ եղաւ այն աղէտին որ չսխլսխեց իր պարզ հետեւորդներէն չատերը։ Բայց, Ասորիներու դժբախտ պատմութեան ամենավերջին ողբերգութեան պատասխանատուութիւնը Պատրիարքին եւ Սէմմէլի արարական իշխանութեան միջեւ բաժնելով հանդերձ, պէտք է խոստովանիլ թէ անոր արմատը կը գտնուի ուրիշ տեղ։ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը չկրցաւ նախատեսել հետեւանքները, երբ, 1925ին, կը մերժէր Իրաքի մէջ առնել անոնց բնակավայրը՝ Հէքեարին։ Այսպիսի սխալները չուտով չեն դարմանուիր։ Սակայն եւ այնպէս, Խորհուրդը կրնայ, տակաւին, օգնել այն Ասորիներուն որ կ'ուզեն հետանալ Իրաքէն — ինչպէս չատեր կը փափաքին — որպէսզի նոր բնակավայր գտնեն Սուրիոյ մէջ կամ այլուր »։

Իրաքի վարչապետին յայտարարութիւնները

Պաղտատէն կը հետագրեն Ռիւթէրի.— Իրաքի ցեղերու արշաւանքին հետեւանքով, 315 դիակներ գտնուեցան Սեմէլ դիւղին մօտ, իսկ ուրիշ 300 դիակներ՝ Տըհօքի շրջանին մէջ։ Թէեւ զոհերուն մեծագոյն մասը Ասորիներ են, բայց Քիւրտերու դիակներ ալ կը գտնուէին։ Ուրեմն, բառին բուն նշանակութեամբ « ջարդ »ի խնդիր չկայ, այլ կատարեալ ճակատամարտ մը տեղի ունեցած է յարձակողներուն եւ ասորի գիւղացիներուն միջեւ։

Լոնտոնի իրաքեան դեսպանատունն ալ նոյնիսկ այս կէտոյ մը հրատարակեց, մերժելով ջարդի վերագրումը։

Պաղտատի անգլիական դեսպանը Լոնտոնէն ճամբայ ելաւ երէկ։ Պրին-միզիէն օդանաւ մը պիտի նստի եւ Պաղտատ պիտի հասնի չորեքշաբթի օր։

Ընկերվարական Միջազգայինի Համագումարը

Վառը, երկուշաբթի, Փարիզ, Միւթիւալիթէի սրահին մէջ կը բացուի ընկերվարական Միջազգայինի համագումարը։ Պատգամաւորներ հասած են աշխարհի բոլոր մասերէն։

Համագումարին կը մասնակցի նաեւ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը։

Կանոնի մտահոգութիւն կը պատճառէ

Ինչպէս դրեցինք, Հնդկաստանի կառավարութիւնը կարգ մը դիւրութիւններ ընծայեց Կանոնիի, որպէսզի դադրեցնէ ծոմը։ Կանոնի անբաւական համարելով տրուած դիւրութիւնները, վերսկսաւ ծոմը։ Արդէն չափազանց տկարացած է եւ իր բարեկամները մեծ մտահոգութեան մատնուած են։ Հնդիկ բեւեռներ Փունա գացած են, ելք մը գտնելու համար։ Կառավարութիւնը զիջողի մը կը յայտնէ թէ տրուած դիւրութիւնները բաւական են, որպէսզի Կանոնի չարունակէ իր աշխատանքը՝ ի նպաստ անհպելիներուն։ Ջեկոյզը կ'աւելցնէ թէ կառավարութիւնը պատրաստ է անմիջապէս արձակելու Կանոնին, պայմանաւ որ յանձն առնէ հրաժարիլ քաղաքացիական անհնազանդութեան պայքարէն։

Վերջին լուրերու համաձայն, հնդիկ յեղափոխականը այնքան տկար է որ, ինուած է յատկապէս տրամադրուած անկողնի մը վրայ։

Օդանաւային Օրը Խորհրդ. Միութեան մէջ

300 ՕԴԱՆԱՒ ԹՌԱՆ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՎՐԱՅ

Օգոստոս 18ին ամբողջ Խ. Միութեան մէջ տօնուեցաւ Օդանաւային եւ Քիմիական Պաշտպանութեան (Ավիախիմ) տասնամեակը։ Այս կազմակերպութիւնը հաստատուած է ժողովրդականացնելու համար օդային ուժը, նոր օգնականներ գտնելով անդամավճարներով եւ հանգանակութիւններով։ Այս առիթի, փառաւոր հանդէսներ տեղի ունեցան մանաւորապէս Մոսկուայի մէջ։ Երեք հարիւրէ աւելի օդանաւեր թռան մայրաքաղաքին վերեւ, Խ. Ս. Մ. սկզբնաւորը գծելով երկնքի մէջ։ Սաւառնականներ ամբողջ օրը սաւառնեցան դարաստաններուն վերեւ եւ բազմութիւնը ներկայ եղաւ օդանաւերու ցուցադրութեան մը, ուր անկարգելով վայրկեան եւ ուրիշ մարզանքներ կատարուեցան։ Հարիւրի չափ օդանաւ չինողներ, վարիչներ, ճարտարագէտներ եւն. ստացան Լենինի, Կարմիր Աստղի կամ Կարմիր Դրօշի շքանշանները։

Մամուլը բացառիկ թիւեր նուիրած էր օդային ուժին։ Պատերազմական նախարար Պ. Վորոշիլով յայտարարութեամբ մը փառաբանեց կատարուած յառաջդիմութիւնները։ « Քանի մը հինգամ եւ ողորմելի գործիքներով սկսելէ յետոյ, ըսաւ, կարմիր օդատորմիղը այսօր կը կազմէ անյաղթելի ուժ մը որ ահեղօրէն կը սաւառնի Խ. Ս. Հ. Մ. ցամաքային եւ ծովային սահմաններուն վերեւ »։

Արդարեւ, խորհրդային իշխանութիւնը ամէն զոհողութիւն յանձն առնելով, յաջողած է առեղծել աշխարհի ամէնէն հզօր օդատորմիղներէն մէկը.

*** Զրոյցի մը համաձայն, Բաքուի քարիւղի հաստատութեանց 17 ճարտարագէտներ կամ քիմիագէտներ գնդակահարուած են իրրեւ խափանարար կամ հակայեղափոխական։ Այս առթիւ ձերբակալուած են նաեւ բանուորներ։

Պ. Էռիօ Էվիկիւրի գնաց

Ուրբաթ օրն ալ Պոլսոյ մէջ պատրաստեր կատարէի յետոյ, Ֆրանսայի նախկին վարչապետը իրիկուան ճաշընթացով մեկնեցաւ Էնկիւրի։ Իրեն արտադրուած էր Թուրքիոյ վարչապետին չափ վակոնը։

Պաշտօնական այցելութիւններէն, ընդունելութիւններէն եւ հացկերոյթներէն յետոյ, Պ. Էռիօ, որ քալ հնագէտ է, հաւանաբար այցելէ Պողազքէօյի (Եոզկատ) հեթիթեան աւերակները։ Պիտի այցելէ նաեւ Տրովադայի աւերակները եւ օգոստոս 24ին Օաէսա պիտի մեկնի «Զիչէրին» շոգենաւով։

Պուլկարական վառոտորձին առթիւ

Ինսա միջոցներ ձեռք առնուեցան, Պուլկարիոյ նախկին վարչապետ Պ. Ցանկովի դէմ կատարուած մահափորձին հետեւանքով։ Ոստիկանական Ջոկատ մը զրկուեցաւ մահափորձին վայրը, Զեփիոռ։ Քննութիւնները կը չարունակուին Փիլիպէի ոստիկանական տեսուչին գլխավորութեամբ։ Արդէն իսկ ձերբակալուած են չորս կասկածելիներ։

Վարչապետ Պ. Մուշանով եւ ներքին նախարարը յայտարարեցին թէ ամէն միջոց ձեռք պիտի առնուի յանցաւորները երեւան հանելու համար։

Ո՞վ վիրաւորեց հայ գոհարավաճառը

Երէկ մանրամասնօրէն գրած էինք հայ գոհարավաճառի մը, Պ. Գէորգ Գուլումճեանի խանութին մէջ պատահած դէպքը։

Ոստիկանութիւնը տակաւին չէ կրցած գտնել Պապէնքօյի մեղսակիցը, բայց համոզուած է թէ զինք արձակողը Պապէնքօն է։

Գուլումճեան, որուն վիճակը բարւոքած է բժշկական զործողութեամբ, հետեւեալ նոր յայտարարութիւնները ըրաւ.

—Նախ կարծեցի թէ անճռանի կատակ մըն է որ տեղի կ'ունենայ։ Իսկապէս շատ կը նմանէր սինեմայի տեսարանի մը։ Դժբախտաբար շատ շուտ հասկցայ սխալս։ Յարձակողներէն մէկը, չիկահեր մը — Պապէնքօն էր — նախ բռնցքի հարուած մը իջեցուց գլխուս եւ փորձեց խանութին խորը, զործատեղիս եաին տանիլ պիտ։ Մի քանի տուն պատուիրեց իր ընկերոջ՝ թխահեր ոտայ մը՝ չուանով մը կապել ձեռքերս։ Ցետոյ հրամայեց ինձի բանալ դրամարկղը։ Ժամանակ չտալու համար, քանի թէ ես զործին սկսը չըլլալով, չեմ պիտեր թէ ո՛ւր կը գտնուի բանալին։ Սակայն տեսնելով որ զործողութիւնը կ'երկարի, թխահեր երիտասարդը անոնց դնաց եւ բանալով դրամոցը, պարպեց մէջը եղած 300 ֆրանքը եւ քանի մը գոհարեղէններ։ Ցետոյ դէպի դուրս գնաց։ Տեսնելով որ մէկ հոգի կայ դիմացս, օդնութիւն պոռացի եւ բռնցքի երկրորդ աւարտին ձեռքերը, դինաթափ ընելու համար։ Այն ատեն էր որ, վախնալով թէ ինձի հետ մինակ կը մնայ խանութին մէջ, Ռուսը պարպեց սարճանակը։

Պապէնքօ կը չարունակէ ուրանալ, ընկերոջ վրայ ձգելով մեղքը։

3,500,000 ֆր. հասոյթ շուներու տուրէն

Փարիզի մէջ շուներու վրայ թաղապետական տուրք հաստատուած է 1855ին։ Երկու տարի առաջ, քաղաքապետութիւնը աւելցուց այս տուրքը, բարձրացնելով տարեկան 80 ֆրանքի։ Այս առթիւ շատ մը բողոքներ լսուեցան։ Միւս կողմէ տնտեսական տագնապը եւ գործազրկութիւնը աստիճան ըլլալով, շատեր ծախեցին իրենց շուները։ Բայց եւ այնպէս, Փարիզ քաղաքին համար հասոյթի կարեւոր աղբիւր մըն է շուներու տուրքը։ Համաձայն Սէնի նահանգապետին յայտարարութեանց, 1929ին ինի տուրքէն գոյացած է 1,748,310 ֆրանք, 1930ին՝ 1,767,270, 1931ին՝ 1,810,210, իսկ 1932ին, երբ գործադրուեցաւ յաւելումը, 3,579,820։ Ուրեմն, յաւելուածական հասոյթ եղած է, 1,770,000 ֆրանք։ Զեղչելով գանձումի եւն. ծախքերը, 1931ի զուտ հասոյթը եղած է 1,742,243, իսկ 1932ին՝ 3,481,324 ֆրանք։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀՈՒՇԱՐԱՆ ԼԵՎՈՆ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԵՊ

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ԵՐՐՈՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ՎԵՑԵՐՈՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ՏԱՍՆԵՄԵԿ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ՏԱՍՆԵՄԵԿ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ՀԱՏՈՐ ՏԱՍՆԵՐՈՐԴ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍԱՐԱՅԻ

ԽՍԹ – ՍՍԹՄ

— Ինչո՞ւ ես այդքան ուրախ, Միսթր Ռոբինսոն, որ ձմեռը վերջացավ:

— Որովհետև ես ձմռան ամիսներին ստիպված եմ լինում ամեն առավոտ ինքս վառել իմ սենյակի վառարանը:

— Ինչո՞ւ ձեր կինը չի վառում:

— Որովհետև ամեն առավոտ ես եմ առաջ արթնանում:

— Ինչո՞ւ դուք առաջ եք արթնանում:

— Որովհետև կինս ինձանից առաջ չի արթնանում:

— Ինչո՞ւ ձեր կինը ինձանից առաջ չի արթնանում:

— Որովհետև ես եմ նրան ամեն գիշեր ստիպում, որ ինձանից առաջ չարթնանա:

— Ինչո՞ւ դուք ստիպում եք ձեր կնոջը, որ ձեզանից առաջ չարթնանա:

— Որովհետև ես չեմ ուզում, որ նա ինձանից առաջ արթնանա:

— Ինչո՞ւ դուք չեք ուզում, որ ձեր կինը ձեզանից առաջ արթնանա:

— Որովհետև ես չեմ ուզում, որ նա ինձանից առաջ մեռնի:

— Ինչո՞ւ դուք չեք ուզում, որ ձեր կինը ձեզանից առաջ մեռնի:

— Որովհետև ես չեմ ուզում, որ նա ինձ ասի, թե ես ամենավատ ամուսինն եմ աշխարհում:

— Ինչո՞ւ ձեր կինը ձեզ ասի, թե դուք ամենավատ ամուսինն եք աշխարհում:

— Որովհետև ես ամենավատ ամուսինն եմ աշխարհում:

— Ինչո՞ւ դուք ամենավատ ամուսինն եք աշխարհում:

— Որովհետև ես ամեն առավոտ ինքս վառում եմ վառարանը:

— Ինչո՞ւ դուք ամեն առավոտ ինքներդ վառում եք վառարանը:

— Որովհետև կինս ինձանից առաջ չի արթնանում:

— Ինչո՞ւ ձեր կինը ինձանից առաջ չի արթնանում:

— Որովհետև ես եմ նրան ամեն գիշեր ստիպում, որ ինձանից առաջ չարթնանա:

— Ինչո՞ւ դուք ստիպում եք ձեր կնոջը, որ ձեզանից առաջ չար

LA MAISON de L'HUILE

18, Rue BLEUE, PARIS (9)

Métro: CADET **Tél. Provence 97-57**

ՍԱՊՈՆԱՁԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

Զբօսանաւ մը կրակ առաւ

Ուրբաթ իրիկուան դէմ, Քանի մէջ (Միջերկրականի վրայ), նախաբարբանական խորհրդական Փաթընոթի զբօսանաւը կրակ առաւ, երբ կը վերադառնար պատյէճ մը։ Քանի մը վայրկեանէն հրդեհը այնքան ծաւալեցաւ որ, յոյս չմնաց փրկելու։ Խորհրդականը եւ իր 15 հիւրերը ծով նետուելով, լողացին եւ ցամաք ելան։ Լողալ չէր գիտեր միայն Փարիզի անգլիական դեսպանատան քարտուղարին կինը, որ միւռներուն թեւերուն վրայ առաջնորդուեցաւ ծովափ։

Հրդեհը ծագած էր ժամը 1·30ին։ Քանի վայրկեան վերջը զբօսանաւը կ'ընկղմէր։

ԴԱՍ ՄԸ՝ ՁԱՓԸ ԱՆՑԸՆՈՂՆԵՐՈՒՆ

Թուլոնի չրջանին մէջ, Յանուարի մէջ սրճարանատէր մը «բնապաշտական» պարահանդէս մը սարքած էր ուրբաթ գիշեր։ Մասնակցողները ճիշդ ժամանակին ծովափնեակեան այնքանցաց հագուստով մը, որ ժողովուրդը գայթակղեցաւ սրճարան խուժեց եւ փախուստի մատնեց պարողները։ Այս առթիւ, ընդհանրութիւններ ալ պատահեցան եւ սրճարանը վնասներ կրեց։ Շրջուն ոստիկաններ հասնելով հարկ եղան վերահաստատել բարեկարգութիւնը։

*** Վերջերս Անգլիոյ մէջ ալ այսպիսի գայթակղութիւն մը պատահեցաւ, երբ աղջիկներ եւ այրեր փողոցներէն կ'անցնէին լողալու հագուստով։*

Այս առթիւ հարցում ուղղուած ըլլալով Ֆէնթրպրիի աւագերէցին, գերապատիւը պատասխանեց թէ անյարմարութիւն չի տեսներ որ միայն ծովափի յատուկ «փիժամա» հագած կիներ այցելէն մայր եկեղեցին։ «Միայն թէ, չատ ուշադրութիւն չգրաւեն։ Ես անպատշաճ չեմ գտներ «փիժամա»ն, թէև երբեք սիրուն չէ»։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ *ՊԷՅՎԻԼի «ՌՈՍՏՈՄ» ՆԵՊԱԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ*
ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԻԿՈՑ
ՔԼԱՄԱՌԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ «ԹԱՓԻՎԷՐԻ» ԲԱՑԱՍՏԱՆԸ
կը ճախագահէ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼ
կը խօսի՝ ընկ. Վ. ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ

բանախօսութիւն, երգ, պար, նուագ եւլն.։ Դիւրամատչելի պիւֆէ։

Կը մասնակցի ԵՓՐԱՏ նուագախումբը՝ ղեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՄԵԱՆԻ

Հաղորդակց. միջոց.— *Էնվալիտէն առնել հոզեկառք եւ իջնել Մէօտոն, Փորթ Վէրսայլէն առնել հանրակառք թիւ 23 կամ 32 եւ իջնել Ճէրմ ըը Մուլինօ։*

Հետեւեցէք *Ռոստոմի* նշանատախտակներուն, Ալնթրեի պարագային կը յետադգուի։

«ՍԻՓԱՆ» երգչախումբի ընդհ. փորձը տեղի կ'ունենայ այսօր, կիրակի, ժամը *2.30*ին 6bis, Campagne 1er։ Մէթրօ՝ Raspail։

ՍԷՆ ԿՐԱՍԻԷՆԻ ԱՆԱՐԱՏ ՅՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՅՐԵՐՈՒ
ԱՂՋԿԱՆՑ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ
1, Place du Château, SAINT - GRATIEN

Ցառաջիկայ դպրոցական տարեշրջանի համար կ'ընդունուին գիշերօթիկ աշակերտուհիներ մատչելի պայմաններով։

Դիմել վարժարանի տեսչութեան երկուշաբթի, չորեքշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը։

ԾԱՆՕԹ.— Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Gare du Nordէն երկաթուղի կամ Enghienէն օթօպուսով։

ԲՈՒՐԴԵՐ

կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ Թրիքօ շինողներու համար։ Միշտ պատրաստ ունինք 50.000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ Թիւ *2)28, 3)28, 2)32, 2)36, 2)40* (grosse laine)։

Դիմել՝ **DOERFLINGER,**
31, rue de Maubeuge, Paris (9) Métro: Cadet

Մասնաւոր բուրդ լոգանքի հագուստներու համար։ Շրջուն վաճառորդներու համար բուրդէ կծիկներ։ Գաւառէն եկած ապսպրանքները կը դրկուին ապսպրանքներու ստացման օրը։

ՄԱԽՈՒ ՍԱՓՐԻԶԻ ԽԱՆՈՒԹ

ՔԼԱՄԱՌԻ մէջ ծախու է սոխպաղական մեկնումի պատճառաւ արդիական դրութեամբ կահաւորուած արանց եւ կանանց սափրիչի խանութ մը յարկաբաժինով միասին, մէկ սենեակ, խոհանոց, Ջուր եւ ելեկտրականութիւն։ 500 քառ. մէթր պարտէզ։ Խանութին մէջ գտնուած բոլոր իրեղէններով միասին 12,000 ֆրանք։ Պայ՝ 9 տարի։ Տարեկան վարձք՝ 1400 ֆրանք։ Եօթը տարուան վարձքը կանխիկ վճարողին մատնաւոր զեղչ։ Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. ՎԱՐԴԱՆԻ, 5, rue Pourtour, Clamart, Seine։

ՄԱԽՈՒ ՍԱՓՐԻԶԻ ԽԱՆՈՒԹ

Փարիզէն ոտիպողական մեկնումի պատճառաւ ծախու է այրերու եւ կանանց կահաւորուած սափրիչի խանութ մը, գին՝ 4500 ֆրանք, կանխիկ վճարողին մատնաւոր զեղչ։ Պայ՝ 6 տարի, վարձք՝ ամիսը 200 ֆրանք։ Շտապեցէք օգտուիլ առիթէն մինչեւ 16 Սեպտեմբեր։ Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. ՕՕՆԻԿԵԱՆԻ, 10, rue Elise-Reclus, à Bicêtre։ Մէթրօ՝ Փորթ ո'Իթալի։

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՐՁԱԿՈՒՐԴԷՆ

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

շաբաթը *3* ֆրանքով (*ամիսը 10 ֆրանք*) վարձու կուտայ հայերէն զանազան վիպական գրքեր, հայ եւ օտար հեղինակներէ։ Գրքին փոխարժէքը կը ձգուի իբր աւանդ, որ յետոյ կը տրուի։

Librairie H. SAMUEL, 51, rue Mr. le Prince. Paris (6)։ (*Մէթրօ՝ Օտէօն*)։

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ԵԹԷ ՀԱՑՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿՐ ՏԱՌԱՊԻՒՔ
ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ
Raki ERIVAN
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝
Société "PEUREUX"
12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)
Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վիներական ամէն տեսակի հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն, ֆրանկախտ եւայլն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կոնացի հիւանդութիւններ։

Բժշկութիւնը կը կատարուի, X անդրամանիշակագոյն ճառագայթներով եւ ելեքտրականութեամբ։ Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարբալուծում։

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ։ Բուբոն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով։

Արհեստները շատ մատչելի։ Մանաւանդ զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու։

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8։ Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4։

Հայերու ժամադրավայրը
ճաշարան **ՖԼՕՐԻԱ**
61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52-73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Conventionի ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻԶ
Maison MARDIK KRADJIAN
138 Rue l'Abbé Groult Paris (15) **Métro: Convention կամ Vaugirard**
Indefrisable «Etoile» վերջին նորաձեւութեամբ եւ կատարելագործուած մեքենայով։ Գինը՝ 75 ֆրանք։
ՁԱՓԱԽՈՐ ԳԻՆԵՐ։

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐԸԹԷԼ եւ ՍԷՆԹԻՒՐ Ամենայարմար գիներով։
Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ
9, Rue d'Aboukir, PARIS
(Թանուէը՝ փողոցի վրայ)
Tél. Central 82 - 49, Métro: Sentier
Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն։

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ
ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ
Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին
44 Rue Poissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը *14—18* եւ ժամադրութեամբ

Restaurant ARABIAN
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ
ՄԱՌՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE
Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ Montmartre
ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ
ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

Ձեր տունը, խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարները՝
ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)
Tél. Entrepôt 17 - 65

CABINET de Me V. YARJANIAN
JURISCONSULTE
Procédure Générale — Mandataire en Justice
44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. **53-32**
Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր։ Անձամբ կը պաշտպանէ Ալեւտրական եւ Հաշտարար Դատարաններու առջեւ։ Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ։ Վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ։
Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը *9*էն *11*, եւ *5*էն 7։

ՍԵՓՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ
Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԷՆ
14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité
ՄԱՄՆԱԳԻՏ ՈՍԿԻ ԿՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒԾԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՁԱՐԻ
բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն
Կ'ընդունի ամէն օր, ժամը *9 - 12* եւ կէս օրէ վերջ 2էն 4 կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր։

Տօքթ. ԱՍԼԱՆ
ՄԱՄՆԱԳԻՏ ԹՈՒԲԵՐՈՒ, ՍՏԱՄՈՔԻ եւ ԱՂԻՔՆԵՐՈՒ հիւանդութեանց
34 Bld. de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet **76-65**
Հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—8, կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ Առաւօտները ժամադրութեամբ։

Etude de Me **BERNARD WAHÉ**
(12 année)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales
JURISCONSULTE
Droit Français et International Privé
94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-65
Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ **certificats de coutumes**ներ, կը կատարէ ամուսնութիւններ եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները։
Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19։ Նաեւ ժամադրութեամբ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ
Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն
85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)
Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43
Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն Ուրբաթ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։
Հոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղթանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակեհան դարմանում (radiothérapie profonde), Նաեւ ՏԻԱԹԵՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու կը գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։
Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Հակահիւծախտային խարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։
Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնեցնական Թելադրական եւ ծիրանեան մէթոտներ։
Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վիներային հիւանդութիւններու համար։
Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։
Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դժուար հիւանդներուն։
Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ։ Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւլլն.) շինութեան համար։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ
49, ՐԻԻ ՏԷ ՓԸԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳԵՏՆԱՅԱՐԿ
49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de-chaussée
Tél. 62 - 46
Կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ։
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, երե. ժ. 9, կիր. ժ.
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, երե. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի փայծաղի (տալակ), Թուքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ: Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Ջղային հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, երե. ժ. 9, կիր. ժ.
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 10, երե. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Դշ. ժ. 6, Ուր. ժ.
Ծննդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Դշ. ժամը 6, Ուր. ժ. 12:
Ծննդաբերութեան եւ Արգանդի.	Դշ. ժամը 11, Ուր. ժ. 10:
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 9, երե. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 11, Ուր. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Դշ. ժամը 7, Ուր. ժ. 9:
Վիներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ կանանց	Դշ. ժամը 7, Ուր. ժ. 9:

Քննութիւն՝ արեան, Թուքի, մէզի, սերմի եւլլն.։
Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը։ Ճողանկարում (radio)։ Մարմնամարզ (massage)։ Կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ։
Assurance Sociale-ի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք։
Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7, կամ ժամադրութեամբ։ Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին։
(Տրամադրելի են նաեւ վկայեալ մանկաբարձուհիներ)։

ՎԱՐՁՈՒ ԵՆ

Երկու պարապ վիլլաներ Montolivet*ի մէջ։ Առաջինը ունի երկք մեծ սենեակներ, խոհանոց և պզտիկ սենեակ մը, ուր կայ մշտահոս Ջուր, կազ, ելեկտրականութիւն, անգլիական արտաքնոց, պաշտպամ, աւազան, հաւնոց եւլլն.։*

Երկրորդ վիլլան որ կը գտնուի առաջինէն 30 մէթր հեռու, ունի մէկ մեծ սենեակ, խոհանոց, Ջուր եւ ելեկտրականութիւն։ Բոլորը պատով շրջապատուած են։ Հանրակառքի կայանը գրեթէ առջեւն է։ Երկու վիլլաներու ամսական վարձք՝ 350 ֆր.։ Մանրամասնութեանց համար դիմել՝ Պ. ՄԱՀԱԿԵԱՆԻ, 68, rue Longue des Capucines. Marseille.

Կառավիի մէջ ՅԱՌԱՋԻ գործակալն է
Լ. ԳԱՅԱՃԱՆԵԱՆ
Epicerie **Puits Bivert, Gardanne**

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՀԱՅՐԱՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ, ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ,
17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԵԿՏ ՀԱՄԱՐ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵԾԱՄՍԵԱՅ	ԹՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԵՐԵՔՇԱԲԹ
22
ՕԳՈՍՏՈՍ
1933
22 Aout
1933

ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2271 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆ

Աւօրական ազբերգութիւնը անգամ մը եւս պատռեց յոգեթափութեանց դիմակը։

Անոնք որ ուշի ուշով հետեւեցան այս անցուդարձին, անշուշտ նկատեցին չափազանց պերճախօս երեւոյթ մը։

Դէպքին առաջին օրէն, Ֆրանսական մամուլը պատասխանատու բանից Իրաքը եւ անոր գլխուն վերեւ՝ Մեծն Բրիտանիան, որ «ժամանակէն առաջ» հրաժարած էր հոգատարութենէն։

Այդ մամուլը անտեսելի դասեր Իրաքի բողոքը՝ Ազգերու Դաշնակցութեան առջեւ։ «Ֆրանսան ի՞նչ յանցանք ունի որ...»։

Քայլ մըն ալ յառաջ երթալով, այդ մամուլը հիմա կը պահանջէ Ազգային Օջախ մը հաստատել Աւօրիներուն համար։

Զի՞ որ խոստացուած էր ժամանակին։

«Սեւր ըրին Թուրքիոյ ձգելով Հէքեարիի դաւառը, որ խոստացուած էր Աւօրիներուն։ Ազգերու Դաշնակցութեան խորհուրդը պէտք չէ զոհանայ Իրաքի կառավարութեան յիշեցնելով իր յանձնառութիւնները։ Անոր պարտքն է մտածել նաեւ Աւօրիներուն ազգային օջախ մը գտնելու մասին»։

Այս պահուն զարդ պատմութեան յաւելեալ եւ ճոխացեալ տպագրութիւնը կը ներկայացնէ՝ բրիտանական մամուլը։

Ահ մը ժողովուրդ փորձանքի հանդիպած է իրենց պատճառով։ Եւ սակայն, ամէնէն սրտցաւ հրատարակութեան մէջ ալ, պիտի տեսնէք բութ սլաք մը՝ բուն իսկ զոհի գլխուն։

Անփորձ եւ դիւրահաւան՝ մեղի պէս, Աւօրիները ալ կատարելագործութեամբ նուիրուեցան յաղթական՝ հոգատարչութեան չահերուն։

Անոնք ձառայեցին իրենց պետերուն։ Ու պահեցին իրենց զէնքերը՝ պատերազմէն յետոյ, կատարեալ վստահութեամբ։

Այն աստիճան որ, իրենց ոտքը գետնէն կտրեցաւ եւ սկսան վերէն նայիլ բնիկներուն վրայ։

Եւ ահաւասիկ «Թայմզ»ն է որ, իրենց երեսին կը զարնէ այս հաւատարմութեան... մեղքը։

Բրիտանական աշխարհակալութեան ոսկեբերանն է որ, այսօր կը դատապարտէ Մար Շիմունի անխոհեմութիւնը։

— Ան փորձեց Անգլիոյ համակրանքը շարժել յարձակելով արաբական իշխանութեան վրայ եւ դնելով չափազանցեալ պահանջներ... Ան կը սպասէր նախապատուութեան եւ կը պահանջէր հոգային առանձնաշնորհներ»։

Միեւնոյն թերթին մէջ, մինչ քանի մը հոգի կը յիշեցնեն Մեծն Բրիտանիոյ հաւատիքներն ու յանձնառութիւնները՝ այս պզտիկ ժողովուրդին հանդէպ, ուրիշներ ալ, ընդհակառակն, ծոյն կը հոսեցնեն, աւելի պղտորելով միտքերը։

Այսպէս, նամակագիր մը որ 37,000 կը հաշուէ Իրաքի Աւօրիներուն թիւը, պարտք սեպեր է յիշեցնել։

— «Անգլիական ծառայութեան մէջ մտած ըլլալով, Աւօրիները կրնան ռազմադաշտ հանել իբր տասը հազար զինուոր, կատարելապէս մարզուած՝ անգլիական եղանակի վրայ, վարժ՝ անգլիական կարգապահութեան և ռազմական մեթոտներուն եւ իւրաքանչիւրը զինուած անգլիական նորաձեւ հրացանով մը։ Իբր մարտական ուժ Աւօրիները շատ բիչ հաւասարներ ունին Միջին Արեւելքի մէջ»։

Արդ, այս նոյն թերթը, խոստովանելով հանդերձ որ անդամանալի սխալ մը գործեցին 1925ին, Թուրքիոյ վերադարձնելով Հէքեարին, պարտականութիւն կը դնէ Ազգերու Դաշնակցութեան որ կ'ուզէ հետեւիլ իր ընթացքին վրայ «օգնել այն Աւօրիներուն որ կ'ուզեն հեռանալ Իրաքէն, որպէսզի նոր բնակավայր գտնեն Սուրիոյ մէջ կամ այլուր»։

Խմբագրութիւնը կը գտնէ ուրիշ նամակագիր մըն ալ, որ իրեն միակ դարմանն կ'առաջարկէ Իրաքի Աւօրիները «իրրեւ ամբողջութիւն» տեղաւորել Սուրիոյ մէջ։

— «Ազգերու Դաշնակցութիւնը քող լիազօր մը նշանակէ, եւ, գործակցութեամբ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի, ասորի ազգը կը փոխադրուի Սուրիա։ Տեղաւորման ծախքն ալ պէտք է հոգայ այս երկիրը»։

×

Դժբախտաբար չկրցանք տալ այս եղերա – զաւեշտին ամբողջական պատկերը։

Ինչպէս տեսաք, թէ՛ այստեղ եւ թէ՛ այնտեղ, Փարիզի ու Լոնտոնի մէջ, մարդիկ ֆութպոլի մրցումի մը չափ իսկ արժէք չեն տար պատահած աղէտին։

Իսկ ամէնէն քամնելին,— անոնք անցողակի, ի միջի այլոց կը յիշեն ասորական օջախի մը խնդիրը, զիտնալով հանդերձ որ, իրենց սեփական ձեռքերով Թուրքին յանձնեցին այդ օջախին հողը։

Այս մարդիկը օջախ էին խոստացած նաեւ Հայերուն։

Եւ ի՞նչ հանդիսաւորութեամբ,— նոյն ինքն Ազգերու Դաշնակցութեան առջեւ, 1922 Սեպտեմբեր 22ին։ Բանաձեւը քուէարկուած էր միաձայնութեամբ։

Եւ սակայն, դուք լսեցի՞ք ա՛ր եւ է արամադրութիւն՝ անոր գործադրութեան մասին։

Լսեցի՞ք որ եւ է խօսք այդ մասին, 1932ի ամրան եւ աշնան, երբ Թուրքիան նոր վերապահութիւններ կը պահանջէր Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ։

Կը լսե՞ք այսօր, գոնէ ասորական հարցին առթիւ...

Միամի՞տ, միամի՞տ հարցումներ։

Իրաքի դէմ կարելի է խօսիլ, Իրաքէն կարելի է պահանջել, որովհետեւ ան դեռ նոր ազատեցաւ հոգատարութենէ, դեռ աշակերտ է։

Իսկ Թուրքիա՞ն,— օ՛, ի՞նչպէս կարելի է կորնչցնել անոր բանակային բարեկամութիւնը։

Ի՞նչ անկերեւութիւն է անոր յիշեցնել նոյնիսկ փոքրամասնութեանց իրաւունքները...

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Թուրք երիտասարդները կը սպառնան երեւանին ալ յրկացնել...

«ԴԱՇՆԱԿՑԻ էֆԷՆԴիՆԵՐԸ» ԵՒ ԿՈՎԿԱՍԸ

Թուրք Ուսանողական միութեան օրկանը, *Պըլըք*, յօդուածով մը կը շեշտէ թէ գիտութիւնը յաճախ շահագործումի կ'ենթարկուի, ի նպաստ ազգայնական նպատակներու։ Այսպէս, Դաշնակիները այնպէս մը կ'ուզեն ցուցնել թէ Ալթարտուի թուրանական կայսրութիւնը հայկական է, եւ թէ Հայերն ու Պարսիկները ցեղային նոյն ծագումն ունին։

«Ադին, Սովիէթները նուիրագործեցին 70 միլիոն Թուրքերու գերութիւնը այն պատրուակով թէ անոնք անկարող են իրենք գիրենք կառավարել։

«Դաշնակի՛ էֆէնտիներ, չէք կրնար պատմութիւնը խեղաթիւրելով հայրենիք մը ստեղծել։ Եթէ այն համոզումն ունիք թէ անպատեհ օտարներու շնորհիւ պիտի կրնամ պահել ձեր գոյութիւնը, շէնիքեր շինեցէք երեւանի մէջ, որ թրքական հին նահանգ մըն է եւ տարակոյս չունինք թէ մօտերս պիտի բնակուիմ իր նախկին անունը։ Եթէ հարկ է հայրենիք մը ցուցնել ձեր երեւակայած վայրին մէջ, անկէ առաջ փաստեցէք թէ ձեզի կը պատկանի ձեր կեդրոնը՝ երեւանը։ Չէք մոռցած թէ թուրք ժողովուրդին կողմէ ինչ վիճակի մատնուեցաւ Հայաստանը զոր ձեզի պարգեւած էին աշխարհակալ համաձայնական պետութիւնները։ Կրնամ երեւակայել թէ ինչկացութեան կրնայ մատնուիլ Ազգերու Դաշնակցութեան կոթնած Հայաստան մը։ Թծքախտաբար, մաս մը մարդիկ որոնք թուրք անունը կը կրեն եւ այնպէս կը ցուցնեն թէ թրքութեան համար կ'աշխատին, «կովկասցի» անուան տակ կը գործակցին թուրք հողերուն աչք ունեցողներուն հետ։ Ասիկա սխալ ու վնասակար ընթացք մըն է»։

Ցեղաշրջումի յեղաշրջում

Պ. ԲՈՒՉՎԷԼԹ ԿԸ ՊԵՏԱԿԱՆԱՑՆԷ ՔՈՒՐԻԿԻ ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՍԸ

Նախագահ Բուզվէլթ օգոստոս 19ին որոշեց մասնաւոր կազմակերպութիւն մը ստեղծել, վաթելու համար քարիւղի ճարտարարուեստը։ Բան դեկավարը պիտի ըլլայ ինք։ Այս նպատակով պատրաստուած է ծրագիր մը որ կ'աւելցնէ նախագահին լիազօրութիւնները։ Նախագահը իրաւունք պիտի ունենայ 90 օրը անգամ մը որոշելու քարիւղի կալոնին (4 լիտր) գինը։ Քարիւղի հետ կապուած միւս բոլոր արտադրութեանց գիներն ալ ըստ այնմ պիտի որոշուին։ Նախագահը պիտի կրնայ նաեւ սահմանափակել ներքին սպառման սահմանուած քանակը պիտի կրնայ նաեւ սահմանափակել ներքին սպառման սահմանուած քանակը քարիւղին ներարածումը։ Առեւտուրի սահմանուած հում քարիւղին օրական քանակը պիտի ըլլայ 100,000 տակառ 1933ի համար։ Ծրագիրը կը հաստատէ նաեւ շաբաթական 40 ժամ աշխատանք պաշտօնեաներուն համար։ Բանուորները օրական 8 ժամէն եւ 14 օր շարունակ 72 ժամէն աւելի չպիտի աշխատին։ Աշխատավարձը պիտի տարբերի շրջանէ շրջան, ժամը 45 — 52 սէնթ։

Միեւնոյն ատեն ծրագիր մը պատրաստած է պղպջատի ճարտարարուեստին համար։ Այստեղ ալ շաբաթական աշխատանքը պիտի ըլլայ 40 ժամ, իսկ ժամական նուազագոյն վճարումը՝ 40 սէնթ։ Նոր կանոնագիրը պիտի գործադրուի 90 օրուան շրջանի մը համար, իբրեւ փորձ։ Այնուհետեւ Ազգային վարչակազմութեան մարմինը պիտի որոշէ պահպանումը կամ բարեփոխումը։

Վերջապէս, ծրագիր մը կ'ուսումնասիրուի ինքնաշարժի ճարտարարուեստը եւ միւս կարեւոր ճարտարագործութիւններն ալ վերակազմելու համար պետական սկզբունքներով։ Նախագահը վերջնագիր մը ուղղած է Ֆորտի, որ դժկամակութիւն կը ցուցնէ համակերպելու։

Աւստրիան՝ գերմանական վտանգին դէմ

ԻՏԱԼԻԱ ՊԻՏԻ ՊԱՇՏՊԱՆԷ ԱՆՈՐ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ

Պ. Մուսոլինի Հռոմ հրաւիրեց Աւստրիոյ վարչապետը, որ չաբաթ կէս օրին յանկարծ մեկնեցաւ օդանաւով։ Տեսակցութեան վայր նշանակուած էր Բիչչիոնէ, Ադրիականի վրայ։ Երկու վարչապետները տեսակցեցան մէկուկէս ժամ։ Պ. Տոլֆիւս անմիջապէս պիտի վերադառնար, բայց մէկ օր յետաձգեց մեկնումը։

Անշուշտ գաղտնի կը պահուի խօսակցութիւնը։ բայց իրազեկները կը հաստատեն թէ Պ. Մուսոլինի խոստացած է թէ Իտալիան երբեք թոյլ չպիտի տայ որ Նացիները վտանգեն Աւստրիոյ անկախութիւնը կամ Աւստրիան Գերմանիոյ կցուի։ Պ. Մուսոլինի այլեւս աւելորդ կը դտնէ նոր դիմումներ ընել Գերմանիոյ, դադրեցնելու համար Աւստրիոյ դէմ սարքուած պրոպագանդը։ Այս առթիւ, Աւստրիոյ վարչապետը պարզած է նաեւ երկրին անտեսական տագնապը, անհրաժեշտ դտնելով նիւթական աջակցութիւն մը։ «Հարկ է ոչ միայն պաշտպանել, այլեւ ապրեցնել Աւստրիան»։

Մինչ այս մինչ այն, նացիները կը շարունակեն թերթերով, թռուցիկներով եւ ձայնարձակիներով անհանգստել Աւստրիոյ կառավարութիւնը եւ փոռարանել հիթլէրական իշխանութեան բարիքները։

Ընկերվարական համագումարը

Երկ Փարիզի մէջ բացուեցաւ ընկերվարական միջազգային համագումարը, որ պիտի տեւէ չորս օր։ Այս առթիւ Փարիզ համախմբուած են միջազգային ընկերվարութեան բոլոր ականաւոր դէմքերը։ Օրակարգի գլխաւոր խնդիրներն են.— 1· Որեւէ յարմար գործելակերպ՝ իշխանութեան հասնելու համար.— 2· Գտնել միջոցներ՝ կռուելու համար պատերազմի վտանգներուն դէմ։

Ինչպէս գրած էինք, Հ· Ց· Դաշնակցութիւնն ալ կը մասնակցի պատուիրակութեամբ մը, որուն գլուխը կը գտնուի ընկ· Մ· Վարանդեան։

Համագումարին մէջ պիտի արծարծուի նաեւ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան մէջնէ ծագած վէճը։ Ֆրանսական պատուիրակութեան մէջ կը գտնուին ներկայացուցիչներ՝ երկու թեւերէն ալ։

*** *Պ. Քոնիէո Մոռէլ, ընկերվարական «Փոփիւլէռ»ի վարիչ անօրէնը, որ յայտնած էր ինքնասպան դարձնել թերթը, հրաժարական տուաւ, դառնանալով իրեն դէմ մղուած պայքարէն։ Հրաժարականը հրատարակուած է բոլոր թերթերուն մէջ, բայց իր անունը կը մնայ տակաւին թերթին ճակատը, սպասելով վարչական խորհուրդի որոշման, որ պիտի տրուի վաղը, չորեքշաբթի։*

ՅՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ՏՈՒՐՔԸ

— o —

Բերայի իր կալուածներուն տուրքին պատճառով, Պոլսոյ յոյն պատրիարքարանը վէճ ունէր էվկաֆի հետ։ Խնդիրը կարգադրուած է, եւ պատրիարքարանը պիտի վճարէ *մուդաթաայի* իր տուրքը, որ 7500 ոսկիի կը հասնի։

ԵՐԿՈՒ «ԱԽԱՃԱԿ» ԱՆՁՆԱՏՈՒՐ

— o —

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ Ատաճայի «աւազակ»ներէն Հաճի պէյ օղլու Հաճի եւ ընկերը Տէտէ, իրենց զէնիթերով եւ ռումբերով անճնատուր եղան հետապնդող ոստիկան – զինուորներուն։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՀՐԿԻԶԱՒՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Վասպուրականի Հայր· Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղէն ստացանք 300 ֆրանք, իբրեւ հասոյթ Սէնթ – Անթուանի մէջ կատարուած դաշտահանդէսին, որուն արդիւնքը պիտի յատկացուէր Պէյրութի հրկիզեալներուն։

Նախորդ հաշիւը փակած ըլլալով, այս ալ կը փոխադրենք խնամատարութեան եւ կը խնդրենք այլեւս նոր գումարներ չղրկել մեզի։

×

37ՐԴ ՑԱՆԿ

Վասպ· Հայր· Միութեան	
նպաստը	300
Յուլիս 2ի գումարը	10313
ԸՆԴՀ· ԳՈՒՄԱՐ	10613

Նոր փոռանք մը ոչ-թուրք դպրոցներու գլխուն

ԲՈԼՈՐ ԴԱՍԵՐԸ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ ՊԻՏԻ ԱԽԱՆԴՈՒԻ

Պոլսոյ «Ագշամ» լրագիրը կը գրէ (16 օգոստոս)։

Փոխրամասնութեանց դպրոցներուն մէջ նախապէս բոլոր դասերը կ'աւանդուէին իրենց լեզուով։ Թուրքերէնը կ'աւանդուէր միայն իբր լեզուի դաս։ Անցեալ տարիէն սկսեալ պատմութեան, աշխարհագրութեան եւ հայրենագիտութեան դասերը թուրքերէնով կ'աւանդուէին։

Գործավարութիւնը այս դրութեան օգտակարութիւնը տեսնելով, որոշած է այս սկզբունքը աւելի տարածել եւ աստիճանաբար բոլոր դասերն ալ թուրքերէնով աւանդել, փոխրամասնութեանց մայրենի լեզուն պահելով միայն իբրեւ լեզուի դաս։

Իսկ «Միլլիյէթ» հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ այս լուրին առթիւ (17 օգոստ.)։

— Երէկ իրիկուն «Ագշամ» գրած էր թէ փոխրամասնութեանց դպրոցներու մէջ, իրենց լեզուէն զատ, բոլոր միւս դասերը թուրքերէնով պիտի աւանդուին։ Մեր կատարած ճնութեանց համաձայն գործավարութեան կողմէ այս մօտերս գործադրելի որոշում մը չկայ այս մասին։ Միայն թէ գործավարութիւնը ունի այդպիսի ծրագիր մը, լաւ հպատակներ հասցնելու համար։ Արդէն կան այդ դրութեամբ դասաւանդող կարգ մը փոխրամասնութեանց յատուկ դպրոցներ։

*** «Վագըթ» ալ կը գրէ·— Կը լսենք թէ կրթական գործավարութիւնը այս տարիէն սկսեալ օտար եւ ոչ–իսլամ դպրոցներու թուրքերէնի, պատմութեան եւ աշխարհագրութեան դասերու թիւին մէջ կարգ մը փոփոխութիւն ըրած է։ Այսպէս միջնակարգ դպրոցներու Ա· դասարանի թուրքերէն դասը 5 ժամէն 6ի վերածուած է։ Պատմութիւնը եւ աշխարհագրութիւնը 2 ժամ։ Բ· դասարանի մէջ թուրքերէն 5, պատմութիւն, աշխարհագրութիւն եւ հայրենագիտութիւն 2 ժամ։ Գ· դասարանի մէջ թուրքերէնը 5 ժամէն 4ի իջուցուած է եւ պատմութիւնը աշխարհագրութիւնը, հայրենագիտութիւնը 2 ժամ։

Աւորիներուն կացութիւնը Իրաքի մէջ

Պատրիարք փախցնելու փորձ

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ երբ Մար Շիմուն արգելարանէն հանուելով օդանաւ կը փոխադրուէր, Կիպրոս աքսորուելու համար, իր կուսակիցներէն երկու հոգի փորձեցին փախցնել պատրիարքը։ Սակայն ձախողեցան եւ փախան Մինչ ոստիկանութիւնը կը փորձէր ճամբան փակել, երկու փախստականները կրակ բացին, առանց ո եւ է մէկը վիրաւորելու։ Մէկը յաջողեցաւ փախչիլ, բայց միւսը ձերբակալուեցաւ։

Մար Շիմուն ոչ միայն աքսորի դատապարտուած է իր զերդաստանով, այլեւ զրկուած՝ Իրաքի հպատակութենէն։ Այս առթիւ «Տէյլի Թելկրաֆ» դիտել կուտայ թէ Աւորիներու պատրիարքութիւնը ժառանգական է, եւ կը տրուի մեեւնոյն ընտանիքին անդամներուն։ Արդ, աքսորելով Մար Շիմունը եւ անոր զերդաստանին արու անդամները, Իրաքի կառավարութիւնը ջնջած կ'ըլլայ պատրիարքութիւնը, ինչ որ հակառակ է փոքրամասնութեանց հանդէպ եղած յանձնառութեանց։

Մուսուլէն կը հեռագրեն թէ 250 ասորի ըմբոստներ Սուրիայէն Իրաք անցած տեղն, սահմանապահ զինուորները կրակ բացին եւ 37 հոգի սպաննեցին։ (Հեռագիրներէն մէկը կ'ըսէ՝ սահմանապահ Թուրք զինուորները)։

*** *Ձաֆէր փաշա, Լոնտոնի Իրաքեան դեսպանը, երկար հեռագիրներ ստացաւ Պաղտատէն, վերջին դէպքերու մասին։ Առաջին հեռագիրը կ'ըսէ·*

— Կռիւները տեղի ունեցան միայն խումբ մը ըմբոստ Աւորիներու եւ կառավարական զօրքին միջեւ եւ կապ չունին երկրին քրիստոնեայ ժողովուրդին հետ։ Աւորիներու ստուար մեծամասնութիւնը օգնեց բանակին՝ հետապնդելու համար ըմբոստները։ Այդ խմբակը միշտ ալ այսպիսի խնդիրներ ունեցած է Ռեվանտուզի, Քէրքուքի եւ Մուսուլի մէջ։ Անձնատուր եղած ըմբոստները կ'ըսեն թէ չարժմանդրիչները ընդհանուր ջարդ մը կը նախատեսէին։

Երկրորդ հեռագիր մը կը յայտարարէ թէ որ եւ է ջարդ չէ կատարուած, թէ եղածը զինուորական կռիւ է եւ թէ ոչ կին, ոչ մանուկ, ոչ ալ ծերունի վիրաւորուած է։ Կարգ մը գիւղեր լքուած ըլլալով, թալանուեր են, բայց կառավարութիւնը վերադարձուցած է գողցուած ստացակաները կամ հատուցում ըրած է։ Սխալ է թէ գիւղեր կրակի տրուած են։ Բարեկարգութիւնը վերահաստատուած է։

Պ. Էռիօ Էնկիւրիի մէջ

«ԵՍ ՊԱՇՏՊԱՆՆ ԵՄ ԹՈՒՐՔ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ»

Ֆրանսայի նախկին վարչապետը իր բարեկամներուն հետ Էնկիւրի հասաւ չաբաթ առտու, մասնաւոր վակոնով մը։ Կայարանին մէջ ողջունելու եկաւ վարչապետ Ճմէլէ փաշան, Թէվֆիք Բիւշտի պէյ, Խալքի ընդհ· քարտուղարին,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«ՍԷՐ»

(Վերապատմեր Վ. Թէրէեանց)

Ա.

Ֆ. Վ. Ֆաշան ծնած էր Ռոշֆորի մէջ, ուր իր հայրը զօրավար էր։ Ան դեռ մանուկ հասակէն մեծ սէր ունէր ձիերու հանդէպ։ Ամէն անգամ որ հայրը զինք կը տանէր զբօսանքի, ան կը խնդրէր որ ձիուն սանձը իրեն տրուի։ Ինքն էր որ կ՚ուզէր ձին քշել։ Ամէն անգամ որ ձին կը վազէր, ան կը ծիծաղէր։ Ան կը սիրէր վազքի ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան ուսանած է Սէն-Սիրի զինուորական վարժարանին մէջ։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1870-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1875-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1880-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1885-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1890-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1895-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1900-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1905-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1910-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1915-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1920-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1925-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1930-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1935-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1940-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1945-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1950-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1955-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1960-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1965-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1970-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1975-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1980-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1985-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1990-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 1995-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2000-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2005-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2010-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2015-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2020-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2025-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2030-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2035-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2040-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2045-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2050-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2055-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2060-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2065-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2070-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2075-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2080-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2085-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2090-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2095-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2100-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2105-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2110-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2115-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2120-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2125-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2130-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2135-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2140-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2145-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2150-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2155-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2160-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2165-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2170-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2175-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2180-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2185-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2190-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։ Ան կը սիրէր ձիերը։

Ֆ. Վ. Ֆաշան 2195-ին ստացած է զինուորական կոչում եւ ղրկուած է Ալճերիա։ Ան հոն ալ ձիերու հանդէպ ունեցած է իր սէրը։ Ան ամէն առաւօտ կ՚երթար ձիարշաւարանը եւ հոն կը մնար մինչեւ կէսօր։ Ան կը սիրէր ձիերը խնամել, զանոնք կերցնել, ջրցնել, մարզել։ Ան ամէն ինչ կ՚ընէր ձիերուն համար։

ՊՈՒԼԻ ՁԱՅՆԸ

Ինչպես ապահովել մեր հավատարիմ ընկերոջ ընտանիքը

— Ընկեր Ալեքսանդրյան, ինչպե՞ս կարելի է ապահովել մեր հավատարիմ ընկերոջ ընտանիքը, եթե նա մահանա, կամ սպանվի, կամ ինչ-որ պատահար պատահի նրան, ինչպես որ պատահում է մարդկանց կյանքում, ինչպե՞ս կարելի է ապահովել նրա ընտանիքը, որ նա ոչ մի կարիք չքաշի, ոչ մի զրկանք չտեսնի, ոչ մի նեղություն չկրի, ոչ մի դժբախտություն չունենա, ոչ մի վատ բան չպատահի նրան, ոչ մի անախորժ

քաղաքապետին եւ ուրիշ պաշտօնատարներու կողմէ: Ասոնց բազմութիւն մը կը ծափահարէր կայարանին մէջ եւ ճամբուն վրայ: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ շատ սիրալիր եղաւ Պ. Էռիոյի եւ Ըմէնթ փաշայի տեսակցութիւնը: Հիւրերը առաջնորդուեցան մասնաւոր պանդոկ մը: Պ. Էռիօ անմիջապէս այցելութեան գնաց Ըմէնթ փաշայի, տեսակցելով ամբողջ մէկ ժամ, եւ ճաշեց արտաքին գործոց փարին հետ: Ասկէ յետոյ թուրք թերթերու թղթակիցներուն հետ, ըսաւ թէ ազգասիրական տպաւորութիւններ կրած է Թուրքիայէն ևպատմելով իր հին յիշատակները: Ակնարկելով ժողովուրդին կողմէ եղած սիրալիր արտայայտութիւններուն, ըսաւ.

— « Շատ բնական է. ան իրաւունք ունի սիրելու զիս, որովհետեւ ես կը սիրեմ զինքը եւ իր պաշտպանն եմ »:

Թէվֆիք Րիւշտի պէյ իրլկունը չքեղ հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Պ. Էռիոյի, որ Էնկիւրիւճ մեկնեցաւ կիրակի օր:

⁂ Էնկիւրիւճի լուսաւորեալ շրջանակներուն մէջ կ'ըսեն թէ խօսակցութեան մը ընթացքին, Պ. Էռիօ տրամադրութիւն յայտնած է Ֆրանսայի խորհրդարանին վերաբացման առեն օրինագիծ մը ներկայացնելու, որպէսզի Թրքական քաղաքակրթութեան պատմութեան ամպիոն մը հաստատուի Սորպոնի մէջ:

Կանեփի 40 ֆիրոյի իջաւ

Պոմպէյէն կը հեռագրեն թէ որոշուած է փունայի բանտը վերաշինել կանոնի, որ չափազանց ակարացած, ծոմապահութենէն: Ծանրութիւնը իջած է 40 քիլոկրամի, ինչ որ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ իր շրջապատին:

Հացին գինը կրկնապատկուած Ռուսիոյ մէջ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ կրկնապատկուած է ճերմակ հացին գինը՝ պետական վաճառքին մէջ: Այսուհետեւ մէկ քիլօ ճերմակ հացը պիտի ծախուի 70 կոպէկի, իսկ սեւը՝ 30ի:

Կիներն պէտք չէ ծախել...

Էրֆուրթի (Գերմանիա) ոստիկանական տեսչութիւնը պանդոկներու եւ ճաշարաններու պատերուն վրայ փակցնել տուաւ աղդ մը, որ կը հրաւիրէ կիները՝ դադրեցնել ծախելու սովորութիւնը: « Բոլոր կիները պէտք է օգնեն մեղի, պայքարելու համար այս այլանդակ սովորութեան դէմ եւ գերման կնոջ եւ մօր պարտականութիւնները յիշեցնեն այն կիներուն որ կը ծախեն փողոցին մէջ»:

Ինչո՞ւ դադրեցուցիր վճարումները...

Անգլիական եւ ֆրանսական կառավարութիւնները փափկօրէն դժգոհութիւն յայտնեցին Ռումանիոյ, որ օգոստ. 15ին դադրեցուցած էր արտաքին պարտքերու վճարումը:

Ինչպէս գրած էինք, պարտքերու գումարը լէյով պիտի յանձնուի Ազգ. դրամատան, փոխանակ փոխադրուելու: Եթէ չարունակեն օտար դրամ գնել եւ ղրկել, տագնապը պիտի աճտկանայ:

ՀԻԹԼԷՐԱԿԱՆ ԹՈՂՈՎ՝ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ՄԷՋ

Պուլկարիոյ մէջ ալ կազմուած է հիթլէրական կուսակցութիւն մը որ կը գործէ մէկ տարիէ ի վեր: Կիրակի օր տեղի ունեցաւ առաջին համագումարը, քսան հիմնադիրներով: Այս առթիւ բուռն քննադատութիւններ եղան Ֆրանսայի եւ մասնաւորապէս Պ. Էռիոյի դէմ: Հրեաներն ալ խաչուեցան: Բաւական թիւով Հրեաներ խոնուած էին դրան առջեւ, բողոքելու համար, բայց ոստիկանութիւնը ցրուեց:

Դաւադիրները փոնտացնող փոշի ցանելով, խանգարեցին ժողովը:

Դաշտահանդէս

Իսի լէ Մուլինոյի Վոամեան խումբին կողմէ

Օգոստ. 27ին Մէօտոնի անտառին մէջ, պաղ աղբիւրին մօտ

Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը:

Շավիլի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Madame RAMELի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ **41 Grand'Rue**

եւ

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

×

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ՋԳՕՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ ՍՐՃԱՐԱՆԸ

345, AVENUE ARGENTEUIL

ԿԱՐԵՒՈՐ

Դանօթ Օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: Դիմել Յառաջի վարչութեան:

ՋԱՆԱՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ
à Kremlin-Bicêtre, Seine
Métro Porte d'Italie

ՎԱՐԶՈՒ ԵՆ

ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ
13, rue Pierre Curie
Bicêtreի **Marché**ին քով

Աճապարեցէք ապահովելու ձեր վիտուած խիստ նպաստաւոր գիներով եւ առողջապահական վերջին դրութեամբ կառուցուած յարկաբաժիններ՝ օժտուած առանձին խոհանոցներով, լոգարան, W. C եւ cave.

Լրացուր օդ, միշտ արեւ, բնական թարմ լոյսի ներքեւ ձեր տրամադրութեան տակ պիտի գտնէք բացառիկ հանգստութիւն, կեդրոնական ջեռուցիչ կազ, տաք եւ պաղ ջուր եւ ելեքտրականութիւն:

ԵԹԷ ՀԱՑՐԵՆԱԲԱՂԶՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՐ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. **ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ**

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտալյ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն Ուրբաթ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Շէն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յոտ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ Տիաթերմիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մարմնային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակաշիճախտային խմորգելիք եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ ընդհանուր Ելեկտրական եւ ֆիզիական մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները այրի, քոյր, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վեներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դուրսի հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրան եւլլն.) շինութեան համար:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԴԱՍԱԳՐՔԵՐ

ԼՈՒՍԱԲԵՐ, Այբբենարան՝ *6 ֆրանք, Ա. Տարի՝ 8, Բ. Տարի՝ 10, Գ. Տարի՝ 12, Դ. Տարի՝ 14 ֆրանք:*

ԳՐԱԻՈՐ ԴԱՍԵՐ, Լ. Շանթ, *Ա. — Բ. Տարի՝ 7 ֆր., Գ. — Դ. Տարի՝ 8 ֆր.*

ԾԻԱԾԱՆ, Յ. Գագանցեան, *Ա. Տարի՝ 4, Բ. Տարի՝ 5, Գ. Տարի՝ 8 ֆր.*

ԳԱՆՁԱՐԱՆ, Ա. Ենտոնեան, *Տարր. 5 ֆր., Միջին 8, Բարձրագոյն Թակարդ՝ 20, կիսալաթ՝ 25 ֆրանք:*

ՆՈՐ ԳԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ, Յ. Գագանցեան, *Տարր. 5, Միջին 11, Բարձրագոյն 18 ֆրանք:*

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Կ. Յ. Բասմաջեան, *Ա. Տարի՝ 5, Բ. Տարի՝ 9, Բ. Տարի, Բարձրագոյն Ա. Հին Հայեր՝ 20 ֆրանք:*

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ, Գ. Մեսրոպ, *Տարր. Ա. 6 ֆր., Բ. 6, Միջին Ա. 9, Բ. 9, Բարձրագոյն Ա. Հին Հայեր՝ 20 ֆրանք:*

ԹՈՒՐՔԱՀԱՅՈՒԹԻՒՆ, Պ. Աւրունի, *Մանկ. Ա. եւ Բ. Տարի՝ 5 ֆրանք:*

Գավաֆեան՝ *Ա. եւ Բ. 7 ֆր., Գ. եւ Դ. 11, Ե. եւ Զ. 25 ֆրանք:*

Նոր ֆերական, Մանկապարտէզ ֆերական, Այբբենարան՝ *1 ական ֆր.*

Այբբուբեն պնակ (*պատի*) *2 ֆրանք:*

Աշխարհագրութիւն, *Տարր. պտկ.* Խանճեան՝ *10 ֆրանք:*

Կը հայթայթենք նաեւ թանգարան, կրօնի դասեր *եւայլն:*

Դպրոցներուն համար *100* ին *10* զեղչ:

Դիմել՝ ԴՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ, 51, Rue Mr. le Prince փարիզ (5)ի Tél. Danton 88-65:

ՄԱԽՈՒ ՍԱՓՐԻՋԻ ԽԱՆՈՒԹ

Փարիզէն ստիպողական մեկնումի պատճառաւ ծախու է այրերու եւ կանանց կահաւորուած սափրիչի խանութ մը, գին՝ 4500 ֆրանք, կանխիկ վճարողին մասնաւոր զեղչ: Պայմ՝ 6 տարի, վարձք՝ ամիսը 200 ֆրանք: Շտապեցէք օգտուիլ առիթէն մինչեւ 16 Սեպտեմբեր: Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. ՏՕՆԻԿԵԱՆի, 10, rue Elise-Reclus, à Bicêtre, Մէթրօ՝ Փորթ տ'Իթալի:

ՄԱԽՈՒ ՍԱՓՐԻՋԻ ԽԱՆՈՒԹ

ՐԼԱՄԱՌի մէջ ծախու է սափրողական մեկնումի պատճառաւ արդիական դրութեամբ կահաւորուած արանց եւ կանանց սափրիչի խանութ մը յարկաբաժինով միասին, մէկ սենեակ, խոհանոց, Ջուր եւ ելեկտրականութիւն: 500 քառ. մէթր պարտէզ: Խանութին մէջ գտնուած բոլոր իրեղէններով միասին 12,000 ֆրանք: Պայ՝ 9 տարի: Տարեկան վարձք՝ 1400 ֆրանք: Ըսքր տարուան վարձքը կանխիկ վճարողին մասնաւոր զեղչ: Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. ՎԱՐԴԱՆԻ, 5, rue Pourtour, Clamart, Seine:

ՀՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՓՆՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ գրքին Ա. հատորը պատկերազարդ: Շեղինակ՝ *ԼԵՒՈՆ ՃԼԻԱՀԵԱՆ*, Մարսէյլ: Գինը *25* ֆրանք: Դիմել հեղինակին, 6, rue des Petites Maries. Մարսէյլ:

Այժ տուէք ձեր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի
ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէֆեաք եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇՈՒՊՐԵ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՍԱՅԵԼԵԱՆ

Գ ի ն՝ 10 Ֆ ր ա ն ք

Դիմել *ՅԱՌԱՋի*, 17, Rue Damesme, PARIS

LA MAISON de L'HUILE

18, Rue BLEUE, PARIS (9)

Métro: CADET **Tél. Provence 97-57**

ՍԱՊՈՆԱՁԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (42)

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ.՝ ԳԼՈՒԽ

2.— ՄԵՆ ԴՈՒԽՈՒՍ ՍԵՐԳԵՅԻՑ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Եւ ամէն կողմ, ընդհանուր դժգոհութիւն, ընդդիմադիր կուսակցութեանց աճում, աշխատաւոր ժողովուրդին ըմբոստութիւնը՝ պատրաստ մանելու երկարատեւ յեղափոխութեան մը մէջ՝ յանուն ընկերվարութեան եւ ազատութեան: Եւ այս ամէնուն եռեւը՝ ահաբեկչական չարժում մը:

Ի՞նչ կը նշանակեն բոլոր այս երեւոյթները:

Պատմութիւնն է, որ կը դատէ ձեզ: Նոր կեանքին սաթռուն է որ կ'անցնի, այն նոր կեանքին որ կը բացուի երկար տաեն զսպուած, ուժերն ամբարած փոթորիկի մը յետոյ: Միապետութեան մահուան գոնգն է որ կը հնչուի: Եւ մեր օրերու չեղափոխականը պատճառ մը չունի կոչուելու ցնորապաշտ քաղաքագէտ, երկինքէն երկիր իջեցնելու իր երազային իդեալը: Ան պարզապէս կ'եղակացնէ եւ կը մարմնաւորէ ինչ որ հասած է արդէն կեանքի ցանկութիւններուն մէջ: Եւ անոնց որ կռիւի հրաւէր կը կարդան, իրենք պատասխան իր աականութիւնը պոթիկալով՝ կրնայ համաձայնութեան բանաւորներուն երեսին նետել սա ազաղակը.

— Կ'ամբաստանեմ:

Մեծ դուքսը մէկն է գլխաւոր ներկայացուցիչներէն եւ առաջնորդներէն այն յեղափոխական կուսակցութեան, որ կը տիրէ այսօր Ռուսիոյ մէջ: Այդ կուսակցութիւնը կ'երազէ վերադարձը Ալեքսանդր Գ.ի մուե օրերուն, ինչպէս ցոյց կուտայ այն իրական պաշտումը, որ կ'արտայայտէ Ալեքսանդր Գ.ի համար: Մեծ դուքս Սէրգէյի գործունէութիւնն ու ազդեցութիւնը ամբողջ կապուած է Նիկոլա Բ.ի տիրապետութեան, սկիզբէն ի վեր: Ազնիւկովի դաշնին սարսափելի աղէտը (հազարաւոր զոհեր Նիկոլա Բ.ի թագադրութեան տօներու ընթացքին), եւ մեծ դուքս Սէրգէյի կատարած դերը այդ աղէտին մէջ կարծես վարագոյրի բացումն ըլլային այդ աղիտալի տիրապետութեան վրայ: Կոմս Պալէն, որուն պաշտօն տրուեցաւ քննել յիշեալ աղէտին պատճառները, այդ օրերուն պարտաւորուեցաւ յայտարարել իրրեւ քննութենից եզրակացութիւն թէ պէտք չէ անպատասխանատու մարդիկ պատասխանատու գործերու գլուխ բերել: Սակայն Մարտական Մարմինը ժողովուրդին առջեւ պատասխանատու համարեց մեծ դուքսը, որ անպատասխանատու կը համարուէր օրէնքին առջեւ:

Արդարեւ, մեծ դուքսը յեղափոխականներու պատիժի մը հարուածներուն տակ կ'իյնար՝ իրարու վրայ բարդելով անթիւ ոճիրներ, զորս կը գործէր հանդիպ ժողովուրդին: Իր գործունէութիւնը կը յայտնուէր երեք տարբեր գեռնի վրայ: Իրրեւ Մոսկուայի ընդհ. կառավարիչ, այնպիսի յիշատակ մը թողուց, որ կը նսեմացնէ նոյնիսկ այն յիշատակը, զոր ձգեց սխրահռչակ Զակրեւսկին: Մեծդուքսն էր անպատասխանատուութիւնն ու օրէնքին բացարձակ արհամարհանքը Մոսկուան զրկուցին տեսակ մը ինքնավար մեծ դքսութիւն: Արդելք ամէն նախաձեռնութեան, արդելք ամէն մշակութային ձեռնարկի, հալածանք Հրեաներու դէմ, բանուորներ քաղաքականապէս բարոյազրկելու փորձ, հետապնդում բոլոր անոնց հանդէպ, որոնք կը բողոքին տիրող կարգերուն դէմ: Ահա թէ ինչ գործեցաւ դերը այնոր սպանուեցաւ իրրեւ Մոսկուայի փոքրիկ բռնապետը: Երկրորդ, իրրեւ կառավարական մեքենային գլխաւոր դէմքը, մեծ դուքսը գլուխն անցած էր յեղափոխական կուսակցութեան: Ինքէր որ կը ներշնչէր բոլոր բռնութիւնները եւ հալածանքները: Պաշտպանն էր այն յայտնի եւ հռչակաւոր մարդոց, որոնք Դանեֆ են ընկերային ու ժողովրդային չարժումները խստութեամբ զսպելու իրենց քաղաքականութիւնովը: Ժամանակ մը պլհվէն էր, որ զէպի Տրոյցկայա Լավրա վանքը կատարած իր հռչակաւոր ճամբորդութենէն առաջ, որուն յաջորդեց ուրիշ ճամբորդութիւն մը՝ զսպելու նպատակով Խարկովի եւ Պոլտավայի գիւղացիական չարժումները, եկաւ խորհուրդ ուղելու մեծ դուքս Սէրգէյէն: Իր սիրելի բարեկամն էր նշանաւոր յետադիմականը Սիպիագինը, իր զործակատարն էր տխրահռչակ Բոսոլեպովը, յետոյ Զվերեւը: Կառավարութեան քաղաքական բոլոր ձգտումները կը կրեն իր ճիրաններու հետքը: Ան պայքարեցաւ այն տկար փորձին դէմ, զոր ուզեց ընել Սվիատոպոլկ-Միրսկի՝ մեղմելու համար երկաթեայ վարչաձեւը, եւ այդ առթիւ յայտարարեց թէ սկիզբն է վախճանին: Եւ Սվիատոպոլկի տեղ պաշտօնի կոչեց իր զործակատարները Բուլեգին եւ Տրեպով, որոնց դերը յանուաբի արիւնոտ դէպքերուն մէջ յայտնի է մեղի: Վերջապէս իր զործունէութեան երրորդ գեռնը, ուր չատ կարեւոր, թէեւ քիչերուն ծանօթ, դեր մը կատարեց, անձնական ազդեցութիւնն էր ցարին վրայ: Ցարին թարեկամն ու հօրեղբայրը այս պեռնին վրայ կ'երեւի իրրեւ ցարապետութեան չահերուն ամէնէն անխիղճ եւ չատ ներկայացուցիչը »:

Կալիայեւ իր ճառը վերջացուց այսպէս.—

« Իմ զործս պսակուեցաւ յաջողութեամբ: Նոյն յաջողութիւնն է, որ, հակառակ բոլոր արգելքներուն, պիտի պսակէ նաեւ զործը իմ կոչումիս, որ կը զտնուի պատմական մեծ հարցերու առջեւ: Ատոր կը չտամ խորապէս: Ու կը տեսնեմ զատաւճիռը, որ կը չատանձնէ այդ մարդիկը: Կը տեսնեմ աշխատաւոր ժողովուրդը, որ չարութիւն կը նոր կեանքի մը մէջ:

Եւ ուրախ եմ, հպարտ որ կը նեմ չանուն այդ պատասխանատուութեան մարտուած պատրաստակամութեամբ»:

Իրիկունը, ժամը 3ին կարդացաւ Կալիայեւի դատավճիռը— Հսպատիժ կախաղանի վրայ:

Կալիայեւ, այն տաեն, պատկեցաւ իր դատաւորներուն.

« Ուրախ եմ ձեր տուած մահին համար: Կը յուսամ որ դուք աշխատիք նաեւ զործադրել այնքան համարձակ, ժողովուրդը առջեւ, ինչպէս ես զործադրեցի էր կուսակցութեան մահավճիռը »:

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70
(ԻՐ ԹԻՒԵՒՆԵՐԿ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
23
ՕԳՈՍՏՈՍ
1933
23 Aout
1933

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՅՐԿ ՏԱՐԻ Թիւ 2272

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

Ո՞Ւ ԻՋԱՐ, ՄԱՐՍԷՅԼ...

Բանուոր մը մեղի ղրկեր է դէպ մը թուրքիկները, խնդրելով որ երկու խօսք ըսենք եւ զգաստութեան հրաւիրենք:

Երանի՛ քեզի, ընկեր, որ կը հաւատաս թէ կարելի է չարիք զսպմանել, հրապարակաւ ձագկելով այս կամ այն արարքը:

Եթէ մեր մէջ արժէք ունենար հանրային կարծիքը, մենք ինչո՞ւ այսօրուան պիտի հասնէինք ...

×

Պառնասով թուրքիկներուն, լսած էինք, տեսած էինք, բայց ուզեինք անոնեսել:

Թուրքիկներուն հետ մէկտեղ, այս վոխադարձ վարկաբեկման պատմութիւնները կ'իմանանք օր ըստ մէջ, Պոլսոյ Թերթերուն միջոցաւ:

Ի՞նչ է եղածը: Կը դժուարանանք մանրամասնել:

Կը դժուարանանք, որովհետեւ թուրքիկներու ընթերցումն իսկ համբերութիւն կը պահանջէ:

Թուրքիկները ունին զանազան գոյներ — կարմիր, ճերմակ, վարդագոյն:

Ունին նաեւ թուահամար,— Թիւ 1, Թիւ 2, յաւելուած Թիւ 2ի, «բաց նամակ», «վերակոչ», «դաս մը» եւն.: Սաորագրութիւնները՝ «սրտցաւ ազգայիններ»:

Պայքարը կը մղուի երկու խմբակներու միջեւ,— Պալաքեան եւ հակապալաքեան:

Բազմազան են պայքարին պատճառները, բայց մէկ է հանգոյցը:

Իսկ չարաղբութեան ոճը, երկու կողմէն ալ, այնքան «վսեմ» է որ, կրնայ ազգային աղէտի մը տպաւորութիւնը գործել, դուրսէն դիտողին:

Բարեբախտաբար շատ նեղ է ռազմադաշտը,— բանկալի մը տարածութիւնը:

Որքան կրցած ենք հետեւիլ, առաջին մարտակոչը հնչեցուցած է տեղական Թերթի մը խմբագիրը, որուն յետոյ միացած են ուրիշ երկու-երեք ուսումնականներ:

Եւ ահա տեղատարափ մը մէկը միւսէն ռազմաշունչ թուրքիկներու:

Ջենք համաձակիր ո՛ր եւ է նախադասութիւն արտատպել ամբողջութեամբ:

Կը զարմանանք, միայն, որ այդ բառերը գրողներ, չարագներ եւ տղոյներ գտնուած են:

Անշուշտ կարդացողներ ալ կան, քանի որ մէկ թուրքիկին մեծանը հազիւ չորցած, կազմեր են յաջորդը,— «Մամլոյ տակ է երրորդը»:

Ի՞նչ կարելի էր գրել այս անորակելի ցուցահանդէսին առթիւ, ուր բառերն անգամ ճահիճ կը հոտին:

Եւ, կարելի՞ է խօսիլ ըստ էութեան, երբ զրարար եւ աչխարհաբար լուտանքներու տարափին տակ կը խեղդուին բուն փաստերը:

Տարակոյս չկայ որ ափ մը սմսեղուկներ բան – գործ ըրած են խառնակել գաղութին կեանքը:

Արդ, անոնք որ Պալաքեան եպիսկ·ին կոչքին կեցած են եւ «զարթի՛ր, վե՛ր կաց, Հայ ժողովուրդ» կ'աղաղակեն, անո՞նք ինչպէս իրենք իրենց Թոյլ կուտան փողոց իջնել միւսներուն հետ:

Քանի որ խառնակիչները «Պալաքեանի եղունգն իսկ չեն արժեր», այս պատկերազարդ խայտառակութիւնը կ'արժէ՞ թուրքիկներուն տպագրական ծախքը:

Ո՞ւր իջար, Մարսէյլ ...

ԱԻԱՆՆԵՐԸ ԼԱՒ, ԻՍԿ ԱՆՈՒՆՆԵ՞ՐԸ

Բարի նախանձ մը՝ Հայրենակցականէ Հայրենակցական, նոր գիւղեր կամ թաղեր չհնելու համար Հայաստանի մէջ:

Հայկական բոլոր Թերթերուն մէջ կ'երեւան կոչեր, զանազան Վերաչինացներու կողմէ:

Անշուշտ ուրախալի է այս երեւոյթը:

Ո՛վ որ երկու պատ կը բարձրացնէ Հայաստանի մէջ, կ'օգնէ ամբացնելու հայրենիքի գաղափարը:

Միայն թէ, դիտողութիւն մը.— Ինչ մը ծայրայեղութեան կը տանինք իւրաքանչիւր ծննդավայր իր անունով յաւերժացնելու ձգտումը:

Հասկնալի է, օրինակ, Նոր Մարբերդ, Նոր Կարին, Նոր Սեբաստիա եւն.:

Բայց, ի՞նչ շահ ունինք նոյնութեամբ երեւան փոխադրելու Թուրքիոյ մէջ եղած իւրաքանչիւր քաղաքի անունը:

Այսպէս, ծրագիրներ կան չինելու «Նոր Պօլու», «Նոր Եոզկատ», «Նոր Կէմէրտկ»:

Ի հարկէ ամէն մէկուն համար սիրելի է իր ծննդավայրը,— գիւղ, քաղաք թէ թաղ:

Եւ սակայն, երբ սեփական հայրենիքն է որ պիտի չինենք, ապելորդ է այնտեղ փոխադրել պատահական, մանաւանդ Թրքական անուններ:

Ո՛ր եւ է անուն պէտք է կապ մը ունենայ մեր պատմութեան եւ աչխարհագրութեան հետ:

Կայ նաեւ ճարպիկի խնդիրը:

Ի՞նչ պիտի ըսէիք, եթէ վաղը Գոնիան Հայր· Միութիւնը ծրագրէր «Նոր Գոնիա» մը չինել, կամ Պոլսեցիները առաջարկէին «Նոր Շեհլի» մը կառուցանել:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴՈՒՆ ՀԱՐՍ ԵՂԻՐ, ԵՍ ՓԵՍԱՑ

—o—

Հաճնարեղ գիւտ մը՝ վերահաստատելու համար ազգային համերաշխութիւնը:

Դժբախտաբար, շատ հեռուներէն կուգայ օրինակը:

Ուրկէ՞ — Պարսկաստանէն:

Տարիներէ ի վեր, հայաշատ այլ յեղափոխաց շրջանի մը մէջ խանգարուած է ազգային կեանքը:

Յորդոր, համերաշխութեան փորձ, «ի սէր ազգութեան» — բոլորը կ'անցնին ապարդիւն:

Եւ ահա «խորհուրդ մեծ եւ սքանչելի»:

Բաղաբին Դաշնակցականները, որոնք ընդհանրապէս երիտասարդներ են, կ'որոշեն... հարս առնել հակառակորդներու աղջիկները:

— Դուն հարս եղիր, ես փեսայ, կը դառնանք խնամի, վէճերն ալ իմքնին կը հալին, կը հարթուին:

Խօսքին կը յաջորդէ գործը, ոչ միայն ուրախացնելով հարսնցուները, այլեւ խաղաղութիւն պարգեւելով անոնց հայրերուն, մայրերուն եւ եղբայրներուն:

Շնորհիւ այս գիւտին, ամէնէն քրթու հակադաշնակցականն ալ իմքնաբերաբար կը փակէ բերանը:

Կրնա՞յ, օրինակ, «խռովարար» կամ «դաւաճան» կոչել իր փեսան:

Չէ՞ որ պիտի հարցնեն·

— Հապա ինչո՞ւ տուիր աղջիկդ···

Եւ որովհետեւ մէկ հատ չէ փեսան, եւ խնամութիւնները պիտի շարունակուին, հակառակորդներուն բոլոր առագաստները մեբեռնաբար պիտի փոխադրուին··· հարսին կամ փեսին տեռնակը:

Կարելի չէ՞ր գաղութէ գաղութ արտօնել այս նահապետական սովորութիւնը:

Ամէն պարագայի մէջ, շահողը միայն փեսացուն չպիտի ըլլար:

Վ.Ա.Էէ

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԸ

Պաղեստինի կառավարութիւնը հրատարակեց 1931ի մարդահամարին տեղեկագիրը, որուն համաձայն բնակչութեան թիւն է 1,035,821, ինչ որ կը նշանակէ հարիւրին 36·8 յառելում 1922ի մարդահամարին վրայ (757,182): Իսլամներու թիւն է 759,712, ծնունդի համեմատութիւնն ըլլալով հազարին 53: Հրեաներու թիւը աւելի բան կրկնապատկուած է, շնորհիւ ներգաղթին, հասնելով 174,610ի: Քրիստոնեաներու թիւն է 91,398, ինչ որ կը նշանակէ հարիւրին 25 յառելում: Հաշիւ եղած է որ եթէ շարունակուի յառելման ներկայ համեմատութիւնը, Հրեաներու թիւը պիտի կրկնապատկուի իսը տարիէն, իսկ ամբողջ բնակչութիւնը պիտի կրկնապատկուի բսան տարիէն:

Մարդահամարը հետաքրքրական տեղեկութիւններ կը պարունակէ հիւանդութեանց մասին: Պաղեստինի բնակիչներուն հարիւրին երեքը կամ հիւանդկան է, կամ կոյր, կամ խուլ եւ կամ խուլ եւ համր: Իւրաքանչիւր հազար մարդու մէջ 8ը բոլորովին կոյր են, իսկ 19ը՝ միայն մէկ աչքէն կրկուած: Այս համեմատութիւնը կը գերազանցէ նոյնիսկ Եգիպտոսի մէջ եղածը:

Աւելի բան երկու հարիւր տեսակ հիւանդութիւններ կը համրուին այս էջիս տոսափառ երկրին մէջ: Սամարացիներու հին աղանդը տակաւին ունի 182 անդամ, ինչ որ կը նշանակէ 30 հոգիի յաւելում 1922էն ի վեր: Վաչկատուն բնակչութեան թիւն է 66,553: Իսլամներուն մէջ 1083 կին կ'իյնայ իւրաքանչիւր հազար ամուսնի: Աւելի բան 11,000 հոգի կ'ապրին դուրսէն եկած դրամներով:

ԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԿՐԻՏԻ ՖՈՆՍԻԷ

Օգոստոս 15ի վիճակահանութեան մէջ 50 հազարական փր· շահեցան հետեւեալ պարտաթուղթերը·—

1886ի շրջաբերութենէն թիւ 340595, 1903էն՝ 609,491, 1911էն՝ 215,010 թիւերը:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Հեռգիեռէ կը ճշդուի թէ Հայ եւ ռուս քաղաքարեւներ

ՊԻՏԻ ԶՐԿՈՒԻՆ ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ ՆՊԱՍՏԻՆ

Վատահելի շրջանակէ մը կը տրուին հետեւեալ տեղեկութիւնները·

— Մեզի կիսապաշտօնապէս հաղորդուած է թէ մօտ օրէն, շատ մօտ օրէն պիտի դադրեցուի Հայ եւ Ռուս գործազուրկներուն նպաստը, (ձեր մէջ ներմակ ու կարմիր տարբեր կան, չեմ գիտեր թէ նկատի պիտի առնե՞ն այդ բաժանումները): Կը սպասենք որ շուտով պաշտօնական հրահանգ տրուի նպաստը դադրեցնելու մասին: Չեզի կը մնայ հետապնդել այս գործը եւ ձեր գլխուն եարը նայիլ: (*Ճեռայ մէջենագիր թուղթի մը վրայէն կարդալով*), անոնք որ չունին իմքնութեան թուղթ մը, որ տրուած ըլլայ Ազգերու Դաշնակցութեան կողմէ, համաձայն 30 յունիս 1928ի շրջաբերականին, չպիտի կրնան նպաստ ստանալ: Այս մասին կրնամ դիմել 391 բիւ Վօժիրար, Աշխատանքի նախարարութենէն ստանալու համար անհրաժեշտ տեղեկութիւնները, եթէ չունիմ մասնաւոր պատուիրակութիւններ, որ զբաղին այս խնդրով:

⁂ Ռուսական *Վերջին Լուրեր* թերթը կը գրէ թէ ռուս տարագիրներու կողմէ կատարուած դիմումէն որ եւ է լուր չկայ տակաւին: Ռուս գաղթական շրջանակներու մէջ խոր վհատութիւն կը տիրէ այս խնդրին առթիւ, եւ շատեր կը տրտնջան ու կ'ըսեն թէ Մոսկուա կ'աշխատի ճնշում բանեցնել ամէն կողմէ, որ արտասահմանի ռուս եւ հայ տարագիրները չունենան որ եւ է միջոց տակալու, դիմումնալու:

⁂ Երէկ 13րդ բաղամասին մէջ (Լրալին) վերջին վճարումը կատարելով հայ քանուորներուն, ցնծեցին տոմսերը:

— Բայց, պարոն, ի՞նչ պիտի ըլլայ մեր վիճակը:

— Չեմ գիտեր, ձեր երկիրը գացէ:

ԱՐՄՏԻՔԻ ՍՈՎԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

—··—

Նոր յիազօրութիւններ ռանապատիժ գործադրելու մասին

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը նոր փոփոխութիւններ մտցուց պատժական օրինագրքին մէջ, արմտիքի պաշտպանութեան համար:

Մինչեւ հիմա նահանգային դատարանները պարտաւորէին, մահափնիռը արձակելէ անմիջապէս յետոյ, հեռագրով լուր տալ Մոսկուայի Գերագոյն Ատեանին, լիակատար մանրամասնութիւններ հաղորդելով եւ 72 ժամ յետաձգելով գործադրութիւնը, որպէսզի Գերագոյն Ատեանը պատեհութիւն ունենայ ջնջելու:

Այժմ բոլոր տեղական դատարանները հրահանգ ստացած են դադրեցնել այս ձեւակերպութիւնը, որովհետեւ « աւելորդ է, տեղի կուտայ մտխուռնելու եւ կը ծանրաբեռնէ հեռագրական ցանցը»: Աւելի ուժ տալու համար այս որոշման, ապդարարուած է իւրաքանչիւր դատաւորի թէ այսուհետեւ Գերագոյն Ատեանը անձնապէս վճարել պիտի տայ հեռագրի ծախքերը, եթէ անոսոտէ հրամանէն:

Դատական գործավարութիւնը չըջաբերական մը ղրկած է դատաւորներուն, հրամայելով 1932 օգոստոս 7ի հրամանագրով նախատեսուած մահապատիժը գործադրել ոչ միայն գողերուն, այլեւ այն գիւղացիներուն եւ հաւաքական անտեսութեանց վարիչներուն որոնք նշանակուած պայմանաժամուն չեն յանձներ արմտիքի որոշեալ քանակութիւնը:

Անցեալ չաբթու կառավարութիւնը երկրին նեբսերը ղրկեց բազմաթիւ քանաներ հաստիտիր համայնավարներու, որոնք մասնաւոր քննութիւն տուած են կեդր· կոմիտէին առջեւ: Անոնց պաշտօնն է գօրացնել պատժական ուժերը՝ « արմտիքի ճակատին վրայ »: Այս պայքարին սահմանուած դատական պաշտօնեաներու թիւը 700,000ը կ'անցնի միայն բուն Ռուսաստանի մէջ:

Համաձայն խորհրդային թերթերու տեղեկութեանց, այս վիթխարի բանակը գլխաւորաբար զբաղած է մահապատիժներ կամ տասնամեայ բանտարկութեան պատիժներ տալու: (Այս երկուքէն տարբեր պատիժներկարելի չէ տալ «սրբազան սեփականութեան» պաշտպանութեան համար: Վերջին ամիսներու ընթացքին մամուլը այլեւս չի հրատարակեր դատապարտեալներուն անունները կամ վճիռներուն թիւը: Կասկած չկայ թէ ահաւոր է թիւը, որովհետեւ ներկայ պայքարը իր տարողութեամբ եւ վայրագութեամբ կը գերազանցէ ամէն բան, յեղափոխութեան առաջին տարիներէն ի վեր:

Սով է, ան՛վ, կը պնդեն իրազեկներ

« Տէյլի »ի թղթակիցը կը հեռագրէ Ռիգայէն·— Սովի մասնաւած է խորհրդային Ռուսաստանը: Մասնաւորապէս ազդուած են Ուկրայնայի մեծ քաղաքները, մանաւանդ Քիէվը եւ Օտեսան: Ամէն օր անօթութենէ մեռած մարդոց դիակներ կը գտնուին այդ քաղաքներուն մէջ: Կացութիւնը ծանր է նաեւ Մարքովի եւ Նիժնի – Նովկորոտի մէջ (Կորքի): Էէնինկրատն ալ դժուարութիւններ կը կրէ անունդ ճարելու համար: Իսկ Մոսկուայի պարէնաւորումը « բաւարար չէ », համաձայն խորհրդային բացատրութեան:

Կացութիւնը աւելի ծանր է գիւղերուն մէջ: Հազարաւոր գիւղացիներ կը հեռանան եւ դէպի քաղաքները կը խուժեն: Գրեթէ բոլոր մեծ քաղաքներուն մէջ կը տեսնուին բազմաթիւ սովահար գիւղացիներ որոնք հաց եւ աչխատանք կը փնտռեն: Ջանազան չըջաններու մէջ գիւղացիները մերժած են յանձնել ցորենի հունձքը: Կառավարութիւնը այժմ կը պահանջէ, հունձքի հարիւրին 22ը յանձնելէ զատ, ցորենը չծախել մինչեւ յունուար 1: Այս պատճառաւ անկարգութիւններ ծագած են գիւղական բնակչութեան մէջ: Ուկրայնայի մէջ բոլոր մեծ կայարանները բռնուած են Զեկայի չոկատներուն կողմէ: Կառավարութիւնը ամէն միջոց ձեռք առած է որպէսզի սովի լուրերը դուրս չելլեն:

⁂ *« Թան »ի թղթակիցը կը հեռագրէ Մոսկուայէն·— Արտաքին գործավարութեան մամուլի գրասենեակը հաղորդեց բոլոր օտար թղթակիցներուն թէ պէտք է պաշտօնական արտօնութիւն ստանան, երկրին ներսերը ճամբորդելու համար: Իրենց ուղեւորութեան յայտագիրը պէտք է յանձնուի մամուլի գրա-*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆ ՊԱՁՔԱՐԸ

—o—

Պ· Գ· ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ ՄԵՌԱՒ, ՅԱՐՁԱԿՈՂՆ Ալ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ ԵՂԱՒ

Երկուշաբթի օր Շաւիթէ հիւանդանոցին մէջ մեռաւ գոհաբաւանաւոր Գէորգ Գուլումճեան, որ օգոստոս 17ին յարձակման ենթարկուած էր իր խանութին մէջ, երկու Ռուսերու կողմէ· (տես «Յառաջ »ի շաբաթ եւ կիրակի օրուան թիւերը): Վիրաւորումէն անմիջապէս վերջը, տարաբախտ երիտասարդը գործողութեան ենթարկուած էրև արդիւնքը յաջող կ'երեւար բայց վերջին պահուն վիճակը ծանրացաւ եւ կարելի չեղաւ փրկել:

Միեւնոյն ատեն, ոստիկանութիւնը Պաթիլի պողոտային վրայ գտաւ դիակը երիտասարդի մը որ անձնասպան եղած էր: Կատարուած քննութենէն հաստատուեցաւ որ անձնասպանն է Ռուս մը, Պորիս Բուտնէվ, ծնած՝ Արմաւիր, 1902ին: Երկու օրէ ի վեր կը փնտռուէր գաղտնի ոստիկաններու կողմէ, իբրեւ մեղսակիցը Գ· Գուլումճեանի խանութին մէջ բռնուած Պապէնճոյի: Իրապէս ալ ան էր: Երեւի հասկնալով որ կը հետապնդուի, եւ անօթութենէն յուսահատ, անձնասպան եղած էր փողոցի նստարանին վրայ:

⁂ Տարաբախտ Գ· Գուլումճեան 3–4 տարի առաջ եկած էր Յունաստանէն եւ Ռոսի մը օրէն հայր պիտի ըլլար: Գնանթի եղած ատեն կը գտնուէր Դաշնակցութեան շարքերուն մէջ:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

—o—

Երեսուն երկիրներու 36կուսակցութեանց կողմէ 142 պատուիրակներ կը մասնակցին ընկերվարական համագումարին, որ բացուեցաւ երկուշաբթի օր, Միւթիւալիթէի սրահին մէջ: Կը նախագահէր Պ· վանտէրվէլտ: Առաջին խօսքը տրուեցաւ ընդհարտուղար Պ· Ատլէրի, որ ներկայացուց ընկերվարական Միջազգայինի զեկոյցը եւ մասնաւորապէս ծանրացաւ գերմանական տագնապին վրայ: Ձառը գերմաներէն էր եւ անգլերէնի ու ֆրանսերէնի թարգմանուեցաւ երկու տարբեր սրահներու մէջ: Թարգմանութիւններէն յետոյ, խօսք առաւ Պ· վանտէրվէլտ ինքը, բայց ոչ թէ իրրեւ նախագահ, այլ անհատապէս: Իրրեւ եզրակացութիւն, մէջտեղ դրաւ հետեւեալ նշանախօսքը·

— «Ընկերվարութեան համար՝ հաւասարութեամբ, ժողովրդապետութեան համար՝ ազատութեամբ, ընկերվարական միջազգայինի համար՝ եղբայրութեամբ »:

Սկսաւ օրէն յետոյ եւ երէկ շարունակուեցան զեկուցումներն ու ճառերը:

Որոշած ըլլալով առանձին ներկայացնել համագումարին աշխատանքները, այս բաժնին մէջ զանց կ'առնենք մանրամասնութիւնները:

ԱՍՈՐԻՆԵՐՈՒ ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

—o—

Մար Շիմուն, Ասորիներուն ախտրական պատրիարքը, հազիւ կիպրոս հասած, յայտարարեց թէ ջարդերը կազմակերպուած են կեդրոնի դրդռմով եւ երկու էիւրտ ցեղապետներու գլխաւորութեամբ: Իր լուրերուն համաձայն, Սիմէլի մէջ սպաննուած են 325 Ասորիներ, կին, մանուկ եւ ծերուսի, իսկ 500 հոգի ալ՝ ուրիշ գիւղերու մէջ: Իմք ալ երեք ամիս գերի մնացած է Պաղտատի մէջ եւ եթէ հաւանեցաւ դուրս ելլել, պատճառն այն է որ կ'ուզէ Ասորիներու դատ պաշտպանել Ազգերու Դաշնակցութեան առջեւ:

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳ ԴԵՍՊԱՆԸ

—o—

Ենկիրիի եգիպտական նախկին դեսպան Միւնիմ Չէտտայի փաշա երեք տարի բանտարկութեան եւ 500 ստերլին տուգանքի դատապարտուեցաւ Ադեհսանդրիոյ մէջ, 91ուկէս էիյօ հանշիշ փախցուցած ըլլալով մաքսէն: Կինը, որ տղաքերք պիտի ունենար, վիշտէն մեռաւ:

«ՍԵՂ»

(Բերդաւանձեր, գիրգ՝ վ. Թէֆէեան)

9.

Հանդարտ, դիզուած ու մեռած, ինչպէս մի մեծ գերեզմանոց, ամբողջ գիւղը կը պառկէր խոր քունի մէջ։ Ոչ մի լոյս չէր վառուած, ոչ մի ձայն չէր լսուում։ Միայն ամպերի մէջ թաղուած լուսինը կամաց-կամաց բարձրանում էր երկնքի կամարի վրայով։ Ամէն ինչ լռութեան մէջ էր։ Ամէն ինչ մեռած էր։

Ես նստած էի տան տանիքի վրայ, ծունկերս ծալած, գլուխս ձեռքերիս մէջ դրած, ու մտածում էի։ Ինչ մտածում էի, չգիտեմ։ Ինչ-որ անորոշ, անհասկանալի բաներ։ Ինչ-որ մշուշոտ, անկապակցելի միտքեր։ Ինչ-որ ցնդած, ցրուած, ոչնչացած զգացմունքներ։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում մտածել։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում զգալ։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում հասկանալ։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում տեսնել։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում լսել։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում ասել։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում անել։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում ուզել։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում ցանկանալ։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում սիրել։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում ատել։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում ապրել։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում մեռնել։ Ես ոչ մի բան չէի կարողանում ոչ մի բան չէի կարողանում։

Ես ոչ մի բան չէի։

Ես ոչ մի բան չէի, ես ոչ մի բան չէի, ես ոչ մի բան չէի,

ԽՍՀՄ – ՍՍՀՄ

— Ես... Ես ոչինչ չեմ ասում... Իմ կարծիքով ամեն ինչ շատ լավ է... Ես միայն ուզում էի ասել, որ ես ինքս էլ ուզում էի ասել այն, ինչ որ դուք ասացիք... Ես ոչինչ չեմ ասում, ես միայն ուզում էի ասել, որ ես ինքս էլ ուզում էի ասել այն, ինչ որ դուք ասացիք...

— Ես ոչինչ չեմ ասում:

— Ես

սենեակին, որ պիտի հաղորդէ իր որոշումը: Անկարեւոր ձեւակերպութիւն մը չէ այս, որովհետեւ արտօնութիւնը կրնայ մերժուիլ: Այսպէս, « Մանչէսթըր կարտընդի թղթակցին մերժուեցաւ ճամբորդութիւն մը կատարել Ուկրայնայի եւ հիւսիսային Կովկասի մէջ, ուր գացած էր քանի մը տարի առաջ: Նը— մանապէս, «Քէօնիչէ Ցայթունկ»ի թղթակցին մերժուեցաւ Արխանկէլսք երթալ: Այս կարգադրութիւնը մեծ դժգոհութիւն պատճառեց թղթակիցներուն:

*** Կառավարութեան որոշումով, կրկնապատկուեցաւ հացին գինը, խորհրդային դործակցական խանութներուն մէջ, ինչպէս գրած էինք երէկ: Սեւ հացի քիլօն որ 7 կոպէկ էր, պիտի ծախուի 14ի, իսկ ճերմակ հացը՝ 24ի, փոխան 12ի: Այս որոշումը զարմանք պատճառած է, որովհետեւ հունձքը լաւ կ'երեւայ այս տարի:

Սիոնական հանգանակարը եւ հրեական Ազգային Տունը

Սիոնական 18րդ համագումարին առթիւ, որ երկուշաբթի օր բացուեցաւ Փրակայի մէջ, Չեխոսլովակիոյ մայրաքաղաքը թափած էին 10,000 Հրեաններ: Շատեր քալելով գացած էին:

Համագումարին կը մասնակցին 350 պատուիրակներ: Գերմանիոյ Սիոնականները եւ ռուսական ընկերութիւնները պատուիրակ չեն ղրկած: Բացման ճառը խօսեցաւ Պ. Նաում Սոքոլով, որ կոչ ուղղեց քաղաքակիրթ աշխարհին՝ օգնել Հրեաներուն՝ լուծելու համար գլխաւոր խնդիրը, ազգային մեծ տուն մը հաստատելով Պաղեստինի մէջ եւ պայքարելով հակահրէական հոսանքին դէմ: Ցետոյ չարունակեց.

— « Հակահրէականութիւնը շատ ծանր հարուած մը տուաւ մեր ժողովուրդին, Եւրոպական մեծ երկրի մը մէջ, յանկարծ մեր ձեռքէն առին հրէական ազատագրութեան բարիքները: Կործանեցաւ սերունդ սերունդ շինուած շէնք մը: Այսպիսի կացութիւն մը չի կրնար շարունակուիլ եւ բազմաթիւ աշխարհը պէտք չէ թոյլ տայ որ աւելի երկար տեւէ: Հրեաները թշնամիներ չէին Գերմանիոյ, այլ ընդհակառակն իր բարեկամներն ու հիացողները իր մշակոյթին: Ոչ ոք մեզի չափ կուսակից է խաղաղութեան, բայց երբ մեր գոյութիւնը եւ պատիւը վտանգի տակ են, մենք պարտաւոր ենք ինքնապաշտպանութեան դիմել: Ժողովի ընթացքին, մենք պիտի ուսումնասիրենք կարելի լուծումները: Մենք պէտք ունինք ապահով ապաստանարանի մը, եւ եթէ անկարելի է Հրեաները հաստատել իրենց գտնուած երկիրներուն մէջ, այն ատեն պէտք է իրենց վերադարձնել իրենց հայրերուն երկիրը: Մենք այս խնդիրը կը դնենք ամբողջ աշխարհի առջեւ»:

Սեւի հաւատարիմներուն գործադուլը

ՆԱԽԱԿՆԵՐՈՎ ՓԱԿԵՑԻՆ ԳԵՏԻՆ ԱՆՑՈՒԴԱՐՁԸ

Քանի մը օրէ ի վեր գործադուլ հռչակած են Ուազ եւ Սէն գետերուն նաւավարները, զանազան պահանջներ դնելով: Հակառակ ձեռք առնուած բոլոր միջոցներուն, նաւավարները առջի օր յաջողեցան խափանել Սէնի անցուդարձը Քոնֆլան — Սէնթ — Օնորինի կողմէ:

Գործադուլի կամիքէն առաուն կանուխէն ամէն պատրաստութիւն տեսած էր, բայց իր ծրագիրը կրցաւ գործադրել իրիկուան դէմ: Ցերեկը ամէն ինչ խաղաղ անցաւ, բայց ժամը 6·30ին երեւան եկաւ որ գետը փակուած է:

Ծորհրդակցական ժողովէ մը յետոյ, նաւավարները որոշեցին վրայ հասաքուելով, մակոյկները կողք կողքի չարած եւ անցուդարձը խափանած էին: Հեռուէն ոստիկանական նաւաձիգ մը եկաւ, բայց նաւավարները չուզեցին ճամբայ բանալ, յիշեցնելով իրենց պահանջները: Գետոյտին վրայ, ուրիշ նաւավարներ կը սպասէին ձողերով եւ հաւանաբար ուրիշ զէնքերով: Ոստիկանութիւնը չուզեց բռնութեան դիմել, սպասելով օգնական ուժի եւ հրահանգներու:

Գործադուլը տարածուած է նաեւ հիւսիսային գաւառներուն մէջ,— Լիլ, Ռուպէ եւայլն:

Կառավարութիւնը զինեալ նաւաստիներ բերած է Պրէսթէն եւ անոնց միջոցաւ վերահաստատեց երթեւեկը, բռնութեան դիմելով:

ՋԱՆԱՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ
à Kremlin-Bicêtre, Seine
Métro Porte d'Italie

ՎԱՐԶՈՒ ԵՆ

ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ
13, rue Pierre Curie
Bicêtreի Marchéին քով

Աճապարեցէք ապահովելու ձեր վիճտած խիստ նպաստաւոր գիներով եւ առողջապահական վիճակին դրութեամբ կառուցուած յարկաբաժիններ՝ օժտուած առանձին խոհանոցներով, լոգարան, W. C եւ cave

Մաքուր օդ, միշտ արեւ, բնական թարմ լոյսի ներքեւ ձեր տրամադրութեան տակ պիտի գտնէք բոլոր ձակ հանգստութիւն, կեդրոնական ջեռուցիչ կազ, տաք եւ պաղ ջուր եւ ելեքտրականութիւն:

Ներկայանալ տեղւոյն վրայ առաւօտեան ժամը 8էն երեկոյեան ժամը 8ը

ԵԹԷ ՀԱՅՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՔ

ԽՄԵՑԷՔ «ԵՐԵՒԱՆ» ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻՆ

ՍՏՈՐԵՒ ՆՇԱՆԱԿՈՒԱԾ ՊԻՏԱԿՈՎ

ՄԵՐԺԵՑԷՔ ԿԵՂԾԵՐԸ



Ֆրանսայի համար արտօնատէր

Société PEUREUX

12, Boulevard des Vignes, 12 MARSEILLE Tél. Colbert 58—10

Ձեր տունը, խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)

Tél. Entrepôt 17 - 65

Conventionի ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻՋ

Maison MARDIK KRADJIAN

138 Rue l'Abbé Groult Paris (15) Métro: Convention կամ Vaugirard

Indefrisable «Etoile» վերջին նորաձեւութեամբ եւ կատարելագործուած մեքենայով: Գինը՝ 75 ֆրանք:

ՁԱՓԱԽՈՐ ԳԻՆԵՐ:

Կ'ԱԶԳՈՒԻ հմուտ քարտուղար - հաշուակալ մը: Լաւ ֆրանսերէնը պիտանի կարեւոր է: Դիմել՝ Պ. ՏԱՐՕՆԵԱՆ, 2, rue St. Philippe. Paris: Ներկայանալ յանձնարարականով:

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générale — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. 53-32

կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Ռեւետրական եւ շաշտարար դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: վարչական դիմումներ նախարարութեանց մօտ:

կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

Շաւիղի վրայ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Madame RAMELի ՆԳԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ 41 Grand'Rue

եւ

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

ՆԱՒԱԿԱՏՈՒՓ

ՍՏԱՑԱՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ, Ի· Թ·— 35 ֆրանք:

ՇԷԼ, Պ· Ս·— 50:

ՕԼՕՄՈՒԿ, Ն· Պ·— 74,65:

ԼԱ ԿԱՐԷՆ, Գ· Մ·— 140:

ԷՖԻՒԼ, Յ· Թ·— 100:

ՇԱՎԻԼ, Գար·— 35:

ԾԱԽՈՒ ՍԱՓՐԻՋԻ ԽԱՆՈՒԹ

Փարիզէն ստիպողական մեկնումի պատճառաւ ծախու է այրերու եւ կանանց կահաւորուած սափրիչի խանութ մը, դին՝ 4500 ֆրանք, կանխիկ վճարողին մասնաւոր զեղչ: Պայմ՝ 6 տարի, վարձք՝ ամիսը 200 ֆրանք: Շտապեցէք օգտուիլ առիթէն մինչեւ 16 Սեպտեմբեր: Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. ՏՕՆԻԿԵԱՆԻ, 10, rue Elisée-Reclus, à Bicêtre: Մէթրօ՝ Փորթ տ'Իթալի:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Փարիզի Դաւթայի Հայր· Միութեան կողմէ

Ա.յս կիրակի Մէտոճի անտառը, պաղ ջուրին մօտ

Դաշտահանդէս

Իսի լէ Մուլինոյի Վոսմեան խումբին կողմէ

Օգոստ· 27ին Մէօտոնի անտառին մէջ, պաղ աղբիւրին մօտ

Բացօթեայ թատերական ներկայացում

Նախաձեռնութեամբ՝ Ա· ԴՄԲԷԹԵԱՆԻ

Կիրակի, 27 Օգոստոս 1933 առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ 9

Bagneux, Sentier des Bas-Longchamp

Պ· ԿԱՐԻՆԵԱՆԻ հովանաւոր պարտէզին մէջ

Եւրոպական եւ արեւելեան ընտիր նուագ

Պարտէզին չորս կողմը պիտի գեղեցուին բարձրախօսներ որոնք պիտի նուագեն հատընտիր տիքեր

Radiodiffusionը կը կատարէ Maison L. NICHANIAN
56, Rue Pial.

Գեղարուեստական ճոխ բաժին մասնակցութեամբ փարիզեան բեմի լաւագոյն ուժերու

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ

ՄՈՒՏՔ 5 ՖՐԱՆՔ

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի

ՅՈՒՇԱԼԱՏԵՍ

ՓԱՐԻԶԻ Մալնոյձորի Հայրենակց. Միութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ-անդամ բոլոր հայրենակիցները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 7ին, 119, Ave. d'Italie, մէթրօ Maison Blanche: կարեւոր օրակարգ: Տարօնցի հայրենակիցներէ կը խնդրուի բացառաբար ներկայ գտնուիլ այս ժողովին:

Զ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Վիէնի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը վաղը, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8ին, Հ. Յ. Դ. «Խաժակ» Ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Բացակաները նկատի կ'առնուին: Կարեւոր օրակարգ: Շրջաբերականի ընթերցում եւայլն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Մէվրանի Հայ կրթ. Միութիւնը հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը յայտնէ Պ. Պ. Յ. եւ Գ. Պազրճեաններու, որոնք 200 ֆր. նուիրեցին Միութեանս, իրենց սիրելի հօր դառնադէտ մահուան առթիւ:

Մէվրանի Հայ կրթ. Միութիւն

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Թիթեղագործ (Թէնեքէճի) Գէորգ Թաչճեան (այժմ Ազապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկազուտ, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արտէն թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ: Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւղաբեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր:

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourtl Haute Saône), France.

— Կը փնտռուի Լիվերկոյի (Սեսարիոյ շրջան) Մանուկ Չալէպեան, որ 1927ին կը գտնուէր Detroit (Միացեալ Նահանգներ): Մօտաւորապէս վեց տարիէ ի վեր լուր չկայ իրմէ: Իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել իր փեսին՝ Յարութիւն Պարսամեանի, Rue St. Martin d'Hérès, Chemin de la Plaine, Grenoble (Isère). France: կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:

ՀՈՎԻՒՍԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

2·— ՄԵՆ ԴՈՒԽՍ ՍԷՐԳԷՑԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Սոսկեցէք ուղիղ նայիլ աչքերու մէջ, տեսնել Ցեղափոխութիւնը որ կը յառաջանայ »:

Կալիայեւ վերաքննութիւն պահանջեց Ներակոյէն, փաստարան Բերնշտամի միջոցով: Իր դիմումին մէջ, այսպէս կը գրէր Կալիայեւ.

— Ինձմէ եմ Վարշաւայի մէջ, մայրս Լեհ էր: Մեծցայ լեհական շրջանակի մէջ: Այսուհանդերձ ինքզինքս միշտ Ռուս զգացի: Հայրս կը սիրէր Ռիազանի ճորտ գիւղացիներէն: Չօրմէս է որ առի սէրը ռուս ժողովուրդին հանդէպ: Վարշաւայի միակ ռուսական լիսէէն առի այն ոմանթիք սէրը, զոր կը զգամ հանդէպ Ռուսիոյ եւ փափաքը՝ ծառայելու Ռուսիոյ յանուն մարդկութեան: Սակայն դիտելու կարողութիւնը, որ կը սկսէր զարգանալ մէջս մանուկ հասակէս սկսեալ, եւ ձգտումս վերլուծելու իրականութիւնը, զիս վարժեցուցին կանուխէն քննական ակնոցով դնահատելու երկրին իրերու վիճակը: Պաշտօնական հայրենասիրութեան եւ ազգային թշնամութեան մթնոլորտին մէջ նեղուած կը զգայի ինքզինքս: Ահա թէ ինչու կրթութիւնս չշարունակեցի Վարշաւայի մէջ, այլ գացի Մոսկուա: Ընկերային կարգի համակրանքներուս զարգացումը կը կատարուէր քաղաքական համոզումներուս համընթաց: Հայրս Վարշաւայի մէջ ոստիկան էր, յետոյ Գանակէի գործարանին մէջ՝ վերահսկիչ: Պարկեշտ մարդ մըն էր, որ չէր սիրեր « ծամոց »ը, ահա թէ ինչու միշտ ապրեցանք կէս — թշուառութեան մէջ: Եղբայրներս բանուոր դարձան: Միայն ես ունեցայ բախտը բարձրագոյն ուսման հետեւելու:

Մանուկ հասակէս սկսեալ, ճանչցայ աշխատանքին խաղերը եւ տառապանքը: Շուտով դարձայ համոզուած ընկերվարական մը: Ձաւատք ունէի ուժերուս վրայ: Անդրդուելիութեամբ էր, որ բարձրագոյն ուսման կը հետեւէի: Իտալա ըրած էի պարկեշտօրէն մասնակցիլ հանրային կեանքին, աշխատիլ իմ հայրենակիցներուս օգտին համար: Այդպէս ալ յայտարարեցի հրապարակով 1899ին, Պետերսբուրգի ուսանողական խռովութիւններու ընթացքին: Իբրեւ հետեւանք այդ յայտարարութեանս, վտարուեցայ համալսարանէն, զրկուելով վերստին համալսարան մտնելու իրաւունքէն: Եւ երկու տարի եկատերինոսլաւի մէջ ոստիկանական հսկողութեան տակ մնացի: Մեծ հարուած մըն էր այս, որ իր դրոշմը կը դնէր ճակատագրիս վրայ: Եկատերինոսլաւ, կ'աշխատէի թերթերու մէջ, նոյն ատեն կ'ուսումնասիրէի Ռուսիոյ տնտեսական կազմակերպութիւնը: Տեղական կրթական խորհուրդին մէջ վերաքնիչ յանձնախումբին անդամ էի: Սակայն եւ այնպէս կը ցաւէի որ կը կորսուէր երիտասարդութիւնս: Ամէն անգամ որ արտօնութիւն խնդրէի վերակսելու ուսումս, կորուկ պատասխան մը կը ստանայի մերժումի, եւ այս՝ նոյնիսկ երբ վերջացած էր հակաղութեան տակ մնալու ժամանակը: Իմ — Դէ կուսակցութեան յեղափոխականներուն հետ մտերմանալով, Նարոդնայա Վոլիայի յօդուածներուն ազդեցութիւնը կրելով, գտայ այս անորոշ կացութեան ելքը իրերու մէկը, որուն կը մերժուէր ապրելու եւ զարգանալու ամէնիրաւունք: Այդ օրէն ի վեր զարձած էի այլեւս համոզուած յեղափոխական մը:

1901 տարուան դեկտեմբեր ամսուն, մտայ Իմ — Դէ կուսակցութեան շարքերէն ներս,— Դեկտեմբերի ցոյցերու նախօրեակին էր: Ոստիկանները ցրուեցին ցուցարարները խոշտանգելով: Ես այլեւս պատրաստ էի պատասխանելու այդ ընթացքին դէմ մահափորձով մը օրուան նահանգապետին վրայ, որ կոմս Քէլլէրն էր: Այս մարդուն դիրքը, ընդհանուր կերպով, ընդվզեցուցիչ էր: Սակայն մինակ ըլլալով, հրաժարեցայ ծրագրէս: Ահաբեկչական գաղափարները խորապէս մխուած էին ուղեղիս մէջ եւ ես կ'աշխատէի գործադրել զանոնք: Զարգացման եւ միեւնոյն ատեն ահաբեկչական գործունէութեան ծարաւով էր, որ գացի արտասահման, Լվով (Լէմբէրգ): Այնտեղ համալսարան մտայ, եւ նուիրուեցայ յեղափոխական գրականութեան ուսումնասիրութեան: Այդ քաղաքին մէջ էր, որ քաղաքական ուղղութիւնս ճշդուեցաւ մասին իմ համոզումներս կը բաժին իմ հակքերէն, որոնք ատ ատաւոր չարիքներէն, որոնք էին իմ հայրենիքին ատաւոր ատաւոր մէջ կրեցի այն մարհանքը, զոր կ'արտայայտէին Ռուսին հանդէպ, ծես Ռուս անունը կրելը ամօթ եւ չկրցայ չհանիլ այն եղրակացութեան թէ հայրենիքս ներքին եւ արտաքին հրէշային կեանքին եւ արտաքին հրէշային կեանքին կառավարութեան դաշնակցութիւնը ժողովուրդին համիին՝ զրամատիրութեան հետ արդիւնք էր այն չարաբաստիկ քաղաքականութեան, որ կուգար տարիներէ ի վեր:

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ,

(ԵՐԹԱԼԻՍԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 24 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933

24 Aout 1933

ՅԻՇԵՑՈՒՄ

ՅԻՇԵՑՈՒՄ

ՅԻՇԵՑՈՒՄ

ՅՐԿ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2275

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՄԵՌԵԱԼ ՏԱՌԸ ԵՒ ՕԳԻՆ

Տակաւին վերջացած չէ ընկերվարական միջազգային համագումարը, որ այս անգամ բացուեցաւ Փարիզի մէջ։

Բայց, ինչ որ ունինք աչքի առջեւ, ընդհ. ժողովին գումարուած ճառերով, որ եւ է կասկած չեն ձգեր տիրող տագնապի մասին։

Ընկերվարութիւնը օրէնքէ դուրս հռչակուեցաւ Իտալիոյ մէջ, նախկին ընկերվարականի մը կողմէ։

Ան աստիճանդան հալածանքին ենթարկուեցաւ Գերմանիոյ մէջ, նոր եւ անհերող հոսանքի մը կողմէ որ կը կոչուի ազգային – ընկերվարութիւն (հիթլէրականութիւն)։

Ֆրանսայի մէջ, ան բաժնուած է երկու որոշ թեւերու, հակառակ բոլոր ժխտումներուն կամ լուսաբանութիւններուն։

Մեծն Բրիտանիոյ մէջ, ուր բուն ընկերվարութենէն աւելի արհեստակցական կազմակերպութիւնն է որ կ'իշխէ, ուղղափառ ընկերվարութիւնը կորսնցուց իր կուսութիւնը, դեռ 1924էն, երբ քարոզիչ – քաղաքագէտ Մաքտոնըլտը կը գրաւէր իշխանութիւնը։

Մէկ խօսքով, ընկերվարութիւնը ճեմարանական քննութիւն մը կ'անցընէ ամէն տեղ, ուժգնօրէն ցնցուելով իր հիմքին մէջ։

Մնաց որ, քանի մը մը տարիէ ի վեր, եւ մանաւանդ համայնավարութեան գլխիվայր գրոհէն ի վեր, վերազնահատման, եթէ ոչ վերաքննութեան ենթարկուած է բուն վարդապետութիւնը։

Տակաւին քանի մը տարի առաջ էր որ, Պելժիոյ մէջ հրատարակուեցաւ գիրք մը, այս ուղղութեամբ։

Իսկ աւելի պերճախօս է օրուան կեանքը, իր կոպիտ անակնկալներով եւ իրագիտական դասերով։

Կրնա՞ք բացատրել Գերմանիոյ համայնավարական, նոյնիսկ ընկերվարական կազմակերպութեանց գլխիկոր, անխուսափելի նահանջը՝ հիթլէրական գրոհին առջեւ։

Տարերային, մեքենական եւ համատարած նահանջ՝ առանց որ եւ է դիմադրութեան եւ հակառակ միլիոնաւոր անդամներու կամ քուէներու...

Ամուր եւ ահեղ կազմակերպութեան դասական օրինակ մըն էր գերմանական « սոցիալ –դեմոկրատիա »ն, եւ սակայն,— ապատանեցաւ Փրակա, օրուան իշխանութեան յանձնելով ոչ միայն իր բազմանդամ ցանցերը, այլեւ չարժուն եւ անչարժ հարստութիւնը։

Եւ այսօր, Փարիզի համագումարին մէջ, օրակարգի գլխաւոր հարցն է այդ կազմակերպութեան փլուզումը։

Այսօր, մարդիկ ի զուր պատասխանատուներ կը փնտռեն այդ փլուզման մէջ։

Ֆաղաքացի Վէյլս, գերմանական առաջին պատուիրակը հաշիւ կրցաւ համոզել թէ ուրիշ ելք չկար, քանի որ, 15 տարիէ ի վեր (1914 — 1933), գերմանական ընկերվարութիւնը քաւութեան նահապետ դարձաւ Մեծ Պատերազմի արհաւիրքին եւ Վերսայլի դաշնագրին անարդարութեանց։

— « Կը համարձակիմ դիտել տալ թէ եթէ, տասնըհինգ տարի առաջ, հատասար իրաւունքներու արժանի ազգակ մը համարուէրերիտասարդ Գերմանիան, իբրեւ աւետաբեր մը եւրոպական ազգերու ընտանիքին պատմութեան մէկ նոր հոլովոյթին, այն ատեն թերեւս շատ մը բաներ բոլորովին տարբեր պիտի ըլլային։ Միեւնոյն, այն ատեն դաշնագիր մը պարտադրեցին, եւ այդ պարտադրութենէն ծնաւ դիկտատոր մը »։

Եթէ գերմանական ընկերվարութեան փլուզումը եւ բռնի տարբերութիւնը համարենք բացասիկ դէպք, « պատահմունք », ինչպէս պէտք է բացատրել Ֆրանսական հատուածին տագնապը։

Առանց մանրամասնութեանց մէջ մտնելու, հարցումին կարելի է պատասխանել մէկ նախադասութեամբ.—

Մարդիկ սկսեր են ըմբռնամտանալ դէղնած, վարդապետական բանաձեւերուն, մեռեալ տառին դէմ, եւ ելքեր կը փնտռեն, աւելի ազատաժպնելու համար ընկերվարական գործունէութիւնը։

Պ. Ռընոտէլ, որ կը ճգնի ճեղքեր գտնել աւելի ազատ չարժելու համար, փնտռելով « կամքի եւ գործի ուժականութիւն », այս առթիւ յիշեց Ժոռէսի սքանչելի նշանախօսքը.

— «Դէպի իդէալը երթալ, եւ ըմբռնել իրականութիւնը»։

Նոյնքան յստակ է, նաեւ իր տեսակէտը, ազգային պաշտպանութեան մասին, որ զարմեր է քար գայթակղութեան, ինչպէս ամէն տեղ, նոյնպէս Ֆրանսայի մէջ։ (Տագնապն ալ այս հարցէն ծագեցաւ)։

Ռընոտէլ, այս մասին առաջարկած բանաձեւով, չատ կը յիշեցնէ Հանդուցեալ Պէսկէը։ (Տես « Վերջին ժամ »ը)։

Այս խմորումները անշուշտ որոշ թարմութիւն պիտի բերեն նաեւ մեր առաջաւոր, մանաւորապէս դաշնակցական երիտասարդութեան մէջ։

Տարակոյս չկայ որ, մենք չատ բան կորսնցուցինք 1900էն ասդին, թութակարար թարգմանելով գերմանական, այլ մանաւանդ ռուսական «պրոշիւր»ներ։

Մեզի համար, հայ – ընկերվարական չարժումը կը ներկայացնէ, ամէն բանէ առաջ, աշխատանքի պաշտպանութեան դասը։

Գործնական կեանքի մէջ ալ, ա՛յս է եղած կուսակցութեան գաղափարականութիւնը, (մանաւանդ հիմա)։

Կուսակցութեան այս դիծը երբեք չէ պղտորած, չէ խափանած ազգային առողջ ինքնապաշտպանութեան ճիգը,— այնպէս ինչպէս այսօր կը բանաձեւեն ուրիշները։

Պետի ուղէինք որ, Դաշնակցութեան նոր սերունդին մէջ աւելի բիւրեղանար այս հիմնական դիծը, խորացնելով ևզարգացնելով չարժման ոգին, փոխանակ ծուլաբար կառչելու տառին։— « Վարդապետն ասաց »։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱԽՏԱԲԱՆԱԿԱՆ

— o —

Մարսէյլի թռուցիկներու խայտառակութիւնը նկարագրած ատեն, ճառագրը անցողակի յիշած էր թէ Պոլսոյ թերթերն ալ օրը օրին կը հետեւին վարկաբեկման այս գեհենիկ պայքարին։

Իբրեւ կանոնաւոր հետեւում մը պոլսահայ թերթերու, պատիւ ունիմ յայտարարելու թէ՝ Պոլսոյ թերթերը այս տեսակէտով լեմոն կը համեն թէ Մարսէյլի եւ թէ Փարիզի թերթերուն վրայ։

Առէք այս կամ այն լրագիրը, եւ ձեր չգիտցածն ալ պիտի լսէք, Մարսէյլի, Փարիզի կամ ուրիշ գաղութի մը ներքին խայտառակութեանց մասին։

Չեմ հասկնար թէ՝ ո եւ է թղթակից կամ անոր ետին ապաստանած կղերական մը, ջոջ – աղա մը, հոսանիմ մը ի՛նչ հանոյք կրնան զգալ, իրենց տեղական աղտերը լայնիին – երկայնիին փռելով Ստամպոլի մամուլին մէջ։

Արտասահմանի մէջ մատի վրայ կը համրուին այդ լրագիրները կարդացողները։

Արդ, որո՞ւ համար կը գրուին այդ լղրնուկ պատմութիւնները։

Առանց մասնաւոր թղթակցութեան ալ, Պոլսոյ թերթերը տարիներէ ի վեր սովորութիւն ըրած են լայնօրէն եւ ուռուցիկ խորագիրներով արտատպել արտասահմանի ամենօրեայ բացագործութիւնները, — պառակտում, ձեռ, դրօշամարտ, եղբայրասպանութիւն, հանդէսի խանգարում, ձերբակալութիւն, դաշնակ, Հօկ, Ռամկավար, եւայլն։

Ցանուն ինչի՞ այս էապէս պոլսականն « իշխիւզար »ութիւնը։

Ցետոյ, այդ լրագիրները սիւնակներով կը թարգմանեն Փարիզի մէջ պատահած ոճիր – արկածներ, որոնք պարզապէս ախտավարակ հետաբրքրութիւններ կը գոհացնեն։

Թարգմանելիք բա՞ն կը պակսի թուրք թերթերուն մէջ, ընկերային յեղաշրջումէն մինչեւ ամէնէն թրքամոլարի ոճիրները։

Վ.Ա.Հէ

ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ՎՏԱՐՈՒՄԸ ՎԻԵՆՆԱՑԻՆ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ԹՂԱԹ ՍՈՒՐՃԸ

— o —

Աւստրիացիք կը պատրաստուին տօնելու 250ամեակը Թուրքերու պարտութեան՝ Վիեննայի դուռներուն առջեւ։

Թուրքերը եկած պաշարած էին Վիեննան։ Աւստրիացիները 1683ին, բուռն դիմադրութեամբ մը յաջողեցան պարտութեան եւ ետսհանջի մատնել զանոնք։ Իրենց փախուստի պահուն, Թուրքերը թողած էին հարիւրաւոր պարկ սուրճ որ մինչեւ այն ատեն անծանօթ էր Վիեննացիներուն։

Այս սուրճերը նուէր տրուեցան Լեհի մը, Քոլչիսքի, որ պատերազմի ընթացքին, իբր լրտես մեծ ծառայութիւններ մատուցած էր Աւստրիոյ։ Լեհն ալ, այն ատեն բացաւ առաջին սրճարանը Վիեննայի մէջ, «Կապոյտ Բաժակ » անունով։

Այս սրճարանին խոհանոցը դեռ լաւ վիճակի մէջ պահուած է եւ պիտի ցուցադրուի Վիեննայի աշնան տօնավաճառին մէջ, որ կը բացուի սեպտեմբերին։

ԷՄԻՕ ԵՒ Մ. ՔԻՄԱԼ

— o —

Նախկին վարչապետը Էնկիւրիէն Պոլիս վերադառնալով, Տոլմա–Պաղչէի պալատին մէջ ընդունուեցաւ Մ. Քեմալի կողմէ։ Տեսակցութիւնը տեւեց երեք ժամ։

ՔԱՐԻԻՂ՝ ԾՈՎՈՒՆ ՏԱԿ

— o —

Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ Բագուի մէջ բացուեցաւ ընդծովեայ քարիւղի հոր մը, որ առաջինն է ամբողջ աշխարհի մէջ։ Նաւթահորը կը գտնուի ծովափէն 300 մեդր հեռու եւ օրական իբր 100 թոն հում քարիւղ կ'արտադրէ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՀԱՅ ԵՒ ՌՈՒՍ ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐՈՒ ՆՊԱՍՏԸ

Երկ ի հայ դործաւոր մը ևկաւ խմբագրատուն եւ յայտնեց թէ ժամանակ մը ի վեր գործազուրկ արձանագրուած ըլլալով, նպաստ կը ստանար 5րդ թաղամասի նպաստաբաշխ գրասենեակէն։ Վերջերս իր նպաստն ալ կտրեցին, նոյն առեն յանձնարարելով դիմել աշխատանքի նախարարութեան։ Երթասաարդը կը ներկայանայ Աշխատանքի Նախարարութեան Սէրվիս Սանթրալ տը լա մէն տ'Էօվրըի բաժինը։ Այստեղ կը քննեն իր ինքնութեան թուղթը, կը հարցնեն Թուրքիա վերադառնալու կարելիութիւնը կամ անկարելիութիւնը, յետոյ թուղթ մը կուտան իրեն՝ ղրկելով իր թաղամասին նպաստաբաշխ գրասենեակին, որպէսզի չարունակուի նպաստը։

Ինչպէս կը տեսնուի, բարեացակամութիւնը չի պակսիր կառավարութեան մօտ։ Ինչ որ կը պակսի՝ ազգային իշխանութեան մը հետաքրքրութիւնն է հայ տարագիր բանուորներու կացութեան մասին, պատկան մարմիններու մօտ հայ դործազուրկներու իրաւունքը հետապնդելու հոգը, զոր պէտք էր իւրացնէր վերին մարմին մը։

Ահռելի տագնապը Խ. Միութեան մէջ

ՆՈՐԱՆՈՐ ԽՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մոսկուայէն հասած լուրերու համաձայն, չորս հողագործական մասնագէտներ, բոլորն ալ համայնավար, որոնց գլուխը կը գտնուի պետական գիւղատնտեսութեան վարիչը, Կրուշեւսկի պաշտօնական դժգոհութեան արժանացած են, «փորձած ըլլալով խանգարել » պետութեան յանձնելի արմտիքին գործը։ Ասոնք դրկուած էին Ճնիեպր եւ Ուրալի շրջանին ցորենի տարածութիւնները, մասնաւորապէս պետական ագարակները եւ գիւեղ ջոկատներով ուժ տալու արմտիքի յանձնման։ Պ. Կրուշեւսկի գործի ձեռնարկելէ յետոյ, տեղեկագիր մը դրկեց Մոսկուա, յայտնելով թէ «ծիծաղելի է յաջող կոչել հունձքը » եւ խնդրեց կառավարութենէն կրճատել սահմանուած բաժինը։ Կուսակցութեան կեդր. կոմիտէին նախագահութիւնը խափանարար դիրք համարելով այս ընթացքը, վճռեց ամբողջութեամբ իրագործել արմտիքի ծրագիրը։

Համաձայն ոչ – պաշտօնական լուրերու, երկրորդական վայրերու մէջ հունձքի ամբողջութիւնը կը հաւասարի միջակին։ Կարգ մը բերքեր շատ լաւ են, բայց կան տարածութիւններ որոնք գրեթէ ոչինչ արտադրած են, շնորհիւ գլխաւորապէս անբարեկ մշակութեան եւ սերմնցուի պակասութեան պատճառով։ Անօթի գիւղացիները յափշտակած են մեծ քանակութեամբ սերմնցու, անմիջապէս ուտելու համար գարնան։ Հունձքը մեծ դժուարութեան մատնուած է նաեւ մեքենաներու թերութեան, լծկան անասուններու նուազութեան եւ գիւղացիներու անսուաղութեան պատճառով։ Խորհրդային մամուլը կը պարտկէ այս իրողութիւնները, յայտարարելով թէ հունձքը շատ լաւ է։ Բայց եւ այնպէս, նշանակալից է որ այլ եւս չի հրատարակեր հունձքի մանրամասն տեղեկագիրները, ինչպէս կ'ընէր ուրիշ տարիներ շարք է շարք։

Օգոստոսի սկիզբը խորհրդային իշխանութիւնը սահմանափակեց Մոսկուայի օտար թղթակիցներուն վայելած ազատութիւնը, արգիլելով գաւառ երթալ առանց մասնաւոր արտօնութեան։ Ինչպէս գրած էինք, այս պայմանը խստօրէն պիտի գործադրուի այսուհետեւ, եւ խորհրդային պաշտօնեաներ պիտի ընկերանան թղթակիցներուն։ Ցափազանց դժուար է, եթէ ոչ անկարելի, արտօնագիր ստանալ ցորենագոտի շրջաններու համար։

Հակառակ արմտիքի նուազութեան, կառավարութիւնը կը շարունակէ հացահատիկ արտածել։ Ամէն օր բեռներով ոսպ կ'անցնի սահմանէն, մասնաւորապէս դէպի Գերմանիա։

⁂ Մոսկուայէն Ռիկա հասած լուրերու համաձայն, հեծելազունդեր դրկուած են հարաւային գաւառները, ուր հազարաւոր գիւղացիներ ամէն օր կը յարձակին ցորենաբարձ կարաւաններուն վրայ։

Թուղթն ալ ապառած է

Թուղթի ճարտարագործութիւնն ալ ծանր տագնապի մը մատնուած է Խ. Միութեան մէջ։ 1933ի առաջին վեց ամսուան ընթացքին թուղթի արտադրութիւնը հարիւրին 40 նուազած է, բազդատելով 1932ի նոյն ժամանակաշրջանին հետ։ Այս առթիւ ալ, իշխանութիւնը քաւութեան նոխազներ փնտռելով, պաշտօնական ըրած եւ դատի յանձնած է թուղթի թրըստին վարիչները։ Ասոնց մէջ կը գտնուին երկու համայնավարներ ալ։ Հրաման տրուած է գործերը բարեփոխել հոկտեմբեր 1էն առաջ։

Նկատի առնելով ծրարի թուղթին նուազութիւնը, կառավարութիւնը հրամայած է Լէնինկրատի լրագրավաճառներուն՝ օգոստ. 15էն սկսեալ թերթ չծախել ու եւ է մէկուն, մինչեւ որ գնորդը հին թերթ մը չյանձնէ իւրաքանչիւր նոր թերթի փոխարէն։ Ինքնիր չէ թէ ի՛նչ թերթ պիտի փոխանակուի այսպէս, բայց գնորդը պէտք է վճարէ նաեւ նոր թերթին գինը, որ կրկնապատկուեցաւ վերջերս։

Տրտունջներ եւ տեսակէտներ ընկերվարական համագումարին մէջ

Ընկերվարական համագումարի երեքշաբթի օրուան նիստին մէջ, ուշադրաւ ճառ մը խօսեցաւ Պ. Ռընոտէլ, որ կը համարուի վարիչը Ֆրանսայի ընկերվարութեան աջ թեւին։

Պարզելով համագումարին դէրը, Պ. Ռընոտէլ չէշտեց.

— « Հարկ է պաշտպանել ժողովրդապետութիւնը։ Ես զանազանութիւն չեմ դներ քաղքենի ժողովրդապետութեան եւ ընկերվարական ժողովրդապետութեան միջեւ, ինչպէս չեմ դներ քաղքենի ազգային պաշտպանութեան եւ ընկերվարական ազգային պաշտպանութեան միջեւ։ Ես այսպէս կը ձեւակերպեմ հարցը։— Այն երկիրներուն մէջ ուր ազատութիւնը երբեք գոյութիւն չէ ունեցած, պէտք է նուաճել։ Այն երկիրներուն մէջ ուր ազատութիւնը խորտակուած է, պէտք է վերահաստատել։ Այն երկիրներուն մէջ ուր ազատութիւնը պահուած է, պէտք է պահպանել։

« Մեզ ազգայնական կոչեցին, որովհետեւ ըսինք թէ ընկերվարութիւնը չի

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՍՈՐԻՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

— o —

Պաղտատէն կը հեռագրեն թէ արաբական զօրքը պնդեց հիւսիսային Իրաքի ասորական շրջանը եւ թէ կառավարութիւնը կը ջանայ վերահաստատել բնականոն վիճակը, որման դժուարութիւններ։

Բրիտանական դեսպանը Պաղտատ հասաւ երէկ, չորեքշաբթի։ Այս առթիւ, արաբական թերթ մը դիտել կուտայ թէ Մեծն Բրիտանիան իրաւունք չունի միջամտելու եւ թէ ասորական խնդիրը չի վերաբերիր անոր ինչպէս ուրիշ որ եւ է երկրի։ « Կառավարութիւնը պէտք է յայտարարէ թէ Իրաքը հոգատարութեան ենթակայ երկրամաս մը չէ եւ պէտք է թոյլ չտայ որ օտար կառավարութիւն մը խառնուի ասորական հարցին »։

⁂ Մար Շիմուն, Ասորիներուն պատրիարքը, որուն կիպրոս հասնիլը գրած էինք, պատմած է նաեւ թէ Պաղտատի մէջ գրաւած էին իր նամակները եւ թէ գիշեր ցերեկ հսկողութեան տակ էր։ Միեւնոյն ատեն յայտնած է թէ արաբական թերթ մը համարձակած էր առաջարկել որ Ասորիներու դէմ բռնուի ճիշդ այն ընթացքը ինչ որ եղած էր Հայերուն դէմ՝ Թուրքերու կողմէ։

Բրիտանական թերթերը կը շարունակեն հրատարակել ականաւոր դէմքերու նամակները, որոնք պարզելով Անգլիոյ պատասխանատուութիւնը ասորական փոքրամասնութեան հան. դէպ, կը պահանջեն ազգային տուն մը հաստատել։ Մէկը կ'առաջարկէ կա՛մ Հէֆեարի փոխադրել, Ազգերու Դաշնակցութեան հովանաւորութեամբ, կամ Պարսկաստան եւ կամ Սուրիա։

ԱՀԱՐԿՈՒ ԿԱՋ ՄԸ

— o —

Ֆրանսիփորթի մէջ վերջին փորձերը կը կատարուին նոր կազի մը մասին որուն բաղադրութիւնը գաղտնի կը պահուի։ Կ'ըսուի թէ ո՛ր եւ է դիմակ կամ պաշտպանողական որ եւ է միջոց անօգուտ է այս ահարկու կազին դէմ։

⁂ Շթուբկարտի Մավզէր գինագործարանը սկսած է երկու անգամ աւելի բանուոր գործածել, անցեալ տարւան վրայ։

⁂ Կիրակի օր Պերլինի մէջ պիտի բացուի ևորօրինակ յիշատակարան մը, որ կը ներկայացնէ օդանաւային ռումբ մը։ Այս առթիւ նաւ մը պիտի խօսի Փրուսիոյ վարչապետը։

ՕՏԱՐՆԵՐԸ ՊԱՐՏԱԻՈՐ ՉԵՆ

— o —

Վերջերս պատահած միջադէպերու վրայ, գերմանական կառավարութիւնը յայտարարեց թէ օտարականները պարտաւոր չեն գերմանական (հռոմէական) բարեւ տալ, ազգային դրօշը պարզուած եւ բայերգը երգուած ատեն կամ ուրիշ հայրենասիրական ցոյցերու առթիւ։ Շրջաբերականը կ'ըսէ թէ կարելի չէ Գերմանացիներուն յատուկ բարեւը պահանջել օտարականէն, ինչպէս որ ներելի չէ բռոտականէ մը պահանջել որ խաչակիր կաթոլիկ եկեղեցի մը մտած ատեն։

⁂ Պերլինի մէջ ալ Հրեաներուն արգիլուեցաւ մտնել արիական ցեղին յատուկ բաղնիքներ եւ աւազանները։

Հրէական թերթերը հետզհետէ կը դադրին ամբողջ Գերմանիոյ մէջ։

⁂ Այսուհետեւ արգիլուած է ազգային բայերգը երգել հասարակաց վայրերու եւ նաշարանոցներու մէջ։

25 ՍԱՆԹԻՄՆՈՑՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՎԵՐՆԱՆ

— o —

Ելմտական նախարարութիւնը կրկին կը յիշեցնէ թէ մինչեւ 25 սանթիմնոցները (լեցուն) շրջաբերութենէ պիտի դադրին 1933 հոկտեմբեր 1էն սկսեալ։ Այս դրամները կարելի է — ինչ որ ալ ըլլայ գումարը — փոխել կամ պարտքի փոխարէն վճարմինչեւ սեպտեմբեր 30։

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՁԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

Գերման երիտասարդութիւնը

Բ.

Մեր նախորդ յօդուածը կը վերջացնէինք արձանագրելով գերման արդի երիտասարդութեան ամէնէն յատկանշական նկարագիրը, կազմելու եւ ձեռկուելու մարմաջը, որով անոնք բոլորը իրարու կը նմանին իրենց եղբայրներ,— նոյն բնազդը ամէնուն մէջ։

Այդ նկարագիրը ծագում կ'առնէ յեսպատեւրդմանն բացառիկ դէպքերէն։ Գերման արդի երիտասարդութեան երկչոտ խումբը, այն որ, պատերազմէն վերջը, 18—20 տարեկան էր, արդէն մտերմացած էր թշուառութեան եւ պատերազմի արհաւիրքներուն։ Անոնք էին, որ կրեցին դարձեալ պարտութեան ամօթը եւ յեղափոխութեան տագնապը։ Անոնք տեսան փլուզումը այն կառավարութեան զոր կը կարծէին անսասան։ Բարոյական վհատութիւն, խառնաշփոթութիւն, կամքի պակաս, վարանում,— -ահա այն մթնոլորտը, որ այս տղոց մէջ առեղծեց դժգոհութիւն, ընդվզում, խմբելով չաւերը մէկ ուղղութեան վրայ։ Անոնք կը գտնուէին տարիքի մը մէջ, երբ կեանքի յենարաններ պէտք էր տալ իրենց։ Զկար այդ յենարանը։ Սերունդին միւս խումբը, որ այս երկչոտներէն քանի մը տարի աւելի փոքր էր դէս պատերազմէն վերջը, մեծցաւ աւելի ողբալի պայմաններու մէջ։ Երկիրը տակնուվրայ, դրամը թաւալգլոր ինկած, կեանքը իր առանցքէն դուրս ելած,— հացագործը կը փակէր իր խանութը կէսօրին, որպէսզի քանի մը ժամ յետոյ, մարքին ժամէ-ժամ եւ չարունակական անկումին պատճառով, հացը ծախէր քառապատիկ սուղ։ Ամէն մարդ չահագիտութեան էր նուիրուած, առաուտնէ մինչեւ իրիկուն։ Պատանին անգամ կը մտածէր թէ իր ծնողքին ամբողջ հարստութիւնը կախում ունէր տակարանային խաղէ մը։ Իրրեւ արդիւնք դրամական այս տագնապին, փճացաւ հարիւր միլիոններով ոսկի մարք, ամբողջ խնայողութիւնը մէկին դասակարգին, որ, գրեթէ կործանած, կը կազմէր այլ եւս նոր պրոլետարիատ մը։ Ի՞նչ պիտի ըլլար ապագան այն երիտասարդներուն որոնք կ'ելլէին այդ կործանած օջախներէն։ Ահա այդ երիտասարդներն են որ կազմեցին նոր կեանքի նոր տիպար մը,— բանուոր — ուսանող (Werkstudent)։ Այս երիտասարդները տարուան չորս ամիսը կ'անցընեն հանքերու եւ գործարաններու մէջ, որպէսզի չահին ապրուստը ուսանողական միւս 8 ամիսներուն։ Եւ դէս կան չատեր ալ, որ օրուան կէսը ուսանողութեան, կէսը բանուորութեան յատկացուցած են դրամենականերու, վաճառատուններու, ճաշարաններու, սրճարաններու, թատրոններու, երգեցիկ խումբերու մէջ։ Այլ եւս ուսանողը գաղրած է ընտանիքի զաւակ ըլլալէ, եւ գործած է ժողովուրդի զաւակ, խառնուած է ժողովուրդին, որուն հետ կ'աշխատի նոյն տաժանելի եւ ապերախտ գործերուն մէջ։

Կէս — բանուոր, կէս — ուսանող երիտասարդներու այս բազմութեան ապագայի հեռանկարը կրնաք երեւակայել, քննելով հետեւեալ թիւերը։ Պատերազմէն առաջ Գերմանիա կը հաշուէր 70,000 ուսանող։ Ներկայիս՝ 130,000։ Արդ, հազարաւոր բժիշկներ, փաստաբաններ, փրոֆէսօրներ ձեռնածալ նստած են, գործ չունին, ապրուստի հոգերու տակ ընկճուած են։

Նոյնքան նողկալինակ վիճակ մը կը ներկայացնէ այն երիտասարդութիւնը, որ մաս կը կազմէ բոլորովին բանուորութեան։ Արդարեւ բանուոր երիտասարդ սերունդը, որ չորս տարի միայն (1924—1928) բազդատաբար լաւ օրեր տեսաւ, ներկայիս մտանեցած է գործազրկութեան տագնապին։ 15,000 երիտասարդներ, 20—25 տարեկան, երբեք չեն աշխատած, արհեստ չունին, եւ ոչ ալ որ եւէ հետաքրքիր ընտանիք կազմելու եւ ընտանիքի մէջ ապրելու։ Ոմանք մուրացիկ դարձած են, ոմանք թափառաշրջիկ, ուրիշներ ապաղաքային խումբերու մէջ մտած։ Կան նաեւ որ կ'ապրին վրաններու տակ, լիճերու եղերքը։ Որոշ մաս մըն ալ՝ «աշխատանքի բանակատեղիներու մէջ» — արտ կը վարեն ճահիճ կը չորցնեն։ Այստեղ ծանր է աշխատանքը, օրավարձը միջակ, կազապահութիւնը խիստ։ Այսուհանդերձ հարիւր հազարներով երիտասարդներ կը նախընտրեն լծուիլ այդ ծանր աշխատանքին։

«Աշխատանքի բանակատեղիներուն» կը մասնակցին ամէն դասակարգէ երիտասարդներ։ Աչքակոխ տեղի կ'ունենայ դասակարգերու մերձեցում մը, հաւասարեցում մը, որ ստեղծած է հոգեբանական վիճակ մը։ Կարելի է ընկերվարական կոչել այդ հոգեբանական վիճակը, առանց այդ բառով ուզելու սերունդը կապել քաղաքական այս կամ այն հոսանքին։ Ընկերվարական այդ վիճակով պէտք է հասնայ համախմբակեցութեան (Gemeinschaff) զգացումը։ Հասարակաց թշուառութիւնները եւ պայքարները այլ եւս բթացուցին անհատական չահերու զգացումը։ Համայնական, հաւաքական կեանքի սէրն է որ կը տիրապետէ անոնց մէջ։ Անոնք այլ եւս պահանջ կը զգան արմուկ արմուկի տալու, միասին աշխատելու, միասին հրճուելու եւ միասին կռուելու։ Անհատական կեանքի մասին այս անտարբերութիւնը կը նշմարուի ոչ միայն ձախ երիտասարդներուն, այլ եւ աջ երիտասարդներուն մէջ։ Եւ փոդոցներուն մէջ իրար խեղդող երիտասարդները հետզհետէ մօտեցան իրարու, միացան,— այլ եւս ոչ միայն հաւաքական, համայնական ձեւ առած է բռնանալու, կռուելու եւ զարնելու զգացումը, ինչպէս կը զրկինք այս յօդուածին սկիզբը, այլ եւ ընդհանուր է իրենց արհամարհանքը հանդէպ ապառութեան։ Այս երբեմնի գեղեցիկ բառը, ապառութի՛ւն, ամէն յարգանք կորնցուցած է գերման արդի երիտասարդութեան մէջ։ Ոչինչ այնքան ծիծաղելի կը համարին, որքան անցեալի այդ ոսկեթիք ժառանգութիւնը։ Երիտասարդութիւնը չի սիրեր այլ եւս այն կուսակցութիւնը, որ ապառութեան մասին կը խօսի։

Միւս կողմէ այս երիտասարդութեան մէջ չափազանց զարգացած է զոհողութեան ոգին։ Եւ այս՝ ընորհիւ չարժումի իրենց ծարաւին, գործունէութեան իրենց կարօտին, «բան մը ընելու» իրենց տենչին, որ երբեմն կը հասնի մինչեւ ապանութիւն, չատ մինչեւ խանդավառութիւն՝ ազգային աշխատանքի մասին։ Արդարեւ, քանի մը տարի առաջ, երբ խումբեր կազմուեցան օգնութեան հասնելու համար վոքը հողագործներուն, բոլորը վազեցին դէպ, — Սաղաւարտակիրները, Եթրասէրը Սեւ Ճակատը, Հիթլէրականները։ Համալսարաններն իսկ պահ մը պարպուեցան, ուսանողութիւնը դաշտ վազած ըլլալով առանց հրաւէրի։

Ի՞նչպէս բացատրել այս խանդավառութիւնը,— սէ՞ր ծայրայեղութեան, դոր յառաջ կը բերէ գերման ազգային նկարագրին եւ բացառիկ քաղաքական դէպքերու զուգորդութիւնը, սէ՞ր օգտակար դառնալու երկրին որեւէ ձեւով, վերարծարծո՞ւմ այն բոցին, որ, պատերազմին սկիզբը, այն տաճն ոգեմաչունչ ոգիով, լեցուց գերման երիտասարդութիւնը, կամ վերա՞ք մարմինը կարծրացնելու եւ կամքը զօրացնելու ծանր աշխատանքներու հարկադրանքին տակ։

Աւելի հիշդ է ըսել թէ այդ խանդավառութիւնը կը ծագի գերմանական կիրքէն (passion) կամ գերմանական կրայոյզ ոգիէն։

Այդ կիրքն էր, որ այրել տուաւ «աչգերման» գիրքերը, այդ կիրքն էր, որ հալածանքի մատնեց Հրեաները, այդ ցեղային կիրքն էր զարձեալ, որ նորոյթ զարձուց սուրով մենամարտը։

Գերման երիտասարդութեան այդ կրայոյզ խոյանքը կը նշանակէ նախընտրութիւն, մտածման փոխարէն, զգացման։

Այսուհանդերձ զաղափարականութենէ զուրկ չէ գերման երիտասարդութիւնը, ընդհակառակն ան կը մեզադրէ հին սերունդը, որ նիւթապաշտ եւ չահախնդիր եղաւ։ Արդի սերունդը կը հաւատայ թէ պիտի կրնայ ստեղծել նոր պայմաններ եւ նոր կեանք։

Պէտք է ըսել որ խոյանք ունի, կիրք, կորով, մարզուած է դժնդակ պայմաններու մէջ եւ դինուորական կարգապահութեամբ։

Ներկայացնենք գերմանական dynamismeի այս թարմ արտայայտութիւնը։

ՔԱՂՀԱՆ

ՄԱՐԴ ՈՐՉԱ՞Փ ԿՐՆԱՅ ՁՌՆԱՆԱԼ

— o —

Նշանաւոր գերման փիլիսոփայ Շօփէնհաուէր որ չատ քնացող մըն էր, կ'ըսէր թէ մարդ որչափ ուժեղ ուղեղ որ ունենայ այնքան չատ հանդիստի պէտք ունի։ Միւս կողմէ, Ալէքսանդր որ Հիմպօլտ, որ 90 տարեկանին մեռաւ, գրեթէ օրը երեք ժամ կը քնանար։ Մեծն Ֆրէդրիք, փիլիսոփայ Լայպնից եւ Մանուէլսօն խելօ քնացողներ էին։ Կ'ըսուի նոյն իսկ թէ Մեծն Ֆրէդրիք ծրագրածէր հրաժարիլ գահէն։ Վիբրով եւ Մօմսըն 4 ժամ կը քնանային։ Մօնթէնյը, Տէքարթ եւ Քանդ ալ չատ քնացողները էին։

Շերքակոյի համալսարանէն երկու բժիշկներ Տօքթ. Քլէյման եւ Ֆիշըր փորձ մը ընել ուզեցին թէ մարդ որչափ կրնայ դիմանալ անքուն։ Զորրորդ գիշերէն յետոյ Ֆիշըր դիտեց որ բազկերակը եւ մարմնին ջերմութիւնը իջած էին։ Գալով միւս ընկերոջը, իր երկրորդ փորձով 135 ժամ միայն կրցաւ արթուն մնալ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

— o —

ՀԱՅԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆԸ ԻՐԱՆԻ ՁԱՐՏԱՐԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Անցեալ աշնան ներկայացուցի Հայերու մասնակցութիւնը՝ Ծխախոտի արդիւնաբերութեան մէջ։

Այժմ կ'անցնիմ միւս ճարտարագործութեանց։

ԿՕՇԻԿԵՂԷՆԻ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ.— Վերջերս Թէհրանում հիմնուեց կօշիկեղէնի երկու մեծ գործարաններ, որոնց մէկը բաժնետիրական հիմքերով է եւ կոչւում է «Իրան Ակցիոներական ընկերութիւն»։ Այս ընկերութեան մասնակցում են հայ եւ պարսիկ խառն դրամատէրեր, իսկ միւսը զուտ հայկական ձեռնարկ է։

Առաջինը քաղաքից դուրս ունի իր յատուկ սեփական չէնքը, բոլոր յարմարութիւններով։ Բերել է տուել Ամերիկայից եւ Գերմանիայից 140 գանազան չափի ու մեծութեան մեքենաներ, որոնք ընկերութեան վրայ նստել են 700,000 րիալ։

Գործարանի մէջ ձեռքի աշխատանք գրեթէ չկայ, ամբողջ աշխատանքը մեքենական է։

Գործարանից դուրս է գալու օրական 1000 զոյգ կօշիկ, որի կաշեղէնը լինելու է բացառապէս պարսկական արտադրութիւն։

Ընկերութիւնը այս գործին յատկացրել է 1,500,000 րիալ դրամագլուխ, 3000 բաժնետոմսով, որոնց հասր արժէ 500 րիալ։

Ընկերութեան հիմնադիր անդամներից մէկը եւ գործի նախաձեռնողը Հայ է, Պ. Ժօզէֆ Պետրոսի, որ միաժամանակ վարչութեան անդամ է եւ գործի ընդհանուր կառավարիչ։

Ընկերութեան մասնակցում են մի քանի Հայեր եւս։ Բանուորութիւնը խառն է, Հայեր եւ Պարսիկներ, իսկ մանագէմենթը եւրոպացիներ են բացառապէս։

Գործարանը իր տեսակի մէջ առաջինն է ամբողջ Պարսկաստանում։

Երկրորդ գործարանը եղը։ Սահակեանցներինն է, որ իր պարզուքիւնով փարիզից է փոխադրուել։ Այս գործարանը գտնուում է քաղաքի մէջ եւ ունի մօտ 30 մեքենաներ, ինչպէս եւ երկսեռ բանուորութիւն, մեծամասնութեամբ Հայեր։

Երկու գործարաններն էլ իրենց աշխատանքները ամբողջ ծաւալով դեռ չեն սկսել։ Վերջինս միայն չուկայ հանած ունի ամառնային որոշ քանակութեամբ ապրանքներ, յատկապէս հարաւային Պարսկաստանի համար։

ԱՌԱՋԻՆ ՋՐԵԼԵԿՏՐԱԿԱՅԱՆ.— Աստղաստանակի Մարաղա քաղաքում հաստատուած բժ. Հայկ Մելքոնեանը 1927 թուից նպատակ է դնում քաղաքը լուսաւորել ելեկտրական լոյսով եւ միաժամանակ այդ ուժը օգտագործել ոռոգարանի համար, որով կարելի լինի պատրաստել սարգա մրգի տախտակեայ արկղներ՝ աւելի արագ եւ մաքուր — որոնց քանակութիւնը տարեկան չատ խոշոր թուի է հասնում — քան ձեռքով պատրաստուածները։ Գործը աւելի մեծ դրամագլուխ պահանջելով՝ բժիշկը իրեն ընկերացնում է իր պարսիկ բարեկամներից մէկին, Սայիդ Սուլթան Սայեխին եւ երկուսը միասին գործը գլուխ են բերում։ Թէեւ ոռոգարանը գործում է, սակայն գրամագլուխը նորից պակասում է։ Վերջապէս բժիշկին յաջողւում է կապել նոր կապիտալիստների հետ, որոնց միջոցով ամբողջ գործը կը կազմակերպուի։

ՁԱՐՏԱՐԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Մեզ մի ընկերութիւն «Զրադրալդ Մարագա» անունով։ Ընկերութիւնը տրամադրում է 400,000 րիալի մի գումար։ Կառավարում է Ջրաելեկտրակայանը քաղաքից 7—8 քիլոմեդր հեռաւորութեան վրայ, որի կենտրոնից ուժը քաղաք է հասնում 6000 վոլտով, իսկ նոյն ուժը քաղաքի կայանում վեր է ածւում 230 վոլտի։ Ջրելեկտրակայանը ունի 74 ձիու ուժ, որ կարելի է բարձրացնել մինչեւ 400։ Այդ ուժով գործելու է սղոցարանը, որկարելի է օգտագործել նաեւ արդիւնաբերական այլ ձեռնարկների համար։ Քաղաքը 1932 թ. նոյեմբերից լուսաւորւում է ելեկտրականութեամբ։

×

Թաւրիզի մէջ Սալմաստեցի եղբ. Սահակեանները հիմնել են գործարանային ընդարձակ մի չինութիւն որ գործում է 1930 թուից։ Մեքենաները բերուած են Գերմանիայից եւ ունի հետեւեալ ճիւղերը.

Ալտազաց մեքենաների բաժանմունք, որ միանգամայն օրինակելի է։ Բոլորովին չմաքրուած ցորենը 7 անգամ զանազան մեքենաների տակից անցնելուց յետոյ, վեր է ածւում 8 տեսակ ալիւրի, տարբեր որակներով։

Սղոցարան, որ յատուկ մեքենաներով տախտակներ են քաշում վաճառքի եւ գործարանի պէտքերի համար։

Իւղհան մեքենաներ, որ ճմռելու եւ դեղու իր մասերով իւղեր են առնում կտաւատից, բամպակի սերմից, ժանտաթիթեղից (զարչակ) եւ արեւածաղիկից։

Օճառի գործարան, որ եղբ. Շահդալեանների «Միր» ընկերութեան լուացքի եւ ձեռքի օճառներից յետոյ, Պարսկաստանի մէջ երկրորդ տեղն է գրաւում։ Սպառւում է ամսական 2000 փութ։ Այս երկու գործարանների օճառները մեծ հռչակ հասած հասցրին ուռասական սապոնի ներածման։

Զոր մրգի պատրաստութիւնը, որ կապ ունի արտաքին չուկայի հետ, այնքան էլ յաջող ընթացքի մէջ չէ, հաւանական է յաջողի։

Գործարան են այցելել Տէր Ներսէս արք. Մելիք Թանգեան, պետական բարձրաստիճան պաշտօնեաներ, վաճառականներ եւն., որոնք կատարած աշխատանքները համարել են մեծ գնահատութեան արժանի գործ։

Ծխախոտի եւ օճառի «Միր» գործարանը հիմնուել է 1925 թուին Թաւրիզում։ Հիմնադիրներն են Սալմաստեցի եղբ. Շահդալեանները։ «Միր» ընկերութիւնը առաջին տարին իր ուշադրութիւնը կենտրոնացրեց ծխախոտի եւ դլանիկի գործի պատրաստութեան վրայ, որի համար Տամկասատանի Սամսոն քաղաքից բերել տուեց ընտիր եւ լաւագոյն տեսակի ծխախոտի կտրդեր մշակելու նպատակով Տաթիոս գիւղի իրենց հողերում։ Արդիւնքը եղաւ յաջող, որակով աւելի բարձր, քան Ռէշտի ծխախոտը։ Մասնագէտը հայ է, Պ. Լէւոն։ Լաւ ընդունելութիւն ունի ներքին չուկայում։

Նոյն ընկերութեան օճառի գործերի մասնագէտն է Վահրամ, որ ուսանել է Կիեւում։ «Միր» սապոնները — թէ լուացքի եւ թէ ձեռքի — ունին չատ յաջող սպառում։ Ախիններ ցոյց ղել, որ միայն թէհրանում պատրաստւում են 50,000 րիալի, չհաշուած պատրաստի ապրանքները։ Կառավարութիւնը ցոյց է դործի յաջողութեան, բարոյական քաջալերանքից զատ, մասամբ նաեւ մաքսատուրքի ազատութիւն է յայտնել նաեւ մասնակի վարկ տալու՝ գործը աւելի բարձրացնելու համար։ Օճառի գործարանում է մէկ հատ ներով։ Աւտոմատական զոլքինի հիւանդանոցին, որ հիւանդանոցին այդ ընկերութիւնը նուէր է մատուցել։

Ընկերութեան օճառի տեսակները մատուցուել են երկրի վեհապետին, որ հաւանել է եւ որպէս բարձր քաջալերանք ընկերութեան նորաբացական հրովարտակ է տուել։

«Ռումիդ» կազմակերպութիւնը նոյնպէս հայկական ձեռնարկ է։ Հաստատ է Թաւրիզում 1931 թ. Գործարանը ունի սեփական չէնք։ գործարանային մեքենաներով եւ բոլոր անհրաժեշտ պարագաներով։ Կառավարութիւնը ցոյց է դործի յաջողութեան։ Ամսական արտադրում է 1200 դամչի կաշի եւ 6000 ոչխարի բանուորների համար ստեղծուած չարք յարմարութիւններ — ճաշարան, դպրոց, գրադարան, գեղասանական կառավարութիւնը խրախուսում է գործարանը։ Ընկերութիւնն ունի նաեւ մասնաճիւղեր։

×

Որդիք Թ. Աֆթանդիլեանի Թաւրիզում տարբեր տեղերից իվը գնում են չոր մրգի պատրաստելու եւ վաճառելու գործով։ Հրատարակած մրքերը իրենց մաքրութեան եւ բարձր որակով լաւ ընդունելութիւն են գտել թէ Ռուսաստանում եւ թէ Եւրոպայում որ վերջին տարին մեծ սպառում ունէր։

Պարսկաստանի մէջ գործող տեղական «Perskom» ընկերութեան պարսկական չարմրգեղէններին նախապատմամբ է արտահանում, մասնագիտական պատրաստութիւն ունեցող եւ գործեալ Որդիք եղբայրներին։

Վերջերս «Պչելա» (Մեղու) տեղական ընկերութիւնը թէհրանում բացել է, պայուսակի, մետաղեայ ճակատների, զանազան պահեստների, թիթեղեայ գունաւոր տուփերի, խալի խաղալիքների գործարան՝ հայ մասնագէտներով։

Այդ բոլոր արտադրութիւնները իրենց չինուածքով, արտաքին ձեւերով թեմբ չեն տարբերուում եւրոպական գործերից։ Արժէքները համեմատաբար մատչելի են, հետեւապէս եւրոպացի նուաճումները ապահովում։

Ֆ—ԶԻՆ

ՄԱՆՐԱՎԷՊ

Ճէքի Քուկըրնին հարցուց տիկին մը, որ Հօլիվուտի մէկ տիկնոջ կ'այցելէր։

— Ալ բաւական մեծ ես համրուելու համար։

Ճէքի պատասխանեց զոլով թեմբ։

— Ե՞ս, ոչ։ բայց դուք, որ բաւական տարիքուտ էք այդ համար։

ՄԱՅԱՍ

«ՍԷՐ»

(Ջերքուածներ, Գրեց՝ Վ. Թէֆէեան)

Գ.

Տղայ մը որուն հոգին ու միտքը ճոխ եղած են՝ հիւանդ է ինկած։ Բանաստեղծը որ այսքանով կը ճանչնայ, կը զարձնէ իր հնչեակներէն մին՝ «Աղօթք հիւանդ տղու մը համար»։ Եւ չաս մը բաներէ յետոյ, կը յիշեցնէ Աստուծոյ.

Եւ թէ ի՞նչպէս հետուէն ես իր վրայ
կը դողամ ···։

Բանաստեղծը դիտէ որ կան մարդիկ որոնք մնացած են տղայ եւ կը սպասեն իրենց սիրելու ժամին հակառակ ամենայիսին հաւանականութեան դգացումին։

Ասո՛նց, ո՛վ Տէր, գըթութի՛ւն։ Ասոնց համար, Տէ՛ր, գիտե՞ս
Թէ չունիս ոչ մէկ շքնորհ՝ բաց ի մահուան շքնորհէն ···
Թո՛ղ հրրեշտակդ հոգէատ բացատրպէ՛ս ըլլայ հեզ,
Ըլլայ աղուոր եւ թոյլ տայ որ գիմէ ուժգին համբուրեն ···։

Բանաստեղծը կը տառապի տեսնելով որ մարդկային հաւաքականութիւնները կը դեգերին վիհերու ծայրը եւ կը խնդրէ Տիրոջմէն որ առաջնորդներու «մտքի պատրոյգը» չմարեցնէ ու ծառայէ միայն ճշմարտութիւնը փնտռելու։ Ան կը տառապի որ զօրաւորներուն օրէնքը կ'իշխէ կեանքին մէջ ուր առանց նեցուկի ծերերը, առանց զորովի մանուկները, ակարները կը ճմլուին եւ կը խնդրէ որ Տէրը ուժ ներու սրտին մէջ ակր կաթեցնէ։ Եթէ ուրիշ կերպ կարելի չէ ընել, ան կը խնդրէ որ ընդհարումները կարճ ըլլան եւ արդար խաղաղութիւնը հաստատուի չուտով «կռուողներուն մէջ տխուր»։

Թո՛ղ սասանին ու փշրին բարձրը բերդերն անառիկ
Եւ իյնան վար պատնէշներն զըրահապատ Խուրթեանց
Ամէն մարդու հաւասար թող բաժնըւի ամէն գանձ։
Թո՛ղ պարտէզները բացուին եւ թող խուժեն հոն մարդիկ,
Բայց չըկոտրեն ոչ մէկ ծառ, չըվնասեն ո՛չ մէկ ծաղիկ ···։

Եւ յետոյ, այս մէջբերումները դեռ ոչինչ կը նշանակեն։ Ոչինչ ունին անոնք ինքնայատուկ եւ բացառապէս ուժեղ։

Այն որ երկար աւելի կարեւոր է՝ այդ ոգիին տարածուած ըլլալն է ամբողջ գործին մէջ։ Ինչպէս ապնիւհոդի ու խաղաղասէր մարդու մը ոչ միայն խօսքերէն ու գործերէն այլ իր ամենաթիթը չարժումէն, նիստ ու կացէն, ձայնի թրթռացումէն, դէմքի կնճռումէն կը ծորի եղբայրութեան ընդերային զգացումը, այսպէս ալ, երկին ամբողջութենէն, նոյն իսկ այն կատրներէն որ արտաքնապէս օտար են այդ թէմային՝ կը թրթռայ մեծ գորովանքի այդ ոգին։ Տաղերու անուղղակի եւ աւելի իսկ աւելի թափանցող ճամբաներէն՝ ան կը պղտի ամէն էջի վրայ։ Այդ պատճառով է որ երկը հիացումի զգացումին հետ կը զրաւէ նաեւ սիրոյ զգացումը։ Այդ պատճառով էր նմանապէս որ այդ հատատումը կը նկատէի որպէս վերջնական հանգրուան որուն մէջ, քանի երթայ, հեղինակը պիտի խոնանայ։ Արդարեւ, մենք չունինք այստեղ այդ առթիւ, մեծ կանչեր եւ հզօր ազազակներ, բայց ինչ որ կայ՝ կը զգանք որ ճիշդ է, անկեղծ է, վարակող է։ Ես կը կարծեմ նոյն իսկ որ հոս եւս հեղինակին չափի զգացումն է որ դինքը պահած է անկեղծ թրթռահանութեան մը ոչ չատ լայն, ոչ ալ չատ խոր շրջանակին մէջ՝ տալու համար այդ չեչտին, նոյնքան թանկագին առաքինութիւններ, անկեղծութիւն, սակաւաբանութիւն, զսպում։ Երբ եւ իցէ կարելի չէ դինքը բռնել ժամն վերապրումներու վայրկեաններուն մէջ, դիւրին քարոզներու ծանծաղուտին ու չղչղոցին բառերով սուտ գոհարեղէններու չինութեան։ Հոս չէ որ պէտք է փնտռել, երդում տալ առնելու, անէծքի, վրէժի կոպակներ ձգելու ու առնելու, լուսանքներու ուխտեր ընելու ու քակելու գոյնզգոյն կատակերգութիւնները։ Բանաստեղծը հետզհետէ կորնցուցած է իր եսին պահանջները, հետզհետէ աւելի սիրական է իր մէջ՝ իր եսը ընդհանրականին խառնուած ըլլալու դիտակցութիւնը։ բարեխոսները իր սրտին մէջ կը զտնան նաեւ իր բոլոր եղբայր կուրծքերուն։

Քաղցր համակերպում մը անխուսափելիօրէն կ'ընկերանայ այդ մայր ցաւին։ Բանաստեղծը կ'ընդունի իր ճակատագիրը եւ իր հայրենիքին։ Մահուան զաղափարը չի վախցներ դինք ու ինք մօտ է բնութեան ու ինք կը զգայ անոր խորհուրդներուն անթափանցելի, գոնէ ոչ չար ու զանոնք կատավարելու իր անսահման անզօրութիւնը։ Իրեն համար ոչ թէ տարտամ մխոք այլ չօշափելի զգացում զարձած է որ մեծ չարիքները ունին իրենց չամախ անտեսանելի եւ կուտակուող հակաչարիքները։ Այս ճշմարտութիւնը աչակերտ մըն ալ կարող է դիտնալ բայց զայն զգալ այսպիսի չափով մը որ գործօն ազդակ դառնայ ներաշխարհին մէջ, որ յառաջ բերէ հակազդեցութիւններ, որ գտնուորէ ամբողջ զգայնութիւն մը, որ յաջողի ստեղծել մտքի ու զգացումի մեծ համադրութիւն մը, տեսական հաշտութիւն մը՝ այդ այնպիսի հանգրուան է որուն միջակները չեն հասնիր եւ չատեր տաղանդաւորներէն իսկ դատապարտուած են չհասնելու։ Այդ արդէն աշխարհահայեցողութիւն է։

Առիթ չետոյ բանաստեղծը իր ուսածը ունի իր մեծածաւորները չարող մեծ խնդիրներուն առջեւ, անհատը ու անհատի խումբերը, անընդհանելիին պակուցիչ իրականութեան մէջ, պարզած են հասարակ ու խունկ կը ծխէ անոնց առջեւ՝ երբ քիւի ու հանճարի մասնագէտները, ողորմելի անզօր սրտի ու նիւթի անօգնական տագնապին առջեւ՝ անհանգիստ երբ գոյնզգոյն ու զուռով բանաստեղծ մը հազ եկան պատառ մը հազ հոգիները դերեվարելու՝ հայ չորրակած երգիչը իր փոքրիկ այլ ապահով վճիռ հնչիւնը կուգայ խառնել այդ պանքի մեծ ազազակներուն։ Մենք նայ պնդել թէ փրկութիւնը կրնայ կոդմերէն չգալ։

ՀՐԱԶ ՁԱՐԴԱՐԵԱՆ

(Վերջ)

ԿԱՆՏԻ ՎԻՃԱԿԸ ԾԱՆՐԱՑԱ

Հնդկական կառավարութիւնը արձակեց Տիկին կանտին, որպէսզի կարենայ խնամել իր ամուսինը, Բժիշկներու հիւանդանոցին մէջ։ Բժիշկները կը յայտարարեն թէ վտանգաւոր տիճանի մը հասած է կանտիի ազգային վիճակը։

ԽՈՏ – ՍՈՓԻ

— Ես ինչպե՞ս, ուրեմն ինձ կարող է ամուսնանալ, որ ես հարուստ եմ, ես ունեմ ինչ ուզես, ես ունեմ ամեն ինչ, ես ունեմ ... Ես ունեմ ... Ես ունեմ ...

կրնար անջատուիլ ազգէն: Կը հաւատա՞ք թէ կարելի է գրաւել երկրին մեծամասնութիւնը, եթէ հեռու մնաք երկրին ճակատագրէն եւ շահերէն:

Պատերազմէն առաջ, միջազգային խաղաքականութիւն չկար: Չկար Ազգերու Դաշնակցութիւն: Այսօր կայ: Ո՞վ կազմեց զայն: Դժբախտաբար մեծ չէիք, այլ այն կառավարութիւնները որ այսօր միջազգային խաղաքականութիւն կը վարեն: Ես ընկերվարական կազմակերպութեան կրնամ ուղղել այն մեղադրանքը զոր ըրած եմ իմ սեփական կուսակցութեանս·— այսինքն ան կծկուած է բանւոներու եւ չէ մասնակցած կենդանի գործի, վախնալով թէ կը վտանգուի, եթէ հեռանայ հին բանւոներէն: Մենք պէտք է ուելի մեծ ինքնավստահութիւն պահանջենք ընկերվարական միջազգայինէն: Ան չի կրնար խուսափիլ ազգային պաշտպանութեան հարցէն: Երբ միջազգային կազմակերպութիւն մը հաստատէ թէ իմ երկիրս ինքնապաշտպանութեան վինակի մէջ կը գտնուի, թէ ուրիշ երկիր մըն է նախայարձակը, այդ պարագային, այդ օրը, ես պիտի յայտարարեմ թէ իմ պարտականութիւնս է պաշտպանել իմ երկիրս: Այստեղ հարցը տեսական եւ վերացական բանաձեւերու մասին չէ, այլ դառնալ՝ բանւորացեալ խնդիրներու մասին, եւ եթէ ընկերվարութիւնը կ'ուզէ ապրիլ գործօն կեանքով, պէտք է պատասխանէ այս հարցերուն, ոչ թէ մեկնաբանութիւններով, այլ կամքի եւ գործի ուժականութեամբ մը: Այսպէս ըսել՝ չի նշանակեր փաշական ըլլալ· ընդհակառակն, կը նշանակէ ուժգնօրէն խլել փաշականութեան դէմ:

** *Այնուհետեւ կարգով խօսեցան Մեծն Բրիտանիոյ առաջին պատուիրակը, մասնաւորապէս ծանրանալով հիթլէրական չարժման եւ գերմանական հարցին վրայ, լեհական հատուածին ներկայացուցիչը, գերմանական պատուիրակը, որ բացատրեց թէ ինչու ստիպուեցան տեղի տալ ազգային ընկերվարութեան գրոհին առթիւ եւ Զուիցերիոյ պատուիրակը:*

Ինչպէս ըսինք, որոշած ըլլալով տալ ամբողջական պատկերը արծարծուած հարցերուն, զանոնք կ'առանձնենք մանրամասնութիւնները:

** *Հ· Յ· Դաշնակցութեան կողմէ համագումարի աշխատանքներուն կը մասնակցին ընկերներ Մ· Վարանդեան, Ա· Խտահակեան (Զամալեան) եւ Վ· Համբարձումեան:*

** 53 *ընկերվարական երեսփոխաններ եւ 8 ծերակուտականներ յայտարարութիւն մը հրատարակելով, ի դիմաց Ֆրանսայի խորհրդարանի ընկերվարական երեսփոխաններուն մեծամասնութեան, կը պարզեն իրենց տեսակէտը: Կ'ըսեն թէ իրենք ոչ նոր ընկերվարութիւն մը ստեղծելու միտք ունին, ոչ ալ կուսակից են ֆաշականութեան: Ընդհակառակն, կ'ուզեն համախմբել հակադրամատիրական ուժերը, բուն պրոլետարիատէն (չունեւոր), գիւղացիէն «մինչեւ միջին դասը, որ մասնուած է անապահովութեան եւ անանկութեան, մինչեւ մտաւորականները եւ մասնագէտները որոնց ընդունակութիւնները կամ չեն օգտագործուած, եւ կամ վարկաբեկուած է, մինչեւ անհամբեր երիտասարդութիւնը, որ կը կարօտի խոչտի եւ մտահոգ է իր ճակատագրին համար»:*

Սիոնական համագումարը

—·—

Կ'ՈՒԶԵՆ ԱԻԵԼԻ ԱՄՐԱՆԱԼ ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՄԷՋ

Սիոնական համագումարի Բ· նիստին մէջ, գործադիր մարմինին անդամ ներէն փրոֆ· Պրոտչոքի զանգատ յայտնեց որ Մեծն Բրիտանիան, իբրեւ հոգատար պետութիւն, պէտք եղած ալակցութիւնը չընծայէր Հրեաներուն տեղաւորման համար: Բանախօսը պահանջեցուելի լայն մասնակցութիւն Պաղեստինի հանրային կեանքին մէջ, քանի որ Հրեաները բնակչութեան մէկ հինգերորդը կազմելով հանդերձ, հարիւրին 50 համեմատութեամբ կ'օգնեն երկրին եկամուտին: Իր կարծիքով, Պաղեստին կրնայ հարիւր հազար հրեայ գաղթական ընդունիլ յառաջիկայ տասնամեակի ընթացքին, եւ այս թիւը կրնայ միլիոններու բարձրանալ:

Ց.



Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ *ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritaine-ի ներքնայարկը: Մէջբե՝ Շաբաթլէյ: Օրակարգ՝ Զեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի եւ կոմիտէի ընտրութիւն:*

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Զաւարեան Կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ: Զեկոյց Շրջ. ժողովի մասին:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի «Բրիստափոր», «Ռոստոմ», «Զաւարեան», կառ տը Վէգի եւ Վիլէօրպանի բոլոր ընկերները այս կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Հ· Յ· Դ· «Զարդարեան» Գրադարանին մէջ: Օրակարգ.— Համարատուութիւն Կոմիտէի եւ ընտրութիւն նոր Կոմիտէի:

ԼԻՈՆԻ անդամական ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Հ· Յ· Դ· «Զարդարեան» Գրադարանին մէջ:

ՎԻՆԻ Կոմիտէն ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի «Բրիստափոր», «Ռոստոմ» եւ «Ապառաժ» խումբերու բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին Հ· Յ· Դ· «Ապառաժ Ակումբին մէջ: Օրակարգ զեկոյց խումբերու եւ կոմիտէի: Զեկոյց շրջանային ժողովի:

ՀԱՅ ՄԱՐՇԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐԸԹԼԷ եւ ՍԷՆԹԻԹԻՐ Ամենայարմար գիներով:

Մ· ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ

9, Rue d'Aboukir, PARIS

(*Խանութը՝ փողոցի վրայ*)

Tél. Central 82 - 49, **Métro: Sentier**

Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն:

ԵԹԷ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱՂՋՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՐ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՂԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ certificats de coutumes-ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19: Նաեւ ժամադրութեամբ

ՋԱՆԱՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ

à Kremlin-Bicêtre, Seine

Métro Porte d'Italie

ՎԱՐԶՈՒ ԵՆ

ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

13, rue Pierre Curie

Bicêtre-ի **Marché**-ին քով

Աճապարեցէք ապահովելու ձեր վիտռաժ խիստ նպաստաւոր գիներով եւ առողջապահական վերջին դրութեամբ կառուցուած յարկաբաժիններ՝ օժտուած առանձին խոհանոցներով, լոգարան, W. C եւ cave

Մաքուր օդ, միշտ արեւ, բնական թարմ լոյսի ներքեւ ձեր տրամադրութեան տակ պիտի գտնէք բացառիկ հանգստութիւն, կեդրոնական ջեռուցիչ կազ, տաք եւ պաղ ջուր եւ ելեքտրականութիւն:

Ներկայանալ տեղւոյն վրայ առաւօտեան ժամը 8էն երեկոյեան ժամը 8:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Դիւանէթեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վէներական ամէն տեսակի հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն, փրանկոտ եւայլն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւններ:

Բժշկութիւնը կը կատարուի, X անդրմանիշակագրային ճառագայթներով եւ ելեքտրականութեամբ: Կը կատարենք մէղի եւ արեան տարրալուծում:

Կը խնամենք ստամոքսի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ: Քուրսն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով:

Արժէքները շատ մատչելի մանաւանդ զեղչ բանւորներու եւ չքաւորներու:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8: Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *հմուտ քարտուղար - հաշուակալ մը: Լաւ ֆրանսերէն գիտնալը կարեւոր է: Դիմել՝ Պ. ՏԱՐՈՆԵԱՆ, 2, rue St. Philippe. Paris: Ներկայանալ յանձնարականով:*

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ·POLYCLINIQUE·

Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ

49, ԲԻՒ ՏԷ ՓԸԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳԵՏՆԱՅԱՐԿ

49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée

Tél. 62 - 46

Կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջնիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, եշ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի փայծաղի (տալախ), Թուքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ: Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Ջղային հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Գշ. ժամը 10, եշ. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Գշ. ժ. 6, Ուր. ժ.
Մինդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Գշ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12:
Մինդաբերութեան եւ Արգանդի.	Գշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10:
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 9, եշ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Գշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Գշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:
Վէներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ Կանանց	Գշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:

Քննութիւն՝ արեան, թուքի, մէզի, սերմի եւայլն.:

Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը: Շողանկարում (radio): Մարմնում (massage): Կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ:

Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7: Կամ ժամադրութեամբ: Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին:

(Ցրամադրելի ենք նաեւ վկայեալ Մանկաբարձուհիներ):

ՅԱՅՏԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլի Հ· Յ· Դ· Պատ· Միութիւնը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Կայծակ Ճարահանի իր փոքրիկին դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ ԱՐՋԱԿՈՒՐԴԷՆ

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

չաբաթը 3 ֆրանքով (ամիսը 10 ֆրանք) վարձու կուտայ հայերէն գանագան վիպական գրքեր, հայ եւ օտար հեղինակներէ· Գրքին փոխարժէքը կը ձգուի իբր աւանդ, որ յետոյ կը տրուի·

Librairie H. SAMUEL, 51, rue Mr. le Prince. Paris (6)· *(Մէթրօ՝ Օտէօն)·*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Սերիկ Արապեան, Պ. Պ. Յակոբ եւ Էրմոնէ Արապեան շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՊԵԱՆի դառնակսկիծ մահուան առթիւ·

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՅԲՐ. Կ. ՄԱՋի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս երկուշաբթի, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Bar au Petit Pauceté մէջ, 23, rue Dugommier· Օրակարգ· Համարատուութիւն վարչութեան եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն· Ժողովը կը հաւաբսի օրինական անկախ ներկաներու թիւէն:

ՓԱՐԻԶԻ Սալոնյաձորի Հայրենակից-Միութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ-անդամ բոլոր հայրենակիցները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 7ին, 119, Ave. d'Italie, մէթրօ Maison Blanche: Կարեւոր օրակարգ· Տարօնցի հայրենակիցներէ կը խնդրուի բացառաբար ներկայ գտնուիլ այս ժողովին·

Ջ. Ո. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Վիէնի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը այսօր Հինդշաբթի երեկոյ ժամը 8ին, Հ· Յ· Դ· «Ապաժակ» Ակումբին մէջ· Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է· Բացակաները նկատի կ'առնուին· Կարեւոր օրակարգ· Շրջաբերականի ընթերցում եւլլն·

ԾԱԽՈՒ ՍԱՓՐԻՋԻ ԽԱՆՈՒԹ

ՔԼԱՄԱՐԻ մէջ ծախու է ստիպողական մեկնումի պատճառաւ արդիական գրութեամբ կահաւորուած արանց եւ կանանց սափրիչի խանութ մը յարկաբաժինով միասին, մէկ սենեակ, խոհանոց, ջուր եւ ելեկտրականութիւն· 500 քառ· մէթր պարտէզ· Խանութին մէջ գտնուած բոլոր իրեղէններով միասին 12,000 ֆրանք· Պայ՝ 9 տարի· Տարեկան վարձք՝ 1400 ֆրանք· Ետքը տարուան վարձքը կանխիկ վճարողին մատնաւոր զեղչ· Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. ՎԱՐԴԱՆԻ, 5, rue Pourtour, Clamart, Seine·

ԾԱԽՈՒ ԼԱՒ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺՆԵՐ

ԾԱԽՈՒ ԵՆ՝ PEUGEOT *վաճառանիշով ինքնաշարժ մը, 5ձիու ուժ, conduite intérieure, 4 անձի տեղ· գին* 2000 *ֆրանք·*

RENAULT *վաճառանիշով ինքնաշարժ մը, 8 ձիու ուժ,* couduite intérieure, *4 անձի տեղ, գին* 4000 *ֆրանք·*

Երկու ինքնաշարժները շատ լաւ վիճակի մէջ են· Դիտցէք օգտուիլ այս բացառիկ պատեհութիւնէն· Դիմել մինչեւ այս շաբաթ օր Պ. Շահան Սարեանի, 65-67 Champs Elysées, Tél. Elysée 66-29 *կամ* 66-28·

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17. Rue Damesme :-: PARIS (13e)

Այրի Տիկին Գէորգ Գույումճեան եւ զաւակը կարպիս, Այրի Տիկ· Կիւլիւզար Գույումճեան, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Շահինեան, Օրիորդ Սիրա Ազապէյեան, Պ. Պ. Պետրոս, Քերովբէ, Պօղոս Ազապէյեան, Տէր եւ Տիկին Կարօ Տէյիրմէնճեան, Տէր եւ Տիկին Պէօճէնեան, ինչպէս նաեւ Գօլանճեան, Սաղաթէլեան, Ազապէյեան եւ կալաճալեան ընտանիքները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր, որդւոյն, քեռայրին եւ ազգականին՝

ԳԷՈՐԳ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆԻ

դառնակսկիծ եւ եղերական մահը որ տեղի ունեցաւ Օգոստոս 21ին 39 տարեկան հասակին մէջ:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր, Հինգշաբթի, ժամը 10.45ին փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ, 15, rue Jean - Goujon: Հանգուցեալին մարմինը պիտի ամփոփուի *Père Lachaise*ի իրենց ընտանեկան դամբարանին մէջ:

ԾԱՆՕԹ.— Մահազդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (44)

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

—·—

2.— ՄԵՆ ԴՈՒՔՍ ՍԷՐԳԷՅԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Խնդրագրին իրաւագիտական բաժնին մէջ, կալիայեւ, կատարելով իր պարտականութիւնը, աշխատեցաւ, ինչպէս ըրած էր դատավարութեան ընթացքին, իր տեսակէտները պատշաճեցնել կուսակցութեան ծրագրին վրայ: Եւ չօշափեց ցարին դէմ մահափորձի մը խնդիրը, ինչպէս նաեւ այն հարցը թէ ինչ կը խորհի կուսակցութիւնը անիշխանական դաղափարներու մասին: Առաջին թէ երկրորդ հարցին մասին չուզեց արտայայտել իր անձնական կարծիքը:

Կը գրէր·

— « Եթէ նկատի ունենայի Նորին Վեհափառութիւնը, կ'ըսէի թէ մահափորձ պիտի կատարէի Նորին Վեհափառութեան վրայ, պէտք չունէի ծածկելու մտածումս ընդհանուրքսոքով մը, ըսելով՝ «կայսերական գերդաստանին վրայ»: Իմ խօսքս որոշ էր, եւ երբեք, չի վերաբերիր ուղղակի Նորին Վեհափառութեան, որ զահակալ միապետն է: Իմ յայտարարութեանս մէջ, իբրեւ կուսակցութեան անդամ, իբրեւ գիտակից մէկը, որ պարտականութիւն ունի հակելու անոր չահերուն, իմ անձնական կարծիքս յայտնեցի այնքան, որքան կը թոյլատրէր կուսակցական կարգապահութիւնը: Ալեքսանդր Գ·ի քաղաքականութեան մասին խօսած պահուս, նկատի չունեցայ անձնաւորութիւնը, այլ յետադիմական քաղաքականութիւնը, որուն մէջ դեր ունին մեծ դուքսերը, եւ այս՝ ի վնաս Նորին Վեհափառութեան: Այդ էր որ կ'արտայայտէի ըսելով·

— Եթէ ճիշդ է որ Պլեհվէ Ինման նախարարներ կորստեան կը մատնեն միապետութիւնը, կարելի է աւելի եւս իրաւամբ հաստատել որ Սէրգէյ Ալեքսանդրովիչի նման մեծ դուքսեր կորստեան կը մատնեն միապետութեան վարկը:

Բացատրելու համար այս յայտարարութիւնս, ինձի պարտականութիւն կը համարեմ պարզել այն մխքը թէ ոչ մեր կուսակցութիւնը, ոչ ալ ես անձամբ չենք կրնար անիշխանական համարուիլ: Անճիշդ մեկնութեան մը տեղի չտալու համար իմ գաղափարներուս մասին, կը բողոքեմ այն բանաձեւին դէմ որ կ'երեւի դատավճիռը արձանագրութեան մէջ, գրուած ըլլալով՝ «Նորին Վեհափառութեան հօրեղբայրը»: Գալով ընկերային կազմակերպութեան հարցին, ես-ը կուսակցութիւնը կ'ընդունի եւրոպական ընկերվարական – ժողովրդավարական տեսակէտները, պահանջելով որ բանւորներն ալ մասնակցին երկրին գործերուն գեկավարութեան, խորհրդարանին մէջ իրենց ներկայացուցիչներուն միջոցով: Մեր կուսակցութիւնը, ինչպէս ես – Դէկը, ներկայիս կը պահանջենընդհանուր քուէարկութեան իրաւունք, եւ հետու են անիշխանական ձեւով ժխտելէ ընկերային կազմակերպութեան բարիքները:

Կրնամ ցոյց տալ ծրագիրը, որ հրատարակուեցաւ Յեղափոխական Թերթին մէջ, ինչպէս կուսակցութեան յայտարարութիւնը, որ լեւացաւ Պլեհվէյի սպանութեան թիւս, յայտարարութիւն մը, որ մէջ կուսակցութիւնը որոշակի կուսակցութիւնը կուտայ ինչ որ դինք կը բաժնէ անիշխանականներէն »:

Ծերակոյտը մերժեց վերաքննութեան խնդրագիրը, եւ երկուշաբթի 9 մայիսին, Կալիայեւ փոխադրուեցաւ, ոստիկանական նաւակով Պետրոպավլովսկի ամրոցէն Շլիսելբուրգ: Իրիկուան ժամը 10ին, փոխադրութիւնը կատարուեցաւ մեծ գաղտնիքով մը, Հ· Յ· Դ·ի Լոնդոնի կեդրոնական Կոմիտէի անդամներէն Ֆլորինսկի, եկաւ տեսնելու զինք եւ քանի մը ժամ անոր հետ խօսեցաւ: Կալիայեւ ըսաւ քահանային թէ, հաւատացեալ մը ըլլալով հանդերձ, կը մերժէր կրօնական ամէն ծիսակատարութիւն: Քահանան մեկնեցաւ: Առաւօտեան ժամը 2ին առաւօտը, արշալոյսին, Կալիայեւ փոխադրուեցաւ բակը, ուր կը սպասէին պատրաստ կախաղանը:

(Շարունակելի)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) — R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ, ԵՒ ՀԵՌԱԽՕՍԱՀԱՐԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵՅՍ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ 25 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933

25 Aout 1933

ՅԻՇ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՅՕՐԻ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2274

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՀԱՅ ԵՒ ՌՈՒՍ ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐՈՒ

Ներկայի հարցը

Ռուսական շրջանակներէ մեր հաղած տեղեկութեանց համաձայն Ռուս. Գաղթականական Յանձնաժողովի փոխ – նախագահը վերջերս արտաքին նախարարութեան ներկայացած ըլլալով, հետեւեալ պատասխանը կը ստանայ ռուս եւ հայ գաղթականներու գործազրկութեան նպաստի ծանօթ խնդրին մասին.—

Ըստ իկանական տեսչութեան այս նոր կարգադրութիւնը չի վերաբերիր ռուս եւ հայ գաղթականներուն, որոնք կ'իյնան փրանսական կառավարութեան հետ գործառնական փոխադարձ պայմանագրութիւն կնքած պետութեանց կարգին մէջ: Ուրեմն, հայ եւ ռուս գաղթականներն ալ գործազրկութեան նպաստ պիտի կրնան ստանալ այնքան ատեն որ նպաստ կը տրուի փոխադարձ պայմանագրութիւն ունեցող պետութեանց հպատակներուն,— ինչպէս Լեհերը, եւն.: Նպաստը կրնայ դադրիլ, երբ դրամը կը պակսի նպաստաբաշխութեան սնտուկին մէջ: Այդ պարագային նպաստ չեն կրնար ստանալ պայմանադիր կողմերու աշխատաւորներուն հետ Ռուսերն ալ, Հայերն ալ:

Այսպարագան հաղորդուած է Սէնի նահանգապետութեան:

*** Մեր հաղած տեղեկութիւններուն համաձայն, Աշխատանքի նախարարութեան մէջ կը ճնշեն թէ նպաստը դադրեցուցուած գործազուրկները կրնա՞ն վերադառնալ իրենց երկիրը, անոնք որ, ինչպէս հայ գաղթականները, չեն կրնար հայրենիք վերադառնալ, պիտի վերստանան իրենց գործազրկութեան նպաստը:

Գերմանիա կը զինուի գաղտնօրէն

Ատրբական թերթ մը կարեւոր տեղեկութիւններ կուտայ Գերմանիոյ ներքին զինուորական չարժումներուն մասին: Երիտասարդութիւնը բաժնուած է զանազան խումբերու, — 300 հոգինոց խումբեր ռազմագիտական կանոնաւոր դասեր կըստանան պատերազմական նախարարութեան նշանակած սպաներուն կողմէ:

Այս մեծ խումբերը կը կատարեն նաեւ զինուորական մարզանքներ, իրենց տրամադրութեան տակ ունենալով դաշտային թնդանօթներ եւ արդիական զէնքեր: Այս մեծ խումբերը եւս իրենց կարգին ունին ենթաբաժանումներ, այսպէս ամէն 15 հոգի կը կազմեն առանձին խմբակ մը, որուն տրամադրութեան տակ դրուած է գնդացիր մը:

Կ'ըսուի թէ այս տարի տեղի չպիտի ունենան սովորական պաշտօնական ռազմափորձերը, այլ հիթլէրական երիտասարդութիւնն է, որ իր ռազմական վարժութիւններուն քննութիւնը պիտի տայ՝ պատերազմական զանազան փորձեր կատարելով Պավարիոյ մէջ:

Հիթլէրի երիտասարդական կազմակերպութենէն մէկ ուրիշ բաժին մըն ալ վերածուած է գաղտնի ոստիկանութեան: Այս ոստիկանութիւնը չատ կը նմանի սովետական Կէփէուին: Կը բաղկանայ վեց գլխաւոր բաժիններէ, որոնց պաշտօնն է հսկել բանուորներու յեղափոխական չարժման եւ քաղաքական գործադուլներու վրայ: Դարձեալ, գաղտնի ոստիկանութեան մէջ մանաւոր բաժիններ հաստատուած են հսկելու համար, 1) մամուլին, ինչպէս նաեւ երկաթուղիներու ապահովութեան վրայ, 2) համայնավարական խմորումներու վրայ, 3) Հրէական գործունէութեան վրայ, 4) կեդրոնացման վայրերու բնակչութեան վրայ, 5) զինուորական գաղտնիքներու պահպանման վրայ:

Մի՞ւ է թափուած արեան պատասխանատուն

Փրնեւէն կը հաղորդեն թէ Ազգերու Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարը հեռագրով ընդարձակ բացատրութիւններ ստացաւ Պաղտատի կառավարութենէն, Ասորիներու կռիւներուն մասին:

Իրաքի կառավարութիւնը կը մեղադրէ որ «Մար Շիմունի մարդիկը, զինեալ ուժերով, յարձակեցան կառավարական ուժերուն վրայ: Ապստամբներուն նպատակն էր, կ'ըսէ այդ զեկոյցը, ընաջնջել Իրաքի կողմէ ղրկուած զինուորական ուժերը եւ ջարդ մը կազմակերպել երկրին խաղաղ բնակչութեան մէջ: Կառավարութիւնը կրցաւ զսպել ապստամբութիւնն մէկ չաբթուան մէջ: Կառավարութեան ուժերը ոչ մէկ բռնութիւն կատարեցին գիւղերուն մէջ: Երկուստեք եղան զոհեր, ըմբոստներէն եւ զինուորներէն: Ըմբոստները վայրագութիւն ցոյց տուին անզամահելով սպաննուած կամ վիրաւորուած զինուորները, այրելով նահատակ սպաներու դիակները, սպաննելով կիներ ու երախաներ»:

Հեռագրական այս զեկոյցը հաղորդուած է Ազգերու Դաշնակցութեան եւ անդամ պետութեանց, պարզապէս իբրեւ տեղեկութիւն:

*** Անգլիական դեսպանը Պաղտատ հասաւ օդանաւով եւ անմիջապէս ընդունուեցաւ Ֆայսալ Թագաւորին կողմէ, որ դարձեալ յետաձգեց զէպի Ջուիցերիա ճամբորդութիւնը:

Լոնտոնի դիւանագիտական շրջանակներու տեսակէտով, ասորական հարցը հաւանաբար օրակարգի վրայ դրուի Ազգերու Դաշնակցութեան յառաջիկայ նստաշրջանին: Այս առթիւ կ'ըսեն թէ Մեծն Բրիտանիա, բարոյապէս կապուած ըլլալով հարցին, նախ իբրեւ Իրաքի նախկին հովանաւոր պետութիւն, երկրորդ իբրեւ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ Իրաքի թեկնածութեան պաշտպան, թերեւս առաջին անգամ ինք դնէ խնդիրը օրակարգի վրայ: Միւս կողմէ, Ասորիները կ'աշխատին ի նպաստ իրենց տրամադրութիւն ստեղծել ամէն կողմ, թուելով հրկիզուած գիւղերը եւ ջարդուած ազգակիցներու բազմութիւնը, իսկ Իրաքցիները չարդուածի

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԷՋ

6.- Սոխոլներու գերմանական ոգին

Սոքոլական ժուխան, ինչպէս տեսանք, աշխարհագրական, հողային չրջան մըն է, որ կը խմբաւորէ այդ սոքոլական միութիւնները: Միաժամանակ ժուխան յարաբերութեան օղակ մըն է իր իրաւասութեան ենթակայ միութիւններուն եւ համայնքի կեդրոնին մէջեւ: Ան այդ ունի իր վարչական մարմինը, նախագահութիւնը եւ ընդհ. ժողովը: Այս մարմինները փոքր չափերով ունին նոյն դերն եւ իրաւասութիւնները՝ ինչ որ համայնքի կազմին մէջ: Ամէն ժուխա ունի նաեւ իր սթարոսթան: Ժուխան՝ սոքոլական համայնքի կեդրոնին հանդէպ ունի այն դերը՝ ինչ որ ունի ֆրանսական գաւառական վարչութեան մէջ «քանթոն»ը՝ իր մէջ խմբաւորուած համայնքներով՝ հանդէպ թաղամասին: Օրինակ՝ զրամական խնդիրներու, տուրքերու, նպաստներու բաշխում, զանճում, կեդրոն առաքում՝ ժուխան է որ կը կատարէ:

Կարելի է ըսել որ՝ ժուխան կազմող միութիւնները ուղղակի երբեք չեն յարաբերիր համայնքի կեդրոնին հետ այլ միշտ ժուխայի միջոցով:

Միութիւնը չատ չի տարբերիր համայնքէն իբր կազմակերպութիւն: Անոր պէս ունի իր պետը, գարձեալ՝ ինչպէս միշտ, սթարոսթա (քաղաքապետ) կոչումով, եւ իր վարչական կազմը: Նաեւ ընդհ. ժողովը: Այս վերջինն է որ կ'ընտրէ միութեան ներկայացուցիչները՝ ժուխայի վարչական ժողովին համար, ինչպէս նաեւ միութեան պետը, սթարոսթան եւ իր տեղակալները: Միութիւնը կորիղն է սոքոլական կազմակերպութեան: Ան բոլորական պարագային երբ գիւղ մը կամ թաղ մը իր տեղագրութեամբ կամ թուական բազմութեամբ անհրաժեշտ դարձնէ, նոյն միութիւնը կրնայ կազմել մասնաճիւղ մը, հաւաքումի ու մարզանքի գործնական դիւրացումին համար: Մասնաճիւղը սակայն առանձին կազմակերպութիւն չէ, այլ թուական մասը խնդրոյ առարկայ միութեան: Վարչական տեսակէտով միայն միութիւնն է որ ուղղակի չփում ունի անհատ անդամներուն այլ թէ կին, տղայ թէ պատանի սոքոլներու հետ:

Թէ համայնքի, թէ ժուխայի եւ թէ միութեան կազմին մէջ կարեւոր է դերը այն մարմիններուն, որ յիշեցինք մարզական մարմին, հոգեւոր մըշակման մարմին անուններով, ինչպէս եւ դերը անհատներու յիշատակուած, կազմակերպական վարիչ անունով, առանձինն այր ու կին սոքոլներու համար: Առանց գործունէութիւնն ու նկատագիրը պետի պարզուի՝ երբ խօսինք սոքոլի ամէնօրեայ աշխատանքի մասին, իւրաքանչիւր միութեան ծոցին մէջ:

×

Տեսնուեցաւ որ սկիզբէն իսկ, հիմնագիր Թիրչն ինք, մշակած էր առանձինն մարզանք երկու սեռի տղոց, պատմանիներու եւ չափահասներու համար: Մինչեւ հիմակ ալ, օգտուելով միշտ կեանքի զիտութեանց (կենսաբանութիւն, կազմախօսութիւն, առողջապահութիւն, բժշկութիւն) յառաջդիմութիւններէն, մարզական այս առանձինն ծրագիրները կը պահուին, նոր բարեփոխումներով ճոխացած: Ահա թէ ինչու միութեան մը անդամ սոքոլները կը խմբուին քան տարիքի՝ հետեւեալ բաժանումներուն, Ա. աշակերտ մանչ սոքոլներ. Բ. աշակերտ աղջիկ սոքոլներ. Գ. պարմանի մանչ սոքոլներ. Դ. պարմանի աղջիկ սոքոլներ. Ե. անդամներ կամ բուն սոքոլներ. Զ. կին անդամներ կամ բուն կին սոքոլներ: Բաժանման հիմն ու տարիքի սահմանը, ինչպէս բսուեցաւ՝ կապուած են մարզկային մարմնի աճման զանազան չրջաններուն եւ բան այնմ նպատակայարմար մարզանքներու կիրարկման հետ: Որով սոքոլական միութիւնը զործ ունի ոչ միայն չափահաս անդամներու հետ, այլ թէ կին, այլեւ պատանիներու, պարմանի աղջիկներու ու փոքրիկներու հետ: Հանող սերունդներու այս ամբողջական ընդգրկումը՝ էական է, ոգիի ու աւանդութեան մշակման ու արմատացումի տեսակէտէն:

Ու ինչ որ թերեւս սոքոլութեան ամէնէն հիմնական գիծը կը կազմէ, այն է որ սոքոլ տղան կը մեռնի իբր սոքոլ ծերունի: Իր մարմնին ու մտքին հրամցուած կարգապահութիւնը կապ չունի որոշ տարիքի մը հասնելու հետ: Հայերուս համար, մանաւանդ պէս, ուշադրաւ ու, ինչո՞ւ չէ, սրատրաւ է տեսնել՝ ալէքներու առեն, մարզադաշտին վրայ ծերունիներ՝ երկու սեռէ՝ 40—85 տարեկան՝ որոնք քանամեայ մարմնի մը ամբողջ ճապուկութիւնը կը ներկայացնեն, իրենց տարիքին յատուկ մարզանքի ու խաղերու մէջ: Թերեւս ասով է նաեւ որ սոքոլը կը տարբերի զուտ մարմնակրթական կազմակերպութենէ մը, ու կը դառնայ իրենց տուած երդումին հաւատարիմ ու երդումին պարտադրած զոհողութիւններուն մինչեւ մահուան անկողինը հնազանդ մնացող նուիրեալներու ընտրանի մը: Ուրիշ չատ մանաւանդ գիծ մըն է այն պարագան որ, դասակարգ, աստիճան, հարստութիւն ու աղքատութիւն կը լուծուին, կ'եղբայրանան, կը հաւասարին սոքոլին մէջ: — Ահա թէ ինչու՝ նուագ յուզիչ չէ տեսնել՝ սոքոլներու տողանցքին կամ մարզանքի ատեն՝ քով քովի համալսարանի ուսուցիչը՝ իր նամակը հաղիւ գրել գիտցող աշխատաւորին հետ արմուկ արմուկի կամ այսինչ հռչակի տիրացած գրագէտը, արուեստագէտը կօշկակարի մը, հնակարկատի մը հետ հասակ հասակի, կամ միլիոնատիրոջ մը քովն ի վեր իր յետին գործաւորը, բոլորը նոյն պարզունակ սոքոլական համազգեստին մէջ, նոյն զգակին տակ՝ վրան յար ու նման բազէի փետուրով մը:

Եթէ մանաւանդ չեչտով մըն է որ վեր կ'առնեմ այս կէտը, պատճառը հակադրութիւնն է մեր ունակութեանց: Պոլիս կամ այլուր, այժմ ալ Եւրոպա, մենք ամէն ոք՝ որ ի վիճակի կ'ըլլայ քանի մը ոսկի ծրարելու իր քսակին մէջ, կը դադրի պահելէ իր կապը հայեցի հաւաստութիւններու հետ, խորհելով որ այլեւս դադրած է անոնց պէտք ունենալէ. դեռ անցեալ ամառ արկածահար այլ իբր Եւրոպայի կօշիկի թաղաւոր մեռնող Թ. Պաթա իր մահէն քիչ առաջ սոքոլի պարզունակ համազգեստով կ'անցնէր Փրակայի իր կեդրոնական վաճառատան առջեւէն: Զեմ գիտեր քանի՞ հոգի մենէ՝ «Բարձրացիր — բարձրացուցիչը» նշանակիր գօտին իրենց մէջքին պահեցին՝ խանութի մը կամ կօկիկ ամառանի մը տիրանալէ ետք, հոգ չէ թէ հոս ալ, ինչպէս միշտ, տիեզերական նշանաբան մը ընտրած ըլլանք:

Եթէ սեռի տարբերութիւն չհաշուենք, իւրաքանչիւր միութեան տարբը կը բաժնուի ուրեմն երեք խաւի.— Ա. Աշակերտութիւն = տղաք, Բ. պարմանիներ (տորոսթ, տառացի կը նշանակէ հանող սերունդ), Գ. բուն սոքոլներ կամ անդամներ: Ամէն մէկ խաւ ունի իրեն յատուկ համազգեստ, միշտ երկու տեսակ. մէկը մարզանքի, միւսը հանդիսութեան, տողանցքերէմ հասարակութեան մէջ կրելիք: Գլուխը զգակ մը՝ սեւ չրջանակով եւ կարմիր վերնամասով՝ քովընտի բազկի փետուրով մը: Աւելորդ է կանգ առնել համազգեստի նկարագրութեան վրայ:

Սոքոլը կը մշակէ չատ լայն չափով իրերօգնութիւն: Առով իւրաքանչիւր սոքոլական միութիւն՝ արդէն ծանօթ եղբայր եւ քոյր յորջորջումով կը դառնայ ընտանիք մը, իսկ սոքոլական համայնքը նահապետական զերդաստան մը կամ համայնք մը, նոյն ընտանիքին ճիւղաւորումովը գոյացած:

Հետեւան սոքոլներու առընչեր կան եւ ճիւղաւոր գոյնզոյն: Սոքոլական որ եւ է միութենէ վտարուած սոքոլ մը չի կրնար ընդունուիլ ուրիշ սոքոլական միութեան մէջ, նոյն իսկ երկրին ամէնէն հեռաւոր մէկ անկիւնը: Եթէ անմեղ է, մէկ ճամբայ ունի,— սոքոլական դատարանը ու պատուոյ առեանը: Եթէ այս վերջինները գտան որ վտարումը անարդար կամ անհիմն պատճառներով է, կրնայ դարձեալ իբր սոքոլ ընդունուիլ ամէնուրեք: Սոքոլական բարոյականն ու մամուլի ցանցը՝ յականէ անուանէ հրատարակելով ամենափոքր զանցառութիւն՝ անկարելի կը զարձնէ խաչագողութիւն կամ չահագործում՝ նոյն իսկ ամէնէն յայտնի սոքոլի մը համար: Իւրաքանչիւր խաւի մէջեւ տարիքի սահմաններն են, մինչեւ 14 տարեկան աշակերտ - սոքոլ, մինչեւ 18 տարեկան պարմանի սոքոլ, 18էն վեր բուն սոքոլ կամ բուն անդամ:

Բուն անդամը ոչ միայն կը կատարէ սոքոլական երդումը, այլեւ կ'անցընէ քննութիւն մը, ուր պէտք է ցոյց տայ թէ իւրացուցած է սոքոլական գաղափարականները ու մտածողութիւնը, ծանօթ է ամբողջ կազմակերպական կառուցուածքին, ու նաեւ կարդացած սոքոլական գրականութիւնը:

ԳԵՂԱՄ ՇՈՂԱԿԱԹ

«ԵՐԵՔ ԾՈՎԵՐՈՒ ՄԱՐԳԱՐԻՏԸ»

(Ցալաորուքիւններ՝ Պոլսէն)

— o —

Պ. Ի. Պատէվ, պուլկարական «Զօրա» թերթի գրական բաժնի վարիչը, իր տպատարութիւնները կը հրատարակէ Պոլսէն: Թարգմանարար կուտանիճ կարեւոր մասերը.—

Ոչ ոք իրաւունք պիտի ունենայ զիս մեղադրելու ազգային չափազանցեալ ինքնասիրութեամբ, եթէ ըսեմ թէ՝ Սվիլէնկրատի (Մուսթաֆա փաշայի) սահմանագլուխը՝ սահմանն է ոչ միայն երկու երկիրներու, այլ եւ երկու հողերու, որոնց մէկը՝ սիրուած ու դիտուած է որպէս յուսատու եւ պատղաբեր մայր մը՝ իսկ միւսը լքեալ, ամայացած, կարծես կքած է սեւ թաթի մը տակ: Մինչեւ ցած բլրակը, որուն վրայ կը ցցուի պուլկար պահականոցը՝ Սվիլէնկրատի մօտ, Մարիձայի երկու եզերքը, հավիւ պիտի կարենայիք գտնել փոքրիկ անկիւն մը, ուրկէ աւօր անցած չըլլայ եւ որ ողողուած չըլլայ մարդկային քրտինքով: Մինչ երկաթուղիին երկու կողմերը, ամբողջ Թրակիոյ երկայնքին, ձեր աչքը կը զրկէ ընդարձակ հողմաս մը, որ ձգուած է ինք իր գլխուն եւ, կեանքը, սարսափի մը ներքեւ կարծես, համրացած է յանկարծ: Ան՝ պտուղ թուփեր, փուշեր եւ մացառներ կը ծածկեն այս արգասաբեր հողը, որ, կ'ըսեն, կրնար բաւարարել իստապահանջ մշակոյթ մը իսկ: Եւ եթէ չըլլար մօտակայ ու դեռ անտեսանելի ծովեզերքներու թարմութիւնը ծովուն երկնակապոյտ, ալիքներուն նուրբ փայլը եւ ի վերջոյ ակնագրաւ Պոլիսը, արեւելեան Թրակիայէն ճամրորդութիւնը իրական ճաշերոյթ մը պիտի ըլլար:

Քաղաքագէտներու, անտեսագէտներու եւ ռազմագէտներու համար Պոլիս «առեւտրական մեծ կեդրոն»ը, «երեք երկրամասերու կապը», «Արեւելքի դռներուն բանալին», «ծովային — ցամաքային բնական բեղդ» մըն է: Այս բարձր գնահատողներուն քով կան եւ բանաստեղծները, որոնց համար Պոլիսը «երեք ծովերու մարգարիտը», «ծովուն ու ցամաքին ամենագրաւիչ միացման կէտը», կամ՝ «պատմութեան եւ բնութեան ամենագեղեցիկ կենակցութիւնն» է:

Առաջիններուն համար՝ Մուլթաններու եւ միջազգային էնթրիկներու քաղաքը այսօր կը ներկայացնէ անկման եւ չիջումի տխուր տեսարան մը: Մկկուկէս միլիոն բնակչութենէն մնացած է հազիւ կէս միլիոն: Եւ այդ պատճառաւ, տուն ընդ մէջ կը տեսնէք բակեր՝ ինքնաբոյս տունկերով ու խոտերով, եւ ծեփերը թափուած պատերով բազմաթիւ չէնքեր, կքած երդիքներ, կոտրատած պատուհաններ: Եւրոպական եզերքը, Թարապիայի մօտ, կայ տուն մը, որ ինքնայատուկ վկայութիւն մըն է ամայութեան: Տեսքով գեղեցիկ ու հաստատարիսխ երկյարկանի տուն մը, բայց ոչ մէկ բնակիչ: Կենդանի մարդոց փոխարէն առաջին ու երկրորդ յարկի պատուհաններէն դուրս կը ցցուին ու կը շարժակին թզենիի տերեւներ՝ փչող հովէն: Եւ որքան հաստատուն է տունը: Մարդ պիտի կարծէր թէ՝ նախապատրաստուած բարեր մը բարձրացուցած է այս հսկայ չէնքը՝ փճացումէ փրկելու համար այդ վայրի թզենին... Եւ այս՝ եւրոպական եզերքի ամենագեղեցիկ մասն է...

Մուրացկանութիւնը մեր ժամանակներու ընդհանուր յատկանիշն է: Ան գոյութիւն ունի այժմ նոյն իսկ բարեկեցիկ երկիրներու մէջ: Պելճիան եւ Վիեննայի նման մայրաքաղաքներու մէջ սովորական բան է հանդիպիլ մուրացիկներու որոնք ձեռք կ'երկարեն: Պոլսոյ մէջ թերեւս ամէն տեղէ աւելի կայ մուրացիկ: Վաճառականութիւնը խամրած ու մեռած է: Ես ատիթ ունեցայ, օր մը կէսօրէ առաջ, մտնելու երկու երեք մեծ վաճառատուներէ ներս, որոնք կառուցուած են Փարիզի «Լուվր» եւ «Փրէնթան»ի ոճով — չեմ չափազանցեր: Ինձմէ զատ, ինձ ընկերացող բարեկամս եւ կարգ մը բարեհամ վաճառորդներ որոնք չնորհալիօրէն կը խօսին եւրոպական բոլոր լեզուները — ուրիշ ոչ ոք կար այդ վաճառատուներու լայն յարկերուն մէջ:

Մաքսային խիստ օրէնքները սահմանափակած են նաեւ չոգենաւերու թիւը: Նաւահանգիստին մէջ չկայ անկիւն մը որ ունենայ նախկին եռուզեռը: Ամէն մէկ քաղաքացի, անոնց-մէ որոնք ոսնական օրերը կ'անցընէին ծովեզերեայ պատշգամները, կրնան անունները տալ այն չոգենաւերուն որոնք անցած են ամբողջ չարթնան ընթացքին: Կան, այժմ, առաջուընէ ամուելի պատերազմական նաւեր, որոնք հանդիսաւոր անցք կը կատարեն: Կարգին վերին իշխանութիւնը քաշեցփոքր Ասիոյ հեռաւոր ու ամայի մէկ անկիւնը, ամայացուց Պոլիսը ու զրկեց զայն իր մէկ ուրիշ յատկանիշէն — միջազգային էնթրիկներու վայր մը ըլլալէ,— ինչ որ երկրորդ պատճառ մըն է անոր անկման:

Բանաստեղծներու համար, սակայն, Պոլիսը կը մնայ անփոփոխ: Եւ, թերեւս, ան, այսօր ըլլալով աւելի ժպտուն, աւելի գեղեցիկ կ'երեւի անոնց, քան առաջ, երբ հարուստ էր ու աղմկոտ:

Աւելի քիչ չոգենաւեր ծովուն վրայ, աւելի քիչ բեռնակիր կռւր՝ նաւահանգիստը, աւելի քիչ վէճ առու-փախաններու, գողերու եւ քաղաքացիներու միջեւ, եւ վերջապէս աւելի քիչ կեղտ ու իւղ՝ Մարմարայի հանդարտ ու մարգարտային ջուրերուն վրայ: Այսօր՝ Վոսփորի վրայ չոգենաւային պատյտ մը ապահովաբար աւելի գեղեցիկ է, քան առաջ, Պոլսոյ «առեւտրականօրէն ծաղկեալ» չրջանին:

ԱՐՈՒԵՍՏԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Թուրքիոյ մէջ, արուեստի համար բաւարար պայմաններ դոյութիւն ունեցած չեն Սուլթաններու բէժիմին պատճառաւ, որուն յատկանիշն էր բրտութիւնն ու ճնշումը:

Հակառակ անոր որ վեց զարերու պետութիւն մըն է եղած, իր գոյութեան ամբողջ ընթացքին կարելի չէ ցոյց տալ կարճատեւ կամ երկարատեւ չրջան մը՝ արուեստի արտադրութեանց, որ իր զրոշմը դրած ըլլայ անոր կեանքին վրայ: Մանաւանդ հինգ արուեստներէն միայն բանաստեղծութիւնն է որ կեանքի նշաններ է ցոյց տուած, իսկ ան ալ՝ ժժգոյն, նեղ, կարծես հարկադրեալ: Վէպն ու վիպակը ամէնէն երջանիկն են եղած: Անոնք եղած են միակ ստեղծագործութիւնները՝ նկատելի արժէքով, ու անոնց հեղինակները կը մնան Թուրքերու ազգային փառքին միակ կառուցուածքը: Միւս արուեստները իրենց գոյութեան սկիզբը կ'առնեն Կապիին յաղթանակին հետ: Եւ, անշուշտ, կը կրեն երկրամասային միամտութեան դրոշմը: Անցեալէն ոչ մէկ կը տակ ունին, ոչ մէկ աւանդութիւն, ոչ մէկ ճչդուած ուղի: Ու հավիւ հիմա, Լոր տագնապը կը նեղէ կեանքը եւ կը դժուարացնէ բոլոր տեսակի արտադրութիւնները, անոնք կը ճգնին երեւան գալ ու պարտադրել իրենք զիրենք:

Քանի մը օրերու ընթացքին, դորս անցուցի Պոլսոյ մէջ, յաջողեցայ տեսնել նաեւ նկարչական ցուցահանդէս մը, որ բուսական հետաքրքրական էր եւ յատկանշական՝ իրրեւ թուրք երիտասարդ նկարչութեան առաջին քայլերը:

Ցուցահանդէսը բացուած էր կալաթա Սարայի Լիսէին սրահներէն մէկուն մէջ:

... Կը մտնենք լիսէի ընդարձակ բակէն ներս, յարգանքի եւ երախտապիտութեան զգացումով մը (կ'ակնարկէ ասոր հասցուցած Պուլկար մտաւորականներուն, «Յառաջ») : Բակին մէջ հոս ու հոն կը ցցուին պրոնզէ անդրիները՝ զպրոցին հիմնադիրներուն: Կը մտնենք ներս: Ոչ ոք կայ ու ոչ մէկ նշան որ ճամբայ ցուցնէ: Լայն սանդուղք մը, որ երկուքի կը բաժնուի, կը բարձրանանք առաջին յարկը: Մեր երկուքէն զատ ոչ ոք կայ ամբողջ այս նրբանցքներուն եւ սենեակներուն մէջ: Պատերէն մէկուն վրայ գոնէ գծուած մատ մը ըլլար՝ նկարահանդէսը ցուցնող: Կը բանանք ու կը գտնենք պարապ սենեակներու դռներ, մինչեւ որ կ'իյնանք նկարասրդ պատերով սենեակ մը: Դրան առջեւ աթոռի մը վրայ նստած է երիտասարդ ու դեղեցիկ կին մը: Սեւ ու խնամքով կրծուած մազեր, ածուխի նման սեւ աչքեր, չրթներ, այտեր ու յօնքեր՝ ամենանուրբ կերպով չգարուած: Մանուկներ թարթիչները, կարծես ամէն մէկ աչք ոսոտայնի մը ոտքերն են: Անոտարակոյս՝ նոր Թրքուհիներէն է: Մեզի ոտմամակ եւ նկարատեար կուտայ՝ սիրալիր ժպիտով մը, բայց առանց արտասանելու բառ մը: Փոքրիկ նկարատետր մը՝ կարմիր կազերով: Անչուշտ նկարիչը, Համիտ Նէճատէթ չէ խնայած անոր ծախքը: Որովհետեւ առանց այս նկարատետրին մեր գլուխներուն մէջ ի՞նչ պիտի մնար այս ցուցահանդէսէն, որպէսզի ցոյց տայինք զայն ուրիշներուն ալ:

Սրահին մէջ կը գտնուինք միայն մենք ու նկարիչին կինը կամ, թերեւս բարեկամուհին — զեղանի դանճապահուհին: Այդպէս ալ մնացինք մեր այցելութեան ամբողջ տեւողութեան: Լուռ, խաղաղ ու տաճարի նման նուագ սենեակ մը — ամենայարմարը դիտելու համար: Եթէ, սակայն, ստեղծագործութիւնները դիտուելիք ըլլային:

Առաջին ակնարկով մը խակ կը հասկնաք թէ նկարիչը դիմանկարիչ է եւ կը նախընտրէ կիներու դէմքերը: 70 նկարչներէն 40ը դիմանկարներ են ու անոնցմէ մեծ երեքը այրերու,— Կալիմը, Մուհամմէտինը եւ Ֆահրի փաշայինը:

Կը խորհիմ թէ՝ փաղցին մէջ թրքուհին առանց «եաշմաք»ի տեսնելէ վերջ պիտի կարենաս զայն տեսնել պատուհին վրայ եւս՝ Թուրք նկարիչի մը աչքերուն միջոցաս ու անոր մատերուն կեանքին մէջ: Ոչ մէկ նման բան: Կ'անցնիս նկարներուն առջեւէն ու կը տեսնես,— «օրիորդ», «օր. Մարի», «օր. Ժերնըվիէվ», «Բրիտանուհին», «Իտալուհին», «Քազաքուհին», «Զուիցերուհին», «Թայիթիէն կին մը», «Ֆրանսուհին», «Հունուհին», «Ամերիկուհին» եւն.: Ամբողջ սրահ մը բոլոր տեղերու ներկայացուցչուհիներով, բացի Թրքուհիէն: Հարկ է ենթադրել թէ նկարիչը նոր վերադարձած է Փարիզէն, ուր, իրապէս, բոլոր ցեղերու նմոյշները կարելի է գտնել ամենայն դիւրութեամբ: Ան ոչ ժամանակ ոչ ալ ախարկ է ունեցած Թրքուհիին համար, որուն սպասէն էլած ինք, եւ որ այսօր մատչելի է ամէն մահկանացուի եւ ներչնչուող աչքի:

Ցուցահանդէսը կը գտնուի Պոլսոյ կեդրոնը: Ու Համիտ Նէճատէթի պատուհաններուն վրայ մէկ հատիկ նկար չկայ Վոսփորէն, մզկիթներէն, պալատներէն: Կան, միայն, երկու բնանկարներ՝ Փարիզի Լիւքսէմպուրկէն եւ Պուլվար Հօսմանէն: Այդ պատճառաւ, անոր արուեստին մէջ ոչինչ կայ Թրքական: Իսկ Թրքական - ազգայինը աւելի հետաքրքրական պիտի ըլլար իր արտադրութիւններուն մէջ: Ու անիկա պիտի ըլլար թերեւս, միակ արուեստի գործը:

Կը յիշեմ պուլկար երիտասարդ բանաստեղծի մը բանաստեղծութեանց մէկ հատորը՝ գրուած վառնայի մէկ հատոր մը, սակայն, ուր ծովը երբեք չէ յիշուած:

Եթէ նկարիչը աւելի ազգային գոյ տար իր գործերուն, այսինքն եթէ աւելի անկեղծ ու հարազատ ըլլար, իր ցուցահանդէսը այդքան ամայի պիտի չըլլար:

Այսուհանդերձ ասոնք առաջին քայլերն են Թուրք նկարչութեան: Ան աւելի հետաքրքրական պիտի ըլլայ, եթէ բիւր Թրքական կեանքի ակերէն:

Արեւմուշներ

— o —

Երբ ծիծեռնակն ինձ հծծէ աղէկէզ

Որչափ ատեմ էադիին ժխորն սիրեմ ձեզ···

Պ. Դուրեան

ՄԱՐՍԷՅ.— Ժողովն տազտկացած, կ'ուզենք պահ մը մոռնալ օրուան հոգսերը եւ ընտանիքով եւ ընկերներով կը մեկնինք Սէնթ Անթուան, Քամփաներ Ֆօրէսթա: Հոն կը հանդիպինք խումբ մը արեւմուշներու որ եկած են Փարիզէն, Կրընոպլէն եւ Մարսէյլէն (35 հոգի): Տանեւհինգ օրէ ի վեր է որ բանակում տեղի կ'ունենայ: Այդ հսկայ անտառին մէջ ամէն մը պարմանուհիներ ի՞նչպէս կ'ապրին հեռու՝ քաղաքի ժխորէն: Ամէն ինչ լուռ է: Միայն Ֆրանսայի յարափոփոխ եւ փոթորկոտ հովի սոլոյն է որ կը լսուի:

Կ'ուզեմ մօտենալ եւ տեղեկութիւններ քաղել իրրեւ «Յառաջ»ի մզկիթակից, սակայն կանոնը ճամբան գոցած է բարակ կանեփի չուանով մը: Զեռքի չափ տախտակի վրայ քանի մը տող գրուած է Ֆրանսերէն «Մուտքը արգիլուած է հասարակութեան համար»: Կը հնազանդիմ օրէնքին եւ կ'ընկնիմ բարակ կապէն անդին: Բայց դէմէն բան մը գլխս փոթորկած էր, կուրծքիս տակ սիրտս կ'եռար, երբ կը տեսնէի նուիրական գրօշը, հայկական եռագոյնը՝ Ֆրանսականին հետ կողք կողքի կը ծածանէր օդին մէջ: Ուզեցի երթալ եւ խոնարհիլ անոր առջեւ: Կ'երթամ հրաման խնդրելու խմբապետութիւնէն որ թոյլ տան ընկերոջս հետ միասին վրանները այցելել: Ընկերս Թորոս Կուլիփեանը իրրեւ լուսանկարիչ կ'ուզէ նկարել արեւմուշները: Սիրով կ'ընդունուին մեր խնդրանքը: Մարսէյլի խմբապետութիւնն օր. Ք. բացատրութիւններ կուտայ եւ կը յայտնէ թէ Փարիզի խումբը կը վարէն օր. Բէզատեան եւ Մանճեան, իսկ Կրընոպլինը՝ օր. Գայեանէ Պաշտաուրեան:

Իրենց փափաքին կը ներկարենք («Յառաջ»ի դրկելու համար): Անսպասելի կը փափաքին որ եռագոյնին առջեւ նկարուին: «Մեր պարծանքըն է դրօշակը, մենք անով հպարտ ենք: Անոր հովանիին տակ դիւրեր ցրեկ այս ամայութեան խաղաղ ծոցին մէջ տաքին, բուքին, փոթորիկին տանտիրանական կը սոսկինք, օդ կար ըլլալու համար հայ ցեղին»:

Ու կը տարուիմ մտածելու, քաղքենի եւ չուկայիկ մարդիկ, զոր գաճած չահախնդրութեամբ եւ պատկառ քաւութեամբ կը հալածէ ոգորդը, որ եւ է խղճահարութիւն չէ՞ք զգար այս աղջիկներուն նախճախնդրութեան առջեւ: Հոգով եւ մտով գաճաճները չեն կրնար թափանցել անոր խմաստութեան եւ խորհուրդին:

Արեւմուշները յայտնեցին նաեւ յաջորդ չարթու պիտի մեկնին Նոպլը եւ ուրիշ վայրեր, բանակատարելու համար:

Որքա՜ն փափաքելի պիտի ըլլար բոլոր հայ երիտասարդ եւ երիտասարդուհիները արի եւ արենուշ արձագրուհին, զօրացնելու համար իրենց ֆիզիքականը եւ բարոյականը: Ա՛ պէսով միայն կրնանք լաւ քաղաքներ զառնալ:

Ով որ կ'ուզէ տողդ ապրիլ իր համխմբուն Հ. Մ. Ը. Մ.-ի սկսած ներուն կամ արենուշներու զբօսատակ:

ՄԻՍԱՔ ԽՐԱԼԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Նետուրիւն...

— o —

Շաւարշ Գարագաշ, էրզրումցի այժմ ի կարմիր Հայաստան, հանճարեղ մտաւորական, գիրք մը տպարակած էր վերջերս — Պայքարիմ: Այդ գիրքը պատմութիւն էր կոմունիստներու նախապատմեան չարժման: Մենք այս սիւնակներուն մէջ տուինք այդ գրքին բովանդակութիւնը, ինչպէս նաեւ այն քննադատութիւնները, որ ուղղուցան հեղինակին, իր վերաքննութեան փորձերուն առթիւ եւ էրզրումցի ըլլալուն պատճառով:

Եւ ահա Շաւարշ Գարագաշ Պոլսոյ տարի մէջ (2 օդոստ.) կը հրատարակէ նամակ մը, ներողութիւն խնդրելու համար հրապարակով: Թէ ձեւով ներողութիւն կը խնդրէ բախտ հեղինակը, յայտնի է բոլոր նոյն, որոնք գիտեն թէ Ռուսիոյ հիմա կը տիրեն միջնադարեան տաքնականի տեսութեանց բոլորը:

Ծիծաղելին այն է, որ գնդապետարի խմբագրութիւնը զոհ է այդ ֆորմիւլէ նամակին, ներողութիւն խնդրելու արգահատելի ձեւէն:

Առուեսագէտ մը

— o —

Պուլեւտար մեծ գովեստով կը խօսի երաժիշտի մը մասին, կոնսերվատորի Սարաջեւ, փակագծի մէջ դրելով թրքական: Կ'ուզէ ասով ծագումը չանակել: Հայ արուեստագէտ մը ազգութիւնը: Սարաջեան բնիկ Թիֆլիզցի է: Ուսուցած է Մոսկուայի երաժշտական ճեմարանի եւ երգահանական տեսութեան բաժինները: Ցետոյ անցելով Լայպցիկ, 1906ին կը հետեւի Թուր Նիկիչի նուագախումբեր պրոլու յատուկ դասընթացքներուն: Նուհետեւ Մոսկուայի մէջ կուսակցական համերգներ, զեկավարելով խումբերը:

1926ին դարձեալ կ'անցնի արտասահման եւ Փրակայի ու Վիէննայի մէջ մեծ յաջողութիւն կը գտնէ իր նուագախումբի վարիչ:

Ներկայիս Մոսկուայի երաժշտական փոթիչասրներէն է: Սարաջեան ազգինն է, որ Ռուսիոյ մէջ կը տիրապետէ նուագախումբի զեկավարութեան ասպարէն մը: Մոսկուայի երաժշտական այդ բաժինն չըլլանալուս պատճառով աշակերտները հիմա կը գործեն երաժշտական զանազան հաստատութիւններու մէջ:

Մոսկուայի սէնֆոնիէ ընկերութիւնը կը կրէ փրոֆ. Կ. Սարաջեանի անունը:

Մահ մը

— o —

Օգոստոս 9ին Թիֆլիզի մէջ մեռաւ Սիմոն Նաբախտեան:

Ծնած է 1887ին: Արհեստաւոր էր տանիքի զաւակ, գպրոցական դասընթացքներէն սկսեալ կը նուիրուի գործնական կանութեան: Պատերազմին գործօն համակրանքով էր արդէն: Գիտէր վրացերէն լեզուն: Վրաստանի մէջ կը վարէ պատասխանատու պաշտօններ, յետոյ կ'անցնի Հայաստան եւ կը նշանակուի քրէական տոմ-

ԽԱՉ — ՍԱՓԱ

— Ես ինչ գիտեմ, ասում է նա, ես միայն գիտեմ, որ ես ուզում եմ ապրել, ուզում եմ, որ ինձ սիրեն, ուզում եմ, որ ինձ հարգեն, ուզում եմ, որ ինձ հետ լավ վարվեն, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չկռվի, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չվիճի, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չխոսի վատ, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չխաբի, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չծաղրի, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չնախատի, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չնեղացնի, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չվիրավորի, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չդավաճանի, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չդաժանանա, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չանարգի, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չանպատվի, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չանհարգի, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չանամոթանա, ուզում եմ, որ ինձ հետ ոչ ոք չանամոթ

Ց.



Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷԻՆ *ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritain-ի ներքնայարկը։ Մէթրօ՝ Շաթըլէ։ Օրակարգ՝ Զեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի եւ Կոմիտէի ընտրութիւն։*

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ Զաւարեան Կոմիտէի ընդհ. ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ։ Զեկոյց Շրջ. ժողովի մասին։

ՕՌՆՈՒԻՎԻԼԻ «Վարդան» ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Հրայր, Ռազմիկ եւ Տաւրօս խումբերու բոլոր ընկերները այս կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 2.30ին Առնուվիլի ծանօթ սրճարանին մէջ։ Օրակարգ՝ Զեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի։

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ Վռամեան խումբի ժողովը այս երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ։

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի «Քրխտափոր», «Ռոստոմ», «Զաւարեան», կառ տը Վէկի եւ Վիլէօրպանի բոլոր ընկերները այս Կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Հ. Յ. Դ. «Զարդարեան» Գրադարանին մէջ։ Օրակարգ.— Համարատուութիւն Կոմիտէի եւ ընարութիւն նոր Կոմիտէի։

ԼԻՈՆԻ անդամական ընդհ. ժողովը այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Հ. Յ. Դ. «Զարդարեան» Գրադարանին մէջ։

ՎԻՆԻ Կոմիտէն ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի «Քրխտափոր», «Ռոստոմ» եւ «Ապառաժ» խումբերու բոլոր ընկերները վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին Հ. Յ. Դ. «Խաժակ Ակումբին մէջ։ Օրակարգ զեկոյց խումբերու եւ Կոմիտէի։ Զեկոյց շրջանային ժողովի։

ՍԷն թ'Էթիէնի «Անտօք» կոմիտէի ընդհ. ժողովը վաղը, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին «Դուբեան» Գրադարանին մէջ։

Դաշտանաւոդեա

Իսի լէ Մուլինոյի Վռամեան խումբին կողմէ

Այս կիրակի Մէսոնի Անառաին մէջ «Պաղ Աղբիւր»ին մօտ

կը նախագահէ՝ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

Բանախօսութիւն, երգ, հայկական եւ եւրոպական պարեր։

Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած Փարիզի Դաւրայի Հայր. Միութեան կողմէ

Այս կիրակի Մէտոնի անտառը, պաղ ջուրին մօտ

Երեկոյթ - պարահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ

ՍԷՆԹ ԱՌԹՈՒԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «ԸՆԿԵՐ ԿԱՐՕ» ԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

Շովանաւորութեամբ *ՄԱՐՍԷՅԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ*

ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 7.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ «Ա ԼԱ ՎԻՕՏ» ՀԷՐՄԻԹԱԺԻ ՄԷՋ

ԿԸ ՆԱԽԱԳԱՀԷ՝ ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ

ԿԸ ԽՕՍԻ՝ ԸՆԿԵՐՈՒՀԻ ԷԼԼԷՆ ԲԻԼԶԱՆԴ

Հ. Յ. Դ. Պուլվ. Օսման Պաս. Մխիթեան մ.ճիւղը կը ներկայացնէ զուարճալի մը

երգ, արտասանութիւն, կէս գիշերէն վերջ պարահանդէս,

կը նուագէ Զ. Ռ. Մ. վահագնեան նուագախումբը։

Մուտք 5 եւ 3 ֆրանք։

ՀԱԽԱՓՈՑԹ

Ֆրանսահայ կարմիր խաչի Իսի-լէ-Մուլինոյի մասնաճիւղը կը հրաւիրէ բոլոր անդամ եւ անդամուհիները վաղը, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, Ակումբին մէջ, 253, rue J. J. Rousseau, Իսի-լէ-Մուլինօ, կը մասնակցի «ՍԻՓԱՆ» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Պ. Մաքօի։ Հայկական պար եւ երգ։ փափաքողները կրնան ներկայ գտնուիլ։

կը խնդրուի մասնաճիւղիս ուղղեալ նամակները ղրկել հետեւեալ հասցէին՝ Tarakdjiam Marie, 29, Allée de la Seine, Issy-les-Moulineaux (Seine)։

ՍԻՓԱՆ երգչախումբի փորձը այսօր, Ուրբաթ, ժամը 8.30ին, 6bis, rue Campagne Prémiere. Studio Rudolf-ի սրահը, մէթրօ՝ Բասքայլ։ Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Կ'ՈՒԶՈՒԻ *շատ լաւ ղերձակ գործատէր մը Հավր (Le Havre) քաղաքին մէջ։ Ներկայանալ յանձնարարականով։ Ամբողջ տարուան համար աշխատանքը ապահովուած։ Դիմել՝ Պ. Der-Nereessian-ի, 8, rue des Panoyaux, Paris.*

ԿԱՐԵՒՈՐ

Դանօթ Օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ։ Դիմել Յառաջի վարչութեան։

ՋԱՆԱՁԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ
à Kremlin-Bicêtre, Seine
Métro Porte d'Italie

ՎԱՐԶՈՒԻ ԵՆ

ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ
13, rue Pierre Curie
Bicêtre-ի Marché-ին քով

Ամենապրեցէք ապահովելու ձեր վիճտած խիստ նպաստաւոր գիներով եւ առողջապահական վերջին դրութեամբ կառուցուած յարկաբաժիններ՝ օժտուած առանձին խոհանոցներով, լոգարան, W. C եւ cave։

Մաքուր օդ, միշտ արեւ, բնական թարմ լոյսի ներքեւ ձեր տրամադրութեան տակ ալիտի գտնէք բացառիկ հանգստութիւն, կեդրոնական ջեռուցիչ կազ, տաք եւ պաղ ջուր եւ ելեքտրականութիւն։

Ներկայանալ տեղւոյն վրայ առաւօտեան ժամը 8էն երեկոյեան ժամը 8։

Բացօթեայ թատերական ներկայացում

Նախաձեռնութեամբ՝ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի

Կիրակի, 27 Օգոստոս 1933 առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ 9

Bagneux, Sentier des Bas-Longchamp

Պ. ԿԱՐԻՆԵԱՆի հովանւոտ պարտէզին մէջ

Եւրոպական եւ արեւելեան ընտիր նուագ

Պարտէզին չորս կողմը պիտի գետեղուին բարձրախօսներ որոնք պիտի նուագեն հաւաքնտիր տիսքեր

Radiodiffusion-ը կը կատարէ Maison L. NICHANIAN 56, Rue Piat.

Գեղարուեստական ճոխ բաժին մասնակցութեամբ փարիզեան բեմի լաւագոյն ուժերու

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ

ՄՈՒՏՔ 3 ՖՐԱՆՔ

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի

Դաշտապարահանդէս Մարսէյլի մէջ

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱԿԱՆ ԱՐԾԻՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 8ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 8Ը

ՊԷԼՎԷՏԷՐԻ օդասուն պարտէզին մէջ

(Bar - Restaurant du Belvedere St. André)

ճոխ յայտագիր՝ ցողանցք մարզիկներու, մեներգ։ Արտասանութիւն, ֆանթեզի, պօքս, ընբշամարտ, կովկասեան եւ եւրոպական պարեր, մրցում թանկօի եւ պուլի։

Կը նուագէ ջութակահար Պ. Ս. ՋԻՕՐՋԻՃԵԱՆ եւ իր խումբը

փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել, ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչ բվպելիներ եւ պաղպաղակ ժողովրդական գիներով։

Մուտքը՝ ազատ է։

Դաշտապարահանդէս

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՍԹԱՆՈՁԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ԱՌԱՒՕՏԸՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ

ՄԷՏՕՏՈՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

Անձրեւի պարագայի կը յետաձգուի։

ԾԱԽՈՒ ԼԱՒ ԻՆՔՆԱՁԱՐԺՆԵՐ

ԾԱԽՈՒ ԵՆ՝ PEUGEOT *վաճառանիշով ինքնաշարժ մը, 5ձիու ուժ, conduite intérieure, 4 անձի տեղ. գին 2000 ֆրանք։*

RENAULT *վաճառանիշով ինքնաշարժ մը, 8 ձիու ուժ, couduite intérieure, 4 անձի տեղ, գին 4000 ֆրանք։*

Երկու ինքնաշարժները շատ լաւ վիճակի մէջ են։ Դիտցէք օգտուիլ այս բացառիկ պատեհութիւնէն։ Դիմել մինչեւ այս շաբաթ օր Պ. Շահան Սարեանի, 65-67 Champs Elysées, Tél. Elysée 66-29 կամ 66-28։

Շավիլի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Madame RAMEL-ի ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ 41 Grand'Rue

եւ

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

×

ՊՈՒԱ ԴՈՒԼՈՆՊԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ՁԳՕՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ ՍՐՃԱՐԱՆԸ

345, AVENUE ARGENTEUIL

ՍԵԳՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ
Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԵԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ՈՍԿԻ ԿՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՐԻ

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն։

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը *9 - 12* եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8։ կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔՏ. **ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ**

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Գաւառոյ Մէտտայ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միայն՝ նամակագրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին՝ ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շոյանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԵՐՄԻի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մոքային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Հակաշիճախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական Սելադրական եւ ֆրէօեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները այրի, քոյր, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներական հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի յուրջ խնամք։

Տօքթ. Մ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն.

Ատամնարուժարանը կը ղեկավարուի փարիզի Շամալսարանէն շրջանաւարտ ատամնարոյժի մը կողմէ։ Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրան եւլլն.) շինութեան համար։

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Ս. ՎՐԱՅԵԱՆ

Առաջին *թիւը յանձնուած է տպագրութեան եւ լոյս կը տեսնէ սեպտեմբերին։*

Առաջին *թիւին մէջ* գրութիւններ ունին՝ Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ, Ա. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, Ռ. ԲԵՐԵԱՆ, Ա. ԳԻԼԼԱՆՏԱՆԵԱՆ, Ց. ՋԱՐԵԱՆ, Ց. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ, Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Վ. ՄԻՆԱՒՈՐԵԱՆ, Շ. ՆԱՐԳԻԼԵ, ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ, Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ուրիշներ։

Առաջին *թիւէն* պիտի սկսի հրատարակուիլ Վ. Աբգ. Մանկունիի «Ն. Դ. եւ իր ժամանակը» *ընդարձակ պատմական գործը։*

Այլեւայլ վաւերագրեր, տեսութիւններ, գրախօսականներ, նկարներ։

Վէմի *մէջ* լոյս պիտի տեսնեն նաեւ Դրօշ յուշերը, Հայաստանի խորհրդարանի եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները։

Վէմին *խոստացած են աշխատակցիլ, ի միջի այլոց — ՊՐՕՖ. ԱՒՈՒՆԵԱՆ, ԱԼՊՈՑԱՃԵԱՆ, ՀԱՄԱՍՏԵՂ, Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԵՐՍԷՍ արք. ՄԵԼԻՔ-ԹԱՂՎԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ, ՍԵՊՈՒՀ, Ց. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ, Ց. ՕՇԱԿԱՆ եւ ուրիշներ։*

Առաջին թիւէն իսկ « Վէմ »ի ստացումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ։ Բաժանորդագրութիւնները չվճարուած ապատրանքները նկատի չպիտի առնուին։

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան	65 ֆր.
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ	50 ֆր.
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յուգոսլաւիա, Սուրիա, Պարսկաստան	40 ֆր.

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝

L. Kévonian-ի 17 Rue Damesme, Paris (13)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Ֆր. կ. ԽԱՉի Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս երկուշաբթի, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Bar au Petit Pauceti մէջ, 23, rue Dugommier։ Օրակարգ. Համարատուութիւն վարչութեան եւ նոր վարչութեան ընարութիւն։ Ժողովը կը համարուի օրինական անկախ ներկաներու թիւէն։

ՓԱՐԻԶԻ Մալնոյէարի Հայրենակցական Միութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ-անդամ բոլոր հայրենակիցները վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 7ին, 119, Ave. d'Italie, մէթրօ Maison Blanche։ Կարեւոր օրակարգ։ Տարօնցի հայրենակիցներէ կը խնդրուի բացառաբար ներկայ գտնուիլ այս ժողովին։

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Բ. ԳԼՈՒԽ

— o —

2.— ՄԵՆ ԴՈՒՔՍ ՍԷՐԳԷՅԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Բակին մէջ կը գտնուէին ամբողջ վարչական դասուն ներկայացուցիչները, Ջոկատ մը պինուար եւ ենթասպաներ, որ գործ չունէին։ Կալիայեւ բարձրացաւ կախաղանին վրայ։ Հաղցուցած էին բոլորովին սեւ, վերարկու չունէր, գլխուն դրած էին թաղիքէ գդակ մը։

Անշարժ, մխիկ ըրաւ մահավճիռը։ Հ. Ֆլորինսկի մօտեցաւ, խաչը ձեռքին։ Կալիայեւ չհամբուրեց խաչը եւ ըսաւ.

— Ըսի ձեզի անգամ մը, որ ալ գործ չունիմ այս կեանքին հետ եւ պատրաստուած եմ մահուան։

Դահիճը, Փիլիպպով, անցաւ քահանային տեղը։ Ձուանը անցուց կալիայեւի վզին շուրջ, եւ, ոտքով, հրեց աթոռակը։

Կալիայեւ թաղուած է ամբողջին պարիսպին եաեւը, կայսերական աշտարակին ու զառիթափին միջեւ, որ լճին վրայ կ'իյնայ։

— o —

ԵՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

— o —

ԾՈՎԱԿԱԼ ԴՈՒԲԱՍՈՎԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

— o —

Ծովակալ Դուբասովի վրայ կանոնաւոր հսկողութիւն կատարել սկսանք 1906ի փետրուար ամսուն առաջին օրերուն։ Շելկէրով, Վոյնարովսկի երկու եղբայրները գներ էին իրենց ձիերն ու կառքերը։ Արձանագրուած էին իրրեւ կառապան, եւ, ինչպէս ժամանակին Օպանաս ու Կալիայեւ, իրենց աշխատանքին մէջ մէկը միւսին հետ մրցում կը կատարէին։ Երեքն ալ չատ մեծ պէտք չէին զգար իմ հրահանգներուս։ Հաւատարապէս բոլորն ալ լրակաց, յամառօրէն իրենց նպատակին հասնելու ջանալիր, չափազանց ճարպար եւ հմուտ կառապանի իրենց արհեստին մէջ, մօտէն հսկողութիւն կը կատարէին Դուբասովի վրայ։

Դուբասով, իրրեւ Մոսկուայի ընդհանուր կառավարիչ, մեծ դուքս Սէրգէյին նման, կը բնակէր Ընդհ. Կառավարչութեան պալատը, որ կը գտնուէր Տվէրսկայա փողոցին մէջ։ Սա նուէր Տվէրսկայա փողոցին մէջ։ Սա կայն ծովակալը չատ քիչ անգամ դուրս կ'ելլէր պալատէն, ուելի քիչ անգամ քան մեծ դուքսը։ Եւ չատ անկանոն ձեւով։

Հսկողութիւնը ընդհանրապէս կը կատարուէր Տվէրսկայայի հրապարակին վրայ, եւ ուելի վարը, Կրէմլինի մօտ։ Շուտով ծանօթացանք քաղաքը շրջագայելու իր սովորական եղանակին,— երբեմն պալատէն դուրս կ'ելլէր ընկերակցութեամբ վիչապազօրքին, երբեմն ալ, եւ հազուագէպ, իր կառքին մէջ կ'ունենար թիկնապահ մը։

Այս տեղեկութիւնները բաւական չէին անշուշտ և մենք տակաւին չէինք որոշած գործադրութեան դնել մահափորձի ծրագիրը։ Առաջին օրերուն, հսկողութիւնը կը կատարէին Շելկէրով եւ Բորիս Վոյնարովսկի։ Բորիսին եղբայրը, Վլադիմիր եկած էր փոխարինելու Միխայիլ Սոկոլովը, որ ժամանակ մը միայն անդամակցեցաւ Մարտական Մարմնին, յետոյ զարձաւ մեծամասնականներուն պետը։

Օր մը, Հելսինկֆորսի մէջ, մեր գաղտնի յարկաբաժինը այցելութեան եկաւ երիտասարդ մը, երկարահասակ, յոպճանդամ եւ դնդերուտ, աչ ալտին վրայ մէկ երկու կոծիճներով։ Ազեւ ինձի ներկայացուց զայն։ Սոկոլովին էր, մականուանեալն Մեղվեդ (արջ)։

Այս առաջին տեսակցութեան ընթացքին, Սոկոլով մեզի ըսաւ թէ համաձայն չէր էս - էր կուսակցութեան ծրագրին բոլոր կէտերուն։ Ըստ իրեն, վճռական դերը պիտի կատարէր ահաբեկչական կազմակերպութիւնը։ Թէ Մարտական Մարմինը ահաբեկչական միակ հաստատութիւնն էր, իրապէս ամուր, — ահա պատճառը, որ կ'ուզէր աշխատիլ մեզի հետ, հակառակ իր տարակարծութիւններուն՝ կուսակցութեան ծրագրին մասին։

Ինձի չատեր խօսած էին Սոկոլովի մասին,— որ մէկն էր Մոսկուայի ըմբոստութեան ղեկավարներէն,— իրրեւ յեղափոխական բացառիկ խիզախութեամբ օժտուած անհատ մը, որ ունէր նաեւ կազմակերպչի թանկագին յատկութիւններ։ Տպաւորութիւնը, որ գործեց մեր վրայ, չատ նպաստաւոր էր։ Կը խօսէր հանդարտ եւ չափուած։ Իր խօսքերուն մէջ կը զգացուէր բարոյական մեծ ուժ եւ խոր հաւատք։

Իր առաջարկը մեզ հաճոյք պատճառեց ինձի։

Ազեւ կ'ըսէր ինձի, եւ ես վստահ էի, որ Սոկոլով, ուրիշ ո եւ է մէկէն ուելի, ընդունակ էր Մարտական Մարմնին մէջ գործելու կորովի ձեռնհասութեամբ, նոյնիսկ ստանձնելու Մարտական Մարմնին ամբողջ ղեկավարութիւնը։ Բայց փորձառութիւն չունէր։ Այսուհանդերձ կրնար օգտակարել Մոսկուայի մահափորձին։ Իրրեւ կառապան, ինք պիտի ղեկավարէր հսկողութիւնը ծովակալ Դուբասովի վրայ։ Սոկոլով ընդունեց այդ պարտականութիւնը, ոչ անշուշտ առանց փորձի վարանումի մը։

— Չիս կրնար ճանչնալ Մոսկուայի մէջ, ըսաւ, Պրեսնիա թաղին մէջ բոլորը կը ճանչնան զիս։ Շատ կրնան հետապնդել զիս որ հինէն կը ճանչնան զիս։

Պատասխանեցի թէ փորձը ցուցուց որ շատ քիչ վտանգ կայ անապահով հանդիպումներու մէկ մասին, մեր նոյնիսկ կրնայ մը, բարեկամ մը չի կրնար ինչ կառապանը, — երբ մանաւանդ ան չէ, զոր ճանչցած էր ոստիկան, կամ քաղաքացի զգեստով։ Սոկոլով, յետոյ բացատրեց թէ վտանգի մը պարագան, — Մոսկուայի մէջ լոյս պիտի տեսնէր նաեւ Դրօշ յուշերը, Հայաստանի խորհրդարանի եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները։

Վէմին խոստացած են աշխատակցիլ, ի միջի այլոց — ՊՐՕՖ. ԱՒՈՒՆԵԱՆ, ԱԼՊՈՑԱՃԵԱՆ, ՀԱՄԱՍՏԵՂ, Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԵՐՍԷՍ արք. ՄԵԼԻՔ-ԹԱՂՎԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ, ՍԵՊՈՒՀ, Ց. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ, Ց. ՕՇԱԿԱՆ եւ ուրիշներ։

Առաջին թիւէն իսկ « Վէմ »ի ստացումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ։ Բաժանորդագրութեան չվճարուած ապատրանքները նկատի չպիտի առնուին։

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան	65 ֆր.
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ	50 ֆր.
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յուգոսլաւիա, Սուրիա, Պարսկաստան	40 ֆր.

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝

L. Kévonian-ի 17 Rue Damesme, Paris (13)

մասին,— որ մէկն էր Մոսկուայի ըմբոստութեան ղեկավարներէն,— իրրեւ յեղափոխական բացառիկ խիզախութեամբ օժտուած անհատ մը, որ ունէր նաեւ կազմակերպչի թանկագին յատկութիւններ։ Տպաւորութիւնը, որ գործեց մեր վրայ, չատ նպաստաւոր էր։ Կը խօսէր հանդարտ եւ չափուած։ Իր խօսքերուն մէջ կը զգացուէր բարոյական մեծ ուժ եւ խոր հաւատք։

Իր առաջարկը մեզ հաճոյք պատճառեց ինձի։

Ազեւ կ'ըսէր ինձի, եւ ես վստահ էի, որ Սոկոլով, ուրիշ ո եւ է մէկէն ուելի, ընդունակ էր Մարտական Մարմնին մէջ գործելու կորովի ձեռնհասութեամբ, նոյնիսկ ստանձնելու Մարտական Մարմնին ամբողջ ղեկավարութիւնը։ Բայց փորձառութիւն չունէր։ Այսուհանդերձ կրնար օգտակարել Մոսկուայի մահափորձին։ Իրրեւ կառապան, ինք պիտի ղեկավարէր հսկողութիւնը ծովակալ Դուբասովի վրայ։ Սոկոլով ընդունեց այդ պարտականութիւնը, ոչ անշուշտ առանց փորձի վարանումի մը։

— Չիս կրնար ճանչնալ Մոսկուայի մէջ, ըսաւ, Պրեսնիա թաղին մէջ բոլորը կը ճանչնան զիս։ Շատ կրնան հետապնդել զիս որ հինէն կը ճանչնան զիս։

Պատասխանեցի թէ փորձը ցուցուց որ շատ քիչ վտանգ կայ անապահով հանդիպումներու մէկ մասին, մեր նոյնիսկ կրնայ մը, բարեկամ մը չի կրնար ինչ կառապանը, — երբ մանաւանդ ան չէ, զոր ճանչցած էր ոստիկան, կամ քաղաքացի զգեստով։ Սոկոլով, յետոյ բացատրեց թէ վտանգի մը պարագան, — Մոսկուայի մէջ լոյս պիտի տեսնէր նաեւ Դրօշ յուշերը, Հայաստանի խորհրդարանի եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները։

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ,

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԱԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵՑԱ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 26 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933

26 Aout 1933

ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2273 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹԱԼԹՈՒՄԱՆ ՀԱՒԱՍԱՐԱԿՇՌՈՒԹԻՒՆԸ

« Շատ ազգեր պատահեցան անբախտութեան, բայց չեղաւ ոնց համար յաւիտենական մեղեւդութիւն։ Աքսորուեցան, կախուեցան, գլխատուեցան եւ այրուեցան, բայց ոնց հոգին կենդանի մնաց, իրենց ամայացած հայրենիքի փլատակներէն մէջ։

«Հայրենիքի օդը, սարերը եւ անտառները, խոր գիշերի լռութեան մէջ դարերով շշնչեցին այդ նահատակներուն վերջին բոպէում արած բողոքների արձագանգը»։ («Երկու տող» էջ 34) 1861

ՄԻՒՐ· ՆԱԼԲԱՆՏԵԱՆՑ

Ըօթանասունեւերկու տարիներ առաջ, մարգարէական չունչով են գրուած այս տողերը, կարծես դիտելով մեր անխտրականի ներկան,— Հայ Դատ[illegible]ը։

Շաղիւ տասնամեակ մը անցաւ մեր վրայէն, երբ մեր անխտիր եւ անոտան արժէքներն սկսան վերեզակային վաճառքի հանուիլ։

Ամէն օր եւ ամէն անկիւնէ,— հեռուոր թէ մօտաւոր— նոյնոր վէրքեր կը բացուին։ Հայ մարդու եւ հայ հոգու վրայ կարծես մամուռ է կապեր։ Միտքը չի գործեր այլեւս, ժանգոտեր է։ կը գործէ միայն օձապտոյտ կիրքը···

Շայազուրկ արժէքները հայարժէք կը ներկայացուին եւ կ'ուզեն խաթարել մեր ազգային բովանդակ դիմագիծը։

Դիտեցէք անգամ մը Ամերիկայէն մինչեւ Եգիպտոս եւ այլուր, 60էն վեր Ռամկավարներու «երիտասարդական» առանդը, Հայ ցեղի պատիւը նսեմացնելու իրեն՝ հայ ժողովուրդին եւ հիւրընկալ օտարին առջեւ։ Եւ Բուզվէլթի զարմանալի կերպով մոռցեր է «ուղեղներու խորհուրդը» հայ ռամկավարներէ կազմելու···

Արժէ՛ արիւն պղտորել··· Այսուհետեւ մէկ բան միայն պէտք է խօսի ամենուրեք,— հայ ժողովուրդի դիմակից ատրերու առնական կամքը։

Սակայն, ախտաւորակ ուղեղներէ բխած ու զարկուած այս ժամանակավրէպ «ճակատամարտ»երու մասին չէ որ պիտի խօսէինք։ Արդէն չատ եղաւ խօսուածը եւ զարմանալի պայքար։

Մենք ուրիշ բիւրաւոր ցաւեր ունինք մտածելու։

×

Իաւական չէ միայն արտաքին ճակատի վրայ վէրքեր առնել եւ ներքին ճակատի վրայ յանցաւոր փնտռել։ Իաւական չէ արտաքին ճակատի վրայ պարտուիլ եւ ներքին ճակատի վրայ դառնալ իմիաներ ու իմիաներ։

Գաղթաշխարհը Հայ Դատի եւ հայ պահանջներու կենդանի տարերքն է, ամբակուռ պատուանդանը։ Որքան ալ կոտորակուած ըլլան մեր ուժերը, որքան ալ խոցոտուած՝ մեր կուրծքերը, մեր ազգային եւ քաղաքական պահանջներու մեկնակէտը գաղթաշխարհն է։ Ճիշդ է որ կ'ապրինք հատուած առ հատուած, կ'ապրինք երիներանգ միութիւններու եւ կազմակերպութիւններու մէջ, կ'ապրինք տեղացիական ու համայնքի նեղմիտ ոգիով ու հոգերով, սակայն, կը շնչենք իբրեւ ազգ եւ պէտք է մտածենք իբրեւ ազգ։ Դէթ այս լուսաւոր պողոտաներու եւ օտար քաղաքակրթութեանց ծոցին մէջ թող հալին ընդմիշտ այն ցեղախտն ու ունակութիւնները որ, հայ ժողովուրդի հաւաքական մտածողութեան եւ հաւաքական կամեցողութեան խոչընդոտ կը դառնան։

Ինչո՞ւ մենք այսքան չուտ մոռցանք որ, անլուծելի դատ ու պահանջ ունինք։ Ինչո՞ւ այսքան չուտ փոշի իջաւ մեր արդար ու չարաւոր իրաւունքներուն վրայ։

Ճիշդ է որ, մենք մեզի մոռցանք, դիւանագիտութիւնն ալ մեզի նեաոեց կանանչ սեղանէն մինչեւ դամբիւղ։ Պէտք է դիտնանք որ դաշնագիրները չդիմաներ չեն։ Զոհը՝ մշտնջենական գոհ չի մնար։

Գերմանիան երկա՞ր հատաչեց ու աղերսեց, եւ երբ ոչ ոք լսեց սկսաւ ոռքերը գետին զարնել։

Թուրքիան՝ տակաւին նոր ոտնից Լոզանի իր «յաղթանակ»ը եւ ինչ ամբարտաւան ճառեր, ինչ վերամբարձ յոխորտանքներ ու Թաիօրներ··· Հապա օղակ — օղակ հիւսուող բարեկամական դաշինքները, յայտնի ու գաղտնի տեսակցութիւններն ու այցելութիւնները ···

Արդեօք այս բոլորը, հեռուոր թէ մօտաւոր, կապ չունի՞ մեզի հետ։ Հանդիսատ քուն քաշելու ձեւ ենք առած ճիշդ այն պահուն, երբ միջազգային քաղաքական դէպքերը կը թաւալին մեզմէ դուրս եւ յաճախ ուղղակի մեզի դէմ։

Տարին տասներկու ամիս մի՞թէ միշտ դաշնակիցներուն պիտի փնտռենք, բարձր դիւանագիտութիւն խաղանք, երբ խորապէս դիտենք մեր բոլոր մեծ ու փոքր դաշնակիցներուն արժէքը։ Անոնց կրնան կի հարուածները մինչեւ այսօր տակաւին կը զգանք մեր գանկերուն վրայ։

Հայ ժողովուրդը ունի մէկ իրական եւ անզուգական դաշինակից,— իր ներկայ ոտնահարուած դրութիւնը։ Հոս է մեր բոլոր պահանջներուն կեդրոնամիտ ուժը։ Հոս է մեր դատի յաջողութեան գրաւականը եւ հոս է մեր գոյութեան խարիսխը։

Իսկ ատոր հասնելու համար ամէնէն առաջ պէտք է վերանայնդնենք մեր ներքին խախտուած հաւատարակչռութիւնը, պէտք է վերանորոգչական եւ վերազնահատական հիմնական աշխատանքի ձեռնարկենք ներդաշնակելու համար մեր բոլոր ազգային պահանջները։

Անտարակոյս, այս աշխատանքներու պահուն, հայ կեանքի ղեկավարները պիտի ունենան իրենց բերումով եւ պիտի ցցուի դարձեալ հայ հիմնարկութիւնը, Ց. Հ. Դաշնակցութիւնը, որու դերը ըօշակին տակ հայ ժողովուրդը գիտցած է արձանագրել անհամար յաղթութիւններ ու ճակատագրական պայքարներ։

Վ. ՀԱՄԲ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՍՈՒՐԻԱՑԻՆԵՐԸ Ի՞ՆՉ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ

ՍՈՒՐԻՈՅ ԵՐԵՍՓ· ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Սուրիոյ երեսփ· ժողովի նախագահ Սուլհի պէյ Պէրէքաթ այս միջոցին յատուկ պաշտօնով Փարիզ կը գտնուի, աշխատելու Սուրիոյ եւ հոգատար կառավարութեան միջեւ գտնուած թիւրիմացութիւնները հարթելու։ Արդէն իսկ ներկայացած է հանրապետութեան նախագահին, վարչապետին, ներքին եւ արտաքին նախարարներուն եւայլն։

Սուլհի պէյ թերթի մը խմբագրին հետեւեալ կերպով պարզած է Սուրիոյ պահանջները·—

1·— Նոր կարգադրութիւն մը հաստատել որ գոհացում տայ միանգամայն թէ՛ Լիբանանի եւ թէ Սուրիոյ։ Եթէ Սուրիան դէպի ներս, արեւելք քշուի, այն ատեն կ'ենթարկուի անապատի քաշողութեան որ ենթակայ է անկլիական ազդեցութեան։

2·— Բարիւղի քաղաքականութեան նոր պահանջներուն պատասխանելու համար պէտք է « պատուհան մը բանալ » Միջերկրականի վրայ։ Ասիկա է ամենակարեւոր կէտերէն մէկը։ Ի՞նչ պիտի ըլլայ ճակատագիրը Տրիպոլսոյ նաւահանգիստին։

3·— Դամասկոսի բնական միակ նաւահանգիստը եղող Տրիպոլսոյ վարչաձեւը երթ որոշուի, այն ատեն, ներքին Սուրիոյ մերձեցումը Ֆրանսական հոգատարութեան տակ գտնուած Պետութիւններուն հետ թոյլ պիտի տայ որ իր նաւագոյնին իջնէ Ֆրանսայի բեռը՝ Արեւելքի մէջ։

4·— Անգլիացիք կը զարգացնեն Հայիֆֆան։ Անոր հակազդելու համար անհետաձգելի յատակագիծ մը պէտք է զարգացնել Հոմսն ու Տրիպոլիսը, որմէ ինքնաբերաբար պիտի օգտուին հոգատարութեան տակ գտնուող երկիրները։

5·— Վարչական բարենորոգում Ալաուիներու եւ Ճէպէլը Տրուզի համար, Սուրիոյ հետ ապակեդրոնացման սկզբունքով։

6·— Վերջապէս ընդհ· ներում քաղաքական յանցանքներու համար։

Սուրիոյ խորհրդարանին նախագահը ի վերջոյ յարած է·— նոր մարզպան Պ· ալ Մարթէլի վստահութիւն ունինք։ Փարիզի մէջ ինծի արուած հաւատիները յոյս կը ներշնչեն որ բարւոք ելքի մը պիտի յանգին այս բանակցութիւնները ուելի սերտ կապերով միացնելու համար Ֆրանսան ու Սուրիան։

Ի՞նչ է Մուսոլինիի ծրագիրը

ՓՈՓՐ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՊ

Գրած էինք թէ Զևխոսլովաք արտաքին նախարար Պ· Պէնէշ պիտի տեսակցի Մուսոլինիի հետ։ Միւս կողմէ, լուր ելած է թէ Անգլիոյ, Ֆրանսայի և Իտալիոյ արտաքին նախարարները նոր հաւաքոյթ մը պիտի ունենան Հռոմի մէջ։

Թուռնալ ուրախալի կը գտնէ այս լուրը՝ կեդրոնական Եւրոպայի հարցը լուծելու տեսակէտէն։ Այս հարցը երկար տարի անլոյծ մնացած կը ֆրանքիւթալական հակամարտութեան պատճառով։ Երկու խմբակցութիւն կազմուած էր հոն, մէկ կողմը Աւստրիան եւ Հունգարիան, իսկ միւս կողմը՝ Զեխոսլովաքիան, Եուկոսլաւիան եւ Ռումանիան եւ ասոնք իրարու դէմ էին անվստահութեամբ։ Դանուբեան Եւրոպայի վերակազմութեան ամէն ծրագիր քաղաքական դժուարութեանց կը մատնուէր։ Հռոմի եւ Փարիզի միջեւ քանի մը ամիսներէ ի վեր տեւող բանակցութիւնները մեղմացուցին հակամարտութիւնը, ինչ որ իր ազդեցութիւնը ունեցաւ մէկ կողմէ Փոքր —Համաձայնութեան եւ Իտալիոյ եւ միւս կողմէ Փոքր Համաձայնութեան եւ Աւստրիոյ ու Հունգարիոյ յարաբերութեանց վրայ։

« Շատ խոհական ըլլալու է, կ'ըսէ ֆրանսական թերթը, դնահատելու համար Պ· Մուսոլինիի Դանուբեան քաղաքականութիւնը որուն յատակագիծը դեռ ամբողջովին յայտնի չէ։ Զորսերու դաշինքը եթէ պարտաւորութիւն կը դնէ ապահովել Ֆրանսայի ու Անգլիոյ բարեկամութիւնը, արդարութիւնն ալ պարտք կը դնէ որ կարծիքը առնուի Փոքր — Համաձայնութեան, ինչպէս առնուեցաւ Աւստրիոյ եւ Հունգարիոյ համար։ Պ· Պէնէշի եղած անուղղակի հրաւէրը ցոյց կուտայ թէ Մուսոլինի խորհած է այս ուղղութեամբ։ Ուրեմն Պ· Պէնէշի ընդունելութիւնը Հռոմի մէջ բարեբաստիկ բանակցութեան մը պատկառը պիտի ըլլայ »։

Թուրքաստան քարեկամութիւնը

Անատոլուի գործակալութիւնը կը հաղորդէ թէ ձէվտէթ Քէրիմ պէյ հեռաւեալ յայտարարութիւնը ըրած է օգոստ· 18ին Մոսկուայի մամուլին·

— « Զգածուած ենք այն բարեկամական ընդունելութենէն, որ մեզի եղաւ Խորհրդային Ռուսիոյ մէջ։ Առիթ ունեցանք համոզուելու թէզօրաւոր չինարարութիւնով կայ բոլոր ճիւղերու մէջ եւ իրրեւ իրական բարեկամներ՝ մենք հպարտ ենք Ուքրայնիոյ մէջ տեսնուած յաջողութիւններով։

Մենք առիթ ունեցանք հանդիպում ունենալու կարմիր քաղաքի բանակին պետերուն հետ, ու հպարտ ենք անոր կատարած յառաջդիմութիւններով եւ չահած յաջողութիւններով։

Դժուար է արտայայտելիք չնորհակալութեան զգացումները այն բարեկամական ընթացքին համար, զոր Թուրքիոյ հանդէպ բռնեցին սովետական իշխանութիւնը եւ ժողովուրդը։

Կը յուսանք թէ Թուրքիոյ մէջ իրրեւ սիրելի հիւրեր պիտի տեսնենք բարեկամ Ուքրայնիոյ ներկայացուցիչները »։

Պ. Էրիօ կը խօսի դեռ Թուրիոյ մասին

ՍԹԱՆՊՈՒԼ, 20·— Հավասի գործակալութեան ըրած մէկ հարցումինպատասխանելով Պ· Էրիօ յայտարարեց թէ ֆրանսական խորհրդարանի արտաքին յանձնաժողովին կը վերապահէ իր նկատողութիւնները եւ տեղեկութիւնները զոր քաղած է միջազգային քաղաքականութեան վերաբերեալ հարցերու մասին։ Ըսաւ թէ միայն Կազիին ըրած ընդունելութեան վրայ։

— Մուսթաֆա Քէմալի հետ, ըսաւ, օգտակար եւ չահեկան տեսակցութիւններ ունեցայ, ուր տեսայ տեսակէտի խորութիւնը եւ լայն իմացականութիւնը այս դիմուորին որ պետութեան գլուխ եղած է։ Ցարգանք ունիմ Ըմէթ փաշայի ու Թէվֆիք Րիւշտի պէյի որոնց հետ շատ չահեկան խօսակցութիւններ ունեցայ։ Աչխատեցայ· դիտեցի, ուսումնասիրեցի։ Հաստատեցի Թուրքիոյ հրաչալի փոփոխութիւնը եւ կը նկատեմ որ Կազիի գործին վրայ եղած կարգ մը դատաստաններ անդոր են ծանկելու ձեռք բերուած յաջողութեան մեծութիւնը։ Թուրքիոյ նոր հաստատութիւնները յաճախ ներշնչուած են Ֆրանսական գաղափարներէ։ Ֆրանսա եթէ Թուրքիոյ հետ վերաբերուի ազատ ազգի մը հանդէպ եղած վերաբերումով, կրնայ արդիւնաւոր դործ մը տեսնել երկու ժողովուրդներու չահերուն տեսակէտով եւ բնդհանուր խաղաղութեան ամրապնդման համար։ Ես որոշած եմ փնտռել միաբանութիւնը ազգերու միջեւ եւ ոչ թէ անմիութիւնը։ Կը յուսամ թէ Թուրքիա իմ այցելութիւնս թոյլ պիտի տայ ինծի օգտակարապէս աչխատելու մերձեցմանը Ֆրանսայի եւ պարկեչտ, աչխատասէր եւ քաջ ժողովուրդի մը որ յաճախ մեր բարեկամը եղաւ։

Պ· Էրիօ եւ իրեն ընկերացող երեսփոխանները այսօր Զիչէրին նաւով մեկնեցան Ռուսիա։

Ընկերվարականներու Միջազգ. համագումարը

Պ. ՊԼՈՒՄ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ ԲՈԼՇԵՒԻԶՄԻ ՄԻԱՆԱԼ

Ընկերվարական միջազգային համագումարը կը չարունակէ իր գործակ նիստերը, բայց լուրերը զաղտնի չեն մնար։ Այսպէս, Պ· Լէոն Պլում իր վերջին ճառին մէջ հաստատելով ընկերվարութեան ընկրկումը եւ չահագոժելով Քաչականութիւնը, առաջարկած է որ Բ· Միջազգայնականը միանայ բոլչեւիզմին։ Մեր ժամանակին պայմանները անխուսափելի կը դարձնեն բուռ, ընկերվարականներու իչխանութեան գլուխ գալը քարիոլիստական վարչաձեւի տակ, որպէսզի յետոյ կարելի ըլլայ կատարել ընկերային փոփոխութիւնը։ Բանաքոսը չատագովեց պրօլետարներու միութիւնը որ վատահութիւն պիտի ներչնչէ Ֆրանսայի գործաւորին միջազգային քաղաքական ճախողուածներէ յետոյ։

Պ· Պլումի պատասխանեց չափաւորներու պետը՝ Պ· Մարքէ։

ՃԱՓՈՆ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ

ԼՈՆՏՈՆ, 25·— Տէյլի էքսբրէս կը գրէ թէ Ճափոնի կառավարութիւնը նոր ձեռնարկով մը վերջին օրերս ծանրացուց արդէն իսկ ծգտուած կացութիւնը Թոքիոյի ու Ուաչինկթընի միջեւ։ Արդարեւ, Ճափոնի դեսպանը ծանուցած է Սպիտակ Տան որ, այն պարագային երբ նաւաչինութեան ամերիկեան նոր ծրագիրը գործադրուի, իր կառավարութիւնը պիտի հարկադրուի Միացեալ Նահանգներէն եկած ապրանքներուն վրայ մաքսատուրքեր դնելու, որպէսզի անոնց արդիւնքով պարզացնէ իր նաւատորմը։

Նախագահ Բուզվէլթ կը գանգատի Ֆրանսայէն

Ֆրանսացի օրագրագիր մը որ, ատիթը ունեցած է վերջերս տեսակցելու նախագահ Բուզվէլթի հետ, կը հաղորդէ հետեւեալը·—

Նախագահը մեծ փափաք ունի համաձայնելու Ֆրանսայի հետ, բայց, կ'ըսէ, պէտք է խոստովանիլ թէ այս պահուս Ամերիկայի մէջ Ֆրանսատեացութեան հոսանք մը կայ Պարտքերու եւ առանց տօլարին կայունացման բան չընելու մասին Ֆրանսայի բռնած ընթացքին պատճառով։ Պարտքերու չի վճարուելուն հետեւանքով ամերիկեան քաղաքացիներուն վրայ կը բեռնաւորուի երկու միլիոն տոլարի յաւելուածական տուրք։ Ֆրանսայի մերժումը կը ծանրացնէ Ամերիկայի կացութիւնը, որմէ պիտի տուժեն երկու երկիրներու յարաբերութիւնները։ Արդէն իսկ ամերիկեան հրապարակը փակուած է Ֆրանսայի դէմ ոչ միայն առեւտրապէս, այլեւ մտաւորապէս, եւ այս՝ այնպիսի պահու մը երբ ըմպելիներու արգելքը կը վերցուի եւ առեւտուրի հաւանականութիւնները կը բացուին Ֆրանսայի համար։

Ամերիկայի վերջնագիրը ցորենի մասին

Լոնտոնի մէջ գումարուած ցորենի միջազգային համաժողովը չէ աւարտած իր աչխատանքը։ Կ'աչխատուի ցորենի միջազգային պին մը կազմել որ հիմ ծառայէ մաքսային սակացոյցներու զեղչին, իսկ միջազգային մասնախումբ մըն ալ որու կեդրոնը Լոնտոն պիտի ըլլայ, պիտի հսկէ համաձայնութեան զործադրութեան։

Ամերիկեան պատուիրակը սպառնաց որ, եթէ համաժողովը չի զեղչէ աչխարհի մէջ ցորենի ցանքին յատկացուած հողի քանակութիւնը, Միացեալ Նահանգները պիտի սկսին իրենց «նպաստաւորեալ արտածումները» դէպի ծայրագոյն արեւելք։ Այսինքն վաճառամարտ (արմփինկ) պիտի հռչակուի եւ միանգամայն հրահանգ պիտի տրուի ամերիկեան երկրագործներուն 100ին 15 զեղչել իրենց ցանքը։

Ամերիկայի այս վերջնագիրը պիտի փութացնէ համաժողովին արդիւնքը։

Գերմանիները ընդոստաձիգ կը հրապիրեն Սարը

*ՍԱՐԲՐՈՒԿԻՒ·— Ֆրանքֆորթի եւ Շեռւթկարտի անթելի կայանները որ չարաթը օր մը Սաար նահանգին կը յատկացնեն, երէկ հրաւիրեցին Սարցիները խմբովին երթալ Նիւռնպէրկի ցոյցին որ «պիտի ըլլայ հաւատամք մը հանդէպ նոր Գերմանիոյ եւ միանգամայն մեկնակէտ մը Սարի համար մզուելիք վերջնական կռիւին»։ Խոսքէն հաստատուեցան կառավարական յանձնաժողովներ «վերջնական կռիւին»։ Խոսքէն քննադատուեցան կառավարական յանձնաժողովներ։ Հաւաքոյթներու եւ թափօրներու կազմութիւնը արգիլուած ըլլալով Սարի մէջ, բանախօսը հրաւիրեց բոզոքել, ըսելով թէ « մենք սեւամորթներու գաղութ մը չենք եւ թոյլ չպիտի տանք որ բերանակապ դրուի մեզի »։

Գերման աչխատանքի նախարարն այնիւռնպէրկի հանդիսութեանց առթիւ կոչ մը ուղղեց Սարցիներուն· ըսելով·

« Բոլոր սրտովս կ'ողջունեմ իմ Սարի հայրենակիցներս։ Հայրենիքի հանդէպ հաւատարմութեան երդումը զոր պիտի ընեն Նիւռնպէրկի յուշարձանին առջեւ, իր ամենարուն արձագանգը պիտի ունենայ գերման ազգին մէջ»։

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ

Մուչէն կը հաղորդէն թէ մինչեւ հիմա ձերբակալուած ատգաֆիներուն թիւը 230ի կը հասնի։

ԱՆԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ԾՐԱԳԻՐ՝ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

Վարչապետ Հիթլէր, փոխ — վարչապետ Ֆոն Փափէն, բրօթեսթանտ նախարար Կոպէլս եւ Բրուսիոյ վարչապետ Կէօրինկ այսօր Նէօտէք (արեւելեան Բրուսիա) կ'երթան նախագահ Հինտէնպուրկի համաձայնութեամբ կազմելու ընդարձակ ծրագիր մը, առաջիկայ ձմեռ պայքարելու համար անգործութեան դէմ։ Նախագահին այցելելէ յետոյ, չորս նախարարները պիտի մասնակցին Հինտէնպուրկի կողմէ Ռուսերուն վրայ 1914ին տարուած Թաննէնպէրկի յաղթանակի տարեդարձի հանդէսներուն։ Անկից Հիթլէր օդանաւով պիտի երթայ Պինկէն եւ Պերլին պիտի դառնայ սեպտ· 6ին։ Նախագահ Հինտէնպուրկ ալ մայրաքաղաք կը դառնայ սեպտ· 15ին։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«ՀԱՂՈՐԴԱՎԱՐ ՄԱՐԴԸ»

ՓՈՀԱՐԱՐՈՒ ԻՐ ՀՈՒՆՎԱՐԻ ՄԻ ՓՈՐՁԱՌԻԹ

1933 օգոստոս 15ն ի վեր, գրեթե մեկ տարի է անց կատարած այն հանդիսավոր ժամերից, երբ Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար ընկ. Ա. Ի. Ստեփանովը, Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի քարտուղարներ ընկ. Ա. Ա. Ղուկասյանը, ընկ. Ա. Ա. Հայրապետյանը, Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի կազմակերպական բյուրոյի անդամ ընկ. Ա. Ա. Ասլանյանը, Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի կուսակցական կենտրոնի վարիչ ընկ. Ա. Ա. Ղազարյանը, Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի կուսակցական կենտրոնի ինստրուկտոր

ԽՈՀ – ՍՈՒՐԱ

— ·— —

Զրույցներ այդ մեկուսի ձիերից

Ֆեյեր, մտածեց տյուրմերմայր, նա- տակարան ու ամոթալուր տոհմի ներկայացուցիչ: Ինչեր տեսած էր այդ ձիերը իր տասնամյա կյանքի ընթացքում: Ինչեր լսած: Ինչեր պատահած իր հետ: Ինչեր ասած ու չասած: Ինչեր ուզած ու չուզած: Ինչեր ապրած ու չապրած: Ինչեր մոռացած ու չմոռացած: Ինչեր ...

Ֆեյեր, մտածեց տյուրմերմայր, նա- տակարան ու ամոթալուր տոհմի ներկայացուցիչ: Ինչեր տեսած էր այդ ձիերը իր տասնամյա կյանքի ընթացքում: Ինչեր լսած: Ինչեր ասած ու չասած: Ինչեր ապրած ու չապրած: Ինչեր մոռացած ու չմոռացած: Ինչեր ...

—

ՀՈՎ ՄԸ ՊԻՏԻ ՏԱՊԱԼԷ ԱՃԱ – ՍՕՖԻԱՆ

« Էքսէլսիօր » կ'ըսէ թէ Պոլսոյ նշանաւոր Այա – Սօֆիա մզկիթին հիմերուն տակ բխած ջուրի ակ մը կը սպառնայ անոր փլուզման: Փորձագէտները կ'ըսեն եղոր որ՝ ասոնիկ հով մը կրնայ դեռին տապալել այս 1400 տարուան հրաշալիքը:

ԲՈՒՌՆ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ՄԷՔՍԻԿԱՑԻ ՄԷՋ

ՄԵՔՍԻԿՕ, 24.— Հեռագրական լուրեր կը հաղորդեն թէ բուռն երկրաշարժ մը տեղի ունեցած է Նիքարակուայի մէջ: Լճան քաղաքը մասամբ կործանած է: Փլատակները թաղած ըլլալով ամէն հաղորդակցութիւն, լուր չկայ պոհերու տայգ թիւին մասին: Օգնութիւն եւ զօրք ղրկուեցաւ՝ փլատակներուն տակէն զոհերը հանելու համար: Մէքսիքոյէն 200 մղոն հեռու կիւէրրէրօ պետութեան մայրաքաղաքին մէջ ալ բուռն եղած է շարժը:



Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ *ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritain-ի ներքնայարկը: Մէթրօ՝ Շաթըլէ: Օրակարգ՝ Զեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի եւ կոմիտէի ընտրութիւն:*

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ: Զեկոյց Շրջ. ժողովի մասին:

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻԻ «Վարդան» ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Հրայր, Ռազմիկ եւ Տաւրոս խումբերու բոլոր ընկերները վաղը Կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 2.30ին Առնուվիլի ծանօթ սրճարանին մէջ: Օրակարգ՝ Զեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի:

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի «Քրիստափոր», «Ռոստոմ», «Զաւարեան», կամ տը Վէգի եւ Վիլէօրպանի բոլոր ընկերները վաղը Կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Հ. Յ. Դ. «Զարդարեան» Գրադարանին մէջ: Օրակարգ.— Համարատուութիւն կոմիտէի եւ ընարութիւն նոր կոմիտէի:

ԼԻՈՆԻ անդամական ընդհ. ժողովը վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Հ. Յ. Դ. «Զարդարեան» Գրադարանին մէջ:

ՎԻԼԵՆԻ Կոմիտէն ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի «Քրիստափոր», «Ռոստոմ» եւ «Ապառաժ» խումբերու բոլոր ընկերները այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին Հ.Յ.Դ. «Խաժակ Ակումբին մէջ: Օրակարգ զեկոյց խումբերու եւ կոմիտէի: Զեկոյց շրջանային ժողովի:

ՍԻՆ ԹՐԻԹԻԷՆի «Անուշ» կոմիտէի ընդհ. ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին «Դուրեան» Գրադարանին մէջ:

Դաշտանաւնդէս

Իսի լէ Մուլինոյի Վռամեան խումբին կողմէ

Վաղը Կիրակի Մէօտոնի Անտառին մէջ «Պաղ Աղբիւր»ին մօտ

կը խօսի՝ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

բանախօսութիւն, երգ, հայկական եւ եւրոպական պարեր:
ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Փարիզի Դաւրայի Հայր. Միութեան կողմէ

վաղը կիրակի Մէտոնի անտառը, պաղ ջուրին մօտ

ՀԱԽԱՐՈՅԹ

Ֆրանսահայ կարմիր խաչի իսի-լէ-Մուլինոյի ժամնաճիւղը կը հրաւիրէ բոլոր անդամ եւ անդամուհիները այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը *8.30*ին, Ակումբին մէջ, 253, rue J. J. Rousseau, իսի-լէ-Մուլինօ, կը մասնակցի «ԱԻՓԱՆ» երգչախումբը, դեկավարութեամբ *Պ. Սաքօի*: Հայկական պար եւ երգ: փափաքողները կրնան ներկայ գտնուիլ:

կը խնդրուի մասնաճիւղիս ուղղեալ նամակները ղրկել հետեւեալ հասցէին՝ Tarakdjian Marie, 29, Allée de la Seine, Issy - les - Moulineaux (Seine):

Բացօթեայ բաստրական ևւերկայացում

Նախաձեռնութեամբ՝ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի
վաղը կիրակի, առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ 9

Bagneux, Sentier des Bas-Longchamp
Պ. ԿԱՐԻՆԵԱՆի հովանոտ պարտէզին մէջ
Եւրոպական եւ արեւելեան ընտիր նուագ
Պարապէզին չորս կողմը պիտի դնեցուին բարձրախօսներ որոնք պիտի նուագեն հաստընտիր տիսքեր
Մասնակցութեամբ ԹԱՒՒԻՍԻ ԺՈՐԺԻ
Radiodiffusion-ը կը կատարէ Maison L. NICHANIAN
56, Rue Pial.
Գեղարուեստական ճոխ բաժին մասնակցութեամբ փարիզեան բեմի լաւագոյն ուժերու
Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ
ՄՈՒՏՔ 3 ՖՐԱՆՔ

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի

Դաշտանաւնդէս

կազմակերպուած՝ Առնուվիլի *ԱՐԱՐԱՏ* Հայոց Միութեան կողմէ
Առնուվիլի անտառին Bois de Cendos-ն վայրին մէջ
Վաղը, Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30էն մինչեւ երեկոյ
ճոխ պիւֆէ: Նուագ Պ. Յանտրոսեանի կողմէ:
Տեղի կ'ունենայ Միութեան կազմակերպած զբօսագեւաքաշխութիւնը:

«ՆԱՅԻՐԻ ԱՇԽԱՐՀ»

Պատկերազարդ երկշաբաթաթերթ: Այլազան նիւթեր, բազմաթիւ նկարներ հայ եւ օտար կեանքէ:
Գիմել՝ Mr. Torosian, 50, rue Fbg. du Temple. Paris (X):
Շաւոր ձեռքէ *1 Ֆր. 50* սանթիմ կը ծախուի ծանօթ քէօշկերուն մէջ:
Թիւ 4ը լոյս կը տեսնէ Սեպտեմբեր 2ին:

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՄԱԽՈՒ ՍԱՓՐԻՋԻ ԽԱՆՈՒԹ

ՀԱԼԱՄԱՌԻ մէջ ծախու է ստիպողական մեկնումի պատճառաւ արդիական գրութեամբ կահաւորուած արանք եւ կանանց սափրիչի խանութ մը յարկաբաժինով միասին, մէկ սենեակ, խոհանոց, ջուր եւ էլեկտրականութիւն: 500 ֆռ. մէթր պարտէզ: Հանրութեան մէջ գտնուած բոլոր իրեղէններով միասին 12,000 ֆրանք: Պայ՝ 9 տարի: Տարեկան վարձք 1400 ֆրանք: Եօթը տարուան վարձքը կանխիկ վճարողին մանաւանդ զեղչ: Մանրամասնութեանց համար դիմել Պ. ՎԱՐԴԱՆի, 5, rue Pourtour, Clamart, Seine:

ՋԱՆԱՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ
à Kremlin-Bicêtre, Seine
Métro Porte d'Italie

ՎԱՐԶՈՒ ԵՆ

ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ
13, rue Pierre Curie
Bicêtre-ի Marché-ին

Ամառապարեցէք ապահովելու ձեր փետուած խիստ նպաստաւոր գիներով եւ առողջապահական վիճակը ղրուելեամբ կառուցուած յարկաբաժիններ՝ օժտուած առանձին խոհանոցներով, լոգարան, W. C եւ ցանց:

Մաքուր օդ, միշտ արեւ, բնական թարմ լոյսի ներքեւ ձեր տրամադրութեան տակ պիտի գտնէք բաց ձակ հանգստութիւն, կեդրոնական ջեռուցիչ կազ, տաք եւ պաղ ջուր եւ ելեքտրականութիւն:

Ներկայանալ տեղւոյն վրայ առաւօտեան ժամը 8էն երեկոյեան ժամը 8:

ԿԱՐԵՒՈՐ

Դանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: Դիմել *Յառաջի* վարչութեան:

Երևկոյթ - պարահանդէս

ԽԱՆՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՒԹԻԻ

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԻ Հ. Յ. Դ. «ՀՆԿԵՐ ԿԱՐՕ» ԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

Շովանաւորութեամբ *ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ*

ԱՅՍՕՐ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 7.30էն ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆի «Ա ՀԱ ՎԻՍՏ» ՀԷՐմիԹաժի մէջ

Կը նախագահէ՝ ընկերուհի ՔԻՊՐԻԹՃԵԱՆ

Կը խօսի՝ ընկերուհի ԷԼԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ

Հ. Յ. Դ. Պուլվ. Օսմօֆ Պատ. Միութեան մ.ճիւղը կը ներկայացնէ գաւեշտ մը

երգ, արտասանութիւն, կէս գիշերէն վերջ պարահանդէս:

Մուտք 5 եւ 3 ֆրանք:

Դաշտապարահանդէս Մարսէյլի մէջ

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԱԲՄՆԱԿՐԹԱԿԱՆ ԱՐՔԻՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 8էն ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 8ը

ՊԻԼ Վ ԷՏԷՐ օգտուն պարտէզին մէջ

(Bar - Restaurant du Belvedere St. André)

ճոխ յայտագիր, ցողանցք մարզիկներու, մեներգ: Արտասանութիւն, ֆանթեզիի, պօքս, ընդհանուր, կովկասեան եւ եւրոպական պարեր, մրցում *թանկօի* եւ *պուլի*:

Կը նուագէ Ջութակահար Պ. Ս. ՋԻՕՐԼԻՔՃԵԱՆ եւ իր խումբը

փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել, ճոխ պիւֆէ, գովացուցիչ ըմպելիներ եւ պաղպաղակ ժողովրդական գիներով:

Մուտքը՝ ազատ է:

7րդ ողիմպիական

կազմակերպուած *ՎԻԼԵՆԻ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ*

3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԾԱՆՕԹ ՄԱՐԶԱԴԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ

ցեղի պիտի ունենան նաեւ գնդակի եւ ֆիճելանիւի մրցումներ:

Դաշտահանդէս

ԼԻՈՆԻ ՀԱՄԱՀԱՅԲԵՐԴՅԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Ի ՆՊԱՍՏ ՆՈՐ ԽՈՐԲԵՐԴԻ

վաղը, կիրակի ցէսինի մէջ «Պաղ Աղբիւր»ին մօտ:

ԾԱԽՈՒ ԼԱԻ ԻՆՔՆԱՇԱՐԺՆԵՐ

ԾԱԽՈՒ ԵՆ՝ PEUGEOT *վաճառանիշով ինքնաշարժ մը, 5ձիու ուժ,* conduite intérieure, *4 անձի տեղ. գին* 2000 *ֆրանք:*

RENAULT *վաճառանիշով ինքնաշարժ մը, 8 ձիու ուժ,* couduite intérieure, *4 անձի տեղ, գին* 4000 *ֆրանք:*

Երկու ինքնաշարժները շատ լաւ վիճակի մէջ են: Գիտցէք օգտուիլ այս բացառիկ պատեհութիւնէն: Դիմել մինչեւ այս շաբաթ օր Պ. Շահան Սարեանի, 65-67 Champs Elysées, Tél. Elysée 66-29 *կամ* 66-28:

ՍԷՆ ԿՐԱՍԻԷՆի ԱՆԱՐԱՏ ՑՂՈՒԹԵԱՆ ՔՈՑԵՐԻՈՒ
ԱՂՋԿԱՆՑ ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ
1, Place du Château, SAINT - GRATIEN

Ցառաջիկայ դպրոցական տարեշրջանի համար կ'ընդունուին գիշերօթիկ աշակերտուհիներ մատչելի պայմաններով:

Դիմել վարժարանի տեսչութեան երկուշաբթի, չորեքշաբթի, շաբաթ եւ կիրակի օրերը:

ՇԱՆՕԹ.— Հաղորդակցութեան միջոցներ՝ Gare du Nord-էն երկաթուղի կամ Enghien-էն *օթօպիւսով:*

Կ'ուզուի

շատ լաւ դերձակ գործաւոր մը Հավր (Le Havre) քաղաքին մէջ: Ներկայանալ յանձնարարականով: Ամբողջ տարուան համար աշխատանքը ապահովուած: Դիմել՝ Պ. Der-Nereessian-ի, 8, rue des Panoyaux, Paris.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՒ

ՅՐ. Կ. ԽԱՉԻ Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս երկուշաբթի, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Bar au Petit Paucet-ի *մէջ,* 23, rue Dugommier, *Օրակարգ. Համարատուութիւն վարչութեան եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն: Ժողովը կը համարուի օրինական անկախ ներկաներու թիւէն:*

ՓԱՐԻԶԻ Սալնոյ-ձորի Հայրենակցական Միութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ անդամ եւ ոչ-անդամ բոլոր հայրենակիցները այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 7ին, 119, Ave. d'Italie, *մէթրօ* Maison Blanche: *Կարեւոր օրակարգ: Տարօնցի հայրենակիցներ կը խնդրուի բացառաբար ներկայ գտնուիլ այս ժողովին:*

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Կը փնտռեմ Պարտիզակցի Կարապետ Վարժապետեան (Մականունեալ Փոսթաճի): Ընդհանուր պատերազմին միասին կը ծառայէինք Գարամօսալի բանուորական առաջին վաշտին մէջ: Լսած եմ թէ այժմ կը գտնուի Փարիզ կամ շրջակաները: Իմացնել Iskender Tokatlian-ի, Tailleur, 34 rue des Chapeliers, Marseille:

— Թիթեղագործ (Թէնէքէճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Ազապազեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկաշտա, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արեղն թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ: Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւղաբեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր:

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourt| Haute Saône), France.

— Կը փնտռուի Էվէրէկցի (Կեսարիոյ շրջան) Մանուկ Հալէպեան, որ 1927ին կը գտնուէր Detroit *(Միացեալ Նահանգներ): Մօտաւորապէս վեց տարիէ ի վեր լուր չկայ իրմէ: Իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել իր փեսին՝ Յարութիւն Պարսամեանի,* Rue St. Martin d'Hérès, Chemin de la Plaine, Grenoble (Isère). France: *Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել:*

— Կը փնտռուի Էվէրէկցի (Կեսարիոյ շրջան) Մարիցա Արթինեան (ծնեալ Հալէպեան): 1928ին լուր առինք թէ Հարաւային Ամերիկա կը գտնուի: Իր հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել իր փեսին՝ Յարութիւն Պարսամեանի, վերոյիշեալ հասցէին:

Ակերիհահայ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիրը՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Առաջին *թիւը* յանձնուած է տպագրութեան եւ լոյս կը տեսնէ *անոր*:

Առաջին *թիւին մէջ* նիւթեր *ունին՝* Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ, Ա. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, Ռ. ԲԵՐԵԱՆ, Ա. ԳԻՒԼԽԱՆՏԱՆԵԱՆ, Ց. ՋԱՐԵԱՆ, Ց. ԹԱԴԷՈՍԵԱՆ, Իշ. Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Վ. ՄԻՆԱՒՈՐԵԱՆ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ, Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ուրիշներ:

Առաջին *թիւէն* պիտի սկսի հրատարակուիլ Վ. Արք. Մանկունիի «Դ. եւ իր ժամանակը» *ընդարձակ պատմական գործը:*

Այլեւայլ վաւերագրեր, տեսութիւններ, գրախօսականներ, նկարներ:

Վէմի *մէջ* լոյս պիտի տեսնեն նաեւ Դրօի յուշերը, Հայաստանի եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները:

Վէմին *խոստացած են աշխատակցիլ, ի միջի այլոց — ՊՐՕՖ. ԱԴՈՆՑ ԱԼՊՈՑԱՆԵԱՆ, ՀԱՄԱՍՏԵՂ, Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԵՐՍԷՍ արք. ՄԵԼԻՔԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ, ՍԵԳՈՒՀ, Ց. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ, Ց. ՕՇԱԿԱՆ եւ ուրիշներ:*

Առաջին թիւէն իսկ « Վէմ »ի տարածումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ: Բաժանորդագրութեան պայմանները չվճարուած տպագրանքները նկատի չպիտի առնուին:

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան		65 ֆր.
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ	»	50 ֆր.
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան	»	40 ֆր.

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝

L. Kévonian-ի 17 Rue Damesme, Paris (13)

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

«Հայ թաթարական ընդհարումներ»

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ԲԱԳՈՒԻԻ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

Ընտիր թուղթի վրայ եւ նկարներով: Գինն է՝ 15 ֆրանք

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն եւ Եգիպտոս *20* ֆրանք:

Գրադարան - Ընծերցարաններուն *10* ֆրանք:

Պիտի տպագրուի սահմանափակ քանակութեամբ:

Ապսպրանքները պէտք է ղրկել մինչեւ գրքին լոյս տեսնելը:

Ապառիկ ոչ ոքի չի ղրկուիր:

Դիմել՝ **A. Kulkhandanian, 71, Ave. Kléber, Paris (16)**

Այժ տուէք նոր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱԶԱՐ ՅԱՌԱՋ»ի
ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէֆեաթ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՐԱՅԵԼԵԱՆ

Գ ի ն՝ 10 Ֆ ր ա ն ք

Դիմել *ՅԱՌԱՋԻ*, 17, Rue Damesme, PARIS

ՍՊԱՌՆԱԼՈՒ ՄՕՏ Է՝ ՓՈՒԹԱՅԼԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆի

ԵՐԳԻԾԱԿԱՆԸ

Մեծ հատոր մը որ կը պարունակէ ՓԱՐԱՒՈՆ ՍԷՄ ԱՆՏՈՆԸ, ՀԱՆ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՆ, ԱՐՋՈՒՆԻ ՍԲԲԱՋԱՆԸ եւ բազմաթիւ ՄԵՐՕՐԵԱՑ ԾԻԾԱՂՆԵՐ

Համակ Ծիծաղ, Սրամտութիւն, Խնդուք, ժպիտ

Արտասահմանեան ամբողջ հայ կեանքը եւ դէմքերը պատկերացուած են այս հատորին մէջ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ 15 Ֆր., ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ 20 Ֆր.

Դիմել՝ 17, RUE DAMESME :-: PARIS (13e)

« Երկար եւ առողջ ապրելու միակ պայմանը ծիծաղելն է »:
ՏՈՒՔ. ԼՕՄՐՈՋՈ

Restaurant ARABIAN

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ
ՄԱՌՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE
Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ **Montmartre**

ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ
ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ՔԱՐՏԷՍԸ

ԱՒԴԱԼԲԵԳԵԱՆ եւ ՄԻՆԱՍԵԱՆ, ծաւալ *1.60 × 160*, աստիճան *1 ի 200,000*: Տասը գոյն տպագրութեամբ եւ նորագոյն վիճակագրական տուեալներով: Մինչեւ հիմա լոյս տեսած Հայաստանի քարտէսներուն մէկնէն ընդարձակն ու լաւագոյնն է:

Արտասահմանի համար գին նշանակուած է 5 տոլար: Տնտեսական տպագնապին պատճառաւ կը ծախենք միայն *50* Ֆրանքի:

Դիմել՝ *ԳՐԱՏԱՐԻՆ ՀՐԱՆԴ - ՍԱՄՈՒԷԼ*, 51, rue Mr. le Prince, փարիզ (5), ուր կը գտնէք Հայաստանի բոլոր գրական ու գեղարուեստական հրատարակութիւնները:

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ՅՕԹԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ
27
ՕԳՈՍՏՈՍ
1933
27 Aout
1933

ՅԻՇԱՏԱԿ ՄԸ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՐԴԱՐ ՀԱՅՐԱՊԵՏ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ԴԱՇՏԵՐՈՒ ԽԱՂԱՂՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Նաւնտի, 14 օգոստոս

Փարիզի այնքա՛ն մօտ, հազիւ 35 քիլօմէթր, բայց կարծես հարիւրաւոր մղոններով հեռու, իսկական Ֆրանսական գիւղ մը այս Նաւնտին, ուր եկած եմ հանդչելիմ մէկ քանի օրուան համար: Հաղորդակցութեան բոլոր մեծ ճամբաներէն եւ երկաթուղւոյ կայաններէ հեռու, կորսուած գիւղակ մը չրջապատուած խնամուած պարտէզներով եւ ցորենի ու վարսակի անսահման արտերով՝ որոնց մէջ, տեղ տեղ, աչքդ հանդչեցնելու համար կարծես, առուտուր մութ կանանչ ծաղկաւէտ մարգեր եւ ճակնդեղի բաց կանանչ ընդարձակ տարածութիւններ:

Հեռուն, հոս հոն, անտառակներու կամ պուրակներու խորք մը եւ հորիզոնին վրայ ցրուած գիւղեր եւ աւաններ, բոլորովին անծանօթ անուններով՝ բայց այնքան ընտանի իրենց եկեղեցիին աւանդական զանգակատունովը, որոնց զլխին երեւակայութեան աչուըներով տեսնել կը կարծես Ֆրանսական խրոխտ ազլորը, խաչին վրայ թառած, պատրաստ թեւերը թափ տալու եւ իր յաղթական կանչը նետելու չորս հովերուն:

Դաշտային աշխատանքներու ամէնէն տենդոտ չրջանն է: Մէկ կողմէն մեքենաները կանոնաւոր խշշոցով մը կը հնձեն ոսկեայ հասկերը եւ չարան չարան կը փռեն զանոնք արտերու երկայնքին ու լայնքին, միւս կողմէ չորցած որաները կը բեռնան խոշոր սայլերու վրայ եւ կը տանին քիչ անդին վիթխարի փեթակներու նմանող բարձր դիզերով ամբարելու:

Լուսաբացէն մինչեւ մթնչաղ, վայրկեան մը դուլ ու դադար չունին դաշտի այդ աշխատաւորները: Պղնձագոյն թեւերնին, ու կուրծքերնին մերկ, երկինքէն մաղուող կրակին տակ՝ ինչպէ՛ս սիրտ կը դնեն անոնք իրենց աշխատանքին մէջ, թէեւ մեծ մասով պարզ վարձկաններ պէտք է ըլլան:

Ու կ'երեւակայեմ թէ ի՛նչ ախորժակով պէտք է պառուին անոնք, քիչ յետոյ, հացի խոշոր նկանակները, մերկ թեւերով ու բաց կուրծքով բոլորուած երկար սեղանին չուրջ, որուն մէջտեղը հաստատուր հսկայ պառաւի մը մէջ կը մխայ կենսապարգեւ բանջարեղէնի ապուրը:

×

Արեւը չատոնց մարը մտած է բոցավառելով հորիզոնը ծածկող անտառին երիզը եւ հեռուր եկեղեցիներու բարձրասլաց զանգակատուները, բայց լոյսը կը չամենայ տակաւին անծայրածիր դաշտերու վրայ: Դադրած է գիւղ վերադարձող վերջին սայլերու անուշ կռինչը եւ ցորեանին տեսքէն արբեցած արտոյտներու չափչտակուած երգը օդին մէջ: Բնութիւնն ու մարդիկ, օրուան աշխատանքէն յոգնաբեկ, դիշերուան հանգիստը կ'երազեն եւ խաղաղութիւնը իր եղբայրական թեւերը կը տարածէ գիւղին ու դաշտերուն վրայ:

Միայն իմ մէջս է որ չի թափանցեր այդ խաղաղութիւնը, հակառակ բնութեան բոլոր հրաւէրներուն, եւ ճամբուն եղերքը կանանչ խոտերու վրայ պառկած՝ փոխանակ անձնատուր ըլլալու հանդարտ երազներու օրօրանքին՝ մտքի զարմանալի հակադրութիւնով մը ես պատերազմին է որ կը խորհիմ, անցնող մեծ պատերազմին, եւ վաղուանին որ պիտի դայ աւերել այս խաղաղ բոյները:

Ինչո՞ւ այս մոլորանքը: Ես ալ չեմ դիտեր: Թերեւս ամէնօրեայ ընթերցումներս են ատոր պատճառը, թերեւս պատերազմի դաշտին վրայ լուկած Նաւնտիի զաւակներուն չիշատակարանը, զոր տեսայ այսօր այս եռ ընկած գիւղակին խարխլիկ Գիւղապետարանին առջեւ, պղտիկ բացատանի մը մէջտեղը, չիշատակի կարմիր ծաղիկներով վառ խնամուած ածուով մը չրջապատուած:

Աւանդական Ֆրանսացի poilu՝ էր որ դիմացս կ'ելլէր դարձեալ անապատելիօրէն, դինուորական պատմուճանին քղանցքները հանդրիճած դէպի ետին, պղպջատեայ սաղաւարտը քիչ մը վեր նետած գլխուն վրայ՝ ցոյց տալու համար երիտասարդ ճակատին մաքուր գիծը, սուինաւոր հրացանը պատրաստ ձեռքերուն մէջ, ամբողջ ծաղիկ հասակովը հպարտօրէն կանգնած կրակ ու անվերջ բանջարեղէնները կը ջրէ:

Ցայտնի է որ յոգնած է հայրիկը, չա՛տ յոգնած: Ամբողջ օրը ձեռքի մանդաղով մը վարսակի մերձակայ իր արտը ինկած է եւ գոյդ գոյլերը հիմա ծանր կը կշռեն իր թեւերուն եւ մանուածող իր կարծրացած մկրձքին: Բայց ինչպէ՞ս կարելի է առանց ջուրի ձգել սա թշուառ բանջարեղէնները, զորս այսքան խնամքով տնկեր ու հասցուցեր է, եւ որոնք չարաքաշներ ու չարաքներ տեւող սա դեհենական տապին թօշնած ու խանձած, թուլցած տերեւները կախ հողին վրայ՝ կարծես օդնութիւն կ'աղերսեն:

Երբեմն երբեմն վայրկեան մը վար կը դնէ ջուրի գոյլերը, մէջքը կը չռկէ կամաց կամաց, դէմքի ցաւագին արտայայտութիւնով մը, ու նորէն կը չտապէ դէպի իր աշխատանքը:

— Ի՞նչ կը խորհիք պատերազմին վրայ, Պ. Թիւրըլէն, կը հարցնեմ իրեն յանկարծ, քովէն անցած առնը:

Դոյլերով վար կրկնակրծկեալ, զարմանքով երեսս կը նայի, թեւերու տարտամ չարժում մը կ'ուրուագծէ ու կը պատասխանէ յոգնած ձայնով մը.

— Երկու եղբայր զոհ տուած եմ պատերազմին, մէկը Վէրտէօնի ճակատը, պատուոյդաշտին վրայ ինկած, երկրորդը կորսուած անհետ: Հայրս ու մայրս ժամանակէն առաջ մեռած են, սրտի կսկիծէ թերեւս, եւ ամբողջ ընտանիքէն ինծ միայն ինայած է այդ պատերազմը: Ի՞նչ կ'ուզէք որ խորհիմ ...

Դէպի տանը դուռը կը նայի, տեսնելու համար որ արդեօք կինը չի՞ նկատեր իր չաղակրատելը, երբ անդին դեռ այնքան գործ կայ լմնցնելիք, մութը իյնալէ առաջ:

— Չէ՛, Պ. Թիւրըլէն, անցեալ պատերազմին մասին չէ որ կը խօսիմ, այլ գալիք պատերազմի մասին ...:

Բացարձակ անդիտութիւն է ըրածս, դիտեմ, պատերազմէն զարնուած ընտանիքէ մը վերնձիւղած այս դեղեցիկ ճիւղին վրայ նոր պատերազմի մը արհաւիրքը պատցնել, երբ անոնք այնքան հեռու են այդ մասին խորհելէ, եւ այնքան ուրախ՝ իրար գտած ըլլալնուն համար, դէթ մէկ քանի օրով, հօրենական ընտանի երդիքին տակ:

Ի՞նչ պէտք ունիմ, եւ մանաւանդ ի՞նչ իրաւունք՝ այս աչխատաւոր ընտանիքին հոգւոյ խաղաղութիւնը վրդովելու:

Բայց երկու օրէ ի վեր յամախանք մը դարձած է ինձի համար այդ պատերազմը, եւ չեմ կրնար ինքզինքս արդիլել չբներու այդող այդ հարցումը դուրս փախցնելէ:

Պ. Թիւրըլէն դարձեալ ինձի կը նայի, աչուըներուն զարմանքը եւ յոգնութիւնը հետզհետէ սարսափի վերածուած: Ցետոյ նայուածքը, իր բարի, վճիտ, լուսաւոր աչուըներուն նայուածքը կը սահի կ'անցնի վրայէս՝ երթալ հանդչելու համար իր փոքր դաչիին վրայ, որ կը չարունակէ քրտնաթոր բազուկներով փայտ սղոցել:

Սիրտս կը սեղմուի կարծես ճմլոցի մը մէջ եւ կ'ուզեմ փոխել խօսակցութեան նիւթը, բայց չատ ուշ է արդէն:

— Ցոյս ունիմ, պարոն, որ ինձի կը թնդալու անդամ մը եւս տպրիլ այդ արհաւիրքը ... Ու մէկ մաղթանք մը ունիմ Ամուրոյ, որ նոյնը խնայէ նաեւ իմ տղոյս ու իմ հայրենիքիս:

Կ'երթ ու կը հեռանայ քովէս, դարձեալ լծուած իր ջրելու ապերախտ աչխատանքին, բայց ինձի այնպէս կը թուի որ ուսերը աւելի վար կախուած են, մէջքը աւելի կռացած է եւ գոյդ գոյլերը աւելի ծանր կը կշռեն իր թեւերուն:

Ցամբօրէն, յուլօրէն, դաղտնօրէն, մութը կ'իյնայ ու կը թանձրանայ չուրջ բոլորս: Ամէնքը ներան են հիմա լուսամփոփին տակ, ընտանեկան բարի սեղանին չուրջը հաւաքուած: Միայն հայրիկն է, որ կը չամառի տակաւին իր բանջարեղէնները ջրել, դրեթէ մութին մէջ:

Բայց ահա կը կանչեն զինքը: Ապուրը պատրաստ է:

Ու քովէս անցած առենը իր սովորական անուշ ժպտուով կ'ըսէ ինծի.

— Անձրեւ պէտք է, պարոն, անձրեւ պէտք է: Ցուսամ ամբողջ չուրս կարծեմ հազիւ թէ բաւեց կանանչներուն վրայ նստած փոչին թրջելու:

ԱՐՏ. ՀԱՆԵՄԵԱՆ

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ յօդուածագիրներէ եւ բղթակիցներէ իրենց գրութիւնները գրել թուղթին մէկ երեսին վրայ եւ մեկնով:

ՄԱՐԴԸ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԵՏԸ

Վերջերս լոյս տեսան Տիմէնիլի «Կի տը Մօփասանը» եւ Ֆրանսուա Փորչէի Վէրլէնը, որոնք կը կարգացուին ախտաւոր հետաքրքրութեամբ:

Շատ քան լսած ենք մի չզգային արժէք ներկայացնող տաղանդներու մասին: Այլանդակ եւ չափազանցուած դրոյցներ ալ չատ կան անոնց ներքին մարդը վարկաբեկող, առաստղելային համեմատութիւններով եւ չդրուելիք մանրամասնութիւններով համեմատած: Հայ բանաստեղծներ, արուեստագէտներ ալ բացակայ չեն այդ տրտուր փաղանգէն, որոնց մասին բոլոր ալ կը հետաքրքրուինք հիւանդագին ցանկութիւններով: Անոնց կեանքին վատ կողմերը բազմապատկուած հաղարգլխանի վիշապով կը ներկայանայ մեզի, որովհետեւ անոնց արուեստը ենթագիտակցօրէն կապուած է մարդուն ախտավարակ ապրումներուն եւ խռովայոյզ կիրքերուն հետ: Սակայն բնական օրէնքով, կամ բնազդօրէն չենք ազդուիր անոնց կեանքին ներքին անբնական ալեկոծումէն եւ կը վայելենք անոնց ազդակոչութիւն մէջէն ծլող սլացիկ եւ գեղեցկաբոյր ծաղիկները: Խակար Փօ, Օսքար Ուայլտ, Տոսթոյէվսքի, Պօտլէր եւ տակաւին չատ չատեր ունեցած են ախտաւոր հակումներ, ժառանգական պակասներ, տաբօրինակ եւ անբնական ցանկութիւններ, այլանդակ կիրքեր, չարութիւն, վատութիւն, գինովութիւն, այսինքն մեր ըմբռնած մահկանացու մարդը անկման ենթարկող ամէն մեղք, որոնք մին ու ոսկոր կարած են եւ ապրած մարդկային աչխարհը եւ ցաւագին երկունքը ու տառապած խելայեզրէն, այլ սակայն ստեղծագործած են զեղակերտ յիչատակարաններ եւ անթառամ երգեր:

Փորչէի Վերլէնը սակայն բաւական ազմուկ հանեց, եւ յայտնի քննադատ Թիպոտէ վախցաւ որ ինդոլիզմի մեծադոյն բանաստեղծը կը նահատակուի այս դիրքով, այնքան որ Վերլէնի կեանքը սարսուռ եւ զղուանք ազդող մանրամասնութիւններ կը պարունակէ:

Վերլէնի կեանքը անծանօթ չէ, այնոր դինուելութիւնը, բանաստեղծ Ռիմպոյի հանդէպ ունեցած անբնական ախրը, կնոջ քաշած անհրեւակայելի տառապանքները, հասարակ բերէ պաչտպանուիլը, այս բոլորն ալ դիտենք, սակայն Փորչէի Վէրլէնը կը մնայ պերճախօս իրապատկերը մեծ բանաստեղծին տխուր կեանքին:

Ուրեմն արուեստին մէջ մարդը, սրբագան մարդը, կը չատախօս չանախ ճակատագրական դեր մը: Չանճարեղ Վէրլէն, ինչպէս բոլոր Վէրլէնները, ստեղծագործած են անխմանալի տառապանքներով, խորունկ վիշտերու եւ դժբախտութեանց երկունքով: Վէրլէնի չքնաղ ոտանաւորները պարզ խաղեր չեն եղած, անոր զգայուն երգերը, տպաւորիչ պատկերները, բիւրեղացած զգայականութիւնը, հոգեխօսը երաժչտութիւնը, վերջապէս յուզումները ծնունդ են ախտաւոր տարամերժ կիրքերու եւ խնդրումներու: Արուեստագէտին մարդը այն պարարտ եւ արգաւոր հողն է, որ կը բեղմնաւորուի ծաղկի...:

Շատ չատախօս, հանճարները, նայով բնական պակասութիւններու ախտեր կամ ժառանգական հիւանդին կազմ, նոյն իսկ առաջնական հակումները, կը մղուին իրենց բնական զգայականութիւնէն բացառութեամբ դէպի ստեղծագործ դէպի ծայրայեղ կենսունակութիւն եւ կը ստեղծեն այնպիսի հրաչալիներ, ուր անհատին վրկէջը կը ոայ, անոնց ազատագրուած յաղթանակը կը փոթորկի արուեստի վայրագ ծլարձակումով:

Վերլէններու ստեղծագործութիւնը կը մատնեն դժգոհութեան, չդոհացուած կիրքերու, չդոհացուած ցանկութիւններու դիտակից զգայականութեան դիտակից մեղքերու եւ խոր ապաչխարանքի կուտակուած պոռթկում որ կը տանի վերջնական դէպի հոգւոյ կախուածին եւ անկաչկանդ ծիրանեայ:

Անոնք կը ստեղծեն, կը պարզեն ոչ թէ միայն վրկէջ լուծելու համար կ'ուզէն փախիլ իրենց մարդէն եւ անոնց վիրաւոր նկարէն կը զոհէ ամէն պայմանագրութիւն եւ կը դառնայ ճամբորդի մը, ստեղծագործ երեւակայութիւն մը:

Եւ արդէն արուեստագէտին մարդը պէտք է չէզոքանայ մէջերնին, անոր մէջ զգայական ոգին կը յուզէ, անոր բացառիկ թիւրնները եւ ոչ ալ յայտնի պակասները կը չէնեն համայքը, այլ ծը իր կատարի տիեզերիզմով եւ չակերտ արուեստով որուն երանութեան մէջ մարդը կը զգայափոխուի նայ եւ կը ձեւափոխուի...:

Անոնց, Տիմէնիլի կի տը Մօփասանը, Դոստոյէվսքի մեծադոյն վարժապետին ժառանգական ախտերով բեռնաւորուած, որ յետոյ վարակուած բուժելէն հիւանդութիւններով հիւանդանոց, փորձած է անձասպանել եւ մեռած է յիմարանոցի մը մէջ կիւնը: Կի տը Մօփասան հիմնադիրն եղած է, անչուշտ անդիտակցաբար nudismeին, Փարիզի մօտ տան մը մէջ ինկերներով, բոլորովին մերկ ապրած է այնպիսի բարքերու համար, որ միայն կը ներուին կղզիներու Fort comme la mort-ի պատանեկան հերոսին, եւ սակայն միեւնոյն բանը նայի՛ն ներել իրապաչտ դպրոցի հիմնադիրին՝ Զոլային, որ իր կեանքը եղած է:

Երկու տեսակ արուեստ կայ...

ԽՈՀ – ՍՍԻՖ

— Ինչո՞ւ համար, մայրիկ, ինչո՞ւ համար ես այդպես ասում, որ մեր տեղացիները մեզ չեն սիրում, մինչդեռ մենք այդքան շատ ենք սիրում նրանց, ինչո՞ւ համար ես ասում, որ նրանք մեզ չեն սիրում։

Ես ոչինչ չեմ ասում, որ նրանք մեզ չեն սիրում, ես միայն ասում եմ, որ մենք նրանց չենք սիրում։

— Ինչո՞ւ համար, մայրիկ, ինչո՞ւ համար ես ասում, որ մենք նրանց չենք սիրում։

Ես ասում եմ, որ նրանք մեզ չեն սիրում, որովհետև մենք նրանց չենք սիրում։

— Ինչո՞ւ համար, մայրիկ, ինչո՞ւ համար ես ասում, որ նրանք մեզ չեն սիրում, որովհետև մենք նրանց չենք սիրում։

— Մի՛ հո դու, սիրուն աղջիկս, ուրիշ ոչինչ չես հասկանում այդ խնդրի մասին, որովհետև դու էլ նրանց չես սիրում։

Ես հասկանում եմ։

— Ի՞նչ ես հասկանում, ասա, ի՞նչ ես հասկանում, ասա, ի՞նչ ես հասկանում։

— Ես հասկանում եմ, որ նրանք մեզ չեն սիրում, որովհետև մենք նրանց չենք սիրում։

— Ա՛յ, տեսնո՞ւմ ես, որ դու էլ ես հասկանում, որ նրանք մեզ չեն սիրում, որովհետև մենք նրանց չենք սիրում։ Ինչո՞ւ համար ես ուզում, որ ես էլ նրանց սիրեմ, որովհետև նրանք մեզ չեն սիրում։

Ես ոչինչ չեմ ուզում։

— Ա՛յ, տեսնո՞ւմ ես, որ դու էլ ես ուզում, որ ես էլ նրանց սիրեմ, որովհետև նրանք մեզ չեն

35 ՍԱՀԱՌՆԱԿ ԵՒՍ

Օգոստոս 30ի Թրքական յաղթութեան տարեդարձին առթիւ, Մաւառնակի միութիւնը ամէն տարի սաւառնակներ կը նուիրէ բանակին։ Այս անգամ ալ 35 նոր սաւառնակ գնած է, մէկ տարուան մէջ իր հաւաքած դրամներով։ Օգոստոս 31ին, Եչիլգիւղի մէջ հանդիսաւորապէս տեղի պիտի ունենայ անուանակոչութեան արարողութիւնը։

Ց.



Փարիզ եւ արուարձանները

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ «Վարդան» ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Հրայր, Ռազմիկ եւ Տաւրոս խումբերու բոլոր ընկերները այսօր կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Առնուվիլի ծանօթ սրճարանին մէջ։ Օրակարգ՝ Զեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի։

Գաւառ

ԼԻՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի «Քրիստափոր», «Ռոստոմ», «Զաւարեան», կառ տը Վէդի եւ Վիլէօրպանի բոլոր ընկերները այսօր կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Հ.Յ.Դ. «Զարդարեան» Գրադարանին մէջ։ Օրակարգ.— Համարատուութիւն Կոմիտէի եւ ընարութիւն նոր Կոմիտէի։

Դաշտանավոդէս

Իսի լէ Մուլինոյի Վառմեան խումբին կողմէ

Այսօր Կիրակի Մէօտոնի Անտառին մէջ «Պաղ Աղբիւր»ին մօտ

կը խօսի՝ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

բանախօսութիւն, երգ, հայկական եւ եւրոպական պարեր։

Ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Փարիզի Դաւրայի Հայր. Միութեան կողմէ

Այսօր Կիրակի Մէտոճի անտառը, պաղ ջուրին մօտ

Դաշտապարահանդէս Մարսէյլի մէջ

ՀԱՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՄԱՐՄՆԱԿՐԹԱԿԱՆ ԱՐԵՒԻ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 8Է ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 8Ը

ՊԷԼՎԷՏԷՐԻ օգտաուն պարտէզին մէջ

(Bar - Restaurant du Belvedere St. André)

ճոխ յայտագիր՝ ցողանցք մարզիկներու, մեներգ։ Արտասանութիւն, Ֆանթէզի, պօքս, ընծղծամարտ, կովկասեան եւ եւրոպական պարեր, Մրցում թանկօի եւ Պուլի։

Կը նուագէ ջութակահար Պ. Մ. ՋԷՕՐՋԻՃԵԱՆ եւ իր խումբը

փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել, ճոխ պիւֆէ, զովացուցիչ ըմպելիներ եւ պաղպաղակ ժողովրդական գիներով։

Մուտքը՝ ազատ է։

Բացօթեայ բաստառական ներկայացում

Նախաձեռնութեամբ՝ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆի

Այսօր Կիրակի, առաւօտեան ժամը 9Է մինչեւ 9

Bagneux, Sentier des Bas-Longchamp

Պ. ԿԱՐԻՆԵԱՆի հովանաւոր պարտէզին մէջ

Եւրոպական եւ արեւելեան ընտիր նուագ

Պարտէզին չորս կողմը պիտի զետեղուին բարձրախօսներ

որոնք պիտի նուագեն հատընտիր ներկայացումները

Մասնակցութեամբ ԹԱՒՒԻՍԻ ԺՈՐԺԻ

Radiodiffusionը կը կատարէ Maison L. NICHANIAN

56, Rue Pial.

Գեղարուեստական ճոխ բաժին մասնակցութեամբ փարիզեան բեմի լաւագոյն ուժերու

Ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ

ՄՈՒՏՔ 3 ՖՐԱՆՔ

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի

Դ ա շ տ ա հ ա ն դ է ս

կազմակերպուած՝ Առնուվիլի *ԱՐԱՐԱՏ* Հայոց միութեան կողմէ

Առնուվիլի անտառին Bois de Cendos ն վայրին մէջ

Այսօր, Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30էն մինչեւ երեկոյ

ճոխ պիւֆէ։ Նուագ Պ. Սանտրոսեանի կողմէ։

ցեղի կ'ունենայ միութեան կազմակերպած պարգեւաբաշխութիւնը։

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՌԱԹ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը *14—18* եւ ժամադրութեամբ

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ Ծաէօն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Danton 52-73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ԿԱՐԵՒՈՐ

Տանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ։ Դիմել Ցառաջի վարչութեան։

ՋԱՆԱՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ

à Kremlin-Bicêtre, Seine

Métro Porte d'Italie

ՎԱՐԶՈՒ ԵՆ

ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ

13, rue Pierre Curie

Bicêtreի Marchéին քով

Ապահովեցէք ապահովելու ձեր փոխուած խիստ նպաստաւոր գիներով եւ առողջապահական վերջին դրութեամբ կառուցուած յարկաբաժիններ՝ օժտուած առանձին խոհանոցներով, լոգարան, W. C եւ cave

Մաքուր օդ, միշտ արեւ, բնական թարմ լոյսի ներքեւ ձեր տրամադրութեան տակ պիտի գտնէք բացակ հանգստութիւն, կեդրոնական ջեռուցիչ կազ, տաք եւ պաղ ջուր եւ ելեքտրականութիւն։

Ներկայանալ տեղւոյն վրայ առաւօտեան ժամը 8էն երեկոյեան ժամը 8։

ԵԹԷ ՀԱՑՐԵՆԱՐՁԱՆՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՒՔ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՂԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ՀԱՑ ՄԱՐՇԷՇԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐԸԹԷԼ եւ ՍԷՆԹԻՒր Ամենայարմար գիներով։

Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ

9, Rue d'Aboukir, PARIS

(Խանութը՝ փողոցի վրայ)

Tél. Central 82 - 49, Métro: Sentier

Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն։

ԷՔԻՆՃԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Professeur - Diplomé

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻՋ

65, Rus Barbès, Ivry (Seine)

Gentral indéfrisable, Mise en plis, Teinture, Ondulation

Տանօթ վաճառանիշով անուշահոտութիւններ։

Խիստ խնամուած աշխատանք։

Restaurant ARABIAN

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ

ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE

Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ **Montmartre**

ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ

ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

SEԳՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻՒԼԹԵԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՄԱՄՆԱԳԷՏ ՈՍԿԻ ԲՈՒՐՈՆԻ, ՊՌԻՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՐԻ

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն։

Կ'ընդունի ամէն օր, ժամը *9 - 12* եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8։ կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վէներական ամէն տեսակ հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն, փրանկախտ եւայլն), մորթի, ջղային ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւններ։

Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ ելեկտրականութեամբ։ Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարրալուծում։

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ։ Քուրօն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով։

Արհէքները շատ մատչելի-մանաւանդ զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու։

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8։ Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4։

Տօքթ. ԱՍԼԱՆ

ՄԱՄՆԱԳԷՏ ԹՈՒԲԵՐՈՒԼՈՍԻ, ՍՏԱՄՈՔԻ եւ ԱՂԻՔԵՐՈՒ

հիւանդութեանց

34 Bld. de Clichy, Paris. Métro Pigalle Tél. Marcadet **76-65**

Հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 2—8, Կիրակի եւ տօն օրեր 10—12։ Առաւօտները ժամադրութեամբ։

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական ինդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարան, ներու առջեւ, կուտայ certificats de coutumesներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները։

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19։ Նաեւ ժամադրութեամբ

Conventionի ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻՋ

Maison MARDIK KRADJIAN

138 Rue l'Abbé Groult Paris (15) **Métro: Convention կամ Vaugirard**

Indefrisable «Etoile» վերջին նորաձեւութեամբ եւ կատարելագործուած մեքենայով։ Գինը՝ 75 ֆրանք։

ՋԱՓԱԽՈՐ ԳԻՆԵՐ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ · POLYCLINIQUE

Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ

49, ԼՐԻԻ ՏԷ ՓԷԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳԵՏՆԱՅԱՐԿ

49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée

Tél. 62 - 46

կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, եշ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի փայծաղի (տալակ), Թունքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ:	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Ջղային հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 10, եշ. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Դշ. ժ. 6, Ուր. ժ.
Ծննդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Դշ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12:
Ծննդաբերութեան եւ Արգանդի.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10:
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 9, եշ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Դշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:
Վէներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ կանանց	Դշ. ժամը7, Շբ. ժ. 9:

Քննութիւն՝ արեան, Թուքի, մէզի, սերմի եւայլն.:

Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը: Շողանկարում (radio): Մարմնում (massage): կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ:

Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7, կամ ժամադրութեամբ։ Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին։

(Տրամադրելի են նաեւ վկայեալ Մանկաբարձուհիներ):

ԲՈՒՐԴԵՐ

Կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ Թրիքօ շինողներու համար։ Միշտ պատրաստ ունինք 50.000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ Թիւ *2)28, 3)28, 2)32, 2)36, 2)40* (grosse laine)։

Դիմել՝ **DOERFLINGER,**

31, rue de Maubeuge, Paris (9) Métro: Cadet

Մանաւոր բուրդ լոգանքի հագուստներու համար։ Շրջոնի վաճառորդներու համար բուրդէ կծիկներ։ Գաւառէն եկած ապսպրանքները կը դրկուին ապսպրանքներու ստացման օրը։

Ջեր տունը, խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք վստահագէտ ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)

Tél. Entrepôt 17 - 65

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտայլ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն Ամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Շէն կը կատարուին՝ ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլթրաձկեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ Տիաթերմիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործածած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Հակաշիճախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնեցնական, Թելադրական եւ ֆրէյօտեան մեթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ։ Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւայլն.) շինութեան համար։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

*Թ.Ր. Կ. ԽԱՉԻ Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. անդամական ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը Երկուշաբթի, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Bar au Petit Paucet*ի *սէջ, 23, rue Dugommier։ Օրակարգ. Համարատուութիւն վարչութեան եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն։ Ժողովը կը հաւարսի օրինական անկախ ներկաներու թիւէն։*

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիէննի Ատանայի Հայր. Միութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ հայրենակից կարասլետ Եղիազանի (Վալանս) դառնաղէտ մահուան առթիւ՝ իր կնոջ, զաւակներուն եւ պարագաններուն։

(կնիք)

Տէր եւ Տիկին Գէորգ Միրոյեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Ազամեան, Տէր եւ Տիկին Լեւոն Պօղոսեան, Տէր եւ Տիկին Առաքել Թաթուլեան, Պ. Յովսէփ Նորաւանկեան սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի որդւոյն եւ սանին՝

ՋԱԻԷՆ ՄԻՐՈՑԵԱՆի

(3 տարեկան)

դառնաղէտ մահը որ տեղի ունեցաւ օգոստոս 26ին։

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ վաղը երկուշաբթի։

ԾԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել։

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՀԱՐԱՉ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ,

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆՔ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐԻ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
29
ՕԳՈՍՏՈՍ
1933
29 Aout
1933

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2277 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ՍԵԻԷՆ ԵԼԱՆՔ, ՍԵԻ ՁՈՒԹՆ ԻՆԿԱՆՔ,,

Օգոստոս 22ին Պերլինի մօտ, Նէօյ Ռուփփին քաղաքին մէջ, երկու հիթլէրական զինուորներ վողոջ վողոջ պատգուցին աղջիկ մը որ ոտքի չէր ելած, իրենց քայլերգը հնչած ատեն։

Աղջկան վիզէն կախած էին երկու տախտակները, որոնց վրայ կը կարդացուէր։

— «Ես, անմօռ արարածս, համարձակեցայ ուստած մնալ երբ կը հնչէր ազգային քայլերգը։ Ասով ծաղրած եղայ ազգային – ընկերվարական յեղափոխութեան զոհերը»։

Իրիկունը ուշ ատեն աղջիկը նորէն վողոջ հանուեցաւ։

Յուցադրութեան ժամերը ծանուցուած էին տեղական թերթերի մէջ, որպէսզի կարելի եղածին չափ շատ բազմութիւն խոնուի։

Կոպիտ է, չէ՞։ Եւ աննախընթաց։

Բայց, ո՞վ կը համարձակի բողոքել։ Կեռ խաչը կ'իշնէ գլխուն։ Կեռ խաչն է ներշնչողն ալ։

×

— Այս դէպքը ի՞նչ առնչութիւն ունի մեր կեանքին հետ։

= Ուրիշ որ եւ է ժողովուրդէ աւելի, մեզի հետ կապ ունի։ Ահա տես, ճիշդ այս միջոցին։ Արդէն իսկ սաստկագոյն ատիճանին հասած է դրօշմարատը, յանգելով ծեծ ու փչախ։ Եգիպտոսի մէջ, ընորհիւ զանազան մասնաւորութիւններու, եռագոյնը արգիլուեցաւ պաշտօնապէս, եւ ոստիկանութիւնը կը շարունակէ հետապնդումները։ Այն եռագոյնը վար առնել տուած է նոյն իսկ մասնաւոր ակումբի մը, Ազեքսանդրիոյ «Ցառացդիմասէր» Միութեան սրահէն։ Եւ ձերբակալութիւններ, հարցաքննութիւններ ... Ամէն օր իլ կը լեցուի կրակին վրայ, եւ ոչ մէկը կրնայ նախատեսել գալիքը։ Մ. Նահանգներուն մէջ, մթնոլորտը թունաւորուած է զարհուրելի ատիճանով մը, ընորհիւ առաջնորդին մէկ անկիրթ եւ ապուշ արարքին։

— Դուբեան եպիսկ.ը ծեծեր են արդէն։ Ցաւալի չէ՞։ Ո՞ւր կ'երթանք այսպէս ...

= Անշուշտ ցաւալի է։ Եւ այո՛, ո՞ւր կ'երթանք այսպէս։ Բնաւորութեամբ բռնն եւ կամակոր, չատ քիչերս կը մտածենք հետեւանքներու մասին, երբ կը բռնենք այս կամ այն ճամբան։ Ղեւոնդ եպիսկ. քրէական մեղք մը, ճակատագրական յանցանք մը գործեց, Շիքակոյի ցուցահանդէսին վար առնել տալով հայկական դրօշը։ կարելի է խորհրդակցիլ դրօշ կախելու կամ չկախելու մասին, բայց երբ դրօշ մը կախուած է— այն ալ օտար միջավայրի մը մէջ — ո՛վ որ զայն վար առնելու մասին կը մտածէ, պէտք է մտածէ նաեւ հետեւանքներու մասին։

Կախուած դրօշը վար չառնուիր որ եւ է ժողովուրդի մէջ, առանց միջադէպի։ Անտեղի յանցանք է այդ միջազգային իրաւագիտութեամբ։ Իսկ զգացումի տեսակէտով, պայթուցիկ նիւթ մը, մանաւանդ հոգին վառած ժողովուրդներու համար։

— Բայց Ամերիկայի Ազգ. Կեդր. Վարչութիւնը պաշտօնապէս յայտարարեց թէ առաջնորդը «յարգանք ունեցած է եւ ունի եռագոյնին հանդէպ»։

= Կեղծիք է։ Շիքակոյի միջադէպէն անմիջապէս յետոյ, նոյն առաջնորդը հեռագիր մը ուղղելով Հօկի Նիւ Եորքի վարչութեան, կ'ըսէր.— «Շիքակոյի ցուցահանդէսին Հայկական Օրին նուագող դրօշակի գործածութիւնը Հայաստանի ներկայ պետական կազմին դէմ ըմբոստական եւ արհամարհական ցոյց մը նկատած ըլլալուս արգիլեցի»։ Կը նշանակէ թէ Ղեւոնդ եպիսկ. Ս. Հայաստանի դեսպանն է կամ անոր «աչք»ը, եւ, փոխանակ Սաղմոս կարդալու եւ Քարոզգիրք տպելու, բարձր քաղաքականութիւն կը խաղայ։

— Զըսիք թէ ո՛ւր պիտի յանգի այս վիճակը։

= Եթէ դիտնայինք, առանց վերապահութեան կ'ըսէինք։ Հարցը այն է որ, «սեւէն ելանք, սեւ ձուրը ինկանք», ինչպէս կ'ըսէ ժողովրդական առածը։

Եգիպտոսի պատկերը մէկտեղն է արդէն։ Նոյնպէս Ամերիկայի դաղութին կացութիւնը։ Եթէ առիթ ունենաք տեղեկանալու Հոսած պայքարին սաստկութեան, ձեր լեզուն կը կապուի։ Նոյնը եգիպտոսի համար։ Բայց, մի կարծէք թէ այդ երկու դաղութներով կը վերջանայ ամէն բան։ Ազդանշան է այս, բարեկամ, ազդանշան։ Եւ, մեւնոյն ատեն, ախտանշանը ահաւոր անստուերութեան մը։

Ահա Պուլկարիոյ «նորընտիր» Թեմականը։ կազմուած՝ բոլոր հատընտիր «հակա»ներէն, այդ Մարմինը իր ընտրութենէն անմիջապէս յետոյ, օրբազան պարտականութիւն սեպեր է հեռագրել Պուլկարիոյ վարչապետին, Պ. Մուշանովի, թէ պուլկարացիներուն ուրիշ դրօշ չի ճանչնար։ Եգիպտոսի մէջ ալ այդպէս էին ընակցուցած, գրած եւ պոռացած։

Արդ, երբ ան մը պատահական մարդիկ ձեռք առնելով Պուլկարահայ գաղութին ազգ. իշխանութիւնը, կը յայտարարեն,— Մենք պուլկար քաղաքացիներ ենք եւ պուլկարականէն ուրիշ դրօշ չենք ճանչնար, երբ Եգիպտոսէն եւ Ամերիկայէն միեւնոյն բանը կ'ըսեն եւ կ'ընեն, երբ ուրիշ գաղութներու մէջ ալ այդ տարկան, գեռնաբաշխ միջոցին դիմեն— եւ յաճախ կը դիմեն—ո՞ւր մնաց որ յանդի այս անմիտ եւ անպատիւ պայքարը, բացի անվերջ եւ անստոյգ պայքարներէ, ներքին բզքտումներէ, ուժերու վատնումէ եւ տեւական կազմալուծումէ։

Ցիշեցէք սա թշուառ Գերմանուհին։ Բարձրօրէն քաղաքակիրթ ժողովուրդի մը միահեծան իշխանութիւնը չուզեր ներելի դտնել ոչ իսկ մէկ հատիկ վրիպում։ Ա՛լ ինչո՞ւ կը զարմանաք մեր ցնծալու յանցաւորներու վիզէն, բայց, ինչո՞ւ չատ կը տեսնեն հրաժարեալ քննադատելու տարրական իրաւունքն իսկ... Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԹՐԲԱԽՕՍՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

— o —

« Ցառաջ »ի մէջ կարդացի շարք մը նամակներ՝ թրբախօսութեան համաճարակի մասին։

Հեռու ինձմէ թրբախօսութիւնը պաշտպանելու որ եւ է միտում։ Ընդհակառակն, այդ այլանդակ սովորութիւնը այնքան կսկծալի վէրք մըն է որ անհրաժեշտ է յաճախ նշդրակի հարուածներով մաքրել, մինչեւ որ կարելի ըլլայ բոլորովին սպիացնել։

Բայց Պ. յօդուածագիրը կարգ մը անարդար վերագրումներ կ'ընէր մեր թրբախօս հայրենակիցներուն մեծամասնութեան։

Ան չափազանց կը սխալի, կասկածի տակ դնելով թրբախօս Հայերու ազգային զգացումները։

Եթէ աւելի մօտէն ծանօթանար անոնց հոգեբանութեան, վստահ եմ որ չնչին փոքրամասնութեանմը պիտի իջեցնէր թիւը այն թրբախօսներուն որոնք օրը տասն անգամ կ'ուրանան իրենց ազգութիւնը։

Ո՛րքան թրբախօս մայրիկներ կամ ծերունիներ արցունքոտ աչքերով երանի կուտան մեզ որ հայերէն կը խօսինք։

Քանի՛ հանի երիտասարդներ կը եգուշանան հայերէն խօսելու, վախնալով որ կ'անճրկին եւ կը խնդանք իրենց վրայ։

Ես համոզուած եմ որ ասոնք կը կազմեն մեր թրբախօս դժբախտ հայրենակիցներու մեծամասնութիւնը եւ ոչ թէ այն անոպայ « երիտասարդ »ները, որոնք նոյնիսկ չինարէն կը փորձեն սորվիլ, բայց աւելորդ կը գտնեն հայերէնը։ Կամ գիտեն, բայց « թավլու »ին եւ «պլօթ »ին պէս մոլութիւն դարձուցած, թուրքերէն կը խօսին, կը խօսի՛ն աչ – ձախ, հարազատ, մայրենի լեզուի մը չափ վարժ եւ սահուն։

Ես կ'ուզէի անիրաւ մեղադրանքը վերցնել մեր ԱԿԱՄԱՑ թրբախօս հայրենակիցներու վրայէն եւ տանիլ հագցնել անոնց որ գիտակից են, կրթուած են, բայց միշտ կը խուսափին իրենց մայրենի լեզուէն, եւ կը գեղգեղեն ռուսերէն, փրանսերէն կամ... թուրքերէն։

ԱՐՇԱԼ

ՓԱՌՔ ԵՒ ՊԱՏԻՒ ԼԻՈՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԻՆ

— o —

Թուրք թերթերը տակաւին կը շարունակեն դրուագներ պատմել Պ. Էռիոյի այնքան հովուերգական ճամբորդութենէն։

Նախկին վարչապետը, որ այժմ Մոսկուա կը գտնուի, էնկիւրիէն մեկնած ատեն ըսած էր։

— Եթէ երիտասարդ ըլլայի, կուգայի ձեր մէջ կ'աշխատէի։

Այս առթիւ, թուրք երեսփոխան եւ գրագէտ Վասֆի Րաշիտ պէյ կը գրէ։

— « Սահմանադրութենէն առաջ, Մանասթրի մէջ, ռուս հիւպատոսը կ'ապտակէ կառավարչատան պահակ գինուորը եւ կը սպանուի անկէ։ Ցարին պահանջով, գինուորը նահատակուեցաւ եւ կուսակալ Ալի Րիզա փաշայի աստիճանները առնուեցան։

Սահմանադրութեան շրջանին, վարչապետ Հագգը փաշա Ֆրանսա կ'երթայ։ Արտաքին նախարար Փիշօն օրերով կը սպասցնէ զայն եւ յետոյ կ'ընդունի, մերժողական պատասխան մը տալու համար։

Հանրապետութեան շրջանին, Ֆրանսայի իրական վարչապետ էռիօ, էնկիւրիէն բաժնուած ատեն կ'ըսէ։ « Եթէ երիտասարդ ըլլայի, ձեր երկիրը գալով կ'աշխատէի »։

Այս պատկերին առջեւ, ամէնէն գձուձ շահախնդիրներն անգամ չեն կրնար երախտագիտութիւն չյայտնել հանրապետութեան հիմնադիրներուն »։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՈՒՐԱԽ ԼՈՒՐ ՄԸ ՀԱՅ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

— ·— ·—

Գործազրկութեան ցպատը պիտի շարունակուի

Եղած դիմումներուն վրայ, հրաւէր ուղղուած է հայ գործազուրկներուն, ներկայանալ իրենց շրջանի բաղաքապետութեան եւ ետ ստանալ գործազրկութեան ցպատի տետրակները։ (Սկսած էին ցնչել)։

Շաբաթ օր Իթալիի բաղաքապետարանին մէջ փակցուած էր ազդ մը, որ կը ծանուցանէր թէ հայ եւ ռուս գործազրկներու ցպատները պիտի շարունակուին համաձայն սովորական օրէնքին։

«Սահմանը լեցնելու չէ Հայերով եւ Ասորիներով»

— ·— ·—

Թուրք մամուլն ալ երկարօրէն կը զրաղի Իրաքի Ասորիներուն հարցով։ « Ճումհուրիյէթ » պատմելէ յետոյ վերջին դէպքերը, կը դրէ խորին մտահոգութեամբ եւ « Այս ի՞նչ բարեկամութիւն է » խորագրին տակ։

— Բայց Անգլիայէն աւելի Ֆրանսան է որ կը հետաքրքրուի Ասորիներով։ Ակռէ առաջ, երբ Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ կը քննուէր հոգատարութեան ընդունիլը, Ֆրանսա ուզեց որ Ասորիները մասնաւոր շրջանի մը մէջ տեղաւորուին եւ առանձնաշնորհեալ վարքրամասնութիւն մը կազմեն։ Նպատակը այն է որ Ասորիները համախումբ բնակին Մուսուլի հիւսիսը, Թուրքիոյ սահմանին մօտերը, իրենց նախկին բնակավայրին՝ Հէքեարիի կից վայրերու մէջ։ Եւ կը կարծուի թէ ֆրանսական դրդումով է որ Ասորիներու Պատրիարքն ալ նոյն պահանջին վրայ պնդեց։

Սուրիայէն եկած լուրերու համաձայն, Ֆրանսացիները Թուրքիոյ սահմանամերձ շրջաններու մէջ կը տեղաւորեն ոչ միայն քրիստոնեայ Ասորիները, այլ եւ Հայերը։ Մինչդեռ այս գինեալ տարրերուն հող տեղաւորուելուն հետեւանքով, գինեալ հրոսախումբեր պիտի կազմուին եւ շրջակայ երկիրներ պիտի արշաւեն։ Ասոր նոր փաստը այն է որ, Սուրիա ապաստանող Ասորիները գինեալ հրոսախումբերու ձեւով նորէն Իրաք վերադարձան եւ մեծ փոթռանք դարձան Պաղտատի կառավարութեան դլխուն։ Այս պատճառաւ Իրաքի բանակը բաւական կորուստ կրեց եւ պետական դանձը չատ մը ծախքերու ենթարկուեցաւ։

Զենք ուզեր հաւատալ թէ Փարիզի կառավարութեան հրահանգին եւ թելադրութեան արդիւնքն է այս ընթացքը, որ բնաւ հաշտ չէ սահմաններու ապահովութեան հետ։ Որովհետեւ Ֆրանսական ներկայ դահլիճը չատ մը փաստերով հաստատեց թէ կը յարգէ դաշնագիրները։

Ամէն պարագայի, այս ծախսաւէր ընթացքը դործն ըլլալու է տեղական պաշտօնեաներուն, որոնք չեն կրնար ըմբռնել ընդհանուր կացութիւնը։ Եւ կը յուսանք թէ այլեւս չպիտի չարունակուի այդ քաղաքականութիւնը, որուն պատճառով մինչեւ Ազգերու Դաշնակցութեան մօտ բողոք կատարուեցաւ։

Այս կէտին վրայ կը հրաւիրենք նաեւ ուշադրութիւնը մեր սիրելի հիւր Պ. Էռիոյի, որ վերջին ատիճան բարեկամութեամբ ընդունուեցաւ Թուրքիոյ մէջ։

Սուրիոյ սահմանը պէտք չէ լեցնել Հայերու եւ Ասորիներու նման Թուրքիոյ թշնամի տարրերով։ Եւ բարեկամութեան ամենատարրական պահանջը այս է։

ԵՐԿՈՒ ՎԻԹԽԱՐԻ ՑՈՑՑԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

ՀԻԹԼԷՐ ԵՏ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՍԱՐԻ ԴԱԻԱՌԸ

Կիրակի օր, երկու վիթխարի ցոյցեր տեղի ունեցան Գերմանիոյ մէջ, մէկը՝ արեւելեան Փրուսիոյ մէջ, Թանէնպէրկի ճակատամարտի տարեդարձին առթիւ, միւսը՝ արեւմտեան սահմանադլուխին վրայ, ետ պահանջելու համար Սարի գաւառը։

Թանէնպէրկի հանդէսը փառաբանութիւնն էր մարաջախտ Հինտէնպուրկի, որ վարեց այդ ճակատամարտը։ Առաուն կանուխէն հազարաւոր մարդիկ համախմբուած էին յիշատակարանին առջեւ։ Միւս կողմէ 1526 ինքնաչարժներ եւ հեծանիւներ եկած էին երկրին բոլոր մասերէն, իրրեւ համերաշխութեան ցոյց։ Նախագահին աջ կողմը նստած էր վարչապետ Հիթլէր, իսկ ձախ կողմը՝ Փրուսիոյ վարչապետը, որ խօսք առնելով յայտարարեց.

— «Արեւելեան Փրուսիան միշտ պիտի մնայ մայր սիւնը Փրուսիա-Գերմանիոյ։ Ահա թէ ինչու Փրուսիոյ կառավարութիւնը յանուն իր ժողովուրդին շնորհակալութիւն կը յայտնէ մարաջախտ Հինտէնպուրկի որ Փրուսիան այսօր գոյութիւն ունի նորէն։

Ճառախօսը աւելցուց թէ անցեալ յունուար 30ին Հինտէնպուրկ երկրորդ անգամ փրկեց արեւելեան Փրուսիան, Ատոլֆ Հիթլէրի յանձնելով իշխանութիւնը։ Ցետոյ նախագահ Հինտէնպուրկի յանձնեց Նէօտէքի կալուածաթուղթը։ Այս կալուածը Հիտէնպուրկի ընտանիքին սեփականութիւնը պիտի մնայ ցորչափ արու ժառանգորդ մը ունենան եւ ազատ պիտի ըլլայ ո՛ր եւ է տուրքէ։

Այնուհետեւ խօսք առաւ Պ. Հիթլէր, որ չեչտեց.

— « Տասնըվեցը տարի անցած է այն փառաւոր օրերէն ի վեր երբ մեր զինուորները, առանց որ եւ է յանցանք ունենալու, ստիպուեցան Գերմանիան պաշտպանել իրենց մարմինով և կեանքով, ուժերու չհաւասարութեան մը դէմ։ Ուրախ ենք որ այսօր կրնանք ծանուցանել գերման ժողովուրդին այդ փառաւոր օրը՝ անոր հետ որ չհեցաւ զայն »։

Վերջին խօսքն առաւ Հինտէնպուրկ, որ չմոռցաւ իր յարգանքը յայտնել նաեւ իր « կայսեր եւ թագաւորին, որուն վատահութիւնը եւ հրամանը զինքը կոչեցին այդ պաշտօնին »։

Ընթերցողներուն յիշողութիւնը թարմացնելու համար, ըսենք որ 1914 օգոստոս 27 — 28ին, Հինտէնպուրկ, այն ատեն հանդստեան կոչուած զօրավար, եւ մղեց ռուսական բանակը որ կը յառաջանար սպառնալիք։ Ռուսական բանակը մասնուեցաւ Ծանրպարտութեան մը և նահանջեց, խրելով Մազուրեան լճի ճահճախուռճքին մէջ։

ԵՐԿՐՈՐԴ ՑՈՑՑԸ

Շատ աւելի կարեւոր էր իրիկուան երկրորդ ցոյցը, որ տեղի ունեցաւ Նիէրվալտի յիշատակարանին առջեւ։ Այս առթիւ 80,000 Սարցիներ հաւաստարմութեան երդում ըրին մայր հայրենիքին։ Հանդիսութեանց կը մասնակցէին 150,000 հոգի, Գերմանիոյ բոլոր մասերէն։ Ամէն կողմէ կ'աղաղակէին.— « Սարը (կամ Սաար) գերմանական է։ Տէ՛ր, փրկէ մեզ »։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԱԶԱՏՄԱՆ 250ԱՄԵԱԿԸ

— o —

Ինչպէս յայտնի է, այս տարի սեպտեմբերին հանդիսաւորապէս պիտի տօնուի 250րդ տարեդարձը այն նահատամարտին որ բանակը ջախջախեց Վիէննայի դուռներուն առջեւ։ (Այս առթիւ երկար յօդուած մըն ալ հրատարակեցինք հանի մը ամիս առաջ)։

Հանդիսութիւնները կը սկսին սեպտեմբեր 11ին, Վիէննայի մէջ։ Սեպտ. 15ին պիտի գումարուի նաեւ կաթոլիկ Գերմանիներու կրօնական համագումարը, պանծացնելու համար Բրիստոնեայ արեւմուտքին յաղթանակը իսլամ արեւելքին վրայ։ Աւստրիոյ դէմ մղուած պայքարին հետեւանքով, Գերմանիան չպիտի կրնայ մասնակցիլ, բայց բազմաթիւ պատուիրակներ պիտի երթան Ֆրանսայէն, Սպանիայէն, Իտալիայէն, Լեհաստանէն եւ ուրիշ երկիրներէ։

Ինչպէս կ'երեւայ, այս տօնակատարութիւնը հանոյ չէ եկած Թուրքերուն։ « Ճիւմհուրիյէթ »ն է որ կը գրէ.

— « Իրապէս տարօրինակ է որ Վիէննայի Թուրքերէն ազատագրուելու 250րդ տարեդարձը կը տօնուի, մասնակցութեամբ բոլոր ազգերուն, եւ գլխաւորութեամբ մեր բարեկամներ Աւստրիացիներուն եւ Լեհերուն։ Սակայն կը ցուցնէ թէ եւրոպական ազգերու մոլեռանդութիւնը շատ չէ փոխուած 250 տարիէ ի վեր »։

ՑԱՒՈՒԶ.— Անշուշտ մոլեռանդութիւն չէ տօնել կարսի կամ Խորնէյի գրաւման տարեդարձները։

ԿԱՔԸ ԿԸ ՍՂԷ

— o —

Կաքին լիտրը 1·30ի փոխարէն 1·40ի պիտի ծախուի սեպտեմբեր 1էն սկսեալ։ Արտադրիչները կ'ըսեն թէ վերջին երկու ամիսներու երաշտը մեծապէս վնասած է արուեստական մարգագետիններու բերքին, րոլորովհետեւ սեցուցած քնական մարգագետիններու բոյսերուն անունը, որով անուններ պէտք եղած սնունդը չեն առած եւ կաթի արտադրութիւնը օրէ օր կը նուազի ամբողջ Ցրանսայի մէջ։

ԿԱՏԱՂՈՒԹԻՒՆԸ ԱՏԱՆԱՑԻ ՄԷՋ

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ բատաղութեան դէպքերը այնքան շատցած են Ատանայի եւ շրջականերուն մէջ որ, հիւանդանոցները պարապ անկողին չէ մնացած։

Անշուշտ պատճառը այն է որ, ոչ աւար մնաց, ոչ ալ «կեավուր »...

«ԹԱՔԱՍ»Ը ԿԸ ՋՆՋՈՒԻ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

— ·— ·—

Թուրքիոյ տնտեսական գործակատարութիւնը հեռագրով հրամայեց *Թաքսի* (հաշուակցութիւն) ձեւով ո եւ է ներածում կամ արտածում չկատարել օգոստոս 21էն սկսեալ։

Մօն Փօսթայի համաձայն, այդ դրութիւնը գեղծումներու տեղի տուած էր եւ կարգ մը վաճառականներ չատ ջղոտած էին 5000 ոսկիի ապրանք արտածել, իսկ փոխարէնը 10,000 ոսկիի ապրանք ներածել։

Այսպէս, արտածման վաճառական մը իր արտօնագիրը հասիրին 8–21 շահով կը ծախէր ներածող վաճառականներուն, եւ յետոյ իր ապրանքը շատ ածան կը ծախէր արտասահմանի մէջ։ Այս ձեւով, թրքական ապրանքները օրէ օր իսկան եւ շփոթութեան մատնեցին օտարները։ Ներկայիս, թուրք ապրանքներուն մէկ մասը չը–ծախուած կը մնայ Եւրոպայի մթերանոցներուն մէջ։

Այս պատճառով, օգոստոսի ներածումը 750,000 ոսկի աւելի է արտածումէն։

Զրոյցի մը համաձայն, Իզմիրի մէջ գեղծում մը երեւան հանուած է եւ *Թաքսի* կը կատարուի։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՎԱՆՔԻՆ ԿԱԼՈՒԱԾՆԵՐԸ ՏԻԱՐԲԷՔԻՐԻ ՄԷՋ

Օգոստոս 15 թուականով՝ Տիարպէքիրէն Պատրիարքարան ուղղուած հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ երեք օր պայմանաժամ տրուած է՝ Երուսաղէմապատկան 82 կտոր կալուածները գրաւելու համար իբր լքեալ գոյք։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՇՈՒՐՋ

«ՑՈՒԺԱՑ»Ը

Ս. ԱՐՄԱՆԴՈՒՀԻ

Ամերիկահայ գրականութեան մէջ ինքնուրոյն տեղ մը կը գրաւէ անշուշտ Ցուժացը, որ ամերիկահայ կեանքի ամենէն ուշագրաւ կողմերը ներկայացուցած է իր վէպերուն մէջ։ Ցուժացի գրական ոճը ինքնատիպ է, ինչպէս ինքնատիպ է անոր նիւթերու ընտրութիւնն ալ։ Ան ամերիկահայ կեանքի ամենէն ուշագրաւ կողմերը ընտրած է իր վէպերուն համար, ամերիկահայ կեանքի ամենէն ուշագրաւ կողմերը ներկայացուցած է իր վէպերուն մէջ։ Ցուժացի գրական ոճը ինքնատիպ է, ինչպէս ինքնատիպ է անոր նիւթերու ընտրութիւնն ալ։ Ան ամերիկահայ կեանքի ամենէն ուշագրաւ կողմերը ընտրած է իր վէպերուն համար, ամերիկահայ կեանքի ամենէն ուշագրաւ կողմերը ներկայացուցած է իր վէպերուն մէջ։

ԽՈՐ-ՍՈՒՐԻՆ

— ... Հետո, իրավ որ նիկ էր նիկ իր կեցվածքը։ Ես ու նիկը էինք մեր տան միակ տղամարդիկը։ Ես ինձ համարում էի նիկից ոչ պակաս տղամարդ։ Ես էլ նիկի պես ծխում էի, ինչպես նիկը, ես էլ նիկի պես ուզում էի ամեն ինչ իմանալ։ Ես էլ նիկի պես ուզում էի ամեն ինչ անել։ Ես էլ նիկի պես ուզում էի ամեն ինչ տեսնել։ Ես էլ նիկի պես ուզում էի ամեն ինչ ունենալ։ Ես էլ նիկի պես ուզում էի ամեն ինչ կարդալ։ Ես էլ նիկի պես ուզում էի ամեն ինչ գրել։ Ես էլ նիկի պես ուզում էի ամեն ինչ ասել։ Ես էլ նիկի պես ուզում էի ամեն ինչ լսել։ Ես էլ նիկի պես ուզում էի ամեն ինչ զգալ։ Ես էլ նիկի պես ուզում էի ամեն ինչ ապրել։ Ես էլ նիկի պես ուզում էի ամեն ինչ մեռնել։ Ես էլ նիկի պես ուզում էի ամեն ինչ հարություն առնել

Կարդով խօսք առին զանազան պատուիրակութեանց ներկայացուցիչները։ Բուն ճառախօսն էր Պ. Հիթլէր, որ եկած էր օգանաւով։ Վարչապետը նախ ա-րեւելեան Փրուսիոյ ողջոյնը հաղորդեց եւ սկսաւ.

— « Անցեալի մեր իրաւունքներուն մէջ է նաեւ Սաարի վերադարձը։ Թա-նէնպէրկի ճակատամարտը կը ներկայացնէր մէկ խորհրդանշանը ազգի մը ա-հագին ուժին։ Երբ մենք կորնցուցինք Սաարը, միութիւնն էր որ կորսուեցաւ։ 1918ին, մեր անյեղլի կամքը եւ նպատակն էր վերահաստատել այդ միութի-նը։ Մեր կամքը իրականացուց այդ բաղձանքը։ Մենք Գերմանիան ազատե-ցինք բոլոր անոնցմէ որ զիտակցաբար կը պատակէին զայն, որովհետեւ չէին կրնար իշխել եթէ ան պատակուած չըլլար։ Այսօր միլիոնաւոր մարդիկ եր-ջանիկ են որ նորէն Գերմանիացի զգացած։ 65 միլիոնոց ժողովուրդ մը այսօր կը հոչակէ թէ չուզեր ո՛ր եւ է բան գիտնալ անցեալէն եւ կ'ուզէ իր գոյութի-նը սահմանել ահմաճայն իր կամքին եւ գերմանական շահերուն։ Արտասահ-մանի մէջ տարածուած սուտեր կ'ըսեն թէ գերման ժողովուրդը բուռն է։ Ես պատրաստ եմ որ եւ է առեն ապացուցանելու թէ հակառակն է ճիշդը եւ գեր-ման ժողովուրդին աւելի քան հինգ վեցերորդը մեր կողքին պիտի ըլլայ։ Երբ մեր ձեռքին առին Սարի հողամասը, հանդիսաւորապէս յայտարարեցին թէ կ'ուզեն պարզապէս Ֆրանսայի ապահովել Սարի հանքերուն տնտեսական տի-րապետումը, իսկ վարչութիւնը պիտի յանձնուի Ազգերու Դաշնակցութեան։ Այդ չրջանը շատոնց անցած է։ Շուտով պիտի գայ ժամանակը երբ Սարի Գերմա-նացիները վճիռ պիտի տան։ Երեք տեսակ լուծում կայ.— Առաջին՝ Սարը ձգել Ֆրանսայի։ Երկրորդ՝ Սարը գործնել ինքնավար։ Ոչ մէկ Գերմանացի կրնայ ընդունիլ այս երկու լուծումներէն մէկը կամ միւսը։ Կը մնայ միայն երրորդ ճամբան,— վերադարձնել Գերմանիոյ։ Մենք հարիւր անգամ յայտա-րարած ենք թէ պատերազմ չենք ուզեր մեւս ժողովուրդներուն հետ։ Չենք ուզեր նաեւ մեզի միացնել ինչ որ օտար է։ Բայց եթէ դաշնագիրները սրբա-զան են, միայն մեզի համար ըլլալու չեն, այլ եւ մեր հակառակորդներուն համար։ Պէտք է որ Սարի դաւառին ժողովուրդը ինք վճռէ իր ճակատագիրը, եւ ես գիտեմ թէ իւրաքանչիւրը իր ձայնը պիտի տայ Գերմանիոյ։ Մենք կ'ուզենք ամէն բանի մասին համաձայնիլ Ֆրանսայի հետ, բայց Գերմանիան երբեք չպիտի հրաժարի Սարի երկրամասէն եւ Սարը երկրամասը երբեք չպիտի հրաժարի Գերմանիայէն»։

Ճառը ունկնդրուեցաւ բուռն ծափերով։

«Հրաւան տուէք որ ամսականներ վճարեմ»

Պուլկարական կառավարութիւնը հեռագիր մը ուղղելով Լոնտոնի եւ Փա-րիզի պարտքի բաժնեհաւերուն, արտօնութիւն խնդրեց 100 միլիոն լեվա (200-000 ստերլին) քաշելու Ազգ. Դրամատան մէջ վար դրուած դումարէն, որպէսզի կարենայ վճարել պետական պաշտօնեաներուն թոշակը։

*** Ֆրանսայի դրամատէրներու խմբակը 50 միլիոն ֆրանքի կարճ պայ-մանաժամով եւ 4% տոկոսով փոխառութիւն մը առաջարկած է պուլկար-կան կառավարութեան, որպէսզի կարենայ վճարել նոր հունձքի ծախքերը։*

300 Սուրիական գիւղեր լռուած

Հարկահաւաքները գայլեր կը գտնեն փոխանակ բնակիչներու

Հալէպէն «Թայմզ»ի հասած լուրերու համաձայն, վերջերս խումբ մը հարկահաւաքներ որոնք նահանդին արեւելեան չրջանը ղրկուած էին յա-նեալ տուրքերը հաւաքելու համար իբր 300 գիւղերէ, վերադարձեր են առանց գտնելու բնակիչները։ Գիւղերը բոլորովին ամայի էին եւ կարելի չեղաւ հասկ-նալ թէ ուր գացած են։ Հարկահաւաքները գայլերու հանդիպեցան լքուած տուներուն մէջ եւ սպաննեցին երկուքը։ Արդէն քանի մը ամիս առաջ գրոյց կը չրջէր թէ այդ չրջանին բնակիչները լքած են իրենց բնակարանները, բայց հաւատացող չեղաւ։

ՆՈՐ ՍԷԶՈՆԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՅ

Շտապէք օգտուիլ առիթէն՝ նախապէս ապսպրելով ձեր ձմեռուան հագուստները դերձակ՝

Skon Barsamianի

Խնամուած աշխատանք եւ չափաւոր գիներ։

233, Fbg. St. Martin Paris (10) Métro Louis Blanc

ՅԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը՝ կը յայտնէ ընկեր Կ. Ճարայեանի եւ իր տիկնոջ, իրենց զաւկին կսկծալի մահուան առթիւ։

×

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Ռուսոմ կո-միտէն իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Կ. Ճարայեանի եւ իր տիկնոջ, իրենց սիրելի զաւկին դառնադէտ մահուան առթիւ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՓԱՀԼԻՎԻ, Մալաքեան.— Մտա-ցած ենք։ Չի տպուիր։

ՍՕՓԻԱ, Թիթակից.— Պատաս-խանի կը սպասենք (Դիրքերու մա-սին)։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՓՆ-ՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ գրքին Ա. Հատորը պատկերազարդ։ Հեգի-նակ՝ ԼԵՒՈՆ ՃԷՐԱՀԵԱՆ, Մարսէյլ։ Գինը 25 ֆրանք։ Դիմել հեղինակին, 6, rue des Petites Maries. Մարսէյլ։

ԿԱՐԵՒՈՐ

Տանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ Ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմա-ներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ։ Դիմել Ցառաջի վար-չութեան։

ՋԱՆԱՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻՒ
à Kremlin-Bicêtre, Seine
Métro Porte d'Italie

ՎԱՐԶՈՒ ԵՆ

ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ
13, rue Pierre Curie
Bicêtreի Marchéին քով

Աճապարեցէք ապահովելու ձեր փնտռած խիստ նպաստաւոր գիներով եւ առողջապահական վերջին դրութեամբ կառուցուած յարկաբաժիններ՝ օժտուած առանձին խոհանոցներով, լոգարան, W. C եւ cave. Մաքուր օդ, միշտ արեւ, բնական թարմ լոյսի ներքեւ ձեր տրամադրութեան տակ պիտի գտնէք բացա-ձակ հանգստութիւն, կեդրոնական ջեռուցիչ կազ, տաք եւ պաղ ջուր եւ ելեքտրականութիւն։

Ներկայանալ տեղւոյն վրայ առաւօտեան ժամը 8էն երեկոյեան ժամը 8։

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՑԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Առաջին թիւը յանձնուած է տպագրութեան եւ լոյս կը տեսնէ սեպտեմբե-րին։

Առաջին թիւին մէջ նիւթեր ունին՝ Ա. ԱԲԵՂԵԱՆ, Ա. ԱՆՏՈՆԵԱՆ, Ռ. ԲԵՐ-ԲԵՐԵԱՆ, Ա. ԳԻՒԼԱՆՏԱՆԵԱՆ, Ց. ՋԱՐԵԱՆ, Ց. ԹԱՒԻՒՏՍԵԱՆ, ԻՐԱՋԵԿ, Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ, Ա. ՋԱՄԱԼԵԱՆ, Վ. ՄԻՆԱՃՈՐԵԱՆ, Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ, Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, Կ. ՍԱՍՈՒՆԻ, Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ուրիշներ։

Առաջին թիւէն պիտի սկսի հրատարակուիլ Վ. Աբք. Մանկունիի « Գէորգ Դ. եւ իր ժամանակը » ընդարձակ պատմական գործը։

Այլեւայլ վաւերագրեր, տեսութիւններ, գրախօսականներ, նկարներ։

Վէմի մէջ լոյս պիտի տեսնեն նաեւ Դրօի յուշերը, Հայաստանի խորհրդի եւ պարլամենտի արձանագրութիւնները։

Վէմին խոստացած են աշխատակցիլ, ի միջի այլոց — ՊՐՕՖ. ԱԴՈՆՑ, Ա. ԱԼՊՈՑԱՃԵԱՆ, ՀԱՄԱՍՏԵՂ, Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ, ՆԵՐՍԷՍ արք. ՄԵԼԻՔ - ԹԱՆԴ-ԵԱՆ, ՍԱՄՍՈՆ, ՍԵՊՈՒՀ, Ց. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻ, Ց. ՕՇԱԿԱՆ եւ ուրիշներ։

Առաջին թիւէն իսկ « Վէմ »ի առացումը ապահովելու համար անհրաժեշտ է բաժանորդագրուիլ այժմէն՝ բաժնեգինը ուղարկելով կանխիկ։ Բաժնեգինը չվճարուած ապսպրանքները նկատի չպիտի առնուին։

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան		65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ	»	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարս-կաստան	»	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար դիմել՝

L. Kévonianի 17 Rue Damesme, Paris (13)

Այժ տուէք ձեռ գրականութիւան

ՏԱՐԱՇԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէֆեաք եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇԻՒՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումա-նիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՔԱՅԷԼԵԱՆ

Գինը՝ 10 Ֆրանք

Դիմել ՅԱՌԱՋի, 17, Rue Damesme, PARIS

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՒՐԵՐ ՔՕՂՔԻՆ (Գ. գեղարքունի) 10 *ֆր.։ ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր* (Նարդունի) *15 ֆր.։ ՇԱՒԻՒ*, Ալբէլեան իշխանուհին 20։ *Եաքը*, Է. Մարիա-Ռէմարք *20։ ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԵՐԳԱՐԱՆ*, տպագր. Ա.Թէնք, *1932*, 636 էջ, կազմեալ. *30* Ֆրանք։ *ՋՈՅԳ ՈՃԻՐՆԵՐ*, կազմ. *10* Ֆր.։ *ԱԻԱՋԱԿԱՊԵՏԸ*, Բ. տպագր. կազմ. 25 Ֆր.։ *ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԵՐ* (Գ. քաֆթիպա) *6* Ֆր.։ *Սայեաճ Նովա 6* Ֆր.։ Զրոյց Պարսկահայ բարեկամիս հետ (Լ. Մեսրոպ) *5* Ֆր.։ կոոպերացիա (Վ. Տատուեանց) *10* Ֆր.։ Թէոֆանօս *25* Ֆր.։ Վոսփորի Գաղտնիքը *30* Ֆր.։ Հայաստանի Աշխարհագրութիւն (Պապէսեան) *10* Ֆր.։ Իմաստութեան Գառեակներ (Ա. Ջ.) *5* Ֆր.։ Մանկական Աշխարհ (Մարզպետ) *5* Ֆր.։ Ութ Հէքեաթներ (Ա. Ջ)։ *5* Ֆր.։ Գովին աղջիկը 5 Ֆր.։ Թալիսման 5 Ֆր.։ Պարտուածներ՝ (Ա. Ահարոնեան) *10* Ֆրանք։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ.— ԱԻԱՐԱՅՐԻ ՈՐԾԻԻԸ (Ս. Բիւրատ) 5 Ֆր.։ *ՔՈՐՈՒԱՏՕ 8* Ֆր.։ *ԱՆՈՒՇ*, հայկ. օպէրեթ *5* Ֆր. *եւայլն*։

Պահանջել մեր ընդարձակ ցուցակը։

Դիմել՝ ԴՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ, 51, Rue Mr. le Prince, փարիզ (5)։ Tel. Da.ton 88-65։

Վաճառքի մէջ ՅԱՌԱՋԻ գործակալն է

ՂԱԶԱՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ԵԹԷ ՀԱՑՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՐ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՓՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալյ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն համաձայնութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Հոն կը կատարուին՝ Ռ. Ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղանկարում (radiographie), գեր-մանիշկագոյն, յատ-կարմրագոյն եւ ալեհեկէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ Տիաթերմիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի գործողութիւն։ Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական Ցելադրական եւ ֆրկնեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս սեռ արանց եւ կանանց ճննդամիզային եւ վեներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի փարիզի Համալսարանէն շրջանա-ւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ։ Ամենալաւ պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւլն.) շինութեան համար։

ՊԱՐԻ ՓՐՕՖԷՍՓՕՐ

ՊԱՐԳԵՒ ԵԱՂՄՈՒՐԵԱՆ

Ամենավերջին պարերը, շատ դիւրուսոյցմէթոտով, իր մասնաւոր պարասրահին մէջ կամ այցելու։ Ժամադրութեան համար գրել՝

88, Bld. de Port - Royal, PARIS (5e)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռեմ Պարտիզակցի Կարապետ Վարժապետեան (Մա-կանուանեալ Փոսթաճի)։ Ընդհանուր պատերազմին միասին կը ծառա-յէինք Դարամուսալի բանուորական առաջին վաշտին մէջ։ Լսած եմ թէ այժմ կը գտնուի Փարիզ կամ շր-չակաները։ Իմացնել Iskender Tokatlian*ի, Tailleur, 34 rue des Chapeliers, Marseille։*

— Թիթեղագործ (Քէնէքճի) Գէ-որգ Թաշճեան (այժմ Աղապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկաշտա, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղարբէ Տէրտէրեան (Սե-բաստիոյ Պարուրի Արաչն Թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւղա-բեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր։

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourt| Haute Saône| France.

— Կը փնտռուի Իվերէկցի (Սե-բաստիոյ շրջան) Մանուկ Հայկազն, որ 1927ին կը գտնուէր Detroit *(Միացեալ Նահանգներ)։ Մօտա-գայէն վեց տարիէ ի վեր լուր չի տար իրմէ։ Իր հասցէն գիտցողներէն կ'խնդրուի իմացնել իր փեսին՝ Յա-րութիւն Պարսամեանի,* Rue St. Martin d'Hérès, Chemin de la Plaine, Grenoble (Isère) France*։ Կը խնդրուի ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։*

— Կը փնտռուի Իվերէկցի (Սե-բաստիոյ շրջան) Մարիկա Արքի-եան (ծնեալ Հալէպեան)։ 1928ին լուր առինք թէ Հարաւային Ամե-րիկա կը գտնուի։ Իր հասցէն գիտ-ցողներէն կը խնդրուի իմացնել իր փեսին՝ Յարութիւն Պարսամեան-ի վերոյիշեալ հասցէին։

Ակերիկահայ թերթերէն կը խնդ-րուի արտատպել։

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

ԾՈՎԱԿԱԼ ԴՈՒԲԱՍՈՎԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Սլեսով, այդ ժամանակ, Մարաս-կան Մարմին ներկայացուցիչն էր Մոսկուայի մէջ,— դրամ կը ճարէր, անցագիր կը պատրաստէր, ծովակա-լին մասին տեղեկութիւն կը քաղէր, ահաբեկչութեան թեկնածու ընկերնե-րու մասին քննութիւն կը կատարէր։ Վերջապէս հաղորդակցութիւն կը պահէր մեր եւ անոնց միջեւ, որոնք մեզ տեսնելու կուգային։ Սլեսովի չնորհիւ էր, որ Սոկոլովը գայլ վիլ-լայի մը մէջ, Սոկոլնիկի։ Շատ բա-րեկամական չէր ընդունելութիւնը, որ Սոկոլով ըրաւ ինծի այդտեղ։

— Ապահով եմ որ ձեր գործը լաւ չպիտի ընթանայ, քանի որոշած էք գիս աշխատցնել Մոսկուայի մէջ։ Վը-տանգը չպիտի պակսի երբեք, պար-զապէս անոր համար, որ բոլորը կը ճանչնան գիս։

Պատասխանեցի թէ Հէլսինկիֆորսի մէջ ընդունած էր սակայն նոյն այն դերը, զոր կը մերժէր հիմա։

— Մտածեցի, ըսաւ Սոկոլով, եւ հրաժարեցայ։ Ասկից զատ, գործելու ձեր միջոցներուն չրջանը չատոնց ան-ցած է։ Հիմա պէտք է կռուիլ հրապա-կային ձեւով, եւ պէտք չէ վեց ամիս սպասել կառավարի կերպարանքով։ Պէտք է ձեզի ըսեմ, որ կը հրաժարիմ ձեր կազմակերպութենէն։

Զփորձեցի համոզել զինք։ Միայն ըսի թէ, իմ կարծիքովս, սխալ էր իր տեսակէտը, թէ ահաբեկչական գործը կը պահանջէր միշտ նախապատրաս-տական երկար ու դժուար աշխա-տանք, թէ կարգապահ կազմակեր-պութիւն մը միայն կրնար զարգացնել այդ աշխատանքը եւ տանիլ յաղթա-նակը։

Բաժնուեցանք։

Ժամանակ մը յետոյ լսեցի, որ, Ապտկարսկի կղզիին մէջ, վարչապետ Ստալիպինի դէմ ահաբեկիչ վրայ, 1906 օ-գոստոսին, ռումբով յարձակում մը կազմակերպած է, եւ աշնան, Ֆոնար-նայա փողոցին մէջ, բռնի ուզած է կալուածատէրերը սեփականազրկել արիւնալի ընդհարում մը պատճառե-լով։ Այս արիւնոտ փորձէն քիչ յետոյ իրեն հանդիպեցայ երկրորդ եւ վեր-ջին անգամ ըլլալով Հէլսինկիֆորսի մէջ։ Ինծի երեւցաւ չատ յոգնած։ Կ'երեւէր որ ահաբեկչական անընդ-հատ գործունէութիւնը մեծ յոգնու-թիւն պատճառած էր իրեն։ Տխրու-թեան չեշտ մը կար իր խօսքերուն մէջ։

— Իրաւունք ունիք, ըսաւ, հրապա-կային պայքարը մեծ դեր մը չի կր-նար կատարել։ Ինչ որ պէտք է, ան-հրաժեշտ է ամուր կազմակերպութիւն մը, երկար եւ տաժանելի նախապա-տրաստութիւն։ Այդ մասին համոզ-ուեցայ այլեւս։ Ախ, եթէ ունենայինք ձեր կարգապահութիւնը։

Կ'ուզէի իրեն պատասխանել թէ, փոխարէնն, մեզի ալ կը պակսէր մեծա-մտանականներու նախաձեռնութեան ու վճռականութեան ոգին։ Սակայն բա-ւականացայ ըսելով.

— Մտիկ ըրէք, իրրեւ ընկերներ է որ կը խօսինք։ Ըսէք, ինչո՞ւ չէք ու-զեր միասին աշխատիլ։ Ըսա իս, ոչ մէկ արդելք կայ։ Զիս չի հետաքրքրեր թէ մենամտանական էք, անիշխանա-կան կամ յեղափոխական ընկերվարա-կան, միեւնոյնն է։ Երկուքս ալ ահա-բեկիչներ ենք։ Մարտական Մարմի-նին դէմ կազմակերպութեան մի՛ջեւ միութիւն մը պահանջն իսկ է ահա-բեկչութեան շահերուն։ Ի՞նչ դիտո-ղութիւն ունիք այս մասին։

Մտածկոտ դարձաւ պահ մը։

— Ոչ, ըսաւ ի վերջոյ, անձնապէս ոչինչ ունիմ իրրեւ դիտողութիւն։ Ան-չուշտ օգտակար է նման միութիւն մը եւ արդիւնաբեր՝ ահաբեկչութեան համար։ Սակայն ձեր ընկերներն ալ համաձա՞յն են այդ միութեան։

Պատասխանեցի թէ կրնայ զինք վստահեցնել ընկերներուս կողմէ։ Ան-շուշտ պէտք էր համաձայնիլ թէ քիչ կարդ մը կէտերու մասին, սակայն ծրագրային տարակարծութիւնները չէին խանգարեր մեր միութիւնը,— մենք, ահաբեկիչներ, չէինք կրնար բաժնուիլ գործարաններու ընկերվա-ճառականութեան դէմ։ Սակայն բա-րեկամացայ ըսելով.

— Իսկ իմ ընկերներս երբեք չպիտի համաձայնին։ Ոչ, ինչ որ եղած է, եղած է։ Ահաբեկչական չարժումը ա-ւելի կորովի պիտի դառնար, եթէ աշ-խատէինք միասին, սակայն այժմ ան-կարելի է այդ։

Բաժնուեցանք դարձեալ։ Ամիս մը վերջ, Սոկոլով ձերբակալուեցաւ Պե-տերսբուրգի մէջ, դատուեցաւ պատե-րազմական առեանի մը կողմէ, դա-տապարտուեցաւ մահուան եւ կախա-ղան բարձրացուեցաւ 1906 դեկտեմ-բերին։

Շիլկէրով եւ Վոյնարսկի երկու եղբայրները կը չարունակէին իրենց հսկողութիւնը ծովակալին վրայ։ Այլ-եւս լուր մը կը ճանչնային ծովակալ Դուբասովի դէմքը, ինչպէս նաեւ ծա-նօթ էին պալատէն դուրս ելլելու իր բոլոր արարողութիւններուն, առանց երբեք գիտնալու թէ որքան կանոնա-ւոր էին պալատէն դուրս ելլելները։ Փետրուարի վերջին օրերուն, Դուբա-սով մեկնեցաւ Պետերսբուրգ։ Որոչե-ցինք մահափորձը գործադրել իր վե-րադարձին։ Սակայն յետոյ Դուբասո-վի այդ ճամբորդութիւնները կրկ-նուեցան։ Մարտ ամսուն կատա-ցինք բազմաթիւ անյայտ փորձ-փողոցին մէջ, կայարանէն մին-ընդհ. կառավարիչին պալատը տա-րածութեան վրայ։ Պոռնէրի եւ Լե-ըէն տրուած էր ռումբերը պատ-տելու պաշտօնը, երկուքն ալ քիմիա-գէտ էին։ Մեր այս քիմիագէտներուն մասին կատաղի վէճ մը ունեցայ Ալե-ւի հետ։

Հէլսինգֆորս երթալով, հանդիպե-ցայ Ալեւի եւ Դուբասովի վրայ ման-փորձին յաջողութիւնը կախում ունէր մասնաւոր պայմաններէ, եւ Դուբա-սովի ճամբորդութիւնը դէպի Պե-տերսբուրգ մէկն էր այդ պայմաններէն։ Այս պատճառով պէտք էր միշտ պատրաստ գտնուիլ վերադարձին։

Ալեւ ըսաւ ինծի.

— Տէրիոկի գնա։ Այնտեղ պիտի գտնես Վալանդինը (Կոլոսով — Գործը)։ Ըսէ որ հետդ Մոսկուա գայ։ Ան-պիտի պատրաստէ ռումբերը։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՀԱՐԱԶԱՏ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ, — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԱԼԻՔԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀՈՐԵԼԵԱՆԱԿԱՆ ԹԻՒ
30
ՕԳՈՍՏՈՍ
1933
30 Aout
1933

ՅՐԻ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2278 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ԱՐԻԱԿԱՆ" ՇԱՐԺՈՒՄԸ

—·—

Վերջին քանի մը շաբաթներու ընթացքին կազդուրիչ տեղեկութիւններ երեւցան այս թերթին մէջ, արիներու եւ արեւնուչներու գործունէութեան մասին։ (Արի = սկաուտ, արեւնուչ = կըրկսկաուտ)։

Այսպէս, Ֆրանսայի մէջ տեղի ունեցան բանակումներ, անյուշ համեստ աստիճանի մը վրայ։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի այն խումբը որ գացած էր մինչեւ Ալպեանները, քառօրեայ բանակումներ կազմակերպեց Կրընոպլի եւ Վիէնի մէջ, տաքուկ ոգեւորութիւն մը փոխելով իր անցած ճամբաներուն վրայ։

Մարսէյլի մէջ, 35 արեւնուչներ (քաղաքէն, Փարիզէն եւ Կրընոպլէն) երեք շաբաթ ի վեր վրան տնկած են Սէնթ Անթուանի անտառին մէջ։

Այստեղ, Փարիզի մէջ, արի – արեւնուչներու փոքր խումբ մը մէկ ամիսէ ի վեր անյագօրէն կը ծծէ Պիէրվիլի եղեւիններուն բոյրը։

Ու վերջապէս, Հայ Արիներու խումբ մը, ինչպէս եւ Պուլկարիայէն, Ռումանիայէն եւ Եգիպտոսէն ղրկուած սկաուտներ մասնակցեցան Փէշթայի միջազգային ճամբարին։

Այս առթիւ հրատարակուած թղթակցութիւններ, մանաւանդ վերջինը որ լոյս տեսաւ «Յառաջ»ի օգոստոս 22ի թիւին մէջ, գաղափար կուտան ստեղծուած ոգեւորութեան մասին։

Ճամբարներ կազմուած են նաեւ Հայաստանի մէջ, պետական չափանիշով։

Այստեղ, արտասահմանի մէջ, մարդիկ հազիւ կրնան քով քովի բերել տասնեակները։

Այնտեղ, կառավարութիւնը իր տրամադրութեան տակ ունենալով լայն միջոցներ, պատճառ չկայ որ ճամբարները չհամախմբեն հազարաւոր «պիէոնէր»ներ (արի)։

×

Այս ցիրուցան տեղեկութիւններէն կը հետեւի թէ մարզական այլ մանաւանդ «արիական» շարժումը (սկաուտիզմ) խոր արմատներ ձգած է ամէն տեղ։ Ամէնէն հեռաւոր գաղութներուն մէջ իսկ,— Պարսկաստան կամ Հար. Ամերիկա։

Հունտը ծլած եւ արմատներ ձգած է։

Հ. Մ. Ը. Մ.ի դրօշին տակ թափուած ճիզերը լայն ակօսներ բացած, կարճ խօսքով՝ սերունդ հասցուցած են։

Եւ այս՝ հակառակ միջավայրի եւ պայմաններու փոփոխութեան եւ այնքան տաժանելի խոչընդոտներու։

Միայն թէ,— չխաբենք իրար։

Ինչ որ ունինք, ինչ որ կը ցուցադրենք,— անբաւական է։ Անհամապատասխան՝ մեր ուժին։

Այսինքն վար, շատ վար՝ մեր իրական, չարժուն կարողութենէն։

Որքան կրցանք ստուգել, Հ. Մ. Ը. Մ.ի կապուած արիներու թիւը կը տարուբերի 250 –300ի միջեւ։

Տեղեկութիւն չունինք մինչ անջատուած Միութեան, Ֆրանսահայ Արիներու իրական, վաւերական կացութեան մասին։

Նմանապէս՝ ստոյգ թիւեր կը պակսին — այս միջոցին — արեւնուչներու համրանքի մասին։

Կը կարծենք թէ սխալած չենք ըլլար, բոլորը միասին, արի – արեւնուչ, կեդրոնացեալ եւ անջատուած հաշուելով հինգ հարիւր։

Արդ, ի՞նչ թիւ է այս, գաղութի մը մէջ որ կը հասնի 60,000ի եւ աւելի բազմամարդ է նոր սերունդը։

Միայն Փարիզը եւ Մարսէյլը, որ կը ներկայացնեն մեծամասնութիւնը ինչպէս ժողովուրդի, նոյնպէս մարզական ուժի, պիտի կրնային հազարներ, հազարնե՛ր հասցնել։

Պատկերը աւելի մխիթարական չէ միւս գաղութներուն մէջ։

Եթէ չարունակենք թուանշաններ չարել ամէն գաղութի կամ քաղաքի մասին, ծառացած պիտի ըլլանք սրտաբեկութիւնը չեշտելու։

Կարելի՞ է ուսերը թօթուել այս անփառունակ պատկերին առջեւ, երբ դիտենք որ բովանդակ աշխարհ հետզհետէ աւելի տարբեր թափով մը կը դիմէ դէպի ֆիզիքական մարզանք եւ ուժի խաւացում։

Տաղտկալի պիտի ըլլար օրինակներ յիշել օտար կեանքէ,— ներկայ «սոքոլ»ները, իտալական «պալիլա»ները, ռուսական պիոնէր»ները։

Ահա նորադոյն ուժը, հիթլէրականութիւնը այս ճակատին վրայ եւս կ'ուզէ ստեղծել իր ինքնուրոյն կազմակերպութիւնը, շեշտելով Ֆիզիքական բարձրացման դեղարուեստ մը։

Տաղտկալի պիտի ըլլար, նոյնպէս, երկար – բարակ բացատրել «արիական» շարժման առաւելութիւնները, թէ Ֆիզիքական եւ թէ հոգեկան տեսակէտով։

Չի՞ բաւեր չեչտել թէ՝ ձեր 7–12–15 տարեկան տղաքն ու աղջիկները կապելով այդ շարժման, դուք, ամէն բանէ առաջ, ապահոված կ'ըլլաք անոնց առողջութիւնը։

Պղտի՞կ բան է։ Որ եւ է ատեն բաղդատե՞ք էք տունը մնացած, նոյն իսկ «մահալլէպի»ով մեծցած տղու մը, եւ սկաուտի մը առողջութիւնը, շարժումները, նայուածքը, քալուածքը։

Ցետոյ, պղտի՞կ բան է եթէ, այս համայնակուլ ծովուն մէջ, կարելի եղածին չափ շատ մանուկները պահեն իրենց հայկական դիմագիծը, այսինքն իրենց կապը՝ նախ եւ առաջ ձեզի հետ։

Եւ յետոյ, ինչո՞ւ չմտածել վաղուան համար։

Ի՞նչպէս կարելի է դատ պաշտպանել դլխիկոր, ինքն իր վրայ ծալուած կամ երերալ - տատանեալ մարմիններով։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

կեցցէ՛ « ՀԱՅՄԱԹԼՈՍ »Ը···

— o —

Ինչ որ ևուաստացուցիչ էր մինչեւ այսօր, կը դառնայ պատուաբեր։ Նոյն իսկ··· տիտղոս։

Կարդացիք անշուշտ,— գերմանական կառավարութիւնը որոշած է հրապարակութեան զրկել շարք մը բարձր մտաւորականներ,— գրագէտ, հրապարակագիր, գիտնական, հանրային գործիչ եւն··։

Բոլորն ալ՝ համաշխարհային հռչակի տիրացած դէմքեր, որոնք ահագին դեր կատարած են Գերմանիոյ ժամանակակից պատմութեան մէջ։

Ասոնք պիտի դառնան «Հայմաթլոս», իրբեւ հայրենադաւ։

« Հայմաթլոս »ը գերմաներէն բառ է, եւ կը նշանակէ հայրենիքը կորսնցուցած, հայրենազուրկ։

Արդ, արհամարհանքով հալածական Հայուն, Ռուսին եւ ուրիշներու երեսին նետուած այս մականիշը ահաւասիկ մեր մակարդակին կ'իջեցնէ, կամ··· կը բարձրացնէ հսկայական պետութեան մը տագանդաւոր եւ պատկառելի զաւակները։

Պզտի՞կ մխիթարութիւն է։

Ցաշնական Իտալիան ալ, տարիներ առաջ, միեւնոյն պատիժը տնօրինեց նոր իշխանութեան հակառակորդներուն։ Մարդիկ, որոնց խօսքը պատգամ էր երէկ։

Պիտի առաջարկէի անմիջապէս կազմել «Հայմաթլոս»ներու... Հայրենիութիւն մը։

Բայց, մէկ պայմանով,— անոր պատուակալ նախագահը պիտի ըլլայ Իտալիոյ նախկին վարչապետը, Պ. Նիթթի, որ այնքան չարախնդութեամբ կը ծաղրէր հայկական դատը, Փարիզի մէջ, երբ իր խօսքը պատգամ էր···

Վ.Ա.Հէ

ԼՐՏԵՍԱԿԱՆ ՅԱՆՑ ՄԸ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

— o —

Աթէնքէն կը գրեն թէ հանրային կարծիքը խորապէս վրդովուած է երկրին պաշտպանութեան դէմ լրտեսական մեծ ցանցի մը երեւան հանուելուն հետեւանքով։ Երկար ատենէ ի վեր կը գործէր այս լրտեսական կազմակերպութիւնը։ Վերջերս, զինուորական իշխանութիւնները տեղեկացած էին թէ կարեւոր վաւերագրեր պիտի գողցուէին ընդհ. սպայակոյտէն տրուելու համար օտար պետութեան մը։ Պատերազմական նախարարը մեծ քննութիւն մը բացաւ. ճշդուեցան սպայակոյտի բոլորգաղտնի թղթածրարները։ Հաստատուեցաւ որ կը պակսէր երկրին պաշտպանութեան վերաբերեալ կարեւոր վաւերագրերու ծրար մը, զոր գտնելու համար աշխատանքներ թափուեցան եւ միջոցներ ձեռք առնուեցան ձերբակալելու այս կազմակերպութեան անդամները։

Ձերբակալուեցաւ լրտես մը, որուն մօտ գտնուեցան կարդ մը վաւերագրեր։ Ցիշեալը լրտեսախումբին ամէնէն կարեւոր մէկ անդամն էր։ Հարկադրուեցաւ խոստովանութիւններ ընել եւ յայտնեց իր մեղսակիցները։ Այս յայտնութեանց համեմատ, շարունակուեցան խուզարկութիւնները։ Մինչ այս մինչ այն, իմացուեցաւ որ, կազմակերպութեան գործակալները վարձած էին դրամարկղ մը, Լանքեանհզիլական դրամատան մէջ, ուր պահէին գողցուած վաւերագրերը մինչեւ անոնց յանձնումը չահակիցներուն։

Դրամարկղը բացուելով երեւան հանուեցաւ սպայակոյտէն գողցուած թղթածրարը։

Կ'ըսուի թէ կիներ ալ կան այս գործին մէջ։ Այդ թղթածրարը պիտի որուէր օտար պետութեան գործակալի մը, ի փոխարէն 50 միլիոն տրամի։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆՈՐԷՆ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐ ԵՒ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆ

—·—

Վերջին կարաւանով գացած գաղթականներէն 50 հոգի Թաւրիզ դ'ապաստանին

Թաւրիզէն կը գրեն մեզի, օգոստոս 16 թուականով·— *Հայաստանէն այս տեղ հասած են մօտ 50 փախստականներ, մեծ մասով կիներ եւ երախայ։ Բոլորն ալ վերջին անգամ Ցունաստանէն եւ Պուլկարիայէն գացած գաղթականներ են, որոք չեն կրցած դիմանալ բոլշեւիկեան խստութիւններուն եւ անցած են Արաքսը։ Տեղական պաշտօնեութիւնը անկեղծութիւն ընծայած է մանաւանդ պէս կիներուն եւ երախաներուն։ Փախստականները տեղաւորուած են Թաւրիզի գերեզմանատան փոքրշէնքիմէջ։ Բոլորն ալ եկածներնոյնտիներով։ Կանանց միութիւնը սկսած է հանդերձեղէն եւ դրամ հաւաքել, բայց հազիւ թէ կարենայ չօշափելի օգնութիւն մը ընծայել։*

Թաւրիզ հասած են նաեւ ուրիշ բազմաթիւ ռուս եւ թաթար փախստականներ։

Արժանահաւատ աղբիւրէ մը կ'իմանամ թէ 23,000ի կը հասնի վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին Կովկասէն եւ Ռուսաստանէն ուղղակի կամ անուղղակի Պարսկաստան փախչողներու թիւը (ամէն ազգէ)։

⁂ *Վերջին պահուն լսեցի թէ 50 հոգի եւս հասած են եւ ուղղակի ոստիկանատուն տարուած։ Բոլորն ալ Հայեր են։*

Ի՞նչ պիտի ըլլայ այս թշուառներուն վիճակը։ Անոնք որ ազգականներուն Ցունաստան, Պուլկարիա կամ Ֆրանսա, կրնան օգնութիւն ստանալ, նայնիսկ վերադառնալ, իսկ միւսնե՞րը···

Աւստրիա կը զօրացնէ իր պաշտպանութիւնը

13,000 ԱԻՍՏՐԻԱՑԻ ՆԱՑԻՆԵՐ՝ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ՄԷՋ

Հակառակ հարեւան կամ խնամակալ պետութենէն բոլոր հաւաստիքներուն, Աւստրիան կը զգարուի հիթլէրական արշաւանքի մը դէմ ճակատի տակ։ Տոլֆիւսի կառավարութիւնը թէ օգնութիւն կը խնդրէ իր խնամակալներէն եւ թէ նորանոր միջոցներ կը խորհի, զօրացնելու համար իր ինքնապաշտպանութիւնը։ Պատերազմական նախարարը երկուշաբթի օր հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ զինուորական հանդէսի մը մէջ։

— « Այս չարաբաստ ընթացքին, կառավարութիւնը պիտի հրատարակէ հրամանագիր մը՝ քաղաքապահ զինուորներու նոր բանակի մը մասին, որ դիւթեան պիտի ունենայ դաշնակցային բանակին հետ զուգընթաց։ Կանոնաւոր բանակի կողքին, պիտի ստեղծուի նոր դաս մը զինուորներու որոց ժամրգանքի շրջանը պիտի տեւէ մէյն վեց ամիս եւ որոնց պիտի հրամայեն կանոնաւոր բանակին սպաները եւ ենթասպաները։ Շուտով պիտի սկսի զինուորագրութիւնը, եւ ամէն վեց ամիսը անգամ մը պիտի կրնանք 8000 – 10,000 զինուոր կանչել դրօշի տակ։ Եւյաջողած եմ այս արտօնութիւնը ստանալ Աւստրիոյ համար, Սէն Ժէռմէնի դաշնագիրը ստորագրող պետութենց կողմէ »։

Ինչպէս կ'երեւայ, Աւստրիա կը սկսի վերահաստատել պարտաւորիչ զինուորութիւնը, « ընդ հովանեաւ » յաղթականներուն։

Պատերազմական նախարարը միեւնոյն ատեն ձադկելով աւստրիացի հիթլէրականներու հայրենադաւութիւնը, շեշտեց։

— « Կարգ մը մարդիկ կը կարծեն գերման դառնալ, դաւաճանելով Աւստրիոյ։ բայց ես կը պատասխանեմ թէ գերման կրնան կոչուիլ միայն անոնք որ հաւատարիմ են իրենց աւստրիական հայրենիքին։ Աւստրիան կրնայ ապագային կարդալ դասալիքներու եւ դաւաճաններու ընկերակցութեան մը։ Թող անոնք փորձեն դալ Աւստրիա, անակը պիտի ընդունի զանոնք այնպէս ինչպէս արժան է։ կ'ապահովցնեմ ձեզ իրրեւ պատերազմական նախարար»։

⁂ Միայն օգոստոս ամսուան ընթացքին 1500 աւստրիացի հիթլէրականներ փախած են Պավարիա։ Բոլոր փախստականներուն թիւը կը հաշուեն 13,000։ Ասոնք զանազան մարզանքներ կը ստանան։ Իսկ աւստրիական ոստիկանութիւնը ամրութիւններ կը շինէ Աւստրիոյ եւ Պավարիոյ սահմանագծին վրայ, ի նախատեսութիւն թշնամական արշաւանքի մը։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Գործադուլի վախ

ՍԷՐԷՋԻ, ՏՐԱՄՄԱՅԻ ԵՒ ԳԱՎԱԼԱՅԻ ՄԷՋ

—·—

« Հարիսոն »ի մէջ կը կարդանք (23 օգոստոս)·—

Մէկ երկու օրէ ի վեր Գավալայի, Տրամայի եւ Սէրէզի ծխախոտի բանուորները կրկին կասկածելի շարժումներու մէջ կը գտնուին։ Բանուորական կազմակերպութիւնները արտակարգ նիստ գումարելով զբաղած են մասնաւորապէս, Թրակիոյ ընդհ. կուսակալ Պ. Մանտասի եւ ծխախոտի բանուրներու ներկայացուցիչներու միջեւ, անցեալ ամսուան ցաւալի դէպքերուն առթիւ մշակուած փրօթօկոլով։ Այն ատեն երկու կողմերու հաւանութեամբ պատրաստուած այս փրօթօկոլը բանուորներու աշխատանքի պայմանները կը բարելաւէր։ Այժմ արտակարգ այս ժողովը միաձայնութեամբ որոշում մը հաւէրկած է որով կը խնդրէ կառավարութեան ներկայացուցիչներուն կողմէ ստորագրուած փրօթօկոլին հաւատարիմ գործադրութիւնը, այլապէս, ժողովը կը սպառնայ գործադուլ յայտարարել մինչեւ որ ամբողջովին կիրարկուին տրուած որոշումները։ Մշակուած սոյն փրօթօկոլին գործադրութիւնը ծխախոտի վաճառականներու կողմէ մերժուած ըլլալով, երէկ Տրամայի բանուորները պատուիրակութեամբ մը դիմեցին ոստիկան — զօրաց հրամանատարին, յայտնելով թէ եսանըչորս ժամուան գործադուլ մը պիտի յայտարարեն բողոքելու համար տեղի ունեցած այս խեղկատակութեան մասին։ Ոստիկանութիւնը այս երեք քաղաքներուն մէջ ալ ձեռք առած է խիստ տրակոնական միջոցներ, պահպանելու համար կարգը որ շատ հաւանաբար խանգարուի բանբողոքներու կողմէ։ Այս պատճառաւ աւելի քան յիսուն կասկածելի անձեր ձերբակալուած են Գավալայի մէջ, որոնց կարգին եւ արհեստակցականներու նախագահը, Պ. Զիլօեանիսը։

Պ. Զիլօեանիսի ձերբակալութիւնով կառավարութիւնը կը խորհի բանուրական ընդհանուր գործադուլի մը պարագային գոնէ չէզոքացած տեսնել արհեստակցական դասակարգը։ Ձերբակալուածներու մասին խիստ լռութիւն կը պահուի։ Ընդհանուր Ապահովութիւնը երէկ նիստ պիտի գումարէր շարժման պարագլուխները ափսոսրել տալու համար։

× Սելանիկի մէջ եւս ծխախոտի բանուորները կը խորհին գործադուլ ընէ։

ՀՐԵՇ ԱՂՋԻԿԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ

— o —

Փարիզի ոստիկանութիւնը յաջողեցաւ ձերբակալել Վիօլէթ Նոզիէռը, ախտաժէտ գ'ծուհի մը որ անցեալ շաբթու թունաւորած էր իր հայրն ու մայրը։ Ոճիրէն ի վեր խուզարկութիւններ կը կատարուէին գաւառներու մէջ, նոյնիսկ ենթադրելով թէ սահմանը անցած կամ անձնասպան եղած է, մինչդեռ Վիօլէթ Նոզիէռ անտարբեր կը զուարճանար Փարիզի մէջ, ամէն գիշեր պանդոկ եւ տարփածու փոխելով։ Իր վերջին տարփածուն էր որ, երկուշաբթի օր ժամադիր ըլլալով աղջկան հետ, միեւնոյն առեն լուր տուաւ ոստիկանութեան։

Հրէշ աղջիկը ո՛ր եւ է բան չծածկեց եւ տեղն ի տեղոյ պատմեց ոճիրը։

— « Երկու տարիէ ի վեր կ'ուզէի օձիքս ազատել ծնողէս։ Ոչ ոք օգնեց ինծի։ Ես մինակս ըրի ամէն բան։ Ես մինակս, առանց միջնորդի, ճարեցի անհրաժեշտ թոյնը։ Ես ինքս գրեցի դեղագիրը եւ ստորագրեցի Տօքթ. Տէօճ անունով։ Ցետոյ պատրեցի դեղագիրը։ Մա՛րդ բան չէր գիտեր մտադրութեանս մասին »։

Օր. Վիօլէթ իր ծնողը թունաւորելէ յետոյ գողցածէը անոնց 3000ֆր բանիը, բայց հազիւ 15 ֆրանք ունէր վրան, երբ ձերբակալուեցաւ։

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Ինչպէս գրած էինք, ընկերվարական Միջազգային Համագումարը բացուեցաւ Փարիզի մէջ 21 օգոստոսին եւ իր աշխատանքները վերջացուց օգոստոս 28ին։

Այս խորհրդաժողովը չունէր Ընդհ. ժողովի մը (քոնկրէ) լայնութիւնը։ Անշէր, արդէն իր զեկուցման մէջ բնորոշեց խորհրդաժողովին իսկական արժէքը։ Ժողովին նպատակը չէր մանաւանդ բանաձեւեր քուէարկել եւ վճռական դիրք բռնել միջազգային քաղաքական խնդիրներու հանդէպ, այլ առիթ տալ թէ՛ անհատներու եւ թէ կուսակցութեանց՝ կարծիքներու լայն փոխանակութիւն կատարել եւ պարզել ընկերվարական մտածողութիւնը արդի քաղաքական աշխարհը մտահոգող հարցերու շուրջ։ Այս նախնական աշխատանքէն յետոյ է որ պիտի դումարուի ընդհ. ժողովը (համագումար) եւ վճռական որոշումներ պիտի պարտադրէ իր կուսակիցներուն։

Խորհրդաժողովը, օրակարգի վրայ դրուած հարցերէն զատ բարերար դեր ունեցաւ մանաւանդ պարտաւելու համար կարգ մը թիւրիմացութիւններ՝ Գերման ազգ. դէմոկրատիայի եւ Ֆրանսական ընկերվարական կուսակցութեան վերաբերեալ։

Ըստ աղգութեան խորհրդաժողովին կը մասնակցէին Արժանթինի, Պելժիոյ, Պուլկարիոյ, Չինաստանի, Դանիոյ, Գերմանիոյ, Խոթոնիոյ, Ֆինլանտիոյ, Ֆրանսայի, Վրաստանի, Մեծն Բրիտանիոյ, Հոլանտայի, Իսլանտայի, Իտալիոյ, Լաթվիոյ, Լիթուանիոյ, Լիւքսէմբուրգի, Աւստրիոյ, Պաղեստինի, Լեհաստանի (ինչպէս եւ հրէական «Պունտ»ը), Ռումանիոյ, Ռուսաստանի (խէ բներ ու խէդէկները), Սպանիոյ, Շուէտիոյ, Զուիցերիոյ, Չեխոսլովաքիոյ (թէ չեխոսլովաք եւ թէ գերմանական ներկայացուցիչները), Ուկրայնիոյ, Հունգարիոյ, Ամերիկայի ընկերվարական կուսակցութեանց ներկայացուցիչները, Կանանց Միջազգայինի նախագահուհին, ընկերվարական երիտասարդութիւնը, Արհեստակցական սարդութիւնը, Բանուորական Սիւռօի, Դաստիարակչականի եւ ձայնասփիւռի միջազգայիններն։

Թուենք նաեւ կարգ մը պետական եւ ընկերվարական աշխարհին ծանօթ կարկառուն դէմքեր, որ ներկայ էին.— Վանտէրվէլտ, որ Պրիւքսէր, Վան Ռօզպրօք, Հիմանս, Անտէրսէն (Դանիոյ վարչապետը), Վէլս, Հիլֆերտինկ, Պրայթշայտ, Սթամբքէր, Ռընօատէլ, Լէօն Պլում, Մառքէ, Պրաք, Օթթօ Պաուէր, Անշէր, Զէյդ, Դան, Աբրահամովիչ, Զերնով, Սուխոմլին, Կրիմ, Վինթէր, Ժուհօ, Մօտիկլիանի։

Հ. Յ. Դաշնակցութեան կողմէ կը մասնակցէին ընկերներ Մ. Վարանդեան, Ա. Ջամալեան եւ Վ. Համբարձումեան։ Վրաց սոց. դէմոկրատիայի կողմէն կը մասնակցէին Գէգէչկորի, Կվարցխալաձէ, Շերասիդէ։

Պատգամաւորներու ընդհ. թիւն էր 142 հոգի, 36 ընկերվարական հատուածներէ եւ 30 աղգերէ։ Ներկայ էին ընկերվարական եւ քաղբենի մամուլի զանազան երկիրներու ներկայացուցիչները։

Խորհրդաժողովի պատգամաւորութիւնը բաժնուած էր երեք պաշտօնական լեզուներու,— ֆրանսերէն, գերմաներէն եւ անգլերէն։

Օրակարգի վրայ դրուած էին,

Ա.— Միջազգայինի վերաբերմունքը պատերազմի հանդէպ։

Բ.— Բանուորական միացեալ ճակատի հարցը։

Գ.— Իշխանութեան գրաւման կամ մասնակցութեան հարցը։

Կը նախագահէին Վանտէրվէլտ, Վան Ռօզպրօք եւ Կրիմ, փոխն ի փոխ։

Ամէնէն առաջ խօսք առաւ Միջազգայինի ընդհ. քարտուղար Անշէրը եւ յայտնեց, որ այս խորհրդաժողովի նպատակն է «համարձակ եւ բաց կերպով խօսիլ միջազգային ներկայ դրութեան մասին եւ տեղ տալ ոչ միայն իւրաքանչիւր հատուածի պաշտօնական վճիռներուն, այլեւ անհատական կարծիքներուն»։

— «Իմ վրայ պարտականութիւն դրուած է, ըսաւ Անշէր, ձեր առջեւ պարզել կարգ մը բարդ ու մտահոգիչ խնդիրներ, որոնց մասին ես ալ պիտի ներկայացնեմ իմ անձնական հայեցակէտներս։ Բազմաթիւ անգամներ, Միջազգայինի Գործադիրը հաստատեց որ մենք պէտք է վերջին դէպքերու մեկնակէտ ընդունինք Գերմանիոյ մէջ տեղծուած կացութիւնը։ Սակայն, ինչ կացութեան մէջ ալ գտնուի Գերմանիան, պէտք է մենք վճռականք իրեւ մեկնակէտ չատ աւելի լայն եւ չատ աւելի խորունկ պատճառներ, որ մեր միջազգային ընկերվարական կազմակերպութեանց համար ճակատագրական նշանակութիւն ունեցան։

«Տասը տարի եղաւ, որ մենք Համպուրկի մէջ վերակազմեցինք Միջազգայինը եւ նպատակ դրինք ամէնէն առաջ իրականացնել բանուոր դասակարգի միութիւնը։ Յաջականութիւնը ծանր հարուածներ տուաւ եւ ջլատեց բանուորութիւնը եւրոպական քանի մը երկիրներու մէջ։ Մեզի համար նէն չատ մտատանջողը այն չէ թէ ի՞նչ պիտի ընենք եթէ իշխանութիւնը մեր ձեռքն անցնի, այլ ա՛յն, թէ ո՞րն է այն ճամբան, որ մեզի դէպի իշխանութիւն կ'առաջնորդէ։ Իշխանութիւն կ'առաջնորդէ։ Իշխանութեանհանելուպայմաններն են կարեւոր եւ ոչ թէ իշխանութեան ձգտումը։ Ժողովրդավար երկիրներու մէջ մեր պարտականութիւնն է պաշտպանել այդ կարգերը մինչեւ վերջ բոլոր տեսակի հակահարուածներէն։ Իսկ այն երկիրներուն մէջ, որ բանուոր դասակարգը ճնշուած է եւ կը գտնուի ֆաշական մականին տակ, մենք պէտք է յեղափոխական միջոցներու դիմենք։ Մենք յոյս ունինք, որ Մոսկուան եւս ի վերջոյ պիտի ըմբռնէ եւ ձեռք քաշէ իր ուղղափառ նախապաշարումներէն եւ կղզիացումէն։

Գերման ազգ. դէմոկրատիայի ջլատումը, իմ կարծիքով, սխալ է վերագրել միայն անհատներու։ Հիմնական չարիքը կը գտնուի համայնավար եւ ընկերվար կուսակցութեանց հակամարտութեան մէջ, որ տարիներէ ի վեր, դասակարգային թշնամիի առջեւ կը թուլացնէր բանուորութեան ուժը։

«Հիթլէրական դժոխքէն անցնելու պէտք չկար, որպէսզի բանուորական միացեալ ճակատի հարցը դրուէր։ Մոսկուան պէտք է ըմբռնէ որ միացեալ պայքարն ու միացեալ ճակատն են որ կ'արդիլեն ֆաշականութեան արշաւը»։

Անշէրէն վերջ խօսեցաւ Միջազգայինի նախագահը, Վանտէրվէլտ, որ իր սովորական պերճախօսութեամբ ներկայացուց միջազգային դէպքերը եւ ըսաւ.

— «Ցեղափոխական բարեչրջումով միայն կարելի է իրականացնել ընկերվարութիւնը, ժողովրդավար կարգերու, խաղաղութեան եւ աշխատաւորական միջազգային ուժերու ներգաշնակ գործունէութեան մէջ։ Ասոր կը հակադրուի մէկ ուրիշ բանաձեւ,— ընկերվարութիւնն իրականացնել դիկտատուրայի, պատերազմի եւ ցեղափոխութեան պրոլետարական յեղափոխութեան ժառանգորդը չէ, այլ բանուոր դասակարգի արիւնով եւ միսով նըւաճած յաղթանակներու համադրութիւնը։ Ֆաշական այն երկիրներուն մէջ, երբ օր մը վերստին ժողովրդապետութիւնը հաստատուի, այս անդամ յեղափոխական ժողովրդապետութիւնն պիտի ըլլայ։ Այժմ մեր գլխաւոր մտահոգութիւնը պիտի ըլլայ նիհիլական եւ բարոյական պոլշեվիզմի ենթարկել հիթլէրականութիւնը։ Պէտք է միջազգային իրաւունքէ եւ ազգային օրէնքէ դուրս նետել եւրոպայի կատաղած չուները»։

Ասոնցմէ եւ իտալական ներկայացուցիչ Փիլիբօ Նէննիէն, խիստ տաք չունչով եւ թելադրեց ըլլալ ուժեղ սկզբունքներով, ճկուն ձեւով եւ ընկերվարութիւնն չենթարկել պատահական եւ օտարամուտ դաղափարներու փորձութեան։

Ասոնցմէ նաեւ Զուիցերիոյ հինաւուրց ընկերվարական Կրիմը։

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Արիւար Արիւարեանի, Գարեգին Զիթճեանի եւ Մխօ-Շահէնի սպանութեանց մասին

ԽՄԲ.— Այս յօդուածը կ'արտատպենք Ամերիկայի Հայրենիքէն (8 օգոստոս)։ Հեղինակն է նախկին հնչակեան մը որ գործօն մասնակցութիւն ունեցած է կուսակցութեան աշխատանքներուն մէջ։—

1902ին Հնչակեան երկու հատուածներուն միջեւ կայացած մէութիւնը, որ միայն մէկ քանի չաբաթներ ապրեցաւ, խեղդուեցաւ իր իսկ ծննդավայրին՝ «կենտրոնի» մէջ՝ կեդրոնական անդամներու ձեռքով։

Կեդրոնը կը բաղկանար հին եւ նոր Հնչ. հատուածներու կոմիէն ընտրուած վեց անդամներէ, որոնք միութեան լուծումէն յետոյ, նորէն ամբացան իրենց հին, անջատ եւ հակամարտ դիրքերուն մէջ։

Հնչակեան այս երկրորդ պառակտումը սակայն նախորդին նման սոսկ դէպի եւ խօսքի պայքարով չվերջացաւ այլ ի յայտ բերաւ տեսլութիւն եւ կրքի այնպիսի փոթորիկ մը, որ իր հետ թողուց արիւնոտ ողբերգութեան պատմութիւն մը, որովհետեւ այդ պառակտումը գաղափարական չերտաւորումէ չբխեցաւ, դժբախտաբար, այլ թայֆայական հաշիւներէ, որոնց անմեղ զոհերն եղան Գարեգին Զիթճեան, Մխօ - Շահէն, Սագունի, Որսող եւ ուրիշներ։

Այս Հնչակեան զոհերու չարքը գուցէ աւելի երկարէր— եթէ արտասահմանի հայ դաղութներու զայրոյթի բուռն արտայայտութիւնը չանձահաւրէր ընկերասպանութեան այս նոր հերոսութիւնը։

Հնչակեան այս երկրորդ պառակտումը մարեց նաեւ հայ յեղափոխականներու համագործակցութեան յոյսի վերջին նշոյլը եւ գաղութներու մէջ ստեղծեց քաղաքական թունաւոր մթնոլորտ մը հայ ազատագրական պայքարի հանդէպ։

Այս մահաբեր կացութեան հակազդելու համար, Ամերիկա գտնուող փորձառու յեղափոխական ընկերներու մէջ դեղեցիկ գաղափար մը առաջ եկաւ — անտեսել կեդրոնի պառակտումը, վստահիլ ամերիկահայ ընկերներու բարոյական եւ նիհիլական զոհաբերութեան վրայ եւ մտնել կիլիկիա ու զայն կապել ուղղակի Ամերիկայի հնչակեան կազմին հետ։ Այս միտքը լուսաւոր դիտաւորի մը նման պատեց խաւարը, չիոթութիւնը եւ խանդավառեց մեր չարքերը։

Անհրաժեշտ էր տալ ուրուագիծը այդ չրջանին, որպէսզի ընթերցողը տեսնէր եւ ըմբռնէր ստեղծուած քաոսին բովանդակ պատկերը։

Ընթերցողը տեսաւ թէ ինչպէս Եգիպտոսի մէջ մեր յարաբերութիւնը կտրուեցաւ Վահէ Արզուեանի հետ. մենք բացարձակապէս մերժեցինք Ամերիկա վերադառնալու համար անոր ըրած առաջարկը, Արզուեան տեսաւ թէ մեր ըմբոստ ներկայութիւնը Եգիպտոսի մէջ լուրջ սպառնալիք մըն էր իր ծրագրած դաւերուն, որոնք ծնունդ էին իր անձնական հաշիւներուն։

Եգիպտոսի ծանօթ Հնչակեան ընկերներու հետ մեր յարաբերութիւնը մտերմական էր, որոնց մեծ մասը մեր հին պլնակից ընկերներն էին։ Ապահ, Շաւարշ, Քեռի, Կարապետ, Գրիգորեաններ եւ ուրիշ Պոլսեցի Հնչակեաններ վահէ Արզուեանի մէջ կը տեսնէին ոչ այլ ոք, բայց միայն կեսարացիխաչատրը։ Ապահ առանձին պրօշիւրով մը մերկացուց Վահէ Արզուեանի վարած ցոփ կեանքը եւ խաչատրի նկարագիրը։

Եգիպտոսի Հնչակեան կազմը —հին եւ նոր— ըմբոստացաւ Արզուեանի եւ անոր կազմած կեդրոնին դէմ, որուն անդամները իր մանկլաւիկներն էին։ Արզուեան աշխատեցաւ ամէն գնով դիս եւ Մխօ Շահէնը իրարմէ հեռացնել, այդպէս կը պահանջէր իր թշնամիէ հոգին։ Եւ վերջապէս մէկ օր Մխօ Շահէնը իր մօտ կանչեց եւ ըսաւ. «Պէտք է դուս անմիջապէս ճամբայ ելլես եւ Օռեսա երթաս, որովհետեւ Գ. Զիթճեանը Պուլկարիայէն Օռեսա մեկնած է, եթէ չուտով չերթաս եւ ես չերթամ զայն, հին հնչակեանները կը սպաննեն Զիթճեանը»...

Մխօն դժբախտաբար այս անգամ ինկաւ Վահէ Արզուեանի լարած ծուղակի մէջ։ Համոզուած էինք որ մեղմ ոեւէ մէկն որ մանէր կովկաս, պիտի սպաննուէր, այդպէս էր հին Հնչակեան կեդրոնի հրահանգը*)։

Հակառակ իմ թախանձանքիս, Մխօն որոշեց մեկնիլ Օռեսա Զիթճեանը փրկելու եւ իր հետ Եգիպտոս բերելու դայն։ Մխօն կը հասնի Օռեսա եւ հոն չդտնելով Զիթճեանը՝ կ'անցնի Սեւ Ծովի դանազան քաղաքները եւ վայրերը, որոնք ծանօթ էին իրեն։ Այս առիթս հին Հնչակեաններու հետ կուսակցական բախտումներ կ'ունենայ։ Այդ օրերուն իր դրկած մէկ նամակին մէջ Մխօն այսպէս կը գրէր. «Զիթճեանը չգտայ եւ ինծի վտանգ կը տեսնեմ»։

Առաջին անդամն էր որ այս անվեհեր քաջի բերնէն վտանգ բառը կը լսէինք։

Ո՞ւր էր Զիթճեանը։ Զիթճեանը Պուլկարիա էր եւ հոն Հ. Յ. Դաշնակցականի հետ հրապ. ժողովներ կը սարքէր։

Վահէ Արզուեանը խառած դրկած էր Մխօ Շահէնը երկու նպատակաւ. նախ իրմէն հեռացնել վտանգը, երկրորդ՝ վստահ ըլլալով պատահելիք ոճիրին, առիթ ստեղծել իրեն համար Մխօ Շահէնի ժողովրդականութիւնը իբրեւ դէնք գործածելու հին Հնչակեան հատուածին դէմ։

Գարեգին Զիթճեանն ալ նոյն դաւադիր չարժառիթով դրկուեցաւ Կովկաս։

Զիթճեանն ալ Օռեսա հասնելէն վերջը միայն կ'իմանայ Փօթիի մէջ Մխօ Շահէնի սպանութիւնը Հին Հնչակեան կեդրոնի հրահանգով։ Նոյն դաւադիր ձեռքը կը սպասէր նաեւ Գ. Զիթճեանին, որ դեռ նոր Օռեսա հասած, սպաննուեցաւ։

Այս երկու թանկագին զոհերու սպանութեանց մանրամասնութիւնները չատ լաւ դիտէ Հօկի Ներկայ վարիչ Հին Հնչակեան Գրիգոր Վարդանեանը, որ այն ժամանակները Հնչակեան ընկերներու ընդդիմութիւնը եւ սպառնալիքը։

Վերադառնանք Արփիար Արփիարեանի, որու սպանութեան պարագան եւ մանաւանդ չարժառիթը դարձեալ Վահէ Արզուեանի դործն էր։

1896ի Հնչակեան առաջին պառակտումէն վերջը, Վերակազմեալ Հնչ. հատուածին վարիչը եւ խմբագիրը դարձան Արփիար Արփիարեանը։ Արփիար իր այդ նոր դիրքին մէջ չատ չուտ կորսնցուց իր ժողովրդականութիւնը։ Վահէ Արզուեան առիթէն օդուտելով, համաձայնութեամբ Ամերկայի Հնչակեան վարիչներուն, սպառնալիքով Արփիարը կեդրոնէն վռնտեց եւ ինքը բազմեցաւ անոր տեղը։ Արփիար կը սպառնայ Արզուեանին բռնած չահատակութիւնները հրապարակել։ Արզուեան ծրագրեց լռեցնել Արփիարը։

Արզուեանի Եգիպտոս գտնուած միջոցին տեղի ունեցաւ Վենետիկի մէջ Արփիարի մահափորձը։ Արփիար իր ապաքինումէն վերջը հետեւեալ նամակը դրեց Գահիրէի իր մէկ բարեկամին, որ ես կարդացի... «աչքովս տեսածի պէս չեմ կրնար ըսել, բայց վստահ եմ որ Վահէի գործն էր այս։ Վահէն չահ ունէր իմ մահուանս մէջ, այնպիսի դաղտնիք մը կար, որու պատճառով կամ ես եւ կամ ինքը Վահէն պէտք է որ հեռանայինք այս աշխարհէն»։

Արփիարի ակնարկած դաղտնիքը հետեւեալն է.— Պոլսոյ Պաալը — Աւլիի Հնչակեան ցոյցէն վերջը կը պատահի որ մեծ կալուածներու միակ ժառանգորդ մնացած հայ երիտասարդ մը ապահովութեան համար Եւրոպա կ'անցնի։ Վահէ Արզուեան այս երիտասարդը կ'անչայտացնէ անոր ժառանգութեան տիրանալու ծրագրով մը։ Անծանօթ երիտասարդին անչայտացումէն յետոյ, Արզուեան չի չյաջողիր տիրանալ անոր ժառանգութեան, դոր անչուշտ մսխելու էր Փարիզի հանրատուներուն մէջ։ Արփիար դիտէր Վահէի կատարած այս հրէշային արարքը. եւ անոր ակնարկութիւնը այս մասին է։

Վահէ Արզուեան հետեւեցաւ Արփիարին, մինչեւ որ զայն սպաննել տուաւ Գահիրէի մէջ։ Բայց Արփիարի սպանութեան բուն չարժառիթը փոդարկուեցաւ անոր վերագրուած մատնութեան պատմութիւնով։ Արփիարի սպանութիւնը բնաւ կապ չունի անոր վերագրուած մատնութեան խնդրին հետ։

Արփիար կրնայ կաշառուած ըլլալ Աբդուլ Համիտէն։ Աւելի ճիշդը, իր կեանքին իրրեւ փրկանք Նազլմէի Թելադրութիւնովը Եւրոպա անցած ըլլալ Հնչակեան կուսակցութիւնը ներքին պայքարելու համար։ Ասոր ես կը հաւատամ. եւ իրօք ան չչողեցաւ պատակտել կուսակցութիւնը։ Բայց Արփիարի սպանութիւնը ուրիշ չարժառիթ ունէր եւ այդ՝ վերը յիշածս դէպքն է։

Այս բոլոր ոճիրները գործուեցան Կիլիկիոյ ազատագրութեան անունով եւ հանդանակուած դրամներով։

*) Մեր ձեռքն էր հին Հնչակեան կեդրոնի մէկ չրջաբերականը այդ մասով խմբագրուած։ Ս. Ռ.

Թրակիոյ ապստամբութիւնը

ԽՄԲ.— Ասկէ առաջ գրութիւն հրատարակեցինք մակեդոնական բռստութեան մասին։ Այդ ըմբոստութիւնը 15 օր վերջ Թրակիոյ պատերը 15 օր վերջ Թրակիոյ պատերը ապստամբեցան (1903)։ Նամեակի առթիւ, Թրակիացի միութեան նախագահը Ի. վստրագրած է յօդուած մը, որ տանիք թարգմանաբար։ Ուշագրաւ է որ այս յօդուածը տեղ գտած Պուլկարիոյ ամէնէն ծանրագրեալ — պահպանողական «Միր»ի առաջին էջին մէջ։ Այնթիւ որ Թրակիացիները, նակցութեամբ պաշտօնական եւ նական մարմիններու հանդիպառպէս տօնեցին իրենց ապստամբեան երեսնամեակը ու բոլոր խօսներն ու յօդուածագրիները սեցան «հայրերուն թողած հաւատարիմ մնալու եւ այդ հողը մայր երկրին կցելու մասին»։—

Թրակիոյ աշխարհագրական նաւոր դիրքը Թրակիացի Պուտուած է մասնաւոր ճակատագիր։ Ան է որ առաջին անգամ ճակատքական բարբարոսութեան դաները ու եղած է 14 դարեր անդուպուլկար անմխիթարութեան դոհը։ Ու անկէ մինչեւ այսօր, կեան այս դեղեցիկ, հարուստ երի պուլկարական հողամասը, բուսային մասովը ենթակայ է ջուրբեան եւ 18րդի սկիզբը 1841ին տեղի ունեցած է կոտպալ ըմբոստութիւն։ Պուլկեղափոխական բունկումը 19րդուն վարակած էր հանուր Թրհակառակ անոր որ պուլկար չութիւնը հոն չկրցաւ ոտքի եւ Սրբոնակոբայի ըմբոստացաւ վաղաժամ։

Թրակիոյ ամէնէն կարեւոր տութիւնը տեղի ունեցաւ 1903ին ըմբոստութիւնը արդիւնք էր նուր հայրենիքին մինանալու կութեան։ Ու նաեւ բողոք մը նի մէջ պուլկար ժողովուրդի գործ դրուած անարդարութեան կազմակերպուած էր եւրոքիոյ Մակեդոնիա — Օսրինեան նէն) յեղափոխական կուսակցոմէ։ Պատրաստութիւնը 1893ին՝ Մակեդոնիոյ մէջ։ Ձլաւ կազմակերպուած Չէլլոմակեդոնիոյ եւ թէ Թրակիոյ ուղներու տրամադրութիւնը բարձր էր։ 1903ը ճշդուած էր ըմբոստութեան սարի Մակեդոնիոյ եւ Թրակիոյ՝ Սելանիկի մէջ ուած յեղափոխական համագումի կողմէ։ Մակեդոնական յեղթիւնը (Իլինտէն) ծագեցաւ Ս. (2 օգոստոս), բայց Թուականին Թրակիան պատրաստ չէր։ Տասնըվհինգ տեղի ունեցաւ։ Զանդուման բռստութիւն ունեցանք Սերրանճայի մէջ, ուր մեր կոմթուրք վաշտերը բռնկեցնելով բողոք օգոստոս ամսուն տէրը ջանին։ Թրակիոյ միւս մասերն տեղի ունեցան միայն հափարձեր, իսկ այլ տեղեր՝ խական խումբեր ապստամքի մէջ էին։

Ինչպէս Մակեդոնիոյ, Թրակիոյ յեղափոխութիւնը

ղեցաւ: Ուրիշ կերպ ալ չէր կրնար ըլլալ, մանաւանդ Թրակիոյ մէջ, ուր զէնքը եւ Թուրքիոյ բերդաքաղաքին մօտիկութիւնը վճռական դեր խաղացին ըմբոստութեան անյաղթ ելքին մէջ: Բայց ճիշդ հոդ է անոր որ թրքական զէնքերով զինուած անոր արդիական զէնքերով զինուած բանակին դէմ կռուիլ — կը նշանակէ ունենալ բարձր ոգի, բռնկած հայրենասիրութիւն: Աչքիկս ցոյց տուաւ ապագրուիւն նոր Թրակիացի պուլկարին կապը՝ ընդհանուր ազգին ու հայրենիքին հետ: Թրակիացի պուլկարը ինքզինքը տակաւին այդ կապին սիրոյն եւ իր Մակեդոնացի եղբօրը օգնած ըլլալու համար:

Անշուշտ, այս ըմբոստութիւնները պատճառ եղան նոր դժբեդու — պատերազմ եղան նոր դժբեդութիւններուն մէջ: Թրքի եւ խարխնէի նահանգներուն մէջ: Բայց այդ երկու վիլայէթներուն ժողովրդը կրեց աւելի մահացուցին մահկանացուները, աւելի մեծ թիւով քան թրակիացի պուլկարները՝ Թուրքիոյ դէմ իրենց պայքարին մէջ: Այդ էպատճառը, որ Թրակիոյ յեղափոխութիւնը պէտք չէ նկատել առանձին դէպք մը, որ որ եւ է կապ չունենայ Պուլկար պատմութեան հետ: Ո՛չ: Ան մէկ օղակն է ընդհանուր շղթային: Ճիգերէն մին պուլկար ժողովուրդին որ կը ձգտէր իր քաղաքական անկախութեան: Ու արտայայտութիւնը Թրակիացի պուլկարին այն համոզման թէ՝ մայր Թրակիան ինչպէս որ աշխարհագրապէս եւ պատմականօրէն միացած է պուլկար հայրենիքին, պէտք է միանայ եւ քաղաքականապէս: Այդ ըմբոստութեան գլխաւոր դէմքերէն կապը՝ նոր Թրակիացի պուլկարին ազգին ու հայրենիքին հետ: Թրակիացի պուլկարը ինքզինքը տակաւին այդ կապին սիրոյն եւ իր Մակեդոնացի եղբօրը օգնած ըլլալու համար:

Անշուշտ, այս ըմբոստութիւնները պատճառ եղան նոր դժբեդու — պատերազմ եղան նոր դժբեդութիւններուն մէջ: Թրքի եւ խարխնէի նահանգներուն մէջ: Բայց այդ երկու վիլայէթներուն ժողովրդը կրեց աւելի մահացուցին մահկանացուները, նաչխուն ապահինները ու մարմարեայ պատերը: Մարդիկ իրենց հովանոցներուն տակ կծկուած՝ եւ ոմանք ալ առանց հովանոցի, իրենց չունչը պատերուն տակ կ'առնեն:

Փարիզը, երբ, Թրջուած հաւի մը պէս գլուխը Թեւերուն տակէն դուրս կը հանէ, այս անգամ իր ղէմ կը գտնէ մերթապատն օդ մը ... Ու քիչ մը վերջ, չողը, սեւ մութ ամպերու ետեւէն՝ վար կը կախուի կարծես: Մարդիկ վազքէն յոգնած մանուկներու պէս կը սկսին հեւալ: Կը քրտնին:

Ու վերջապէս մէջս բան մը կ'արթննայ:

— Դէպի դաւառ, դէպի գիւղ ...

Պայուսակս կը պատրաստեմ ու կայարան կը մեկնիմ: Հոն, ներքան ու դուրսը, գաւառի կարօտն իրենց սրտին, մարդիկ իրար կը խաչաձեւեն:

Պաշտօնեայ մը ինծի ցոյց կուտայ Մարսէյլ մեկնող կառաչարը:

Պայուսակս ձեռքիս, արտօրնօք, սանդուղէն վեր կ'ելլեմ:

Երբորդ կարգի բոլոր սենեակները կը պտտիմ: Սակայն ի զուր. նստելու անկիւն մը դրաւելու բոլոր ջանքերս ապարդիւն կ'անցնին:

Կ'անցնիմ միւս կառաչարը, որ 20 վայրկեան վերջը պիտի մեկնի: Բայց անկէ ալ յուսահատ կրկին ետ կը վերադառնամ: Ու պայուսակիս հետ միս մինակ, բախտակից ընկերներուս շարքին՝ նրբանցքի մը մէջ, ոտքի վրայ անկիւն մը կը գրաւեմ:

Ու կառաչարը կը շարժի:

Կը յուսացուէր թէ իրենց խելքը գլուխը պիտի գայ: Բայց իրենց վիզը կրկին երկարեցին քաղաքական լուծին: Կ'ըսուի թէ Աւորիները ֆրանսական զէնքերով է որ վերջին անգամ յանուն անգլիական չահերու կռուեցան: Պատմութիւնը մարդ չէ: Մենք կրնանք ներել երբ մեր խիղճը կը կուղնայ: Բայց տեսնուած չէ որ պատմութիւնը ներէ: Վերջին արիւնոտ գործը, անոր մէկ վրէժն է:

Հապա՞ սա Ազգերու Դաշնակցութիւնը որ կ'ըսէ թէ երաշխաւոր եմ ամէն մարդու իրաւունքին, եւ որուն հպարտութիւնը չէր կրնար աչխարհի մէջ տղմիլ: Այս ամենուն ժողովը պատուոյ խօսք առեր է ֆէյսալ Թագաւորէն ... Այդ հպարտութեան տակէն վերջ ի վերջոյ այս վախկոտութի՞նը պիտի ելլէր ...»:

ՔՐՔԼԱՐԷԼԻ (ՔՐՔՔԻԼԻՍԷ)

— o —

Վագըֆի Թրակիոյ շրջուն թղթակիցը կը գրէ.—

Աւեհօք Թրակիոյ ամենալաւ այգիները ունեցող այս քաղաքը ֆիլօքսերային պատճառաւ իր երբեմնի չնորհէն զրկուած է: Հոս կառավարատուն չըլլալուն, պաշտօնեաները զանազան Թաղերու մէջ ցրուած *են: 17000 բնակչութիւն ունեցող այս քաղաքը օր օրի կը քանդուի: Այդ բնակչութեան երեք չորրորդը կազմող փոխանակիչները քանդումի պատասխանատուութեան մէջ մեծ բաժին մը ունին: Հոս փոխանակեալներու մեծ մասը գիւղացի ըլլալով, լքեալ գոյքերը աւերակներու վերածած են: Երկտասարդներուն հաստատած միութիւնը ֆութպոլի չարժումներ ցոյց կուտայ: Կ'ըսուի, սակայն, որ անհրաժեշտ ճեւով աչխատանք չի կատարուիր: Փոխանակեալներու գործը հոս եւս չատ դէշ վիճակի մէջ ձգուեր է: Ստացած տեղեկութիւններուս համաձայն, տեղւոյն պաշտօնեաները աւելի, եւ մուսլման պաշտօնեաները պատասխանատու են ասոր: Ինծի ըսին թէ 1931ին գեաղղման պաշտօնեաներէն իրաւասութեան Թուղթ առնելու համար հազարաւոր աղերսագրեր տրուած են եկողներուն կողմէ: Հակառակ անոր որ աղերսագրերու տէրերը անվերջ դիմումներ են կատարած, չեն կրցած արդիւնք մը ճեռք ձգել ու հրաժարած են գործը հետապնդելէ: Ու հիմա է որ իրենց յանձնարարուեր է 5 ղրչ.նոց գրոչմաթուղթով մը դիմում կատարել: Մինչդեռ հիմա գիւղացին գաչտերն է և միջոցչուն առուվղրաղելու:

Փոխանակեալներու մասին խօսուած ատեն, հարկ է խօսիլ նաեւ թափուր պաշտօնատան մասին: Այս պաշտօնատունը լաւ աչխատող միակ ճիւղն է: Գետեղման գործերուն չափազանց դէշ վիճակի մը մէջ ձգուած ըլլալուն մէկ ուրիշ օրինակը տամ: Անկէ վեց ամիս առաջ հրաման կուտայ թափուր պաշտօնատան փոխանցել փոխանակեալներու բոլոր պաշտօնաթղթերը: Բայց, մինչեւ այսօր՝ ոչ մի թղթերը: Բայց, մինչեւ այսօր՝ ոչ մի՝ այն այդ փոխանցումը չեն ըրած, այլ եւ տեղեկացուցած չեն թափուր պաշտօնեային ... Որովհետեւ, ատենին փոխանակեալներուն յանձնուած չեն լքեալ կալուածները, երեք հազարի մօտ տուն եւ խանութ քանդուած են:

Քաղաքին մէջ 5 հատ նախակրթարան, մէկ բարձ.նախակրթարան, մէկ հրէից, մէկ պուլկարաց վարժարան կայ: Թուրք վարժարաններուն աչակերտութեան թիւը 686 է — 107 աղջիկ, 579 մանչ: Հրէից վարժարանինը 41 աղջիկ, 34 մանչ, պուլկարացը՝ 98: Բարձ. նախակրթարանը ունի 130 — 140 աչակերտ: Ատոնցմէ զատ կան զպրոցական տարիք ունեցող 1235 մանչ եւ 1115 աղջիկ, որոնց համար զպրոց չկայ: Այդ պահանջը բաւարարելու համար պիտւոէ չկայ: Երկաչխարհամարտի ատեն Թուրքիոյ մէջ զպրոցներու շինութեան ճեռնարկուած է: Կուսակալութեան 97 գիւղերուն մէջ զպրոց եւ ուսուցիչ կայ, իսկ 103 գիւղերուն մէջ ոչ զպրոց կայ ոչ ալ ուսուցիչ: Բրձ. նախակրթարանը դոհացուցիչ վիճակ մը չունի, իսկ տասը պատճառը այն է որ ուսուցչական մարմինը հիւանդութեան եւ այլ պատճառներով ամիսներ չարունակ կը բացակայի վարժարանէն...

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Երկկցտական ցանցեր

—·—

Երեւանէն կը հեռագրեն Պրոլետարի (13 օգոստոս).

Աւարտած է Զորագէս — Ղարաքիլիսա էլեկտրական գծին չինութիւնը եւ յանձնուած չահագործման: Այս գծով 110,000 վոլթ էլեկտրական հոսանք կը տրուի Ղարաքիլիսայի քիմիական գործարանին, որուն չինութիւնն ալ մօտ է աւարտելու: Գծին երկարութիւնն է 22,5 քիլոմեթր:

Մշակուած է նաեւ ծրագիր մը, Ջանաքեռի էլեկտրակայանէն եւս էլեկտրական հոսանք հասցնելու Ղարաքիլիսա: Գծին գետեղման մասին անհրաժեշտ քննութիւնները վերջացած եւ չինարարական աչխատանքները սկսած են արդէն:

Դեպի Ալագեազ

— o —

«Դինամօ» ընկերութեան Հայաստանի մասնաճիւղը «ռազմական արշաւ» մը կազմակերպած է դէպի Ալագեազ, որուն զագաթը ծովուն մակերեսէն 4,095 մեթր բարձր է: Աբչալին կը մասնակցին երեւանի եւ Լէնինկրատի «դինամօցիները», Թիւով 1000 հոգի, որոնք լերան զագաթը պիտի բարձրանան երկու ուղղութեամբ:

Թիֆլիզի հայ պետական թատրոնի պետական թաղերազիրը

Թիֆլիզի հայ պետական թատրոնի վարչութիւնը պատրաստութիւն կը տեսնէ յառաջիկայ թատերաչրջանին համար: Ռամբրին կազմը կը մնայնոյնը: Այդ կազմին մէջ են Ալիխանեան, Մամիկոնեան, Բերոյեան, Մոճուեան եւ ուրիշներ:

Ներկայացումները պիտի տրուին վեց օրը մէկ անգամ, Ռուսթաւելիի թատրոնին մէջ: Բանակցութիւն կը կատարուի ակումբներու հետ, օգտագործելու համար այդ չէնքերն ալ ի հարկին, որպէսզի մեծ Թիւով ներկայացումներ տրուին յառաջիկայ թատերաչրջանին:

Գալ տարուան սկիզբը հայկական թատրոնը կը փոխադրուի Հավլաբար, սեփական չէնքի մէջ, որ պիտի ունենայ հազար աթոռ: Այդ առեն խումբին կազմը պիտի բարձրացուի մինչեւ 60 հոգի:

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆ

— o —

Սեպտեմբեր 1ին Յեղափոխական Թանգարանը մնայուն ցուցահանդէս մը պիտի կազմակերպէ իր չէնքին մէջ, ժողովուրդին ներկայացնելով Հայաստանի եւ Անդրկովկասի յեղափոխական չարժման պատմութիւնը, 80ական Թուականներէն մինչեւ մեր օրերը: Շուտով կը լրանան այդ ցուցահանդէսին համար անհրաժեչտ պատրաստութիւնները:

Հայաստանի գործերը

—·—

Համայնակ Երկնկեան կը գանգատի գործազործութեան մասին:

Հայաստանի գլխաւոր արհեստներէն մէկն է գործազործութիւնը, որ այս վերջին տարիներուն իր արտադրութիւններով մեծ համբաւ չահեցաւ ամբողջ Ռուսիոյ մէջ եւ արտասահմանի չուկաներուն վրայ: Ներկայիս ալ ամէն պայման ունի զարգանալու եւ աւելի լաւ որակով գործեր տալու, սակայն կարգ մը խոչընդոտներ կան, — ահա թէ ինչու օր ըստ օրէ կ'իյնայ գործազործութիւնը: Ինչո՞ւ:

Նախ լաւ գործեր պատրաստելու համար անհրաժեչտ է օգտագործել գարնան բուրդը, այն ալ՝ ընտրովի, այդպէս կ'ընեն բոլոր գեղջկուհիները, որոնք իրենց տնական պահանջներուն համար գործ կը չինեն: Բայց գործազործական ընկերութեան բուրդ տալու խնդիրը կախում ունի «Շերստ» ընկերութեան քմահաճոյքէն: Ինչ տեսակի բուրդ որ տայ, պէտք է առնես, թէ չէ այդ ալ չես ունենար: Եւ այսպէս ընկերութիւնը կընայ ղրկուիլ իրեն ամէնէն աւելի անհրաժեչտ նիւթին՝ բուրդին, քանի որ չի կրնար ուրիշ տեղէ բուրդ գտնել: Գործի հէնքին համար կ'օգտագործուի բամպակէթել, որ կը հայթայթէ Լէնինականի հիւսուածեղէնի գործարանը: Այս գործարանը, փոխանակ լաւ թել տալու, կուտայ անպիտան թել մը, այս պատճառով գործերուն արժէքը կ'իյնայ, քանի որ թելերը չուտով կը փրթին: Կարելի չէ՞ միթէ տարին մէկ անգամ մէկ կամ երկու մեքենայ յատկացնելով, թել պատրաստել միայն գործազործութեան համար:

Լաւ գործեր պատրաստելու համար անհրաժեչտ է նաեւ լաւ ներկ ունենալ: Ընկերութիւնը, որ ներկ պիտի հայթայթէ գործազործական ընկերութեան, ոչ միայն լրիւ չի կատարեր իր պարտականութիւնը, այլ եւ գրամական դժուարութիւններ կը յարուցանէ գործազործութեան առջեւ, որ առանց առաջ ալ կընեղուի դրամական միջոցներու պակասէն: Ցետոյ, իր հայթայթած ներկերը չեն համապատասխաններ պահանջուած գոյներուն: Գործազործը, նկարով պահանջուած գոյները չգտնելով, կ'օգտագործէ ճեռքը հասած ներկը եւ գործին որակն է որ կ'իյնայ:

Լաւ գործեր չինելու համար, գործեալ, անհրաժեչտ է բուրդը լաւ լուալ եւ լաւ մանել: Բուրդը մնալով խոնաւ մթերանոցներու մէջ կամ մնալով անձրեւի տակ, կը փճանայ:

Անհրաժեչտ է սրացաւ վերաբերում եւ ուչադիր աչխատանք:

ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱԿԱՍՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— :-: —

Հին Հնչակեան գործիչ Գրիգոր Ենիկեան յօդուածաշարք մը սկսած է գրել Քալիֆորնիոյ «Մշակ»ին մէջ, «Դիտողութիւններ եւ տպաւորութիւններ» խորագրին տակ: Հատուած մը վերջին թիւէն (4 օգոստ.).

— «Ճշմարտութիւնն ասելուց խուսափում են սակաւ նրանք, որ ուզում են հաճելի լինել տիրապետողներին, բռնակալներին, դահիճներին:

Հէնց ներքաղքի խնդիրը:

Ինչո՞ւ յանկարծ Հայաստանի կառավարութիւնը իր դռները բացաւ դրսի Հայերի առաջ եւ

Ցանկարծ փակեց:

Ինչո՞ւ 30,000ի տեղ հազիւ մէկ չորրորդին տեղ տուաւ:

Կառավարութիւնը յայտարարեց, որ բանուոր ձեռների կարիք ունի, դրա համար էլ 30,000 Հայերի տեղ է տալու:

Ապա յայտարարեց, որ բնակարաններ չկան, դրա համար էլ հազիւ 7500 հոգի ընդունեց:

Եթէ յիրաւի, կարիք կար բանուորների, պէտք էր այդ կարիքը լրացնել: Մի երկիր, որ ամբողջ 15 տարի շարունակ վերաչինում է, չէր կարող 30,000 հոգի տեղաւորելու համար բնակարան չունենալ:

Եթէ բնակարան չկայ, կը նշանակէ չինարարութիւնը թոյլ է:

Եթէ բնակարան չկար, ինչո՞ւ առաջին որոշումը 30,000 մարդ ընդունելու:

Ո՞ւմ վրայ էին յոյս դնում:

Օրագրողները՝ փոխանակ ասելու, որ չհետաքրքրուի ժողովուրդը քաղաքականութեամբ, պիտի պարզէին այս բոլորը:

Այդ դէպքում նա պիտի հասկանար որ Մոսկուայի կառավարութիւնը իր արտաքին քաղաքականութեան յաջողութեան համար կարիք ունէր յայտարարելու,

Որ Հայերին տեղ պիտի տայ Հայաստանում:

Նոյնպէս իր ներքին քաղաքականութեան մէջ յաջողութիւն ունենալու համար, նա պէտք ունեցաւ յայտարարելու,

Որ բնակարաններ չկան տեղաւորելու համար Հայերին Հայաստանում:

Ինչո՞ւ նա չպիտի վարի իր քաղաքականութիւնը: Ինչո՞ւ մենք իրաւունք չպիտի ունենանք:

Մուղանի դաչտում տեղաւորուած են այժմ մօտ 4000 Ռուսներ:

Մուղանի դաչտից փախցրել են դրեթէ նոյն քանակութեամբ Թուրքեր:

Բացու քաղաքում եւ նրա չրջակայ հանքային չրջանում Ռուսների թիւը մինակ աւելի չատ է քան Հայերի եւ Թուրքերի միացած թուից:

Մինչդեռ Բագուն մի թուրք հանրապետութեան մայրաքաղաք է:

Մենք դէմ չենք, որ Մուղանն ու Բագուն բնակեցուում են Ռուսներով: Ընդհակառակն, կողմնակից ենք:

Ցամենայն դէպս ռուս մարդու հետ իրար հասկանալու համար աւելի չուտ իսօք կը ճարենք քան Թուրք մարդու հետ, որ իր ապրելու բոլոր պայմանները յարմարեցնում է Թուրքիայից ստացած ցուցմունքներին եւ հրահանգներին:

Խնդիրը սակայն այնտեղ չէ, թէ մենք կամենում ենք Ռուսների հետ հարեւան լինել եւ ոչ Թուրքերի:

Այլ խնդիրը ուրիշ տեղ է:

Ռուս բոլշեվիկ մարդկանց համար տեղ եւ բնակարան ճարուեց Բագուում եւ Մուղանում:

Բայց Հայի համար բաւականաչափ տեղ եւ բնակարան չճարուեց Հայաստանի սահմանակից վայրերում:

Այս բանը պիտի ասեն մեր օրագրողները, որպէսզի ժողովուրդը հալած իւղի տեղ չընդունի ամէն մի իր եւ ճշմարտութեան տեղ չընդունի ամէն մի ասացուած:

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՆՇԱՆ ՖԷՆԷՐՃԵԱՆ

«Արմենիա»յի յուլիս 22ի թիւէն ցաւով կը տեղեկանանք որ յուլիս 15ին Պուէնոս Այրէսի մէջ Թոքատապէ մեռած է Հար. Ամբիկայի մեր լաւագոյն ընկերներէն Նշան Ֆէնէրճեան, 35 տարեկան հասակին մէջ:

Ֆէնէրճեան ծնած է Սերաստիա, 1898ին: Ապրած է Ապրիլեան տեղահանութեան սարսափները, ապա, զինադադարէն վերջ, անցած է Կիլիկիա ու հոն գործակցած է Ազգ. Մարմինին, իսկ ետքէն Կիլիկիայի պարպումէն վերջ, տեղափոխուած է Պէյրութ ու հոնկէ 1923ին անցած Հար. Ամերիկա:

Ամերիկայի մէջ եղերաբախտ ընկերը ունեցած է հանրային եւ կուսակցական բեղուն կեանք մը, արժանանալով զրեթէ բոլորի չարգանքին եւ սիրոյն: Իր գազաղին հետեւած են աւելի քան 1000 հոգի. գազաղին վրայ խօսած են Հարգան (բանաստեղծ), Թ. Մեծատուրեան, Մ. Զատրեան, Ա. Պալիկեան, Ե. Գոչունեան, Բագուեան եւ ուսուցչուհի Տիկ. Մարիամ Թիւֆէնկճեան:

Դագաղը զերեզման դրուած է եռագոյնով զարդարուած:

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԸ ՓԼՑՆԵՆ

— o —

Սէրանիկէն կը գրեն թէ հեղհեղուկ պիտի փլցուին գաղթականներու փարախները: Օգոստոս 18ին 20ի չափ բանուորներ ղրկուած են փլցնելու համար Պէշ Զինարի հայաթնակ եւ յունաթնակ թաղամասի փարախանները: Բնակիչները, դժուարութեամբ կրցած են 24 ժամուան համար միայն յետաձգել տալ իրենց հիւղակներուն փլուզումը: Եթէ մինչեւ այսօր, նոր յետաձգման մը մասին որոշութիւն մը ստանալ կարելի չըլլայ, փլուզումը, առանց այլեւայլի պիտի սկսի այս առաւօտ: Հրամանը սակայն ընդհանուր բնոյթ ունենալով եւ ցարդ քանիցս յետաձգումի արտօնութիւն տրուած ըլլալով, չի կարծուիր թէ նոր պայմանաժամ մըն ալ կարելի պիտի ըլլայ ձեռք ձգել:

Միւս կողմէն, սկսած են փլցնել նաեւ Մետրիէքանիըն պանդոկի յարակից հրապարակին վրայ գտնուող փարախները: Հրամայուած է փլուզումը նոյնպէս Լահանա Փազարի փարախներուն, որոնք կը գտնուին Քափանի եաեւը:

ԿԱՐԴԱՑԵՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԵՔ «ԾԱՌԱՅ»Ը

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ ՄԵՐ ԳԱՂՈՒԹԻ Կ ԵԱՆՔԷՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ԺԱՄ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

—·—

Փարիզի լայն ու փառաւոր պողոտաներուն մէջ, տաքը աւելի անդութ եւ հեղձուցիչ:

Դաժան է Փարիզ:

Իր մթնոլորտը օրական քանի մը դոյն կը փոխէ:

Քիչ մը առեն պայծառ եւ զեղեցիկ: Սակայն, երբ, հազիւ կը պատրաստուիս օրերով բանտային կեանք մը ապրող մէկու մը պէս ծծել այդ օդը, ահա յանկարծ, դիմացի հորիզոնէն՝ նախանձոտ ուղտերու պէս սեւ սեւ ամպերու երկար կարաւան մըն է որ ծայր կուտայ:

Եւ ահա տեղատարափ մը, որ իր ամբողջ ուժով կը սկսի ծեծել սալայատակները, նաչխուն ապահինները ու մարմարեայ պատերը: Մարդիկ իրենց հովանոցներուն տակ կծկուած՝ եւ ոմանք ալ առանց հովանոցի, իրենց չունչը պատերուն տակ կ'առնեն:

Փարիզը, երբ, Թրջուած հաւի մը պէս գլուխը Թեւերուն տակէն դուրս կը հանէ, այս անգամ իր դէմ կը գտնէ մերթապատն օդ մը ... Ու քիչ մը վերջ, չողը, սեւ մութ ամպերու ետեւէն՝ վար կը կախուի կարծես: Մարդիկ վազքէն յոգնած մանուկներու պէս կը սկսին հեւալ: Կը քրտնին:

Ու վերջապէս մէջս բան մը կ'արթննայ:

— Դէպի դաւառ, դէպի գիւղ ...

Պայուսակս կը պատրաստեմ ու կայարան կը մեկնիմ: Հոն, ներքան ու դուրսը, գաւառի կարօտն իրենց սրտին, մարդիկ իրար կը խաչաձեւեն:

Պաշտօնեայ մը ինծի ցոյց կուտայ Մարսէյլ մեկնող կառաչարը:

Պայուսակս ձեռքիս, արտօրնօք, սանդուղէն վեր կ'ելլեմ:

Երբորդ կարգի բոլոր սենեակները կը պտտիմ: Սակայն ի զուր. նստելու անկիւն մը դրաւելու բոլոր ջանքերս ապարդիւն կ'անցնին:

Կ'անցնիմ միւս կառաչարը, որ 20 վայրկեան վերջը պիտի մեկնի: Բայց անկէ ալ յուսահատ կրկին ետ կը վերադառնամ: Ու պայուսակիս հետ միս մինակ, բախտակից ընկերներուս շարքին՝ նրբանցքի մը մէջ, ոտքի վրայ անկիւն մը կը գրաւեմ:

Ու կառաչարը կը շարժի:

Ամէն մէկ սենեակէ ուրախութեան քրքիջներ կը բարձրանան:

Ուչ դիչեր է: Սենեակներու խլացուցիչ աղմուկները դադրած են: Ամէնն ալ յոգնած՝ կողք կողքի կը քնանան: Ու ես դեռ կը յամառիմ մնալ արթուն:

Ճարահատ կը նստիմ պայուսակիս վրայ:

Ու քնացեր եմ:

Մէկէն աչքերս կը բանամ որ առտու է: Դուրս կը նայիմ պատուհանէն:

Ի՛նչ սքանչելի գեղեցկութիւն: Ծաղիկներով զարդարուած տուներ, պտղալի պարտէզներ, լեռներ, ձորեր եւ անհաչիւ ծառեր կուգան ու կ'անցնին:

Ու ահա մեր գաւառի կարմիր արեւը, գիմացի հորիզոնէն գլուխը ցցած կը ժպտի ամէնուս:

Սիրոս կ'ուռի: Թեթեւութիւն մը կուգայ վրաս: Ալ՝ յոգնած չեմ կարծես: Ու կը յիչեմ Փարիզի փառաւոր պողոտաներուն մէջ ապրողները, որոնք չարունակ ապակեայ օդին մէջ տէր կը դառնան ժառանգութեան մը, որ ուղղակի գերեզման կը տանի:

Եւ յանկարծ, այս գաչտերուն գեղեցկութիւնները կը յիչեցնեն մեր երգիկիրը:

Սիրոս կը փլի ու կուլամ:

Մ՛հ, հայրենի կարօտը ...

... Ահա Մարսէյլը: Այն քաղաքը, ուր՝ կ'առնէի չունէա 1925ին, Թուրք սուլթնէն մազապուրծ:

Կայարանէն դուրս կ'ելլեմ: 1925 Թուականներուն Մարսէյլին չի նմանիր այն: Տարբեր կը տեսնեմ: Պղտիկցած դիւղաքաղաք մը կարծես:

Լո՞ւռ, նեղ փողոց մը կը քալեմ ու կը կենամ խումբ մը հայ երիտասարդներու մէջ:

Կը չրջապատուիմ խնդոյն: Ամէն մէկը բան մը կը հարցնէ, լուր մը կը խնդրէ: Որովհետեւ ... Լոյս Քաղաքէն կուգամ:

— Փարիզի գործերը ի՞նչպէս են, ես ալ կ'ուզեմ հոն գալ ...

— Ի՞նչ ընելու համար:

— Մօտաւորապէս տարի մը կ'ընէ որ անգործ եմ, Թերեւս այդ լոյս քաղաքին մէջ կարենամ պատառ մը հացի դրամ ճարել:

Երկրորդ մը նոյնպէս: Երրորդ մը տարբեր ցաւ ունի:

Ուրիչ փողոց մը կ'անցնիմ: Ճանկարծ անուչ ձայն մը ականջիս կը հասնի:

— «Ծառայ» ...

Անմիջապէս կը ճանչնամ: Ծերիկհանն է:

Իրիկուն է: Կ'երթան ու կուգան: Այդ Թաղին մէջ 90 առ 100 Հայեր են: Աչնան տերեւներու պէս՝ զեղնած դէմքերով:

Կանգ կ'առնեմ Հայու մը սրճարանին առջեւ: Ներսը լեցուն են, Թղթախաղի եւ նարտ աղմուկ, հայհոյանքներ եւ ծուխ:

Կ'անցնիմ ուրիչ Հայու սրճարան մը, լեցուն վառնուն երիտասարդներով: Հարց մը մէջտեղ ղրած են ու կը վիճին եռանդով:

Ապրի՛ք տղաք:

Ծերիկհանի խանութը կը հասնիմ: Ապակիին լայն տարածութեանը վրայ կը կարդամ «Ծառայ» կարմիր, կապոյտ, նարնջագոյն ներկերով ղրուած:

Իրիկուն է: Ամէն մարդ գործէն վերադարձին՝ ներս կը մտնէ Թերթ մը գնելու համար: Մեծ խումբ կեցած Թերթ կը կարդան եւ երբեմն կը վիճին:

Ուրախութիւն մը կը լեցուի սիրտս, տեսնելով որ հայ կեանքը կ'աճի, կը զարգանայ:

Տուներու մէջ, փողոցներուն անկիւնը, սրճարաններու ծուխին մէջ իսկ, հարազատ բոյնի մը հարցն է իրենց չրթներուն:

Պահ մը վերջ ծանօթներս կը գտնեմ: Բոլորն ալ հօրն ու մօրը, եղբօրն ու քրոջը յօշոտման ականատես, յետոյ զերի: Ու այդ չարաչարք տարիներու ընթացքին, կուրծք տալով ամէն փոթորիկի, իրենք զիրենք գտած են այս անծանօթ ափերուն վրայ: Ամէնքն ալ միշտ արթուն եւ վրէժխնդիր:

Կը պատմեն թէ, գաղութին կրօնականները խնդիրը տխուր վիճակ մըն է ըստացած:

Քիչ մը բռնադրօսիկ կերպով նոր եկեղեցին կրօնական ընկերակցութիւնը կ'ուզէ Մարսէյլի ազգային գործերը վարել համաձայն իր քմահաճոյքին:

Կը հանդիպիմ ծանօթ դաստիարակի մը Գ. Լեւոն Ճերահեանի (Սիմոն Արմէն): Ինձմէ երկու աչքերէն զրեթէ ղրկուած, իր այդ վիճակով ընտանիքին պատառ մը չոր հացը ճարելու համար, Հայոց եկեղեցին մէջ, ամսական 250 ֆրանքով երաժչտութիւն կ'ընէր: Սակայն փառասէր խմբակը զայն դուրս նետելով՝ տեղը կը նշանակէ ուրիչ մը:

ԾԱՏՈՒՐ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

(Շար.)

Դրամներու եղևէջը եւ... ժողովներ

Այս մէջոցին Ուաշինկթըն կը գտնուի Անգլիոյ Ազգ. դրամատան վերատեսուչը, Գ. Մ. Նորմըն, խորհրդակցելու համար եւմտական հարցերու մասին: Առջի օր երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ նախագահ Րուզվէլթի եւմտական խորհրդականին հետ: Տեսակցութենէն յետոյ, զերոյց մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէ թէ նախագահը մեծապէս կը հետաքրքրուի դրամներու ամրացման հարցով, բայց դեռ ժամանակը եկած չի սեպեր, այդ ուղղութեամբ կարգադրութիւններ ընելու համար: Ընդհակառակն, կը կարծէ թէ կարգ մը եւրոպական պետութիւններ չեն կրնար անվերջ կառչել ոսկեվճարի դրութեան, քանի որ եւմտական տագնապի մատնուած են:

⁂ *Վերջին օրերս նոր անկումներու ենթարկուեցաւ անգլ. ոսկին, իջնելով մինչեւ 84 իւնիա յի ֆունտի համարեւով. կառավարութիւնը կ խորհի միջամտել եւ անկումը կեցնել: Կը կարծուի թէ այդ միջամտութիւնը տեղի պիտի ունենայ նոյնիսկ այս շաբթու:*

⁂ *Հրաժարեցաւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան խորհրդականը, Գ. Մոլի, որ Լոնտոն ղրկուած էր տնտեսական խորհրդաժողովին ատեն, իբրեւ պատուիրակ նախագահ Րուզվէլթի: Պիտի աշխատակցի մեծ շահադիտութեան մը, անկախօրէն քննադատելով ազգային քաղաքականութիւնը:*

Մ. Նահանգներու տնտեսական յեղաշրջումը

ՄԷԿ ՄԻԼԻՈՆ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐ ԳՈՐԾԻ ՍԿՍԱՆ

Զօր. ճօնսըն, Մ. Նահանգներու ազգային (տնտեսական) վերակազմութեան լիազօրը օգոստոս 27ին բանալով ընդհանուր պայքարը, յայտարարեց.

— «Վաղուան օրը պիտի կազմէ սկիզբը նոր շրջանի մը մարդկութեան պատմութեան մէջ: Առաջին անգամ ըլլալով, ամերիկեան ժողովուրդը, առեւտրական եւ ճարտարագործական ասպարէզին մէջ պիտի գործադրէ իր քաղաքական վղեմի սկզբունքը,— «միութիւնը ուժ է»: Երկուշաբթի օրէն սկսեալ, մէկ միլիոն կամաւորներ պիտի շրջին Մ. Նահանգներուն բոլոր գործարաններուն եւ վաճառատուններուն, բոլոր առեւտրականներուն եւ գործարանատէրներուն հաւանութիւնը ստանալու համար նախագահ Րուզվէլթի վերակազմութեան ծրագրի մասին: Գործատէրերու եւ վարձու աշխատաւորներու հարիւրին մօտ 80ը ընդունած են ազգային վերակազմութեան ծրագիրը, բայց մենք պէտք է այդ համեմատութիւնը հասցնենք հարիւրին հարիւր: Պոյքոթի մը, ահաբեկման մը կամ բռնութեան մը տուներն իսկ պիտի ձախողեցնէ մեր գործը»:

⁂ *Ինքնաշարժի ճարտարագործութեան մասին կազմուած պայմանագիրն ալ ընդունուեցաւ երկար հակաճառութիւններէ յետոյ: Այս պայմանագրով, բանուորները իրաւունք ունին հաւաքական վիճաբանութիւններ կատարելու, առանց խանգարելու գործատէրերուն գործելու ազատութիւնը: Պայմանագրին գործադրութիւնը կը սկսի 8–10 օրէն: Շաբաթական աշխատանքը նշանակուած է 35 ժամ՝ բանուորներուն համար, իսկ 40 ժամ՝ գրասենեակի պաշտօնեաներուն համար: Գործատէրերը կրնան աշխատանքը վեց շաբթուան եւ 48 ժամուան բարձրացնել, եթէ գործերը ծանրանան: 250,000էն վար բնակիչ ունեցող քաղաքներու մէջ բանուորներու աշխատավարձը պիտի ըլլայ ժամական 40 սէնթ, 250,000 – 500,000նոց քաղաքներու մէջ 41–50, եւ աւելի բազմամարդ քաղաքներու՝ 43 սէնթ: Իսկ պաշտօնեաներու շաբաթականը 14·50–15 տոլար: Արգիլուած է տղաք աշխատցնել:*

—·—

ՀԱՑ ԸՆՏԱՆԻՔԻ ՄԸ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԱՏԸ ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ ՄԷՋ

—o—

Սեբաստիոյ Ուլաշ գիւղաքաղաքին մէջ 2 հոգի մահուան եւ 1 հոգի ալ 24 տարուան դատապարտուած են: Մահուան դատապարտուողներն են Համբարձում եւ կրօնափոխ ձէմալ, իսկ 24 տարուան դատապարտուածը՝ Թոքիկ: Ասոնք Ուլաշի մէջ սպանուած էին Արքին անուն մէկը իր ընտանիքին բոլոր անդամներով, որոնց մէջ էր վեց ամսու աղջիկ մը: Թոքիկ Արքինի հօրեղբօրորդին էր: Ոճիրը գործուած էր Վէրտրզի մէջ, երբ կը բնակէր Ֆինլանտական գործօն դիմադրութիւն կուսակցութեան անդամ դատաւոր Ֆուրուկէլմի յարկաբաժինը:

Տէրտրզիի մէջ, առաջին անգամ ըլլալով տեսայ Վալանդին Պոգովը: Ճղի էր: Տեսնելով իր վիճակը, ինքնիրենս ըսի թէ արդեօք ա՞յս էր, որ Ադեւ յանձնարարեց ինծի՝ գործի լծելու համար Մոսկուայի մէջ: Լուրէ եւ Բենեւսկայա դիւրութեամբ կրնային փոխարինել զայն, որովհետեւ իրենց ունեցած թէքնիք ծանօթութիւնները պակաս չէին Վալանդին Պոգովի դիտցածէն:

Հէլսինգֆորս վերադառնալով, գայի տեսնել Ադեւը եւ հետեւեալ խօսակցութիւնը տեղի ունեցաւ երկուքիս միջեւ:

Ադեւ ըսաւ թէ Վալանդին Պոգով սկսեր էր, թէ իր յղութեան պատճառով պիտի տուժէր մեր աշխատանքը, որովհետեւ կարելի չէր յղի կնոջ մը վատահել ռումբերը պատրաստելու նման դժուար եւ վտանգաւոր գործ մը: Աւելցուցի թէ չէի կրնար վտանգի մէջ ձգել ոչ միայն մօր, այլ եւ զաւկին կեանքը, թէ այս պայմաններուն մէջ փափաքելի էր իմ տրամադրութեանս տակ դնել Լուրէն կամ Բենեւսկայան, եւ ոչ թէ Պոգովը:

Անտարբեր, Ադեւ ըսաւ.

— Ճիմար խօսքեր են ատոնք, մեղի պէտք չէ գիտնալ թէ Վալանդինը հիւանդ է կամ առողջ, երբ կը ստանձնէ պատասխանատուութիւնը, մեղի կը մնայ վստահիլ իրեն:

Դիտել տուի, որ Վալանդինի ցանկութիւնը զոհացուցիչ չէ: Իրբեւ զեկավարներ, մենք պատասխանատու կը մնայինք ռազմական ծրագրին իրագործութեան համար եւ ստիպուած էինք նկատի առնել ոչ միայն Մարտական Մարմնին անդամներուն ցանկութիւնները, այլ եւ կատարելիք գործին անմիջական շահերը:

Ադեւ պատասխանեց.

— Երկար մի ըներ, ես կը ճանչնամ Վալանդինը, ան գիտէ ռումբ պատրաստել, այդքանը բաւական է:

Այսպիսի պատասխան մը չէր կրնար զոհացում տալ ինծի: Ըսի թէ ես ալ չէի կասկածեր երբեք Վալանդինի կարողութիւններուն մասին, ոչ ալ իր անձնուիրութեան մասին հանդէպ մեր դատին, ոչ ալ նոյնիսկ իր զոհողութեան ոգիին մասին, բայց չէի կրնար յօժարիլ, որ այն Մարտական Մարմնին մէջ, որուն ես ալ մաս կը կազմէի, յղի կին մը այդքան մեծ վտանգի մը առնեւ դրուէր, եւ այդ՝ իմ գիտակցութեամբս եւ յօժարութեամբս: Եզրակացնելով պատասխանեցի թէ չպիտի Մոսկուա վերադառնայի, եթէ դարձեալ Վալանդին Պոգովի առաջարկուէր ռումբ պատրաստել:

Ադեւ ըսաւ.

— Բոլոր այս բաները չատ զգայուն ըլլալուդ համար են: Մոսկուա դարձիր չուտով, արդէն ուշը մնացիր:

Տեղի չտուի: Բացորոշ յայտարարեցի Ադեւի որ, եթէ մերժեր առաջարկս, ոչ միայն չպիտի վերադառնայի Մոսկուա, այլեւ պիտի լքէի Մարմինը:

Այն ատեն տեղի տուաւ ինքը, Ադեւ: Եւ որոշուեցաւ, որ Լուրէ փոխարինելու գայ Վալանդինը Մոսկուայի մէջ:

Մոսկուայի մէջ փորձեցի օգտուիլ այն տեղեկութիւններէն, որ օտար շրջանակ մը հայթայթած էր Մարմնին: Շէլկէրով ինծի ներկայացուցած էր տիկին Ռ., որ մօտիկ յարաբերութիւններ ունէր մեծ դքսուհի Էլիզաբեթի դարպասին հետ: Տիկին Ռ. մեծ դքսուհիին դարպասին մէջ, ոստիկանական խողովակի մը, լուր կ'առնէ թէ ո՞ր օրը, ո՞ր ժամուն Դուբասով պիտի վերադառնայ Պետերսբուրգէն: Շուտով հասկցուեցաւ որ սխալ էին այս տեղեկութիւնները: Զեմ գիտեր թէ գիտնալո՞վ խաբեցին տիկին Ռ.ը, թէ ոստիկանը, որ այդ տեղեկութիւնները տուած էր տիկնոջ, ինք ալ լաւ չէր գիտեր Դուբասովի ճիշդ մտադրութիւնը վերադարձի մասին:

Ինչ որ ալ ըլլայ, համոզուեցայ, անդամ մը եւս, թէ օրգան խոհեմութեամբ եւ զգուշութեամբ պէտք է ընդունիլ դրուած ամէն տեղեկութիւն, որ չի զար Մարտական Մարմնին խոզակով:

II

Դուբասովի սպանութեան առաջին փորձերն եղան 2 – 3 մարտին: Այդ մահափորձերուն մասնակցեցան Բոբիս Վոյնարովսկի եւ Շիլկէրով, առաջինը հազուած էր իբրեւ զիւղացի, երկրորդը՝ իբրեւ կառապան:

Դուբասով Պետերսբուրգ մեկնած էր: Երկու ահաբեկիչները կը սկսին վերադարձին, հսկելով նաեւ կայարանէն մինչեւ ընդհ. կառարիչին պալատը տանող ճամբան: Բայց, ճակընթացին ժամանումէ մը հերուն: Զյաջողեցան Դուբասովը հանդիպիլ:

(Շարունակելի)

ՋԱՆԱՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ
à Kremlin-Bicêtre, Seine
Métro Porte d'Italie

ՎԱՐԶՈՒ ԵՆ

ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ
13, rue Pierre Curie
Bicêtre/ Marché/ին քով

Աճապարեցէք ապահովելու ձեր փնտռած խիստ նպաստաւոր գիներով եւ առողջապահական վիճակի դրութեամբ կառուցուած յարկաբաժիններ՝ օժտուած առանձին խոհանոցներով, լոգարան, W. C եւ այլն:

Մաքուր օդ, միշտ արեւ, բնական թարմ լոյսի ներքեւ ձեր տրամադրութեան տակ պիտի գտնէք բոլոր ձակ հանգստութիւն, կեդրոնական ջեռուցիչ կազ, տաք եւ պաղ ջուր եւ ելեքտրականութիւն:

Ներկայանալ տեղւոյն վրայ առաւօտեան ժամը 8էն երեկոյեան ժամը 8:

Ց.



Փարիզ եւ արուարձաններ

Անիէռ Պուա-Քլանշի «Վիշապ» կոմիտէն ընդհանուր ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Պէգոնի կայարանին դիմացի սովորական հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Զեկոյց 11րդ Շրջ. ժողովի մասին:

Ալֆորվիլի «Սարգիս Մինասեան» ենթակոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Հայ Ակումբին մէջ: Զեկոյց պատգամաւորի կողմէ 11ժդ Շրջ. ժողովի մասին:

Իսի-Լէ-Մուլինոյի «Վռամեան» խումբի ժողովը վաղը, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ:

Գաւառ

Լիոնի Կոմիտէն ստիպողաբար ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին «Զարդարեան» Գրադարանը: Օրակարգ՝ Զեկոյց, համարատուութիւն եւ նոր կոմիտէի ընտրութիւն:

ՀՈՒՇԱՏԻՏԸ

Ջ. Ո. Միութեան Վիէնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը վաղը, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 7.30ին, Հ. Յ. Դ. «Խաժակ» Ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Բացակաները նկատի կ'առնուին: Կարեւոր օրակարգ: Շրջաբերականի ընթերցում:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՍԹՌՆՈՑԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Նախագահութեամբ ՍԹՌՆՈՑԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ
3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԿԻՐԱԿԻԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ՍԻՆՁԻ ԻՐԻԿՈՒՆ
ՄԷՋՕՏՆԻ ԱՌՏՈՒՌԻՆ ՄԷՋ, «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

Բանախօսութիւն, խմբերգ, արտասանութիւն: Հայկ. եւ եւրոպ. պարեր: Կը նուագէ ԵԹՐԱՆ նուագախումբը ղեկավարութեամբ Գ. ՕՀՈՍԵԱՆի: *Ամենաընտիր օղի: Մասնաւոր խնամքով պատրաստուած ճոխ պիֆէ ժողովրդական գիներով: Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի:*

Հայկական ողիմպիական Մարսէյլի մէջ

կազմակերպուած՝ Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Այս կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 2ին Stade Jean-Bouin մէջ *կը մասնակցին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի եւ Շրջանի բոլոր մարզիկնէրն եւ սկաուտները, ինչպէս նաեւ «Նորք», «Արծիւ» եւ «Արաքս» Մարզական Միութիւնները: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:*

Այժ տուէք ձեր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱԾԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի
ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէֆեաք եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)
Գրեց՝ ՇԸՒՂԻՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)
Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՐԱՅԷԼԵԱՆ

Գինը՝ 10 ֆրանք
Դիմել *ԾԱՌԱՋի*, 17, Rue Damesme, PARIS

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՒԻՐԸ ՔՈՂՔԷՆ (Գ. Գեղարքունի) 10 *ֆր.*· *ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր* (Նարդունի) *15 ֆր.*· *ՇԱՒՐԼ*, Արեւելեան իշխանուհին 20: *Շաքը*, Է. Մարիա Ռէմարք *20*· *ԸՆԴԱՐՁԱԿ ԵՐԳԱՐԱՆ*, տպագր. Աթէնք, *1932*, 636 էջ, կազմեալ *30* ֆրանք: *ՋՈՅԳ ՈՃԻՐՆԵՐ*, կազմ. *10 ֆր.*· *ԱԻԱՋԱԿԱՊՏԱՏԸ*, Բ. տպագր. կազմ. 25 ֆր.· *ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԵՐ* (Գ. Քաթիպա) *6 ֆր.*· Սայեան Նովա *6 ֆր.*· Զրոյց Պարսկաիոյ բարեկամիս հետ (Լ. Մեսրոպ) *5 ֆր.*· կոոպերացիա (Վ. Տոտոմեանց) *10 ֆր.*· ԹԷոֆանօս *25 ֆր.*· վոսփորի Գաղտնիքը *30 ֆր.*· Հայաստանի Աշխարհագրութիւն (Պապէսեան) *10 ֆր.*· իմաստութեան գառնակներ (Ա. Զ.) *5 ֆր.*· Մանկական Աշխարհ (Մարզպետ) *5 ֆր.*· Ուժ հէքեաթներ (Ա. Զ.)· *5 ֆր.*· Գովին աւջիկը 5 ֆր.· Թալիսման 5 ֆր.· Պարտուածներ (Ա. Աիապոնեան) *10 ֆրանք*·

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ.— *ԱԻԱՐԱՅՐԻ ԱՐՇԻՒԼ* (Ս. Բիւրատ) 5 ֆր.· *ՔՈՐԱՍՕ 8 ֆր.*· *ԱՆՈՒՇ*, հայկ. օպէրեթ *5 ֆր. եւայլն*·

Պահանջել մեր ընդարձակ ցուցակը:

Դիմել՝ ԴՐԱՏՈՒՆ ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ, 51, Rue Mr. le Prince, փարիզ (5)· Tél. Danton 88-65:

Conventionի ՀԱՅԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՐԱՆՑ ԵՒ ԿԱՆԱՆՑ ՍԱՓՐԻՋ
Maison MARDIK KRADJIAN
138 Rue l'Abbé Groult Paris (15) Métro: Convention կամ Vaugirard
Indefrisable «Etoile» վերջին նորաձեւութեամբ եւ կատարելագործուած մեքենայով: Գինը՝ 75 ֆրանք:
ՋԱՓԱԽՈՐ ԳԻՆԵՐ·

CABINET de Me V. YARJANIAN
JURISCONSULTE
Procédure Générale — Mandataire en Justice
44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. 53.32
կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Արեւելեան եւ Հաշտարար Դատարաններու առջեւ: Անուն նուիրեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ:
Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

Հայերու ժամադրավայրը
Ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ
61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)
Մէնըս օտէօն եւ սէն միշել Հեռաձայն Danton 52-73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Ձեր տունը, խանութը եւայլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝
ԴԱԻԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)
Tél. Entrepôt 17 - 65

Վալանսի մէջ ԾԱՌԱՋի գործակալն է
ՂԱԶԱՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ վաղամեռիկ ընկեր Անուշաւան Ատումեանի զառնակսկիծ մահուան առթիւ՝ իր ընտանիքին եւ պարագաներուն:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ հայրենակից Դ. Մխրեանի, իր որդւոյն փոքրիկ Զաւէնի զառնաղէտ մահուան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Այրի Տիկին Աւագեանս Իսճիեան, Տէր եւ Տիկին Կ. Իսճիեան, Այրի Տիկին Հ. Կարապետեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Ա. Աշճեան խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն «Արծիւ» Մարմնական Միութեան եւ ամէն անոնց, որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին երուանդ Ինճիեանի զառնաղէտ մահուան առթիւ:

ԿԸ ՓՆՏՌԻՒ

— Կը փնտռեմ Պարտիզակ Կարապետ Վարժապետեան (Կանուանեալ Փոսթաճի): Ընդհանուր պատերազմին միասին կը գտնուէինք Գարամուսալի բանուորական առաջին վաշտին մէջ: Լսած եմ այժմ կը գտնուի Փարիզ կամ շրջակայքը: Խնդրել Iskender Tokatlian, Tailleur, 34 rue des Chapeliers, Marseille:

— Թիֆլեզադործ (Թիֆլիզցի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Ազապաշա) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկուհի, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իր մօր անունը Իւզաբեր Տէրտէրեան, բաստիոյ Պարուրի Արտէն քահանայի մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ, կառուցած է թէ Զինադադարին Բոլբեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր:

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն խնդրուի խմացնել՝ Tuilerie de Valbert près de Héricourt Haute Saône France.

250 ՖՐԱՆԿ

Տողաչար մեքենային շնորհիւ պիտի կրնանք կատարել գիրքի եւ այլ կարգի հրատարակութիւններ ցեղի եւ աննախընթաց գիներով:
250 ՖՐԱՆԿ 16 ԷՋՆՈՑ ՊՐՈՒՇ
մէջը ըլլալով թուղթ, կազմ կազմ՝ 1000 օրինակի համար
ՄԻԵՑ ՆՈՐԱԶՈՑԻ ՏԱՒԵՐ,
ՆԱՄԱԿԱՒ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ
ԱՆՍԽԱԼ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
Դիմել ՏԷՐ – ՅԱԿՈՐԵԱՆ Տպարան
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

Տեսիլի «ԾԱՌԱՋի գործակալն է
Վ. ՀԻՒՍԵԱՆ
3, Rue Tellier, Décines, (Isère).
×
ՊՕՄՕՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ
Գրավաճառ L.MOSSONի մօտ 305, Chemin de St. Julien

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

—·—

ԾՈՎԱԿԱԼ ԴՈՒԲՒԱՍՈՎԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Նոյն օրն իսկ գացի Տէրտրզի: Քիմիական աշխատանոցը կը գտնուէր վիլլայի մը մէջ, ծովուն եզերքը: Կնոջս եղբայրը, Սիլէրբէրգ, որ ժամանակ մը վերջ կախազան բարձրացուեցաւ, կը բնակէր այդ չէնքին մէջ: Իրբեւ սպասուհի, այնտեղ կը գտնուէր նաեւ Ալեքսանդրա Սեվաստիանովա: Աշխատանոցը ոչ մէկ կասկած կ'արթնցնէր ոստիկանութեան մէջ, ոչ ալ դրացիներուն: Լուրէ, Կոլոսովա եւ Բենեւսկայա ռումբ լեցնել կը սորվէին: Վիլլային բոլոր սենեակները լեցուած էին թիթեղեայ պահարաններով, կէս մը պատրաստ, կէս մը անպատրաստ, ինչպէս նաեւ պայծուցիկ նիւթերով, ուժանակով եւ փիւլմինաթ տը մերքիւրով: Երբ դեռ պատրաստ չէր տակաւին այս աշխատանոցը, Սիլէրբէրգ, միս – մինակ, քանի մը ռումբ չինած էր Վիբորգի մէջ, երբ կը բնակէր Ֆինլանտական գործօն դիմադրութիւն կուսակցութեան անդամ դատաւոր Ֆուրուկէլմի յարկաբաժինը:

Տէրտրզիի մէջ, առաջին անգամ ըլլալով տեսայ Վալանդին Պոգովը: Ճղի էր: Տեսնելով իր վիճակը, ինքնիրենս ըսի թէ արդեօք ա՞յս էր, որ Ադեւ յանձնարարեց ինծի՝ գործի լծելու համար Մոսկուայի մէջ: Լուրէ եւ Բենեւսկայա դիւրութեամբ կրնային փոխարինել զայն, որովհետեւ իրենց ունեցած թէքնիք ծանօթութիւնները պակաս չէին Վալանդին Պոգովի դիտցածէն:

Հէլսինգֆորս վերադառնալով, գայի տեսնել Ադեւը եւ հետեւեալ խօսակցութիւնը տեղի ունեցաւ երկուքիս միջեւ:

Ադեւ ըսաւ թէ Վալանդին Պոգով սկսեր էր, թէ իր յղութեան պատճառով պիտի տուժէր մեր աշխատանքը, որովհետեւ կարելի չէր յղի կնոջ մը վստահիլ ռումբերը պատրաստելու նման դժուար եւ վտանգաւոր գործ մը: Աւելցուցի թէ չէի կրնար վտանգի մէջ ձգել ոչ միայն մօր, այլ եւ զաւկին կեանքը, թէ այս պայմաններուն մէջ փափաքելի էր իմ տրամադրութեանս տակ դնել Լուրէն կամ Բենեւսկայան, եւ ոչ թէ Պոգովը:

Անտարբեր, Ադեւ ըսաւ.

— Ճիմար խօսքեր են ատոնք, մեղի պէտք չէ գիտնալ թէ Վալանդինը հիւանդ է կամ առողջ, երբ կը ստանձնէ պատասխանատուութիւնը, մեղի կը մնայ վստահիլ իրեն:

Դիտել տուի, որ Վալանդինի ցանկութիւնը զոհացուցիչ չէ: Իրբեւ զեկավարներ, մենք պատասխանատու կը մնայինք ռազմական ծրագրին իրագործութեան համար եւ ստիպուած էինք նկատի առնել ոչ միայն Մարտական Մարմնին անդամներուն ցանկութիւնները, այլ եւ կատարելիք գործին անմիջական շահերը:

Ադեւ պատասխանեց.

— Երկար մի ըներ, ես կը ճանչնամ Վալանդինը, ան գիտէ ռումբ պատրաստել, այդքանը բաւական է:

Այսպիսի պատասխան մը չէր կրնար զոհացում տալ ինծի: Ըսի թէ ես ալ չէի կասկածեր երբեք Վալանդինի կարողութիւններուն մասին, ոչ ալ իր անձնուիրութեան մասին հանդէպ մեր դատին, ոչ ալ նոյնիսկ իր զոհողութեան ոգիին մասին, բայց չէի կրնար յօժարիլ, որ այն Մարտական Մարմնին մէջ, որուն ես ալ մաս կը կազմէի, յղի կին մը այդքան մեծ վտանգի մը առնեւ դրուէր, եւ այդ՝ իմ գիտակցութեամբս եւ յօժարութեամբս: Եզրակացնելով պատասխանեցի թէ չպիտի Մոսկուա վերադառնայի, եթէ դարձեալ Վալանդին Պոգովի առաջարկուէր ռումբ պատրաստել:

Ադեւ ըսաւ.

— Բոլոր այս բաները չատ զգայուն ըլլալուդ համար են: Մոսկուա դարձիր չուտով, արդէն ուշը մնացիր:

Տեղի չտուի: Բացորոշ յայտարարեցի Ադեւի որ, եթէ մերժեր առաջարկս, ոչ միայն չպիտի վերադառնայի Մոսկուա, այլեւ պիտի լքէի Մարմինը:

Այն ատեն տեղի տուաւ ինքը, Ադեւ: Եւ որոշուեցաւ, որ Լուրէ փոխարինելու գայ Վալանդինը Մոսկուայի մէջ:

Մոսկուայի մէջ փորձեցի օգտուիլ այն տեղեկութիւններէն, որ օտար շրջանակ մը հայթայթած էր Մարմնին: Շէլկէրով ինծի ներկայացուցած էր տիկին Ռ., որ մօտիկ յարաբերութիւններ ունէր մեծ դքսուհի Էլիզաբեթի դարպասին հետ: Տիկին Ռ. մեծ դքսուհիին դարպասին մէջ, ոստիկանական խողովակի մը, լուր կ'առնէ թէ ո՞ր օրը, ո՞ր ժամուն Դուբասով պիտի վերադառնայ Պետերսբուրգէն: Շուտով հասկցուեցաւ որ սխալ էին այս տեղեկութիւնները: Զեմ գիտեր թէ գիտնալո՞վ խաբեցին տիկին Ռ.ը, թէ ոստիկանը, որ այդ տեղեկութիւնները տուած էր տիկնոջ, ինք ալ լաւ չէր գիտեր Դուբասովի ճիշդ մտադրութիւնը վերադարձի մասին:

Ինչ որ ալ ըլլայ, համոզուեցայ, անդամ մը եւս, թէ օրգան խոհեմութեամբ եւ զգուշութեամբ պէտք է ընդունիլ դրուած ամէն տեղեկութիւն, որ չի զար Մարտական Մարմնին խոզակով:

II

Դուբասովի սպանութեան առաջին փորձերն եղան 2 – 3 մարտին: Այդ մահափորձերուն մասնակցեցան Բոբիս Վոյնարովսկի եւ Շիլկէրով, առաջինը հազուած էր իբրեւ զիւղացի, երկրորդը՝ իբրեւ կառապան:

Դուբասով Պետերսբուրգ մեկնած էր: Երկու ահաբեկիչները կը սկսին վերադարձին, հսկելով նաեւ կայարանէն մինչեւ ընդհ. կառարիչին պալատը տանող ճամբան: Բայց, ճակընթացին ժամանումէ մը հերուն: Զյաջողեցան Դուբասովը հանդիպիլ:

(Շարունակելի)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

(ԵՐԹԵԼԻԿ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 31 ՕԳՈՍՏՈՍ 1933

31 Aout 1933

ՅԱՐԻ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2279 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՎՐԷԺ"

—·—

Մարգիբը փոխ կ'առնենք Թրքական նոր թերթէ մը, «Ագըն», որ կը հրատարակուի Բագուի հռչակաւոր Ադայեւին կողմէ:

Շարժառիթը ասորական ողբերգութիւնն է:

— «Ասորիները ի՜նչ հանգիստ կեանք կը վարէին Թուրքիոյ սահմաններուն մէջ: Լեռներու մէջ ոչխար կ'արածէին, սարահարթներու վրայ խաղող կը հասցնէին, ռուք եւ գինի կը ծախէին քաղաքներու մէջ, տուրք չէին տար եւ ինքնուրոյնութենէ կը փախչէին»:

Մե՛ղք որ Ասորիները չդիտցան իրենց վայելած «երջանկութեան» յարգը ...

Անոնք դարձան դարձիք՝ այս կամ այն պետութեան ձեռքը: Բայց, «այն ազգերը որոնց համար կռուած եւ լրտեսութիւն ըրած էին, երեսի վրայ ձգեցին զիրենք»:

Եւ ահա կը կրեն պատիժը: — «Ասորիները սուրէ անցան Իրաքի մէջ»:

Ա՛յս է որ կը կոչուի «պատմութեան վրէժը»:

— «Պատմութիւնը մարդ չէ: Մենք կրնանք ներել երբ մեր խիղճը կայդայնայ: Բայց տեսնուած չէ որ պատմութիւնը ներէ: Վերջին արիւնոտ գործը անոր մէկ վրէժն է»: (Ագըն, 23 օգոստ.):

Զարմանանք որ Թուրքերը այսքան վայրենի, Թրքավարի չափանդութեամբ կը ծաղրեն իրենց լուծին դէմ ըմբոստացած, բայց ուխտադրուժ յաղթականներուն կողմէ լքուած զոհերը:

Ասորիները մինակ չեն այս ճամբուն վրայ:

Մեր վիպական դիւրահաւանութեան եւ ուրիշներու քամնելի անթարոյականութեան առաջին զոհերը մենք եղանք:

Եթէ զաշնակիցները կատարած ըլլային մեզի հանդէպ եղած յանձնառութեանց նուազագոյնը, անշուշտ Ասորիներն ալ իրենց լեռներուն մէջ մնացած կ'ըլլային, փոխանակ սահմանէ սահման կանչեր արձակելու եւ ճմռուելու:

Մինչդեռ անոնք զիջանեցան ամէն ստորնութեան, եւ այսօր իրենց գլխուն վրայ կը պատցնեն երէկուան «Աւազակապետ»ը, երիւղածութեամբ կը չշնչեն անոր անունը, կը զմայլին անոր աչքերուն վրայ ...

Բայց, ի՞նչ օգուտ քրքրել աննախընթաց չնականութեանց էջերը:

Հիմնականը այն է որ, ուրիչ առեն իրարու հետ չչփոթենք վէպն ու քաղաքականութիւնը, սուտերն ու իրականութիւնը:

Պատմութիւնը կրնայ կրկնուիլ միշտ: Ամէն ինչ առկախ է տակաւին: «Ի լինելութեան»:

Մարդիկ ի զուր կը փորձեն խաղաղութիւնը տեղաւորել «աբեւելեան կողմն աշխարհի»:

×

Ճիշդ այստեղ, մեզի օգնութեան կը հասնի նոյն ինքն Աղայողու Ահմէտ.

—«Տեսնուած չէ որ պատմութիւնը ներէ»:

Արդարե՛ւ: Ե՞րբ է տեսնուած որ, մէկ միլիոն ժողովուրդ հուրով, սուրով եւ ջուրով, կախաղանով եւ հրացանով, կացինով եւ նաթաղանով ոչնչանայ իր սեփական հողերուն վրայ, և անոր տեղը նստի ուրիչ մը,— այն որ լափեց իր արիւնը եւ քրտինքը:

Եթէ Ասորիները հանդիստ էին Թուրքիոյ մէջ եւ ուրիշներուն գործէ զառնալով իրենց գլխուն բերին պատմութեան վրէժը, նպատ ի՞նչպիսի վախճան կրնանք նախատեսել այն ազգին եւ պետութեան համար որ կը կոչուին Թուրք եւ որ ձեռք ձեռքի տուած՝ արեան մէջ խեղդեցին զարաւոր ժողովուրդ մը:

Մեր միտքէն չէ անցած որ եւ է ժողովուրդ զրկել Աստծու արեւէն:

Բայց, «պատմութիւնը մարդ չէ»:

«Տեսնուած չէ որ պատմութիւնը ներէ»:

Եւ քանի որ ան ունի իր վրէժը,— անողոք վճիռը տրամաբանութեան եւ արդարութեան — Աղաօղլուները ի զուր կը յոխորտան:

Այդ վրէժ – վճիռէն չի կրնար խուսափիլ ոեւէ դահիճ, անհատ եղյ թէ ազգ: Եւ ինչքան ալ զօրաւոր ըլլայ:

Դաշնագիրները, դնդապիրներն ու սաւառնակները չեն որ անխոցելի պիտի դարձնէ ո՛ր եւ է արիւնազանգ մարմին:

Արիւնը, աւերը եւ սուլթանական համատարած սարսափները մինչեւ Վիէննայի դուռները տարին Թուրքիան, բայց յետոյ քար քարի վրայ չմնաց:

Արիւնը, աւերը եւ էթնիկական աննախընթաց արհաւիրքը կրցան ամայի եւ աւերակ տարածութեան մը վերածել Թրքահայաստանը, բայց չկրցան փրկել Մակեդոնիան, Թրակիան, Սուրիան, Միջագետքը, Արաբիան եւ միւսները:

Ազատագրուած այդ երկիրներն ալ — որոնց բարեկամութիւնը այսօր այնքան ցանկալի է Թուրքիոյ համար — ունեցան իրենց յաւահարութեան, դառնութեան եւ անզօր կատաղութեան չրքնոցները:

Եւ սակայն, ուշ – կանուխ օգնութեան հասաւ պատմութեան վրէժը:

Ինչո՞ւ չպիտի հասնի նաեւ մեզի համար:

Մարդկային, պատմական, նոյն իսկ բնական ո՞ր օրէնքով բոլորը հաստատում պիտի առնան իրենց թափած արեան համար, իսկ մենք պիտի մնայ ճիտը ծուռ, իր համբանքին կէսը մատաղ տալով Նաղբե՞ն:

Ո՛չ: Պատմութիւնը քէն կապած չէ մեզի: Անոր վրէժը գոյութիւն ունի նաեւ մեզի համար: Մանաւանդ մեզի համար, որովհետեւ իսկապէս որ մեր ողբերգութիւնը իր նմանը չունի ազգերու պատմութեան մէջ:

Բայց, կը թուի թէ մե՛նք ենք որ քէն կապած ենք մեր պատմութեան հետ ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄՈԳԱԿԱՆ ԲԱՆԱԼԻ ՄԸ

—o—

Քանի մը շաբաթ առաջ Սօֆիայի մէջ գումարուեցաւ կարկտան ժողով մը, որ կը կոչուի « պուլկարահայ թեմական պատգ· ժողով »:

Պատգամաւորները յատկապէս ընտրուած, ուխտեալ հակադաշնակցականներ էին: Առնուազն ազգային կեանքէն « պէխապէր » մարդիկ:

Եւ բնականաբար իրենց որոշումներն ալ պիտի տային այդ ուղղութեամբ:

Կ'ուզէ՞ք իմանալ մէկ երկուքը·—

Թեմական պատգ· ժողովը յետ քննութեան կը յայտարարէ որ·—

1) *Գոյութիւն չունի ազգային ընդհանուր հեղինակութիւն ունեցող հաստատութեան մը որոշումը, որով եւ ազգոյն դրօշակը ընդունուած ըլլայ ո եւ է տան իբր հայ ազգային դրօշ:*

2) *Այս երկրին մէջ գոնուած ազգային հաստատութիւնները՝ օրինաւորապէս ճանչցուած իրբեւ հանրային հաստատութիւններ՝ կրնան զարդարուիլ երկրին պետական դրօշակով միայն:*

3) *Որպէս ազգային տօն կ'ընդունուին միայն այն տօնները, որոնք ընդունուած են Հայ·Եկեղեցւոյ պետ Ս· Աթոռին Վէհափառ Հայրապետին կողմէ եւ արձանագրուած են Հայ·Եկեղեցւոյ տօնացոյցին մէջ:*

4) *Մայիս 28ը իբր ազգային տօն գոյութիւն չունի վերոյիշեալ տօնացոյցին մէջ, եւ չէ ընդունուած Հայ Եկեղեցւոյ Գերագոյն պետէն, ու իբր այդ որոշեց·*

Վերոյիշեալ յայտարարութիւնները բերել ի գիտութիւն Թեմին ազգային պաշտօնական հաստատութիւններու վարչութեանց, պահելու համար դաղութին ներքին անդորրութիւնը եւ Հայ Եկեղեցւոյ միասնականութիւնը:

Ինչպէս կը տեսնէք, Սօֆիայի նոր իշխանաւորները ամէն ինչ կարգադրած են «օրինական » հիմերու վրայ: Համաձայն « Հայաստանեայց Ս·Եկեղեցւոյ ընկալեալ սովորութեանց »:

Ու գտած են մոգական բանալի մը,— Տօնացոյց :

Անոնք իրենց խելքն ալ, պատիւն ալ ծրարած եւ ամփոփած են Տօնացոյցին մէջ:

Կը մնայ այս էառակուսի բանաձեւը տպագրել եւ տարածել ի լուր աշխարհի: Կամ ոսկետառ արձանագրել էջմիածնի տօնացոյցին մէջ, իբրեւ պատգամ իմաստութեան:

Հարցում մը, այս առթիւ,— Այս մարդիկը կամ իրենց նախորդները հրաման առա՞ծ էին էջմիածինէն, երբ ոչ — պուլկարահպատակները կը զրկէին ընտրական իրաւունքէ:

Վ.Ա.Հէ

ՅՈՑՑ ՄԸ ԻՋՄԻՐԻ ՄԷՋ

—o—

Օգոստոս 24ին երկրորդ անգամ ըլլալով անձանձրոյթներ էարկոծեցին Ազգատ Որմնադիրներու նոր ակումբը եւ ջարդուփշուր ըրին ապակիները: Քարկոծողները կը պոռային·

— կեցցէ՛ բանակը, կեցցէ՛ ազգայնականութիւնը:

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԵԻՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՑ

—o—

Թուրք թերթերը կը գրեն թէ Օգոստոսի երրորդ շաբաթուան ընթացքին, հարաւային սահմանին վրայ մաքսանենգութեան 62 դէպքեր պատահած եւ 68 մաքսանենգներ բռնուած են: Դէպքերէն ինը ընդհարումով եղած են: Մաքսանենգներէն երեքը մեռած եւ մէկն ալ վիրաւոր ձեռք անցուած են: Գրաւուած ինչքերն են, ձիերէն զատ, 2000 ֆիլօ մաքսի, 3000 ֆիլօ մեճաշոռիի ենթակայ ապրանքներ, 13 հազար տետրակ սիկարի թուղթ, 5000 կտոր ատաղձ, հրացան մը եւ ռումբ մը:

—o—

ՍՈՒՐԻՈՑ մարզպանութիւնը արգիլեց բազմաթիւ թերթերու մուտքը: Ասոնց 32ը արաբերէն են եւ հակառակ փրանսական հոգատարութեան:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆՈՐԷՆ ԱՍՈՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Իրաքի կառավարութիւնը կը վարձատրէ

ԱՍՈՐԻՆԵՐԸ ՁՍՊՈՂ ԲԱՆԱԿԻՆ ՍՊԱՆԵՐԸ

Պաղտատէն կը հեռագրեն « Թայմզ »ի, օգոստոս 27 թուականով·—

Կ'իմանամ թէ ազգային պաշտպանութեան նախարարութիւնը ստիճանի բարձրացում չնորհած է այն բոլոր սպաներուն որոնք մասնակցեցան Ասորիներուն դէմ կատարուած գործողութեանց, մէջէն ըլլալով հրամանատարը՝ Պէքիր Սըթքը պէյ: Կ'ըսուի թէ այս վերջինը զօրավարութեան պիտի բարձրանայ եւ պիտի կոչուի փաշա:

Իրաքցիները կ'ուրանան թէ իրենց բանակը ո՛ր եւ է վայրագութիւն գործած է, կը հաւաստեն թէ որ եւ է բռնութիւն չէ կատարուած կիներու դէմ եւ կը պնդեն թէ ըմբոստ Ասորիներուն հանդէպ կատարուած գործողութիւնը այն էր ինչոր պիտի ընէր զինեալ ուժ մը՝ ապստամբներուն դէմ: Կ'աւելցնեն թէ յօշոտումները կատարուած են միայն Ասորիներուն կողմէ, որոնք վառած են երկու Իրաքցի սպաներու մարմինները եւ յօշոտած՝ քանի մը Իրաքցի զինուորներու թեւերը: Իրաքի տեսակէտը պաշտպանողները կ'ըսեն թէ եթէ ասորական ապստամբութիւնը յաջողէր, ամբողջ հիւսիսային Իրաքը քաոս մը պիտի դառնար այսօր, որովհետեւ քրտական ապստամբութիւն մըն ալ կրնար պայթիլ: Գալով այն իրողութեան թէ մեծ թիւ մը կը կազմեն սպանուած Ասորիները, դիտել կը տրուի թէ զրեթէ ամէն Ասորի ապստամբ վրան կը պահէր իր ամբողջ հարստութիւնը, որ միջին հաշուով կը հասնէր 50 ստերլինի:

Վարչապետ էլ Կայլանի այժմ կը գոնուի Մուսուլ, գահաժառանգին հետ: Կ'ըսուի թէ երբ վերադառնայ Պաղտատ, ձայնարձակով լուսաբանութիւններ պիտի տայ վերջին դէպքերու մասին, մանաւանդ ծանրանալով այն մեղադրանքին վրայ թէ Ասորիները վառած են երկու Իրաքցի սպաներու մարմինները: Այս առթիւ արաբական թերթ մը կը գրէ·

— « *Այսպէս ամբողջ աշխարհ պիտի լսէ ճշմարտութիւնը այս լեռնականներու վայրենութեանց մասին* »:

Պաղտատի անթելի կայանը չատ զօրաւոր չէ· սակայն ծրագրուած ճառը պիտի լսուի հարեւան արաբական երկիրներուն մէջ եւ հաւանաբար մինչեւ Գահիրէ:

*** *Սբրմա հանըմ, Պաղրիաքք Մար Շիմունի մօրաքոյրը, որ նախապէս խնամակալ էր, Պաղտատ հասաւ 24 հետեւորդներով եւ ծառաներով: Բոլորը մէկ պիտի զրկուին Կիպրոս: Ասորի փախստականները կը պատսպարուին Մուսուլի մէջ:*

Հայերէն յետոյ՝ Ասորիները

Անցեալ օր արտասպած էինք ճիմհուրիյէթի դիտողութիւնները ասորական օջախի մասին: Այս անգամ ալ « Վագըթ »ն է որ կը յոխորտայ, իր խմբագրապետին բերնով·

— « *Ժուռնալ* կը յանձնարարէ օջախ մը գտնել Ասորիներուն եւ այս առթիւ Թուրքիոյ Հէֆեարի նահանգը յիշեցնելու չափ առաջ կ'երթայ: Մեզի համար անկարելի է այս մասին ամենափոքր ակնարկի մը անգամ հանդուրժել: Պետութիւնները կրնան Հէֆեարին Ասորիներուն խոստացած ըլլալ, ի՞նչ պէտք ու իմաստ կայ այսօր խօսելու այս մասին: *Ժուռնալ* շատ լաւ գիտէ որ եթէ Հէֆեարին Ասորիներուն խոստացուած էր, իմքիրը եւ Թրակիան յանձնուած էին Հելլէններուն, կիլիկիան ալ՝ Ֆրանսացիներուն: Սեւրի դաշնագիրով որոշուած էր մահուան դատապարտել Թուրքիան եւ բաժնել անոր հողերը: *Ժուռնալ*, որ Հէֆեարիին Ասորիներուն չտրուիլը սխալ մը կը նկատէ, արդեօք սխա՞լ կը նկատէ նաեւ այն պարագան որ Լօզանի դաշնագրով ջնջուեցաւ Սեւրի դաշնագիրը:*

Բնականաբար Թուրքիա ո եւ է մտահոգութիւն չի կրնար ունենալ Ասորիներու օջախի խնդրին մէջ: Թուրքիա չի կրնար հանդուրժել որ ոչ միայն այս առթիւ խօսուի իր ո եւ է հոդի մասին, այլ նոյնիսկ այդ տեսակ բան մը միտքէ անցնի: Բայց այս խնդրին մէջ մտահոգութիւն մը կայ մեզի համար: Այդ ալ այն հաւանականութիւնն է որ Ֆրանսացիները Սուրիա կը փոխադրեն Ասորիները եւ մեր սահմանին մօտերը կը տեղաւորեն: Ֆրանսացիները, որոնք աւելի առաջ Հայերը հաւաքած են սահմանամերձ շրջաններու մէջ, այս ձեւով կրնան աւելի վտանգել մեր սահմանային ապահովութիւնը:

Հետեւաբար, մեզի համար անհրաժեշտ է մեծ ուշադրութեամբ հետեւիլ ասորական խնդրին »:

Թուրքերը կրնա՞ն անտարբեր մնալ

« *Միլլիյէթ* » կը գրէ թէ վերջերս Ասորիները երկու անգամ փորձեր կատարեցին Թուրքիա մտնելու: Երկու հարիւր հոգի մասնակցեցան առաջին փորձին, որ կատարուեցաւ Զախոյի ճամբուն վրայ: Թուրք սահմանապահ զօրքը կրակ բացաւ զնդապիրներով եւ Ասորիները ետ քաշուեցան 30 մեռեալ ձգելով: Երկրորդ ընդհարումը տեղի ունեցաւ օգոստոս 11ին, երբ 100 Ասորիներ որոնք սահմանը անցած էին, մերժեցին իրենց զէնքերը յանձնել սահմանապահ զօրքին: Այս ընդհարման մէջ ալ 20 Ասորիներ սպաննուեցան:

Նոր հրամանագիր ոսկիի արտածման մասին

Նախագահ Բուզվէլթ նոր հրամանագիր մը հրատարակեց օգոստոս 29ին, ոսկիի արտածման եւ արձանագրութեան մասին: Հրամանագիրը կը բաղկանայ երկու մասէ: Առաջինով արտօնութիւն կը տրուի գանձային նախարարութեան՝ ընդունիլ նոր հանուած ոսկին, ծախելու համար Դաշնակցային դրամատան միջոցաւ: Վաճառումները կրնան կատարուիլ «արտածելով օտար գործարաններու », պայմանաւ որ գանձային նախարարութիւնը վաւերացնէ եւ գինը որոշէ: Հրամանագրին երկրորդ մասը կը տրամադրէ հարկահաւաքներու միջոցաւ արձանագրել երկրին մէջ եղած ամբողջ ոսկին, դրամ ըլլայ թէ նիւթ: Անոնք որ հարիւր տոլարէն աւելի ոսկի ունին դրամով կամ իրրեւ մետաղ, պէտք է յայտարարեն 15 օրուան ընթացքին:

*** *Առջի օր, Փարիզի սակարանին մէջ տոլարը իջաւ մինչեւ 17·71ի, իսկ անգլիականը՝ 81·31ի: (Առաուն՝ 81ի):*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅՐԱՊԱՏԱՆ ԱՂՋԿԱՆ ԱՑԼԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

—o—

Երէկ հաղորդած էինք այլասերած աղջկան մը, Վիոլէթ Նոզիէռի ձերբակալութիւնը: (Անցեալ շաբթու թունաւորած էր իր հայրն ու մայրը: Հայրը մեռաւ ահռելի տանջանքներու մէջ, իսկ մայրը ուժգին ցնցումներ ունենալով, կրցաւ դուրս տալ թոյնը եւ այժմ կը դարմանուի):

Վիոլէթ ծնողքին մէկ հատիկն էր ըլլալով, կանուխէն շփացած, անտանելի դարձած էր: Ծնողքը իրեն համար խնայած եւ պահած էր 165,000 ֆր·ի գումար մը: Լաւ կրթութիւն տալու համար, լիսէ Ֆէնէլոն կը զրկէին, բայց վռնտուեցաւ իբրեւ անառակ:Ո՛ր եւ է լուրջ բանով չէր զբաղեր: Օրը ի բրիկուն կ'ընէր մանգալով Քաթիէ Լաթէն, ուսանողներու հետ: Տասը չորս տարեկանին վարակուած էր սեռական ահռելի ախտով մը:

Զանազան անուններով կը ներկայանար իր տարփածուներուն, առանց պատմութիւնեն կը շինէր իր կեանքի մասին, կ'ըսէր թէ հայրը կաթուածահար եղած է, թէ հարուստ են, թէ կ'ուզէ գրականութիւն ընել եւն·:

Առաջին հարցաքննութիւններուն մէջ, ամէն ինչ խոստովանած էր կատարեալ անպատկառութեամբ եւ պադարիւնով: Պատմած էր թէ դեղագիրն ալ իսի շինեց, քոյնն ալ իսի խմցուց եւ մեղսակից չունի:

Երեքշաբթի իրիկուն յանկարծ լեզուն փոխեց, եւ սկսաւ պատմել թէ՝ կ'ատէր հայրը, որովհետեւ 12 տարեկանին պղծած էր զինքը:

— Ինչո՞ւ ըրիք այս բանը, հարցուց հարցաքննիչը: 160,000 ֆրանկի ժառանգութիւնը ստանալո՞ւ, 3000 ֆրանկ՞ով գողնալու կամ ձեր ուզածին պէս ապրելո՞ւ համար:

— Չէի ուզեր ըսել, բայց պիտի ըսեմ: Կ'արհամարհէի, կ'ատէի հայրս, երկար ատենէ ի վեր կ'ուզէի անհետացած տեսնել զայն: Երկու տարիէ ի վեր, միտքս կը լլկէր այս մտածումը: Կ'ուզէի սպաննել: Կ'ուզէի, բոլոր ուժովս: Որովհետեւ, պղծեց զիս, երբ 12 տարեկան էի: Այդ օրէն ի վեր վրաս ի գործ կը դնէր գարշելի բռնութիւն մը: Փարիզի մէջ իր գործը քոյլ չէր տար կաշկանդել զիս, բայց գիւղին մէջ կ'ուզէր որ մարդ չտեսնեմ: Անցեալ երկուշաբթի օր երբ բարեկամներուս նամակները գտայ պայուսակիս եւ թուղթերուս մէջ, կատղեցայ, նախանձի կատաղեալ տեսարան մը սարքեց: Յատկապէս միասին վար իջայ մինչեւ փողոցը, որպէսզի մայրս չխմանայ իր ըսածը··· կը կարծեմ թէ մայրս տեղեկութիւն չունի շատ մը բաներէ: Ես կ'ուզէի միայն հայրս ըսպանել, իսկ մայրս՝ երբե՛ք: Առաջին անգամ մօրս տուի երեք դեղահատ, իսկ հօրս՝ վեց հատ: Երկուշաբթի օր աւելցուցի չափը, բայց միայն հօրս համար: Հայրս կը սպառնար սպաննել զիս, եթէ որ եւ է բան ըսէի մօրս կամ ուրիշին:

Ոչ ոստիկանութիւնը, ոչ ալ հանգուցեալ Պ· Նոզիէռի մտերիմները կը հաւատան այս այլանգակ պատմութեան: Ընդհակառակն, բոլորն ալ կը վկայեն թէ զոհը ընտանիք պատուական հայր մըն էր եւ թէ այլասերած աղջիկը, որ 18 տարեկան է, կ'ուզէ շփոթութեան մատնել դատաւորները:

—o—

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ թագաւորփարիզ եկաւ առջի օր, առանց պաշտօնական հանգամանքի: Երկու երեք օր հազիւ պիտի մնայ:

ՌՈՑԵԱՆ – ՓԱՐԻԶ ՃԵՊԸՆԹԱՑԸ գիծէն դուրս ելաւ Սոմիւռի մօտ:Ճեպընթացը կը սուրար ժամը 80 ֆիլոմեդր արագութեամբ, երբ երեք վագոններ դուրս ելան. կառապետը ըսպաննուեցաւ, իսկ 25 հոգի վիրաւորուեցան, մէկը շատ ծանր:

«ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ» յօդուածին տակ, որ հրատարակուեցաւ երէկ, մոռցուած էր ստորագրութիւնը,— Սմբատ Ռստիկեան (նախկին հնչակեան):

ԹՈՒՐՔԻԱ ՆԵՐՍԷՆ ԵՒ ԴՈՒՐՍԷՆ

ՀԱԼԱԾԱՆՔ ՄԻՍԻՈՆԱՐՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Էնկիւրիի վարիչները հաստատա-
կամ հետեւողականութեամբ առաջ կը
տանին թրքացման քաղաքականու-
թիւնը։

Մի քառորդ ու միաճոյլ Թուրքիա մը
կերտելու իրենց մոլուցքին մէջ կանգ
չեն առներ որ եւ է խոչընդոտի առջեւ։
Իրենց համար չատ դիւրին եղաւ ջնջել փոքրամասնութեանց իրաւունք-
ները, զորս ընդունած էին հանդիսա-
ւորապէս Լօզանի դաշնագրով։ Այն-
պիսի ալաթուրքա միջոցներու դիմե-
ցին, որ Հայը, Յոյնը եւ Հրեան իրենք
նախաձեռնարկ եղան՝ հրաժարելու
համար «փոքրամասնութեանց իրա-
ւունքներ»էն, քանի որ էնկիւրիի «բա-
րեկեցիկ»վարչութեան տակ ոչ-Թուրք
տարրերը չատ երջանիկ էին եւ դան-
դաղեցիք բան մը չունէին։

Նոր Թուրքիոյ վարիչներուն այս
դիւրին «յաղթանակ»ը չատ հասկնալի
էր։ Բոլոր այն ոչ — Թուրքերը որ քէ-
մալապետութեան հաստատումէն
վերջ չուզեցին կամ չկրցան մեկնիլ
Թուրքիայէն, ի յառաջադունէ հա-
մակերպած էին արդէն ամէն բանի։
Քէմալի բանակալ ու զինուորական
վարչութեան տակ ոչ ոք կրնար բե-
ւան բանալ անցած — դարձածներուն
դէմ։ Թուրքերը իրենք իսկ չէն յան-
դգնիր ունենալ դժգոհութեան որ եւ է
արտայայտութիւն։

Այդ պայմաններուն տակ, Թրքացու-
մը տեղի կ'ունենայ տասը տարիէ ի
վեր՝ աստիճանական կերպով։ Պետու-
թեան աշխարհականացումը, լաւինա-
կան տառերու որդեգրումը, տարազի
բարեփոխումը եւ այլ բարեկարգու-
թիւններ զերազանցապէս կը բնէին
միաճոյլ Թուրքիա մը կերտելու ծը-
րագրէն։

Բայց ինչ որ հասկնալի է ոչ-Թուրք
փոքրամասնութեանց համար, անըմ-
բռնելի պիտի նկատուէր օտար հիմ-
նարկութեանց հանդէպ։ Արդի Թուր-
քիան կապիտիւլասիոնները ջնջելով,
օտարներն ալ հպատակեցուց Թրքա-
կան նոր օրէնքներուն։ Մասնաւոր-
բար օտար կրթական հաստատու-
թեանց դէմ անողոք եղաւ ու յաջո-
ղեցաւ հետզհետէ Թրքացնել զանոնք
ալ։ Քանի մը Թրքուհիներու քրիս-
տոնէացման պարագան պատրուակ
բռնելով՝ աւելի եւս սաստկացուց
հալածանքը օտար եւ մխիթարական
հիմնարկութեանց դէմ։ Կրօնքը խղճի
ինդիր հռչակելէ վերջ, ի՞նչպէս բա-
ցատրել աշխարհական կառավարու-
թեան միջամտութիւնը նման հարցե-
րու։ Նման դէպքեր պատահած չէլլա-
յին ալ, կառավարութիւնը պիտի ըս-
տեղծէր զանոնք՝ պատրուակ ունենա-
լու համար ձեռքին մէջ։

Գաւառներու մէջ չատոնց արդէն
փակուած էին բազմաթիւ ամերիկեան
եւ ֆրանսական վարժարաններ, որոնց
աշակերտները բացառապէս Հայեր,
մասամբ ալ Յոյներ էին։ Ներկայիս
Պոլսոյ օտար վարժարաններն ալ
սկսած են փակուիլ եւ կամ ենթար-
կուած են փակուելու վտանգին։ Կր-
թական մարզին մէջ կատարուած բա-
րենորոգումներէ վերջ, էնկիւրիի
վարիչները արգիլեցին Թուրք քաղա-
քացիներուն օտար վարժարան յաճա-
խել։ Միւս կողմէ Թրքական կրթա-
կան ծրագիրը ընդունելով, օտար թէ
ոչ-Թուրք փոքրամասնութեանց վար-
ժարանները այլ եւս տարբերութիւն
չունին բուն իսկ Թուրք ղպրոցներէն։
Վերջին տեղեկութեանց համաձայն,
այդ վարժարաններուն մէջ դասաւան-
դութիւնները պիտի կատարուին ամ-
բողջովին Թուրքերէնով եւ մայրենի
լեզուն պիտի ուսանդուի չարաթը քանի
մը ժամ՝ իբրեւ լեզու, օտար լեզու-
ներու պէս։

Ամերիկեան միսիոնարները Թուր-
քիոյ մէջ ունէին 9 քոլէճ եւ 43 Հայ
Սքուլ։ 1923ին հրատարակած իրենց
պաշտօնական մէկ տեղեկագրին հա-
մաձայն, այդ Թուականին բաց մնա-
ցած էին միայն 3 քոլէճ եւ 3 Հայ
Սքուլ, միսիոնարութեանց հետ կապ
ունեցող 1000 տեղական ղպրոցներ
լքուած էին, որովհետեւ անոնց սո-
նուենդ տուող ժողովուրդին 100ին 95ը
սպաննուած կամ տարագրուած էր։

Վերջին անգամ որոշ սեղմումներու
ենթարկուեցան Պոլսոյ ամերիկեան
հիմնարկութիւններն ալ՝ «Բոլըրթ
քոլէճն» ու աղջկանց վարժարանը,
ինչպէս եւ Ռ. Ք. Լ.ը։ Իսկ Թուրք Թեր-
Թերը չեն քաշուիր խնամ քննադա-
տութիւններ եւ յարձակումներ ընելէ։

Ահա՛ Թէ ինչ կը գրէ Ըէսիմլի Շարք
ամսաթերթը՝ խմբագրական սիւնա-
կին մէջ, ամերիկեան միսիոնարնե-
րուն դէմ։—

1. Եթէ պատահի որ իսլամ մը, օր-
թոտոքս մը կամ կաթոլիկ մը յաջողին
բողոքական դարձնել, կարծես Թէ
աշխարհի յաղթած են, անմիջապէս
Ամերիկայի իրենց կեդրոնին կը տե-
ղեկագրեն Թէ «նոր հոգի մը վաստ-
կած են»։

2. Ժողովուրդը բողոքականութեան
մղելու համար բազմաթիւ կրօնական
գրքեր ձրի կը բաշխեն հոսհոսէ։ Ու
կը ծանուցանեն Թէ ատոնք մեծ հետա-
քրքրութեամբ կը կարդացուին Թուր-
քիոյ մէջ։ Շարունակ Ամերիկա կը
գրէն Թէ իրենց ցանած բարի սերմերը
խիստ մօտ ատենէն մեծ հունձքեր
պիտի տան։

3. Ամէն ատեն կը կրկնեն Թէ
Թուրք մամուլի մէկ մասին կ'օժան-
դակեն եւ այդ միջոցներով իրենց նը-
պատակներն ու ծրագիրները պրոպա-
կանտա կ'ընեն։

Պայպլ Հաուզի Պոլսոյ ներկայա-
ցուցիչները այս երեք ճակատէն ի-
րենց կատարած գործերը, ունեցած
գործունէութիւնները Թունդ բողո-
քական Ամերիկացիներուն կը կլլեցնեն
լուն ուղտի վերածելով։ Այդ բաները
իրը մեծ յաջողութիւններ եւ յաղ-
թանակներ կը ներկայացնեն եւ անոնց
հաբիւր հազարաւոր տոլարները կը
քաշեն։

Այս գործելակերպը անոնց համար
չահագործումի եւ առեւտուրի ըն-
դարձակ գործ մը եղած է։ Ամերիկա-
յէն եկած դրամներուն խիստ փոք-
րիկ մէկ մասը — աչք ներկելու հա-
մար — այս նպատակներուն հա-
մար կը ծախսեն, մնացածովն ալ ի-
րենք հանգստաւէտ կեանք կը վարեն։

Թուրք մամուլը ամէն ատեն անկեղ-
ծօրէն կատարած է իր պարտակա-
նութիւնը ըսելու համար որ Թուրք
աշխարհական հանրապետութեան
մէջ այսպիսի բացասական կրօնական
պրոպագանդներ պէտք չէ Թոյլատր-
ուին։

Միսիոնարները կարգ մը չահերու
փոխարէն յաջողած են ձեռք անցընել
քանի մը Թուրքերէն ԹերԹեր, ինչ-
պէս կը տեսնուի իրենց հրատարա-
կութիւններէն։ Սակայն ուէչ հայրե-
նասէր, պարկեշտ, առաքինի Թուրք
լրագիր կամ պարբերաթերթ չի կը-
նար դործիք դառնալ միսիոնարներու
այս կրօնական պրոպականտներուն
եւ գործիք չէ եղած։ Ընդհակառակն
միշտ անոնց դէմ գրած են։ Հակա-
ռակ մամուլի այս յարձակումներուն
եւ իրաւացի քննադատութեանց, «կը-
րօնքը իրենց համար չահամիջոց
դարձնող «հէրիֆ»ները ոչ մէկ պա-
տասխան կրնան տալ, ջղիկներու պէս
մուխին մէջ պահուըտելով այնտեղ
գաղտագողի կը շարունակեն իրենց
գործունէութիւնը»։

Այս եւ այս կարգի յարձակումներով
Թուրքերը կ'ուզեն վերջին հարուածը
տալ օտար հիմնարկութեանց, մինչեւ
որ կատարեալ Թրքացում տիրէ բոլոր
ճակատներուն վրայ։

«Մեծ» դաշնակիցները Լօզանի մէջ
անձնատուր ըլլալէն վերջ, պէտք է
սպասէին այս արդիւնքին։

Ֆրանսական դպրոցներուն դէմ հա-
լածանքը աւելի մեղմ չէ։ Պ. Էրիօ իր
այցելութեան առթիւ պիտի զրպէր
նաեւ այս խնդրով։ Սակայն աղջա-
նամոլ Թուրքիան երբեք սրամտիր
չէ ղիջելու այդ մարզին մէջ ալ։

Միւտարը եւ միաճոյլ Թուրքիան
պիտի իրականանայ վաղ Թէ ուշ, քա-
նի էնկիւրիի վարիչները կը շարունա-
կեն իրենց բիրտ քաղաքականութիւնը։

ՀՐԱՆՏ — ՍԱՄՈՒԻԼ

ՀԱՅ — ՔՐՏԱԿԱՆ
ԲԱՌԱՐԱՆ

— o —

Պետհրատը լոյս ընծայեց հայ — քր-
տական բառարան մը, որ կը պարու-
նակէ 10,000 բառ։ Այս գործը առա-
ջինն է ամբողջ աշխարհի մէջ։

Բառարանը խմբագրած են փրոֆէ-
սէօրներ Ա. Խաչատրեան եւ Գ. Ղա-
փանցեան։ Իսկ բառապաշարը եւ ընդ-
հանրապէս ամբողջ բառարանը կազ-
մած են երիտասարդ քիւրտ ուսուցիչ-
ներն ու լրագրողները։

Պետհրատը պիտի հրատարակէ նա-
եւ քրտական լեզուի քերականութիւն
մը։

ԹԱՆԷՆՊԷՐԿԻ ՁԱԿԱՏԱՄԱՐՏԸ
ԵՒ
Կովկասեան ճակատին ձախողիլը

— o —

Ինչպէս յայտնի է, մեծ պատերազ-
մը սկսուելուն պէս գերմանական զօր-
քերը արշաւեցին Փարիզի վրայ եւ
կարողացան յառաջանալ մինչեւ Մառն
գետը։ Ռուսական զօրքերն էլ իրենց
հերթին սկսան արշաւել Պերլինի ուղ-
ղութեամբ եւ յառաջացան մինչեւ
Մազուրեան լճերը։ Ռուսական յաղթ
արշաւանքը տիրեց գերմանական
Գերագոյն Հրամանատարութեան ա-
րեւմտեան (ֆրանսական) ճակատից
իր զօրքերի մի մասը վտխադրել ա-
րեւելեան (ռուսական) ճակատը եւ
ռուսական ճակատի 20րդ զօրաբանա-
կի հրամանատարին հետացնելով,
հանգստի կոչուած զօրավար Հինտէն-
պուրկին նշանակել հրամանատար եւ
զօր. Լիւդէնտորֆին սպայակոյտի
պետ։

Ռուսական եւ գերմանական յառա-
ջապահ դնդերի առաջին բախումը
տեղի ունեցաւ 1914 օգոստ. 24ին։
Գերմանական զօրքերը դանդաղօրէն
յետ նահանջեցին։ Ռուսական բանակի
աջ թեւը գրաւեց Ալլէնչտէյնը, իսկ
կեդրոնը յառաջացաւ Տանէնպէրկի
ուղղութեամբ։ Ռուսական հրամանա-
տարութիւնը իրեն նպատակ էր դրել
դրաւել Օստէրոտէի երկաթուղիի
հանդոյցը։ Օգոստ. 26ին գերմանա-
կան զօրքը նորէն կռուից խուսափելով
չարունակեց իր կանոնաւոր նահան-
ջը։

Ռուսական բանակի հրամանատար
Զօր. Սամսոնովը, տեղեկանալով որ
գերմանացիները օդնական ուժերի են
սպասում եւ կռահելով որ գերմանա-
կան զօրքի նահանջը Զօր. Հինտէն-
պուրկի ռազմավարական խաղն է, որ
նպատակ ունի ռուսական զօրքերը
քաշել մինչեւ Մազուրեան ճահիճները
որտեղից փրկութիւն չկայ, որոշում
է կենտրոնի զօրամասը յետ քաշել,
թեւերը ամրացնելու համար։ Այս
ատեն արդէն պատրաստ էր համա-
պատասխան հրամանագիրը երբ որ
Գերագոյն Հրամանատարութեան կա-
յանից Սամսոնովին ներկայացաւ գլ-
խաւոր սպայակոյտի սպայ բարոն
Կեղլէրը եւ յանձնեց սպարապետ Մեծ
Իշխան Նիկոլայ Նիկոլայեւիչի նամա-
կը, սպայակոյտի պետ զօր. Ժիլինս-
կիի ստորագրութեամբ եւ կնիքով։
Զօր. Ժիլինսկին իր զրամանքն է
յայտնում որ մինչեւ հիմա չէ գրաւած
Օստէրոտէն եւ հրամայում է շարու-
նակել յառաջխաղացումը եւ ճակա-
տամարտել գերմանական 20րդ զօրա-
բանակի դէմ, խոստանալով յաջորդ
օրն եւ եթ օդնական ուժեր հասցնել։

Զօր. Սամսոնովը նամակը կարդա-
լուց եւ Զօր. Ժիլինսկու ստորագրու-
թիւնն ու կնիքը քննելուց յետոյ,
սուրհանդակ սպայ բարոն Կեղլերին
դառնալով ասում է.

— Ցայտնեցէք Նորին Բարձրու-
թեան որ հրամանը կը կատարուի։
Վաղը ես կը ճակատամարտեմ գեր-
մանացիների դէմ, մինչեւ երեկոյ
Օստէրոտէն գրաւելու մտադրու-
թեամբ։

Հարիւրապետ բարոն Կեղլերը հրա-
ժեշտ տալով ուղեւորւում է իր սա-
լառնակի մօտ, որով գերագոյն հրա-
մանատարութեան կայանից եկած է
լինում եւ նոյն սաւառնակով վերա-
դառնում է գերագոյն հրամանատա-
րութեան կայանը՝ Վարշաւայի ուղ-
ղութեամբ։

Յաջորդ առաւօտ (օգոստ. 27ին)
Զօր. Սամսոնովը համաձայն իր
խոստման, իր զօրքերը յառաջ է քշում
Օստէրոտէի ուղղութեամբ եւ Մա-
զուրեան ճահիճների մէջ է ընկնում
Զօր. Հինտէնպուրկի նախօրօք պատ-
րաստած ծուղակը, որտեղ ռուսական
երկու հարիւր հազարնոց ընտիր բա-
նակից չատերը ջարդւում կամ գերի
են ընկնում եւ չատ քչերին միայն յա-
ջողւում է մազապուրծ ազատուել։

Հետեւեալ օրը Զօր. Սամսոնովը
գերագոյն հրամանատարութիւնից
պահանջում է նամակով խոստացուած
օդնական ուժերի չուտափոյթ առա-
քումը։ Այդ ատենն է որ բանից
պարզւում է որ գերագոյն հրամա-
նատարութիւնը բարոն Կեղլերը անունով
սպայ չունի եւ ոչ էլ որ եւ է մէկի
միջոցով զօր. Ժիլինսկի ստորա-
գրութեամբ յարձակողական եւ օդ-
նական ուժեր ուղարկելու խոստումով
հրամանագիր է ուղարկուած։ Զօր.
Սամսոնովը տեսնելով որ ինքը գաւա-
դրութեան զոհ է դնացել, վերջ է
տալիս իր կեանքին։ Գերմանացիների
տարած Տանէնպէրկի մեծ յաղթու-
թիւնը ռազմական պատմութեան մէջ
խոշորագոյն դրուագներից մէկն է։
Այս է պատճառը որ Գերմանացիները
ամէն տարի օգոստ. 27ին հպարտու-
թեամբ տօնում են Տանէնպէրկի յաղ-
թութեան տարեդարձը։ Աւելի հպար-
տութեամբ կատարեցին այս տարի,
կիրակի օր։

Գերման պինուորականների վերջերս
լոյս տեսած յուշերից պարզւում է, որ
գերմանական գլխաւոր սպայակոյտը
տեղեկանալով զօր. Սամսոնովի ծրա-
գրին, այն է կենտրոնի զօրքերը ետ
քաշելով, թեւերը ամրացնել, որպէս
զի Տանէնպէրկի ուղղութեամբ ար-
շաւելիս չընկնեն թշնամու ծուղակը,
պատրաստած էր ռուսերէն մի նամակ
ուղա. գերագոյն հրամանատարու-
թեան սպայակոյտի պետ զօր. Ժի-
լինսկու կեղծ ստորագրութեամբ եւ
կնիքով եւ իր ռուսագէտ եւ քաջ սպա-
ներից մէկին սաւառնակով ուղարկել
զօր. Սամսոնովի մօտ, «ռուսական
գերագոյն սպայակոյտի սպայ, գլխա-
պետ Բարոն Կեղլեր» անունով։ Սպան
մեծ յաջողութեամբ կատարելով իր
վրայ դրուած վտանգաւոր եւ պատաս-
խանատու պարտականութիւնը ան-
վտանգ վերադառնում է գերմանական
հրամանատարութեան բանակատե-
ղին։ Այս հերոս սպայի ողջ լինելու
պատճառով է որ առայժմ թաքցնում
են իր խոհութիւնը։

Ռուս նախկին զինուորականների
համար հիմա է միայն պարզւում
Սամսոնովի բանակի ջարդուելու եւ
իր ինքնասպանութեան խոհական
պատճառը։

Գերմանական ճակատի կրած այս
սոսկալի կորուստն էր պատճառը, որ
մինչեւ հեռաւոր Սիբերիայի զօրքերը
գերմանական ճակատ հասցնելը,
Կովկասեան զօրքերի մեծ մասը, որ
զօրահաւաքի ենթարկուած պահւում
էր ռուս — Թրքական հաւանական
պատերազմի համար, անմիջապէս փո-
խադրուեցաւ գերմանական ճակատը,
Սամսոնովի ջարդ ու փշուր եղած
բանակը լրացնելու համար։ Երբոր
պայթեց ռուս—Թրքական պատերազմը
Կովկասեան զօրքերի մեծագոյն մասը
արդէն փոխադրուած էր գերմանական
եւ աւստրիական ճակատները եւ մը-
նացած ռուսական փոքրաթիւ զօրքե-
րը Թէեւ սկզբնական շրջանին յաջո-
ղեցին յառաջանալ Վանի, Մուշի եւ
Կարինի ուղղութեամբ, բայց չուտով
ստիպուած եղան Թրքական գերազանց
ուժերի ճնշման տակ նահանջել։

Եթէ Սամսոնովի բանակի պարտու-
թիւնը այնպիսի արագութեամբ եւ
ուժգնութեամբ տեղի չունենար, կով-
կասեան զօրքերի մեծ մասը հաղթակ
չէին փոխադրուի գերմանական ճա-
կատը եւ ռուս — Թրքական պատերազ-
մը սկսուելու ժամանակ կովկասեան
ճակատի վրայ պատրաստի մի քանի
հարիւր հազարնոց բանակով կարելի
կը լինէր չատ կարճ ժամանակամի-
ջոցում գրաւել մի չարք հայկական
վիլայէթներ եւ մի քանի հարիւր հա-
զար Հայեր եւս փրկել Թրքական կո-
տորածից։

Գերմանական հրամանատարու-
թեան կազմակերպած մի ռազմագե-
տական ճարպիկ խաղի պատճառով
Սամսոնովի բանակի մէկ բազմաթիւ
հայ պինուորականների կորուստից
բացի Տանէնպերկի մօտ գերմանացի-
ների ձեռք բերած խոշոր յաղթութիւ-
նը չափազանց ծանր կորուստների
արձագանգ եղաւ՝ մեզ համար ճակա-
տագրական նշանակութիւն ունեցող
տագոյ ռուս — Թրքական պատերազմի
ընթացքին։

Ահա Թէ ինչու համար Գերմանացի-
ների համար եթէ օգոստ. 27ը յաղթա-
նակի եւ ցնծութեան տօն է, Ռուսների
եւ դաշնակիցներս մեզ համար սուգի
օր է։

ԲԵՆՕ

ՄԻՆՉ ՕԴԱՆԱՒԸ ԿԸ ՎԱՌԷՐ···

— o —

Փարիզ — Մարսէյլ գծին վրայ բա-
նող օդանաւ մը 2500 մեդր բարձրու-
թեան վրայ կը յածէր Նիվէռնէի վե-
րեւ Տիկուանի եւ Մուլէնի միջեւ, երբ
բոց մը սկսաւ բարձրանալ շարժանիւե
մը։ Օդանաւորդը առանց պաղարիւնը
կորսնցնելու հրամայեց հեռագրիչին
վար ցատկել անկարգելով մը։

Արդարեւ, հեռագրիչը վար իջաւ
ողջ առողջ եւ բալեղով արկածին լուրը
հադորդեց առաջին կայաւէն։ Իսկ օ-
դանաւորդը, որ շարունակած էր նամ-
բան, սպաւով հասաւ Պոռնի օդակա-
յանը եւ յանձնեց թղթատարական
պայուսակները։

Խ. Ա. Հ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Հունձը առատ է, բայց...

— o —

Եւրոպական մամուլը կը չարունակէ
տակաւին լուրեր հրատարակել սովին
մասին, որ կը տիրէ Ռուսիոյ մէջ։
Մանաւորարար Ուկրայնան է, որ
մատնուած է անօթութեան սարսա-
փին։ Մոսկուայի կառավարութիւնը
օտար զբօսաշրջիկներուն արգիլած է
այցելել Ուկրայնան, ծածկելու հա-
մար ահաւոր տեսարանները, որ կը
պարզուին այնտեղ։ Եւ սակայն լուրե-
րը կը տարածուին, անօթիներու ա-
զազակը կ'անցնի սահմանները։

Մաթէն կը հրատարակէ տեղեկու-
թիւններ, զորս իրեն կը հաղորդեն
երկու Ամերիկացիներ։ Այս Ամերի-
կացիները, այր եւ կին, Ուկրայնայէն
Ամերիկա գաղթած էին պատերազմէն
առաջ, 1913ին։ Այնտեղ հաստատուած
ամերիկեան հպատակութիւնն ընդու-
նած, գործի տէր դարձած էին այլ
եւս։ Իրենց ծնողքը եւ ազգականները
կը մնային Ուկրայնիոյ իրենց դիւղե-
րուն մէջ։ Այս վերջին տարիներուն
իրենց ծնողքը չարունակ գրամ կը
խնդրէին։ Պահանջուած գրամը կը
դրկուէր եւ պաշտօնապէս իրենց կը
հաղորդուէր նաեւ թէ դրկուած գրա-
մը յանձնուած է տեղը։

Երբ, անցեալ ամսուն, ամերիկա-
ցիներու զբօսաշրջիկներու խումբ մը
ճամբայ կ'ելլէ դէպի Ռուսիա, այր եւ
կին այս երկու նախկին Ուկրայնացի-
ներն ալ կը միանան խումբին եւ Ռու-
սիա կ'երթան։ Մոսկուայի մէջ ար-
տօնութիւն կը տտանան այցելելու ի-
րենց ծննդավայրը, նախ անոր հա-
մար, որ գիւղացի էին, երկրորդ ա-
րովհետեւ կը խոստանային տտանձ-
նել կոլխոզի մը վարչութիւնը։ Երբ
ճամբայ կ'ելլէին դէպի Կիեւ, իրենց կը
թելադրուի ուտեստ առնել իրենց
հետ։

Կը հասնին Կիեւ։ Քաղաքը չէ փոխ-
ուած, բայց բնակչութիւնը,— ու-
ժասպառ, հալումաշ, հիւանդ, կորա-
քամակ, անոնց աչքերը պայթելու
աստիճան բաց, տխուր եւ լրիւ։ Ա-
սելու ոչ տրամադրութիւն ունին ոչ
ալ վարժութիւն կարծես։ Կիեւէն
կ'անցնին գիւղերը, դէպի Պոլտաւա,
Պիլարիվկա,— ո՞ւր են երբեմնի գե-
ղատեսիլ գիւղերը, տխուր աւերակ-
ներ, յուսահատ լուութիւն մը, հաչող
չուներ, գերեզմանային երեւոյթ։ Ա-
մերիկացիները սարսափով կը թո-
ղուն Ուկրայնան, այն որ «Եւրոպայի
ցորենի չտեմարանը» կը կոչուէր, այ-
սօր հասիկ մը ցորենի կարօտ։

Թէեւ պէտք է ըսել Թէ կը ծախ՞ն
ցորենի արտերը։ Բայց այդ արտերուն
գլուխը կանգնած են կառավարական
պահակներ, զէնքը ուսին, տեղն ու
տեղը սպաննելու արտօնութեամբ ով
որ կը դաղնայ «պետութեան սեփակա-
նութիւնը»։ Ու մինչ խրճիթներուն
մէջ կը մեռնին մարդիկ անօթի, ար-
տերուն մէջ կը ծփայ ցորենի ծովը։

Հունձքը առատ է այս տարի։

Մահուան հունձքն ալ։

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ յօդուածագիրներէ եւ
թղթակիցներէ իրենց գրութիւնները
գրել թուղթին մէկ երեսին վրայ եւ
մելանով։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

ՇԱԲԹԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

— o —

Այս կիրակի օր, 3 սեպտեմբեր,
Ֆութպոլի եղանակը պաշտօնապէս
բացուի Ֆրանսայի մէջ, «փրոֆէսիո-
նէլ» խումբերու ախոյեանութեան
ցուցներով։ Անցեալ տարուան
խումբերուն լաւագոյն 13ը կազմած
«ազգային բաժանում»ը, իսկ քա-
մնացեալ եօթով եւ նոր արձանա-
ւող խումբերով կազմուած են ե-
րկրորդ կարգի բաժանումները, ո-
սկայի եւ հարաւային Ֆրան-
համար։ Եղանակին վերջաւորութ
երկրորդ դասակարգերուն առաջ
րը եւ ապ. դասակարգին վերջին
մրցելով պիտի որոշուն ազգային
սակարգին մէջ մանելիք խում
Անցեալ տարուան վրայ հիմնուած
մեծ յաջողութիւն մը կը նախատե
«փրոֆէսիոնէլ» խումբերու մրց
ներուն համար։ տարակոյս չկայ
Չկազութիւնը մեծապէս կը բարձ
Ֆրանսական խումբերուն եւ խա
ցողներուն խաղը։ ասիկա հաստ
ուեցաւ անցեալ տարի Ֆրանսայի
գային խումբերուն մրցումներով։
տարի որ դեղեցիկ հետապատիկ
գծուած է Ֆրանսացիներու
առջեւ, ոչ մէկ կասկած Թէ անոնց
մէն ջանք իգործ պիտի դնեն աւելի եւս
առաջդիմելու համար։ Այդ հետաքրքրութիւնը
կերը այն հրաւէրն է զոր Անգլիա
բաւ Ֆրանսայի՝ երկու երկիրներուն ազգային խումբերուն միջեւ մրցում
մը կատարելու համար լաւագոյն
ակտերը պիտի ընդգրկեն այս առիթով
այն տղաքը որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատ
տակ Ֆութպոլ պիտի խաղան։

⁂ Անցեալ չարաթ եւ կիրակի տե
Հէլսինկֆորսի մէջ Ֆրանսական
լէթիզմի խումբը մրցեցաւ Ֆին
տայի խումբին դէմ եւ պարտուե
66ի դէմ 103 կէտով։ Ֆրանսացի
16 մրցումներէն միայն երկուքը կ
հեցան չնորհիւ Ռոպէր Փօլի (հա
րութիւն 7 մէթր 03 ս.) եւ Վիթ
(սկառատակ՝ 45 մէթր 97 ս.), ո
բազմաթիւ մրցումներու մէջ
երկրորդութիւնը, այնպէս որ հա
ռակ կէտերու մեծ տարբերութ
մրցումը բաւական հետաքրքրա
եղաւ։ Ֆինլանտացիները աո
խաղերու մէջ աչքառու դո
գոյներէն ըլլալով իրենց յա
թիւնը նախատեսելի էր։ Ֆրան
ները երկու չարաթէն ծանր պ
առնէ պիտի գոնուին, երբ փ
մէջ ընդունին Գերմանիոյ խո
այցելութիւնը. պիտի խօսինք
մրցումին մասին։

Մինչ այդ՝ Լատուէկ, վազքի
բանասցի մեծ ախոյեանը,
Փէրչինկի մէջ հաղիւ քանի մ
բութեան հանդիսատեսներու
մէկ քիլօմէթրը կը վազէր 2 վ
26 մէկ հինգերորդ երկրէն, ի
դիւնքներուն լաւագոյններէն
խօսուի իր եւ Ֆինլանտացի նկ
(որ կախակայուած է նոյնպէս
թէօրի հանդամանքին դէմ մեծ
տեղի ունենայ Փարիզի մէկ
օրէն։

⁂ Այս չարաթու թօրինոյի մէ
սկսին Միջազգային Ուսանողական
դմպիականին խաղերը 32 ազգ
ուսանող մարզիկներուն մասնակ
թեամբ, եկած Եւրոպայի գրեթէ
լոր երկիրներէն, Ասիայէն եւ Ա
կաններէն։ Բոլոր ազգերու նե
ցուցիչներն ալ կը մասնակցին

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴԱՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴԱՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ա. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՆԻՍՏԻ

Ա. Շ.-ն Ղազանչեցոց փողոցում, Ա. Ղ.-ի տան դիմաց, ժամը 10-ին, ինչ-որ անհայտ անձնավորություն, որի ինքնությունը չի հաստատվել, ատրճանակից կրակել է Ա. Ղ.-ի վրա, որի հետևանքով վերջինս ստացել է ծանր վնասվածքներ, որոնք հետագայում առաջացրել են նրա մահը։

Ա. Ղ.-ի սպանության գործով ձերբակալվել են Ա. Շ.-ն և Ա. Ա.-ն։ Առաջինը մեղադրվում է որպես սպանության կազմակերպիչ, իսկ երկրորդը՝ որպես անմիջական կատարող։

Ա. Շ.-ն ձերբակալվել է 1931 թ. հոկտեմբերի 13-ին, իսկ Ա. Ա.-ն՝ 1932 թ. հունվարի 11-ին։ Ա. Շ.-ն ձերբակալվելուց հետո ցուցմունք չի տվել։ Ա. Ա.-ն ցուցմունք է տվել, որ Ա. Ղ.-ին սպանելու մասին առաջին անգամ լսել է Ա. Շ.-ից։ Ա. Շ.-ն իրեն հանձնարարել է Ա. Ղ.-ին սպանելու գործը կատարել Ա. Ա.-ի հետ միասին։ Ա. Ա.-ն ասել է, որ Ա. Շ.-ն իրեն խոստացել է 1000 ռուբլի, եթե նա կատարի սպանությունը։ Ա. Ա.-ն ասել է, որ Ա. Շ.-ն իրեն խոստացել է 1000 ռուբլի, եթե նա կատարի սպանությունը։ Ա. Ա.-ն ասել է, որ Ա. Շ.-ն իրեն խոստացել է 1000 ռուբլի, եթե նա կատարի սպանությունը։

Ա. Ղ.-ի սպանության գործով ձերբակալվել են նաև Ա. Ա.-ի հայրը՝ Ա. Ա.-ն, և Ա. Շ.-ի հայրը՝ Ա. Շ.-ն։ Ա. Ա.-ի հայրը մեղադրվում է նրանում, որ նա իր որդուն թույլ է տվել մասնակցել սպանությանը, իսկ Ա. Շ.-ի հայրը՝ նրանում, որ նա իր որդուն թույլ է տվել մասնակցել սպանության

Իտալիա կը տեղատուրի Ալպանիոյ մէջ

Երեքշաբթի օր Հռոմ հասաւ Թիրանայէ (Ալպանիա) իտալական դեսպանը, խորհրդակցելու համար Պ. Մուսոլինիի հետ, վերջերս ծագած վէճերու մասին։ Գլխաւոր խնդիրները կը վերաբերին փոխառութեանց եւ զղրոցներու։ Իտալիան 1926ին 50 միլիոն ֆրանք ոսկեդրամ փոխ տուած է իր դինակցին, ճարտարագործութեան զարգացման համար։ 1932ին 100 միլիոն ֆրանք ոսկեդրամ եւս տրամադրեց, տարեկան 10 միլիոնի մասնավճարներով։ Այս վերջին փոխատուութիւնը, որ քաղաքական է, տոկոս չունի եւ վճարման պայմանաժամ ալ նշանակուած չէ։ Պիտի գործածուի Ալպանիոյ ելմտացոյցին պէտքերուն, քանի որ Իտալիա կարգ մը հանրօգուտ շինութիւններ եւ ազգային պաշտպանութեան յատուկ ձեռնարկներ պարտադրած է։ Մինչդեռ 1926ի փոխատուութիւնը ճարտարագործական է, ունի տոկոս եւ պայմանաժամ, թէեւ Ալպանիան մինչեւ հիմա թերացած է։

Գալով զղրոցական հարցին, Ալպանիոյ կրթական նախարարը անցեալ ապրիլին հրամանագիր մը հրատարակեց, որուն համաձայն երկրին մէջ հաստատուած բոլոր օտար զղրոցները ալպանացի անօրէններ եւ վարիչներ պիտի ունենան։ Իտալիան ամբոխեց այս պայմանը եւ փակել զղրոցները, ետ կանչելով ուսուցիչները։ Այս ընթացքը անելի մատնած է կառավարութիւնը, որ հաշտարար միջոցներ կը խորհի։ Այսպէս, անչյապաղ պիտի հրատարակուի հրամանագիր մը, իտալերէնի ուսուցումը պարտաւորիչ հռչակելով Ալպանիոյ մէջ։

Սխալ է թէ Իտալիա պահանջած է արձակել ոստիկան զօրքին անգլիացի սպաները։

Իտալացիները Վալոնայէն 70 քիլոմեդր անդին կը չահագործեն քարիւղի 14 հորեր, եւ սկսած են չինել նաւթագիծ մը մինչեւ Ծովափ, 50 միլիոն լիրէթ ծախսելով։

Պ. ԷՒԻՕ Խ. ՄԻՈՒՍՈԼԻՆԻ ՄԷՋ

Նախկին վարչապետը այս միջոցին կը վայելէ խորհրդային հիւրասիրութիւնը, Քրքականէն յետոյ, որ իր ոտքը գետնէն կորել տուաւ։

Պ. Էռիօ փառաւոր ընդունելութիւն գտաւ Օտեսայի եւ Խարքովի մէջ։ Ընդհանրապէս լեզուակի, այստեղ ալ նախկին վարչապետը գովասանական ճառեր արտասանեց կատարուած աշխատանքներու մասին։ Խարքովի մէջ, Պ. Էռիօ այցելեցնախկին անապատանեբախաներու հասմինքին եւ ուսումնասիրեց անոնց կեանքն ու աշխատանքը։ Այս առթիւ, Մոսկուայի Ֆրանս.դեսպանին հետ «հիացումով եւ երախտագիտութեամբ» ստորագրեց արձանագրութեանց տետրակը։ Ճետոյ այցելեցին Ուկրայնական գրականութեան կաճառը, ուր ցուցադրուած է 15 տարուան գրականութիւնը։ Իրիկունը ընդունելութիւն մը կատարուեցաւարտաքինգործակցութեան պատուիրակակինկողմէ։ Ներկայ էին բազմաթիւ ականաւոր դէմքեր։ Հիւրերը այցելեցին նաեւ Տնիէպերի ելեկտրականայ վիթխարի կայանը։

ՅՈՒՇԱՏԻՏԻՐ

Զ. Ո. Միութեան վիէնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այսօր Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 7.30ին, Հ. Յ. Դ. «Խաժակ» Ակումբին մէջ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Բացակաները նկատի կ'առնուին։ Կարեւոր օրակարգ։ Շրջաբերականի ընթերցում։

ՋԱՆԱՑԷՔ ՕԳՏՈՒԻԼ
à Kremlin-Bicêtre, Seine
Métro Porte d'Italie

ՎԱՐԶՈՒ ԵՆ

ԱԺԱՆ ԳԻՆԵՐՈՎ
13, rue Pierre Curie
Bicêtreի **Marché**ին քով

*Ամենայարմար պահովելու ձեր փնտռած խիստ նպաստաւոր գիներով եւ առողջապահական վերջին դրութեամբ կառուցուած յարկաբաժիններ՝ օժտուած առանձին խոհանոցներով, լոգարան, **W. C** եւ cave։*

Մաքուր օդ, միշտ արեւ, քնական թարմ լոյսի ներքեւ ձեր տրամադրութեան տակ պիտի գտնէք բացառիկ հանգստութիւն, կեդրոնական ջեռուցիչ կազ, տաք եւ պաղ ջուր եւ ելեքտրականութիւն։

Ներկայանալ տեղւոյն վրայ առաւօտեան ժամը 8էն երեկոյեան ժամը 8։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՍԹԱԼՈՒՆԻ ՀԱՅԿԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Նախագահութեամբ ՍԹԱԼՈՒՆԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐԶՈՒԹԵԱՆ
3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԿԻՐԱԿԻԱՒԱՒՕՏԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ
ՄԷՕՏՈՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

Բանախօսութիւն, խմբերգ, արտասանութիւն։ Հայկ. եւ եւրոպ. պարեր։
կը նուագէ ԵՓՐԱՏ նուագախումբը ղեկավարութեամբ Պ. ՕՆՈՍԵԱՆի։
Ամենաբնտիր օղի։ Մասնաւոր խնամքով պատրաստուած ճոխ պիւֆէ ժողովրդական գիներով։ Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի։

7րդ ողիմպիական

կազմակերպուած Վիէնի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԾԱՆՕԹ ՄԱՐԶԱՒԱՇՏԻՆ ՎՐԱՅ
ֆեղի պիտի ունենան նաեւ գնդակի եւ հեծելանիւի մրցումներ։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վէներական ամէն տեսակի հիւանդութիւնները (ջերմամիզուղիք, փրանկոփատ եւայլն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւնները։

Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ ելեքտրականութեամբ։ Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարրալուծում։

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւնները։ Բուբօն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով։

Արժէքները շատ մատչելի։ Մանաւոր զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու։

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8։ Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4։

ԵԹԷ ՀԱՑՐԵՆԱԲԱՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՔ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՂԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales
JURISCONSULTE
Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական ինդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար գատարաններու առջեւ, կուտայ **certificats de coutumes**ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման ներաքերեալ բոլոր գործողութիւնները։

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19։ Նաեւ ժամադրութեամբ

Այժ տուէք ձեր գրականութիւան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱԶԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի
ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(ՀԷՖԵԱՔ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)
Գրեց՝ ՇԱՒԻՒՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)
Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՌԱՅԷԼԵԱՆ

Գինն՝ 10 Ֆրանք
Դիմել ՅԱՌԱՋի, 17, Rue Damesme, PARIS

Կարտանի մէջ ՅԱՌԱՋի գործակալն է

Լ. ԳԱՅԱՃԱՆԵԱՆ
Epicerie **Puits Bivert, Gardanne**

×

Շաւիղի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Madame RAMELի ՆԳԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ **41 Grand'Rue**
եւ
Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

Հայկական ոդիմպիական Մարսէյլի մէջ

կազմակերպուած՝ Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Նախագահութեամբ Ligue d'Athlétisme du Littoralի նախագահ J. BLANCի

Այս կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 2ին Stade Jean-Bouinի մէջ

Կը մասնակցին Հ. Մ. Ը. Մ.ի Մարսէյլի եւ Շրջանի բոլոր մարզիկներն եւ սկաուտները, ինչպէս նաեւ «Նորք», «Արծիւ» եւ «Արաքս» Մարզական Միութիւնները։

վազք, ցատկել, գունտ եւ սկաւառակ նետել, սկաուտական մարզանքներ, խաղեր, բուրգեր։

Հաղորդ. միջոց.— Առնել *44* թիւ հանրակառքը *Place de la Bourse*էն եւ իջնել Թէրսիթուս։ *23* թիւ հանրակառք *Préfecture*էն եւ իջնել Chemin de *Montredon*, ուր սկաուտներ ցոյց պիտի տան մրցավայրը։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐՄԻՆԱՐՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐԸԹԻԼ եւ ՍԻՆԹԻԻՐ Ա՛Մ ԵՆԱ յարմար գիներով։

Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ

9, Rue d'Aboukir, PARIS
(Թանուքը՝ փողոցի վրայ)
Tél. Central 82 - 49, Métro: Sentier

Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն։

ՍԵԳՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԱԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԵԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՄԱՄՆԱԳԷՏ ՈՍԿԻ ԲՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒՐՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՐԻ

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն կ'ընդունի ամէն օր, ժամը *9 - 12* եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8։ կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ·POLYCLINIQUE·
Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ

49, ՅՐԻՒ ՏԷ ՓԸԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳԵՏՆԱՅԱՐԿ
49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée
Tél. 62 - 46

կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐՆ ԵՒ ԺԱՄԵՐՆ

Ծոքերու հիւանդութիւններ	Դշ. ժամ 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամ 5, եշ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի վայծաղի (տալախ), ծուիքի (մայասըլ) հիւանդութիւնները:	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Ջղային հիւանդութիւններ	Դշ. ժամ 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւնները.	Դշ. ժամը 10, եշ. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Դշ. ժ. 6, Ուր. ժ.
Մննդամիզային հիւանդութիւնները (ջերմամիզութիւն).	Դշ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12:
Մննդաբերութեան եւ Արգանդի.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10:
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 9, եշ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Դշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:
Վէներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ կանանց	Դշ. ժամը7, Շբ. ժ. 9:

Գնութիւն՝ արեան, թուքի, մէզի, սերմի եւլն.։

կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը։ Շողանկարում (radio)։ Մարմնում (massage)։ կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ։

Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք։

Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7։ Կամ ժամադրութեամբ։ Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին։

(Տրամադրելի են նաեւ վկայեալ մանկաբարձուհիներ)։

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

ԵՐՐՈՐԴ ԳԼՈՒԽ

—·—

ԾՈՎԱԿԱԼ ԴՈՒԲԱՍՈՎԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Որոշուեցաւ մահափորձը երկրորդ անգամ գործադրել մարտի վերջերը։ Վլատիմիր Վոյնարովսկի եւս մասնակցեցաւ 25, 25, 26 մարտին։ Իւ – բաժիններէը դարձեալ ի զուր սպասեցին Դուբասովի Պետերսբուրգէն վերադարձին։ Բորիս Վոյնարովսկի չատոնց ծախած էր իր ձին ու կառքը։ Ու կ'ապրէր Մոսկուայի մէջ իբրեւ վիշապագօրքի սպայ։ Անցագիր չունենալով, չէր գիտեր ո՞ւր պահէր գիշերը։ Ապահովութեան համար, կը զգուշանար գիշերել մասնաւոր յարկաբաժիններու մէջ, եւ ընդհանրապէս կը լուսցնէր կէս մը փողոցներու մէջ, կէս մը ճաշարաններու եւ գրօսարաններու մէջ։

Ես տակաւին հիմա չեմ կրնար ապացոյց հիացումի յիշել զոհողութեան այդ ոգին, այդ կամքը, զոր ցոյց տըւին մահափորձի պատրաստութիւնները։ Ամէն առաւօտ Շելկէրով եւ մանչանդ Բորիս Վոյնարովսկի։ Այս վերջինին վրայ էր, որ կ'իյնար գժուար բեռը եւ պատասխանատուութեան մեծ բաժինը։ Դիրք կը բռնէր ամէնէն վտանգաւոր տեղերը, հոն ուրկից, ամենայն հաւանականութեամբ, կրնար անցնիլ Դուբասով։ Անտեղիտալի կերպով որոշած էր ինք իր ձեռքով ըսպաննել ընդհ. կառավարիչը, գիտնալով անշուշտ որ Դուբասովի մահը անխուսափելի կերպով կը նշանակէր նաեւ իր մահը։ Ամէն առաւօտ, մարտ 24ի, 25ի, 26ի այդ երեք օրերուն, ինծի կուգար մնաս – բարով ըսելու։ Ճետոյ, առնելով իր ծանր ռումբը, որ կը կշռէր 6 լիպրա, թուղթի մէջ փաթթած, յամրաքայլ կը մեկնէր իրեն ցոյց տրուած տեղը։ Երկու ժամ յետոյ կը վերադառնար այնպէս հանդարտ ինչպէս մեկնած էր։ Տեսած էր Շուայցէրի պաղարիւնը։ Ծանօթ էի Սիւբէրբէրզի անտեղիտալի վճռակատութեան։ Նկատած էի Նաղարովի պաղարիւնն ու քաջութիւնը։ Բայց, այս բոլորէն վերջ իսկ, Վոյնարովսկիի արտակարգ պարզութիւնն ու զղայվարութեան կատարեալ բացակայութիւնը հիացում կը պատճառէին ինծի։

Օր մը հարցուցի իրեն.

— Չյոգնեցա՞ք։

Զարմացած երեսս նայեցաւ։

— Ո՛չ, ըսաւ, յոգնած չեմ երբեք։

— Բայց գրեթէ չէք քնանար։

— Ո՛չ, կը քնանամ։

— Բայց ո՞ւր։

— Երկու գիշեր էրմիտաժ ճաշարանին մէջ անցուցի։

Պահ մը լռեց։

— Բայց, աւելցուց մտածկոտ դէմքով մը, ոտքս կը սահի, ամէն վայրկեան իյնալու վտանգ մը կ'անցընեմ, ձգախիժ կրնհակօշիկ ալ չունիմ։

— Չէք իյնար։

Ժպտեցաւ։

— Այո, կը կարծեմ, բայց կը վախնամ որ կ'իյնամ։ Եթէ իյնայի...

Շատ հանդարտ կը խօսէր։ Կ'երեւակայէի գինք երբ ամրողջ երկու ժամ վեր – վար կը չրջադայէր լպրծուն մայթին վրայ, սպասելով Դուբասովի։ Նորէն հարցուցի.

— Կ'ուզէ՞ք, կրնանք ձեր տեղը մէկը նշանակել։

Դարձեալ ժպտեցաւ։

— Ո՛չ, պէտք չկայ։ Միայն ձեռքս յոգնեցաւ ռումբը պարտցնելով։

Դարձեալ լռութիւն։

— Մտիկ ըրէք, ըսի, եթէ Դուբասովի ընկերացած ըլլայ իր կինը ...

— Այն ատեն չեմ նետեր ռումբը։

— Այդ պարագային պիտի ստիպուիք նորէն սպասելու, եւ թերեւս մէկ աւելի անգամ։

— Ի՞նչ կարեւորութիւն ունի, չեմ նետեր ռումբս եւ կը սպասեմ։

Դիտողութիւն չըրի։ Համաձայն էի իրեն։

Օրուան մնացեալ մասը սովորաբար միասին կ'անցընէինք։ Շատ քիչ կը խօսէր իր անցեալին մասին։ Եւ երբ այդ մասին խօսէր, միայն իր ծնողքին ու ընտանիքին մասին կը խօսէր։ Ինծի չատ հաղուագիտ եղած է տեսնել սէր մը, որպիսի զգացում մը, որ այդքան նման ըլլար իր հանդարտ եւ կշռուած խօսքերուն մէջ տեսնուած սիրոյն հանդէպ իր հօրն ու մօրը, երբ խօսէր անոնց մասին։ Նոյն սէրը կ'արտայայտէր, երբ խօսէր իր եղբօրը Վլադիմիրի մասին։

Ով չէ մասնակցած ահաբեկչական գործի մը, դժուար կը հասկնայ մեր անձկութիւնը, մտքի պրկումը, որ եբեւան կուգային ամէն ձախողութենէ յետոյ։ Բորիս Վոյնարովսկիի անսասան հանդարտութիւնն ու վճռակատութիւնը հիանալի էին։ Ութչէլ Լուրէ չատմը կէտերու մէջ կը յիշեցնէր Դոբրա Բրելիանդը։ Լուրէ կը բնակէր Բոյարսկի Դվոր պանդոկը եւ Դորային նման կ'աշխատէր իր սենեակին մէջ։ Լուրէ երկար ատենէ ի վեր կը սպասէր առիթի մը, մասնակցելու համար ահաբեկչութեան։ Գաղտնի բնակարաններու մէջ սպասելով այնքան յոգներ էր, որ հիմա դրեթէ երջանիկ կը զգար ինքզինք։ Գրեթէ ըսի, որովհետեւ իր մօտ ալ կը նշմարուէր կնոջական նկարագրի նոյն դիծը, որով ծանօթ է Դորա Բրելիանդ։ Հաւատք ունէր ահաբեկչական շարժման, պատիւ կը համարէր իրեն եւ պատրաստակամութիւն մասնակցիլ ահաբեկչական գործին, սակայն արիւնը կը խռովէր դինք այնքան որքան Դորան։ Շատ քիչ կը խօսէր իր ներքին կռանքին մասին։ Սակայն, եթէ չէր արտայայտուեր, կարելի էր իր հոգիին ողբերգական խորութիւնը հակասութիւնը նշմարել դուրսէն։

29 մարտին ինք եւս ուղղակի մասնակցեցաւ մահափորձին։ Ընկերացաւ Բորիս Վոյնարովսկիի սպասելով Դուբասովի կոլայի կայարանին մէջ, որ, այդ օրը, Մոսկուայէն պիտի գար Պետերսբուրգ։ Եւ սակայն Դուբասով ազատեցաւ այդ օրը եւս։

Մարտի վերջին օրերը, գացի Պետերսբուրգ հանդիպելու Հելսինգֆորսի մէջ։ Ինծի համար բացատրել Մոսկուայի մէջ ունեցած հանդիպումը։

(Շարունակելի)

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Սէն թ'Էթիէնի «Դուբանթոն» գրադարանի վարչութիւնը շնորհակալութիւն կը յայտնէ ընկ. Գրիգոր Պօյաճեանի որ մէկու կէս տարուան «Հայրենիք» ամսագրի հաւաքածոյ եւ մէկ օրինակ «Ծովք - կէօլիւճ» նուիրած է Գրադարանին։

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)